

ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳ ೮ ನೆಯ ಇಯತ್ತಿಯ ಸಲುವಾಗಿ

ಅಭಿನವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರವೇಶ

ಭಾಗ : ೧

೩

ಸಂಪಾದಕರು :

ಶ್ರೀ. ಶಂ. ಬಾ. ಜೋಶಿ

ಪ್ರೊ. ವಿ. ಎಂ. ಇನಾಮದಾರ, ಎಂ. ಎ.

ಶ್ರೀ. ವಿ. ಕೆ. ಹೋಳೀಕಟ್ಟಿ, ಬಿ. ಎ., ಎಸ್. ಟಿ. ಸಿ.

ಶ್ರೀ. ಕೆ. ಎ. ಎ. ಎ.
ಶ್ರೀ. ಕೆ. ಎ. ಎ. ಎ.

ಪ್ರಕಾಶಕರು :

ರಾ. ಗೋ. ಹುಕ್ಕೇರಿ,

ಮಾರ್ಕೆಟ್ ಬೀದಿ :: ಧಾರವಾಡ

C 6470 cr

၁၅၂၃

ನಮ್ಮ ಅಭಿನವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಅಣಿಗೊಳಿಸಲು ಸಹಕರಿಸಿದ ಹಿರಿ-ಕಿರಿಯ ಎಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕರಿಗೆ, ಅವಶ್ಯವಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಗ್ರಂಥಾಲಯದ ಚಾಲಕರಿಗೆ, ಅಂದವಾದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟ ಕಲಾವಿದರಿಗೆ, ಒಳ್ಳೆಯ ಪಡಿಯಚ್ಚುಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಪಡಿಯಚ್ಚುಗಾರರಿಗೆ, ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಮುದ್ರಕರಿಗೆ ನಾವು ಕೃತಜ್ಞರಾಗಿದ್ದೇವೆ.

— प्रकाशक.

ಪ್ರಕಾಶಕರು:
ರಾ. ಗೋ. ಹುಕ್ಕೇರಿ
ಮಾರ್ಕೆಟ ಬೀದಿ,
ಧಾರವಾಡ.

ಅರಿಕೆ

ಈ ' ಅಭಿನವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರವೇಶ ' ವನ್ನು ಗಡಿ ರಿಂದ ಗಜನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸರಕಾರದವರು ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿರುವ ಅಭ್ಯಾಸ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಇದನ್ನು ಅಣಿಗೊಳಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಕೇಂದ್ರ ಮಂತ್ರಿ ಸರ್ ಚಿಂತಾಮಣಿ ದೇಶಮುಖ ಅವರು, ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳ ಅಭ್ಯಾಸದ ಮಟ್ಟವು, ಕೆಂಬ್ರಿಜ್ಜಿನ ಪ್ರೌಢ ಪರೀಕ್ಷೆಗಿಂತ ಕೆಳಗೆ ಇರಕೂಡದು, ಎಂದು ತಮ್ಮ ನಿಶ್ಚಿತ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸಾರಿದ್ದಾರೆ. ಜಾಗತಿಕ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಭಾರತವು ಇನ್ನಾವ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹಿಂದುಳಿಯಬಾರದಾಗಿದ್ದರೆ ಸರ್ ಚಿಂತಾಮಣಿಯವರು ಕೊಟ್ಟ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಲಿಕ್ಕಾಗುವದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಭಾವನೆ, ವಿಚಾರಗಳ ಕ್ಷೇತ್ರವು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಬೇಕು; ಅವರ ಅರಿವಿನ ಆಳವು ಹೆಚ್ಚಬೇಕೆಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದರೊಳಗಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಾಠವನ್ನು ಆಯ್ದು ಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಇದೀಗ ಜಾಗತಿಕ ಸಂಕ್ರಮಣ ಕಾಲವು ಒದಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಅದಲು ಬದಲಾಟದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಒಳಿತು ಯಾವುದು, ಕೆಡಕು ಯಾವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವದಕ್ಕೆ ತಿಳಿಯದೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಶೈಥಿಲ್ಯವು ತಲೆಯೆತ್ತುತ್ತದೆ. ಬಾಹ್ಯ ನಿರ್ಬಂಧಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅಂತರಂಗದ ಸದಭಿರುಚಿಯ ಮೂಲಕ ನಡೆವಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ಸಂಯಮವು ಹೆಚ್ಚು ಬೆಲೆಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿದೆ. ಈ ವಿಶ್ವದೊಳಗಿನ ದಿವ್ಯವಾದ, ಭವ್ಯವಾದ, ಪವಿತ್ರವಾದ, ಉದಾತ್ತವಾದ ಸುಂದರವಾದ ಅಂಶಗಳ ನಿಜವಾದ ಅನುಭವದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಸದಭಿರುಚಿಯು ಆ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಕೀಳು ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಗೊಡುವದಿಲ್ಲ. ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಲೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯವು ಈ ಬಗೆಯ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಬಲ್ಲದಾಗಿದೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸ್ವಲ್ಪ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವದು 'ಅಭಿನವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರವೇಶ' ದ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿಯಾಗಿದೆ.

ಈ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಕಥೆಯ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳಿವೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಸಾರವಿದೆ. ಕಥೆಕಾದಂಬರಿಗಳ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಅಭಿನಯಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ನಾಟಕ, ನಾಟಕದ ಭಾಗಗಳಿವೆ. ಬಗೆ ಬಗೆಯ ವಿನೋದದ ಮಾದರಿಗಳಿವೆ; ಗಂಭೀರ ಹಾಗೂ ಲಘು ಪ್ರಬಂಧಗಳ ಪ್ರಕಾರಗಳಿವೆ. ನಮ್ಮ ಮತ್ತು

ಇತರ ಜನಾಂಗಗಳ ರೀತಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಲೇಖನಗಳಿವೆ. ಇಂತೀ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವನದ ವಿವಿಧಾಂಗಗಳ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿ ಕೊಡುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೇಖನಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ' ಅಭಿನವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರವೇಶ ' ವೆಂಬ ಹೆಸರು ಉಚಿತವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಸಾಹಿತ್ಯಾನಂದವು ದೊರೆತು ತಿಳಿಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವ ಹಾಗು ಬರೆಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಉಂಟಾಗುವಂತೆ ಇದರ ಪಾಠಗಳ ರಚನೆಯಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಮತ್ತು ಆರ್ವಾಚೀನ ಗದ್ಯ-ಪದ್ಯಗಳೊಳಗಿಂದ ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೆಯ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಾಠದ ಕೊನೆಗೆ ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ, ಶಬ್ದವಿಚಾರ, ವಾಕ್-ಶಿಕ್ಷಣ, ಚರ್ಚೆ ಮತ್ತು ಬರೆಹಗಳೆಂಬ ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವಿಮರ್ಶೆ, ವಿಚಾರ ಮತ್ತು ವಿವೇಚನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಬೆಳೆಯುವಂತೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ, ಶೈಲಿ ಮತ್ತು ವಿಚಾರಸೃಷ್ಟಿಕರಣದಂತಹ ವಿಷಯವು ಅಡಕವಾಗಿದೆ. ಶಬ್ದವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರದ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಶಬ್ದಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಅರ್ಥಭೇದಾದಿ ಸಂಗತಿಗಳಿಗೆ ಗಮನಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ವಾಕ್-ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸುಂದರ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಪಾಠಮಾಡಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಕಥಾಸೃರ್ಧಿ ಅಭಿನಯಾದಿಗಳ ಮೂಲಕ ವಾಕ್-ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಸುಸಂಸ್ಕಾರವು ದೊರೆಯುವದು. ಚರ್ಚೆಯ ವಿಭಾಗದ ಮಹತ್ತ್ವವಂತೂ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟಲ್ಲ. ' ವಾದೇ ವಾದೇ ಜಾಯತೇ ತತ್ತ್ವಬೋಧಃ '. ವಿನಾದ ಚರ್ಚೆಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ನಡೆಸಲರಿಯದವರು ಪ್ರಚಾರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿದವರಾಗುವಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವ ಯೋಗ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣವು ದೊರೆಯಬೇಕೆಂದು ಪ್ರತಿ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಒಂದೆರಡು ವಿಷಯಗಳನ್ನಾದರೂ ಸೂಚಿಸಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಅನುಕೂಲ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಎರಡೂ ನಿಟ್ಟಿನಿಂದಲೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ಅರಿತುಕೊಂಬ ರೂಢಿಯು ಮೈಯುಂಡರೆ ಏಕಾಂಗಿ ದೃಷ್ಟಿಯ ಎಗ್ಗರು ಆಗುವ ಹೆದರಿಕೆಯಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಬರೆಹ-ಪ್ರಬಂಧ, ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರ, ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ, ಕಥೆ ಮೊದಲಾದ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ರೂಪದ ಬರೆಹಕ್ಕಾಗಿ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಪ್ರತಿಪಾಠದ ಕೊನೆಗೂ ಇಷ್ಟು ವಿವರವಾದ ಅಭ್ಯಾಸದ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ಮಟ್ಟವು ಹೆಚ್ಚದೆ ಇರಲಾರದೆಂದು ಹಾರಯಿಸಿದ್ದೇವೆ.

ಸರಿವಿಡಿ

ಗದ್ಯವಿಭಾಗ

೧	ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಮಹಿಮೆ	ಗಾಂಧೀಜಿ.	೧
೨	ಕನ್ನಡ ಭಾಗ್ಯಶ್ರೀ ಬಸವನಾಳರು	ಶ್ರೀ. ಸ. ಸ. ಮಾಳವಾಡ.	೪
೩	ಬಣ್ಣದ ಬುಗ್ಗೆ	,, ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟಿಮನಿ.	೧೩
೪	ಸರ್ವಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿ ಕವಚ	,, ತಲಚೇರಿ ರಂಗರಾವ.	೨೨
೫	ಬೀಗ ಶಕಾರ	,, ಮೃಚ್ಛಕಟಿಕದಿಂದ	೩೦
೬	ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ	,, ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀ.	೩೮
೭	ಹನಿಗಳು (೧) ಫಲಿತಾಂಶ	,, ರಾಜರತ್ನಂ	೪೩
	(೨) ಯಾರು ಸರಿ?	,, ದೇವುಡು ನರಸಿಂಹಶಾಸ್ತ್ರಿ.	
೮	ಕೂಲಿ	,, ಜಿ. ಆರ್. ರಂಗಸ್ವಾಮಿ,	೪೭
೯	ರತ್ನಮಣಿ	,, ಎನ್. ಸೂರಪ್ಪ	೫೧
೧೦	ರೇಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣ	,, ಅನಂದ ಕಂದ	೬೫
೧೧	ಬೂಕರ ಟಿ. ವಾಶಿಂಗ್‌ಟನ್	—	೬೭
೧೨	ಮಾನವನ ಮೊತ್ತಮೊದಲಿನ ಗೆಳೆಯ — ನಾಯಿ	,, ಮಾಧವ ಜೋಶಿ.	೭೫
೧೩	ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನ ದಿನಚರಿ	,, ಶ್ರೀಮತಿ ಸುಬ್ಬಮ್ಮಣ್ಣಿ ಬಸವ್ವಾಜಿ ಅರಸ.	೮೩
೧೪	ಶುಕನಾಸನ ಉಪದೇಶ	,, ತೂರಮರಿ	೯೨
೧೫	ಹುಲಿಯ ಬೇಟೆ	,, ಆರ್. ಬಿ. ಕುಲಕರ್ಣಿ.	೯೮
೧೬	ಗೌರಜ್ಜಿ	,, ಎ. ಎನ್. ಮೂರ್ತಿರಾವ	೧೦೬
೧೭	ಮನುಷ್ಯ ಮತ್ತು ಕಾರಖಾನೆ	,, ಗಾಂಧೀಜಿ	೧೧೪
೧೮	ಸೇಬು	,, ಗೋವಿಂದ ಹಳ್ಳಿಪ್ಪನವರ	೧೧೮
೧೯	ಬಾಳುವ ಹದ	,, ಶಂ. ಬಾ. ಜೋಶಿ.	೧೨೪
೨೦	ಮಂತ್ರವಾದಿ ಯೋಗೀಶ್ವರ	,, ನವರತ್ನ ರಾಮರಾಯರು.	೧೨೮
೨೧	ಲವಕುಶ	,, ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ	೧೩೬
೨೨	ಕರಿಯ ಕಾಮಿ	,, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕತೆಯ ಅನುವಾದ	೧೪೩
೨೩	ಗೋಪಾಳಭಟ್ಟರ ಹುಲಿ	,, ಕೌಜಲಗಿ ಹನುಮಂತರಾಯರು.	೧೫೩
೨೪	ನಾನು ಕಂಡ ಗೌರಮ್ಮ	,, ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ಕುಲಕರ್ಣಿ	೧೫೯

ಪುಟ

೩. ಬಾಳುವ ಹದ.

೧೨೪

೪. ನಾಯಿ.

೭೫

೫. ಶುಕನಾಸನ ಉಪದೇಶ.

೯೨

(೭) ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ.

೧. ಬೂಕರ್ ಟಿ ವಾಶಿಂಗಟನ್.

೬೭

೨. ನಾನು ಕಂಡ ಗೌರಮ್ಮ.

೧೫೨

೩. ಕನ್ನಡ ಭಾಗ್ಯಶ್ರೀಬಸವನಾಳರು.

೪

೪. ಮಂತ್ರವಾದಿ ಯೋಗೀಶ್ವರ

ರಾಜಸೇವಾಪ್ರಸಕ್ತ ನವರತ್ನ ರಾಮರಾಯರ ಜೀವನಸ್ಮೃತಿಯಿಂದ ೧೨೮

(೮) ಜನ-ಜೀವನ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ.

೧. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಹಳ್ಳಿ.

೧೬೯

೨. ಜಾತ್ರೆ.

೧೬೩

(೯) ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶೆ.

೧. ಭಾಷಾ ಶೈಲಿ.

೧೭೭

೨. ಕಥೆಯ ಅಂತರಂಗ.

೧೮೨

೩. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ.

೩೮

೧. ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಮಹಿಮೆ.

[ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಹದ ತಿಳಿಯದವರಿಗೆ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ದೊರೆಯಲಾರದು. ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೇ ಎನಿಸದ ಮಾನವನೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಯುಕ್ತ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಅನುದಿನವೂ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಧನ ಮಾಡಿದವರು ಮಾತ್ರ ವಿರಳ. ಇಂತಹ ವಿರಳರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ಮಹಾತ್ಮಾ ಜಿಯವರು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಮರ್ಮವನ್ನು ಕೆಳಗೆ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀ. ಹೋಳೀಕಟ್ಟೆಯವರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ 'ಪ್ರಾರ್ಥನೆ' ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಿಂದ ಈ ಭಾಗವನ್ನು ಆಯ್ದು ಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.]

ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯೇ ನನ್ನ ಆವಧ್ಯಂಧುವು. ಇದರ ನೆರವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದು ಬಹು ದಿನವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸ್ವಂತ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಗಂಡಾಂತರಗಳು ಬಂದಿವೆಯೆಂಬುದು ನನ್ನ ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೋದಿದವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲು ಸಾಕು. ಇಂತಹ ಗಂಡಾಂತರಗಳು ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಣಿಕ ದುಃಖದಲ್ಲಿ ನೂಕುವುವು. ಇವುಗಳನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ನಾನು ನಿಂತಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಶಕ್ತಿಬಲದಿಂದಲ್ಲ; ಆದರೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ. ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸತ್ಯಶೋಧನೆಯಷ್ಟು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು ನನ್ನ ಜೀವನದ ಮುಖ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಗಂಡಾಂತರಗಳ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದಾಗ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ನೆರವಿಲ್ಲದೆ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಾರೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯು ಉದಯಿಸಿತು. ಇದರ ಒತ್ತಾಯದಿಂದಲೇ ನಾನು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ದಾಸನಾದುದು. ದೇವನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ನಂಬುಗೆಯು ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಹಂಬಲವೂ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿತು.

ದೇವನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾವಿಲ್ಲದೆಯೇ ನಾನು ನನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದೆನು. ಆದರೆ ನನ್ನ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಏನೋ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಬಣ ಬಣ ಅನಿಸಹತ್ತಿತು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೇಹಕ್ಕೆ ಅನ್ನವು ಅವಶ್ಯವಿದ್ದಂತೆ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು ಅವಶ್ಯವೆಂದು ಹೊಳೆಯಿತು. ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು ಅವಶ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ದೇಹಕ್ಕೆ ಅನ್ನದ ಅವಶ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಉಪವಾಸವು ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾದುದು. ಆದರೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೆ ಉಪವಾಸವೆಂಬುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಸವಿಯೂಟವು ಜಡವಾಗಲಾರದು. ಜಗದ್ಗುರುಗಳಾದ ಬುದ್ಧ, ಕ್ರಿಸ್ತ, ಮಹಮ್ಮದ ಮೊದಲಾದವರು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿಂದಲೇ ಬೆಳಕು ಕಂಡರು. ಈ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ನೆರವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಅವರು ಬಾಳುವದೇ ಅಸಾಧ್ಯವಿತ್ತೆಂದು ಅವರ ಕೃತಿಗಳೇ ಒಡನುಡಿಯುವವು. ಇಂದಿಗೂ ಸಹಸ್ರಾರು ಜನ ಕ್ರಿಸ್ತರು, ಹಿಂದುಗಳು, ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿಂದಲೇ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ದೊರಕಿಸಿರುವರು.

ನಮಗೆ ದೇವನಲ್ಲಿ ಅಚಲ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿದ್ದುದಾದರೆ, ಪ್ರಾರ್ಥನಾಪರ ಹೃದಯ ವಿದ್ದುದಾದರೆ, ನಾವು ದೇವರನ್ನು (ದಕ್ಷಿಣೆ ದಾನಗಳಿಂದ) ಮರುಳುಗೊಳಿಸುವದು ಅವಶ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಕೆಲ ಇಷ್ಟಕಾಮನಾ ಪೂರ್ತಿಯಾದರೆ ಅಥವಾ ಆಗಬೇಕೆಂದು ಅವನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವದು ತಪ್ಪು. ಸರ್ವ ಸಮರ್ಪಣ ಭಾವದಿಂದ ಜಗದೀಶನಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗಬೇಕು. ಅಹಂಕಾರದ ಉಚ್ಚಾಟನೆಯಾದ ಹೊರತು ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ದುಷ್ಟ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನಾವು ಜಯಿಸಲಾರಿವು. ಸಂಪೂರ್ಣ ಭಗವದಧೀನರಾಗದೆ ಆತ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ದೊರಕಲಾರದು. ನಿಜವಾದ ಭಕ್ತನು ಸರ್ವಭೂತಹಿತದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗುವನು. ಈ ಸೇವೆಯೇ ಅವನ ದಿವ್ಯಾನಂದದ ಉಗಮಸ್ಥಾನವಾಗುವದು. ಅವನು ಹೊಸ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಜೈತನ್ಯದಿಂದ ಕುಣಿಯುವನು. ಜನತಾ ಜನಾರ್ದನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಅವನಿಷ್ಟು ದುಡಿದರೂ ದಣಿವಿಕೆಯು ಅವನನ್ನು ಸೋಂಕಲಾರದು.

ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವ ವೇಳೆಯ ಬಗೆಗೆ ನಾನು ನಿಶ್ಚಿತ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಹೇಳಲಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನ ಮನ-ಒಲವಿನ ಮೇಲೆಯೇ ಅದು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವದು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು 'ನಿಮಿಷವೂ ಮಾನವನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸ್ಫೂರ್ತಿದಾಯಕ ಮೃದುಮಧುರ ನಿಮಿಷವು ಆಗುವದು. ನಮ್ಮನ್ನು ವಿನಯಶಾಲಿಗಳಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿ ಸಾತ್ವಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡಲು ಪ್ರೇರಿಸುವದೇ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಕುರುಹು.

ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಾನವನು ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಅರಿಯುವನು. ತಾನು ದಿನದಿನವೂ ಮಾಡಿದ ಕೃತಿಗಳ ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತತೆಯನ್ನು ತೂಗಿನೋಡುವನು. (ತನ್ನಲ್ಲೇಳುವ ಪಾಪ ವಿಚಾರಗಳ ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿಯನ್ನು ನಂದಿಸಲು ಸಮರ್ಥನಾಗದೆ ತಳಮಳಗೊಂಡು) ತನ್ನ ದೌರ್ಬಲ್ಯವನ್ನು ದೇವನಿಧುರು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವನು; ತಾನು ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡುವನು. ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಕಾಗುವ ಮನೋಬಲದ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುವನು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡಲು, ಕೆಲವರಿಗೆ ಒಂದೇ ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಸಾಕಾಗಬಹುದು. ಕೆಲವರಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ತಾಸುಗಳೂ ಅತ್ಯಲ್ಪವೆಂದೆಸಗಬಹುದು. ಸರ್ವದಾ ದೇವರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವವನಿಗೆ ಪರೋಪಕಾರದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗುವುದೇ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂತಹರಿಗೆ ಜೀವನವೆಂದರೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿದ್ದಂತೆ, ಇಲ್ಲವೆ ಎಡೆಬಿಡದೆ ನಡೆಯುವ ದೇವತಾರ್ಚನೆ ಇದ್ದಂತೆ.

ನನ್ನ ಅನುಭವವನ್ನು ನಿಮ್ಮಿವರು ಇಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಅಮೃತ ಬಿಂದುವನ್ನು ಸೇವಿಸಲಿ ! ಇದರ ಫಲವಾಗಿ, ದಿನದಿನವೂ ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ

ಶಬ್ದಾತೀತ ಅನುಪಮ ನಾವೀನ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಲಿ ! ಅನುದಿನವೂ ತನ್ನ ಜೀವನ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಚಿರನೂತನ ರಸನಿಮಿಷಗಳ ಹೊಸ ಪುಟಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಲಿ !

—ಗಾಂಧೀಜಿ

(ಸಂಗ್ರಾಹಕರು:— ವೆಂ. ಕೃ. ಹೋಳೀಕಟ್ಟಿ)

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು:—

- (೧) ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಏಕೆ ಒಲಿಯಿತು ?
- (೨) ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಪರ ಜೀವಿಯು ಅನಂದವನ್ನು ಏತರಲ್ಲಿ ಪಡೆಯುವನು ?
- (೩) ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಕುರುಹು ಯಾವುದು ?
- (೪) ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತನ ಮನಸ್ಸಿ ತಿರು ಹೇಗಿರುವದು ?
- (೫) ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಸಫಲತೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳೇನು ?

ಭಾಷಾಭಾಷ:—

- (೧) [೧] ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತಹ ಗಹನ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಯಾಗಿ ವಿವರಿಸುವ ರೀತಿಯು ಬಹು ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಬಂದ ' ಬಾಳುವ ಹದ ' ಎಂಬ ಪಾಠದಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ಬಗೆಯ ಶೈಲಿಯನ್ನು ನೀವು ನೋಡಬೇಕು.
- [೨] ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ.
- (೧) ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಸವಿಯೂಟವು ಜಡವಾಗಲಾರದು.
- (೨) ನಿಜವಾದ ಭಕ್ತನು ಸರ್ವಭೂತಹಿತದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗುವನು.
- (೩) ಇಂತಹರಿಗೆ ಜೀವನವೆಂದರೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿದ್ದಂತೆ.

ಶಬ್ದ ವಿಚಾರ:—

- (೧) ನಂಬಿಕೆ, ನಂಬುಗೆ, ನಡಿಗೆ — ಈ ನಾಮಗಳು, ನಂಬು, ನಡಿ, ಎಂಬ ಧಾತುಗಳಿಂದ ಬಂದಿವೆ. ಇದರಂತೆ ಕೊಡು, ಮಾಡು, ತೋರು, ಕಾಣು — ಇವುಗಳಿಂದ ಉಂಟಾದ ನಾಮಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
- (೨) ಮೆಟ್ಟಿನಿಲ್ಲು, ತೂಗಿನೋಡು, ಒಡನುಡಿ, ಬೆಳಕುಕಾಣು, ದಾಸನಾಗು — ಇವುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಒಂದೊಂದು ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
- (೩) ಶಬ್ದಾತೀತ, ರಸನಿಮಿಷ, ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾಗು — ಇವುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

ವಾಕ್ ಶಿಕ್ಷಣ:—

ಕಣ್ಣು ಲರಳ್ಳರಿಂದೊಸರೆ ನಿಮ್ಮ ನೆ ನೋಡುತುಮಂತರಂಗದೊಳ್ |
ಪೊಣ್ಣೆವಿರುದ್ದಿ ಭಾವಿಸುತೆ ನಾಲಿಗೆ ರಾಗಿಸೆ ಪಾಡುತಂಗದೊಳ್ ||
ಉಣ್ಣೆರೆ ರೋಮ ಜಾಲವೆರಗುತ್ತನು. ಕಂಪನ. ವೆತ್ತ ಕೈಗಳಿಂ |
ದಣ್ಣಿತವಾಂಘ್ರಿಗಳ್ಗೆ ಲರನರ್ಚಿಸೆನೆಂದಪರಾಜಿತೇಶ್ವರಾ ! ||೧||

- (೧) ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ಪಾಠಮಾಡಿರಿ. ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಕಾಲದ ತನ್ಮಯತೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಅನುಭವವನ್ನು ನೀವು ಇಂಪಾದ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ, ಸುಂದರ ನೋಟ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಾಗ. ಸ್ಫೂರ್ತಿದಾಯಕ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಅನುಭವಿಸಿರುವಿರಾ ?

(೨) ಎರಡನೆಯ ವಾಕ್ಯ ವೃಂದವನ್ನು ಓದಿರಿ. ಇದನ್ನು ಸಂಭಾಷಣೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ. ಉದಾ:—

ಸಂದರ್ಶಕ:— ಮಹಾತ್ಮಾಜಿ, ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ವಿಶ್ವಾಸವಿದ್ದಿತೇ ?

ಗಾಂಧೀಜಿ:— ಇಲ್ಲ, ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲದೆಯೇ ನನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದೆ.

ಸಂ:—

ಚರ್ಚೆ:—

(೧) ಫಲಾಶೆಯಿಂದ ಭಜಿಸುವದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಲ್ಲ, ಭಿಕ್ಷೆ.

(೨) ಮನಸ್ಸಿನ ಪವಿತ್ರಭಾವನೆಯೇ ಮಡಿ.

ಬರೆಹ:—

ಮನಸ್ಸಿನ ಗಡಿಬಿಡಿ ಮತ್ತು ವ್ಯಥೆ ಇವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ನೀವು ಎಷ್ಟು ಬಗೆಯಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

೨. ಕನ್ನಡ ಭಾಗ್ಯಶ್ರೀ ಬಸವನಾಳರು

[ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಂತದ ಪುನರುಜ್ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಮುಡುಪಿಟ್ಟು ಮಹನೀಯರೆಂದು ಶ್ರೀ. ಬಸವನಾಳರು ಸರ್ವವಂದ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಪೂಜ್ಯವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಆದರ, ಪ್ರೀತಿಗಳು ಪ್ರೊ. ಮಾಳವಾಡರ ಈ ಲೇಖನ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಉಕ್ಕಿ ಒಡಮೂಡಿ ನಿಂತುದನ್ನು ಮನಗಾಣಬಹುದು.]

ಶರಣರಂತೆ ಬಾಳಿದ ಪ್ರೊ. ಶಿ. ಶಿ. ಬಸವನಾಳರ ಮರಣವೂ ಕೂಡ ಅವರು ಶರಣರೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿತು. ೨೨-೧-೫೧ನೆಯ ದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಮೂರು ಗಂಟೆಗೆ ಕರ್ಣಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಸಭೆ. ಎಂದಿನಂತೆ ಪ್ರೊ. ಬಸವನಾಳರು ಪ್ರಸನ್ನವದನರಾಗಿ ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಚರ್ಚೆಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಎಂದಿನಂತೆ ಗಾಂಧೀಯಾದಿಂದ ತುಂಬಿದ ಸಮತೂಕದ ಮಾತನ್ನೇ ಮೆಲುಕದನಿಯಲ್ಲಿ ಮಿತವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ಮುಕ್ಕಾಲು ಗಂಟೆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ ನಂತರ ಅನೇಕರ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಗೆ ಹೋದರು. ಮುಂದೆ ಚರ್ಚೆಗೆ ಕಾವೇರಿದಾಗ ಸಭೆಯಲ್ಲಿಯ ಹಿರಿಯರು 'ಬಸವನಾಳರು ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರು? ಹೊರಗಿರಬಹುದು ಕರೆಯಿರಿ' ಎಂದರು. ಮುಂದೆ ಮುಕ್ಕಾಲು ಗಂಟೆಯ ನಂತರ ನಾವೆಲ್ಲ ಭೀಷಣವಾದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಕಾಯಿತು. ಸಭೆಯನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ

ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಅವರ ಮನೆಗೆ ತೆರಳಿದೆವು. ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನಿಡ್ಡೆ ಹೋದಂತಿದ್ದ ಬಸವನಾಳರ ವ್ಯತದೇಹವನ್ನು ಕಂಡು ತಲ್ಲಣಿಸಿದೆವು.

ಶ್ರೀ. ಶಿ. ಶಿ. ಬಸವನಾಳರು.

ಸಭೆಯ ಸಕ್ಕೆ ವ್ಯತ್ಯಯ ಬರಬಾರದೆಂದು ಬಸವನಾಳರು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ ಕಾರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಡಾಕ್ಟರರ ಮನೆಗೆ ಹೋದರು. ಎದೆಯ ವೇದನೆ ಗಾಗಿ ಚುಚ್ಚುಮದ್ದು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಮರಳಿದರು. ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಒರಗಿ ದರು. ಕಾಫಿ ತರಲು ಹೇಳಿದರು. ಅದು ಬರುವದರೊಳಗಾಗಿ ಅವರ ಪ್ರಾಣವಕ್ಕಿ ಹಾರಿಹೋಗಿತ್ತು. ಕೆಲವು ದಿನಗಳಿಂದ ಅವರ ಪತ್ನಿ ಭೀಕರವಾದ ಎದೆನೋವಿ ನಿಂದ ನರಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಮನೆಗೆ ಮರಳಿದ ಕೂಡಲೇ ಬಸವನಾಳರು ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿಗೆ ನಗು-ಮೊಗದಿಂದಲೇ ಹೇಳಿದರಂತೆ: 'ನಿನ್ನ ನೋವನ್ನು ನಾನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ' ಎಂದು. ನಿಜ, ಅವರ ಪತ್ನಿ ಈಗ ಗುಣಮುಖವಾಗಹತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಬಸವನಾಳರು ಮಾತ್ರ ಹೋದರು. ಇದೂ ಒಂದು ಶರಣರ ಲೀಲೆಯಲ್ಲವೇ?

೨೩-೧-೫೦ನೆಯ ದಿನ ಶವಸಂಸ್ಕಾರ ನಡೆಯಿತು. ನಿತ್ಯವೂ ಅವರು ಸಂಜೆಗೆ ತಿರುಗಾಡಲು ಹೊರಡುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ, ಅದೇ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮೆರವಣಿಗೆ

ಹೊರಟಿತು. ನಿತ್ಯವೂ ಅವರು ಕೂಡುತ್ತಿದ್ದ ತಾಣದ ನೆರೆಯಲ್ಲಿ—ಲಿಂಗಾಯತ ನಗರಭವನದ ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ—ಅವರ ದೇಹವನ್ನು ಭೂದೇವಿಯ ಮಡಿಲಿಗೆ ಹಾಕಿದುದಾಯಿತು. ಮಿಂಚಿನ ವೇಗದಿಂದ ಹಬ್ಬಿದ ಸುದ್ದಿ, ಪತ್ರಿಕಾ ಪ್ರಕಟನೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಅಸಂಖ್ಯ ಜನರು ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದರು. ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಉಪಕುಲಗುರುಗಳು, ವಿದ್ಯಾಖಾತೆಯ ಡಾಯರೆಕ್ಟರರು, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಸದಸ್ಯರು, ಕಚೇರಿಯ ಸಿಬ್ಬಂದಿ, ನಗರದ ಹಿರಿಯರು, ಕಿರಿಯರು, ಅಧ್ಯಾಪಕರು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಂಚಾಲಕರು, ವರ್ತಕರು, ಆಪ್ತರು, ಇಷ್ಟರು, ಸ್ನೇಹಿತರು, ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಇವರೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಮೃತರಿಗೆ ಕೊನೆಯ ಗೌರವ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ಅಂದು ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಆ ಸಮಾಧಿಯ ಕಾರ್ಯ ಧಾರವಾಡದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ಅಭೂತ ಪೂರ್ವವಾದುದು. ಎಂತೆಂತಹ ಸಂಯಮಿಗಳೂ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸದೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನಗರದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಭೆ ಸೇರಿ ನಾಗರಿಕ ಸನ್ಮಾನ ಸಲ್ಲಿಸುವಂತಿತ್ತು, ಅಂದಿನ ದಶ್ಯ. ಲಿಂಗೈಕ್ಯ ಬಸವನಾಳರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ರಾತ್ರಿ ೮ ಗಂಟೆಗೆ ಮರಳಿದವು. ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದ ನಾವು ಬಸವನಾಳರನ್ನು ಕಳಿಸಿಬಂದೆವು.

ಶ್ರೀ ಬಸವನಾಳರು ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ; ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಮಾನವರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಮಹಂತರಾಗಿದ್ದರು. ಸಂಸಾರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಸರು ಸೋಂಕದ ಪಂಕಜದಂತಿದ್ದರು. ಅವರನ್ನು ಏನೆಂದು ವರ್ಣಿಸಬೇಕು? ವಿದ್ವಾಂಸರೆಂದೇ, ಸಾಹಿತಿಗಳೆಂದೇ, ಸಂಘಟಕರೆಂದೇ, ಸಮಾಜನಿಷ್ಠರೆಂದೇ, ಧರ್ಮನಿಷ್ಠರೆಂದೇ, ಕುಟುಂಬನಿಷ್ಠರೆಂದೇ, ಹಿರಿಯರೆಂದೇ, ಗೆಳೆಯರೆಂದೇ ಸವಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತುನಿಂತ ಮೂರ್ತಿಯೆಂದೇ, ಕಹಿಯನ್ನು ನುಂಗಿ ನಿಂತ ನಂಜುಂಡನೆಂದೇ, ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಮನ್ವಯವನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡವರೆಂದೇ, ಜೀವನದ ಆಳವಾದ ಅನುಭವ ಪಡೆದವರೆಂದೇ, ಶಿವಾನುಭವಿಗಳೆಂದೇ, ಪತ್ರಿಕಾಕರ್ತರೆಂದೇ, ಸಹಕಾರಿಗಳೆಂದೇ, ವಿದ್ಯಾದಾಯಕರೆಂದೇ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೆಂದೇ, ಕಾರ್ಯಕರ್ತರೆಂದೇ, ತ್ಯಾಗಿಗಳೆಂದೇ, ರಸಿಕರೆಂದೇ, ಸ್ಫೂರ್ತಿದಾಯಕರೆಂದೇ—ಏನೆಲ್ಲವೂ ಅವರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಬಹುಮುಖ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಒಂದು ಕಿರಿಯ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸುವದು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು?

ಪ್ರೌಢೇಸರ ಶಿವಲಿಂಗಪ್ಪ ಶಿವಯೋಗಪ್ಪ ಬಸವನಾಳರು ೧೯೧೬ರಲ್ಲಿ ಈ ಭಾಗದ ತಮ್ಮ ಸಮಾಜದವರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗಾಗಿ ಎಂ. ಎ. ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣರಾದರು. ಕೈತುಂಬ ಸಂಬಳ ಪಡೆಯುವ ಸರಕಾರಿ ನೌಕರಿಯನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿ 'ಸೇವೆ, ತ್ಯಾಗ, ವಿದ್ಯಾದಾನ'ದಂತಹ ಮಹೋನ್ನತ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ನಿರತರಾದರು. ವಿದ್ಯಾದಾನದ ಘನವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು, ಕೊನೆಯ ಉಸಿರು ಇರುವವರೆಗೂ ಆ ಕಾರ್ಯ ಗೆದ್ದರು. ಅನ್ಯಾಹತವಾಗಿ ೨೮ವರುಗಳ ವರೆಗೆ ಹಾಯಸ್ಕೂಲಿನ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ, ಮುಖ್ಯಾಧ್ಯಾಪಕ

ರಾಗಿ, ಕಾಲೇಜಿನ ಪ್ರೊಫೆಸರರಾಗಿ, ವ್ಹಾಯಿಸ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ಎಂಟು ವರುಷಗಳವರೆಗೆ ಗ್ರಂಥಪರಿಷ್ಕರಣ ಮಾಡಿ, ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯೋಗಿಗಳಾಗಿ ವಿದ್ಯಾದಾನ ಗೆಯ್ದರು. ಕೊನೆಯ ಗಳಿಗೆಯವರೆಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿ ಉಳಿದು ಜ್ಞಾನಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮೇಧಾವಿಗಳೂ ದೀರ್ಘವಾದ ವಾಚನದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾದವರೂ ಆದ ಇವರ ಜ್ಞಾನಸಂಗ್ರಹ ಹಿರಿದಾದುದು. ಸಂಸ್ಕೃತ, ಕನ್ನಡ, ಇಂಗ್ಲಿಷ ಭಾಷೆಗಳ ಪ್ರಭುತ್ವದೊಂದಿಗೆ ನೆರೆಯ ಭಾಷೆಗಳ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಪಡೆದು ಕೊಂಡು ಈಚೆಗೆ ಪರದೇಶದ ಭಾಷೆಗಳ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಕೈಯಿಕ್ಕಿದ್ದರು. ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯ ಗ್ರಂಥರಾಶಿ — ಉದಾರ ದಾನದ ನಂತರವೂ—ಬಹು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಉಳಿದಿದೆ. ಜ್ಞಾನಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ರಂಗದ ವಿಷಯವನ್ನೆತ್ತಿದರೂ ಅದನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸಿಸಿದ ಇವರ ಧೀಶಕ್ತಿ ನಮಗೆಲ್ಲ ಅಚ್ಚರಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು.

ವಿದ್ಯಾದಾನದ ಕಾರ್ಯ ಕೈಕೊಂಡಾಗಲೇ ಇವರು ಸಮಾಜ ಸಂಘಟನೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೂ ಕೈಹಾಕಿದ್ದರು. ಭದ್ರವಾದ ಆರ್ಥಿಕ ತಳಹದಿಯು ಸಮಾಜೋದ್ಧಾರದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಅಂಗವೆಂಬುದನ್ನು ಅರಿತ ಇವರು ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಮ್ಯಾನೇಜಿಂಗ್ ಡಾಯರಿಕ್ಟರರಾಗಿ ಕಾರ್ಯಮಾಡಿದರು. ಸಹಕಾರೀ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಪುಲವಾಗಿ ಜ್ಞಾನಸಂಗ್ರಹಮಾಡಿ ಅನುಭವ ಪಡೆದ ಇವರು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಹಕಾರಿಗಳೆಂದು ಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರು.

ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಗುರುಗಳ ಹಿರಿಯರ ವಾತ್ಸಲ್ಯಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದವರಲ್ಲಿ ಬಸವನಾಳರು ಮುಖ್ಯರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಜೀವನವು ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ವಹತ್ತರ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದಿತು. ಈ ಭಾಗದ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಅವರು ಆಧಾರ ಸ್ತಂಭರಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಮನೆತುಂಬ ಮಕ್ಕಳಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಕುಟುಂಬವತ್ಸಲರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಕರ್ಣಾಟಕ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟರು. ಕೆ. ಎಲ್. ಈ. ಸೊಸಾಯಿಟಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು. ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಹರಿಹರ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನಿತ್ತರು. ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಶಿವಾನುಭವಗೋಷ್ಠಿಗೆ ನೆರವನ್ನಿತ್ತರು. ಅಖಿಲ ಭಾರತ ವೀರಶೈವ ಮಹಾಸಭೆಗೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದರು. ಕರ್ಣಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವನ್ನು ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ತಂದರು. ಕರ್ಣಾಟಕ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಗ್ರಂಥಾಲಯದ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾದರು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿಗೆ ಘನವಾದ ಸಹಕಾರ ನೀಡಿದರು. ಅಖಿಲ ಭಾರತೀಯ ಪಿ. ಇ. ಎನ್. ಸಂಸ್ಥೆಯ ಈ ಭಾಗದ ಸಂಘಟಕರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಈ ಭಾಗದ ಆವುದೊಂದು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸ್ವಧರ್ಮದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಸವನಾಳರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವಿಲ್ಲದೆ ಯಾವ ಮಹತ್ವದ ಘಟನೆಯೂ ನಡೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಅವರ ದೀರ್ಘವಾಚನ ಹಾಗೆಯೇ

ಸಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ಮಕ್ಕಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕಿಗಳ ಚಂದ್ರಮನಾಗಿ ಅವರು ನಲಿಯು ತಿದ್ದುದನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ನೋಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

ಎಂ. ಎ. ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಅವರ ಐಚ್ಛಿಕ ವಿಷಯ ಇತಿಹಾಸವಾಗಿತ್ತು. ಅಂತೆಯೇ ಅವರು ಲಿಂಗರಾಜ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸದ ಪ್ರೊಫೆಸರರಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಕೀ. ಶೀ. ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರಂತೆ ಇವರೂ ಕನ್ನಡದ ಗೌರವ ಪ್ರೊಫೆಸರರಾಗಿ ಕಾರ್ಯಮಾಡಿದರು. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ, ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಆಳವಾದ ವ್ಯಾಸಂಗದಲ್ಲಿ ಇವರು ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರ ಹೆಸರನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರು ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾವ್ಯಗಳ ಕೂಲಂಕಷ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ದರು. ವ್ಯಾಕರಣ, ಅಲಂಕಾರ, ಛಂದಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಪದರು-ಪದರುಗಳಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆಂಗ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಉಚಿತ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆದ ಇವರ ವಿಮರ್ಶಕ ದೃಷ್ಟಿಯು ಸೂಕ್ಷ್ಮವೂ ಶುಚಿಯೂ ಆಗಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಹಾಗೂ ಆಧುನಿಕ ವ್ಯಾಸಂಗ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಸಮನ್ವಯಿಸಿಕೊಂಡ ಇವರ ವಿದ್ವತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠಮಾದರಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರು ಕೈಕೊಂಡ ಗ್ರಂಥಪರಿಷ್ಕರಣದಲ್ಲಿ, ಅವರ ಲೇಖನ ಭಾಷಣಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಇದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಲ್ಲೆವು. ಅವರು ಲಿಂಗರಾಜ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿರುವಾಗಲೇ 'ಮ್ಯೂಸಿಂಗ್ಸ್ ಆಫ್ ಬಸವ' ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಗ್ರಂಥದ ಸಹಕರ್ತೃಗಳಾದರು. ಸೇವಾನಿವೃತ್ತರಾದ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀ. ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಅಯ್ಯಂಗಾರರಂತೆ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯೋಗ ಕೈಕೊಂಡರು. ಜೊತೆಗೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಂಥ ಪ್ರಕಟನೆಯ ಕಾರ್ಯರಂಗಕ್ಕೂ ಇಳಿದರು. ಇವರು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಇವರ ಶ್ರೇಷ್ಠಪ್ರತಿಯ ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಪ್ರತೀಕಗಳಾಗಿ ಉಳಿದಿವೆ. (೧) ನಾಗವರ್ಮನ ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನ, (೨) ಭಟ್ಟಾ-ಕಳಂಕನ ಕರ್ಣಾಟಕ ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನ, (೩) ಚಾಮರಸನ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ, (೪) ಷಡಕ್ಷರ ದೇವನ ಶಬರಶಂಕರ ವಿಲಾಸ, (೫) ಹರಿಹರನ ಪಂಪಾಶತಕ ರಕ್ಷಾಶತಕಗಳು, (೬) ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನಗಳು ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ಶಿವಾನುಭವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಕೈವಲ್ಯದರ್ಪಣ, ಕಲ್ಪವಲ್ಲರಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಇವರು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಚೆನ್ನಬಸವವುರಾಣ, ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣ, ವೀರಶೈವ ತತ್ತ್ವಪ್ರಕಾಶ, ಹರಿಹರನ ರಗಳೆಗಳು, 'ಹ್ಯಾಂಡ್ ಬುಕ್ ಆಫ್ ವೀರಶೈವಿಜಮ್', 'ಎ ಕೇಸ್ ಫಾರ್ ಕರ್ಣಾಟಕ ಯುನಿವರ್ಸಿಟಿ' ಇವುಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಈ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಸಂಸ್ಕರಣಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ, ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಟೀಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವಲ್ಲಿ, ಸಂಸ್ಕರಣಗಳಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ, ಪಾಂಡಿತ್ಯಪೂರ್ಣ ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಇವರ ಬಹು ಶ್ರುತತ್ವ, ಸಮತೂಕದ ಭಾವ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮತಿ ಇವುಗಳನ್ನು ನಾವು ಅನ್ಯತ್ರ ಅಪೊಂದು ಕಾಣಲಾರಿವು.

ವ್ಯಾಸಂಗ ಬಲ, ಭಾಷಾಪ್ರಭುತ್ವ, ಅನುಭವದ ಆಳ, ರಸಿಕ ದೃಷ್ಟಿಗಳುಳ್ಳ ಪ್ರೊ. ಬಸವನಾಳರು ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಹಿತಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಮಾತು ಬರಿಹಗಳು ರಸವತ್ತಾಗಿಿದ್ದವು. ರಸವಂತಿಕೆಯೇ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸೂತ್ರ. ಮುತ್ತಿನ ಹಾರದಂತೆ ನುಡಿದುದು, ಒರೆದುದು ಸಾಹಿತ್ಯವಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೇನು ? ಕನ್ನಡ ಪದಗಳನ್ನು ಬರಿಹದಲ್ಲಿ ಅವರು ಪವಣಿಸುವ ಸೊಗಸನ್ನು ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಭ್ಯಾಸ, ನವೀನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಉಚಿತದೃಷ್ಟಿ ಅವರಿಗಿದ್ದವು. ಕರ್ಣಾಟಕ ವಿದ್ಯಾವರ್ಧಕ ಸಂಘದ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಾದ ಇವರು ಧಾರವಾಡದ ಕಡೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯರಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಲನದ ಸ್ವಾಗತಾಧ್ಯಕ್ಷರು, ರಬಕವಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಲನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು. ಇಂತಹ ಗೌರವದ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಅವರು ಆಲಂಕರಿಸಿದ್ದರು. 'ಜಯಕರ್ಣಾಟಕ' ಪತ್ರಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯವಾಹಿನಿ ಹರಿದುಬಂದಿದೆ. ಅವರು 'ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಿತಿಯ' ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಅನೇಕ ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಅವರು ಬೆಳಗಾವಿಯಲ್ಲಿ 'ಪ್ರಬೋಧ' ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ಕೊನೆಕೊನೆಗಂತೂ 'ಜಯಕರ್ಣಾಟಕ' ಮಾಸ ಹಾಗೂ ವಾರಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಸಂಪಾದನೆಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅವಕಾಶವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡರು. ಆ ಮೂಲಕ ಅವರು 'ಜಯಕರ್ಣಾಟಕ' ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಂಡಳವನ್ನೇ ನಿರ್ಮಿಸಿದರೆನ್ನಬಹುದು. ಸುಪ್ರಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅವನ್ನು ಸ್ಫುಟಗೊಳಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಜಯಕರ್ಣಾಟಕ' ಅವರಿಗೆ ಅನುಕೂಲಸಾಧನವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ತರುಣ ಬರಿಹಗಾರರನ್ನು ಹುರಿದುಂಬಿಸುವಲ್ಲಿ, ಶಕ್ತ ಬರಿಹಗಾರರನ್ನು ಉಚಿತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಿಸುವಲ್ಲಿ ಅವರ ಜಾಣ್ಮೆ ಎದ್ದುಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರಾಥಮಿಕ, ಮಾಧ್ಯಮಿಕ, ಉಚ್ಚ ವಿದ್ಯಾರಂಗಗಳ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಇವರು ಪಡೆದಿದ್ದರಿಂಬುದೂ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವಾಗಿದೆ.

ಸ್ವಮತದ ಬಗೆಗೆ ಆಸೆ, ಕರ್ಣಾಟಕದ ಬಗೆಗೆ ವ್ಯಾವಕವಾದ ಕಲ್ಪನೆ ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಇವರನ್ನು ಶ್ರೀ. ಅಲೂರ ವೆಂಕಟರಾಯರಿಗೆ ಹೋಲಿಸಬಹುದು. ಶಿವಾನುಭವ ಸಮ್ಮೇಲನ, ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮ್ಮೇಲನಗಳ ಯೋಜಕರಾದ ನವಿಲುಗುಂದದ ಶ್ರೀಗಳ ಬಲಗೈಯಂತಿದ್ದರು ಬಸವನಾಳರು. ಧಾರವಾಡದ ಮೃತ್ಯುಂಜಯ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಬಸವನಾಳರ ಸಲಹೆ ಪಡೆಯದೆ ಆವ ಯೋಜನೆಯನ್ನೂ ಹಮ್ಮುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಜಗದ್ಗುರುಗಳ ವಿಶೇಷ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೂ ಅವರು ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದರು. ವಿದ್ವತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಗೌರೀಶಂಕರದ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತಂದುಕೊಡುವ ಮೈಸೂರಿನ ಗವಿಮಠಾಧೀಶರು ಬಸವನಾಳರ ವಿದ್ವತ್ತನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಸುವಿಖ್ಯಾತ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಡಾ.ನಂದೀಮಠರು ಬಸವನಾಳರನ್ನು ಗುರುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಟ್ಟು

ಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಸ್ವಭಾವದ ಸವಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಕಿ. ಶೀ. ವೆಂಕಣ್ಣಯ್ಯನವರನ್ನು ಹೋಲುತ್ತಿದ್ದರೆನ್ನಬಹುದು. ಮಧುರವಾದ ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಮಾಸ್ತಿಯವರಂತೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ವಿವಿಧ ವಯಸ್ಸಿನ, ಪ್ರಕೃತಿಯ, ಅಭಿರುಚಿಯ, ಮತದ ಜನಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಬಸವ ನಾಳರು ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಿನವರಾಗಿದ್ದರು. ವೃದ್ಧರೊಂದಿಗೆ, ತರುಣರೊಂದಿಗೆ, ಬಾಲಕ ರೊಂದಿಗೆ ಸಮರಸವಾಗಿ ಅವರು ಬೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಮರಸವು ಬಸವನಾಳರ ಜೀವನದ ಸೂತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಸಮನ್ವಯವು ಇವರ ಜೀವನದ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಸೌಜನ್ಯ-ವಿನಯ-ಶಾಂತ ಸ್ವಭಾವಗಳು ಇವರ ಜೀವನದ ಹಿರಿಯ ಆಸ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದವು.

ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟುತನ, ಶುಚಿಯಾದ ಅಭಿರುಚಿ ಇವುಗಳು ಪ್ರೊ. ಬಸವನಾಳರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಗುರುತುಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಅವರ ನಿತ್ಯದ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಇವು ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿದ್ದವು. ಅವರ ಸರಳವಾದ ವೇಷದಲ್ಲಿ, ಹಿತಮಿತ ವಚನದಲ್ಲಿ ಈ ಗುಣಗಳನ್ನು ನಾವು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ತಾಳ್ಮೆಯ ಮೂರ್ತಿಮಾತ ಸ್ವರೂಪರಾಗಿದ್ದರು. ಎಂತಹ ವಿಷಮ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಅವರು ತೋರುತ್ತಿದ್ದ ತಾಳ್ಮೆ ಸಂಯಮಗಳು ಈ ಭಾಗದ ಜನರ ಮನೆಮಾತಾಗಿದೆ. ಎಂತಹ ಶೀಘ್ರಕೋಪಿಗಳೂ ಅವರೆದುರಿಗೆ ತಣ್ಣಗಾಗುತ್ತಿದ್ದರು, ವಾಚಾಳಿಗಳು ಮಾತನ್ನು ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಘರ್ಷಣೆ ಹೋರಾಟಗಳಿದ್ದಲ್ಲಿ ಬಸವನಾಳರು ಬಂದರೆ, ಮಾತನಾಡಿದರೆ ಇಡೀ ವಾತಾವರಣವೇ ಬದಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಭಾಗದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅವರಷ್ಟು ಜನಪ್ರಿಯರಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡಿಲ್ಲ. ಇಡೀ ಕರ್ಣಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇವರಷ್ಟು ಜನಪ್ರಿಯ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಅಪರೂಪವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಎದ್ದುತೋರುವ ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಸುಲಭ ಜನಪ್ರಿಯ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಬಳಸುವ ಚಟವನ್ನು ಅವರು ಎಂದೂ ಇಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಗ್ರಂಥವಾಚನದ ಹೊರತು ಬೇರಾವ ಚಟವೂ ಅವರಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳ ಬಗೆಗೆ ಅವರಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಜ್ಞಾನ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಬಣ್ಣದುಂಬುವ ಮನೋವೃತ್ತಿ ಅವರಿಗೆ ಇದ್ದಿಲ್ಲವಾಗಿ ಅವರ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಚಾರ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದೂ ನಿಜ. ಯಾರು ಯಾವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರೂ ಅವರವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಕ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಬಸವನಾಳರಿಂದ ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮಗುಡ-ಮುನಿಸು-ಗೊಣಗಾಟಗಳನ್ನು ಅವರು ಎಂದೂ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವನ್ನೊದಗಿಸುವ ಅನೇಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಅವರು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರ ನಗುವೊಗ, ಶಾಂತಗುಣ, ಗಾಂಭೀರ್ಯ ಗಳನ್ನು ಕಂಡವರು ಯಾರೇ ಆಗಲಿ, ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

ಶ್ರೀ. ಬಸವನಾಳರ ಸಹವಾಸ-ಒಡನಾಟಗಳೆಂದರೆ ಹುಣ್ಣಿ ಮೆಯ ಬೆಳುದಿಂಗಳ ಅನುಭವ ಪಡೆದಂತೆ. ಅಂತಹ ಬೆಳುದಿಂಗಳ ಸವಿಯನ್ನು ನಾನು ಸಾಕಷ್ಟು

ಸವಿದಿದ್ದೇನೆ. ವೃತ್ತಿಯಿಂದ, ಸ್ವಭಾವದಿಂದ, ಆಚರಣೆಯಿಂದ, ಹಿರಿತನದಿಂದ ಅವರು ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ 'ಮಾಸ್ತರ' ಆಗಿದ್ದರು. ಬಸವನಾಳ ಮಾಸ್ತರರು ಏಕೆ ಹೋದರು? ಎಂಬ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ನನಗೆ ಹೊಳೆದ ಮಾತುಗಳು ಎರಡು : (೧) ಅವರ ಆತ್ಮ ದೇವನಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣತ್ವ ಪಡೆಯಿತು. (೨) ಅವರನ್ನು ನಮ್ಮ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಳಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಅವರ ಸುತ್ತಲಿನ ನಾವು ಇನ್ನೂ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.

ಕನ್ನಡದ ಭಾಗ್ಯಶ್ರೀಯಂತಿದ್ದ ಬಸವನಾಳರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಕನ್ನಡ ಜನತೆಯ ದುರ್ಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಮಿತಿಯಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವರ ಸವಿಜೀವನ, ಸಮನ್ವಯ ವಿಚಾರಸರಣಿ, ಆಳವಾದ ಪಾಂಡಿತ್ಯ, ಅಪಾರತ್ಯಾಗ-ಸೇವೆಗಳು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿದಾಯಕವಾಗಿವೆಯಷ್ಟೆ !

—ಸ. ಸ. ಮಾಳವಾಡ.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು :

- (೧) ಪ್ರೊ. ಬಸವನಾಳರು ವಿದ್ಯಾದಾನದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ನಿರತರಾಗಿದ್ದರು ?
- (೨) ಪ್ರೊ. ಬಸವನಾಳರ ಸಂಘಟನಾ ಶಕ್ತಿಯು ಯಾವ ಯಾವ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ ?
- (೩) ಕನ್ನಡದ ಏಳಿಗೆಗೆ ಪ್ರೊ. ಬಸವನಾಳರು ಯಾವ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ನೆರವಾದರು ?
- (೪) ಪ್ರೊ. ಬಸವನಾಳರ ಅನುಕರಣೀಯ ಗುಣಗಳಾವವು ?

ಭಾಷಾಭಾಸ :—

- (೧) 'ಶ್ರೀ. ಬಸವನಾಳರು ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರು' ಈ ವಾಕ್ಯವ್ಯಂದವನ್ನು ಓದಿರಿ.

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಇದರಂತೆಯೇ ಕೆಳಗಿನ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದ ಎರಡನ್ನು ಕುರಿತು ಇಷ್ಟವಾದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವಂತೆ ಐದು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

[೧] ಬಡತನ [೨] ಮಗುವಿನ ಸುಂದರ ರೂಪ [೩] ಪಂಡಿತ ನೆಹರು ಅವರ ಹಿರಿಮೆ.

- (೨) ನಿಮ್ಮ ವರ್ಗದಲ್ಲಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಅವನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳದೆ ಬರೆಯಿರಿ. ಅದನ್ನು ಓದಿ ತೋರಿಸಿದಾಗ ಆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾರೆಂಬದನ್ನು ಉಳಿದವರು ಗುರುತಿಸಬಲ್ಲರೇ ? ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿರಿ.

- (೩) ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸಿರಿ.

[೧] ಶ್ರೀ. ಬಸವನಾಳರ ಸಹವಾಸ-ಒಡನಾಟಗಳೆಂದರೆ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಬೆಳದಿಂಗಳ ಅನುಭವ ಪಡೆದಂತೆ.

[೨] ಸಮರಸವು ಬಸವನಾಳರ ಜೀವನದ ಸೂತ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಸಮನ್ವಯವು ಇವರ ಜೀವನದ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿತ್ತು.

ಶಬ್ದ ವಿಚಾರ :—

- (೧) ಸಹಕಾರ, ಗುರು ಈ ಶಬ್ದಗಳ ಮೂಲಾರ್ಥವೇನು ? ಮೇಲಿನ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಈ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ವಿಶಿಷ್ಟಾರ್ಥವೇನು ? ಶರಣ ಮತ್ತು ದಾಸ ಇವುಗಳ ಮೂಲಾರ್ಥವೇನು ? ಮತ್ತು ಇವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ವಿಶಿಷ್ಟಾರ್ಥವೇನು ?
- (೨) ಕಾವೇರು, ತಣ್ಣಗಾಗು, ಮನೆಮಾತಾಗು ಇವುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಒಂದೊಂದು ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
- (೩) ಕೈ - ಇಕ್ಕು, -ಬಿಡು, -ಹಿಡಿ, -ಕೊಡು, -ತೋರಿಸು ಇವುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಒಂದೊಂದು ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
- (೪) ಕಲಿ, ಕಲೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಅರ್ಥಭೇದವನ್ನು ತೋರಿಸುವಂತೆ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ವಾಕ್ ಶಿಕ್ಷಣ :—

- (೧) ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನ, ಸಮ್ಮಂಥ, ಮೃತ್ಯುಂಜಯ, ಕ್ರಿಷ್ಣ ಇವುಗಳ ಶುದ್ಧರೂಪಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
- (೨) ಮೇಲಿನ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯಾದ ಐದು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

ಚರ್ಚೆ :—

ಪ್ರೊ. ಬಸವನಾಳರು ನೊಡಲು ಕೈತುಂಬ ಹಣ ದೊರಕಿಸಿ, ರಾವಸಾಹೇಬ, ರಾವ-ಬಹದ್ದೂರ ಇತ್ಯಾದಿ ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಖ್ಯಾತಿವಂತರಾಗಿ ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ನಾಡಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬಹುದಿತ್ತು. ಇದು ನಿಜವೇ ?

ಬರಹ :—

- (೧) ಸಂತೆಯ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರಿ.
- (೨) ಮಗುವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ತಾಯಿಯ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿರಿ.
- (೩) ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಮಾಡಿದ ಒಂದು ನೆನಪನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

೩. ಬಣ್ಣದ ಬುಗ್ಗೆ

[ಶೀಲವಂಥ ಫಲ; ಶೀಲವೇ ದೈವ. ಆದುದರಿಂದ ದುರ್ದೈವ, ಹಣೇಬರೆಹವೆಂದು ನರಳಬೇಕಾದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಶೀಲದಲ್ಲಿ, ನಡೆನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೋ ತಪ್ಪು ಆಗಿದೆ ಎಂದು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅತ್ಯನಿರೀಕ್ಷಣೀಯವಾದ ಆ ಕುಂದು ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಂಡು ಸಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ಶೀಲವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಏನು ಗತಿಯಾಗುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ. ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟಿಮನಿಯವರ 'ಸೆರೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ' ಎಂಬ ಕಥಾಸಂಗ್ರಹದಿಂದ ಇದನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.]

ಅನೆಯನೇರಿಕೊಂಡು ಹೋದಿರೇ ನೀವು !

ಕುದುರೆಯನೇರಿಕೊಂಡು ಹೋದಿರೇ ನೀವು !

ಸತ್ಯದ ನಿಲವನರಿಯದೆ ಹೋದಿರಲಾ !

ಅಹಂಕಾರವೆಂಬ ಮದಗಜವನೇರಿ

ಮೂವಿಧಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿ ಕೆಟ್ಟುಹೋದಿರಲಾ !

—ಶ್ರೀಬಸವಣ್ಣನವರು.

ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಬೀದಿಗುಂಟ ಹೊರಟಿದ್ದ—ನಡುಹಗಲಿನ ಕಡುಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ. ವಯಸ್ಸು ಇನ್ನೂ ತೀರ ಕಡಿಮೆ. ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಇಪ್ಪತ್ತಾರು ಇದ್ದೀತು. ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ದೇಹ; ಸಾಕಷ್ಟು ದೃಢವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಿತಾದರೂ ಗುರಿ ಇಲ್ಲದ, ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದ ಅಲೆದಾಟದಿಂದಲೂ ನಿರುತ್ಸಾಹ—ನಿರಾಸೆಗಳಿಂದಲೂ ಕೊಂಚ ಕೃಶವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆಗೇನೂ ಬಿದ್ದಿರಲಿಲ್ಲ. ಊರಿನಿಂದ ಎರಡು ಮೈಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದ ನಿಲ್ದಾಣದಿಂದ ಹಾಗೆ ನಡೆಯುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದ. ಆ ಹಸಿವು, ಆ ಬಿಸಿಲಿನ ಬಾಧೆ, ಆ ದಾಹ ! ಮುಖದಲ್ಲಿ ಬಳಲಿಕೆಯ ಮೋಡ ಮೂಡಿತ್ತು. ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಹಾಗೇ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ—ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಬಟ್ಟೆಗಳ ಗಂಟನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು, ಜನ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು, ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಟಾಂಗಾ ಓಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಕಾರು ಧಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಚಹದಂಗಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪು—ಬಸಿಗಳ ತಾಕಲಾಟ; ಜನಗಳ ನಗೆ, ಕೇಕೆ, ಕೂಗಾಟ.

ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಹಾಗೇ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ. ಎಲ್ಲವೂ ಅವನಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನು ಮಾತ್ರ ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ನಾಲ್ಕಾರು ಗಲ್ಲಿಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಿ ದೊಡ್ಡ ಮಹಡಿಯ ಮನೆಯೊಂದರ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತುಕೊಂಡ. ಆ ನಗರದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಶ್ರೀಮಂತರೂ ದಾನಶೂರರೂ ಆದ ಶ್ರೀಯುತರವರ ಮಂದಿರ ಅದು. ಶ್ರೀಯುತರು ಆಗ ತಾನೆ ಊಟ ಮುಗಿಸಿ ತಾಂಬೂಲ ಸೇವಿಸುತ್ತ ಮಹಡಿಯ ಮೇಲಿನ ಮೆತ್ತಗಿನ ಸೋಫಾ ದಲ್ಲೊರಗಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಮನೆಯೊಳಗಡೆ ಬಂದು 'ಯಜಮಾನ್ಯ ಉಂಟೇ'? ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

ತನ್ನ ಗಂಟನ್ನು ತಾನೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು, ಹರಿದ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕುಂದಿದ ಮುಖದಿಂದ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮನೆಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಸೇವಕನಿಗೆ ಸಂದೇಹ ಬರದಿರಲಿಲ್ಲ. ಈತ ಊಟ ಗಿಟ್ಟಿಸಲೆಂದೇ ಬಂದಿರುವನೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತಲೂ ಆತ 'ಎನು ಬೇಕು ನಿನಗೆ ? ನಡಿಯಾಚೆ,' ಎಂದು ಒರಟು ದನಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಗಿಕೊಂಡ.

‘ಯಜಮಾನ್ಯನನ್ನ ನೋಡಬೇಕಪ್ಪಾ; ಜಂಗಮನೊಬ್ಬ ಬಂದಿದಾನೆ ಅಂತ ಹೇಳು’ ಎಂದನಾತ, ವಿನಯದಿಂದ.

ಆಳು, ಗೊಣಗುತ್ತಲೇ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಗೊಣಗುತ್ತಲೇ ಮರಳಿ ಬಂದ. ‘ಯಜಮಾನ್ಯನಿಗೆ ಈಗ ಸಮಯವಿಲ್ಲವಂತೆ; ಸಾಯಂಕಾಲ ಆರು ಗಂಟೆಗೆ ಬಾ ಅಂತ ಹೇಳಲು ತಿಳಿಸಿದರು; ನಡೆ’ ಎಂದು ಗದರಿಸಿದ.

ಮೊದಲೇ ಇಳಿದಿದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯ ಮುಖ, ಈ ಮುಖಭಂಗದಿಂದಾಗಿ ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಇಳಿಯಿತು. ಬಂದ ಹಾಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದ. ಬೀದಿಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ಷಣಕಾಲ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಶೂನ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಮನೆಗಳ ನ್ನಿಲ್ಲ ನಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದ. ‘ಎಲ್ಲರೂ ಊಟಮಾಡಿ ಹಾಯಾಗಿ ವಿರಮಿಸುವ ಸಮಯ ಇದು. ಆದರೆ ನಾನು....?’ ಎಂದುಕೊಂಡು ಒಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಹಾಕಿದ.

‘ಶೇಂಗಾ.....ಶೇಂಗಾ.....’

ಜೊಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಹಣ್ಣುಹಣ್ಣು ಮುದುಕಿಯೊಂದು ಅಂಥ ಉರಿಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲೂ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕಾಗಿ ಕಾದಿತ್ತು. ಯಾರನ್ನೂ ಯೋಚಿಸದೆ, ಬಿಸಿಲು.... ಮಳೆ.. ಗಾಳಿ.... ಯಾವುದನ್ನೂ ಗಮನಿಸದೆ ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಿ, ಬಂದ ಹಣದಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುವ ಆ ಮುದುಕಿ ! ಕಡಲೆಕಾಯಿ ಕೊಳ್ಳಲು ಅವಳ ಬಳಿ ಬಂದಾಗ ಆ ಮುದುಕಿಯ ಮುಖದ ಕಡೆ ಅವನ ದೃಷ್ಟಿ ಹೋಯಿತು. ಅಂಥ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಲ್ಲೂ ಅಂಥ ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲೂ ಅವಳ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಬಳಲಿಕೆಯ ಛಾಯೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಅತ್ಯಪ್ತಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸ್ಥಿರವಾದ ಕಳೆ ಅಲ್ಲಿ ಮಿನುಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಜೇಬಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಹಲವು ಪುಡಿಕಾಸುಗಳಿಂದ ಕಡಲೆಕಾಯಿ ಕೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ. ಅದರಾಚೆಗೆ ಒಂದು ಕೆರೆ; ಅದರ ದಡದ ಮೇಲೊಂದು ಅಶೋಕವೃಕ್ಷ; ಅದರ ತಣ್ಣೆಳಲು ಅವನನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿತು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಅದರ ಎದುರಿಗಿದ್ದ ಕೆರೆಯ ನೀರಿನ ಕಡೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿ ತೂರಿದ; ನೀರು ಆಳವಾಗಿತ್ತು; ಕೆರೆ ವಿಶಾಲವಾದುದಾಗಿತ್ತು.

ಕೆರೆಯನ್ನು ಕಂಡು ತನ್ನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಳೆದ ವಿಚಾರವೊಂದು ಅವನಿಗೆ ನಡುಕ ಹುಟ್ಟಿಸಿತು. ಹಿಂದೆಂದೂ ಅಂಥ ಯೋಚನೆ ಅವನಿಗೆ ಹೊಳೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ! ಆ ಶಬ್ದದ ನೆನಪಾಗುತ್ತಲೂ ಆತ ಬೆಚ್ಚಿಬಿದ್ದ.

ಅಷ್ಟು ಹಸಿವೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅವನಿಗಾಗ ಕಡಲೆಕಾಯಿ ತಿನ್ನುವ ಮನಸ್ಸಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ತನ್ನ ಗತ ಆಯುಷ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಅವನ ಅಂತರ್ದೃಷ್ಟಿಯೆದುರಿಗೆ ಹಾರಿಹೋದಂತಾಯಿತು. ತೀರ ಬಡವರಾದ ಜಂಗಮರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಾನು ಹುಟ್ಟಿದುದು; ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಯಾರಾರ ಮನೆಯಲ್ಲೋ ಊಟಮಾಡುತ್ತ ಕನ್ನಡ ಕಲಿತದ್ದು; ಯಾರಿಂದಲೋ ಸ್ವಲ್ಪ ಇಂಗ್ಲೀಷನ್ನೂ ಕಲಿತುದು; ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಕೆಲವು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೋದಿದುದು; ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಮಠಕ್ಕೆ 'ಮರಿ' ಯಾಗಿ ಹೋದುದು; ದೀಕ್ಷೆಯಾದುದು; ಏನೇನೋ ನಡೆದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಮತ್ತೆ ಬೀದಿಯ ಪಾಲಾದುದು; ಸಮಾಜಸೇವೆ, ದೇಶಸೇವೆಗಳ ಹಂಬಲ ಬಂದು ಕೆಲವು ಲೇಖನ ಬರೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದುದು; ಅವರು ಪ್ರಕಟಿಸದಿದ್ದುದು; ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಕಡೆ ಏನೋ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿ ತಾನೊಬ್ಬ ವಕ್ತಾರನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದುದು; ಆದರೂ ಜನ ತನ್ನನ್ನು ಕರೆಯದೆ, ಗೌರವಿಸದೆ ಅಲಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು; ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗದೆ, ಯಾವ ಗುರಿಯ ದಡವನ್ನು ಹಿಡಿಯದೆ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ಸೇರಿ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ದುಡಿದು ತಿನ್ನುತ್ತ ಹಳ್ಳಿಗರ ಸೇವೆ ಮಾಡುವ ಒಲವಿಲ್ಲದೆ, ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿ ಅವರಿವರ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಭಿಕ್ಷುನ್ನ ಕ್ಯಾಗಿ ಯಾಚಿಸುವ ಸ್ಥಿತಿ! ಈ ದುಃಸ್ಥಿತಿಗಿಂತ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ಮೇಲಲ್ಲವೆ? ಎಂದು ಆತನಿಗೆನ್ನಿಸಿತು.

ಕಡಲೆಕಾಯಿಗಳನ್ನೆಸೆದುಬಿಟ್ಟು ಆತ ಮೆಟ್ಟಲುಗಳನ್ನಿಳಿದು ಕೆರೆಯ ನೀರಿನ ಬಳಿ ಬಂದು ಒಂದು ಸಲ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ದೃಷ್ಟಿ ಹೊರಳಿಸಿದ. ಯಾತಕ್ಕೂ ಉಪಯೋಗವಾಗದ ಈ ಜೀವದಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಾದರೂ ಏನು, ಎಂದುಕೊಂಡು ನೀರಿಗೆ ಧುಮುಕಲು ಅಡಿಯತ್ತಿದ.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಅದೃಶ್ಯ ಹಸ್ತವೊಂದು ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದು ತಡೆದಂತಾಯಿತು. 'ಮೂರ್ಖಾ, ಯಾಕೆ ಸಾಯುತ್ತೀಯಾ ಸುಮ್ಮನೆ? ನಾನೊಂದು ಉಪಾಯ ಹೇಳಿಕೊಡುವೆ ನಿನಗೆ, ಬಾ, ನೀನು ಬದುಕುತ್ತೀ-ಸುಖವಾಗಿ ಬದುಕುತ್ತೀ. ಇಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷೆ ಮಾಡುವ ಜನವೇ ನಾಳೆ ನಿನ್ನ ಅಡಿಗರಗುವುದು. ಹಸಿದು ಹಸಿದು ಮನೆಗೆ ಬಂದ ನಿನಗೆ, ಊಟ ಹಾಕದೇ ಕಳುಹಿಸಿದ ಜನವೇ ನಾಳೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಮೆರವಣಿಗೆಯಿಂದ ಕರೆದು ತಂದು ಮಿಷನ್‌ನ ಹಾಕುವುದು' ಎಂದಂತಾಯಿತು.

ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಚಕಿತನಾದ. ಹೀಗೆ ಬೋಧಿಸುವ ಈ ವಸ್ತು ಯಾವುದೋ, ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದ. ಏನೂ ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ.

೨

ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಬೀದಿಗುಂಟ ಹೊರಟಿದ್ದ.

ಅದೇ ಊರು; ಅದೇ ಬೀದಿ; ಅದೇ ಜನ; ಅದೇ ನಿಲ್ದಾಣದಿಂದ ಆತ ಬಂದಿದ್ದ. ಅಂದಿನ ಹಾಗೆ ಗಂಟು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ನಡೆದುಬರುವ

ಅಗತ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆತ ಬರುವನೆಂದು ಊರಿಗೆ ಊರೇ ನಿಲ್ದಾಣದಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿತ್ತು, ಅವನನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಲೆಂದು.

ಆತನನ್ನು ಹೊತ್ತು ತಂದ ರೈಲುಗಾಡಿ ನಿಲ್ದಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಅದೇನು ಸಂಭ್ರಮ ಅದೆಂಥ ವಿಜೃಂಭಣೆ! ಆ ಜಯಜಯಕಾರ, ಆ ಘೋಷಣೆ, ಆ ಹಾರ-ತುರಾಯಿ, ಆ ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲು! ಜನಗಳ ನೂಕುನುಗ್ಗಲಿನಲ್ಲಿ, ಸ್ವಯಂಸೇವಕರು ಮಾಡಿದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಆತ ಬಂದಾಗ ಅವನ ಅಡಿಗಳಿಗೆರಗಿದ ಆ ಜನ! ಆ ಊರಿನ ಸಿದ್ಧ ಪ್ರಸಿದ್ಧ, ಶ್ರೀಮಂತ ಜನ! ಫೋಟೋ ತೆಗೆಯುವ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯೋಗಿಗಳು; ಮುಗುಳುನಗೆ ಬೀರುತ್ತ ನಮಸ್ಕರಿಸುವ ಲೇಖಕರು; ಕವಿಗಳು; ಕತೆಗಾರರು! ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನವರು, ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನವರಲ್ಲದವರು, ಆ ಜಾತಿಯವರು, ಈ ಜಾತಿಯವರು! ನಿಲ್ದಾಣದ ಹೊರಗಡೆ 'ಗೌರವ ರಕ್ಷೆ' ಯೂ ದೊರೆತಿತ್ತು. ಅನಂತರ ಸುಂದರವಾದ ಮೋಟಾರ ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ಬ್ಯಾಂಡಿನ ಸುಸ್ವರದಲ್ಲಿ, ಜನಗಳ ಜಯಜಯಕಾರದಲ್ಲಿ, ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಬೀಳುವ ಹಾರಗಳ ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ಆತ ಬೀದಿಗುಂಟ ಬರುತ್ತಿದ್ದ!

ಮೆರವಣಿಗೆ ಊರೆಲ್ಲವನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಆ ಶ್ರೀಯುತರ ಮನೆಯೆದುರಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತಿತು. ಅದೇ ಮನೆ; ಅಂದು ಮದ್ಯಾಹ್ನ ಆತ ಹಸಿದು ಕಂಗೆಟ್ಟು ಬಂದಾಗ ಊಟ ಹಾಕದೆ ಮುಖಭಂಗ ಮಾಡಿ ಕಳುಹಿಸಿದ ಆ ಮನೆಯೇ, ಇಂದು ಅವನನ್ನು ಆರತಿ ಎತ್ತಿ ಸ್ವಾಗತಿಸಿತು. ಅಂದು 'ನಡೆಯಾಚೆ' ಎಂದು ಗದರಿಸಿದ ಸೇವಕನೇ ಇಂದು ಅವನ ಪಾಪಾಸುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಬದಿಗಿಟ್ಟ. ಅಂದು ಆತ ಭಿಕ್ಷಾನ್ನಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಾಗ ಮೇಲೆ ಒರಗಿಕೊಂಡು 'ಸಮಯವಿಲ್ಲ' ಎಂದಿದ್ದ ಆ ಶ್ರೀಯುತರೇ ಇಂದು ಅವನನ್ನು ನಿಲ್ದಾಣದಿಂದ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಡಾರಕ್ಕೇರ್ಪಡಿಸಿದ್ದರು. ಅಂದು ಕಡಲೆಕಾಯಿ; ಇಂದು ಮಿಷ್ವಾನ್ನಭೋಜನ! ಅಂದು ಆಶೋಕ ವೃಕ್ಷ, ಇಂದು ಮೆತ್ತಗಿನ ಹಾಸುಗೆ, ಅಂದವಾದ ಮಂಚ.

ಊಟವಾದ ನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ತಾಂಬೂಲ ಸವಿಯುತ್ತ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಪವಡಿಸಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಅದೃಶ್ಯವಾಣಿಯೊಂದು ನಕ್ಕು ನುಡಿದಂತಾಯಿತು.

'ನೋಡಿದೆಯಾ! ನಾನು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಕೇಳಿದೆಯೆಂದು ಇಂದು ಇಂಥ ಅದ್ಭುತಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ! ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳದಿದ್ದರೆ ನೀನು ಆಗಲೇ ನೀರಿನ ಪಾಲಾಗುತ್ತಿದ್ದೆ!'

ಚಕಿತನಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದ. "ಹೌದು; ಆ ವಾಣಿ ಉಸುರಿದ ಮಾತು ನಿಜವಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಉಪದೇಶದಂತೆ ನಾನು ನಡೆಯದಿದ್ದರೆ, ಯಾರದೋ ಬಾಲ ಹಿಡಿದು, ದೊಡ್ಡ ಸ್ವಾಮಿಯ ಹಾಗೆ ನಟಿಸಿ, ವಿದ್ವತ್ತೆಯ ಗಂಧ ವಿರದಿದ್ದರೂ ಮಹಾವಿದ್ವಾಂಸನ ಹಾಗೆ ನಟಿಸಿ, ಬೆಡಗಿಸಿಂದ ಮೆರುಗಿನಿಂದ ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಣ್ಣ ಬಳಿದುಕೊಂಡು ಆ ಮಹಾಪೀಠದ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥಾನಕ್ಕೇರದಿದ್ದರೆ, ಅದರ ಅಸ್ತಿಯ ಒಡೆಯನಾಗಿರದಿದ್ದರೆ, 'ಜಗದ್ಗುರು' ವೆಂಬ ಬಿರುದು ತಳೆದು,

ರೇಷ್ಮೆಯ ಕಾವಿಯನ್ನು ಉಟ್ಟು, ಜರೀ ರುಮಾಲು ಸುತ್ತಿ, ನಿಲುವಂಗಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಜರಿಕಟ್ಟಿದ ಪಾಪೋಸು ಮೆಟ್ಟಿ ವೈಭವದಿಂದ ಮೆರೆಯದಿದ್ದರೆ, ಕೆಲವು ಭಟ್ಟಂಗಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯ ಡಂಗುರ ಸಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ, ಈ ಊರು ತನ್ನನ್ನು ಮೆರೆಯಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂದು ತಾನಿಲ್ಲಿಗೆ ಭಿಕಾರಿಯಂತೆ ಬಂದಾಗ ಯಾವ ಯೋಗ್ಯತೆ ತನಗಿತ್ತೋ - ಅದೇನೂ ಈಗ ಹೆಚ್ಚಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಜನರನ್ನು ಮರುಳು ಮಾಡುವ ಈ ಆಡಂಬರ, ಈ ಕವಟ, ಈ ಮೆರಗು, ಈ ಬಣ್ಣ ! ಈ ಹಣ ! ಹೌದುಈ ಹಣ! ಹಣವಾಗಲಿದ್ದ ತನ್ನನ್ನು ಮದುವಣಿಗನ ಹಾಗೆ ಮೆರೆಯಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಹಣ...!"

ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ನಕ್ಕು ಬಿಟ್ಟ. ತನಗಾವ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಜನ ಇಂದು ತನ್ನನ್ನು ಹೊತ್ತು ಮೆರೆಯಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ತನ್ನನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಬರೆಯುವದರಲ್ಲಿ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಸ್ಪರ್ಧೆ ನಡೆಸಿದ ಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಹಿಂದೆ ತನ್ನ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಕಸದ ಬುಟ್ಟಿಗೆಸೆದಿದ್ದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳೇ ಇಂದು ತನ್ನ ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ, ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿ ತನ್ನ ಗುಣಗಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು; ತನ್ನ ಬರೆಹಗಳಿಗಾಗಿ ಕಾದಿದ್ದುವು. 'ಆಧುನಿಕ ವಿನೇಕಾನಂದ' ಎಂದು ತನ್ನನ್ನು ಕರೆದವರು ಕೆಲವರು, 'ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಲು ಬಂದ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ' ಎಂದವರು ಹಲವರು. 'ಮಹಾವಿಭೂತಿ' ಎಂದಿತು ಒಂದು ಪತ್ರಿಕೆ. 'ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಈತ ಮಹಾಪುರುಷ' ಎಂದಿತು ಒಂದು ಪತ್ರಿಕೆ. ತನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಸಾರುವದಕ್ಕಾಗಿಯೆ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಎಷ್ಟೋ, ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ತನ್ನ ಪ್ರಚಾರವೆ ! ತನ್ನ ಭಾವಚಿತ್ರವೆ ! ತನ್ನ ಮಾತೆ !

ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ನಗುತ್ತಲೇ ಇದ್ದ. ಅಂದು ತಾನು ಈ ಊರಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಚಹದಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಚಹ ಕುಡಿದು ಸಿಗರೇಟು ಸೇದುತ್ತಿದ್ದ ಕವಿಗಳು, ಕಥೆಗಾರರು, ಲೇಖಕರು ಇಂದು ತನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ಆದರದಿಂದ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೇತ್ತರಿಸಿದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಆ ಪತ್ರಿಕೆಗಳದು - ತನ್ನಿಂದ ಹಣ ತಿಂದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳದು. ಅದಕ್ಕೊಂದು ಸಾವಿರ; ಇದಕ್ಕೇರಡು ಸಾವಿರ; ಆ ಸಂಪಾದಕನಿಗೆ ಐದು ಸಾವಿರ; ಈ ಉಪಸಂಪಾದಕನಿಗೆ ಎರಡು ಸಾವಿರ.... ಅವನಿಗೆ ಐದುನೂರು ಇವನಿಗೆ ಆರುನೂರು. ಸ್ವಾಗತ ಸಮಾರಂಭಗಳನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಲು ಕೆಲವರಿಗೆ ಹಣ; ಭಾಷಣ ಬರೆದುಕೊಡಲು ಕೆಲವರಿಗೆ ಹಣ; ತನ್ನ ಚರಿತ್ರೆ ಬರೆಯಲು ಕೆಲವರಿಗೆ ಲಂಚ... ಹಣ....ಹಣ! ಆ ಹಣವೇ ತನ್ನನ್ನು ಹಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧ-ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿತು. ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗೆ ಜೊಂಪು ಹತ್ತಿತು. ಮುಂದೆ ಯಾವದೂ ಹೊಳೆಯಲಿಲ್ಲ.

೩

ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಬೀದಿಗುಂಟ ಹೊರಟಿದ್ದ, ನಡುಹಗಲಿನ ಕಡುಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ.

ಅದೇ ಊರು. ಅದೇ ಬೀದಿ. ಅದೇ ಜನ. ಅದೇ ನಿಲ್ದಾಣದಿಂದ ಆತ ಬಂದಿದ್ದ, ಮೊದಲನೆಯ ಸಲದ ಹಾಗೆ ತನ್ನ ಗಂಟನ್ನು ತಾನೇ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು.

ಎರಡನೆಯ ಸಲ ತಾನಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ ನಿಲ್ದಾಣದಲ್ಲಿ ಎಂಥ ಸ್ವಾಗತ! ಏನು ವೈಭವ! ಎಷ್ಟು ಜನ! ಇಂದು ತಾನು ಬರುವುದಾಗಿ ಮೊದಲೇ ಹಲವರಿಗೆ ಕಾಗದ ಬರೆದಿದ್ದರೂ ಅವರಲ್ಲೊಬ್ಬನೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾರುಗಳಿಲ್ಲ, ಹೂಹಾರಗಳಿಲ್ಲ, ಗೌರವ ರಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲ. ಹಣ್ಣು-ಹಂಪಲಗಳಿಲ್ಲ. ಕವಿಗಳು, ಕತೆಗಾರರು, ಲೇಖಕರು, ಪತ್ರಿಕಾಕರ್ತರು, ಶ್ರೀಮಂತರು ಯಾರೂ ಅವನು ಬರುವುದನ್ನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಅಂದು ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ಜಯಜಯಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅದೇ ಊರೇ ಇಂದು ಅವನನ್ನು ಕಂಡರೂ ಗುರುತಿಸದೆ ಮಾನ ತಳೆದಿತ್ತು!

ಮೊದಲಿನ ಹಾಗೆ ಹರಿದ ಬಟ್ಟೆ. ಮೊದಲಿನ ಹಾಗೆಯೇ ಕುಂದಿದ ಶರೀರ; ಬಾಡಿದ ಮುಖ; ಹಸಿದ ಹೊಟ್ಟೆ; ಬರಿದಾದ ಜೇಬು !

‘ ಶೇಂಗಾ.....ಶೇಂಗಾ.....’

ಚೌಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಅದೇ ಆ ಹಣ್ಣು ಹಣ್ಣು ಮುದುಕಿ ಈಗಲೂ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಚೌಕದಾಚೆ ಆ ಶ್ರೀಯುತರ ಮನೆ; ಅಂದು ತನ್ನನ್ನು ಆರತಿ ಎತ್ತಿ ಸ್ವಾಗತಿಸಿ, ಮಿಷ್ಟಾನ್ನ ಹಾಕಿ ಸತ್ಕರಿಸಿದ ಆ ಮನೆ ?....ಅತ್ತೆ ಹೊರಳಲೂ ಅವನಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಜೀವಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಕೆಲವು ಪುಡಿ ಕಾಸುಗಳಿಂದ ಕಡಲೆಕಾಯಿ ಕೊಂಡು ಆತ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ. ಅದೇ ಅಶೋಕವೃಕ್ಷ; ಅದರ ತಣ್ಣೆಳಲು; ಅದರ ಎದುರಿಗಿದ್ದ ಆ ಕೆರೆ. ಗಿಡದ ಎಡೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕೆರೆಯ ನೀರಿನಡೆ ದೃಷ್ಟಿ ತೂರಿದ.

ಅಷ್ಟು ಹಸಿವೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹ ಅವನಿಗೆ ಕಡಲೆಕಾಯಿ ತಿನ್ನುವ ಮನಸ್ಸಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕಳೆದ ವರ್ಷ ನಡೆದ ಘಟನೆಗಳೆಲ್ಲ ಅವನ ಮನದ ಪರದೆಯ ಮೇಲೆ ಮೂಡಿ ಹೋದುವು;.... ಮಹಾಪುರುಷ..... ಕಾರಣಪುರುಷ.... ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ..... ಏನೇನೋ ಆದುದು. ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆಲ್ಲ ತಾನೇ ರಾಜನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡುದು...ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಲೆ, ಧರ್ಮ ಯಾವುದನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಅರಿಯದಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲ ಬಲ್ಲವನೆಂಬಂತೆ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಕೈಹಾಕತೊಡಗಿದುದು. ನಿಜವಾಗಿ ಮಹಾಪುರುಷರನ್ನೆಲ್ಲ ಟೀಕಿಸುವ ಉಪದ್ರವ್ಯ ಸಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದುದು... ಪತ್ರಿಕೆಯವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟು ಎಲ್ಲ ಹಣವೂ ತೀರಿಹೋದುದು.... ಸಾಲ ಬೆಳೆದುದು... ಸಾವಿರ, ಎರಡು ಸಾವಿರ, ಹತ್ತು ಸಾವಿರ,.... ಲಕ್ಷ...; ಪೀಠದ ಭಕ್ತರಿಗೆಲ್ಲ ಬೇಸರ ಬಂದುದು... ವ್ಯಾಜ್ಯ ನಡೆದುದು....ಆದರೂ ತನ್ನ ಕಣ್ಣು ಮೇಲಿನ ಪರದೆ ಹರಿಯದಿದ್ದುದು, ಅಹಂಕಾರ ಮಾಯವಾಗದಿದ್ದುದು,.... ‘ ಈ ಪೀಠದ ಹಂಗೇಕೆ ನನಗೆ ? ನಾನದಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿರುವೆನೆಂದು ಜನ ನನ್ನನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದೇನು ?’

ಹಿಂದೆ ಏನೋ ಆಯ್ತು, ಹೋಯ್ತು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಿಜವಾದ ನನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ, ನನ್ನ ಉಜ್ವಲ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ, ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ, ನನ್ನ ಕರ್ತೃತ್ವಶಕ್ತಿಗೆ, ನನ್ನ ವಾಣಿಗೆ, ನನ್ನ ತೇಜಸ್ಸಿಗೆ, ಜನ ಮೆಚ್ಚುಬೇಕು; ನಾನು ನಿಜಕ್ಕೂ ಮಹಾಪುರುಷ, ಜನರ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾನು ಅವತರಿಸಿದವ, ಎಂಬುದನ್ನು ನನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದ ಲೋಕದ ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ತಂದು ಕೊಡಲೇಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಸಂಕುಚಿತ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೊಳೆಹಾಕುವ ಈ ಪೀಠವನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ಹೊರಡುತ್ತೇನೆ. ಈ ಬಿರುದು, ಈ ರೇಷ್ಮೆ, ಈ ಜರತಾರಿ, ಈ ನಿಲುವಂಗಿ ಯಾವದೂ ಬೇಡ; ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಳ್ಳಲೇ ಬೇಕು' ಎಂದು ಅವನು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಈ ಮೊದಲಿನ ಡಂಭಾಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಜುಗುಪ್ಸೆಗೊಂಡ ಜನ ತನ್ನನ್ನು ತನ್ನ ನೆರಳಿಗೂ ನಿಲ್ಲಗೊಡಲು ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದ್ದು ಆತನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂತು.

ಹಲವು ತಿಂಗಳು ಆ ಊರು ಈ ಊರು ಸುತ್ತಿ, ಅವರಿವರ ಹತ್ತಿರ ಇದ್ದುದು, ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬೇಸರವಾದುದು, ಪತ್ರಿಕೆಯ ಪ್ರಚಾರ ನಿಂತುದು, ಮತ್ತೆ ಮೊದಲಿನ ನಿರಾಶೆ....ಜುಗುಪ್ಸೆ...ಪುನಃ ಅಶೋಕವೃಕ್ಷ....ಪುನಃ ಕೆರೆ....

ಅವನ ಮೈ ಜುಮ್ಮೆದಿತು ! ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ? — ಮತ್ತೆ, ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯ ಯೋಚನೆಯೆ ?

ಇದ್ದುದಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಯಾವುದೋ ಅದೃಶ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಂದು ಗಹಗಹಿಸಿ ನಕ್ಕಂತಾಯಿತು.

ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ದಿಗಿಲುಗೊಂಡು ಕಣ್ಣುರಳಿಸಿ ನೋಡಿದ. 'ಅದೃಶ್ಯವಾಣಿಯೊಂದು ವ್ಯಂಗ್ಯಸ್ವರವಿಂದ ನುಡಿದಂತಾಯಿತು. 'ಎಂಥ ಅಪ್ಪಟ ಮೂರ್ಖ ನೀನು ! ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಇಂಥ ಗತಿ ನಿನಗೆ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಜೀವವಿಲ್ಲದ ಶವದಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದ ನಿನಗೆ ಗಾಳಿ ಹಾಕಿ, ಉಪಾಯ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟು, ಕಳೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿದೆ. ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ನಿನ್ನ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಇದ್ದುದರಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿಪಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಸುಖದಿಂದ ಬದುಕಬಹುದಿತ್ತು. ನೀನು ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಮಹಾಪುರುಷರನ್ನು ಮೀರಿಸುವ ಅವತಾರ ಪುರುಷನಾಗಲು ಹೊರಟೆ. ಯಾವ ಯೋಗ್ಯತೆಯೂ ನಿನಗಿಲ್ಲವಾದರೂ ನೀನೊಬ್ಬ ದಿವ್ಯ ಪುರುಷ ಎಂದು ನಂಬಿ ಆ ರೀತಿ ವರ್ತಿಸತೊಡಗಿದೆ. ಬಣ್ಣದ ರಬ್ಬರಿನ ಬುಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟು ಉಬ್ಬ ಬೇಕೋ ಅಷ್ಟೇ ಉಬ್ಬಬೇಕು; ಒಣ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಮೀರಿ ಉಬ್ಬ ತೊಡಗಿದರೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಒಡೆದು ಹೋಗುತ್ತದೆ, ನಿರುಪಯೋಗಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಮೂರ್ಖಾ! ಗಡ್ಡಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿ ಹತ್ತಿದಾಗ ಬಾವಿ ತೋಡಹೊರಟವನಂತೆ ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ನಿನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಬುದ್ಧಿ ತಿಳಿಯಿತಾದರೂ ಅದರ ಉಪಯೋಗವೇನು? ಅಪಘ್ಯದಿಂದ ಸಾವಿನ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗ ಯಾವ ಔಷಧವೂ ನಾಟದು, ಎಂಬ ಈ ವಿಚಾರ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲವೆ ನಿನಗೆ?' ಎಂದು ಅಣಕಿಸಿ ನಕ್ಕಂತಾಯಿತು.

ಆ ಅಣಕದ ನಗೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಎದ್ದುಬಿಟ್ಟ. ಕಡೆರೇಕಾಯಿ ಗಳನ್ನು ದೂರ ಎಸೆದುಬಿಟ್ಟ; ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನಿಳಿದು ಕೆರೆಯ ನೀರಿನ ಬಳಿ ಬಂದ. ಯಾರಾದರೂ ನೋಡುತ್ತಿರುವರೇನೋ ಎಂಬ ಭಯದಿಂದ ಒಂದು ಸಲ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲೂ ದೃಷ್ಟಿ ಹೊರಳಿಸಿದ. ಯಾರೂ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಯಾತಕ್ಕೂ ಉಪಯೋಗವಾಗದ ಈ ಜೀವದಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಾದರೂ ಏನೆಂದುಕೊಂಡು ನೀರಿಗೆ ಧುಮುಕಲು ಅಡಿಯೆತ್ತಿದ. ಯಾವ ಅದೃಶ್ಯ ವಸ್ತುವೂ ಈ ಸಲ ಅವನನ್ನು ತಡೆಯಲು ಬರಲಿಲ್ಲ.

‘ ಶೇಂಗಾ !.... ಶೇಂಗಾ ! ’.... ಚೌಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಮಾರುವ ಆ ಮುದುಕಿಯ ದನಿ ಅಲ್ಲಿಗೂ ಕೇಳಬರುತ್ತಿತ್ತು.

ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ತಡೆದುನಿಂತ. ಮುಂದಿಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿಸಿದ. ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನೇರಿ ಮೇಲೆ ಬಂದು ದೃಢ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅಂತರಂಗದ ಕರೆ ಬಂದ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗಿದ.

— ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟಿಮನಿ.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು:—

- (೧) ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆ ಯಾವುದು ? ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವನು ಹೂಡಿದ ಉಪಾಯ ಯಾವುದು ?
- (೨) ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯ ಯೋಜನೆಯು ಏಕೆ ಮುಣ್ಣು ಗೂಡಿತು ?
- (೩) ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗೆ ಸಂಭ್ರಮದ ಸ್ವಾಗತ ದೊರೆಯಲು ಕಾರಣವೇನು ?
- (೪) ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯ ಹೆಜ್ಜೆ ಎಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿತು ? ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವನು ಮಾಡಿದ ಸಂಕಲ್ಪವಾವುದು ?
- (೫) ‘ ಬಣ್ಣದ ಬುಗ್ಗೆ ’ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಔಚಿತ್ಯವೇನು ?

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ:—

- (೧) ಅದೇ ಊರು; ಅದೇ ಬೀದಿ; ಅದೇ ಜನ; ಅದೇ ನಿಲ್ದಾಣದಿಂದ ಆತ ಬಂದಿದ್ದ
ಆ ಜಯಜಯಕಾರ, ಆ ಘೋಷಣೆ, ಆ ಹಾರ ತುರಾಯಿ, ಆ ಹಣ್ಣು-ಹಂಪಲ ! ‘ ಅದೇ ’ ಮತ್ತು ‘ ಆ ’ ಇವುಗಳ ಪುನರುಕ್ತಿಯಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿರಿ. ಮತ್ತು ಇದೇ ವಾಕ್ಯವೃಂದದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಉದ್ಗಾರ ವಾಚಕ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿರಿ. ಇದರಂತೆ ‘ ಆ ’ ಇದನ್ನು ಐದು ಸಲ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಸೂರ್ಯೋದಯವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿರಿ. ಇದೇ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ‘ ಆ ’ ‘ ಈ ’ ಇವುಗಳ ಪುನರುಕ್ತಿಯ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಿರಿ.

(೨) ಈ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ವಿರಾಮ ಚಿಹ್ನೆವನ್ನು ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿರಿ.

[೧] ಯಾವ ಯೋಗ್ಯತೆ ತನಗಿತ್ತೋ — ಅದೇನೂ ಈಗ ಹೆಚ್ಚಿಲ್ಲ.

[೨] ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಆ ಪತ್ರಿಕೆಗಳದು — ತನ್ನಿಂದ ಹಣ ತಿಂದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳದು.

[೩] ಘಟನೆಗಳೆಲ್ಲ ಅವನ ಮನದ ಪರದೆಯ ಮೇಲೆ ಮೂಡಿ ಹೋದವು ...
ಮಹಾಪುರುಷ ಕಾರಣಪುರುಷ ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ

[೪] ' — ' ' ' ಈ ಚಿಹ್ನೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಅರಿಯಿರಿ.

[೫] ' ಬಿಸಿಲು ಮಳೆ ಗಾಳಿ ಚಳಿ ಯಾವುದನ್ನೂ ಗಮನಿಸದೆ ' ಇದನ್ನು ' ಬಿಸಿಲು, ಮಳೆ, ಗಾಳಿ, ಚಳಿ ಯಾವುದನ್ನೂ ಗಮನಿಸದೆ ' ಹೀಗೆ ಬರೆದರೆ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಆಗುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇನು ?

(೩) [೧] ' ಅದೇ ನಿಲ್ದಾಣದಿಂದ ಆತ ಬಂದಿದ್ದ '

' ಆತ ನಿಲ್ದಾಣದಿಂದ ಅದೇ ಬಂದಿದ್ದ '

ಇವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಭೇದವನ್ನು ತೋರಿಸಿರಿ.

[೨] ನಿಲ್ದಾಣಕ್ಕೆ ಅವನನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಲು ಒಬ್ಬರೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಒಬ್ಬನೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಇವೆರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅರ್ಥ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇನು ? ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಾಕ್ಯವು ಹೆಚ್ಚು ಉಚಿತವಿರುವದು ? ಏಕೆ ?

ಶಬ್ದ ವಿಚಾರ :-

(೧) ಹಸಿ (ಧಾ) + ವು (ಪ್ರತ್ಯಯ) = ಹಸಿವು (ಕೃದಂತನಾಮ). ಇದರಂತೆ ಮರೆ, ತಿಳಿ, ನಲಿ, ದಣಿ ಈ ಧಾತುಗಳಿಂದ ಉಂಟಾದ ನಾಮಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

(೨) ಪ್ರಯೋಜನ, ಸದುಪಯೋಗ, ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಇವುಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥಕ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

(೩) ಅಕ್ಕ-ಪಕ್ಕ, ಊಟ-ಉಪಚಾರ, ಇಂತಹ ಐದು ಜೋಡು ನುಡಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

(೪) ಮುಖ—ಭಂಗ—ಹೀನ—ಬಾಡು—ತಿರುವು; ಬಣ್ಣದ ಮಾತು, ಇವುಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿರಿ.

ವಾಕ್ ಶಿಕ್ಷಣ :-

ವ್ಯಂಗ್ಯ, ವೆಂಗ್ಯ; ಒಸ್ತು, ವಸ್ತು; ಭೇದ, ಬೇಧ; ಈ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿಯ ಶುದ್ಧ ರೂಪಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿರಿ.

ಚರ್ಚೆ :-

(೧) ' ಹಣವಂತನೇ ಗುಣವಂತನು ' ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ನಿಜವಿರುವದೇ ?

(೨) ಗುಣ ಮತ್ತು ಬಣ್ಣ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಲೆ ?

ಬರಹ :-

(೧) ಆತನನ್ನು ಹೊತ್ತು ತಂದ ಬೀದಿಗುಂಟೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಈ ವಾಕ್ಯವೃಂದದ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

(೨) ನಿಮ್ಮ ಶಾಲೆಯ ವಾರ್ಷಿಕ ಸ್ನೇಹ ಸಮ್ಮೇಲನಕ್ಕೆ ಬಂದ ಆತಿಥಿಗೆ ನೀವಿತ್ತ ಸಂಭ್ರಮದ ಸ್ವಾಗತವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿರಿ.

(೩) ಪರವಂಚಕನು, ಆತ್ಮವಂಚಕನೂ ಅಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಮೇಲಿನ ಕಥೆಯಿಂದ ವಿವರಿಸಿರಿ.

೪. ಸರ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿ ಕವಚ !

[ಯಂತ್ರಮಂತ್ರಗಳಿಗೆ ಮರುಳಾಗಿ ಮೋಸ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಜನರನ್ನು ಕುರಿತು ಒಂದು ನಗೆಬರೆಹ.]

‘ಸರ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿ ಕವಚ!’ ಎಂತಹ ಆಶಾದಾಯಕ ಶಬ್ದಗಳು! ನಿರಾಶೆಯ ನರಕದಲ್ಲಿ ಹೊರಳಾಡುತ್ತಿದ್ದ ನನಗೆ ಈ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಫ್ರೀ ಪಾಸು ಸಿಕ್ಕಿದಷ್ಟು ಆನಂದವಾಯಿತು; ಸರ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿ ಕವಚ !

ನಾನು ತೀರ ಅದೃಷ್ಟಹೀನ ವ್ಯಕ್ತಿ. ನಾನು ಹುಟ್ಟುವ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಜೀವನದ ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿರುವ ನವಗ್ರಹಗಳು ಸಂಪು ಹೂಡಿದ್ದವಂತೆ. ಶನಿಯೊಬ್ಬನೇ ಸಂಪಿಗೆ ಸೇರದೇ ಇದ್ದುದರಿಂದ ನನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅವನೊಬ್ಬನದೇ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರವಾಯಿತು. ಸಂಪು ಕಡೆಗೆ ನಾರದರ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತಾಯವಾಯಿತಂತೆ. ಹೇಗೆ ಮುಕ್ತಾಯವಾಯಿತೋ ನಾನರಿಯೆ. ಹೇಗಿದ್ದರೂ ದೇವರ ಹಾಗೂ ನವಗ್ರಹಗಳೊಳಗಿನ ಆ ವಿವಾದದಲ್ಲಿ ನನ್ನಂತಹ ಹುಲುಮಾನವನ ಲೆಕ್ಕ ಯಾರಿಗೆ ? ಅಂತೆಯೇ ನನ್ನ ವಾಲಿಗೆ ಶನಿಯ ನಿರಂಕುಶ ಪ್ರಭುತ್ವವೊಂದೇ ಉಳಿಯಿತು. ನಿರಾಶೆ, ನಷ್ಟ, ಸಂಕಷ್ಟಗಳು ನಾಯಿಯ ಹಿಂದಿನ ಬಾಲದಂತೆ ನನ್ನ ಬೆನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಇದರ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಇದ್ದ, ಇಲ್ಲದ ಎಲ್ಲ ಜ್ಯೋತಿಷಿಗಳ ಸಲಹೆ ಕೇಳಿದೆ. ಒಬ್ಬ ಜ್ಯೋತಿಷಿಶ್ರೇಷ್ಠ ಶನಿವಾರ ರಾತ್ರಿ ಊಟ ಬಿಡಬೇಕೆಂದ; ಬಿಟ್ಟ. ಶನಿವಾರ ಪೂರ್ಣ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಬೇಕೆಂದ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮಹಾಜ್ಯೋತಿಷಿ; ಅದನ್ನೂ ಮಾಡಿ ನೋಡಿದೆ. ಶನಿಯು ಸಿಟ್ಟಾಗಬಾರದೆಂದು ಚಹಾ ಕೂಡಾ ಬಿಟ್ಟ. ಶನಿಮಹಾತ್ಮ್ಯ ಪಾರಾಯಣ, ಎಂದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಾರ್ತಾಂಡ; ಓದಿ ಓದಿ ಅದು ಬಾಯಿಪಾಠವಾಗಿಹೋಯಿತು. ಶನಿಮಹಾತ್ಮ್ಯದ ಚಿತ್ರವಟ ಬಂದಾಗ ಒಂದೂ ದಿನ ತಪ್ಪದೆ ಪ್ರತಿ ದಿನದ ಮೂರೂ (Show) ಶೋಗಳನ್ನೂ (ಆಟಗಳನ್ನು) ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದ್ದಾಯಿತು. ಆದರೆ ಕೈತೊಳಕೊಂಡು ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿದ ಶನಿಮಹಾರಾಯನ ವಕ್ರದೃಷ್ಟಿ ಮಾತ್ರ ಕಡಿಮೆಯಾದುದೇನು ಕಂಡುಬರಲಿಲ್ಲ.

ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಶನಿವಾರದ ಉಪವಾಸದಿಂದ ಬಳಲಿ ಬೆಂಡಾಗಿ ರವಿವಾರ ಮುಂಜಾನೆ ಚಹದ ಅಂಗಡಿಯಿಂದ ತರಿಸಿದ ಚಿವಡಾ ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟ ಒಂದು ವರ್ತಮಾನಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜಾಹಿರಾತನ್ನು ಓದಿದೆ.

ಮಾನವರೇ ನರಳುವಿರೇಕೆ ?

“ನಮ್ಮ ‘ಸರ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿ ಕವಚ’ವನ್ನು ಧರಿಸಿದರೆ ನಿಮ್ಮ ಯಾವತ್ತೂ ಸಂಕಷ್ಟಗಳು ದೂರವಾಗುವವು. ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಕೃತಕ ಮಹಾಮುನಿಯು ಮನುಷ್ಯಜೀವಿಗಳು ಪಡುತ್ತಿರುವ ನಾನಾ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಕಂಡು, ಕನಿಕರಗೊಂಡು ದೀರ್ಘಕಾಲದವರೆಗೆ ಘೋರತಪಸ್ಸನ್ನು ಗೈದು, ಮೂವತ್ತು ಮೂರು ಕೋಟಿ ದೇವರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿ, ಅವರೆಲ್ಲರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಯ ವರವನ್ನು

ಪಡೆದನು. ಆ ದಿವ್ಯ ಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ತಯಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಮ್ಮ 'ಸರ್ವಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿ ಕವಚ'ವನ್ನು ಧರಿಸುವವರ ಎಲ್ಲ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳು ಕೈಗೊಡುವುವು. ನೀವು ಕಾಮಿಸಿದ ಸ್ತ್ರೀ, ಎಷ್ಟೇ ಕಠೋರ ಹೃದಯಳಿರಲಿ, ನಿಮ್ಮನ್ನು ಎಷ್ಟೇ ತಿರಸ್ಕರಿಸು ತ್ತಿರಲಿ, ಈ ಕವಚವನ್ನು ಧರಿಸಿದೊಡನೆ ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಹಗ್ಗದಿಂದ ಬಿಗಿದು ಎಳೆಯಲ್ಪ ಟ್ಟವಳಂತೆ ನಿಮ್ಮ ಬಳಿ ಬಂದು ನಿಮ್ಮ ಕಾಲಿಗೆರಗಿ ನಿಮ್ಮ ಅಜ್ಞಾಧಾರಕಳಾಗುವಳು. ನೀವು ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರಿದ್ದರೆ, ನೀವು ಖರೀದಿ ಮಾಡುವ ಸಾಮಾನುಗಳ ಕ್ರಯ ಅರ್ಧ ಕೈರ್ಧ ಇಳಿಯುವುದು; ನೀವು ಮಾರುವಾಗ ಒಮ್ಮಿಗೆಲೆ ಇಮ್ಮಡಿಯಾಗುವುದು. ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಅವಳಿಮಕ್ಕಳಾಗುವುವು. ಮಕ್ಕಳು ಬೇಡವೆಂದಿದ್ದವರಿಗೆ ಹೆರಿಗೆ ನಿಂತೇ ಹೋಗುವುದು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮಸ್ಥಾನ ಸಿಕ್ಕು ವುದು. ನೀವು ವಾದಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ದಾವೆ ಡಿಕ್ರಿಯಾಗುವುದು. ಪ್ರತಿವಾದಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಕೇಸ ಡಿಸ್ಮಿಸ್ ಆಗುವುದು. ಮುದುಕರು ಯುವಕರಾಗುವರು. ಗೋಚರಕ್ಕೆ ಬಂದ, ಬಾರದ ಎಲ್ಲ ರೋಗಗಳು ಸದ್ವಿಲ್ಲದೆ ಓಡಿಹೋಗುವುವು."

"ಕೃತಕ ಮಹಾಮುನಿಯ ವರಪ್ರಣೀತವಾದ. 'ಸರ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿ ಕವಚ'ದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ಮಹಾಶೇಷನಿಗೆ ಸಾವಿರ ನಾಲಗೆಗಳೂ ಸಾಲದೆ, ಅವನು ಕ್ಷೀರಸಾಗರದ ದಂಡೆಯ ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿನ ರಿಡಿಮೇಡ ಸ್ಟೋರಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂರು ಎಕ್ಸ್ಟ್ರಾ (extra) ನಾಲಿಗೆಗಳಿಗೆ ಆರ್ಡರ್ ಕೊಟ್ಟನು. ಎರಡೇ ದಿನದ ಉಪಯೋಗ ದಿಂದ ತಿಳಿಯುವುದು ಇದರ ಶಕ್ತಿ. ಕಿಮ್ಮತ್ತು ಬರೇ ರೂಪಾಯಿ ಹತ್ತು. ಕೃತಕ ಕವಚಾಶ್ರಮ, ದಗೆಗಲ್ಲಿ, ಪೋಸ್ಟ್ ಉಡಾಳನಗರ" ಎಂದು ಇದರ ಕೆಳಗೆ ದೊಡ್ಡ ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿತ್ತು:

"ಕೃತ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಕೃತಕ ಮಹಾಮುನಿಗೆ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು ವರಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ಸುಳ್ಳೆಂದು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಕೊಟ್ಟವರಿಗೆ ೫೦,೦೦೦ ರೂಪಾಯಿ ಬಹುಮಾನ."

ಇದನ್ನೋದಿದ ಮೇಲಂತೂ ತಾಯತದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ದೃಢವಾಗಿ, ಆನಂದ ದಿಂದ ಹೃದಯವು ಹಾರಿ ಬಾಯೊಳಗೆ ಬಂತು. 'ಕೃತಕ ಮುನಿ ಜಿಂದಾಬಾದ! ಶನೀಶ್ವರ ಮುದಾರ್ಬಾದ!' ಎಂತ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಘೋಷಣೆ ಮಾಡಿದೆ.

ರವಿವಾರವಿದ್ದುದರಿಂದ ಒಂದು ಕಿರಾಣಿ ಅಂಗಡಿಯಿಂದ ಅರ್ಧಾಣೆ ಜಾಸ್ತಿ ಕೊಟ್ಟು ಲಕೋಟಿ ತರಿಸಿದೆ. ಕವಚಕ್ಕಾಗಿ ಎಕ್ಸ್‌ಪ್ರೆಸ್ ಪತ್ರ ಬರೆದು ಹಾಕಿದೆ. ಪಾಸ್‌ಪಲು ಬಂದ ದಿನ ಮೊದಲು ನನ್ನಲ್ಲಿಗೇನೇ ಬರಬೇಕೆಂದು ಅಂಚೆ ಜವಾನನಿಗೆ ಎಂಟಾಣೆ ಖುಷಿ ಸಹ ಅಂದೇ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟೆ.

ಹತ್ತು ದಿನ ದಾಟಿ, ಹನ್ನೊಂದನೇ ದಿನ ನಾನು ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದ ಎಳುವ ಮೊದಲೇ ಅಂಚೆ ಜವಾನ ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿದ. ಎದ್ದು ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದೆ. ಕವಚದ ಪಾಸ್‌ಪಲು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಿಂತಿದ್ದ. ಕೂಡಲೇ ತಕ್ಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟೆ. ಆ ಸ್ವಸ್ತಿಕದ ಆಕಾರದ ಲೋಹದ ತುಂಡು ದಾರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಸಿ, ಕೊರಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು

ಸೂಚನಾಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಪ್ರಕಾರ ಮೊದಲು ದೇವರೆದುರು ಧೂಪ ಹಾಕಿ ತಡ ಮಾಡದೆ ಕೊರಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡೆ.

ದೇಹದಲ್ಲಿ ನವಶಕ್ತಿಯ ಸಂಚಾರವಾದಂತಾಯಿತು. ಉತ್ಸಾಹದ ಭರದಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡುವುದೆಂದು ತೋಚಲಿಲ್ಲ. ಕೋಣೆ ಗುಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದ ಅಳಿನ ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಕೈಹಾಕಿ, ಅವನನ್ನು ಖುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ, “ನಿನಗೆ ಏನು ಬೇಕು ಹೇಳು, ಕೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೊಡುವೆ” ಎಂದೆ. ನನಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿದೆಯೆಂದು ಎನಿಸಿರಬೇಕು ಅವನಿಗೆ. ಉಸುರೆತ್ತದೆ, ಅವನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಸಬರಿಗೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡೇ ಕೋಣೆ ಯಿಂದ ಓಡಿಬಿಟ್ಟ! ಅಂದಿನ ಕಸಗುಡಿಸುವ ಬಾರಿ ನನ್ನ ಮೇಲೆಯೇ ಬಂತು !

ತಾಯತಂದಿ ದಲಭಿಸಬಹುದಾದ ಸುಪರಿಣಾಮಗಳ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಸಂಭ್ರಮ ದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಓಲಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಪರೀಕ್ಷೆಯ ದಿನಗಳು ಸಮೀಪಿಸಿದ್ದವು. ನಾನು ಅಭ್ಯಾಸದ ಗೊಡವೆಗೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಕವಚದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳು ತಾವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಿಸುವಾಗ ನನಗೆ ಯಾತರ ಯೋಚನೆ !

ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಪರಿಣಾಮವು ಹೊರಬಂದ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ ದಿಗಿಲುಗೊಳ್ಳಬೇಕಾ ಯಿತು. ಅದೃಷ್ಟವೆಂದರೆ ಅಪಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಗುಂಡಪ್ಪ ಫರ್ಸ್ಟ್ ಕ್ಲಾಸಿ ನಲ್ಲಿ ! ನನಗೂ ಮೊದಲನೆಯ ನಂಬರು ಸಿಕ್ಕಿತ್ತು; ಆದರೇನು; ನಾಪಾಸಾದವರಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನಿಂದ.

ತಡಮಾಡದೆ ಬಡಕುಂದ್ರಿ ವಕೀಲರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದೆ. ನನ್ನ ಕತೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿ, ಅವರು ಹ್ವ....ಹ್ವ....ಹ್ವ.... ಎಂದು ಜೋರಾಗಿ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟರು. “ಪೆದ್ದಣ್ಣ ! ದಾವೆಯಲ್ಲಿ ಗೆಲ್ಲಬೇಕಾದರೆ, ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಕೃತಕ ಮಹಾಮುನಿಗೆ ದೇವರು ವರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ನೀನು ಮೊದಲು ಸಿದ್ಧಮಾಡಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡ ಬೇಕಾದರೆ ಕೃತಯುಗದ ಪುರಾವೆ ಬೇಕು. ಅಥವಾ ದೇವರ ಸಾಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡಬೇಕು. ಇದು ಕಲಿಯುಗದವರಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನೀನು ಕೃತಯುಗದ ವಕೀಲರನ್ನು ಕಟ್ಟು; ಇಲ್ಲವೆ ದೇವಲೋಕಕ್ಕೇನೇ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಏನಾದರೂ ಖಟವಟಿ ನಡಿಸು”. ಎಂದರು.

ದಾವೆಯ ವಿಚಾರ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಬಿಟ್ಟೆ. ಆದರೆ ದುರದೃಷ್ಟವು ಮಾತ್ರ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡ ಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಒಂದು ತುಂಡು ಹೊಲದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೆರೆಮನೆಯ ರಾಮಾಚಾರ್ಯ ಮಾಡಿದ ದಾವೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಗೆದ್ದರೆಂದೂ, ಇನ್ನು ನಮಗೆ ಭಿಕ್ಷಾ ಪಾತ್ರವೇ ಗತಿಯೆಂದೂ ಊರಿಗೆ ಹೋದೊಡನೆ ತಂದೆಯವರು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ಉಸುರಿದರು. “ದಾವೆಯಲ್ಲಿ ಏನೂ ಆಸೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಪ್ಪನು ತರಿಸಿದ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಕವಚದ ಪ್ರತಾಪ; ಅದನ್ನು ತರಿಸಿದ್ದೇ ತರಿಸಿದ್ದು, ಮುನಸೂಫರು ನಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಯೇಬಿಟ್ಟರು.” – ಎಂದು ರಾಮಾಚಾರ್ಯ ಮಗನು ಗೆಳೆಯರೊಡನೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಸುದ್ದಿ ಹತ್ತಿತೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಹಾರಿಹೋಗಿದ್ದ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿ ಕವಚಗಳ

ಮೇಲಿನ ನನ್ನ ವಿಶ್ವಾಸವು ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಪಡೆಯಿತು. ರಾಮಾಚಾರ್ಯ ಮಗನಿಗೆ ಮುರ್ಗಿಪುಲಾವಿನ ಊಟಕೊಟ್ಟೆ. ಅದರ ರುಚಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಅವನು 'ಲಕ್ಷ್ಮೀಕವಚ' ಕಳಿಸಿದ ಮಹಾನುಭಾವನ ವಿಳಾಸ ಹೇಳಿದ: — 'ಯೋಗಿ ಮಹಾಂತ ಬಾಬಾದಾಸ, ಹುಶ್ಯಾರಪುರ, ಪಂಜಾಬ'.

ಹಾಯಕೋರ್ಟಿಗೆ ಅಪೀಲಮಾಡಿ ನೋಡಬಹುದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಕವಚ ರಾಮಾಚಾರ್ಯ ಕೈಲಿ ಆಯಿತಲ್ಲ! ಎಂದು ತಂದೆಯವರು ಮಿಡುಕುತ್ತಿದ್ದರು. "ಎನೂ ಅಂಜಬೇಡಿರಿ" ಎಂದೆ. ನೇರವಾಗಿ ಆ ಯೋಗಿ ಮಹಾಂತ ಬಾಬಾದಾಸ ನಿಗೇನೇ ತಂತಿ ಕೊಟ್ಟೆ. ಅವನ ಉತ್ತರ ಬಂತು. "ರಾಮಾಚಾರ್ಯಗೆ ಕಳಿಸಿದ್ದು ಸಾದಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಕವಚ. ಬರೇ ಇಪ್ಪತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಕಿಮ್ಮತ್ತಿನದು. ನೀವು ರೂ. ೨೫೦ ಕಳಿಸಿದರೆ ವಿಷ್ಣು ಕವಚವನ್ನು ಕಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅದರ ಮಹಾಶಕ್ತಿಯ ಮುಂದೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಕವಚವೆಂದರೆ, ಸೂರ್ಯನ ಮುಂದೆ ಮಿಣುಕು ಹುಳಿ ಹಾರಿದಂತೆ; ತರಿಸಿನೋಡಿರಿ. ಅದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ಜಯ ಬರದಿದ್ದರೆ ರೂ. ೧೦,೦೦೦ ಕೊಡುವೆವು" ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದರು.

ಈ ಜಾಹೀರಾತಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗದ ಸಾಕ್ಷಿದಾರರನ್ನು ತರುವ ಮೋಸಗಾರಿಕೆಯಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟಾದ ಮೇಲೆ ಅವಿಶ್ವಾಸವೆಲ್ಲಿಯದು? ಇದ್ದ ಮನೆಯನ್ನು ಅಡವು ಹಾಕಿ ಕೆಳಗಿನ ಕೋರ್ಟಿನ ವಿರುದ್ಧ ಹೈಕೋರ್ಟಿಗೆ ಅಪೀಲು ಮಾಡಿದವು. ಜಡ್ಜ್‌ಮೆಂಟು ಬರುವ ತನಕ ನಮ್ಮ ಆನಂದಕ್ಕೆ ಮೇರೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ರಾಮಾಚಾರ್ಯ ಸೋಲಿನ ಬಗ್ಗೆ ಸಂದೇಹವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಹೈಕೋರ್ಟ್ ಸಿರ್ಣಿಯವೂ ಬಂತು. ವಿಷ್ಣುಕವಚ ಧರಿಸಿದ ನಮಗೂ ಸೋಲು; ಲಕ್ಷ್ಮೀಕವಚಧಾರಿಗಳಾದ ರಾಮಾಚಾರ್ಯಗೂ ಸೋಲು. ಗೆದ್ದವರು, ಕವಚಗಳ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಅರಿಯದ ೨ನೆಯ ಪ್ರತಿವಾದಿ ಹೈದರ ಅಲ್ಲಿ ಸಾಹೇಬರು!

ಕೃತಕ ಮಹಾಮುನಿಯ ಕವಚದಿಂದ ನನ್ನ ಸ್ವಂತದ ಹಾನಿಗೀಡಾಗಿದ್ದೆ. ಈಗ ಈ ವಿಷ್ಣು ಕವಚದಿಂದ ಇದ್ದ ಹೊಲಮನೆಯೂ ಹೋಯಿತು!

ಮಂದಿ, ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ, ಧರ್ಮಕ್ಕಾಗಿ, ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಕಳೆಕೊಂಡು ಹುತಾತ್ಮರಾಗುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಈ ನಶೀಬು ಮಾರುವ ಕವಚಗಳಿಗಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಕಳೆಕೊಂಡು ಹುತಾತ್ಮನಾಗುವ ಬದಲು ಅಲ್ಪಾತ್ಮನಾದೆ! ಏನಾದರೂ ಸರಿ; ಇಂತಹ ಮೋಸದ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಪುಣ್ಯವನ್ನಾದರೂ ಗಳಿಸಬೇಕು, ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದೆ. ಮೋಸಹೋದ ಜನ ತಣ್ಣಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆಂದೇ ಇವರ ಆಟ ಸಾಗಿದೆ. ಇವರನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಕೋರ್ಟಿನ ಮೆಟ್ಟಿಲು ಹತ್ತಿಸಿ ಇವರ ಆಟವನ್ನೆಲ್ಲ ಬೈಲಿಗೆಳೆದರೆ, ತನ್ನ ತಾನೇ ಇವರ ದುರ್ವ್ಯಾಪಾರವು ನಿಂತುಹೋಗುವುದು.

ಹುಶಾರಪುರದ ಈ ಮಹಂತನು 'ಜಯ ಸಿಗದಿದ್ದರೆ ೧೦,೦೦೦ ರೂ.ಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ' ಎಂದು ಪತ್ರ ಬರೆದಿದ್ದ. ತಾಯಿಯ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿವ್ವ

ಜೆಂಬು-ಚೆರಗಿಯ ವರೆಗೆ ಎಲ್ಲ ಜಂಗಮ ಮಾಲು ಮಾರಿ ಯಾರ ಮಾತೂ ಕೇಳದೆ ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲಾ ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ದಾವೆ ಹೂಡಿಯೆಬಿಟ್ಟೆ. ಮಹಂತ ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಹಾಜರು ಆಗಲೇ ಇಲ್ಲ; ಮತ್ತೇನು? ಏಕತರ್ಫ ನಿಕಾಲೆ ಹೊಡೆದೇಬಿಟ್ಟೆ.

ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಡಿಕ್ರಿ! ಇನ್ನೇನು ಅಂಜಿಕೆ! ಅದನ್ನು ಹುಶಾರ ಪುರದ ಕೋರ್ಟಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿ ಅಮಲಬಜಾವಜೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಾನೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ವಕೀಲ, ಕಾರಕೂನ, ಬೇಲೀಫರ ಕೈ ಬೆಚ್ಚಗೆ ಮಾಡಿದೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಹಣ್ಣುರಹ ಎಂತಹದು! ನನ್ನ ಶನಿಚಾರವು ನನಗಿಂತಲೂ ಮುಂದೆಯೇ ಹೋಗಿ ನಿಂತಿತ್ತು! ಯೋಗಿ ಮಹಂತ ಬಾಬಾದಾಸ ಎಂಬ ದೊಡ್ಡ ಬೋರ್ಡು ಒಂದು ಮನೆಯ ಜಗಲಿಗೇನೋ ತೂಗಹಾಕಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆ ಮನೆ ಬೇರೆಯವರದು. ಜಗಲಿಯಷ್ಟೇ ಇವರ ಆಫೀಸು. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮರದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ; ಹರಕು ಚಾಪೆ; ಹೊರತು ಬೇರೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟು ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಬೆಲೆ ಆಗಬಹುದು. “ಸಾಬ್, ಇಸೀ ಚೀಜೇ ಜವ್ತು ಕರನಾ ಕ್ಯಾ?” ಎಂದು ತನ್ನ ಗಡ್ಡ ನೇವುತ್ತು ಕೇಳಿದ, ಆ ಜಪ್ತಿ ವಾರಂಟು ತಂದ ಶೀಖ ಬೇಲೀಫ.

ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಹುಶಾರಪುರದಲ್ಲೇ ನಿಂತು ಯೋಗಿ ಮಹಂತ ಬಾಬಾದಾಸ ಸಿಗುತ್ತಾನೋ ನೋಡಿದೆ. ಅವನ ಪತ್ತೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಶಿವಕವಚ ತರಲಿಕ್ಕೆ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ, ಎಂದರು ನೆರೆಯವರು.

ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ದಿನ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತರೆ ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದೆ ನಾನು ನೇರವಾಗಿ ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆನೇ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅಂತೂ ೧೦,೦೦೦ ರೂಪಾಯಿಯ ಡಿಕ್ರಿ, ಕಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹತ್ತಾಣಿಯೂ ವಸೂಲಾಗದೆ, ಎಲೆ ಅಡಿಕೆಗೆ ಹತ್ತು ಬಿಡಿ ಕಾಸಿಗೂ ಗತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಹತಾಶನಾಗಿ ಊರಿಗೆ ಮರಳಿದೆ.

ಊರಿಗೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಉದ್ಯೋಗವನ್ನಾದರೂ ದೊರಕಿಸೋಣವೆಂದು ತುಂಬ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟೆ.

ಮನಸ್ಸಿನ ದುಃಖ, ಹೊಟ್ಟೆಯ ಹಸಿವೆ ಎರಡನ್ನೂ ತಾಳಲಾರದೆ ಜೀವವೇ ಬೇಡವೆಂದೆನಿಸಿತು. ಕೆರೆಗೆ ಹಾರಿಯಾದರೂ ಪ್ರಾಣ ಬಿಡೋಣವೆಂದು ಒಂದು ದಿನ ನಮ್ಮೂರಿನ ದೇವರ ಗುಡಿಯ ಕೆರೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋದೆ. “ಬ್ರಹ್ಮ ಸತ್ಯಂ ಜಗನ್ನಿಧ್ಯಾ” ಎಂದು ಪ್ರವಚನ ಹೇಳುತ್ತಾ ಕೂತಿದ್ದ ಡೊಳ್ಳುಹೊಟ್ಟೆಯ ರಾಜವಿಲಾಸದ ಒಬ್ಬ ಸಾಧುವನ್ನು ಕಂಡೆ. ಜಗನ್ನಿಧ್ಯಾ ನಿಜ. ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಸತ್ಯಂ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನಲ್ಲ. ಯಾವ ಬ್ರಹ್ಮನ ಸತ್ಯದಿಂದ ಇವನಿಗೆ ಕೂತಲ್ಲಿಯೇ ಈ ರೇಶನ್ ದಿನಗಳಲ್ಲೂ ಪಂಚಪಕ್ವಾನ್ನದ ಊಟ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆ? ಸೇವೆಗೆ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರ ಸೇನೆಯೇ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಬುದ್ಧನಂತೆ ನಾನು ಮರದಡಿ ಕೂತು ಕ್ಷಣಕಾಲ ಯೋಚಿಸಿದೆ. ವಿಚಾರ ಹೊಳೆಯಿತು.

ಈಗ ನಾನು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಾಪಾರಿ. ಭಾಂಡವಲವಿಲ್ಲದ ವ್ಯಾಪಾರಿ. ಬೊಕ್ಕಸ ತುಂಬ ರೊಕ್ಕ ಬರುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಗಿರಾಕಿಗಳೆಲ್ಲ ವಕೀಲರು, ಡಾಕ್ಟರರು, ಸರಕಾರಿ

ಆಫೀಸರರು, ಶ್ರೀಮಂತರು, ಪುಡಾರಿಗಳು ನನ್ನ ವ್ಯಾಪಾರ ಯಾವುದು ಎನ್ನುವಿರಾ? ಕೇಳಿ ಹಾಗಾದರೆ :

“ಬ್ರಹ್ಮ ಸತ್ಯಂ”

ಮಾನವರೇ, ಚಿಂತೆಯಿಂದರೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಜೀವಂತ ಸುಡುವ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಚಿತೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನು, ತಾನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯಯೋನಿಯ ಸಂಕಷ್ಟಗಳೆಲ್ಲ ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವಗೋಸ್ಕರ ಆದಿ ಮಾನವನಾದ ವೈವಸ್ವತಮನುವಿಗೆ ಈ ಮಹಾಮಂತ್ರೋಪದೇಶವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ವೈವಸ್ವತಮನುವು ಸ್ವತಃ ಬರೆದಿಟ್ಟ, ತಿಬೇಟದಲ್ಲಿ ಉಪಲಬ್ಧವಾದ ಅಮೂಲ್ಯ ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಂಥದ ಆಧಾರದಿಂದ ನಾವು ನಮ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮ ಮಂತ್ರಯುಕ್ತ ಕವಚವನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತೆಯಂತೆ ಲಭಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ೫ ರೂ. ಯಿಂದ ೫೦ ರೂ. ಗಳ ವರೆಗೆ ಅಗ್ಗದರದಲ್ಲಿ ಕವಚಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇದನ್ನು ಧರಿಸುವುದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಚಿಂತೆಗಳೆಲ್ಲ ದೂರವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳು ಸಿದ್ಧಿಸುವುವು. ಮುಂಬಯಿಯಂತಹ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ನಿಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಬಾಡಿಗೆಗೆ ಉತ್ತಮ ಮನೆ ಸಿಗುವುದು. ನೀವು ವಕೀಲರಿದ್ದರೆ, ಶ್ರೀಮಂತ ಪಕ್ಷಗಾರರು ತಾವಾಗಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಕೊಂಡು ಬಂದು ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಹಣದ ಚೀಲಗಳನ್ನೇ ಸುರಿಯುವರು. ನೀವು ಡಾಕ್ಟರರಿದ್ದರೆ ನೀವು ಹೋದ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಡಾಕ್ಟರರು ಅಸ್ವಸ್ಥರಿಂದ ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದು ರೋಗಿಗಳೆಲ್ಲ ನಿಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಬರುವರು. ನೀವು ಇಚ್ಛಿಸಿದ ನವಕರಿಯಲ್ಲಿ ನೀವು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಇಮ್ಮಡಿ ಸಂಬಳದ ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೇಮಿಸುವುದಾಗಿ ಕೂತಲ್ಲಿ ಕರೆ ಬರುವುದು.

ಬೇಡವೇನು? ನಿಮಗೆ ಇಂತಹ ಬ್ರಹ್ಮಕವಚ? ತ್ವರಿ ಮಾಡಿರಿ! ಸ್ವಲ್ಪೇ ಉಳಿದಿವೆ!

ತಿಬೇಟದಿಂದ ಈ ದುರ್ಮಿಗಳ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಹಿಮಾಲಯದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸುಗೈದು ಮಹಾಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ನಮ್ಮ ಗುರುವರೇಣ್ಯ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಬಾಬಾ ಸಾಧು ಮಹಾರಾಜರ ಕೃಪಾಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಈ ದಿವ್ಯ ಕವಚಗಳು ಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ನಮ್ಮ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕಾಣಿಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಗುರುಗಳ ಸ್ಮರಣ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಸಂಕಷ್ಟಗಳ ಪರಿಹಾರವಾದ ಅನುಭವದ ಉದಾಹರಣೆಗಳುಂಟು. ಇಂತಹ ಘನಮಹಿಮ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಭಾವಚಿತ್ರದ ಕೊರಳಪದಕಗಳೂ ಉಂಗುರಗಳೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತವೆ.

*

*

*

*

ಮೊದಲು ಏನೂ ಬೆಲೆಯಿಲ್ಲದವನಾಗಿದ್ದ ನನಗೆ ಇಂದು ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವ ಬಂದಿದೆ. ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ಅವರ ಇಚ್ಛಾಪೂರ್ತಿಯಾದ ಹಾಗೆ ಎನಿಸಿ

ಹಲವರು ನನ್ನನ್ನು ಮಹಂತನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನನ್ನ ಪಾದಧೂಳಿಯನ್ನು ಹಣೆಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ನನಗೇನೇ ಸಂದೇಹ, ನನ್ನ ಸದ್ಗುಣಗಳ ಬಗೆಗೆ! ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಬಿದ್ದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೆ ಅನೇಕರು ಬೆಲೆ ಕೊಡಹತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನನಗೆ ಮಾತ್ರ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಸಮಾಧಾನವೆನಿಸುವದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಈ ದಂಡುಗ ಸರಿಯೆ, ಎಂದು ನನ್ನ ಒಳದನಿಯು ಒಳಗೊಳಗೇ ಕೊರೆಯುತ್ತಿದೆ. ಹೊಟ್ಟೆಬಟ್ಟೆಗಳಿಗಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಸಂಪತ್ತಿಗೂ ಕಾರಣವಾದ ಧಂದೆಯಲ್ಲಿ ದೋಷವೆನಿಸುವುದು ನ್ಯಾಯವೇ? ಎಂದು ಇನ್ನೊಂದು ಮನಸ್ಸು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿ, ಚುಕ್ಕು ಬಡಿದು ವಿನೇಕದ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಸುತ್ತಲಿದೆ.

—ತಲಚೇರಿ ರಂಗರಾವ

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು:—

- (೧) ಜನರು ಕವಚ, ತಾಯತಾದಿಗಳ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತುವ ಕಾರಣವೇನು ?
- (೨) ಸರ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿ ಕವಚದ ಮೇಲೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿಟ್ಟವನ ಗತಿ ಏನಾಯಿತು ?
- (೩) 'ಬ್ರಹ್ಮಸತ್ಯಂ' ಕವಚದಿಂದ ಸಿರಿವಂತನಾದ ಮೇಲೆಯೂ, ಅವನಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಸಮಾಧಾನ ಉಳಿಯಲು ಕಾರಣವೇನು ?

ಭಾಷಾಭಾಸ:—

- (೧) 'ಸರ್ವಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿ ಕವಚ' ಇಲ್ಲವೆ 'ಬ್ರಹ್ಮಸತ್ಯಂ ಕವಚ'ಗಳ ಜಾಹೀರಾತಿನ ಶೈಲಿಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿರಿ. ಇವುಗಳನ್ನು ಓದುವಾಗ ನಿಮಗೆ ನಗು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಬರುವದು ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
ಇಂತಹ ಜಾಹೀರಾತುಗಳನ್ನು ಓದುವಾಗ ಜಾಹೀರಾತುಗಳಲ್ಲಿಯ ಸಂಗತಿಯು ನಿಜವಾದುದಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಹೇಗೆ ಕಂಡುಬರುವುದು? ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸಿರಿ.
- (೨) ನೀವು ಒಂದು ಸಬಕಾರ ಕಾರಖಾನೆಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರೆಂದು ತಿಳಿದು, ಅದರ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಜಾಹೀರಾತನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿರಿ.
- (೩) ಕೃತಕ-ಕವಚಾಶ್ರಮ, ದಗೆಗಲ್ಲಿ, ಉಡಾಳನಗರ, ಹುಶ್ಕಾರಪುರ — ನೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಲೇಖಕನು ಕವಚಗಳ ಬಗೆಗೆ ಯಾವ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿದ್ದಾನೆ ?
- (೪) ಈ ಹರಟೆಯನ್ನು ಓದುವಾಗ ನಿಮಗೆ ನಗು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಬರುವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿರಿ. ನಗುವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಐದಾರು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿರಿ.
- (೫) [ಅ] 'ಗೋಚರಕ್ಕೆ ಬಂದ, ಬಾರದ ಎಲ್ಲ ರೋಗಗಳು ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಒಡಹೋಗುವವು.' ಇಲ್ಲಿ ಬಾರದ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನೇಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗಿದೆ?
[ಬ] ಶಿವಕವಚ ತರಲು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಾನೆ. ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದೆ ಮೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಹೋಗು ... ಎಂಬ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದ ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗು, ಮೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಹೋಗು, ಎಂಬವುಗಳು ಏನನ್ನು ಸೂಚಿಸುವವು ?

(೬) ' ಇದನ್ನೋದಿದ ಮೇಲಂತೂ, ತಾಯತದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ದೃಢವಾಗಿ, ಅನಂದದಿಂದ ಹೃದಯವು ಹಾರಿ ಬಾಯೊಳಗೆ ಬಂದಿತು. ' ಕೃತಕ ಮುನಿ ಜಿಂದಾಬಾದ ! ಶನೀಶ್ವರ ಮುರ್ದಾಬಾದ ! ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಘೋಷಣೆ ಮಾಡಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿರುವ ವಿನೋದಪೂರ್ಣ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯ ಶೈಲಿಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು.

(೭) [೧] ' ನನಗೆ ಏಕತರ್ಫಿ ನಿಕಾಲೆ ಸಿಕ್ಕಿತು ' ' ನಾನು ಏಕತರ್ಫಿ ನಿಕಾಲೆ ಹೊಡೆದೇ ಬಿಟ್ಟೆ ! ' ಇವೆರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯ ಭೇದವನ್ನು ತೋರಿಸಿರಿ.

[೨] ' ಪಾರ್ಸಲು ಬಂದ ದಿನ ಮೊದಲು ನನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬೇಕು ' ' ಪಾರ್ಸಲು ಬಂದ ದಿನ ಮೊದಲು ನನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬೇಕು ' ಇವೆರಡರಲ್ಲಿಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ. (ಇಲ್ಲಿ ನಿಪಾತ ಅವ್ಯಯವು ಯಾವುದು.)

[೩] ವಿಶಾಲ ದೃಷ್ಟಿಯ ಭಾರತದ ನಾಗರಿಕರು ಹೀನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಎಂದಿಗೂ ಕೈಯಿಕ್ಕಲಾರರು.

ಭಾರತದ ವಿಶಾಲ ದೃಷ್ಟಿಯ ನಾಗರಿಕರು ಹೀನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಎಂದಿಗೂ ಕೈಯಿಕ್ಕಲಾರರು (ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಭೇದವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿರಿ.)

ಶಬ್ದ ವಿಚಾರ:—

(೧) ಅಮಲಬಜಾವಣೆ, ಚವಾನ, ರೆಡಿಮೇಡ್, ಡಿಕ್ರಿ, ಪ್ರೀಪಾಸ ಈ ಶಬ್ದಗಳು ಯಾವ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಬಂದಿವೆ? ಪಾಕೀಟು, ಬಟಾಟೆ, ಸಿಕಾಸಿ ಇವುಗಳು ಅಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಯ ಯಾವ ಶಬ್ದದಿಂದ ಬಂದಿವೆ, ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯಿರಿ.

(೨) ಇಮ್ಮಡಿ:— ಎರಡು + ಮಡಿ = ಇಮ್ಮಡಿ. ಇದರಂತೆ ಇಬ್ಬಗೆ, ಇಬ್ಬಗೆ, ಇಕ್ಕಲ, ಇರ್ಚಾಸಿರ, ಇಪ್ಪತ್ತು ಇವುಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಹೇಳಿರಿ. ಅಶಾದಾಯಕ, ಲಾಭದಾಯಕ ಹೀಗೆ ದಾಯಕ ಎಂಬುದು ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಐದು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

(೩) ಕೈ ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಬೆನ್ನು ಹತ್ತು, ಕೈ ಬೆಚ್ಚಗೆ ಮಾಡು, ವಕ್ರದೃಷ್ಟಿ, ಹುಲುಮಾನವ, ಪಾರಾಯಣ, ಕೃತಕ ಇವುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಒಂದೊಂದು ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿರಿ.

(೪) ಮೋಸಗಾರ — ಮೋಸಗಾರಿಕೆ, ಇದರಂತೆ ಕಮ್ಮಾರ, ಸಿರಿವಂತ, ಕಲಾವಂತ, ಚೆಲುವು, ನಿಲುವು — ಇವುಗಳಿಂದ ತದ್ಧಿತನಾಮಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿರಿ.

ವಾಕ್ ಶಿಕ್ಷಣ:—

(೧) ಜೋತಿಸಿ, ಮದ್ಯಾನ್ಹ, ಧೃವ, ಧೃಢ — ಇವುಗಳ ಶುದ್ಧ ರೂಪಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

(೨) ನಿಮ್ಮ ಶಾಲೆಯ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರಿ.

(೩) ನೀವು ಒಬ್ಬ ಜೋತಿಸಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿರುವರೆಂದು ತಿಳಿದು ಆ ಜೋತಿಸಿಯು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಹೇಗೆ ಸ್ವಾಗತಿಸುವನು ಮತ್ತು ನಿಮಗೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೇಳುವನು ಎಂಬುದನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿರಿ.

ಚರ್ಚೆ—

- (೧) ' ದೈವ ಮಿಗಿಲೋ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಿಗಿಲೋ ' ಎಂಬುದನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.
- (೨) ಜನರು ಯಂತ್ರ ತಂತ್ರಗಳಿಗೆ ಮೋಸ ಹೋಗುವ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

ಬರಹ:—

- (೧) ನಾರಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಓದಿ ತನ್ನ ದಿನದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುವವನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿರಿ.
- (೨) ಲಾಟರಿಯಿಂದ ಸಿರಿವಂತನಾಗಬೇಕೆಂದು ಹಾಳಾದವನ ಮನೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿರಿ.

ಜಿ. ಬೀಗ ಶಕಾರ

[ಮೃಚ್ಛಕಟಿಕವು ಬಹಳ ಲೋಕಪ್ರಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕ. ಇಡೀ ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಟಕ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕವೆಂದರೆ ಇದೊಂದೇ. ಈ ನಾಟಕದ ಕಥಾವಸ್ತು, ಅದನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ ಕೌಶಲ ಎಲ್ಲವೂ ಅಪೂರ್ವವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿಯ ನಗೆಮಾತಿನ ಸೊಗಸು, ಬೇರೆ ಪ್ರಾಚೀನ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆಂದರೂ ಸಲ್ಲುವುದು. ೧೫೦೦ ವರುಷಗಳಿಗಿಂತ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ನಾಟಕವಿದು. ಇದನ್ನು ಉಜ್ಜಯಿನಿಯಲ್ಲಿ ಶೂದ್ರಕ ಕವಿಯು ರಚಿಸಿದನೆಂದು ಪ್ರಾತಿಯಿದೆ.]

ಉಜ್ಜಯಿನಿಯಲ್ಲಿ ಜಾರುದತ್ತನೆಂಬ ಆಗರ್ಭ ಶ್ರೀಮಂತನಿದ್ದನು. ಅವನು ಸದ್ಗುಣಿಯೂ ಉದಾರನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಆತನು ತನ್ನ ಹತ್ತಿ ಹೊಂದಿದವರಿಗೂ ಗೆಳೆಯರಿಗೂ ಬಡವರಿಗೂ ಧನಸಹಾಯ ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಹೆರವರಿಗೆ ನೆರವಾಗುವದರಲ್ಲಿ ಜಾರುದತ್ತನು ಸಾಲಗಾರನಾಗುವ ಹೊತ್ತು ಬಂತು. ಆ ಊರಲ್ಲಿ ವಸಂತಸೇನೆ ಎಂಬ ಚಲುವೆಯಾದ ಕಲಾವಂತ ಇದ್ದಳು. ಅವಳು ಒಂದು ದಿನ ತನ್ನ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟು ಜಾರುದತ್ತನ ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರ ಹಾಯ್ದು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಶಕಾರನೆಂಬ ಆ ಊರ ಅರಸನ ಬೀಗನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಳು. ಶಕಾರನು ಆ ತರುಣಿಯನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆ ಹುಚ್ಚನಂತೆ ಅವಳ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಹೊರಟನು. ಅವನ ಜೊತೆಗೆ ಅವನ ಇಬ್ಬರು ಅಂಗರಕ್ಷಕರು ಇದ್ದರು. ವಸಂತಸೇನೆಯು ಆ ಮೂರ್ಖ ಶಕಾರನ ಹೊಂಚನ್ನು ಅರಿತು ಅವರ ಕೈಯಿಂದ ಪಾರಾಗುವದಕ್ಕಾಗಿ ಜಾರುದತ್ತನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನುಸುಳಿದಳು. ಅದು ರಾತ್ರಿಯ ಕಾಲ. ಜಾರುದತ್ತನ ಗೆಳೆಯನಾದ ಮೈತ್ರೇಯನು ಹೊರಗೆ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೀಪವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಗಾಳಿಯಿಂದ ದೀಪವು ಆರಿತು. ವಸಂತಸೇನೆಯು ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಒಳಸೇರಿ ಜಾರುದತ್ತನಿಗೆ ತನ್ನ ಮುತ್ತು ರತ್ನದ ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನು

ಕಾಯ್ದಿಡಲು ಕೊಟ್ಟು ಬೇರೊಂದು ಬಾಗಿಲಿಂದ ಹೊರಟುಹೋದಳು. ಚಾರುದತ್ತನು ಆ ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಜೋಕೆಯಿಂದ ಕಾಯ್ದಿಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಮೈತ್ರೇಯನ ವಶಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಇರುಳಿನಲ್ಲಿ ಗೋಡೆಯನ್ನು ಒಡೆದು ಶರ್ವಿಲಕನೆಂಬ ಕಳ್ಳನು ಆ ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕದ್ದು ಒಯ್ದನು. ಚಾರುದತ್ತನಿಗೆ ಬೆಳಗಾದ ಮೇಲೆ ಇದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಆತನು ಬಹು ವ್ಯಥೆಪಟ್ಟುಕೊಂಡನು. ತನಗೆ ಬಡತನ ಬೇರೆ ಬಂದಿದೆ. ದುಷ್ಟರ ಕೈಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ಕಾಯ್ದಿಡಲು ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದಾಳೆ. ಈಗ ಆ ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ವಸ್ತುಗಳು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅವನ್ನು ಅವಹರಿಸಿದ ಅವನಾದವು ತನ್ನನ್ನು ತಟ್ಟಿದೇ ಇರಲಾರದು. ಇದರಿಂದ ತನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯು ಕಲಂಕಿತ ವಾಗುವದು, ಎಂಬ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಆತನು ಮುಳುಗಿದನು.

ಅಂಥ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಚಾರುದತ್ತನ ಹೆಂಡತಿಯು ತನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ಸಂಕಟದಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಕೊರಳೊಳಗಿನ ಒಂದು ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ಮುತ್ತಿನ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಚಾರುದತ್ತನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಳು. ಆ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ವಸಂತಸೇನೆಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಲು ಕೇಳಿಕೊಂಡಳು.

ಶರ್ವಿಲಕನು ತನ್ನ ಒಬ್ಬ ಪ್ರೇಯಸಿಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಕಳವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದನು. ಶರ್ವಿಲಕನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ ಆ ತರುಣಿಯು ವಸಂತಸೇನೆಯಲ್ಲಿ ಜೀತದ ಆಳಾಗಿದ್ದಳು. ಆ ಯಜಮಾನಿಯಾದ ವಸಂತಸೇನೆಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಧನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಅವಳು ಶರ್ವಿಲಕನಿಗೆ ಅವನ ನಲ್ಲಿಯನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯಲು ಒಪ್ಪಿದ್ದಳು. ಶರ್ವಿಲಕನು ತನ್ನ ನಚ್ಚಿನ ಮದನಿಕೆಗೆ ತಾನು ತಂದ ಆ ಅಮೌಲಿಕ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಒಳ್ಳೇ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಒಯ್ದುಕೊಟ್ಟನು. ಆಗ ಮದನಿಕೆಗೆ ಸೋಜಿಗವೆನಿಸಿತು. ಏಕೆಂದರೆ ಆ ಅಲಂಕಾರಗಳು ವಸಂತಸೇನೆಯವು ಎಂಬುದನ್ನು ಅವಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತಿದ್ದಳು. ಆದುದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ತಾನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವದು ಅನ್ಯಾಯವೆಂದು ಅನಿಸಿತು. ವಸಂತಸೇನೆಯು ತನ್ನ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಂದ ಜನರಿಗೆ ಅಷ್ಟು ಅಚ್ಚು ಮೆಚ್ಚಿನವಳು ಆಗಿದ್ದಳು.

ಚಾರುದತ್ತನ ಮಗನಾದ ರೋಹಸೇನ ಎಂಬುವನು ತನಗೆ ಆಟಕ್ಕಾಗಿ ಬಂಗಾರದ ಬಂಡಿಯೊಂದು ಬೇಕೆಂದು ಹಟ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಅಳತೊಡಗಿದ್ದನು. ದಾಯಿಯು ಆತನಿಗೆ ಒಂದು ಮಣ್ಣಿನ ಬಂಡಿಯನ್ನು (ಮೃದ್+ಶಕಟಿಕಾ=ಮೃಚ್ಛಕಟಿಕ) ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಳು. ಆದರೂ ಮಗು ಅಳುವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ವಸಂತಸೇನೆಗೆ ಇದು ಗೊತ್ತಾದೊಡನೆ ಚಾರುದತ್ತನಿಗೆ ಈಗ ಬಂದ ಬಡತನವನ್ನು ನೆನೆದು ಆತನ ಮಗನಿಗಾಗಿ ತಾನೇ ಒಂದು ಬಂಗಾರದ ಬಂಡಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಕೊಡುವುದಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸಿದಳು. ಸಂಸ್ಕೃತ “ಮೃಚ್ಛಕಟಿಕ” ನಾಟಕದೊಳಗಿನ ಕಥಾನುಬಂಧ.

(ಒಬ್ಬ ಭಿಕ್ಷು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು).

ಭಿಕ್ಷು:— ಈ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲ ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ತೊಳಲುತ್ತಿದೆ. ನಾನು ಈ ತಿಳಿಗೇಡಿಗಳ ದಾರಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವಿರಕ್ತನಾಗಿ ಹೇಗೆ ಆತ್ಮಾನಂದದಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನ ನಾಗಿದ್ದೇನೆ! ಆ ಸಂಸಾರವೂ ಬೇಡ, ಅದರ ತೊಳಲಾಟವೂ ಬೇಡ. ಹಾ, ಈಗ ಈ ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನನ್ನ ಕಾವೀ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನಷ್ಟು ಒಗೆಯಬೇಕು.

(ಶಕಾರನೂ ಅವನ ಸಂಗಡಿಗ ಗೆಳೆಯನೂ ಬರುವರು)

ಶಕಾರ:— ಎಲಾ ದುಷ್ಟಾ, ಸ್ವಲ್ಪ ತಡೆ, ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ನನ್ನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವಿ. ಗಜ್ಜರಿಯಂತೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಹೀಗೆ ನಿನ್ನ ಕತ್ತು ಹಿಸುಕುತ್ತೇನೆ. (ಎಂದು ಅವನ ಕತ್ತಿಗೆ ಕೈ ಇಡುವನು).

ಸಂಗಡಿಗ:— ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ, ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಬೇಸತ್ತು ಕಾವೀ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನುಟ್ಟು ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ವಾರಾಗಬೇಕೆಂಬುವವನನ್ನು ಹೊಡೆಯಬೇಕೆ? ಬಿಡಯ್ಯಾ ಅವನನ್ನು ! (ಶಕಾರನು ಬಿಡುವನು).

ಭಿಕ್ಷು:— ಹೇ ಸಾಧಕನೇ, ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೃಪೆಯಿರಲಿ.

ಶಕಾರ:—ಗೆಳೆಯಾ, ಅಕೋ ನೋಡು ! ಶರಣನು ನನ್ನನ್ನು ನಿಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಸಂಗಡಿಗ:— ಏನೆಂದು ನಿಂದಿಸಿದನು?

ಶ:— ನನಗೆ ಸಾಧಕನೆನ್ನುತ್ತಾನೆ. ನಾನೇನು ಕೀಳನೆಂದು ಅವನಿಗೆ ತೋರಿತೆ ?

ಸಂ:— ಛೇ, ಅದು ನಿನ್ನ ಹೊಗಳಿಕೆ, ತೆಗಳಿಕೆಯಲ್ಲ.

ಶ:— ಹಾ, ಹಾಗಾದರೆ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ಎಲೈ ಶ್ರವಣಕನೇ, ಕೇಳು—

ಭಿಕ್ಷು:— ನೀನು ಧನ್ಯನು, ನೀನು ಪುಣ್ಯವಂತನು.

ಶ:— ಅಕೋ ಮಿತ್ರಾ, ಈ ಶರಣನು ನನಗೆ ನೀನು ಧನ್ಯ, ನೀನು ಪುಣ್ಯವಂತ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ! ನಾನೇನು ಶ್ರಾವಕನೋ ಅಥವಾ ಜಾಡನೋ ಏನೆಂದು ಆತನ ಭಾವನೆ ?

ಸಂ:— ಗೆಳೆಯಾ, ಇದು ಕೂಡ ನಿನ್ನ ಸ್ತುತಿಯೇ, ನಿಂದೆಯಲ್ಲ.

ಶ:— ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಹೇಳುವೆಯಲ್ಲವೆ ? ನಿಂದ್ಯವಲ್ಲವಷ್ಟೇ ? ಬಾಯಾರಿ ಹೊಗಳಲಿ. ನಾನು ಆ ಎಲ್ಲ ಹೊಗಳಿಕೆಗೆ ತಕ್ಕವನೇ ಇದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ಈ ಬಡಪಾಯಿ ಇಲ್ಲಿ ಏತಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ ?

ಭಿ:— ನಾನು ನನ್ನ ಈ ಕಾಷಾಯ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಒಗೆಯಲು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ.

ಶ:— ಎಲಾ ನೀಚಾ! ಈ ಎಲ್ಲ ಉದ್ಯಾನಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಪುಷ್ಪಕರಂಡಕ ವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಈ ಹಳೆಯ ತೋಟವನ್ನು ನನ್ನ ಮಾವನು ನನಗಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಬರುವ ಧೈರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿಯ ಜಲಾಶಯದಲ್ಲಿ ನರಿನಾಯಿಗಳು ಯಾವ ಅಳುಕಿಲ್ಲದೇ ನೀರು ಕುಡಿಯುವವೋ ಎಲ್ಲಿ ಸಾಧು ಸಜ್ಜನರು ಒಂದು ಗುಟ್ಟುಕು ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡರೋ, ಅಲ್ಲಿ ನೀನು ಕೆಂಧೂಳಿಯಿಂದ ಮಾಸಿದ ಈ ಹೊಲಸು ರಗಟೆಯನ್ನು ಒಗೆಯಬಂದಿರುವೆಯಾ ? ನಿನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಧಳಿಸಿ ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿಸಲೇಬೇಕು.

ಸಂ:— ಗೆಳೆಯಾ, ಈತನು ಹೊಸ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ವಳಗಿದವನಲ್ಲ.

ಭಿಕ್ಷು:— ಸಾಧಕನೇ ನಿನ್ನ ಊಹೆ ಸರಿಯಾಗಿದೆ. ನಾನು ವಿರಕ್ತನಾಗಿ ಬಹಳ ದಿನಗಳು ಗತಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಶ:— ಎಲಾ ಕಳ್ಳಾ, ನೀನು ಹುಟ್ಟುವಾಗಲೇ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿಯೇಕೆ ಜನ್ಮ ತಾಳಲಿಲ್ಲ? ಮೂರ್ಖಾ! (ಎಂದು ಹೊಡೆಯುತ್ತಾನೆ.)

ಭಿಕ್ಷು:— (ಏಟುಗಳನ್ನು ಸಹಿಸುತ್ತ) ನಮೋ ಬುದ್ಧಾಯ! ನಮೋ ಬುದ್ಧಾಯ !

ಸಂ:— ಈ ಬಡವಾಯಿಗೆ ಹೊಡೆಯುವದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಏನು ಲಾಭ?

ಶ:— ಎಲಾ ಶರಣಾ, ನಾನು ವಿಚಾರ ಪೂರ್ಣಮಾಡುವ ವರೆಗೂ ನಿಂತುಕೋ ಇಲ್ಲಿ.

ಸಂ:— ಯಾರೊಡನೆ ವಿಚಾರಿಸುವೆ?

ಶ:— ನನ್ನೊಡನೆ.

ಸಂ:— ಆಗಲಿ ಹಾಗಾದರೆ. (ಸ್ವಗತ) ಸಂನ್ಯಾಸಿಯು ಈ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಎಕೆ ಓಡಿಹೋಗಲೊಲ್ಲನು ? ಹೆಡ್ಡನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಶ:—(ತನ್ನ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ) ಎಲೆ ನನ್ನ ಜೀವವೇ, ಈ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೋಗ ಬೇಕೇ ಅಥವಾ ಇರಬೇಕೆ? ಇಲ್ಲವೇ ಹೋಗಕೂಡದೊ ಮತ್ತು ಇರಲೂ ಕೂಡದೊ? (ಗೆಳೆಯನಿಗೆ) ಹಾ ನನ್ನ ನಿರ್ಣಯವಾಯಿತು ! ನನ್ನ ಒಳದನಿಯು ನನಗೆ ಮೆಲು ಸನಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಲಿದೆ. ಇವನು ಹೋಗಬಾರದು, ಇರಲಿಕ್ಕೂ ಆಗದು. ಇವನು ಉಸಿರು ಬಿಡಕೂಡದು, ಉಸಿರು ಎಳೆಯಕೂಡದು. ಇವನು ಬೇಗನೆ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಯಬೇಕು.

ಭಿ:— ನಮೋ ಬುದ್ಧಾಯ ! ನಿಮಗೆ ಶರಣು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ.

ಸಂ:— ಹೋಗಲಿ ಬಿಡಯ್ಯಾ.

ಶ:— ಆಗಲಿ, ಹೋಗುವದಾದರೆ ಇವನೇನಾದರೂ ಕುರುಹುದೋರಿ ಹೋಗಬೇಕು.

ಸಂ:— ಎಂಥ ಕುರುಹು.

ಶಃ— ಈತನು ನೀರಲ್ಲಿ ಕೆಸರು ಚೆಲ್ಲಬೇಕು; ಆದರೆ ನೀರು ಕಲಕಾಗ ಕೂಡದು. ಇದು ಆತನಿಗೆ ಕಠಿಣವೆನಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಬೇರೊಂದು ವನಾಡವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ನೀರಿನ ರಾಶಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಅರಲಿನ ಕಳಸವನ್ನಿಡಬೇಕು; ಬಳಿಕ ಇಲ್ಲಿಂದ ಆತನು ತೊಲಗಬೇಕು. (ಭಿಕ್ಷುವು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕಸವಿಸಿಗೊಂಡು ಸಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಬೀಳುತ್ತಾನೆ).

ಶಃ— ಅಕೋ ಗೆಳೆಯಾ ಅವನು ಮತ್ತೆ—

ಸಂಃ—ಹೋಗಲಿ ಬಿಡೋ, ಅಲ್ಲಿ ನೋಡು, ಆ ವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ಲತಾರೂಪಿಯಾದ ಲಲನೆಯರು ಸಂಗಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹಿಗ್ಗಿನಿಂದ ತಲೆದೂಗುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ.

ಶಃ— ಹಾ ನಿಜ, ಅಕೋ ಅಲ್ಲಿ ಆ ಮಂಗಳಗಳು ಗಿಡಗಳಿಗೆ ಹಲಸಿನಂತೆ ಹೇಗೆ ತೂಗಬಿದ್ದಿವೆ.

ಸಂಃ— ಗೆಳೆಯಾ ಅಂದವಾದ ಈ ಹಾಸುಗಲ್ಲ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೋ.

ಶಃ—ಗೆಳೆಯಾ, ಸ್ಥಾವರಕನಿಗೆ ಬೇಗನೆ ಬಂದುಬಿಡು ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಆತನು ಇನ್ನೂ ಬಾರದಿರುವ ಕಾರಣವೇನಿರಬಹುದು? ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರವಾಡುತ್ತಿದೆ. ನನ್ನ ಕಾಲು ಸೋತಿದೆ. ನಡೆಯಲಾರೆ. ಆ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನೋಡು, ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಕೆಂಡದಂತಾದ ಒಂದು ಕೆಂಪು ಮಂಗನ ಮುಸಡೆಯ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ. ನನ್ನಿಂದ ಈ ನೋಟವನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾ, ಆತನು ಬರುವ ವರೆಗೆ ನಾನು ಒಂದು ಸೊಗಸಾದ ಹಾಡನ್ನು ಹೇಳುವೆ. ಹಾಡಲೇ? (ಅಂತೂ ಒಂದು ಹಾಡು ಹೇಳಿ) ಗೆಳೆಯಾ, ನನ್ನ ಹಾಡು ಹೇಗಿತ್ತು?

ಸಂಃ— ಏನು ಹೇಳಬೇಕು ಸ್ವಾಮಿ ? ತಾವು ಪ್ರತಿಗಂಧರ್ವರೇ ಸೈ !

ಶಃ— ಎಲಾ, ನಾನು ಗಂಧರ್ವನೇ? ಚಿಃ ನರಸೇನಾ!

ಹಿಂಗು ಜೀರಕ ಭದ್ರಮುಸ್ತಾ—ಸಗುಣ ಸುಂಠಿ ಬಚಸಹಿತಾ.

ಇವೆಲ್ಲ ಮೆಲೈ ಸುಗಂಧಯುಕ್ತಾ—ಗಂಧರ್ವ ನಾನಲ್ಲವೆ ?

ಕೇವಲ ಇಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಹಾಡಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತೆ. ಇನ್ನೂ ನಾನು ಮಾಡಿದ ಪರಿಶ್ರಮವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು.

ಇಂಗು ಮೆಳಸಿನ ಕಂಪಿನಲ್ಲಿ—ಅದೇ ಕಾಯಿಸಿದ ತುಪ್ಪ ಬೆರಿಸಿ.

ಸವಿದೆ ನಾನು ಕೋಗಿಲೆಯ ಮಾಂಸವಾ—ಕುಕಿಲ್ವ ಕಂಠನು ನಾನಲ್ಲವೇ.

ಗೆಳೆಯಾ, ಬಂಡಿ ಬಂದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಸಂಃ— ಅದು ಹೇಗೆ ?

ಶಃ— ಅಲ್ಲಿ ಕೇಳು, ಮುದಿಹಂದಿಯಂತೆ ದನಿಮಾಡುವ ಗಾಲಿಗಳ ಘರಾಘರಾ ಎಂಬ ಸದ್ದನ್ನು.

(ಚೇಟಿ ಮತ್ತು ವಸಂತಸೇನೆಯರು ಬರುತ್ತಾರೆ. ವಸಂತಸೇನೆ ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಳೆ.)

ಚೇಟಿ:— ಬಂದಿದ್ದೇನೆ, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ಶ:— ಬಂಡಿ ಬಂತೇ?

ಚೇ:— ಬಂದಿದೆ ಬುದ್ಧಿ.

ಶ:— ಎತ್ತು ಬಂದುವೆ?

ಚೇ:— ಬಂದಿವೆ ಒಡೆಯಾ.

ಶ:— ನೀನೂ ಬಂದಿರುವೆಯಾ ?

ಚೇ:— ಸ್ವಾಮಿ, ತಮ್ಮ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದೆ ಈ ದೇಹ.

ಶ:— ಒಳ್ಳೇದು, ಹಾಗಾದರೆ ಬಂಡಿಯನ್ನು ಒಳಗೆ ತಾ.

ಚೇ:— ಯಾವ ದಾರಿಯಿಂದ ತರಲಿ?

ಶ:— ಆ ಬಿದ್ದ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲಿಂದ.

ಚೇ:— ಆ ದಾರಿಯಿಂದ ತಂದರೆ ಬಂಡಿ ಮುರಿದೀತು, ಎತ್ತು ಸತ್ತಾವು, ನಾನೂ ಜೀವಕ್ಕೆ ಎರವಾದೇನು, ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ.

ಶ:— ಆಗಲಿ. ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ಅರಸನ ಒಲುಮೆಯ ನಲ್ಮೆಯ ಸತಿಯ ತಮ್ಮನು; ನನಗೇನು ಕೊರತೆ? ಬಂಡಿ ಮುರಿದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ತರುವೆ. ಎತ್ತು ಸತ್ತರೆ ಹೊಸವನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವೆ. ನೀನು ಮಡಿದರೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ದೊರೆಯುವನು.

ಚೇ:— ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ತಮ್ಮದೆಲ್ಲಾ ಸರಿಯಾಯ್ತು. ಆದರೆ ಈ ಬಡಪ್ರಾಣಿ ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಜೀವಕ್ಕೆ ಎರವಾಗಬೇಕಾಗುವದಲ್ಲಾ!

ಶ:— ಯಾವದಕ್ಕೂ ಚಿಂತಿಸಬೇಡ. ಆ ಬಿದ್ದ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲಿಂದಲೇ ಬಂಡಿಯನ್ನು ತರಲೇ ಬೇಕು. ಹೂ! ಇದು ನನ್ನ ಕಟ್ಟವ್ರಣೆ.

ಚೇ:— ಆ... ದ....ರೆ. ಬುದ್ಧಿ—

ಶ:— ಥೂ! ಪ್ರತಿ ಮಾತನಾಡಬೇಡ ಹೊರಡು.

ಚೇ:— ಆಗಲಿ ಒಡೆಯಾ (ಅಂತೂ ಬಂಡಿಯನ್ನು ತರುವನು) ಸ್ವಾಮಿ, ಇದೋ ಬಂಡಿ ಬಂತು.

ಶ:— ಎಲಾ ಪೋಕರಿ, ನೀನೂ ಸಾಯಲಿಲ್ಲಾ ಎತ್ತು ಹಾಳಾಗಲಿಲ್ಲಾ!

ಚೇ:— ತಮ್ಮ ಮಹಾಪಾದಗಳ ಪುಣ್ಯವೇ ಅಂತಹದು.

ಶ:— ಗೆಳೆಯಾ, ನಡೆ, ನಾವು ಬಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಾ. ನೀನು ನನ್ನ ಗುರು, ನನ್ನ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ನನ್ನ ಗೆಳೆಯ; ಆದುದರಿಂದ ಬಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಕೂತುಕೊಳ್ಳುವ ಹಕ್ಕು ನಿನ್ನದು.

ಸಂ:— ಆಗಲಿ, ನಾನೇ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವೆ. (ಬಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡುತ್ತಾ ಹೋಗುವನು)

ಶ:— ಎಲಾ, ತಡೆ ತಡೆ. ಈ ಬಂಡಿ ನಿನ್ನದೆಂದು ನೀನು ಮೊದಲು ಕೂಡುವವನೋ. ಹೋ! ಈ ಬಂಡಿ ನನ್ನದು. ನಾನು ಇದರ ಒಡೆಯನು. ನಾನೇ ಇದರಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಕೂಡುವವನು. ಸರಿ ಬದಿಗೆ.

ಸಂ:— ತಾವೇ ನನಗೆ ಕೂಡಲು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದಿರಿ. ಈಗ ತಾವೇ ಬೇಡವೆನ್ನುವಿರಿ !

ಶ:— ನಾನು ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದರೇನಾಯಿತು? 'ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ತಾವೇ ಮೊದಲು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು' ಎಂದು ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಡವೇ?

ಸಂ:— ಆಗಲಿ. ತಾವೇ ಮೊದಲು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವದಾಗಲಿ !

ಶ:— ಎಲಾ, ಬಂಡಿಯನ್ನು ತಿರುಗಿಸೋ.

ಚೇ:— (ಬಂಡಿಯನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ) ಏರಬೇಕು ಸ್ವಾಮಿ.

ಶ:— (ಬಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಇಣಕಿ ನೋಡಿ, ಹೆದರಿಕೊಂಡಂತೆ ಗೆಳೆಯನ ಕೊರಳಿಗೆ ಅಪ್ಪಿ-ಕೊಳ್ಳುವನು) ಅಯ್ಯೋ ಸತ್ತೆ ಸತ್ತೆ! ಈ ಬಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ರಾಕ್ಷಸಿ ಕುಳಿತಂತಿದೆ; ಅಥವಾ ಕಳ್ಳನಿರಬಹುದು. ರಾಕ್ಷಸಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಒಯ್ಯುವಳು ಮತ್ತು ಕಳ್ಳನಾಗಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮನ್ನು ತಿಂದುಬಿಟ್ಟಾಳು. ಇನ್ನೆಂತು ಮಾಡುವದು?

ಸಂ:— ಗೆಳೆಯಾ ಹೆದರಬೇಡ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಬಿಸಿಲಿನಿಂದ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕಿ ಒಳಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಒಳಗೆ ಚೇಟಿನ ನೆರಳು ಇದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು.

ಶ:— ಮಗು ಚೇಟಾ, ಬದುಕಿದ್ದೀಯಷ್ಟೇ ಅವ್ವಾ!

ಚೇ:— ಅಹುದು ಸ್ವಾಮೀ.

ಶ:— ಗೆಳೆಯಾ, ಒಳಗೆ ಯಾವೆದೋ ಹೆಣ್ಣು ಇದ್ದಂತಿದೆ, ನೋಡೋ ಒಮ್ಮೆ.

ಸಂ:— ನಡೆ ನೋಡೋಣ.

ವಸಂತಸೇನೆ — (ಬೆಗಡುಗೊಂಡು) ಅಯ್ಯೋ ದೈವವೇ, ನನಗೆ ಯಾರನ್ನು ಕಂಡರೇ ಆಗದೋ, ಆ ರಾಜಶಾಲಕನೇ ಇಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕೆ ? ಇನ್ನು ನನ್ನ ಹರಣವು ಹಾರಿಹೋಗುವದೋ ಏನೋ ನಾನರಿಯೆ. ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದದ್ದು ನಿಷ್ಫಲವಾಯಿತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಸಂ:— (ವಸಂತಸೇನೆಯನ್ನು ಕಂಡು) (ಸ್ವಗತ) ಅಲಲಲಾ ! ಘಾತ-ವಾಯಿತು ! ಘಾತವಾಯಿತು ! ಹುಲಿಯ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಹುಲ್ಲಿಯ ಹಾಗೆ ದುರ್ದೈವ ದಿಂದ ಹರಿಣಾಕ್ಷಿ ವಸಂತಸೇನೆಯು ಸಾವಿನ ಧವಡೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಂತಾಯಿತು !

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು:—

(೧) ಭಿಕ್ಷುವಿನ ಸ್ತುತಿಪರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಶಕಾರನು ಕೋಪಗೊಳ್ಳುವುದೇಕೆ ?

(೨) ಶಕಾರನ ಹುಚ್ಚಿನಲ್ಲಿಯೇ ಜಾಣತನವೂ ಮಿಶ್ರವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ತೋರಿಸಿರಿ.

- (೩) ಶಕಾರನು ತನ್ನ ಗೆಳೆಯನಿಗೆ ಮೊದಲು ಬಂಡಿಯನ್ನೇರಲು ಹೇಳುವ ಉದ್ದೇಶ
ನೇನು ?
- (೪) ಶಕಾರನು ಭಿಕ್ಷುವಿನ ಸಾಧುತ್ವವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಮಾಡ ಹೇಳಿದ ಪವಾಡ
ಗಳಾವವು ?

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ :-

- (೧) ' ಎಲ್ಲಿಯ ಜಲಾಶಯದಲ್ಲಿ ಒಗೆಯಬಂದಿರುವೆಯಾ ?'
ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸುಸಂಬಂಧವಾಗುವಂತೆ ಬರೆಯಿರಿ.
' ರಾಕ್ಷಸಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಒಯ್ಯುವಳು ಮತ್ತು ಕಳ್ಳನಾಗಿ
ದ್ದರೆ ನಮ್ಮನ್ನು ತಿಂದುಬಿಟ್ಟಾನು ' ಈ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.
' ನೀನು ಈ ನಾಡಿನಿಂದ ತೊಲಗು ' ' ನೀನು ಈ ನಾಡಿನಿಂದ ತೊಲಗು '
ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅರ್ಥಭೇದವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
- (೨) [೧] ಅವನು ಕೊಳಲನ್ನು (ಬಾರಿಸಿದನು, ನುಡಿಸಿದನು)
[೨] ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ದೇಹವನ್ನು (ಮೀಸಲಾಗಿರಿಸಿದರು;
ಮುಡುಪಿಟ್ಟರು)
[೩] ಗವಳಿಗನು ಹಸುವನ್ನು ಹಾಲನ್ನು (ಕರೆದನು, ಹಿಂಡಿದನು)
ಕಂಸಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಶಬ್ದಗಳ ಯೋಗ್ಯ ರೂಪವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ
ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
- (೩) ' ಸರ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿ ಕವಚ ' ಮತ್ತು ಈ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ವಿನೋದದಲ್ಲಿ
ಇರುವ ಭೇದವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಿರಿ.

ಶಬ್ದ ವಿಚಾರ :-

- (೧) ಪ್ರಮಾಣ — ಹವಣ, ಪ್ರಾಣ — ಹರಣ, ಪಕ್ಷಿ — ಪಕ್ಕಿ, ಹಕ್ಕಿ, ಪಶು —
ಹಸು. ಹವಣ, ಹರಣ, ಹಕ್ಕಿ, ಹಸು ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದದಿಂದ
ಬಂದ ತದ್ಭವ ಶಬ್ದಗಳು. ಪಿಷ್ಟ, ಪಾದುಕಾ, ಪಾಗ ಇವುಗಳ ತದ್ಭವ ರೂಪ
ಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
- (೨) ಗೆಳೆಯ — ಗೆಣೆಯ ಇವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅರ್ಥಭೇದವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
ವಿರಕ್ತ, ಶ್ರಮಣಕ, ಭಿಕ್ಷು ಇವುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
- (೩) ಹೊಗಳಿಕೆ, ತೆಗಳಿಕೆ — ಈ ಬಗೆಯ ಐದು ನಾಮಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
- (೪) ಹುಲಿಯ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಹುಲ್ಲೆಯ ಹಾಗೆ
ಬೆಕ್ಕಿನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕ
ಗರುಡನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕ
ಗಿಡಗನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕ

ವಾಕ್ ಶಿಕ್ಷಣ :-

- (೧) ಪ್ರಶಿದ್ಧ, ವಿಸಿಷ್ಟ, ರಾಕ್ಷಶಿ — ಇವುಗಳ ಶುದ್ಧ ರೂಪಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
- (೨) ಈ ಪಾಠದೊಳಗಿನ ನಾಟಕದ ಭಾಗವನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿರಿ.

ಚರ್ಚೆ :-

' ಪವಾಡ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದವರು ಸಾಧುಗಳಲ್ಲ ' ಇದನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.

ಬರೆಹ :—

- (೧) ಕಳ್ಳಪೇಟೆಯಿಂದ ಸಿರಿವಂತನಾಗಬೇಕೆಂಬವನ ಕನಸಿನಲ್ಲಿಯ (ಅಸಂಬದ್ಧ) ಬಡಬಡಿಕೆಯನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
- (೨) ಶಬ್ದಗಳ ಅರ್ಥವು ತಿಳಿಯದೆ ಅನರ್ಥವಾಗುವ ಕೆಲವು ಹಾಸ್ಯ ಚುಟುಕಿಗಳನ್ನು ಕೊಡಿರಿ.

ಉದಾ :— ಒಬ್ಬ ಸದ್ಗೃಹಸ್ಥನಿಗೆ ಬಹು ದಿನಗಳ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಗೆಳೆಯನ ಮಗನು ಭಿಟ್ಟಿಯಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ —

ಸ :— ನೀನು ರಾಮಣ್ಣನ ಮಗ ಭೀಮು ಏನಪಾ? ಪ್ರಬುದ್ಧ ಆಗೀದಿ.

ಭೀಮು :— ಏನಿ, ಹಾಗೆಲ್ಲ ಪ್ರಬುದ್ಧಾ ಗಿಬುದ್ಧಾ ಅನ್ನಬ್ಯಾಡಿರಿ. ಮಾತಾಡೋದಿದ್ರೆ ಒಳ್ಳೆ ಮಾತಾಡಿರಿ! ಹಂ.....

೬. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ.

[ವಕ್ರತ್ವದ ಒಂದು ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಮಾದರಿ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ಪೂಜ್ಯ ಬಿ.ಎಂ.ಶ್ರೀ ಅವರ ಕಂಠಶ್ರೀಯ ವೈಭವವು ಯಾರನ್ನೂ ಮುಗ್ಧಗೊಳಿಸುವಂತಹದಾಗಿದೆ. ಉದಾತ್ತ ವಿಚಾರ, ಕಠೋರ ಸತ್ಯವನ್ನೂ ನಯವಾಗಿ ಕಹಿ ಎನಿಸದಂತೆ ಹೇಳುವ ಜಾಣ್ಮೆ, ಶೈಲಿಯ ಬೆಡಗು ಮುಂತಾದ ಇದರೊಳಗಣ ಒಂದೊಂದು ಅಂಶವೂ ಅಭ್ಯಸನೀಯವಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಅವರು ೧—೬—೧೯೨೮ ನೆಯ ದಿನ ಕಲ್ಬುರ್ಗಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ ೧೪ನೆಯ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣದಿಂದ ಈ ಭಾಗವನ್ನು ಆಯ್ದು ಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.]

ಮಹನೀಯರೆ, ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡ ನಾಡು ಚಿಕ್ಕದಿರಬಹುದು; ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡಿಗರು ಸ್ವಲ್ಪ ಜನವಿರಬಹುದು; ಚರಗವನ್ನು ಚೆಲ್ಲಿದಂತೆ ಚೆದರಿಹೋಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಪೂರ್ವಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೂ, ಪ್ರಕೃತ-ಸಾಹಸಗಳನ್ನೂ, ನೆನಸಿಕೊಂಡರೆ ನಮ್ಮ ಪುರೋಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸಂದೇಹಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಪುಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿ, ಆಕಾಶ ಹಬ್ಬಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದಲೂ, ಗಾಳಿ ಯನ್ನೂ, ಬೆಳಕನ್ನೂ, ಆಹಾರವನ್ನೂ, ತೇಜಸ್ಸನ್ನೂ, ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುವ ಉದಾರ ಹೃದಯವೊಂದನ್ನು ನಾವು ಭದ್ರವಾಗಿ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡರೆ;— ಅವರನ್ನು ಅನುಕರಿಸುವುದು, ಇವರನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸುವುದು, ಒಬ್ಬರ ವೇಷವನ್ನು ತಾಳಿ ಕುಣಿಯುವುದು, ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಕುಯುಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೂಡಿ ಆಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು; ಈ ಅಸಭ್ಯ ಚೇಷ್ಟೆಗಳನ್ನು, ಮನೋವಿಕಾರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುವುದಾದರೆ;— ಸ್ವಪ್ರಕೃತಿ, ಸ್ವಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಅರಿತು, ನಮ್ಮ ಆವರಣ, ನಮ್ಮ ಅನು

ಕೂಲಿತೆಯನ್ನ ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ನ್ಯೂನತೆಗಳನ್ನು ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳನ್ನು
 ಪರಿಶೋಧಿಸಿ ತ್ಯಜಿಸಿ, ಸತ್ಯಸಂಧರಾಗಿ, ಋಜುಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮವೀರರಾಗಿ
 ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನಿಡುವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ನಮ್ಮ ನಾಡಿನಲ್ಲಿಯೂ ಜನದೊಡನೆ ಸಾಹಿ
 ತ್ಯವೂ, ಸಾಹಿತ್ಯದೊಡನೆ ಜನವೂ, ಅಮೂಲ್ಯವಾಗುವುದು, ಅನೋಘವಾಗುವುದು;
 ಸತ್ಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗುವುದು. ಧರ್ಮ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗುವುದು. ಆಗ್ಗೆ ಅದರ ಯಶ
 ಸ್ಸಿಗೆ ಮಿತಿಯೆಲ್ಲಿ? ಗುಣವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಗಾತ್ರವನ್ನು ಯಾರು ನೋಡುವರು? ವೀರ್ಯ
 ವಿದ್ದಲ್ಲಿ ವೇಷಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಯಾರು ಕೇಳುವರು? ಎತ್ತ ಕಡೆಯಿಂದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು
 ಪಡೆದರೂ, ಎತ್ತ ಕಡೆಯಿಂದ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಬಯಸಿದರೂ, ಜೇನುಹುಳು ಯಾವ
 ಹೂವಿನ ಮಕರಂದವನ್ನು ತಂದರೂ ಕೊನೆಗೆ ಎಲ್ಲಾ ತನ್ನ ಜೇನುತುಪ್ಪವನ್ನಾಗಿಯೇ
 ಹೇಗೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೋ ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಕನ್ನಡವೇ ಆಗಿಹೋದರೆ, ಆಗ ಹೊರ
 ಗಿನದು ಎಲ್ಲಿ ಬಂತು? ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ನಮ್ಮ ಕರ್ಣಾಟಕದ ಚರಿತ್ರೆಯೇ
 ಹೀಗೆಂದು ತೋರುವುದು. ಆರ್ಯಾವರ್ತಕ್ಕೂ, ದಕ್ಷಿಣಪಥದ ಸಮುದ್ರದ ಗಡಿ
 ಗಳಿಗೂ ಓಡಾಡುವ ರಾಜಮಾರ್ಗವಾಗಿ, ಭಾಷೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಮತಗಳನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ
 ಯಥೇಷ್ಟವಾಗಿ ಚಲಿಸಿ, ಪಶ್ಚಿಮ ಸಮುದ್ರದ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಹಡಗುಗಳನ್ನು
 ತಾಂಡವವಾಡಿಸುತ್ತ, ಪಾರಸಿಕರು ಬ್ಯಾಬಿಲೋನಿಯ ಮತ್ತು ಈಜಿಪ್ಟ ದೇಶದ
 ಜನರು, ಗ್ರೀಕರು, ರೋಮರು ಮುಂತಾದ ನಾಗರಿಕ ಜನರೊಡನೆ ನಾಗರಿಕತೆಯಿಂದ
 ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತ; ಐಹಿಕ್ ವಿಷಯದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಪಾರಲೌಕಿಕ ವಿಷಯದಲ್ಲಾಗಲಿ;
 ಭಾವನಾ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಕಾರ್ಯಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಯಾವುದರಲ್ಲೂ
 ಅತಿಗೆ ಹೋಗದೆ, ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ, ಕ್ರಮವಾಗಿ, ಸಮಿಳಿತವಾಗಿ ವೃದ್ಧಿಹೊಂದುತ್ತ
 ಅನೇಕ ಜನ—ಜಾತಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಸೊಬಗಿನಿಂದ ಸೆಳೆಯುತ್ತ; ಅನೇಕ ರಾಜವಂಶ
 ಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಕೀರ್ತಿವಂತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತ; ಬೌದ್ಧ ಗುರುಗಳು,
 ಜೈನ ಯತಿಗಳು, ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು, ಶ್ರೀ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು, ಶ್ರೀ
 ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು, ಶ್ರೀ ಬಸವೇಶ್ವರರು—ಇಂತಹ ಪ್ರಧಾನರಾದ ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪ
 ನಾಚಾರ್ಯರುಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಸಮತಾಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ನೀಡುತ್ತ; ಶಿಲ್ಪಕಲೆ,
 ಚಿತ್ರಕಲೆ, ಗಾನಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯಕಲೆ ಮುಂತಾದ ಆತ್ಮಸ್ಫುರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೌಂದರ್ಯಾ
 ನ್ವೇಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ; ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಪ್ರಜಾಸಮತೆಯನ್ನು ಪ್ರಜಾಹಿತವನ್ನು
 ಗುರಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಹೊಸಮತ, ಹೊಸಭಾಷೆ, ಹೊಸ ಕವನ, ಹೊಸಜೀವ,
 ಮುಂತಾದ ಹೊಸ ಆರಂಬಗಳನ್ನು ಉದಾರ-ಹೃದಯದಿಂದ ಸ್ವೀಕಾರಮಾಡುತ್ತ;
 ಒಡೆದು ಪಾಲಾಗಿ, ಪರಾಕ್ರಾಂತವಾಗಿ, ದುರ್ದೈವಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ, ಈಗ ಕೂಡ,
 ಗರ್ವದಿಂದ ಕಾಲೋಚಿತವಾದ ಶ್ರೇಯೋಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ನೂತನ
 ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆದು, ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ನವಚೈತನ್ಯ ಮಾಡಿ, ನಿದ್ದೆಯುಳಿದು,
 ಮೈಮುರಿದು ಮಲಗಿದ್ದದ್ದ ಸಿಂಹದಂತೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ ನೆಗೆದು, ಕೇಸರವನ್ನು ಅಲುಗಿ,
 ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಚರಿತ್ರೆಯಾವ ಕನ್ನಡಿಗನಿಗೆ ತಾನೆ ಆತ್ಮಗೌರವ

ವನ್ನೂ, ಆತ್ಮಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನೂ, ಹೊಸ ಹುರುಪನ್ನೂ, ಹೊಸ ಆರಂಭವನ್ನೂ ಹೊಂದಿಸಿಕೊಡಲಾರದು ?

ಆದುದರಿಂದ, ಕನ್ನಡಿಗರೇ, ಏಳಿ, ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳಿ, ಆರಂಭ ಮಾಡಿ. ಪೂರ್ವ ಚರಿತ್ರೆಯ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನ, ನೂತನ ಸಾಹಿತ್ಯಕಾರರ, ಉತ್ಸಾಹಪೂರಿತರಾಗಿ ಸೇವಾತುರರಾದ ಯುವಕ ದೇಶವತ್ಸಲರ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಏಕಜನತೆಯನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಿರುವ ಸಕಲ ಕರ್ಣಾಟಕರ, ಮಹತ್ವೇರಣೆಯಿಂದ, ಮಹತ್ವಯತ್ನದಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಕಾರ್ಯ ಯಾವುದು ? ಏಳಿ, ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳಿ, ಆರಂಭ ಮಾಡಿ. ಹಿಂದೆ ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಿ 'ರಿನೇ ಸಾನ್ಸ್' ಎಂಬ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪುನರ್ಜನ್ಮವುಂಟಾದಾಗ, ಒಬ್ಬ ಮಹಾಪಂಡಿತನು— "ನಾನು ಸತ್ತವರನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ". ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿದನು. ನಾವು, ಕನ್ನಡಿಗರು, ಇಂದು ಸತ್ತವರನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ; ಬದುಕಿರುವವರನ್ನೂ ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿರುವೆವು. ಹಿಂದಿನ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲ; ಹೊಸ ಉತ್ತಮ ಸಾಹಿತ್ಯವೊಂದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿರುವೆವು. ಹೊರಟವರು, ವಿಲಾಸವತಿಯ ಕೊರಳಿನ ಪುಷ್ಪಮಾಲಿಕೆಯೇ ಅಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಮಾನವ ಜೀವನದ ಪುನರ್ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಬದ್ಧಕಂಕಣನಾಗಿರುವ ವೀರನ ಕೈಯಿನ ಖಡ್ಗವೂ ಅಹುದೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವೆವು. "ನಾನು ಬಂದು ಶಾಂತಿಯನ್ನು ತರಲಿಲ್ಲ, ಖಡ್ಗವನ್ನು ತಂದೆನು" ಎಂದು ಕ್ರೂರ ಕಾರುಣ್ಯದಿಂದ ಸಾರಿದ ಒಬ್ಬ ಮಹಾತ್ಮ ಧರ್ಮಪುತ್ರನ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವೆವು.

ಕನ್ನಡಿಗರಾ, ಏಳಿ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾವಯಾವ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳು, ಭಿನ್ನರುಚಿಗಳು ಇದ್ದರೂ, ನಮ್ಮ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಅವು ಇರಲಿ. ಹಳೆಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿಯುವವರು, ಹೊಸ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿಯುವವರು; ಸಂಸ್ಕೃತಾಭಿಮಾನಿಗಳು, ಆಂಗ್ಲೀಯಾಭಿಮಾನಿಗಳು; ಭಾರತ-ಮಾತೆಯಲ್ಲಿ ವೀರಾವೇಶ ವಾತ್ಸಲ್ಯವುಳ್ಳವರು, ವಿಶ್ವದೃಷ್ಟಿಯ ಸರ್ವಸಮ ಮೈತ್ರಿಯ ಸಾಧುಸಂತರು—ಯಾರೇ ಆಗಲಿ ಒಬ್ಬರಂತೆ ಒಬ್ಬರಿರುವೆವೆಂಬ ಬೂಟಾಟಿಕೆಯ ನಿರ್ಬಂಧ ಬೇಡ; ಒಬ್ಬರಂತೆ ಒಬ್ಬರಿಲ್ಲವೆಂಬ ಕಿತ್ತಾಟವೂ ಬೇಡ. ನಮಗೆ ಭಗವಂತನು ದಯಪಾಲಿಸಿರುವ ವರ ಪ್ರಸಾದಗಳನ್ನೂ ಬಗೆಬಗೆಯಾದ ಶಕ್ತಿರುಚಿಗಳನ್ನೂ, ಕನ್ನಡನಾಡಿಗೆ, ಕನ್ನಡ ನುಡಿಗೆ, ಒಮ್ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮುಡಿಪು ಕಟ್ಟೋಣ; ಒಮ್ಮೆಯಾಗಿ ಅವುಗಳ ಏಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಏಳಿಗೆಯಾಗೋಣ.

ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಲಾರಾಧಕರೆ, ಅಗೋ ನೋಡಿ, ಚಲನೆಯಿಲ್ಲದೆ ನಿಂತಿರುವಳು, ಕರ್ಣಾಟಕ ಸರಸ್ವತೀದೇವಿ. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಭಾರವಾದ ಕಿರೀಟ, ಅಂಗಾಂಗವೆಲ್ಲಾ ತೆರವಿಲ್ಲದೆ ಮುಳ್ಳು ಹುದ್ದಂತೆ ಹೇರಿರುವ ಜವಾಹರಿ, ಶಾಸ್ತ್ರ ನಿಯಮಿತವಾದ ಒಂದು ಬಗೆಯ ನಿಲವಿನ ಭಂಗಿ, ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಕಡೆದ ಏನೋ ಒಂದು

ಬಗೆಯಾದ ನಿಂತ ನಿಲವಿನ ನಗೆ, ಹಾಗೇ ನೋಡುವವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಣ್ಣು ನೆಟ್ಟು ದುರುಗುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನೋಡುತ್ತದೆ.— ಇಲ್ಲ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅಡುವಂತೆಯೂ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಮುಸುಕಿದ ದವ್ವವಾದ ಹಳೆಯ ಜರತಾರಿಯ ವಸ್ತ್ರ; ಉಸಿರು ಬಿಗಿದು ಎದೆ ಹೊಯ್ಯಲಾರಳು;—ಎದೆ ಪದರುತ್ತಿದೆಯೋ? ಬರಿಯ ನೆಮ್ಮದಿಯ ಪದರಾಟವೇಯೋ? ಎಚ್ಚತ್ತಿರುವಳೋ, ನಿದ್ದೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಳೋ? ಬನ್ನಿ, ಆಕೆಯನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸೋಣ. ಕಿರೀಟದ, ಜವಾಹಿರಿಯ, ಶಿಲ್ಪನಿಯಮದ, ಜರತಾರಿಯ, ಭಾರವನ್ನೂ ಬಿಗುವನ್ನೂ ಬಿಡಿಸೋಣ. ವಿಶ್ವವಾಣಿಯ, ದಿವ್ಯ ವಾಣಿಯ, ಸಂಜೀವನಮಣಿಯ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಶಾವಗ್ರಸ್ತಳಾದ ಶಿಲಾಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಜೀವವುಳ್ಳ ಚೆಲುವೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡೋಣ. ಆ ಉನ್ನತ ಪೀಠದಿಂದ ಆಗ ಆಕೆ ಇಳಿಯುವಳು, ನಾಡಿನಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಸುಳಿಯುವಳು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಿಂದ ಸಹಜವಾಗಿ ಆಕೆಯ ಹೃದಯ ಅಡುವುದು. ಕಣ್ಣು ಒಲಿದ ಹೆಣ್ಣಿನ ಕಣ್ಣು ಬಿನ್ನಾಣವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬೆಳಗಿ ಜೀರುವುದು. ಗಾಳಿಗೆ ಕೆದರಿದ ಕೂದಲು ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಬಯಲುಗಳ ಮೊಲ್ಲೆ ಮಲ್ಲಿಗೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಕಂಪುಸೂಸುವುದು. ನಗುನಗುತ ಆಕೆ ನಮ್ಮೊಡ ನಾಡಿಯಾಗಿ, ಮನುಷ್ಯರೊಡನೆ ಮನುಷ್ಯಳಾಗಿ, ದಿವ್ಯಾತ್ಮರೊಡನೆ ದೇವಿಯಾಗಿ, ತಾನೂ ನಲಿದು, ನಮ್ಮನ್ನೂ ನಲಿಸುವಳು. ಆಗ್ಗೆ ಆಕೆಯೂ ಧನ್ಯಳು— ನಾವೂ ಧನ್ಯರು; ತಾಯಿ ಧನ್ಯಳಾದರೆ, ಮಕ್ಕಳೂ ಧನ್ಯರಲ್ಲವೆ?

— ಶ್ರೀ.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು:—

- (೧) ನಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಅತಂಕವಾಗುವ ಸಂಗತಿಗಳಾವವು ?
- (೨) ಕನ್ನಡ ನಾಡು ಸಮತಾಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪೂರ್ವಕಾಲದಿಂದ ಹೇಗೆ ಕಾಯ್ದು ಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ ?
- (೩) ಕರ್ನಾಟಕ ಸರಸ್ವತೀದೇವಿಯು ಚಲನೆಯಿಲ್ಲದೆ ಏಕೆ ನಿಂತಿರುವಳು ?
- (೪) 'ಭಾರವಾದ ಕಿರೀಟಗಳು, ಮುಳ್ಳುಗಳಂತೆ ಹೇರಿರುವ ಜವಾಹಿರಿ, ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಮುಸುಕಿದ ಜರತಾರಿ ವಸ್ತ್ರ' ಎಂದರೇನು ?

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ:—

- (೧) ಈ ಪಾಠದಲ್ಲಿರುವ ಕೊನೆಯ ಎರಡು ವಾಕ್ಯವೃಂದಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ಮಾತು ಗಾರಿಕೆಯ ಶೈಲಿಯನ್ನು ನೀವು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ, ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಂದ, ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಉದ್ಗಾರ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಜನಮನವನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಬೇಕು.

ಅಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿರಿ.

- (೨) ' ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಂದಲೂ ಗಾಳಿಯನ್ನೂ, ಬೆಳಕನ್ನೂ, ಆಹಾರವನ್ನೂ, ತೇಜಸ್ಸನ್ನೂ ಹೀರಿಕೊಳ್ಳುವದು ' ಎಂದರೇನು?
- (೩) ' ವಿಲಾಸವತಿಯ ಕೊಠಳಿನ ಪುಷ್ಪಮಾಲಿಕೆಯೇ ಅಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯ; ಮಾನವ ಜೀವನದ ಪುನರ್ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಬದ್ಧಕಂಕಣನಾಗಿರುವ ವೀರನ ಖಡ್ಗವೂ ಅಹುದೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವೆವು ' ಇದರ ಅರ್ಥ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವಂತೆ ಹೇಳಿರಿ.
- (೪) ' ಎಲ್ಲವೂ ಕನ್ನಡವೇ ಆಗಿಹೋಗುವದು ' ಎಂದರೇನು ?
- (೫) ' ಗುಣವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಗಾತ್ರವನ್ನು ಯಾರು ನೋಡುವರು ? ವೀರ್ಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ ವೇಷಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಯಾರು ಕೇಳುವರು ? '

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿರಿ.
- (೬) ' ಅಕೆ ನಮ್ಮೊಡನಾಡಿಯಾಗಿ ಮನುಷ್ಯರೊಡನೆ ಮನುಷ್ಯಳಾಗಿ ' ಎಂದರೇನು?

ಶಬ್ದ ವಿಚಾರ :-

- (೧) ಕಲಾರಾಧಕ, ಸ್ವಪ್ರಕೃತಿ, ಸ್ವಪ್ರತಿಭೆ, ದೇಶವತ್ಸಲ, ಆರಂಭ, ಆರಂಭ — ಇವುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
- (೨) ಬೇರೂರು, ಮನದಟ್ಟಾಗು, ಅಡಿಕೊಳ್ಳು, ಮೈಮುರಿ — ಇವುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಒಂದೊಂದು ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ವಾಕ್ ಶಿಕ್ಷಣ :-

- (೧) ಈ ಪಾಠದಲ್ಲಿಯ ಬೇಕಾದ ಒಂದು ವಾಕ್ಯವೊಂದವನ್ನು ಪಾಠ ಮಾಡಿರಿ.
- (೨) ಅಧುನಿಕ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಮೆಚ್ಚಿನ ಕವಿ ಯಾರು ? ನಿಮಗೆ ಅನಂದವನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಒಂದು ಕವಿತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

ಚರ್ಚೆ :-

ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು (ಮಾನವೇಂದ್ರನು) ಶ್ರೇಷ್ಠನೋ ? ವಾಲ್ಮೀಕಿಯು (ಕವಿಯು) ಶ್ರೇಷ್ಠನೋ ?

ಬರೆಹ :-

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಮುಂದುವರಿಯಬೇಕಾದರೆ ಕನ್ನಡಿಗರು ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

೨. ಹನಿಗಳು

[ಹನಿಗಳು ಕಥೆಯ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಕಾರ. ಇದರಲ್ಲಿ ವಿವರಣೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ವರ್ಣನೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಇಂಬು ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಯಾವದಾದರೊಂದು ಘಟನೆಯ ರೂಪರೇಷೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಓದುಗರಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಚಾರವನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸುವದೇ ಹನಿಗಳ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿ. ಚಿತ್ರಗಾರನು ಬಾಹ್ಯರೇಷೆಯಿಂದಲೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಚಿತ್ರದ ಭಾವ-ಭಂಗಿಯನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಸೂಚಿಸಬಹುದು. ಇಲ್ಲವೇ ಅವನು ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿವರಣೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಅದೇ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆಯಬಹುದು. 'ಹನಿ' ಎಂಬುದು ಮೊದಲನೆಯ ಬಗೆಯ ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ಮಾದರಿ.]

ಹನಿ : ೧

ಫಲಿತಾಂಶ

ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಫಲಿತಾಂಶ ಬಂತು. ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ವಾರದ ಹುಡುಗ ವೆಂಕಟರಾಮು ಎಂ. ಎ. ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಸು ಮಾಡಿದ. ಅವನನ್ನು ಕಂಡರೆ ನಮಗೆಲ್ಲಾ ಪ್ರೀತಿ. ಅವನಿಗೆ ಪಾಸಾಯಿತೆಂದು ನಮಗೆ ಹೆಮ್ಮೆ. ಅವನಿಗೆ ಕಾಗದ ಬರೆದೆ.

ಕಾಗದ ಬರೆದ ಮಾರನೆಯ ದಿನ ವೆಂಕಟರಾಮು ಮನೆಗೆ ಬಂದ.

“ ಎನಯ್ಯಾ ಗಿಟ್ಟಿಸಿಬಿಟ್ಟೆ ! ” ಎಂದೆ.

ವೆಂಕಟರಾಮು ಅಳುತ್ತಿದ್ದ !

ನನಗೆ ಹೆದರಿಕೆ ಆಯ್ತು.

“ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಆರೋಗ್ಯ ತಾನೆ ? ” ಎಂದೆ.

“ ಎಲ್ಲ ಚೆನ್ನಾಗಿದಾರೆ, ಸಾರ್. ”

“ ಮತ್ತೆ ಅಳೋದು ? ”

“ ಪರೀಕ್ಷೆ ಸಾರ್..... ”

ನನಗೊಂದು ಯೋಚನೆ ಬಂದು ಮೈ ಝುಮ್ಮೆಂದಿತು. ಮೊದಲೇ ಬಡವರ ಹುಡುಗ ! ನಮ್ಮ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದವರು “ ಕಣ್ಣು ಕಾಣದೆ ನಿನಗೆ ಫಸ್ಟ್‌ಕ್ಲಾಸ್ ಎಂದೆವು. ನೀನು ಫೇಲು ” ಎಂದು ಏನಾದರೂ ಹೊಸ ಪಟ್ಟಿ ಹಾಕಿರುವರೋ ಎನಿಸಿತು.

“ ಏನಾದರೂ ಸೆಕಂಡ ಲಿಸ್ಟು.... ? ಫೇಲ್.... ? ” ಎಂದೆ.

“ ಇಲ್ಲ ಸಾರ್. ಫಸ್ಟ್‌ಕ್ಲಾಸಿನಲ್ಲೆ.... ”

“ ಮತ್ತೆ ? ”

“ ಫೇಲಾಗಿದ್ದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದಿರುತ್ತಿತ್ತು, ಸಾರ್. ಹಾಳು ಪಾಸು ಮಾಡಿ ಸಿದರು..... ”

“ ಏನಯ್ಯ ಹೀಗೆನ್ನುವೆ! ವರುಷವೆಲ್ಲಾ ಕಷ್ಟವಟ್ಟು..... ? ”

ವೆಂಕಟರಾಮು ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಅದುಮಿ ಹೇಳಿದ :

“ ಅಲ್ಲ ಸಾರ್, ಈಗ ನೋಡಿ. ಇದುವರೆಗೂ ಓದುವ ಹುಡುಗ ಎಂದು ಅವರು ಇವರು ವಾರ ಕೊಡುತ್ತ ಇದ್ದರು. ಈಗ ಪಾಸಾಗಿ ಓದು ಮುಗಿಯಿತೆಂದ ಮೇಲೆ ಯಾರು ಸಾರ್, ವಾರ ಕೊಡುವವರು ? ಈ ಪಾಸು ಮಾಡಿಸಿದವರು ನಮಗೆ ಕೆಲಸ ಕೊಡುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ... ಈ ಕಡೆ ವಾರ.... ನಾವು ಬಡವರು... ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ಸಾರ್ ?.... ”

ನಾನೇನು ಹೇಳುವುದು ?

—ಜಿ. ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ

‘ಹನಿಗಳು’ ಎಂಬ ಸಂಗ್ರಹದಿಂದ

ಹನಿ : ೨

ಯಾರು ಸರಿ ?

ನನಗೆ ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಆಡುವುದೆಂದರೆ ಬಲು ಆಶೆ. ಅವಕಾಶವಾದಾಗಲೆಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಆಡುವದೇ ನನಗೆ ಕೆಲಸ. ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಾನಿರಲು ಒಂದು ದಿನ ಒಂದು ಪಾರಿವಾಳವು ಹಾರಿ ಬಂದಿತು. ನೋಡಿದರೆ ನೆತ್ತರು ಸುರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಹಕ್ಕಿಯು ಬಾಯ್ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಭೀತಿಯಿಂದ ನಡುಗುತ್ತಿದೆ. ಕಣ್ಣುಗಳು ಹಿರಿದಾಗಿ ಹಿಗ್ಗಿ ಕಾತರತೆಯಿಂದ ಕೆಟ್ಟಿವೆ. ಮೃತ್ಯುವು ಎದುರು ನಿಂತಾಗ ಅರಳುವಂತೆ ಅರಳಿವೆ. ನೋಡಿದವರಿಗೂ ಎದೆ ನಡುಗುವಂತಿದೆ. ಇದೇಕೆಂದು ಸುತ್ತುಮುತ್ತ ನೋಡಿದರೆ ಕಾಳಭೈರಿಯೊಂದು ಗರಗರನೆ ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ತಿರುಗುತ್ತಿದೆ.

ಸರಿ. ತಿಳಿಯಿತು. ಪಾಪ ! ಬಡಹಕ್ಕಿ ! ಸಾವಿಗೆ ಅಂಜಿ ಮಾನವನ ಮೊರೆ ಹೊಕ್ಕಿದೆ. “ ನಾನು ಅದನ್ನು ಉಳಿಸಬಾರದೇನು ? ಒಂದು ಗಳಿಗೆಯಾದರೂ ಮಾನವನು ದೇವನಾಗಿ ಕೂರ್ಮಯ ಕಿರಣವನ್ನು ಬೀರಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅಪೂರ್ಣತೆಯ ಅಂಧಕಾರವನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸಬಾರದೇನು ? ” ಎಂದುಕೊಂಡು ಹಕ್ಕಿಯನ್ನು ಆದರಿಸಿದೆನು. ಬಲವಂತ ಎಟಿನಿಂದ ಹರಿದುಹೋದ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹೊಲಿದೆನು. ಹಕ್ಕಿಯು ಹಾರಾಡಿತು. ಆದರೂ ಅದರ ಸುಖಕ್ಕೆಂದು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವೆಂದು ನಾನು ಹಿಂದೆಗೆಯಲಿಲ್ಲ.

ಕೆಲವು ದಿನವಾಯಿತು. ಹಕ್ಕಿಗೆ ಗುಣವಾಯಿತು. ಆ ವೇಳೆಗಾಗಲೇ ನನಗಂತೂ ಹೇಳತೀರದು, ಹಗಲಿರುಳೂ ಅದರ ಯೋಚನೆಯೇ ! “ ಬೆಕ್ಕು ಬಂದಿತು. ಮಕ್ಕಳು ನೋಯಿಸಾರು ! ” ಇದು ಬಿಟ್ಟು ನನಗೆ ಬೇರೆ ಯೋಚನೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಮಾತನಾಡದ ಮೂಕ ಹಕ್ಕಿಯೂ ತನ್ನ ನೋಟದಿಂದಲೇ ಹೃದಯದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ನನ್ನ ಬಗೆಗಿಟ್ಟ ನೆನಪು ಎದುರಿಗೆ ಹಿಡುವುದು. ಮಾತಿಗೆ ಸಿಕ್ಕದ ಆ ಭಾವದ ಬೆಡಗನ್ನು ಬಗೆಯಿರುವುದು. ನಾನೂ ಹಿಗ್ಗಿ ಹೋಗುವೆನು.

ಕೊನೆಗೆ ಹಕ್ಕಿಯ ಗಾಯ ಮಾಯ್ದು ಹಾರಬಲ್ಲದಾಯಿತು. ಹಕ್ಕಿಯ ಬಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಒಂದು ಆಶೆ. ಹಾರುವ ಹಕ್ಕಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಲ್ಲಿಡುವುದು ಅನ್ಯಾಯವೆಂದು ಒಂದು ದಿಗಿಲು. ಏನು ಮಾಡಲಿ ? ಕೊನೆಗೆ ದಿಗಿಲಿಗೇ ಗೆಲುವಾಗಿ ಹಕ್ಕಿಯು ಹಾರಿಹೋಯಿತು.

ಮಕ್ಕಳಿಗೆ, “ ಹಕ್ಕಿಯಿದ್ದರೆ ಆಡುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಮಾವ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟನೆ” ಎಂದು ಕೋಪ. ಹಿರಿಯರಿಗೆ, “ ಮಾರಿದ್ದರೆ ದುಡ್ಡಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು ” ಎಂದು ಅಸಮಾಧಾನ. ನನಗೇನೊ ನಾನು ಮಾಡಿರುವದೇ ಸರಿಯೆಂದು ಬಹುತ್ಯಸ್ತಿ. ಆದರೂ ನಡುವೊಂದು ಸಣ್ಣದನಿ ಆಗಾಗ, “ ಯಾರದು ಸರಿ ? ” ಎಂದು ಕೇಳುವುದು. ಉತ್ತರವು ಮಾತ್ರ ತೋರದು.

—ದೇವುಡು ನರಸಿಂಹಶಾಸ್ತ್ರಿ
‘ದೇವುಡು ಕಥೆಗಳು’ ಇದರಿಂದ

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು:—

- (೧) ಪಾಸಾದುದಕ್ಕೆ ಅಭಿನಂದಿಸಿದರೆ ವೆಂಕಟರಾಮನಿಗೆ ಅಳುವು ಬಂದ ಕಾರಣವೇನು ?
- (೨) ಆತನಿಗೆ ವಾರ ಕೊಟ್ಟ ಮನೆಯವರಿಗೆ ಆತನ ಅಳು ನೋಡಿ ಬಂದ ಸಂದೇಹಗಳೇನು ?

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ:—

- (೧) ಇಲ್ಲಿ ಈ ಹನಿಯ ಕಥನ ಪದ್ಧತಿಯೊಳಗಿನ ಸಂಕ್ಷೇಪ ಅಭ್ಯಸನೀಯವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನೇ ಕಥೆಯಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದೊಡ್ಡದಾಗಿಯೂ ಹಿಗ್ಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.
 - [೧] ‘ ವೆಂಕಟರಾಮನನ್ನು ಕಂಡರೆ ನಮಗೆಲ್ಲ ಪ್ರೀತಿ ’ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಮನಗಾಣಿಸಿಕೊಡುವ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಚಿತ್ರಿಸಬಹುದು.
 - [೨] ಮೊದಲನೆಯ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಸಾಗುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯ ಹುಡುಗ. ಇಂತಹನು ವಾರದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ನಯವಿನಯದಿಂದ ನಡೆ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ.
 - [೩] ಮನೆಯ ವಿಪರೀತ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ, ಅದುದರಿಂದ ವಾರಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾದ ಪ್ರಸಂಗ, ಕೆಲ ಕಾಲ ವಾರದ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಅವಮಾನ ಪ್ರಸಂಗ.
 - [೪] ವೆಂಕಟರಾಮನು ಕೇವಲ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸು ಹಾಕಿದವನಾದ್ದರಿಂದ ಹೊರಗಿನ ಜಗತ್ತಿನ ಪರಿಚಯವೇ ಇಲ್ಲದವನಾಗಿದ್ದ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೊದಲನೆಯ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಸಾದರೂ ತನ್ನ ಕಾಲಮೇಲೆ ತಾನು ನಿಲ್ಲಬಹುದೆಂಬ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವು ಇಲ್ಲದಾದವ ಇಂತಹ ಎಲ್ಲ ವಿವರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟು ಕೊನೆಗೆ ಆತನ ಮನಃಸ್ಥಿತಿ ಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪರಾವಲಂಬನ ವೃತ್ತಿ ಅಳು ಮಾತ್ರ ಹೇಳ ಬಿಟ್ಟಿರುವುದಾಗಿದೆ.

ಶಬ್ದ ವಿಚಾರ:-

ಇಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಂಥಿಕ ಭಾಷೆಯ ಬದಲು ಬಳಕೆಯ ಮಾತನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗಿದೆ.

(೧) ಪೆರ್ಮಿ—ಹೆಮ್ಮೆ ; ಹೀಗೆ ' ಪ ' ಕಾರವು ' ಹ ' ಕಾರವಾದ ಐದು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

(೨) ಪಿರಿದು+ಮೆ-ಪೆರ್ಮಿ ಇದರಂತೆ — ಪಿರಿದು — ಇದರೊಡನೆ ಮರ, ತೋರೆ, ಪುಲಿ ಈ ಶಬ್ದಗಳಿಂದಾಗುವ ಕೂಡು-ನುಡಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

(೩) ಹಿರಿದು ಶಬ್ದವು ಪೂರ್ವಪದವಾಗಿರುವ ಐದು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ವಾಕ್ ಶಿಕ್ಷಣ:-

ನೆಂಕಟರಾಮು ತನ್ನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಎಂ. ಎ. ಪಾಸಾಗಿ ಬಂದ ಸೀಕಲಾಟಕ್ಕಾಗಿ ಮಿಡುಕುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಸುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹಳಿಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮ್ಯಾಟ್ರಿಕ್ ಪಾಸಾದವರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಬಹುದಾಗಿದ್ದ ನೌಕರಿ ಎಂ. ಎ. ಆಗಿಯೂ ದೊರೆಯದಾಗಿದ್ದುದಕ್ಕೆ ನೊಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ಎಂಬುದರ ಏಕಪಾತ್ರಾಭಿನಯ ಮಾಡಿರಿ.

ಚರ್ಚೆ:-

ಬುದ್ಧಿ ವಿಕಾಸದ ಹಿಂದೆ ದುರ್ಬಲತೆ ಬೆಳೆಯುವದು; ಕೆಲಸ ಕೀಳೆಂಬ ಭಾವನೆ ಬರುವುದು. ಅದರಿಂದ ಕಾಲೇಜುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಡಬೇಕು. ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಕಾರ್ಮಿಕರೇ ಸಾಕು.

ಬರೆಹ:-

ಪುಕ್ಕಟೆ ಊಟದ ಋಣದಿಂದ ಸ್ವಾಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಎರವಾಗ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗವೊಂದನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿರಿ.

೨

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು:-

(೧) ಪಾರಿವಾಳದ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಕನಿಕರ ಉಂಟಾಗಲು ಕಾರಣವೇನು ?

(೨) ಹಕ್ಕಿಯು ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿತು ?

(೩) ಪಾರಿವಾಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುದು ಸರಿಯೆ ? ತಪ್ಪೆ ?

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ:-

(೧) ಇಲ್ಲಿಯ ಸಂಕ್ಷೇಪ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೇಳಿರಿ.

(೨) ಗಿಡಗವು ಪಾರಿವಾಳವನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ವರ್ಣಿಸಿರಿ.

(೩) ' ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅಪೂರ್ಣತೆಯ ಅಂಧಕಾರವನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸಬಾರದೇನು? ' ಇದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿರಿ.

ಶಬ್ದ ವಿಚಾರ:-

(೧) ಅರಳು, ಬಾಯಿ, ಕಾಡು — ಈ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಬೇರೆ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

(೨) ಕಣ್ಣಿನ (ಗುಳ್ಳಿಗಣ್ಣು, ಮೆಳ್ಳಿಗಣ್ಣು ಇ.) ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಹತ್ತು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ನಾಕ್ ಶಿಕ್ಷಣ:—

ಸಿಂಧದ ನಿರ್ವಾಸಿತರಲ್ಲಿ ಎಳೆಂಟು ವರ್ಷದ ಹುಡುಗ ಒಬ್ಬ ಸಿರಿವಂತ ದಂಪತಿಗಳ ಪಾಲನದಲ್ಲಿ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಮಗನಂತೆ ಜೋಪಾನವಾಗಿರುವನು. ಆ ಬಾಲಕನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಹೇಗೋ ಗೊತ್ತಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮಗನನ್ನು ಕೇಳಲು ಬರುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಏಕಾಂಕ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಅಭಿನಯಿಸಿರಿ.

ಚರ್ಚೆ—

ಪ್ರಾಣಿಸಂಗ್ರಹಾಲಯಗಳು ಇರಕೂಡದು.

ಬರಹ:—

ಬೆಕ್ಕು ತನ್ನ ಮರಿಗಳೊಡನೆ ಚಿನ್ನಾಟಿವಾಡುತ್ತ ಒಂದು ಜೀವಂತ ಇಲಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡು ತಂದು ಮರಿಗಳ ಎದುರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಲೀಲೆಯಾದರೂ ' ಬೆಕ್ಕಿಗೆ ಆಟ, ಇಲಿಗೆ ಪ್ರಾಣ ಸಂಕಟ ' ಎಂಬ ಗಾದೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಕರುಣ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿರಿ.

೮. ಕೂಲಿ.

[ಇದೊಂದು ಹರಟೆಯ ಮಾದರಿ. ಇದು ಹನಿಯಂತೆ ಕಾಣುವುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಹನಿಯಲ್ಲಿ ಕಥೆಯ ಪ್ರಸಂಗವು ಅತಿ ಚಿಕ್ಕ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿದಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಚಿಕ್ಕದೊಂದು ಪ್ರಸಂಗದ ಕಥನವಿದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದು ಹನಿಯಂತೆ ಕಂಡರೂ ಹನಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಗದ ವಿವಾದಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ; ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಲೇಖಕನು ತನ್ನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಆದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಆತ್ಮೀಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಹಿರಂಗಪಡಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವೈಯಕ್ತಿಕ ನಿಬಂಧದ ಅಂಶವೂ ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿದೆ. ಹೀಗೆ ಸಣ್ಣ ಕತೆ, ಹನಿ, ವೈಯಕ್ತಿಕ ನಿಬಂಧ ಇವುಗಳ ಒಂದೊಂದು ಅಂಶವನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡ ಮಿಶ್ರ ಸ್ವರೂಪದ ' ಹರಟೆ ' ಇದಾಗಿದೆ.]

ರೈಲು ನಿಂತಾಗ ಸಣ್ಣಗೆ ಮಳೆ ಹನಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದೇ ದಿವಸದ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಒಂದೇ ಒಂದು ಕೈವೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಗಾಡಿಯೊಳಕ್ಕೆ ಹದ್ದುಗಳಂತೆ ನುಗ್ಗಿದ ಕೂಲಿಯವರು ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಬಿಡದೆ, ಅದನ್ನು ನಾನೇ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಗಾಡಿಯಿಂದಿಳಿದೆ. ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ಕಿಕ್ಕಿರಿದಿದ್ದ ಗಲಾಟೆಯಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ಹೊರಗಡೆ ಬಂದು ಮನೆಯ ಕಡೆ ಹೊರಟೆ. ಮಳೆ ಬೀಳುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಛತ್ರಿ, ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ವೆಟ್ಟಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಸ್ವಲ್ಪದೂರ ಸಾಗಿದೆ. ಕಷ್ಟವೇನೂ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ರೇಲ್ವೆ ಆಫೀಸನ್ನು ಸಮೀಪಿಸುವ ವೇಳೆಗೆ ವಕದಿಂದ ಒಬ್ಬ ಗೌಡನು ಬಂದು ' ವೆಟ್ಟಿಗೆ ತೆಗೆದು

ಕೊಳ್ಳಲೇ, ಬುದ್ಧಿ ?" ಎಂದ. ' ಬೇಕಿಲ್ಲ, ಹೋಗೋ ' ಎಂದೆ — ' ಇಷ್ಟ ಬಂದಷ್ಟು ಕೊಡಿ, ಬುದ್ಧಿ, ಗರೀಬ; ಹೊಟ್ಟೆಗೇನೂ ಇಲ್ಲ ' ಎಂದ. ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಟನೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ; ಅದು ಹಸಿವಿನಿಂದಲೋ, ಆಯಾಸದಿಂದಲೋ ಕಳೆಗುಂದಿತ್ತು. ತೊಟ್ಟಿದ್ದ ಚಡ್ಡಿ, ಷರಟು, ತಲೆಗೆ ಸುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಂಪು ವಸ್ತ್ರ ಎಲ್ಲವೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹರಿದಿದ್ದವು. ' ಇವನಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಆರು ಕಾಸನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಶಿಖರ ಹಾಕುವುದು ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಇದೆ ! ' ಎಂದುಕೊಂಡು ಹಿಂತಿರುಗಿ, ' ಆರು ಕಾಸು ಕೊಡಲೇನೋ ? ' ಎಂದೆ. ' ತಮ್ಮಿಷ್ಟ, ಬುದ್ಧಿ ' ಎಂದು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ. ಮನೆ ಸೇರಲು ಇವತ್ತು ನಿಮಿಷಬೇಕು; ದಾರಿ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ಬಂದೆವು. —

‘ ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನೋ ? ’

‘ ನಿಂಗ, ಬುದ್ಧಿ. ’

‘ ಯಾವ ಜನವೋ, ನೀವು ? ’

‘ ಒಕ್ಕಲುಮಕ್ಕಳು, ಬುದ್ಧಿ. ’

‘ ಇದೇ ಊರೇನೋ, ನಿನ್ನದು ? ’

‘ ಇಲ್ಲ ಬುದ್ಧಿ; ನಾಗಮಂಗಲದ ತಾಲ್ಲೋಕು. ’

‘ ಮತ್ತೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಏಕೋ ಬಂದೆ ? ’

‘ ಮಳೇನೇ ಇಲ್ಲ ಬುದ್ಧಿ; ಕಂದಾಯ ಕೊಡೋದು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಜಮೀನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟೆ. ಕೂಲಿನಾಲಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಾ, ಎಂದು ಬಂದುಬಿಟ್ಟೆ. ’

‘ ಎಷ್ಟು ದಿನ ಆಯಿತೋ ? ’

‘ ಆರು ವರ್ಷ ಆಯಿತು, ಬುದ್ಧಿ. ’

‘ ಎಲ್ಲೋ ಮನೆ ? ’

‘ ಹಳೆ ಅಗ್ರಹಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೊಟ್ಟಿವೆ, ಬುದ್ಧಿ, ಅಂಗಡಿಯವರು; ಅದಕ್ಕೂ ಎಂಟಾಣೆ ಬಾಡಿಗೆ, ಬುದ್ಧಿ. ’

‘ ಹೆಂಡತಿ ಇದಾಳೇನೋ ? ’

‘ ಊರಲ್ಲೇ ತೀರಿಕೊಂಡಳು, ಬುದ್ಧಿ; ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಇದಾಳೆ, ತುಂಬ ಮುದುಕಿ, ಬುದ್ಧಿ; ಹಾಗೇ ಒಸಿ ಬೇಯಿಸಿ ಹಾಕುತ್ತಾಳೆ. ’

‘ ತಿರುಗಿ ಮದುವೆ ಆಗಲಿಲ್ಲವೇನೋ ? ’

‘ ಎಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿ, ಹೊಟ್ಟೆಗೇ ಇಲ್ಲ ! ಮದುವೆ ಆಗಲಿಕ್ಕೆ ದುಡ್ಡೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ, ಬುದ್ಧಿ. ’

‘ ಮಕ್ಕಳು ಮರಿ ಇದಾರೇನೋ ? ’

‘ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಮಗು ಅಯ್ಯೆ, ಬುದ್ಧಿ; ಹತ್ತು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸು; ಸೌದೆ ಅಂಗಡಿ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುತ್ತದೆ. ನಿಮ್ಮಂಥ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರು ನಾಕಾಣೆ,

ಎಂಟಾಣೆ ಕಟ್ಟಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ, ತೆಗೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ; ಮೂರು ಕಾಸು, ಆರು ಕಾಸು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ದಿನಾನೂ ಒಂದಾಣೆ ಎರಡಾಣೆ ತಂದು ಕೊಡ್ತೆಯ್ತೆ, ಬುದ್ದಿ’.

‘ನೀನೆಷ್ಟು ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತೀಯೆ ?’

‘ಬುದ್ದೀ, ನಾಕಾಣೆ ಸಿಕ್ಕೋದಿನ ಸಿಕ್ತಯ್ತೆ, ಆರಾಣೇನೂ ಸಿಕ್ತಯ್ತೆ, ಗಲಾಟೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಂಟಾಣೇನೂ ಸಿಕ್ತಯ್ತೆ; ಬಿಲ್ಲೆಯವರು, ಪೋಲೀಸಿನವರು ನೋಡಿದರೆ, ಒಂದಾಣೆ, ಎರಡಾಣೆ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡುಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ರೋಜಿನಾ ನಾಕಾಣೇ ಗೇನೂ ಮೋಸ ಇಲ್ಲ, ಬುದ್ದಿ.’

‘ಕೆಲಸ ಗಿಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಲಿಲ್ಲವೇನೋ ?’

‘ಯಾರು ಬುದ್ದಿ ಕೊಡಿಸುವವರು ? ನಮಗೆ ಯಾರೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.’

‘ಬರುವ ಕೂಲಿ ಸಾಕಾಗುತ್ತದೆಯೇನೋ ?’

‘ಬುದ್ದೀ, ಕಾಯಿಲೆ ಗೀಯಿಲೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹೇಗೋ ತಳ್ಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಒಂದು ಸೇರು ರಾಗಿ, ಅರಪಾವು ಅಕ್ಕಿ ಬೇಕು, ಬುದ್ದಿ, ದಿನಾನೂ. ಬಟ್ಟೆಗಿಟ್ಟೆ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟರೆ ಎಟಕುವದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಮುದುಕಿ; ಒಂದೇ ಹರಕುಬಟ್ಟೆ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಾಲಾ ಹಾಕ್ತಾ ಇದ್ದಳು; ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಆರಾಣೆ ಮಡಗಿ ಕೊಂಡಿದ್ದ; ನಿನ್ನೆ ಎರಡುರೂಪಾಯಿ ಎರಡಾಣೆ ಕೊಟ್ಟು ಒಂದು ಸೀರೆ ತಕ್ಕೊಟ್ಟೆ. ನಿನ್ನೆಯಿಂದ ಉಟವಿಲ್ಲ ಬುದ್ದಿ.’

ಗೌಡನ ನಿಷ್ಕವಟವಾದ ಮಾತು ನನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಚುಚ್ಚಿ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೂರೆಗೊಂಡಿತ್ತು. ‘ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ತುಂಬಿದ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಆರಾಣೆಯನ್ನು ತುರು ಕಿದ್ದೆ. ಆ ದುಡ್ಡನ್ನು ಇವನಿಗೆ ಕೊಡಬಾರದಾಗಿತ್ತೇ ?’ ಎನಿಸಿತು.

ಮನೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಗೌಡನು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಒಳಗೆ ತಂದಿಟ್ಟನು. ನಿಂಗನ ವಿಷಯ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ. ಹೆಂಗರುಳಲ್ಲವೇ ? ಮಿಕ್ಕಿದ್ದ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಅನ್ನ, ಹುಳ್ಳಿ ಕಲಸಿ, ಒಂದು ಎಲೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟು ಅವನ ಮಡಲಿಗೆ ಹೊಯ್ದರು. ಎಲೆ, ಅಡಿಕೆ, ಒಂದೂವರೆ ಆಣೆ ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿಕ್ಕಿದೆ. ಏನೋ ಅಪಾರ ಅದೃಷ್ಟ ಒದಗಿದಂತೆ ಅವನ ಮುಖವು ಅರಳಿತು. ತುಟಿಗಳು ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ನಕ್ಕವು.

‘ಊರಿನಿಂದ ಬಂದಾಗ ನನಗೇ ಕೂಲಿ ಕೊಡಬೇಕು, ಬುದ್ದಿ,’ ಎಂದ.

‘ನಾನೇನು ಕೊಡಬಲ್ಲೆ ? ದೇವರಿದಾನೆ, ಹೋಗು’ ಎಂದೆ.

ಇದು ನಡೆದು ನಾಲ್ಕೈದು ತಿಂಗಳಾಗಿವೆ. ಆದರೂ ನಿಂಗನ ಚಿತ್ರ ಈಗಲೂ ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದಂತಿದೆ. ಈಗ ಯಾವನೊಬ್ಬ ಹಳ್ಳಿಯವನನ್ನು ನೋಡಿದರೂ

ಅವನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡೋಣವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾವದೋ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಕೈಗೆ ಕಟ್ಟಿ ಇರಬಹುದು; ಆದರೆ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಉಪಚಾರದ ಮಾತುಗಳಾಡಿದರೆ ನಷ್ಟವೇನು ?

—ಜಿ. ಆರ್. ರಂಗಸ್ವಾಮಿ

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು :—

- (೧) ನಿಂಗನು ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದ ಕಾರಣವೇನು ?
- (೨) ಅವನ ಮತ್ತು ಅವನ ಮನೆಯವರ ಉಪಚೀವನ ಹೇಗೆ ಸಾಗಿತ್ತು ?
- (೩) ಹರಟೆಗಾರನು ನಿಂಗನ ಬಗೆಗಿರುವ ತನ್ನ ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ಯಾವ ಬಗೆಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವನು ?

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ :—

- (೧) ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂಗನ ಬಾಳಿನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರಂತೆ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರವೇಶದ ೨ನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ 'ಮೋಚಿ' ಎಂಬ ಕಥೆಯೂ ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರದಲ್ಲಿರುವದೆಂಬದನ್ನು ನೋಡಬೇಕು.
- (೨) 'ಕೈಗೆ ಕಟ್ಟಿ ಇರಬಹುದು; ಆದರೆ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಉಪಚಾರದ ಮಾತುಗಳಾಡಿದರೆ ನಷ್ಟವೇನು ?' ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸಿರಿ.
- (೩) ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇದನ್ನು ಕತೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಶಬ್ದವಿಚಾರ :—

ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಇರು, ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಕಾಲು ಕೊಡು, ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊ — ಇವುಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿರಿ.

ವಾಕ್ ಶಿಕ್ಷಣ :—

ನಿಂಗನೊಡನೆ ನಡೆದ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿ ತೋರಿಸಿರಿ.

ಚರ್ಚೆ :—

ನಿಂಗನಂತಹ ಚಿತ್ರಗಳು ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿರುವವು.

ಈ ಬಗೆಯ ವೈಷಮ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ?

ಬರಹ :—

(೧) ನಿಂಗನ ಬಡತನದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿರಿ.

(೨) ಸಹಾನುಭೂತಿಯ ಮಹತ್ವದ ಬಗೆಗೆ ಒಂದು ವಾಕ್ಯವೃಂದವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

೯. ರತ್ನಮಣಿ.

[ಕೋನನ್ ದಾಯಲ್ ಎಂಬುವನು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಆಂಗ್ಲ ಪತ್ರೇದಾರಿ ಕಥೆಗಾರನು. ಇದು ಅವನದೊಂದು ಕಥೆಯ ಅನುವಾದವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ನಿರೀಕ್ಷಣ ಬುದ್ಧಿಯು ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಅರಿಯಲು ಹೇಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡುವುದು, ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಪತ್ರೇದಾರಿ ಕಥೆ-ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಅನೇಕರಿಗೆ ತುಂಬಾ ಸೇರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೋನನ್ ದಾಯಲ್‌ನ ಕತೆಗಳಂತೆ ಓದುಗರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಿಶಾಲಗೊಳಿಸುವಂತಹವು ತೀರ ಕಡಿಮೆ.]

ಪ್ರಕಾಶನ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ತನಿಖೆಯ ರೀತಿಗಳನ್ನು ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆಯ ವರೆಗೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆ ನನಗೆ ತುಂಬಾ ಇದೆ. ಆದರೆ ಯಾವಾಗ ಏನು ಕೆಲಸ ಬಂದರೂ, ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡರೂ, ಪ್ರಕಾಶನ ಅದನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಪೂರೈಸಿದ ನಂತರವೇ ನನಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಗ್ರಹಣ ಶಕ್ತಿಗಳ ಭೇದಭಾವವೇ ಕಾರಣ. ಪ್ರಕಾಶನ ಅದ್ವಿತೀಯ ವಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯೂ, ಮೆದುಳಿನಲ್ಲಿಯ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಇತರರಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಗಿ ಬರಲಾರವು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅವನು ಅಷ್ಟು ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾದ ಪತ್ರೇದಾರನಾದ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ತನಗೆ ಏನೂ ತಿಳಿಯದೆಂದೂ, ಪ್ರತಿಮಾನವನಿಗೂ ಇರುವಂತೆಯೇ ತನಗೂ ಬುದ್ಧಿಯಿರುವದೆಂದೂ ಮೇಧಾವಿಗಳು ಹೇಳುವಂತೆ ಬಾಹ್ಯಾಡಂಬರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗದೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದನೆ ವಿನಾ ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೊಗಳಿದ ರಾಗಲಿ, ಕೊಂಡಾಡಿದರಾಗಲಿ, ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಒಗ್ಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆತನ ಭಾವಮೈದುನನೂ, ಬಾಲ್ಯಮಿತ್ರನೂ ನಾನಾಗಿರುವದರಿಂದ, ಅವನ ರೀತಿಯನ್ನೂ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೂ ಅರಿಯಲು ನನಗೆ ತುಂಬಾ ಅನುಕೂಲ. ತಾನಾಗಿ ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೊರಗೆಡಹಲು, ಪ್ರಕಾಶನು ಇಷ್ಟಪಡುವದಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ, ಸಮಯ ದೊರೆ ತಾಗಲೆಲ್ಲ, ನಾನೇ ಅವನ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಇಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಹೋದ ವರ್ಷ ಕ್ರಿಸ್ತಮಸ್ ಹಬ್ಬದ ದಿವಸ ರಜಾ ಇದ್ದುದರಿಂದ, ಬೆಳಗಿನ ೭ ಗಂಟೆಗೆ ಪ್ರಕಾಶನ ಮನೆಗೆ ಹೋದೆ. ನನ್ನ ಭಾವ ತನ್ನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಗರೇಟು ಸೇದುತ್ತಾ ಕಾಲು ಚಾಚಿಕೊಂಡು ಸೋಫಾದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ. ಅವನ ಎದುರಿಗೆ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಮೇಜು; ಅದರ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಹಳೆಯ ಟೋಪಿ. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಭೂತ ಕನ್ನಡಿ, ಸಿಗರೇಟು ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಾಮಾನುಗಳು ಬಿದ್ದಿದ್ದುವು. ಟೋಪಿಯನ್ನು ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ರೀತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ 'ಅದು ಪ್ರಕಾಶನ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದೆ' ಎಂದು ಕೂಡಲೆ ನನಗೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. "ಏನಪ್ಪಾ ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ ಏಳುತ್ತಲೂ ಯಾವುದೋ ಹರಕಲು ಟೋಪಿಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪರಿಶೋಧನೆ ಮಾಡು

ತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ ?” ಎಂದು, ಅವನ ವಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೆ. ಅವನು ನಗುತ್ತಾ “ಪ್ರಭೂ, ಈ ಟೋಪಿಯೂ ಒಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲಿತ್ತಿದ್ದ ಕೋಳಿಯೂ ನಮ್ಮ ಡೈವರ ತಿಮ್ಮನಿಗೆ ವೇಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿವೆ. ಅವನು ಅವೆರಡನ್ನೂ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ. ಆ ಕೋಳಿಯ ಕಾಲಿಗೆ ನೋಡು, ಈ ಚೀಟಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿತ್ತು.” ಎಂದು, ಒಂದು ಸಣ್ಣ ರಟ್ಟಿನ ತುಂಡನ್ನು ಮೇಜಿನಿಂದ ತೆಗೆದು ನನ್ನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟ. ಅದರಲ್ಲಿ “ನಂ. ೨೪ ಡೇವಿಡ್ ಲೋಕನಾಥನ್” ಎಂದು ಬರೆದಿತ್ತು. ನಾನು ಅದನ್ನು ಎರಡು ಬಾರಿ ನೋಡಿ, ಪುನಃ ಮೇಜಿನಮೇಲೆ ಬೀಸಾಡಿದೆ. ಅನಂತರ ನನ್ನ “ಭಾವನು ಕೋಳಿಯನ್ನು ಬಹುಶಃ ಆತನು ಕ್ರಿಸ್ತಮಸ್ ಹಬ್ಬಕ್ಕಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಕೆಲವು ಜನ ಹುಡುಗರು ಗಲಾಟೆ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಈ ಕೋಳಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರಂತೆ. ಅವನು ಹುಡುಗರನ್ನು ಹೊಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬೆತ್ತವನ್ನು ಎತ್ತಲು ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಒಂದು ಅಂಗಡಿಯ ಕಿಟಕಿಯ ಗಾಜು ಒಡೆದುಹೋಯಿತು. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕಾರು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ತಿಮ್ಮನು, ಗಲಾಟೆ ಏನೆಂಬುದನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವರ ಹತ್ತಿರಕಾರನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ. ಇವನನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಹುಡುಗರು, ಎಲ್ಲಿಯೋ ಪೋಲೀಸಿನವನಿರಬೇಕೆಂದು ಓಡಿದರು. ಕೋಳಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಮನುಷ್ಯನು ಕೂಡ, ಅಂಗಡಿಯ ಗಾಜು ಒಡೆದದ್ದಕ್ಕೆ ಇವನೇನು ಮಾಡುವನೋ ಎಂಬ ಭಯದಿಂದ ಓಡಿಹೋಗುವ ಅವಸರದಲ್ಲಿರುವಾಗ, ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕೋಳಿಯೂ, ತಲೆಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಟೋಪಿಯೂ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದುಹೋಯಿತು. ತಿಮ್ಮನು ಕೋಳಿಯನ್ನೂ ಟೋಪಿಯನ್ನೂ ಮನೆಗೆ ತಂದ. ನಾನು ಕೋಳಿಯನ್ನು ಅವನಿಗೇ ಕೊಟ್ಟು ಟೋಪಿಯನ್ನು ಮೇಜಿನ ಮೇಲಿಟ್ಟೆ. ಯಾವ ವಸ್ತುವನ್ನೇ ಆಗಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ, ಎಷ್ಟು ವಿಷಯಗಳು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು, ಈ ಟೋಪಿಯ ದೃಷ್ಟಾಂತದಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಪ್ರಭೂ, ನೀನೂ ನೋಡು, ಈ ಟೋಪಿಯಿಂದ ಆ ಮನುಷ್ಯನ ವಿಷಯಗಳೇನು ತಿಳಿಯುತ್ತವೆ?” ಎಂದು ಪ್ರಕಾಶನು ಟೋಪಿಯು ಸಿಕ್ಕಿದ ಬಗೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ, ಅದರ ವಿಷಯವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ. ನಾನು ಟೋಪಿಯನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ, ತಿರುಗಿಸಿ ನೋಡಿದೆ. ಅದು ಮಹಮ್ಮದೀಯರು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಫೇಜ (Fez) ಟೋಪಿ. ಹಳೆಯದೇ ಎನ್ನಬಹುದು. ತುಂಬಾ ಕೊಳೆಯಾಗಿತ್ತು. ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ನೋಡಿದರೂ, ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಏನು ಹೇಳಲೂ ನನಗೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ತಿಳಿದುದನ್ನು ಪ್ರಕಾಶನಿಗೆ ಹೇಳಿದೆನು. ಅವನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಯೋಚಿಸಿ “ಪ್ರಭೂ, ನೀನು ಹೇಳಿದುದು ಸಾಲದು. ಅದನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಮನುಷ್ಯನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಬಹುದು; ನೋಡು. ಇದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸುಮಾರು ೩೦-೩೫ ವರ್ಷಗಳಾಗಿರಬಹುದು. ಈಗ ೪-೫ ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಕ್ರಾಸ್ ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಚುರುಕಾ

ಗಿದ್ದರೂ, ಈಗ ಬೇಜಾರಿನಿಂದಲೂ ಅಥವಾ ಜುಗುಪ್ಸೆಯಿಂದಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸೋಮಾರಿ ಯಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಆತ್ಮಗೌರವವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಒಳ್ಳೆ ಆರೋಗ್ಯದ ದೇಹವುಳ್ಳವನು. ಈಗ ೪-೫ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದವನು. ಸದ್ಯ ಹಣವಿಲ್ಲದೆ ತಾವತ್ರಯದಲ್ಲಿದ್ದಾನೆ ” ಎಂದು ಉದ್ದಕ್ಕೆ ತರ್ಕವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಉಪನ್ಯಾಸವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಹೇಳಿದ. ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವುಂಟಾಯಿತು. ಒಂದು ಹಳೆಯ ಟೋಪಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಇವೆಲ್ಲಾ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತವೆ ಎಂದು ವಿಸ್ಮಿತನಾಗಿ, “ ಪ್ರಕಾಶ ! ” ಎಂದೆ. ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದವನು ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ “ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಅವನನ್ನು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ ಮತ್ತು.... ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ “ ಸರಿಹೋಯ್ತು, ಟೋಪಿಯಿಂದ ಅವನ ಸಂಸಾರಾನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟೆಯಾ ? ”

“ ಅದಿರಲಿ, ಈಗ ನೀನು ಹೇಳಿದುದಕ್ಕೆ ಆಧಾರಗಳು ? ” ಎಂದು ಒಂದು ಸಿಗರೇಟನ್ನು ಹಚ್ಚಿದೆ. ಪ್ರಕಾಶನು ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಇದ್ದ ಭೂತ ಕನ್ನಡಿ ಯಿಂದ ಟೋಪಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ, “ ಇಲ್ಲಿ ನೋಡು, ಪ್ರಭೂ, ಒಳಗೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿದ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಕೂದಲು ಅಂಟಿಕೊಂಡು, ಒಳ್ಳೆ ಅತ್ತರ ವಾಸನೆ ಬರುತ್ತಾ ಇದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ೩-೪ ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಕ್ರಾಪ್ ಕತ್ತರಿಸಿ ಕೊಂಡಾಗ, ಸೆಲೂನಿನವನು ವ್ಯಾಸ್‌ಲೈನ್ ಹಾಕಿ ಬಾಚಿದ್ದುದು. ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಚುರುಕು ಎನ್ನುವದಕ್ಕೆ, ಈ ಟೋಪಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದೊಡ್ಡದು. ಅವನು ಸೋಮಾರಿ ಎನ್ನಲು ಟೋಪಿಯ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡದೆ ಬಿಟ್ಟಿರುವುದೊಂದೇ ಸಾಕು. ಇನ್ನು ೪-೫ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಹಣವಂತನಾಗಿದ್ದನೆನ್ನುವುದು, ಈ ಟೋಪಿಯನ್ನು ನೋಡು ತ್ತಲೆ ಹೇಳಬಹುದು. ಟೋಪಿಯ ಒಳಗಡೆ ಕೊಂಡ ತಾರೀಖು ಅಂಗಡಿಯ ಹೆಸರೂ ಇದೆ. ಅಂಗಡಿಯು ಬಹಳ ಉತ್ತಮವಾದದ್ದು. ಟೋಪಿಯು ಸಹ ಸಾಧಾ ರಣವಾದುದಲ್ಲ. ಸುಮಾರು ೮-೧೦ ರೂಪಾಯಿಗಳದಾಗಬಹುದು. ಈಗ ನಾಲ್ಕೈದು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಇಷ್ಟು ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ಟೋಪಿಯನ್ನು ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಅವನ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದೇ ಇರಬೇಕು. ಇಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳಾಗಿ ಅದು ಕೆಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಈಗಲೂ ಅದನ್ನೇ ಧರಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಅವನ ಈಗಿನ ಬಡತನವೇ ಕಾರಣ. ಆತ್ಮಗೌರವವಿದೆ ಎನ್ನಲಿಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲಿ ನೋಡು, ಟೋಪಿಯು ಒಂದು ಕಡೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹರಿದು ಬಿಳಿಯ ಬಣ್ಣ ಕಾಣುತ್ತದೆ; ಅದು ಕಾಣದೆ ಇರಲಿ ಎಂದು ಕೆಂಪು ಮಸಿ ಯನ್ನು ಬಳಿದಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಟೋಪಿಯನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ಒರಸಿ ಶುಭ್ರವಾಗಿ ಇಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳದೆ ಹೋದರೆ, ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯಾದರೂ ನಿತ್ಯವೂ ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡ ಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಮಾಡದೆ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಅವಳ ಅಲಕ್ಷ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರೀತಿ ಇಲ್ಲದುದೇ ಕಾರಣ. ಪ್ರಭೂ, ಒಂದು ವೇಳೆ ನೀನು ಕೊಳಕು ಬಟ್ಟೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ಹೊರಟಾಗ ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೂ ಸುಮ್ಮನೆ ಇದ್ದರೆ ಆಗ ಈ ಮಾತನ್ನು ನಿನಗೂ

ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತೆ” ಎಂದ. ಅವನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ನನಗೆ ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಲಾರದಂತೆ ಆಯಿತು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತಿಮ್ಮನು ಗಾಬರಿಯಿಂದ ನಾವಿದ್ದ ಕೋಣೆಗೆ ಓಡಿಬಂದು, “ರಾಯ್ತೆ.... ರಾಯ್ತೆ.... ಕೋಳಿ” ಎಂದ. ಪ್ರಕಾಶನು “ಏನೋ? ಕೋಳಿ ಕತ್ತರಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಜೀವ ಬಂದು ಹಾರಿಹೋಯ್ತೇನೋ?” ಎಂದ. ಅವನು “ಇಲ್ಲ ರಾಯ್ತೆ, ಕೋಳಿ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಕತ್ತರಿಸಿದ್ದು; ಒಳಗೆ ನೋಡಿ” ಎನ್ನುತ್ತಾ ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಮಣಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ. ಅದು ಬಹಳ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿತ್ತು. ನನ್ನ ಭಾವನು ತಕ್ಷಣ ಅದನ್ನು ಅವನ ಕೈಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿ “ಓಹೋ! ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಕೋಳಿಯಲ್ಲ. ತಿಮ್ಮ, ನೀ ಹೋಗು, ಮಣಿ ಇಲ್ಲಿ ಇರಲಿ” ಎಂದು ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು “ಪ್ರಭೂ, ನೋಡಿದೆಯಾ? ಈ ಮಣಿ ನಮ್ಮ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಬಗೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಏನೋ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಿದ್ದೇ ಇರಬೇಕು” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಮಣಿಯನ್ನು ಮೇಜಿನ ಮೇಲಿಟ್ಟು, ತನ್ನ ಬೀರುವಿನ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆಗೆದು ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ನಾನು ಉತ್ಸುಕತೆಯಿಂದ ಮಣಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದುದೇ ಎಂದು ನನಗೆ ತೋರಿತು. ಆದರೆ ಅದೇನು ವಜ್ರವೇ ವೈಡೂರ್ಯವೇ ಎನ್ನುವುದು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. “ಪ್ರಕಾಶ, ಇದೇನು ವಜ್ರವೇ?” ಎಂದೆ. ಅವನು ಒಂದು ಹಳೆಯ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, “ಪ್ರಭೂ, ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದಲ್ಲ. ಸುಮಾರು ೫೦, ೬೦ ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳದ್ದು. ಇದರ ಹೆಸರು ‘ರತ್ನಮಣಿ’. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ‘ಕೊಹಿನೂರ್’ ಎಂಬ ವಜ್ರದಷ್ಟೇ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾದುದು. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೋ ೪-೫ ಇಂತಹ ಮಣಿಗಳಿರಬಹುದು. ಇದನ್ನು ಪುರದ ಮಹಾರಾಣಿಯವರು ಪರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರಂತೆ. ಇದು ಇದ್ದ ಕಡೆಗಳೆಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಕೂಲಿ, ದರೋಡೆಗಳಿಗೆ ಲೆಕ್ಕವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ಆಭರಣಗಳ ಗತಿಯೇ ಹೀಗೆ. ಎಷ್ಟು ರಕ್ತವಾನ ಮಾಡಿದರೂ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.” ಎಂದು ಪ್ರಕಾಶನು ರತ್ನಮಣಿಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಹೇಳಿ, “ಆ! ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಯ್ಯಾ” ಎಂದು ಒಂದು ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಎಸೆದ. ಪತ್ರಿಕೆ ಕೇವಲ ಒಂದು ವಾರಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿನದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಡೆ ಈ ರೀತಿ ಇತ್ತು.

“ಕಳವಾಗಿದೆ. ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಟ್ಟವರಿಗೆ ೨೦೦ ರೂ. ಗಳ ಬಹುಮಾನ. ನಿನ್ನೆಯ ರಾತ್ರಿ ೯ ಘಂಟೆಯ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪುರದ ಮಹಾರಾಣಿಯವರ ‘ರತ್ನಮಣಿಯು’ ಹಿಂದೂ ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ಕಳವಾಗಿಹೋಗಿದೆ. ಮಣಿಯು ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಈ ಕಳಗಿನ ವಿಳಾಸಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಬಹುಮಾನ ಹೊಂದಬಹುದು.

—ಪ್ರೊ.ಪ್ರಾಯಿಟರ್ ಹಿಂದೂ ಹೋಟೆಲ್”

ನಾನು ಓದಿ ಮುಗಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ಪ್ರಕಾಶನು ಪುನಃ ಇನ್ನೊಂದು ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ನನ್ನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟ. ಅದರಲ್ಲಿ:

“ನಿನ್ನೆ ‘ರತ್ನ ಮಣಿ’ ಯ ಕಳವಿನ ಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಅರ್ಮಗಂ ಎಂಬ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಕೆಲಸಗಾರನ ಮೇಲೆ ಅನುಮಾನ ಬಂದು, ಪೋಲೀಸಿನವರು ಅವನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾರಾಣಿಯವರು ‘ರತ್ನ ಮಣಿ’ಯನ್ನು ತಾವು ಮಲಗುವ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು, ಸ್ನಾನಕ್ಕೇಂದು ಬೇರೆ ಕೊಠಡಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ, ಅರ್ಮಗಂ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ದೀಪವನ್ನು ಸರಿ ಮಾಡಲು ಆ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದನಂತೆ. ೫ ನಿಮಿಷಗಳ ನಂತರ ಮಹಾರಾಣಿಯವರು ಹೋಗಿ ನೋಡಲು, ರತ್ನ ಮಣಿಯು ಮಾಯವಾಗಿ ವೆಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಕೂಡಲೆ ಪೋಲೀಸಿನವರಿಗೆ ವರ್ತಮಾನ ತಿಳಿಸಿದರು. ಅರ್ಮಗಂನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ವಿಚಾರಿಸಲು, ಆತನು ತಪ್ಪಿತಸ್ಥನಲ್ಲವೆಂದೂ ಮಣಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ತನಗೇನೂ ತಿಳಿಯದೆಂದೂ ತಾನು ೮-೫೦ ಗಂಟೆಯ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ, ಹೋಟೆಲು ಮಾಲಿಕರ ಅವಜ್ಞೆಯ ಮೇರೆಗೆ ದೀಪವನ್ನು ಸರಿಮಾಡಿ ಕೆಳಗೆ ಬಂದೆನೆಂದೂ, ಮೆಟ್ಟಿಲಿನ ಹತ್ತರ ರಾಣಿಯವರ ಸೇವಕಿಯು ಸಿಕ್ಕಿದಳೆಂದೂ ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಅರ್ಮಗಂ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಬಾರಿ ಯಾವುದೋ ಕಳವಿಗಾಗಿ ಶಿಕ್ಷೆ ಹೊಂದಿದವನಾದುದರಿಂದ, ಪೋಲೀಸಿನವರು ಅವನೇ ಈ ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡಿರುವನೆಂದು ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಿ ಆತನನ್ನು ಲಾಕಪ್ಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಮಣಿಯು ಎಲ್ಲಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮಣಿಯು ಮಾತ್ರ ಅವನ ಹತ್ತಿರವಾಗಲಿ ಆತನ ಮನೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ ಇನ್ನೂ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ” ಎಂದು, ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯೆಲ್ಲಾ ವಿಶದವಾಗಿತ್ತು. ಎರಡು ಮೂರು ವಾರಗಳಿಂದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಹು ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ರತ್ನ ಮಣಿಯ ಕಳವಿನ ವಿಚಾರ ನನಗೆ ಆಗಲೇ ತಿಳಿದದ್ದು. ಪ್ರಕಾಶನು ಮೇಜಿನ ಮೇಲಿದ್ದ ಟೆಲಿಫೋನಿನ ಮುಖಾಂತರ ಹಿಂದೂ ಹೋಟೆಲಿನ ಯಜಮಾನನಿಗೂ ಮಹಾರಾಣಿಯವರಿಗೂ ರತ್ನ ಮಣಿಯು ಸಿಕ್ಕಿರುವುದೆಂದೂ, ಅದನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಡಲಾಗುವುದೆಂದೂ ತಿಳಿಸಿದ.

ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಯೋಚಿಸಿ “ಪ್ರಕಾಶ, ರತ್ನ ಮಣಿ ಹಿಂದೂ ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ಕಳವಾಗಿದ್ದು, ಈ ಕೋಳಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಬಂದಿತು ? ಈ ಡೇವಿಡ್ ಲೋಕನಾಥನ್ ಎಂಬವನೇ ಕದ್ದು, ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದಿರಲೆಂದು ಕೋಳಿಯಿಂದ ನುಂಗಿಸಿರಬಹುದೇ ? ” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದೆ. ಅವನು “ಪ್ರಭೂ, ನನಗೆ ಈ ಡೇವಿಡ್ ಎಂಬವನ ಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ತಾನು ಹೊತ್ತಿರುವ ಕೋಳಿಯು ಅಷ್ಟು ಬೆಲೆ ಬಾಳುವಂತಹದು ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ, ಅದನ್ನೆಂದಿಗೂ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣ ಹೋಗುವಂತಿದ್ದರೂ ಕೆಳಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದು ಬಹಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯಲೇಬೇಕು. ಹೇಗಾದರೂ ಆಗಲಿ, ಡೇವಿಡ್ ಎಂಬುವನನ್ನು ಮೊದಲು ಪತ್ತೆ ಮಾಡಿ, ಅನಂತರ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದು

ಕೊಳ್ಳೋಣ. ನೀನು ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಈ ಜಾಹೀರಾತನ್ನು 'ತಾಯಿನಾಡು' ವೇವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಹೋಗು" ಎಂದು ಒಂದು ಚೀಟಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟ.

“ಡೇವಿಡ್ ಲೋಕನಾಥನವರಿಗೆ' ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದ ಚೀಟಿಯೊಡನೆ ಒಂದು ಕೋಳಿಯೂ, ಒಂದು ಟೋಪಿಯೂ ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ಮಾಲಿಕರು ಒಂದು ಸಾಯಂಕಾಲ ೯ ಗಂಟೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬಹುದು.

ಪ್ರಭಾಕರ್,

—ಅಡ್ವೋಕೇಟ್, ಮಲ್ಲೇಶ್ವರಮ್.”

ಜಾಹೀರಾತನ್ನು ನಾನೊಂದು ಬಾರಿ ಓದಿ “ಪ್ರಕಾಶ, ಒಂದು ವೇಳೆ ಅವನು ಜಾಹೀರಾತನ್ನು ನೋಡದಿದ್ದರೆ ?” ಎಂದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವನು “ನೋಡಿಯೆ ನೋಡು ತಾನೆ. ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಏನು ಕಳೆದುಹೋದರೂ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡುವುದು ವ್ಯರ್ಥ. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆಂದು ಕೂಡಿಟ್ಟ ಹಣದಿಂದ ತಂದಿದ್ದ ಒಳ್ಳೆಯ ಜಾತಿಯ ಕೋಳಿಯು ಕಳೆದುಹೋಗಿರುವಾಗ, ಅವನೆಂದಿಗೂ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಕಟನೆಗಳನ್ನೂ ನೋಡದೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ” ಎಂದು ತಿಮ್ಮನನ್ನು ಕೂಗಿ ೨ ರೂಪಾಯಿ ಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಜಾತಿಯ ಕೋಳಿಯನ್ನು ತರುವಂತೆ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದ. ನಾನು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ನಗುತ್ತಾ ಪ್ರಕಾಶನು “ತಿನ್ನುವುದಕ್ಕಲ್ಲವಾ; ಡೇವಿಡ್ ಬಂದರೆ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ” ಎಂದ. ನಾನು ರಾತ್ರಿ ೯ ಗಂಟೆಗೆ ಬರುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಟೆ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೆಯೇ ಜಾಹೀರಾತನ್ನು ಪತ್ರಿಕೆಗೆ ಕೊಟ್ಟು, ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗುವಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಾಗಿತ್ತು.

ರಾತ್ರಿ ಊಟಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪ್ರಕಾಶನ ಮನೆಗೆ ಹೋದೆ. ಅವನು ವರಂಡಾ ದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ನನ್ನ ತಂಗಿಯೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದ. “ಏನಯ್ಯಾ ಸಮಾಚಾರ ?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದೆ. ಪ್ರಕಾಶನು ಮೇಜಿನ ಮೇಲಿದ್ದ ಕಾಫಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಸೂಚಿಸಿ “ಇನ್ನೂ ೯ ಗಂಟೆ ಆಗಿಲ್ಲ” ಎಂದ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಆ ಮಾತು ಈ ಮಾತು ಆಡುತ್ತಿದ್ದು ಹೊತ್ತು ಕಳೆದೆವು. ಹೊರಗಿನಿಂದ “ಪ್ರಭಾಕರ್ ಎಂಬವರು ಇಲ್ಲಿದ್ದಾರೆಯೇ ? ಅವರ ಮನೆ ಎಷ್ಟು ಹುಡುಕಿದರೂ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿರಬಹುದೆಂದು ಯಾರೋ ಹೇಳಿದರು.” ಎಂದು ಯಾರೋ ತಿಮ್ಮನೊಡನೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕೇಳಿಸಿತು. ನಾನು ಎದ್ದು ಹೋಗಿ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದು ‘ಒಳಗೆ ಬನ್ನಿ’ ಎಂದೆ. ಆಗಂತುಕನು ದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಕೊಂಡು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ “ನನ್ನ ಟೋಪಿ ಮತ್ತು ಕೋಳಿ ಸಿಕ್ಕಿದೆ, ಎಂಬ ಜಾಹೀರಾತನ್ನು ನೋಡಿದೆ; ದಯವಿಟ್ಟು ವಾಪಸು ಕೊಟ್ಟರೆ ತುಂಬಾ ಉಪಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ.” ಎಂದ. ಪ್ರಕಾಶನನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿದೆ. ಅವನು “ನಿಮ್ಮ ಕೋಳಿಯನ್ನು ನಮ್ಮ ತಿಮ್ಮ ಕತ್ತರಿಸಿದ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಬದಲಾವಣೆ ಆಗುವದೋ ಏನೋ ಎಂದು ನಿರುಕಿಸತೊಡಗಿದ. ಆಗಂತುಕನು ಯಾವ ವಿಧವಾದ

ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನಾಗಲಿ, ಭಯವನ್ನಾಗಲಿ ತೋರ್ಪಡಿಸದೆ “ ಮತ್ತೆ ನನಗ್ಯಾಕೆ ಬರುವಂತೆ ಜಾಹೀರಾತನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದಿರಿ ? ನನ್ನ ಹೆಸರು ಇದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ನಾನು ತುಂಬಾ ಆಶೆಯಿಂದ ಬಂದೆ. ” ಎಂದು ಉತ್ತರವಿತ್ತ. ಪ್ರಕಾಶನು ಮುಗುಳುನಗೆ ನಗುತ್ತಾ “ ನಿಮ್ಮ ಕೋಳಿಗೆ ಬದಲು ಬೇರೆ ಕೋಳಿಯನ್ನು ತರಿಸಿದ್ದೇನೆ; ಬೇಕಾದರೆ ನಿಮ್ಮ ಮೊದಲನೆಯ ಕೋಳಿಯ ಪಕ್ಕಗಳನ್ನೂ ರೆಕ್ಕೆಗಳನ್ನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇಟ್ಟಿರುವಂತೆ ತಿಮ್ಮನಿಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ ” ಎಂದು ಒಂದು ಸಿಗರೇಟನ್ನು ಹಚ್ಚಿದ. ಡೇವಿಡ್ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಾಧಾನ ಹೊಂದಿ “ ಕೋಳಿ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಪಕ್ಕ ರೆಕ್ಕೆಗಳಿಂದೇನು ಪ್ರಯೋಜನ ? ನನಗೆ ಬೇರೆ ಕೋಳಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಸಾಕು ” ಎಂದ. ನಾನು ಕೋಳಿಯನ್ನು ತರುವಂತೆ ತಿಮ್ಮನಿಗೆ ಹೇಳಿದೆ. ಪ್ರಕಾಶನು ಸಿಗರೇಟಿನ ಹೊಗೆಯನ್ನು ಅಂತರಿಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬಿಡುತ್ತಾ “ ಮಿಸ್ಟರ್ ಡೇವಿಡ್, ನಿಮ್ಮ ಕೋಳಿ ತುಂಬಾ ಜೆನ್ನಾಗಿತ್ತು. ನನಗೂ ಕೋಳಿಗಳ ವಿಷಯ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಅದನ್ನು ನೀವು ಎಲ್ಲಿಂದ ತಂದಿರಿ ? ನಿಮಗೋಸ್ಕರ ಆ ಕೋಳಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ ” ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತಿಮ್ಮನು ಕೋಳಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದ. ನಾನು ಅದನ್ನು ಡೇವಿಡ್‌ಗೆ ತೋರಿಸಿ “ ಇದು ಇರಲೇ ? ” ಎಂದೆ. ಡೇವಿಡ್ ಕೋಳಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ “ ಮೊದಲನೆಯ ಕೋಳಿಗಿಂತ ಇದೇ ತೂಕ ಜಾಸ್ತಿ ಇದೆ. ” ಇದೇ ಇರಲಿ. ಮೊದಲು ನಾನು ತಂದಿದ್ದ ಕೋಳಿ ಲಾಲ್ ಬಾಗಿನ್ ಹತ್ತರ ವಿರುವ ಮಹಮ್ಮದ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಅಂಗಡಿಯದು. ಕ್ರಿಸ್ತಮಸ್ ಹಬ್ಬಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಕೋಳಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಮಗೆ ವಂದಿಸಿ ಹೊರಟುಹೋದ.

ಪ್ರಕಾಶನು ನಗುತ್ತಾ “ ಪ್ರಭೂ, ನಾನು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೇ ? ಇವನಿಗೇನೂ ತಿಳಿಯದೆಂದು. ಎಲ್ಲೋ ತಪ್ಪಿ ಇವನ ಕೈಗೆ ಕೋಳಿ ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ಅದು ಹೇಗೆ ಸಿಕ್ಕಿತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾವು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಲೇಬೇಕು. ನಾಳೆ ಸಾಯಂಕಾಲ ಲಾಲ್ ಬಾಗಿನ್ ಹೋಗಿ ಅಂಗಡಿಯವನನ್ನು ವಿಚಾರಿಸೋಣ ” ಎಂದ. “ ಆಗಲಿ ” ಎಂದು ಒಪ್ಪಿ ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದೆ.

ಮಾರನೆಯ ದಿವಸ ಮಹಮ್ಮದ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಅಂಗಡಿಯ ಹತ್ತಿರ ಸಾಯಂಕಾಲ ೫ ಗಂಟೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಹೋದವು. ಅವನೊಬ್ಬ ಕೋಳಿಗಳ ವ್ಯಾಪಾರಿ. ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ತಂದು ಚಿಲ್ಲರೆಯಾಗಿ ಮಾರುವುದೇ ಅವನ ಕಸುಬು. ಅವನೊಡನೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಪ್ರಕಾಶನು ಮಾತನಾಡಿ, ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಹಲಸೂರ ಪೇಟೆಯ ಹನುಮಂತನಿಂದ ತಂದೆನೆಂದು ಅವನ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಡಿಸಿದ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಹಲಸೂರ ಪೇಟೆಗೆ ಹೋಗಿ ಹನುಮಂತಪ್ಪನ ಅಂಗಡಿಯನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಿ, ಅವನನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ “ ಮೊನ್ನೆ ನೀವು ಮಹಮ್ಮದ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್‌ಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಕೋಳಿ

ಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿಂದ ತಂದಿರಿ ? ” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದೆವು. ಹನುಮಂತಪ್ಪನು ಕುಡುಕ, ಮೇಲಾಗಿ ತನ್ನ ವ್ಯಾಪಾರದ ಗುಟ್ಟನ್ನು ಬಿಡುವವನಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಅವನು ರೇಗಿ “ ಹೋಗಯ್ಯಾ ಎಲ್ಲಿಂದ ತಂದ್ರೆ ನಿಮಗೇನು, ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡೋದು ಬಿಟ್ಟು, ಎಲ್ಲಿಂದ ತಂದ್ರಿ, ಎಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಂದ್ರಿ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕೋಕೆ ನೀವ್ಯಾರು ? ” ಎಂದ. ಪ್ರಕಾಶನು ಅವನ ಇಂಗಿತವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು “ ಅದಕ್ಕಲ್ಲಾ ನಾವು ಕೇಳಿದ್ದು; ನೀವು ಅವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಕೋಳಿ ಜಾತೀದು ಅಲ್ಲಾ, ಕಂತ್ರೀದು! ಬೇಕಾದರೆ ೫ ರೂಪಾಯಿ ಪಂದ್ಯ ” ಎಂದ. ಹನುಮಂತಪ್ಪನು “ ಜಾತೀದಲ್ಲಾ? ಯಾರು ನಿಮಗೆ ಹೇಳಿದ್ದು ! ೫ ರೂಪಾಯಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರಿ ” ಎಂದ. ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಇರದೆ ಪ್ರಕಾಶನು “ ನನಗೂ ಕೋಳಿಯ ವಿಷಯ ಗೊತ್ತಿದೆ, ಅದೆಂದಿಗೂ ಜಾತೀದಲ್ಲಾ. ೫ ರೂಪಾಯಿ ಹೋದ್ರೂ, ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ ” ಎಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟ. ಹನುಮಂತಪ್ಪನು ಮೊನೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಹಾಕಿ, ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ತೆಗೆದು “ ನೋಡಯ್ಯಾ ಇಲ್ಲಿ, ಜಾತೀದು ಅಲ್ವೇನೋ ೨೫ ಜಾತೀ ಕೋಳಿಗಳು ದಂಡಿನ ರೂತಮ್ಮನಿಂದ ೧೩ ರೂಪಾಯಿ. ಆಮೇಲೆ ಹಾಗೆ ನೋಡು ೧೨ ಕೋಳಿಗಳು ದಾಸಪ್ಪನಿಗೆ ೧೨ ರೂಪಾಯಿ. ೧೨ ಕೋಳಿಗಳು ಮಹಮ್ಮದ ಇಸ್ಮಾಯಿಲಿಗೆ ೧೨ ರೂಪಾಯಿ ಒಂದು ಕೋಳಿ. ಮನೆಗೆ.....ನೋಡಿದೆಯೇನಯ್ಯಾ ಜಾತೀ ಕೋಳಿ ಅಲ್ವೇ ? ರೂತಮ್ಮನ ಹತ್ತಿರ ಜಾತೀಕೋಳಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಕಂತ್ರೀ ಕೋಳಿ ಒಂದು ಪಿಳ್ಳೇನೂ ಸಿಗೋಲ್ಲ. ಬಿಸಾಕು ೫ ರೂಪಾಯಿ ” ಎಂದು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿದ. ಪ್ರಕಾಶನು ೫ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನನ್ನೊಡನೆ ಹೊರಗೆ ಬಂದು, “ ಪ್ರಭೂ, ಈ ರೀತಿಯ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಜೂಜು, ಪಂದ್ಯಗಳೆಂದರೆ ಪ್ರಾಣ ! ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಾವು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೇಳಿದ್ದೆ.... ಅವನೆಂದಿಗೂ ಹೇಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ” ಎಂದು ದಂಡಿನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿದ. ನಾನು ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದೆ.

ದಂಡಿನಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ರೂತಮ್ಮ ಹೆಸರು ವಾಸಿಯಾದ ಕೋಳಿಯ ವ್ಯಾಪಾರಗಾರ್ತಿ. ಅದರಿಂದ ಅವಳು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಆಸ್ತಿಯನ್ನೂ ಮಾಡಿದ್ದಳಂತೆ. ಅವಳ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಒಳಗಿನಿಂದ ಒಬ್ಬನು ಹೊರಗೆ ವೇಡವಾಗಿ ಬಂದು ಗಾಡಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿ “ ಹನುಮಂತಪ್ಪನ ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೊಡಿ ” ಎಂದ. ಪ್ರಕಾಶನು ಮನೆಯ ಒಳಗೆ ಹೋಗದೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಿದ್ದ ಒಂದು ಗಾಡಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ನನ್ನನ್ನು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಹೇಳಿ “ ಆ ಗಾಡಿಯ ಹಿಂದೆ ಬಿಡು ” ಎಂದ. ಮುಂದಿನ ಗಾಡಿಯು ಹನುಮಂತಪ್ಪನ ಅಂಗಡಿಯ ಹತ್ತಿರ ಒಂದೆರಡು ನಿಮಿಷಗಳು ನಿಂತಿದ್ದು, ಪುನಃ ಲಾಲ್‌ಬಾಗಿನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿತು. ಒಳಗೆ ಮಹಮ್ಮದ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಕೂಗಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದವನು “ ನಿನಗೇನು ಬೇಕಾದರೂ ಕೊಡುತ್ತೀನಿ. ನಿನಗೆ ಹನುಮಂತಪ್ಪ ಕೊಟ್ಟ ಕೋಳಿಗಳ ಪೈಕಿ ಹಸುರು ಪಕ್ಕ ಗಳಿದ್ದ ಕೋಳಿಯನ್ನು ನೀನು ಯಾರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿ ? ” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಪ್ರಕಾಶನು ತಕ್ಷಣ ಅವನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ, “ಓಹೋ ಹಸಿರು ಪುಚ್ಚ ಇದ್ದದ್ದೇ ನನಗೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಕೋಳಿ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿರುವದರಿಂದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದ. ಅವನು “ಅದು ನನಗಾಗಿ ನಮ್ಮಕ್ಕ ಸಾಕಿದ್ದಳು. ಅದನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡಿ. ಅದರ ಎರಡರಷ್ಟು ಬೆಲೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.” ಎಂದು ಆತುರದಿಂದ ಕೇಳಿಕೊಂಡ. ಪ್ರಕಾಶನು “ಆಗಬಹುದು. ನೀವು ಆ ಕೋಳಿಯ ಮೇಲೆ ಅಷ್ಟು ವಿಶ್ವಾಸ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ನನಗ್ಯಾಕೆ? ನಾನು ಬೇರೆ ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಬನ್ನಿ ನನ್ನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ!” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವನನ್ನು ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಿಕೊಂಡು ‘ಮಲ್ಲೇಶ್ವರದ ಕಡೆಗೆ ಹೊಡೆ’ ಎಂದು ಗಾಡಿಯವನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಿದ ಮೇಲೆ ಗಾಡಿಯವನಿಗೆ ದುಡ್ಡು ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿ ನಾವು ಮೂವರೂ ಮಹಡಿಯ ಮೇಲಿನ ಕೋಣೆಗೆ ಹೋದೆವು.

ಪ್ರಕಾಶನು ಕೋಟನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ನನ್ನ ಎದುರಿನ ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡ. ನಾನು ನನ್ನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ, “ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರೇನು” ಎಂದೆ. ಅವನು ಒಂದು ಬಾರಿ ನನ್ನನ್ನೂ ಇನ್ನೊಂದು ಬಾರಿ ಪ್ರಕಾಶನನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತ ‘ನನ್ನ ಹೆಸರು ಕನ್ನಸಾಮಿ’ ಎಂದ. ಪ್ರಕಾಶನು ‘ಕೆಲಸವೆಲ್ಲಿ’ ಎಂದು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ “ಹಿಂದೂ ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ; ನನ್ನ ಕೋಳಿಯನ್ನು ಬೇಗನೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ತುಂಬಾ ಅನುಕೂಲ. ನನಗೆ ಇನ್ನೂ ಬೇರೆ ಕೆಲಸ ಇದೆ” ಎಂದ. ಪ್ರಕಾಶನು ಜೇಬಿನಲ್ಲಿದ್ದ ರಿವಾಲ್ವರನ್ನು ತಕ್ಷಣ ತೆಗೆದು “ನಿನ್ನ ನಾಟಕವೆಲ್ಲ ಹಾಗಿರಲಿ. ಮೊದಲು ಹೇಳು, ಕೋಳಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಣಿ ಹೇಗೆ ಬಂತು? ಹೇಳಿದಿಯೊ ಬದುಕಿದೆ; ಇಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ ಸುಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತೇನೆ.” ಎಂದ. ಕನ್ನಸಾಮಿಯು ನಡುಗುತ್ತಾ “ನನಗೇನೂ ತಿಳಿಯದು” ಎಂದು ಗೋಳಾಡಿದ. ಅಲ್ಲಿಗೂ ಪ್ರಕಾಶನು ಅವನನ್ನು ಬಿಡದೆ, “ಇನ್ನು ಮೂರು ನಿಮಿಷ ಗಳ ಕಾಲ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಸಮಾಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದೆಯೋ ಸರಿ. ಇಲ್ಲವೋ! ಗೋಲಿ ನಿನ್ನ ಎದೆಯನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ.” ಎಂದ. ಕನ್ನಸಾಮಿಯು ಮುಖವನ್ನು ಕೈಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು “ಇನ್ನೇನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ತಪ್ಪೇನೂ ಇದರಲ್ಲಿಲ್ಲ” ಎಂದ. ಪ್ರಕಾಶನು “ಅದೆಲ್ಲಾ ಇರಲಿ, ನೀನು ಹೇಗೆ ಈ ಕೋಳಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಣಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟೆ? ಅದು ಹೇಗೆ ನಿನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಬದಲಾಯಿಸಿತು?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ. ಕನ್ನಸಾಮಿಯು ಸರಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು “ನನಗೆ ಈ ಮಣಿಯನ್ನು ಕದಿಯ ಬೇಕೆಂಬ ಇಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಈ ರೀತಿಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಾನೆಂದಿಗೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೂ ಹೋಟೆಲಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ತಿಂಡಿ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಮಹಾರಾಣಿಯವರು ಬಂದು ಇಳಿದುಕೊಂಡ ದಿವಸವೇ ಅವರ ದಾದಿಗೂ ನನಗೂ ಸ್ನೇಹವಾಯಿತು. ಅವಳು ಮಣಿಯ ವಿಷಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ನನಗೆ ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು. ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಉಪಾಯದಿಂದ ಕಳವು ಮಾಡಿ ಓಡಿಹೋಗೋಣವೆಂದೂ ಹೇಳಿದಳು.

ನನಗೆ ಮಣಿಯನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬ ಕೆಟ್ಟ ಆಸೆಯೂ ಪ್ರಬಲವಾಯಿತು. ನಾಲ್ಕು ದಿವಸಗಳ ನಂತರ ಉಪಾಯವನ್ನು ಯೋಚಿಸಿ, ಕೊನೆಗೆ ರಾಣಿಯವರ ಕೊಠಡಿಯ ದೀಪವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿ, ಸರಿಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅಮ್ಮಗಂ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ. ಅಮ್ಮಗಂ ಹಿಂದೆರಡು ಬಾರಿ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡಿದ್ದುದರಿಂದ ಮಣಿಯು ಆದಿನ ಕಳವಾದರೆ ಅವನ ಮೇಲೆಯೇ ಗುಮಾನಿ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ದಾದಿಗೂ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಿ ಅಮ್ಮಗಂ ಕೊಠಡಿಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ದಾದಿಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮಣಿಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ ಜೇಬಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅದರ ಕಳವಿನ ಮೂಲಕ ದೊಡ್ಡ ಗಲಾಟೆಯಾಗಿ ಪೊಲೀಸಿನವರು ಬಂದು ಹೋಟೆಲನ್ನು ಶೋಧಿಸತೊಡಗಿದರು. ನನಗೆ ದಿಕ್ಕೇ ತೋಚದಂತಾಯ್ತು. ಮಣಿಯು ನನ್ನ ಜೇಬಿನಲ್ಲಿರುವುದು, ಭೂಮಿಯೇ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ಇತ್ತು. ಯಾರಾದರೂ ನನ್ನನ್ನು ಶೋಧನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಗತಿಯೇನು ?..... ಎಂದು ಎದೆಯು ಡವಡವನೆ ಹೊಡೆದುಕೊಂಡಿತು. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ರಾತ್ರಿ ೯|| ಗಂಟೆಯಾದುದರಿಂದ ನನ್ನ ಕೆಲಸದ ವೇಳೆಯು ಮುಗಿಯಿತು. ಕೂಡಲೆ ಜೇಬನ್ನು ಭದ್ರವಾಗಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ವೇಗವಾಗಿ ಹೊರಟೆ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನು ನೋಡಿದರೂ ಪೊಲೀಸಿನವರ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ನಡೆದ ಮೇಲೆ ಮಣಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿಡಬೇಕೆಂಬ ದೊಡ್ಡ ಯೋಚನೆ ನನ್ನನ್ನು ಆವರಿಸಿತು. ತಕ್ಷಣ ಮಾರಲು ಹೋದರೆ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಅಪನಂಬಿಕೆ ಬಂದು ಹಿಡಿದುಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ, ಪೊಲೀಸಿನವರು ತನಿಖೆ ಮಾಡಿದರೂ ಮಾಡಬಹುದು. ಬೇರೆ ಊರಿಗೆ ಹೋಗೋಣವೆಂದರೆ ನಾನೇ ಕಳ್ಳ ಎಂಬುದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ನಮ್ಮ ಅಕ್ಕನ ಮನೆಗೆ ಹೋದೆ. ನಮ್ಮಕ್ಕೆ ಕೋಳಿಯ ವ್ಯಾಪಾರಗಾರ್ತಿ. ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ “ ಏಕೆ ಹೇಗಿದ್ದೀ ? ” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಳು. ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಬದಲಾಯಿಸಿತ್ತು. ‘ಏನೂ ಇಲ್ಲ’ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹಿಂದೆ ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಂತುಕೊಂಡೆ. ನಮ್ಮಕ್ಕೆ ಕ್ರಿಸ್ತಮಸ್ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಜಾತಿಯ ಕೋಳಿಯನ್ನು ಸಾಕುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇತರ ಎಲ್ಲಾ ಕೋಳಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅದು ತುಂಬಾ ಚೆನ್ನಾಗಿಯೂ ತೂಕವಾಗಿಯೂ ಇತ್ತು. ಅದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಅದಕ್ಕೆ ಹಸುರು ಬಣ್ಣದ ಪಕ್ಕಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದವು. ನಾನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ನಿಂತಿರುವಾಗ ಕೋಳಿಗಳ ಗುಂಪು ಕಾಳುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾ ಗಲಾಟೆ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೆ ನನಗೆ ಥಟ್ಟನೆ ಒಂದು ಉಪಾಯವು ಹೊಳೆಯಿತು. ಹಾಗೂ, ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕಳ್ಳರು ಬಂಗಾರ, ವಜ್ರ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕೋಳಿ, ಬಾತುಗೋಳಿಗಳಿಂದ ನುಂಗಿಸಿ ಅನಂತರ ಬೇಕಾದಾಗ ಕುಯಿದು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವರೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದ ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತನ ಮಾತೂ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯದೆ ನನಗಾಗಿ ವಿಸ್ತರಿಸಲಾಗಿದ್ದ ಕೋಳಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಮಣಿಯನ್ನು ಅದರ ಗಂಟಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು, ಬೆರಳಿನಿಂದ

ಒಳಕ್ಕೆ ನೂಕಿದೆ. ಅದು ಕೊಕ್ಕು, ಕೊಕ್ಕು ಎಂದು ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತಾ ನುಂಗಿತು. ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿದ ನಮ್ಮಕ್ಕ ಒಳಗಿನಿಂದ ಬಂದು “ಕೋಳಿಗಳನ್ನು ಏನು ಮಾಡ್ತೀಯಾ?” ಎಂದಳು. ನಾನು ತಕ್ಷಣ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕೋಳಿಯನ್ನು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ “ನನಗೆ ಕೊಡುವ ಕೋಳಿ ಹೇಗೆ ಇದೆ ಎಂದು ನೋಡಿದೆ” ಎಂಬುದಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿದೆ. ಸುಮಾರು ೫೦, ೬೦ ಕೋಳಿಗಳ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಎರಡಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಹಸುರು ಪುಕ್ಕ ಇದ್ದು ಒಂದೇ ರೀತಿ ಇತ್ತು. “ಏನಕ್ಕಾ, ಈ ಎರಡು ಕೋಳಿಗಳೂ ಒಂದೇ ರೀತಿ ಇವೆ!” ಎಂದೆ. “ಹೌದು, ಒಂದು ನಿನಗೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಹನುಮಂತಪ್ಪನ ಅಂಗಡಿಗೆ. ಜಾತಿ ಕೋಳಿ ಬೇಕೆಂದು ಅವನು ೫ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಮುಂಗಡ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ” ಎಂದಳು. ನನಗೆ ಆಕಾಶ ಕಳಚಿಬಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಆಯಿತು. ನಾನು ‘ಯಾವ ಕೋಳಿಗೆ ಮಣಿಯನ್ನು ನುಂಗಿಸಿದೆ’ ಎಂಬುದು ತಿಳಿಯದೆ ತುಂಬಾ ಪೇಚಾಡಿದೆ. ಕೊನೆಗೆ ನನ್ನ ಕೋಳಿಯನ್ನು ಈಗಲೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿ, ಕೋಳಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಹೊರಟು ಹೋದೆ. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮಣಿಯ ಕಳವಿನ ವಿಷಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಡಗಿ, ಅರ್ಮುಗಂಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಮೂರು ದಿನಗಳ ನಂತರ ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೋಳಿಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದೆ. ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಣಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಬೇರೆ ಕೋಳಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಅದು ಸೇರಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಅದನ್ನು ಯಾವ ಹನುಮಂತಪ್ಪನ ಅಂಗಡಿಗೆ ನಮ್ಮಕ್ಕ ಕೊಟ್ಟಳು, ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದೆ. ಅವನು ಮಹಮ್ಮದ ಇಸ್ಲಾಮಿಯಾಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದಾಗಿ, ೧೦ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ. ನೀವೂ ಇವರೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಅರಿತೇ ಇದ್ದೀರಿ. ನನ್ನನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟು ಕ್ಷಮಿಸಿದರೆ, ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಎಂದಿಗೂ ಈ ರೀತಿ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರೆ ನಾನು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬದುಕುವಂತೆ ಇಲ್ಲ!” ಎಂದು ತನ್ನ ಕತೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೇಳಿ, ಪ್ರಕಾಶನ ಕಾಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ.

ಪ್ರಕಾಶನು ರಿವ್ವಾಲ್ವರನ್ನು ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಬೀಸಾಡಿ ‘ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡು, ಆಚೆಗೆ ಹೊರಡು’ ಎಂದು ಗದ್ದರಿಸಿ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೋರಿಸಿದ. ‘ಸದ್ಯ ಬದುಕಿದೆ’ ಯೆಂದುಕೊಂಡು, ಕನ್ನಸಾಮಿಯು ಹಿಂದಿರುಗದೆ ಓಡಿದ. ನಾನು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ‘ಕಳ್ಳನನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲೋ’ ಎಂದೆ. ಪ್ರಕಾಶನು ನಿದಾನವಾಗಿ ಒಂದು ಸಿಗರೇಟನ್ನು ಹಚ್ಚಿ “ಪ್ರಭೂ, ಯಾರು ಕಳ್ಳ ಆದರೆ ನಮಗೇನು? ನ್ಯಾಯ ಬರಬೇಕು ಅಷ್ಟೆ ತಾನೇ! ಈಗ ಇವನನ್ನು ಪೋಲೀಸಿನವರಿಗೆ ಹಿಡಿದುಕೊಟ್ಟರೆ, ಇವನ ಜೀವನವನ್ನೇ ಕೆಡಿಸಿದಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅವನು ಆತ್ಮ ಗೌರವವುಳ್ಳ ಮನುಷ್ಯ. ತನ್ನ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಈ ಕೆಟ್ಟ ಬುದ್ಧಿ ಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ದುಷ್ಟರ ಸಂಗವೇ ಕಾರಣ. ಈ ಪ್ರಕರಣದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಸಾಕಾದಷ್ಟು ಶಿಕ್ಷೆ ಆದ ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಅವನೆಂದಿಗೂ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ,” ಎಂದ. ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಅವನು ಹೇಳಿದುದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿ, “ಪ್ರಕಾಶ, ಅದೇನೋ

ಸರಿ. ಆದರೆ ತಪ್ಪಿತಸ್ಥನಲ್ಲದ ಅರ್ಮುಗಂನ ಗತಿ ? ” ಎಂದು. “ಅವನ ಗತಿಯನ್ನು ನಾವು ನೋಡಿದರೆ ತಾನೇ, ನ್ಯಾಯ ದೊರಕಿದ ಹಾಗಾಯ್ತು ! ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮೇಜಿನ ಮೇಲಿದ್ದ ಟೆಲಿಫೋನಿನ ಮುಖಾಂತರ ಪೋಲಿಸ ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರಿಗೆ ಮಣಿಯು ಸಿಕ್ಕಿದೆಯೆಂತಲೂ, ಅದನ್ನು ರಾಣಿಯವರಿಗೆ ತಲುಪಿಸಿದೆ ಎಂತಲೂ ಅರ್ಮುಗಂ ತಪ್ಪಿತಸ್ಥನಲ್ಲವೆಂತಲೂ ಅವನ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂತಲೂ ಹೇಳಿದ. ಪ್ರಕಾಶನ ಮಾತನ್ನು ಯಾರೂ ತೆಗೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರರು ಕೂಡ “ ಆಗ ಬಹುದು, ಮುಂದಿನ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸಮಕ್ಷಮ ಭೆಟ್ಟಿಮಾಡಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ಮಾತಿನಂತೆ ಅರ್ಮುಗಂನನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿರುತ್ತೇನೆ.” ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದರು.

ಅನುವಾದಕರು

— ಎನ್. ಸೂರಪ್ಪ (ಚಿತ್ರದುರ್ಗ)

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು:—

- (೧) ಪ್ರಕಾಶನು ತನ್ನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಟೋಪಿಯಮೇಲಿಂದ ಅದನ್ನು ಧರಿಸಿದವನ ಬಗೆಗೆ ಯಾವ ಯಾವ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಊಹಿಸುವನು ?
- (೨) ರತ್ನಮಣಿಯ ಬಗೆಗೆ ನಿಜ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಅರಿಯಲು ಪ್ರಕಾಶನು ಯಾವ ಯಾವ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಂಡನು ?
- (೩) ಕನ್ನಸಾಮಿಯು ರತ್ನವನ್ನು ಕೋಳಿಗೆ ಹಾಕಿದ ಕಾರಣವೇನು ?
- (೪) ಪ್ರಕಾಶನು ಕನ್ನಸಾಮಿಯನ್ನು ಅಪರಾಧಿಯೆಂದು ಏಕೆ ಬಗೆಯಲಿಲ್ಲ ?
- (೫) ಈ ರತ್ನಮಣಿಯ ಸಂಶೋಧನವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶನು ಕೈಕೊಂಡ ಕಾರಣವೇನು ?
- (೬) ಅರ್ಮುಗಂ ಇವನ ಮೇಲೆ ಕಳವಿನ ಆರೋಪವು ಏಕೆ ಬಂದಿತು ?

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ:—

- (೧) [೧] ಪ್ರಕಾಶ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾಕರ ಇವರ ನಿರೀಕ್ಷಣ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಅಂತರವನ್ನು ಅರಿಯಿರಿ.
- [೨] ಕೊನೆಯ ಬೆಂಚಿನ ಮೇಲೆ ಕೂಡುವ ಸ್ವಭಾವದ ಹುಡುಗರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರಿ.
- (೨) ಚೈನಿ ಮನುಷ್ಯ, ಆಟಗುಳಿ ಹುಡುಗ, ಅಭ್ಯಾಸಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ಮಾರವಾಡಿ, ಶೆಟ್ಟಿರು, ಭಟ್ಟಿರು, ಡಾಕ್ಟರ, ಶಿಕ್ಷಕ, ವಕೀಲ — ಇವರಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದ ಇಬ್ಬರ ಉಡುಪು, ತೊಡಪು, ಮುಖಭಾವ ಇಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಇಂತಹದೇ ಎಂದು ಊಹಿಸಲು ಬರುವಂತೆ ವರ್ಣಿಸಿರಿ.

ಶಬ್ದ ವಿಚಾರ:—

(೧)	ವ್ಯಾಪಾರ	—	ವ್ಯಾಪಾರಗಾರ	—	ವ್ಯಾಪಾರಗಾರ್ತಿ
	ಕನ್ನಡ	—	ಕನ್ನಡಿಗ	—	ಕನ್ನಡಿತಿ
	ಕಬ್ಬ	—		—	
	ಗುಡಿ	—		—	
	ಮಾಟ	—		—	
	ಒಕ್ಕಲು	—		—	

(೨) ವಾಕ್‌ಪಟು, ಕ್ರೀಡಾಪಟು — ಹೀಗೆ 'ಪಟು' ಕೊನೆಗೆ ಬರುವ ೫ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು

(೨) [ಅ] ತಲೆ — ಕಾಯು, ತಿರುಗು, ತೂಗು, ಬಾಗು, ಎತ್ತು, ತೋರು. ಇವುಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿ.

ವಾಕ್‌ಶಿಕ್ಷಣ :-

(೧) ಮೊದಲು ವಿಮೆ ಇಳಿಸಲು ಒಪ್ಪದೆ ಇದ್ದವನು ಹಿಂದುಗಡೆ ವಿಮೆ ಇಳಿಸುವನು. ವಿಮೆಯ ಏಜಂಟನು ಯಾವ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಇಂತಹನ ಮನವನ್ನು ಒಲಿಸಿರಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

(೨) ಹನುಮಂತಪ್ಪನಿಗೂ ಪ್ರಕಾಶನಿಗೂ ಅದ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿ ತೋರಿಸಿರಿ.

ಚರ್ಚೆ :-

(೧) ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕ ಮಣೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಾಶನು ಹತ್ತಿರ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಅಪರಾಧವಾಗುತ್ತಿತ್ತೆ ?

(೨) ಕನ್ನಸಾಮಿಯು ಕಳ್ಳನಿದ್ದರೂ ಅವನನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸದೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದು ತಪ್ಪು.

ಬರಹ :-

(೧) ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ನಾಡು ನಿಮಗಿರುವದು ಅಥವಾ ನೀವು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವಿರಿ ? ಎಂಬುದನ್ನು ಸಕಾರಣವಾಗಿ ಹೇಳಿರಿ.

[೧] ಹಾಡುಗಾರಿಕೆ, ಇಲ್ಲವೆ ಬಾರಿಸುವದು, ನುಡಿಸುವದು.

[೨] ಕೈಗಾರಿಕೆಯ ಕೆಲಸ.

[೩] ಚಿತ್ರ ಬರೆಯುವುದು.

[೪] ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು.

[೫] ಅಟಿಗಳು.

[೬] ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಸಾಕುವುದು.

[೭] ಅಂಚೆ ತಿಳಿಟು ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಕಲೆಹಾಕುವದು.

[೮] ಹೂವಿನ ಗಿಡ ಹಚ್ಚುವುದು.

(೨) ಬಡಗತನದ ಉದ್ಯೋಗ, ಬಡಗತನದ ನಾಡು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರವೇನೆಂಬುದನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

೧೦. ರೇಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣ.

[ನಾವು ಆನಂದಿನವೂ ನೋಡುವ ರೇಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣವು ಸಾಹಿತಿಯ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನ ಜನ-ಜೀವನದ ಪಡಿನೆಳಲಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸಿದೆ. ಇದು ಒಂದು ವರ್ಣನೆಯ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾದರಿಯಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಆನಂದಕಂದರು ಬರೆದ ' ಸುದರ್ಶನ ' ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿಯಿಂದ ಈ ಭಾಗವನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.]

ಬಗೆಬಗೆಯ ಜನರ, ಬಗೆಬಗೆಯ ಭಾವಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾದರೆ, ನಾವು ರೇಲ್ವೆ ಸ್ಟೇಷನ್ನಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಜಗತ್ತಿನ ಮಾನವ ಕೋಟಿಯ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಚಿತ್ರವೆಂದರೆ ರೇಲ್ವೆ ಸ್ಟೇಷನ್ನು. ಕಥೆ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಆಗಾಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಲಿದ್ದರೆ, ಅನೇಕ ಕಥಾವಸ್ತುಗಳನ್ನವರು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಕವಿಗಳು ಹೋಗಿ, ತಮ್ಮ ಹೃತ್ತರಂಗಿಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾವತರಂಗಗಳನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಉಪನ್ಯಾಸಕರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ—ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಕಷ್ಟಮಯವಾದ ಬಾಳನ್ನು ಹೃದಯದ್ರಾವಕವಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸುವುದಕ್ಕೆ—ಸಾಕಷ್ಟು ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಸಿಕ್ಕಬಹುದು. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು, ವಿಶೇಷ ಕ್ರಮವನ್ನು ವಹಿಸದೆ ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ದೇಶವಿದೇಶಗಳ ಜನರನ್ನೂ ಅವರ ಉಡಿಗೆ, ತೊಡಿಗೆ, ನಡೆನುಡಿಗಳನ್ನೂ ಗುರುತು ಮಾಡಿಕೊಡಬಹುದು. ನಾಟಕ-ಸಿನೇಮಾಗಳನ್ನು ನೋಡುವ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿದ್ದು, ದುಡ್ಡಿಲ್ಲದೆ ಮಿಡುಕುವ ಬಡವರಾದ ರಸಿಕರು ರೇಲ್ವೆ ಸ್ಟೇಷನ್ನಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಕೊಂಚವಾದರೂ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಂತಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತಿನವರು ಔತಣಕೊಟ್ಟು, ಹಣವೆಚ್ಚುಮಾಡಿ ಕರೆಯಿಸಿದರೂ ನೆರೆಯದಂತಹ ಸಕಲ ಭಾಷಾ ಸಮ್ಮೇಲನವನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಅಭಿನಯ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ನೂತನ ನಟವರ್ಗವಂತೂ ರೇಲ್ವೆ ಸ್ಟೇಷನ್ನಿಗೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಹೋಗಲೇಬೇಕು. ವಿಯೋಗ ಹೊಂದಲಿರುವ ಆತ್ಮೀಯರ—ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ದಂವತ್ತಿವೃಂದದ ಕಾತರಭಾವದ ವೈವಿಧ್ಯವು ಅಲ್ಲಿ ನೋಡಲು ದೊರೆಯುವುದು. ಬರಲಿರುವ ಬಂಧು—ಬಾಂಧವರ ದಾರಿಯನ್ನು ಕಾಯುತ್ತ—ನಿಮಿಷವನ್ನು ಗಂಟೆಯಾಗಿ ಕಾಣುವ—ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷ ನಿರೀಕ್ಷಕರ ಆತುರತೆಯ ರೀತಿಗಳೂ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುವುವು. ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ಅಗಲಿದ ಆತ್ಮೀಯರನಿಂದು ಕಾಣಲಿರುವೆವೆಂಬ ಆನಂದದಿಂದ, ಕುಳಿತಲ್ಲಿ ನಿಂತಲ್ಲಿ ಸವಿಸವಿಯಾದ ಕನಸುಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ಕನಸಿಗರ ಬಳಗವೂ ಅಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣನ್ನು ಸೆಳೆಯುವುದು. ಆಪ್ತೇಷ್ಟರ ಮೈಯಲಸಿಕೆಯ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಅವರಿಗೆ ಬೇಗನೆ ನೆಮ್ಮದಿಯುಂಟಾಗಲೆಂದು ಮನದ ಒಂದು ಭಾಗವು ದೇವರನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಗವು ' ಏನಾದರೂ ಅನಿಷ್ಟವಾದರೆ ಮುಂದೇನು ? ' ಎಂದು ಯೋಚಿಸಲು, ನಡುನಡುಗಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಹಾಕುವ ಜನ

ರಿಗೂ, ಅಲ್ಲಿ ಕೊರತೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಮರಣಶಯ್ಯೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ ಪತಿರಾಜ ನಿಗಾಗಿ ಹೃದಯವನ್ನೇ ಕರಗಿಸಿ ಕಣ್ಣೀರನಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನವವಧುವಿನ ಕರುಣಾ ಚಿತ್ರವು ಒಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಇನ್ನೊಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಹಸುಮಗು ವನ್ನೆತ್ತಿ ನಸುನಗೆಯ ತೆಳುದೆರೆಗಳನ್ನು ಹರಡುತ್ತ, ಇನಿಯನ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟ ಪುತ್ರ ವತಿಯ ಸಂತಸದ ಚಿತ್ರವು ಕಾಣಲು ಸಿಕ್ಕಬಹುದು. ಮರುಳು ಗಂಡುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕುಡಿನೋಟದ ಬಲೆಯನ್ನು ಬೀಸಿ ಸೆರೆಹಿಡಿಯುವ ಸೋಗಲಾಡಿಯ ರಂತೆಯೇ, ಗರತಿಯರಾದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಾಮದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಮುಟ್ಟುತ್ತ ಅಲೆದಾಡುವ ಬೀದಿಯ ರಸಿಕರೂ ಅಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಜನರು.

ಯೋಗ ವಿಯೋಗಗಳಲ್ಲಿಯೇ ವಿವಿಧ ಭಾವಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲವೇ ? ಹಾಗಾದರೆ ರೇಲ್ವೇ ಸ್ಟೇಷನ್ನು ತಂದೆ-ತಾಯಿ-ಮಕ್ಕಳ, ಗಂಡ-ಹೆಂಡತಿಯರ, ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮಂದಿರ, ಗೆಲೆಯ-ಗೆಲತಿಯರ, ಪ್ರವಾಸಿಕ-ಕೂಲಿಯವರ, ವ್ಯಾಪಾರಿ-ಗಿರಾಕಿಗಳ, ಭಿಕ್ಷುಕ-ದಾತೃವರ್ಗದ, ಯೋಗ-ವಿಯೋಗಗಳ ರಂಗಭೂಮಿಯು; ಎಂದ ಮೇಲೆ ಇಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ಭಾವಗಳು ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದಬೇಡ !

ಸುಮಾರು ಒಂಬತ್ತೂಕಾಲು ಗಂಟೆಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಬೆಳಗಾವಿಯ ರೇಲ್ವೇ-ಸ್ಟೇಷನ್ನಿನ ಮೇಲೆ, ಮೇಲ್‌ಟ್ರೇನಿನ ಪ್ರವಾಸಿಕರ ಗಲಾಟೆಯೇ ಗಲಾಟೆ. ಸರಿಯಾದ ಸ್ಥಳವು ಸಿಕ್ಕೀತೋ ಇಲ್ಲವೋ-ಎಂಬ ಚಿಂತೆಯು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಪ್ರವಾಸಿಕನ ಮುಖದ ಮೇಲೆಯೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಿಡು ತೋರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಹಣ ಸುರಿದು ಸುರಿದು ಪದವೀಧರರಾಗಲಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ-ತನಗೆ ಮುಂದೆ ಸರಿಯಾದ ನೌಕರಿ ದೊರೆತೀತೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ತಲೆಯು ಚಿಂತಾಭಾವವನ್ನು ಮೀರಿಸು ವಂತಹುದು, ಈ ಜನರ ಮುಖಭಾವ ! 'ಎನಾದರೇನು ? ನನಗೆ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಜನರ 'ವಸೀಲಿ'ಯಿದೆ. ಸರಿಯಾದ ನೌಕರಿ ಸಿಕ್ಕೇ ಸಿಕ್ಕುವುದು' ಎಂದು ನಿಶ್ಚಿಂತೆ ಯಿಂದ ತಿರುಗುವ ಸಿರಿವಂತ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಂತೆ, ವಿಶೇಷ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಿದ ಅನುಭವಿಕರು, ಯಾವ ಯೋಚನೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಪ್ಲಾಟ್‌ಫಾರ್ಮಿನ ಮೇಲೆ ಹಾಯಾಗಿ ಅಲೆದಾಡುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಟ್ರೇನು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನು ಹದಿನೈದು ನಿಮಿಷ ಗಳಿದ್ದರೂ ಈಗಲೇ ಹತ್ತುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ನಿಂತ ಹಳ್ಳಿಗರು 'ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಪೂರ್ವಸಿದ್ಧತೆಯಿರಬೇಕು' ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸುವ ನಾಗರಿಕರಿಂದಲೇ 'ಹಳ್ಳಿಯ ಕೆಂಚರು' ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಪಡೆದು ನಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ. ಹಸಿದ ಹೊಟ್ಟೆ ಅನ್ನದ ದಾರಿಯನ್ನು ಕಾಯುವಂತೆ ವೃತ್ತ-ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳೂ ತಿಂಡಿ-ತೀರ್ಥಗಳ ಮಾರಾಟದವರೂ ಟ್ರೇನಿನ ದಾರಿಯನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಎರಡನೆಯ ತರಗತಿಯ ಪ್ರವಾಸಿಕರ 'ವೇಟಿಂಗ್ ರೂಮ್'ನ ಮುಂಬದಿಯ ಬೆಂಚಿನ ಮೇಲೆ ಉಷಾ, ಪ್ರಭಾ ಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ; ಟ್ರೇನು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ

ನೇಳೆಯಿದೆಯೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಿದ್ದಿತಾದರೂ ಆಗಾಗ ಆತುರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅತ್ತ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ.

—ಆನಂದಕಂದ

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು:—

- (೧) ರೇಲ್ವೆ ಸ್ಪೇಷನ್ನು ಮಾನವಕೋಟಿಯ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಚರಿತ್ರವು ಹೇಗೆ ?
- (೨) ಅಭಿನಯ ಕಲೆಯ ಅಭಿರುಚಿಯುಳ್ಳ ನಟರು ರೇಲ್ವೆ ನಿಲ್ದಾಣಕ್ಕೆ ಏಕೆ ಹೋಗ ಬೇಕು ?
- (೩) ವಿವಿಧ ಜನರು ಗಾಡಿಯ ಹಾದೀ ಕಾಯುವ ಬಗೆಯನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿರಿ.

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ:—

- (೧) [೧] ಇಲ್ಲಿಯ ವರ್ಣನೆಯ ಮನೋಹರ ಶೈಲಿಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು.
ಅಭಿನಯ ಈ ವಾಕ್ಯವೃಂದದಲ್ಲಿ :—
ನೋಡಲು ದೊರೆಯಬಹುದು, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುವವು, ಕಣ್ಣನ್ನು ಸೆಳೆಯುವದು — ಒಂದೇ ಅರ್ಥದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳನ್ನು ನೀವು ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ಲೇಖಕರು ಶೈಲಿಯನ್ನು ಬದಲಿಸಿ ಬೇರೊಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನರ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಿರುವರು.
- [೨] ನೀವು ನೋಡಿದ ಒಂದು ಮದುವೆಯ ಸಮಾರಂಭವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿರಿ.
- (೨) [೧] ನಿಮಿಷವನ್ನು ಗಂಟೆಯಾಗಿ ಕಾಣು.
- [೨] ಯೋಗ — ವಿಯೋಗಗಳಲ್ಲಿಯೇ ವಿವಿಧ ಭಾವಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲವೇ ?
ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಶಬ್ದ ವಿಚಾರ:—

- (೧) ಯೋಗ, ಭಿಕ್ಷುಕ, ಕಾಗೆ, ಚಿಂತೆ, ಮಾತುಗ, ಕೃತಜ್ಞತೆ — ಇವುಗಳ ಮಾರು ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೊಡಿರಿ.
- (೨) ಕುಟುಂಬ, ಬಳಗ, ಸಮ್ಮೇಲನ — ಪ್ರತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಯಾರ ಯಾರ ಸಮಾ ವೇಶವಿರುವದೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
- (೩) ಎದೆ — ಕರಗು, ಕೆಡು, ಹಣ್ಣಾಗು — ಇವುಗಳ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಅರಿಯಿರಿ.
' ಒಂದೆಡೆ — ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ' ಇದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿರಿ.

ವಾಕ್ ಶಿಕ್ಷಣ:—

ಈ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ನೀವು ವೆಚ್ಚದ ಒಂದು ವಾಕ್ಯವೃಂದವನ್ನು ಪಾಠಮಾಡಿರಿ.

ಚರ್ಚೆ—

' ರೇಲ್ವೆಗಳಿಂದ ದೇಶಕ್ಕೆ ಲಾಭಕ್ಕಿಂತ ಹಾನಿಯೇ ಹೆಚ್ಚು ' ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ನಿಮ್ಮೊಳಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.

ಬರೆಹ:—

- (೧) ವಿದ್ಯಾರ್ಜನೆಗಾಗಿ ಪರದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ಮಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವಾಗ ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಮಗಳ ನಡುವೆ ನಡೆಯಬಹುದಾದ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
- (೨) ಎರಡನೆಯ ವಾಕ್ಯವೃಂದದ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ಅರು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೧೧. ಬೂಕರ್ ಟಿ. ವಾಶಿಂಗ್ಟನ್

[ಗುಲಾಮರ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸುವ ಕಟ್ಟಳೆಯಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ದಶಕಗಳು ಉರುಳಿದ್ದರೂ ಅಮೇರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಿಗ್ರೋಗಳಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಬಿಳಿಯರೊಂದಿಗೆ ಪೂರ್ಣ ಸಮಾನ ಸ್ಥಾನವು ದೊರೆತಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲು ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ಯುನೈಟೆಡ್ ಸ್ಟೇಟ್ಸ್ ಕೆಲವು ಸಂಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ನಿಗ್ರೋಗಳಿಗೆ ಬಿಳಿಯರ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲ. ಊಟ ಫಲಾಹಾರಗಳ ಅಂಗಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಬಿಲ್ಲ. ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಗ್ರೋಗಳಿಗೆ ಮೇಲಿನ ಅಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಕೊಡುವದಕ್ಕೆ ಇದೀಗ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ. ವಿಶ್ವಕುಟುಂಬತ್ವದ ಉದಾತ್ತ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಟ್ಟು ಕೊಂಡ ಶ್ವೇತವರ್ಣೀಯ ಅನೇಕ ಸಜ್ಜನರ ಪ್ರಯತ್ನದ ಫಲವಾಗಿ ಅಮೇರಿಕನ್ ನಿಗ್ರೋಗಳ ದುರ್ದಿನಗಳು ಬೇಗನೆ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳಬಹುದೆಂಬ ಆಸೆಯು ಒಡಮೂಡಿದೆ. ಇಂತಹ ಆಶಾಂಕುರವು ಮೊಳೆತು ಬೆಳೆಯಲು ಯಾವಾತನು ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಮುಡುಪಾಗಿ ಇರಿಸಿ ದನೋ ಆ ಮಹಾತ್ಮನ ಚರಿತೆಯು ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಹಲವು ಜಾತಿ ಜನಾಂಗದವರಿಗೂ ಅನುಕರಣೀಯವಾದ ಆದರ್ಶವಾಗಿದೆ.]

ಯಾವದೊಂದು ಹಳೆಯ ಇತಿಹಾಸ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ನಿಗ್ರೋವಿನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನೀವು ನೋಡಿರಬಹುದು. ನಿಗ್ರೋಗಳ ಮೂಲಸ್ಥಾನ ಆಫ್ರಿಕಾ ಖಂಡ. ಆಫ್ರಿಕೆಯಿಂದ ಅನೇಕರನ್ನು ಅಮೇರಿಕೆಗೆ ಗುಲಾಮರೆಂದು ಒಯ್ಯಲಾಯಿತು. ದನಗಳಂತೆ ಇವರನ್ನು ಕೊಂಬ-ಮಾರುವ ವ್ಯಾಪಾರ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಸಂಯುಕ್ತ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಒಕ್ಕಲಾದ ಯುರೋಪಿಯನ್ನರು ಈ ನಿಗ್ರೋಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ಅವರನ್ನು ದನಗಳಂತೆ ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ನಿಗ್ರೋಗಳಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಅಬ್ರಹಾಮ್ ಲಿಂಕನ ಪ್ರಭುತ್ವ ಉದಾತ್ತ ಆದರ್ಶದ ಮಹಾತ್ಮರಿಂದ ಗುಲಾಮರ ವ್ಯಾಪಾರವು ನಿಂತಿತು. ಆದರೂ ನಿಗ್ರೋಗಳ ಹೀನ ಸ್ಥಿತಿಯು ಹಾಗೇ ಉಳಿಯಿತು. ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಂಸ್ಕಾರವಿಲ್ಲದ, ನಾಗರಿಕತೆಯ ಗಂಧವಿಲ್ಲದ ಕಾಡುಜನವಾಗಿತ್ತು. ಮಾನವತೆಯ ಅಸ್ತಿತ್ವವೇ ಅವರಿಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಬಿಳಿಯರ ದಸ್ಯುಗಳಾಗಿ ಆಯುಷ್ಯ ಕಳೆಯುವದೇ ಅವರ ಜೀವನವಾಗಿತ್ತು. ಅಂತಹರನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿ, ತಿಳಿಹೇಳಿ ಅವರನ್ನು ಮನುಷ್ಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ದಾರಿಗೆ ಹಚ್ಚಿದ ಮಹಾ ಪುರುಷನೇ ಬೂಕರ್ ಟಿ. ವಾಶಿಂಗ್ಟನ್. ಅಮೇರಿಕೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಹೆಸರು ಅಜರಾಮರವಾಗಿದೆ; ವಿಶ್ವದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ಶೋಭೆಗೊಂಡು ನಿಂತಿದೆ. ಅಮೇರಿಕೆಯ 'ಟ್ರಸ್ಟಿಗೀಸಂಸ್ಥೆ'ಯ ಆವಾರದಲ್ಲಿ ಆ ಮಹಾ ಪುರುಷನ ಶಿಲಾವಿಗ್ರಹವೊಂದು ಆತನ ಸ್ಫೂರ್ತಿದಾಯಕವಾದ ಸಾಹಸ ಜೀವನವನ್ನು ನಿತ್ಯ ಸ್ಮರಣೆಗೆ ತಂದುಕೊಡುತ್ತ ಇಂದಿಗೂ ನಿಂತಿದೆ. ಆ ಭವ್ಯ ಮೂರ್ತಿಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಿದ 'ತನ್ನ ಜನತೆಯನ್ನು ಅಜ್ಞಾನದ ಕತ್ತಲೆಯಿಂದ ಹೊರತಂದವ ನೀತ; ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದಲೂ, ತಿಳಿವಿನಿಂದಲೂ ಮುಂದುವರಿಯಲು ದಾರಿ ತೋರಿದ ಹಿರಿಯನೀತ' - ಎಂಬರ್ಥದ ಮಾತುಗಳು ಆತನ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಸಾರುತ್ತಿವೆ.

ನಿಗ್ರೋಗಳ ಭಾಗ್ಯವಿಧಾತ ಬೂಕರ್ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ತೀರ ಬಡಮನೆತನದಲ್ಲಿ; ವರ್ಜೀನಿಯದ ಒಂದು ಕೂಲಿಕಾರ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ (೧೮೧೬). ಅವನ ವಾಸಸ್ಥಳದ ಪರಿಸರವೂ ಅಂತಹದೇ ಆಗಿತ್ತು. ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲೆಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಬಡತನವೇ ಬಡತನ. ಎಲ್ಲರೂ ಅಕ್ಷರ ಶೂನ್ಯರು, ಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯರು, ನಿರುತ್ಸಾಹವೇ ಮೈವೆತ್ತಂತೆ ಇದ್ದವರು; ಬನ್ನ ಬವಣೆಗಳು ಆ ಜನರ ಬಾಳಸುಗಾತಿಗಳು. ಇಂತಹ ನೆಲೆವೀಡಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೂಕರ್ ಬೆಳೆದನು.

ಬೂಕರ್ ಟಿ. ವಾಶಿಂಗ್ಟನ್

ಈ ಬಗೆಯ ಇರವು ಯಾವ ಜನಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ದಿನ ತಡೆದೀತು? ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಿಗ್ರೋಗಳಿಗೂ ಸಮಾನತೆ ಬೇಕು, ಎಂಬ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ಕೂಗು ಎದ್ದಿತು; ಅಮೇರಿಕೆಯ ರಾಜಕೀಯ ರಂಗ ಕಲಕುಮಲಕಾಯಿತು. ಆಗ ಬೂಕರ್ ಒಂಬತ್ತು ವರ್ಷದ ಬಾಲಕ. ಅವನ ತಾಯಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ವರ್ಜೀನಿಯದ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನೆಲಸಿದಳು. ಕುಟುಂಬದ ನಿರ್ವಾಹಕ್ಕಾಗಿ ಬೂಕರ್ ಆ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕಠಿಣವಾದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಕಣಿಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿತ, ಮರಕೊರೆಯುವ ಹೋರಿ, ಹೊಲದ ಕಾಯಕಷ್ಟ — ಯಾವದನ್ನೂ ಅವನು ಒಲ್ಲೆನ್ನದೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಹೊಟ್ಟೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ಈ ಹೋರಾಟ ನಡೆದಿರುವಾಗಲೇ ಆತನಲ್ಲಿ ತಾನು ವಿದ್ಯಾವಂತನಾಗಬೇಕು, ಎಂಬ ಹಿರಿಹಂಬಲ ಕುದಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ನಿಗ್ರೋ ಕೆಲಸಗಾರರಿಗೆಂದು ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಶಾಲೆ ಇತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಹೆಸರು ಹಚ್ಚಿಸಿ ತಪ್ಪದೆ ಹೋಗತೊಡಗಿದ. ಮೊದಲ ದಿನ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು

ಹೆಸರು ಕೇಳಿದಾಗ ಆ ಹುಡುಗನು ಗಂಭೀರ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರವಿತ್ತ: 'ವಾಶಿಂಗ್ಟನ್.' ಹೌದು, ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಈ ಬಾಲಕನು ತನ್ನ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ ನಾದನು; ತನ್ನ ಹೆಸರಿಗೆ ಸಾರ್ಥಕ ತಂದುಕೊಟ್ಟನು.

ವಿದ್ಯೆಯೆಂಬುದು ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುಗಿಯುವದಲ್ಲ; ಬೂಕರ ನಂತಹರ ಕಲಿಯುವ ಹಸಿವು ಅಲ್ಲಿ ಹಿಂಗುವದಲ್ಲ. ಹ್ಯಾಂಪ್ಟನ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ ನಿಗ್ರೋಗಳಿಗಾಗಿ ಒಂದು ಶಾಲೆಯುಂಟೆಂದು ಅವನು ಕೇಳಿದ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕಲಿಯುವ ದೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ. ಹ್ಯಾಂಪ್ಟನ್ ಅಲ್ಲಿಂದ ೫೦೦ ಮೈಲು ದೂರ. ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಹಣವಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದ್ದಷ್ಟು ಹಣದಲ್ಲಿಯೇ ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟನು. ಆ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿಯೇ ಪ್ರವೇಶ ದೊರೆಯಿತು. ಗುರುಗಳು ತಮ್ಮ ಕೋಣೆಯ ಕಸ ಉಡುಗಲು ಹೇಳಿದರು; ಬೂಕರ್ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಹಿಂದೆಗೆಯದೆ ಕಸ ಗೂಡಿಸಿ, ಧೂಳಿ ರ್ಪುಡಿಸಿ, ಚೊಕ್ಕಟಗೊಳಿಸಿ, ಪ್ರವೇಶ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣನಾದನು; ಅವರು ಮೆಚ್ಚಿ ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡರು. ತನ್ನ ಊಟ ವಸತಿ ಶಿಕ್ಷಣಗಳ ವೆಚ್ಚಕ್ಕಾಗಿ ಬೂಕರನಿಗೆ ತನ್ನ ತೋಳುಗಳೇ ಆಧಾರವಾಗಿದ್ದವು. ಇಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ದನ್ನು ಮುಖ್ಯ ಉದ್ಯೋಗವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವನು ಪದವೀಧರನಾದನು. ಮುಂದೆ ಆ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವನಿಗೆ ಕೆಲಸ ದೊರೆಯಿತು.

ವಾಶಿಂಗ್ಟನ್ನನಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ, ಕರ್ತೃತ್ವಶಕ್ತಿಗೆ ಕೇವಲ ಒಂದು ಶಾಲೆಯ ಶಿಕ್ಷಕ-ವೃತ್ತಿ ಸಾಲದು; ದೊಡ್ಡಕ್ಷೇತ್ರ ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕು. ಹ್ಯಾಂಪ್ಟನ್ ಶಾಲಾಧ್ಯಕ್ಷನು ಅದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದನು. ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಶ್ವೇತವರ್ಣದ ಜಾರ್ಜ್ ಕ್ಯಾಂಪ್‌ಬೆಲ್ ಮತ್ತು ನಿಗ್ರೋ ಕೆಲಸಗಾರನಾದ ಲೂಯಿ ಅದನ್ನು ಎಂಬವರು ನಿಗ್ರೋಗಳಿಗಾಗಿ ಒಂದು ಶಾಲೆ ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಯೋಜನೆ ಮಾಡಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ದಕ್ಷ ಅಧ್ಯಕ್ಷನು ಬೇಕಾಗಿದ್ದನು. ಹ್ಯಾಂಪ್ಟನ್ ಶಾಲಾಧ್ಯಕ್ಷನ ಸಲಹೆ ಮೇರೆಗೆ ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬೂಕರನನ್ನು ಅವರು ಕರೆದರು. ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಅವನು ಟೆಸ್ಟಿಗೆ ಹೋಗಿ 'ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. 'ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಆಗ ಬೇಕು' ಎಂದು ಯೋಜಕರು ನುಡಿದರು. ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಹೋಗುವ ಆಸಾಮಿ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ ಬೂಕರ್. ಶಾಲೆಯ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮೊದಲು ಮಾಡಿ, ನಡಿಸಿ, ಮೇಲೇರಿಸುವ ಎಲ್ಲ ಹೊಣೆಯನ್ನೂ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡನು. ನಿಗ್ರೋಗಳ ಒಂದು ಚರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಶಾಲೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

ನಿಗ್ರೋಜನರ ಏಳಿಗೆಗಾಗಿ ತಾನು ಪಡೆಯಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಅಭ್ಯುನ್ನತಿ ಒಂದು ಹಂತಕ್ಕೆ ಬಂದು, ತನ್ನ ಜಾತಿ ಬಾಂಧವರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬೂಕರನ ಕರ್ಮ ಯೋಗಕ್ಕೆ ಈಗ ಮೊದಲಾಯಿತು. ಅವನು ಯೋಚಿಸಿದ; - ಬಡತನದಿಂದ ತೊಳಲಿ, ಬೇಸೆ-ಬೇಸರಿಕೆಗಳಿಂದ ಬಳಲಿ ನಿರ್ವಿಣ್ಣವಾಗಿದೆ ನಿಗ್ರೋ ಜನಾಂಗ; ಅದಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಇದ್ದೀತು—ದೂರದ ನೋಟ, ಹುರುಪು, ದೃಢನಿಶ್ಚಯ? ಈ

ಯಾತನೆಯ ನರಕದಿಂದ ಇವರನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಲು ಹೊರಟ ಶಾಲೆ ಹೇಗಿರಬೇಕು ? ಈ ಜನಕ್ಕೆ ಕೇವಲ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೊಟ್ಟರೆ ಸಾಲದು; ಜೊತೆಗೆ ಉಪಜೀವನದ ಚಿಂತೆ ತಪ್ಪಿಸುವ ವೃತ್ತಿಶಿಕ್ಷಣವೂ ಬೇಕು ಎಂದು ಅವನು ಮನಗಂಡನು. ಅಂತೆಯೇ 'ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಶಾಲೆ' ಎಂದು ಆ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ನಾಮಕರಣಮಾಡಿದನು. ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲಿನ ತೋಟಗಳಿಂದ ಮೂವತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಈ ಶಾಲೆಗೆ ಬಂದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಸ್ವಂತವಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಕಟ್ಟು ಇತ್ತು. ಕೆಲಕಾಲ ಗತಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಬೂಕರ್ ಒಬ್ಬ ಸ್ನೇಹಿತನಿಂದ ಐನೂರು ಡಾಲರುಗಳನ್ನು ಸಾಲವಾಗಿ ಪಡೆದು ನಗರದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಒಂದು ತೋಟವನ್ನು ಕೊಂಡು, 'ಪೋರ್ಟರ್ ಹಾಲ್' ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಶಾಲೆಯ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿನ ಕಟ್ಟಡವಿದು.

ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವಿಚಿತ್ರ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಮನೆಮಾಡಿದ್ದವು. ನಿಗ್ರೋಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಸಿದರೆ ಅವರು ಸೋಮಾರಿಗಳು, ಮೈಗಳ್ಳರು ಆಗುವರೆಂದು ಒಂದು ಪಂಗಡದವರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಸ್ವತಃ ನಿಗ್ರೋಗಳ ನಿಯೋಗವೊಂದು ಒಂದು, 'ಟೆಸ್ಟಿಗೇ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ದೈಹಿಕ-ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಇಂಬು ಬೇಡ' ಎಂದು ಬೂಕರ್ ಟಿ. ವಾಶಿಂಗ್ಟನ್ನಿನಲ್ಲಿ ದೂರಿಕೊಂಡಿತು. "ಕಾವ್ಯರಚನೆಯಲ್ಲಿ, ವಾಚನದಲ್ಲಿ ಇರುವಷ್ಟೇ ಗಾಂಭೀರ್ಯ-ಗೌರವಗಳು ಹೊಲದ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿಯೂ ಇವೆ; ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಭಾಷೆಯ ತಿಳಿವಳಿಕೆಗಿಂತ, ಮನೆಯನ್ನು ಓರಣವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಬಾಳುವೆ ಮಾಡುವ ಶಿಕ್ಷಣ ಹೆಚ್ಚು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬೂಕರ್ ಅವರ ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆಗಳನ್ನು ತೊಲಗಿಸಿದನು.

ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗೆಗೆ ಜನರಲ್ಲಿ ಆಸೆ ಹುಟ್ಟಿಸುವುದೂ ಆ ಕಡೆಗೆ ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆಯುವುದೂ ಒಂದು ಆದರ್ಶ ವಿದ್ಯಾಲಯವನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಡೆಸುವಷ್ಟೇ ಮಹತ್ವದ ಕೆಲಸವಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬೂಕರ್ ಉರೂರು ತಿರುಗಿ ಉಪನ್ಯಾಸವಿತ್ತನು. "ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದು ಅನುಭವ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಗಳಿಸಿದ ಜನರು ದೇಶಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡ ಆಸ್ತಿ. ಬಿಳಿಯರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ದಾರಿ ಕಾಯದೆ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸ ತಾವೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅನುಭವವನ್ನು ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಪಡೆಯಬೇಕು; ತಮ್ಮ ನಾಯಕನನ್ನು ತಮ್ಮೊಳಗಿಂದಲೇ ತಯಾರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು" ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ತನ್ನ ಜನರಲ್ಲಿ ಹೋದ ಹೋದಲ್ಲಿ ಬಿಂಬಿಸಿದನು.

ಬೂಕರ್ ಹಿಡಿದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಗೆಲುವಾದದ್ದು ಬರಿಯ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಇತ್ತು ಉಪನ್ಯಾಸಗಳಿಂದಲ್ಲ. ಆತನ ವಿನಮ್ರ ಶಾಂತಸ್ವಭಾವ, ನಿರಾಶೆಯನ್ನರಿಯದ ದೃಢ ವೃತ್ತಿ, ಕೈಕೊಂಡ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಂತರಿಕ ಶ್ರದ್ಧೆ-ಇವುಗಳ ತ್ರಿವೇಣಿ ಸಂಗಮವೇ ಆತನ ಗೆಲುವಿನ ಗುಟ್ಟು. ಅನೇಕ ವಿರೋಧಗಳನ್ನೂ ಆತನ ಈ ಸದ್ಗುಣಗಳು ತಲೆಬಗ್ಗಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದವು. ಈ ಶಾಲೆಯ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನೊಬ್ಬ ಒಮ್ಮೆ

ಟೆಸ್ಟಿಗಿಯ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಾಪಾರಿಗೆ ಕೋಪ ಬರುವಂತೆ ವರ್ತಿಸಿದ. ಅವನ ಕಡೆಯವರು ಏರಿ ಬಂದರು. ವಾಶಿಂಗ್ಟನ್ ಅವರೆದುರಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತ. ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ, “ನಾವೇನೋ ತಿಳಿಯದ ಜನ; ಶಾಸನ ತಪ್ಪಿ ನಡೆದಿರಬಹುದು. ಬಲ್ಲವರಾದ ಬಿಳಿಯರು ತಾವು ಶಾಸನವನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ ನಡೆಯುವಂತಹರು. ತಮ್ಮಂತಹರು ಶಾಸನಬಿಟ್ಟು ನಡೆದು ಟೆಸ್ಟಿಗಿಗೆ ಕಷ್ಟ ಬಳಿಯುವದು ನ್ಯಾಯವೇ ? ” ಎಂದು ವಿನಯದಿಂದ ಕೇಳಿದ. ಬಂದ ಬಿಳಿಯರ ಗುಂಪು ನಾಚಿಕೆಗೊಂಡು ಹಿಂದಿರುಗಿತು. ಅವನ ಈ ಬಗೆಯ ವೃತ್ತಿ, ಕಾರ್ಯನಿಷ್ಠೆಗಳು ಅವನಿಗೆ ಹಲವು ಮಿತ್ರರನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಕೊಟ್ಟವು. ಕಷ್ಟದಶೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಶಾಲೆಗಾಗಿ ದುಡಿಯಲು ನಿಗ್ರೋಗಳು ಮುಂದೆ ಬಂದರು. ಅನೇಕ ಬಿಳಿಯರು ಧನಸಹಾಯ ನೀಡಿದರು.

ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಸಂಗ: ವಾಶಿಂಗ್ಟನ್ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ. ವಾರ್ನ್ಸ್ ಭವನದ ಯಜಮಾನಿ ಅವನನ್ನು ಗುರುತಿಸದೆ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಒಡೆಯಲು ಹೇಳಿದಳು. ಟೆಸ್ಟಿಗೀ ವಿದ್ಯಾಲಯದ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ವಾಶಿಂಗ್ಟನ್ ಅಂಗಿತೆಗೆದಿಟ್ಟು, ಕಟ್ಟಿಗೆ ಒಡೆದು, ಒಡೆದ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ರಾಶಿಯನ್ನು ಮನೆಯೊಳಗೊಯ್ದು ಒಟ್ಟೆ ಬಂದ. ಹಿಂದುಗಡೆ ಅವನಾರೆಂಬುದು ತಿಳಿದು ಆ ಯಜಮಾನಿ ತನ್ನ ತಾನು ಹಳಿದುಕೊಂಡಳು! ಮರುದಿನ ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಲೇ ಆಕೆ ವಾಶಿಂಗ್ಟನ್ನನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ತನ್ನದು ಮಹಾಪರಾಧವಾಯಿತೆಂದು ಕ್ಷಮೆ ಕೇಳಿದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಮಹಾನುಭಾವ ಹೇಳಿದ : “ನನಗೆ ಕೆಲಸ ವೆಂದರೆ ತುಂಬಾ ಹುರುಪು—ಸ್ನೇಹಿತರಿಗೆ ನೆರವಾಗುವದಂತೂ ಬಲು ಸಂತೋಷದ ವಿಷಯ. ನೀವೇನೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಡಿರಿ.” ಅವನ ಈ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಆಕೆ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಳು. ಶಾಲೆಯ ಹಿತಚಿಂತಕಳಾಗಿ ಸಾವಿರಾರು ಡಾಲರುಗಳ ನಿಧಿಯನ್ನು ಕೂಡಿಸಿಕೊಟ್ಟಳು. ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಗುಣಗಳ ಬಂಡವಾಳದಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದ ಮಹಾತ್ಮನೀತ !

ಅಟ್ಟಾಂಟದ ಹತ್ತಿಬೆಳೆಯುವ ಪ್ರಾಂತಗಳ ವಸ್ತು ಪ್ರದರ್ಶನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಲು ವಾಶಿಂಗ್ಟನ್ನನಿಗೆ ಆಮಂತ್ರಣ ಬಂದಿತ್ತು. ಗವರ್ನರ್ ಬುಲಕ್ ಬಿಳಿಯರ ಪ್ರಚಂಡ ಸಭೆಗೆ ಆತನನ್ನು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟನು. ಬಿಳಿಯ ಉಚ್ಚಾಧಿಕಾರಿಯೊಬ್ಬನು ನಿಗ್ರೋವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿ ತಮ್ಮ ಜನಕ್ಕೆ ಗುರುತು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟನು ! ಕರಿಯ ವರ್ಣದವರು ಬಿಳಿಯರ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಪನ್ಯಾಸವನ್ನೀಯುವದು ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಸಂಗತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ವಾಶಿಂಗ್ಟನ್ ನಯವಾದ ಹೃದಯಸ್ಪರ್ಶಿಯಾದ ಭಾಷಣವನ್ನಿತ್ತನು—“ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ನಮ್ಮ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಹುಮುಖವಾಗಿ ನಾವು ತೋರಿಸಿದ್ದೇವೆ. ನಿಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಜೋಪಾನ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ; ನಿಮ್ಮ ಬೇನೆಯ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳ ಹಾಸುಗೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕಾದಿದ್ದೇವೆ; ನಿಮ್ಮ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗಾಗಿ ಹೀಗೆಯೆ ಮುಂದೆಯೂ ದುಡಿಯುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮ ಬ್ಬರ ಏಳಿಗೆಯೂ ಒಂದೇ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಕೈಗಾರಿಕೆ, ಬೇಸಾಯ, ವಾಣಿಜ್ಯ

ಮೊದಲಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಕರಿಸುತ್ತೇವೆ.” ಗವರ್ನರ್ ಬುಲಕ್ ಆನಂದದಿಂದ ಆತನ ಕೈಕುಲುಕಿದನು; ಸಭೆ ಹರ್ಷಧ್ವನಿಗೈಯಿತು; ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದವು. ಮುಂದೆ ಚಿಕ್ಕಾಗೋ ಸಭೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಮೆಕ್ಕರ್ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಇಂತಹದೇ ಭಾಷಣವನ್ನು ಆತನು ಮಾಡಿದನು. ‘ತನಗಿಂತ ಅದೃಷ್ಟ ಹೀನ ರಾದವರೊಡನೆ ಬೆರೆತಾಗಲೇ ಘನವಂತರ ಪರೀಕ್ಷೆಯಾಗುವುದು’ ಎಂದು ಬಿಳಿಯ ರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ವಾಶಿಂಗ್ಟನ್ನನು ಕಾರ್ಯಕೌಶಲ, ಸ್ವಭಾವದ ಸವಿಗಳ ಸಾಧನದಿಂದ ನಿಗ್ರೋಗಳನ್ನು ಬಿಳಿಯರ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ಅವರನ್ನು ಇವರ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ತಂದನು.

ಈ ಮಹಾತ್ಮನಿಂದ ತನ್ನ ಜನರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಮಹಾವಿದ್ಯಾ ಸಂಸ್ಥೆಯು ನಿರ್ಮಿತವಾಯಿತು. ಉದಾತ್ತ ಆದರ್ಶದ ಗುರು ಬೂಕರ್ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಹಿರಿಯ ಸ್ನೇಹಿತನಾಗಿದ್ದ. ಆದರೆ ಯಾರಾದರೂ ಕರ್ತವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಶ್ರದ್ಧೆ ತೋರಿದರೆ ಬೂಕರ್ ಅವರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸದೆ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅವರೊಡನೆ ನಿಂತು ಅವರಿಂದಲೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನಡತೆಯನ್ನು ತಿದ್ದುವದು ಶಿಕ್ಷಣದ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಗುರಿಯೆಂದು ವಾಶಿಂಗ್ಟನ್ ತಿಳಿದಿದ್ದನು. ಉಪಾಧ್ಯಾಯರೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ ಶಿಸ್ತನ್ನು ಪಾಲಿಸುವದಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಗಮನ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಛಾತ್ರರ ವ್ಯಾಸಂಗಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲಸಮಯ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಮಿಕ್ಕ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಕಟ್ಟಡಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಸಾಧನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ನಿಗ್ರೋಗಳಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವ್ಯವಸಾಯವನ್ನು ಕಲಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಟೆಸ್ಟೆಗಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ತೆರೆಯಲು ಶಾಸನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ವಾಶಿಂಗ್ಟನ್ ವಾದಿಸಿದನು. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪರಿಶ್ರಮವುಳ್ಳ ಕಾರ್ವನ್ ಎಂಬಾತನಿಗೆ ಪ್ರಯೋಗ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದನು. ಅನೇಕ ಹೊಸ ಶೋಧನಗಳಾದವು. ಸುತ್ತಲಿನ ತೋಟಗಾರ ಈ ಸಂಶೋಧನದ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದರು. ಇಡೀ ದೇಶದ ವ್ಯವಸಾಯವೇ ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಹಿರಿಮೆಯಿಂದ ನಡೆಯುವಂತಾಯಿತು. ಸುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯವರು ಪ್ರಚಾರ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳನ್ನೇರ್ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮುಂದೆ ಈ ಪ್ರಚಾರಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಕುದುರೆಗಾಡಿ ಏರ್ಪಾಡಾಯಿತು. ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಈ ಯೋಜನೆ “ಚಲಿಸುವ ಶಾಲೆ” ಎಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ವಾಶಿಂಗ್ಟನ್ ತನ್ನ ಶರೀರದ ಗತಿ ಏನಾದೀತೆಂದು ಗಮನಿಸದೆ ದುಡಿದ ಫಲವಾಗಿ ಸಂಸ್ಥೆ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಬೆಳೆಯಿತು. ಆದರೂ ಅವನು ‘ಇನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕಾದದ್ದು ಬಹಳವಿದೆ, ಕಾಲ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಪ’ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದನು.

ಇಂದು ಟೆಸ್ಟೆಗೀ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ೩೧೦ ಜನ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿದ್ದಾರೆ; ೧೩೩ ಕಟ್ಟಡಗಳಿವೆ; ೩೫೫೦ ಎಕರೆಗಳ ವಿಶಾಲವಾದ ಆವಾರವಿದೆ. ಈ ಶಾಲೆಯ

ಮಾದರಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ಬೇರೆ ೧೪ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಶಾಲೆಗಳಾಗಿವೆ. 'ಗ್ರಾಮಾಂತರಗಳ ನಿಗ್ರೋಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಹಣ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿದರೂ ಸಾಲದೆ'ಂದು ಜೂಲಿಯಸ್ ರೋಸೆನ್ ವಾಲ್ಪನ್ನನು ಒಂದು ನಿಧಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಏರ್ಪಾಡಿನಿಂದ ಈಗ ೫೦೦ ಶಾಲೆಗಳು ನಡೆದಿವೆ; ಲಕ್ಷಾಂತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಜನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಬೂಕರನ ನಿರ್ಮಲ ನಿಃಸ್ವಾರ್ಥ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿದ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಥಿಯೋಡೋರ ರೂಸ್‌ವೆಲ್ಟನು ಈತನಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹ ಬೆಳೆಸಿದನು. ಹಾರ್ವರ್ಡ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವು ಈತನನ್ನು ಪ್ರಶಸ್ತಿಕೊಟ್ಟು ಸನ್ಮಾನಿಸಿತು; ನಿಗ್ರೋವಿಗೆ ಆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ದೊರೆತುದು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ಇದು ಮೊದಲನೆಯ ಬಾರಿ. ೧೯೧೫ ನೆಯ ನವೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಬೂಕರ್ ತೀರಿಕೊಂಡನು. ಬಾಳ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ವಿದ್ಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅವನು ಚಿರವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆದನು.

ಹಾರ್ವರ್ಡ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದವರು ವಾಶಿಂಗ್ಟನ್ನನ ಗೌರವಾರ್ಥವಾಗಿ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದ ಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು 'ತನ್ನ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಮೇಲೇಳಲು ಕೈಗೊಟ್ಟ ದೇವರ ಮತ್ತು ದೇಶದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸೇವಕನೆ'ಂದು ಈತನನ್ನು ಹೊಗಳಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಮುಖಸ್ತುತಿಯ ಅತ್ಯುಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಹಿರಿ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಈತನು ಅಮೇರಿಕನ್ನರಿಗೆ ಚಿರಸ್ಮರಣೀಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ; ಬಿಳಿ-ಕರಿಯರೆಲ್ಲರೂ ಈತನನ್ನು ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಆದರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈತನ ಸ್ಮರಣೆಗಾಗಿ ಸರಕಾರವು ೫೦ ಸೆಂಟಿನ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಅಚ್ಚು ಹಾಕಿಸಿತು. ೧೯೪೧ರಲ್ಲಿ ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್‌ನ 'ಹೌಸ್ ಆಫ್ ಫೇಮ್'ದಲ್ಲಿ ಈತನ ಭಾವಚಿತ್ರವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿಸಲಾಯಿತು. "ನೀನು ಎಷ್ಟು ದೀನನಾಗಿದ್ದರೇನು ? ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟಾಗಿದ್ದರೇನು ? ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿದ್ದರೇನು ? ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮುಂದುವರಿಯಲು ಅವಕಾಶವಿದೆ. ನಾವು ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವೆವೋ ಅಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿನ ಜಯವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು" ಎಂಬ ವಾಶಿಂಗ್ಟನ್ನನ ಮಾತುಗಳು ವಿಶಾಲ ಮಾನವ ಜನಾಂಗದ ಏಳಿಗೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ದುಡಿಯಲು ನಮ್ಮನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಚೇತನಗೊಳಿಸುತ್ತಿವೆ.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು:—

- (೧) ಬೂಕರ್ ಟಿ. ವಾಶಿಂಗ್ಟನ್ನನು ಯಾವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದನು ?
- (೨) ವಾಶಿಂಗ್ಟನ್ನನು ಕಲಿಯುವ ಹಸಿವನ್ನು ಹೇಗೆ ಹಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡನು ?
- (೩) 'ಟೆಸ್ಟಿಗಿ' ಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ವಾಶಿಂಗ್ಟನ್ನನು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಾವು ?
- (೪) ವಾಶಿಂಗ್ಟನ್ನನು ಬಿಳಿಯರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತನ್ನ ಮಾತಿನ ಚಾತುರ್ಯದಿಂದ ಹೇಗೆ ಒಲಿಸಿಕೊಂಡನು ?
- (೫) ಟೆಸ್ಟಿಗಿಯಲ್ಲಿ ವಾಶಿಂಗ್ಟನ್ನನು ಸಂಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಇಂದು ವಿದ್ಯಾದಾನದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ ?
- (೬) ವಾಶಿಂಗ್ಟನ್ನನ ಗೆಲವಿನ ಗುಟ್ಟು ಏತರಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದೆ ?

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ :-

- (೧) [೧] ' ಬಡತನದಿಂದ ತೊಳಲಿ ಬೇನೆ ಬೇಸರಿಕೆಗಳಿಂದ ಬಳಲಿ ನಿರ್ವಿಣ್ಣನಾಗಿದೆ ನಿಗ್ರೋ ಜನಾಂಗ.'
- [೨] ' ನಿಗ್ರೋ ಜನರ ಭಾಗ್ಯ ವಿಧಾತನೀತ !'
- [೩] ತನ್ನ ಗುಣಗಳ ಬಂಡವಾಳದಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಿದ ಮಹಾತ್ಮನೀತ.
- ಹೀಗೆ ಕರ್ತೃ ಪದವನ್ನು ಕೊನೆಗೆ ಇಡುವದರಿಂದ ಆಗುವ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು.
- (೨) ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಯಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ.
- [೧] ಉಟ, ವಸತಿ, ಶಿಕ್ಷಣಗಳ ವೆಚ್ಚಕ್ಕಾಗಿ ಬೂಕರನಿಗೆ ತನ್ನ ತೋಳುಗಳೇ ಆಧಾರವಾಗಿದ್ದವು.
- [೨] ' ಕಾವ್ಯ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ, ವಾಚನದಲ್ಲಿ ಇರುವಷ್ಟೇ ಗಾಂಭೀರ್ಯ ಗೌರವಗಳು ಹೊಲದ ಕಷ್ಟಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇವೆ.'

ಶಬ್ದ ವಿಚಾರ :-

- (೧) ಅಕ್ಷರಶೂನ್ಯ, ಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯ — ಹೀಗೆ ಶೂನ್ಯ ಶಬ್ದದಿಂದ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುವ ಐದು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
- (೨) ಕರ್ತೃತ್ವಶಕ್ತಿ, ಆಂತರಿಕಶ್ರದ್ಧೆ, ಭಾಗ್ಯವಿಧಾತ, ತ್ರಿವೇಣೀ ಸಂಗಮ, ವೃತ್ತಿ ಶಿಕ್ಷಣ — ಇವುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
- (೩) ವರ್ಣ, ವಿಸ್ತಾರ, ಬಗ್ಗ, ಬಳ್ಳಿ, ವಿನಾಯಕ, ಬಸನ — ಇವುಗಳ ತತ್ಸಮ ತದ್ಭವ ರೂಪಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
- (೪) ತಿಳುವಳಿಕೆ, ಗೆಲುವು, ಹಿರಿಯತನ, ಬಾಳುವೆ, ಹಾಸುಗೆ — ಇವುಗಳ ರೂಪ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
- (೫) ವಾಶಿಂಗ್ಟನ್ನನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುವ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಹೇಳಿರಿ.
- ಉದಾ :- ಭಾಗ್ಯವಿಧಾತ, ಹಿತಚಿಂತಕ, ವಿನಯಶಾಲಿ — ಇತ್ಯಾದಿ.

ವಾಕ್ ಶಿಕ್ಷಣ :-

ಕಾರ್ಯನಿಷ್ಠೆ, ನೀರಾಸೆ, ಪ್ರಸಂಶಿಸು, ಸ್ವೇತವರ್ಣ — ಈ ಶಬ್ದಗಳ ಶುದ್ಧರೂಪವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ಚರ್ಚೆ :-

ಶ್ರಮಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧಿಕಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ಭೇದವಿರಕೂಡದು.

ಬರೆಹ :-

- (೧) ವಾಶಿಂಗ್ಟನ್ನನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.
- (೨) ವಾಶಿಂಗ್ಟನ್ನನ ಅನುಕರಣೀಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.
- (೩) ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಲಮ್ಮಾಣಿ, ಹರಿಜನ, ಬೇಡ ಇಂತಹ ಒಂದು ಜನಾಂಗದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಬೂಕರ್ ಟಿ. ವಾಶಿಂಗ್ಟನ್ನನಂತಹನು ನಾನು ಎಂದು ಬಗೆದು, ತನ್ನ ಜನದ ವಿಳ್ಳೆಗಾಗಿ ಯಾವ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ದುಡಿಯಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ಒಂದು ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

೧೨. ಮಾನವನ ಮೊತ್ತಮೊದಲಿನ ಗೆಳೆಯ—ನಾಯಿ

[ಯಾವದಾದರೊಂದು ಪ್ರಾಣಿ ಇಲ್ಲವೆ ವನಸ್ಪತಿಯ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡುವ ಒಂದು ಮಾದರಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.]

ಮಾನವನಿಗೆ 'ಪ್ರಾಣಿ' ಯೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅವನನ್ನು ಕೀಳುಬಗೆದಂತಾಯಿತೆಂದು ಭಾವಿಸುವವರಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಾಣವಿದ್ದುದು ಪ್ರಾಣಿಯಲ್ಲವೆ? ಇತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಂತೆ ಮಾನವನಿಗೂ ಪ್ರಾಣವಿದೆ. ಪೃಥ್ವಿಯ ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಜೀವನ ಸ್ಪರ್ಧೆ ನಡೆದೇ ಇದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಾಣಿಯು ತನ್ನ ಸೀಳಿಗೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸತತ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ಸೃಷ್ಟಿ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ಮನುಷ್ಯನೂ ಹೊರತಾದವನಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಉಳಿದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಂತೆ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಇರುವವಲ್ಲದೆ, ಅವನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಗುಣವಿದೆ. ಅದೆಂದರೆ ಅವನ ಬುದ್ಧಿ—ವಿಚಾರಶಕ್ತಿ. ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಇರುವಷ್ಟು ಈ ಶಕ್ತಿಯು ಇನ್ನಾವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯನು ಈವರೆಗೆ ಬದುಕಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಮಾನವನ ಸಂಗಡವೇ ಉದಯಕ್ಕೆ ಬಂದ ಕೆಲವು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ದೇಹದಿಂದ ಎಷ್ಟೇ ಬಲಾಢ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಈಗ ಹೇಳಹೆಸರಿಲ್ಲವಾಗಿವೆ. ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಇತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟು ಅವುಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಬಾಳಿಗೆ ನೆರವನ್ನೂ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಅದೆಷ್ಟೋ ಕಾಡು ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಸಾಕು ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಎಮ್ಮೆ, ಆಕಳು, ಎತ್ತು, ಕೋಳಿ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಈ ಬಗೆಯ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೇ ಮಾನವನಿಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗಿವೆ.

ನಾಯಿಯು ಮನುಷ್ಯನ ಮೊತ್ತ ಮೊದಲಿನ ಸಾಕು ಪ್ರಾಣಿ ಎಂದು ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳ ಮೇಲಿಂದ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಸುಮಾರು ೫೦ ಸಾವಿರ ವರುಷಗಳಷ್ಟು ಪ್ರಾಚೀನವೆಂದು ಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಲಾಚಿತ್ರವೊಂದರಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯಾಕೃತಿಯೊಡನೆ ನಾಯಿಯಂತೆ ಕಾಣುವ ಒಂದು ಪ್ರಾಣಿಯದೂ ಉಂಟು. ಅದು ನಾಯಿಯ ಪೂರ್ವಜ ತೋಳನಾಗಿರುವ ಸಂಭವವೂ ಉಂಟೆಂದು ಬಲ್ಲವರ ಊಹೆಯಿದೆ. ಇದು ಹೇಗೆ ಮತ್ತು ಯಾವ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನ ಸಲಿಗೆಯ ಸಾಕು ಪ್ರಾಣಿಯಾಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾದರೂ ತೋಳಗಳ ಜಾತಿಯ ಪ್ರಾಣಿಯಿಂದ, ಮಾನವನು ಇದನ್ನು ತನ್ನ ಜೊತೆಗಾರನಾಗಿ ಆಯ್ದುಕೊಂಡನೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯ ಮಾನವರಿಗೆ ಬೇಟೆಯೇ ಜೀವನೋಪಾಯವಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ಮನುಷ್ಯರು ತಮ್ಮ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಉಳಿದು ಚೆಲ್ಲಿದ ಭಾಗ ತಿನ್ನಲು ಸವಿಗಲಿತು ಹತ್ತಿರ ಬಂದ ಪ್ರಾಣಿಯೇ ಇದಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಕೆಲವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ.

ನಾಯಿಯು ತೋಳಗಳ ಕುಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಪ್ರಾಣಿ; ಆದರೆ ಇಂದು ತೋಳ ಮತ್ತು ನಾಯಿ ಇವೆರಡರ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಿದೆ. ತೋಳ ಮತ್ತು ನರಿಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ತಮ್ಮ ಗುಂಪುಗೂಡಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇಂದು ಸಾಕಿದ ನಾಯಿಯು ತನ್ನ ವರ್ಗದ್ದೆ ಆದ ಇನ್ನೊಂದು ನಾಯಿ ಹತ್ತಿರ ಬಂದರೆ ರೌಸಿ ನಿಂದ ಬೊಗಲಿ ಜಗಳಾಡಲು ಹೋಗುವುದು. ಇಂದಿನ ನಾಯಿಯ ಗುಣವು ಮನುಷ್ಯನ ಸಹವಾಸದ ಫಲವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈಗಲೂ ನಾಯಿಯಲ್ಲಿ ತೋಳದ ಜಾತಿಯ ಹಲವು ಗುಣಸ್ವಭಾವಗಳು ಉಳಿದುಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಕಾಣಬಹುದು. ತೋಳನ ಹೆಸರು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೆದರಿಕೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರ ಭಯಾನಕ ಚಿತ್ರವು ಕಣ್ಣೆದುರು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ತೋಳವು ಹುಲಿಸಿಂಹಗಳಂತೆ ಒಂದು ಭಯಾನಕ ಪ್ರಾಣಿಯಲ್ಲ. ಬೇಟೆಗಾರನಿಗೆ ಇದು ಹುಲಿಸಿಂಹಗಳಂತೆ ಮೈಮೇಲೆ ಎರಿಬಂದ ಅನುಭವವು ಇಲ್ಲವೆ ಇಲ್ಲವೆಂದರೂ ಸಲ್ಲುವುದು. ಮರಿಯಾಗಿದ್ದಾಗಲೆ ತಂದು ಸಾಕಿದ ತೋಳಗಳು ನಾಯಿಯಂತೆ ನೆಮ್ಮಗೆಯ ಪ್ರಾಣಿಯಾಗಿ ಅನುಸರಿಸುವವೆಂದು ಹಲವು ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ಮನಗಂಡಿದ್ದಾರೆ; ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ತೋಳದ ಜಾತಿಯ ಈ ಕಾಡುಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಸಾಕುಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.

ನಾಯಿಯ ಗೆಳೆತನದಿಂದ ಮಾನವನು ಪಡೆದ ಲಾಭಗಳು ಅಷ್ಟಿಷ್ಟಲ್ಲ. ಆದಿಮಾನವರಿಗೆ ಆಹಾರವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವಲ್ಲಿ ನೆರವಾದ ಮಹೋಪಕಾರಿ ನಾಯಿ; ಅಂಗ ರಕ್ಷಕನಾದ ಸಂರಕ್ಷಕ ಮಿತ್ರ; ಗೃಹ ರಕ್ಷಕ ವೀರ; ಆಸರುಬೇಸರುಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಲೀಲಾವಿನೋದಗಳಿಂದ ಮನರಂಜನೆ ಮಾಡುವ ಸುಹೃದ. ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಲ್ಲದೂ ನಾಯಿಯು ಮಾನವ ಲೋಕಕ್ಕೆಲ್ಲ ಗುರುವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ನಾಯಿಯ ಅತಿ ಪ್ರಾಚೀನ ನಿಶ್ಚಿತವಾದ ಅವಶೇಷಗಳು ಪೂರ್ವ ಶಿಲಾಯುಗ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಕಂಡುಬರುವುವು. ಆ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನು ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ನಾಯಿಯ ಅಸ್ತಿಗಳು ಈ ಯುಗದ ಮಾನವರ ಅಸ್ತಿಗಳ ಸಂಗಡವೇ ಸಿಕ್ಕುತ್ತವೆ. ಆಗಿನ ಮಾನವನ ವಾಸಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ - ಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಗೋರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ನಾಯಿ ಮನುಷ್ಯನೊಡನೆ ಇದ್ದ ಕುರುಹುಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ.

ಋಗ್ವೇದ ಕಾಲದಷ್ಟು ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ನಾಯಿಯ ಹೆಸರು ಕೇಳಬರುತ್ತದೆ. ಸಾರಮೇಯವೆಂಬ ಇಂಥ ನಾಯಿ ಇದ್ದಿತಂತೆ. ರುದ್ರ-ಶಿವನಿಗೆ ನಾಯಿಗಳ ಒಡೆಯನೆಂದು ಯಜುರ್ವೇದದ ರುದ್ರಾಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವರ್ಣನೆಯಿದೆ. ನಾಯಿಗಳಿಗೂ ನಾಯಿಗಳ ಒಡೆಯನಿಗೂ (ಶ್ವಭ್ಯಃ, ಶ್ವಪತಿಭ್ಯಃ) ವಂದಿಸಿದ್ದುಂಟು. ನಾಯಿಯ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು ವೇದದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೂ ಮಡಿವಂತರ ಪಾಲಿಗೆ ನಾಯಿಯು

ಅಪವಿತ್ರ ಪ್ರಾಣಿ. ಆದರೂ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮ ಧರ್ಮರಾಜನು ಮಾತ್ರ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವದಾದರೆ ತಾನು ತನ್ನ ನಾಯಿಯೊಡನೆಯೇ ಬರತಕ್ಕವನೆಂದು ಹೇಳಿದ ನಂತೆ.

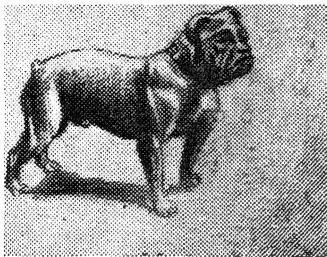
ಕ್ರಿಸ್ತ ಧರ್ಮದ ಹಳೆ ಮತ್ತು ಹೊಸ ಎರಡೂ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಾಯಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಿರಸ್ಕಾರವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದುಂಟು. ಅಪವಿತ್ರ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಸೇರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವುದು ಹೀನ ಕೆಲಸವೆಂದು ಬಗೆದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಜ್ಞಾವಿಧಿಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಬರಗೊಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ.

ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಹಟ್ಟಿಕಾರ - ದನಗಾರರಿಗೆ ನಾಯಿಯೆಂದರೆ ಪಂಚಪ್ರಾಣ. ಮಲ್ಲಯ್ಯನ (ಖಂಡೋಬನ) ಒಕ್ಕಲುಗಳಿಗೆ ನಾಯಿಯು ಒಂದು ಪೂಜ್ಯ ವಸ್ತುವಾಗಿದೆ. ಮಲ್ಲಯ್ಯದೇವರ ಕುದುರೆಯ ಹಿಂದೆ ನಾಯಿಯು ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಮೂರ್ತಿಗಳಿವೆ.

ಜೈಮಿನಿಯ ಉಪನಿಷದ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾದ ನಾಯಿಗಳ ಉಲ್ಲೇಖ ಬಂದಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದವರ (ವಡುಕರ) ನಾಯಿ ಹಾಗೂ ಜನರ ಗಲ್ಲ ಮಿಸೆಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಪುರಾತನ ತಮಿಳು ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದುಂಟು. ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನಗಳಿಗೆ ನಾಯಿಯೆಂದರೆ ಅಚ್ಚು-ಮೆಚ್ಚು. ಹಿಂದೂ ದೇಶದಂತೆ ಇಜಿಪ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೂ ಅತಿ ಪುರಾತನ ಕಾಲದ ನಾಯಿಗಳ ಅಪಶೇಷಗಳು ಪಿರಾಮಿಡ್ಡುಗಳ ಗೋರಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಇಜಿಪ್ಟಿಯನ್ರು ನಾಯಿಯನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ಮನೆಯ ನಾಯಿಯು- ಮರಣ ಹೊಂದಿದರೆ ಮನೆ ಜನರೆಲ್ಲ ಮೈಮೇಲಿನ ಕೂದಲುಗಳನ್ನು ಬೋಳಿಸಿ, ಕೆಲದಿನ ಉಪವಾಸ ಮಾಡುವ ವಾಡಿಕೆಯೂ ಇದ್ದಿತೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಿದೆ. ನಾಯಿಯನ್ನು ಪೂಜ್ಯ ವಸ್ತುವೆಂದು, ದೇವರೆಂದು, ಭಾವನೆಯಿದ್ದ ಜನಾಂಗಗಳೂ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಇದ್ದುವು.

ನಾಯಿಯ ಉದ್ದವಾದ ಮುಖ, ಅಗಲವಾದ ಬಾಯಿ, ಅದರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಅಂದರೆ ೪೨ ಹಲ್ಲುಗಳು, ಉದ್ದವಾದ ನಾಲಗೆ, ಹರವಾದ ಎದೆ, ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಉಗುರುಗಳು, ಇಂತಿಹ ನಾಯಿಯ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತಹ ದೇಹ ರಚನೆಯಿದೆ. ಇದರ ಮೈ ಬೆವರುವದಿಲ್ಲ; ನಾಲಗೆಯಿಂದ ಬೆವರು ಸೋರುವುದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಬಿಸಿಲುಗಾಲದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಓಡಿ ಓಡಿ ದಣಿದಾಗ ಹೊರಚಾಚಿದ ಕೆನ್ನಾಲಗೆಯು ಹನಿಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ನಾಯಿಗೆ ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆ ಪಾಡಿಗಾಗಿ ತುಂಬ ಓಡಾಟ ನಡಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಹಾಗೆ ಗಟ್ಟಿ ಪುಪ್ಪುಸಗಳು ಇದಕ್ಕುಂಟು.

ನಾಯಿಯ ಮೂಗು ಬಹಳ ಹರಿತ. ಬುಲ್-ಡಾಗ್‌ನ ಮೂಗು ಚಿಕ್ಕದು. ಆದುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಉಳಿದ ನಾಯಿಗಳಷ್ಟು ದೂರದಿಂದ ವಾಸನೆ ಹತ್ತುವುದಿಲ್ಲ. ಸಶಕ್ತ ನಾಯಿಯ ಮೂಗು ಯಾವಾಗಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಸಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಒಣ ಮೂಗಿನ ನಾಯಿಗೆ ವಾಸನೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ—

ಬುಲ್-ಡಾಗ್

ಒಣ ನಾಲಗೆಗೆ ಹೇಗೆ ರುಚಿ ಗೊತ್ತು ಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ. ಮನುಷ್ಯರ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಮೂಗು ಸೋರುತ್ತಿದ್ದರೆ ನಮಗೆ ವಾಸನೆ ತಿಳಿಯುವುದು ಕಷ್ಟ! ನಾಯಿಯ ಕಿವಿಗಳು ಕೂಡ ಅದರ ಮೂಗಿನಷ್ಟೇ ತೀಕ್ಷ್ಣ.

ಕಿವಿ ಮೂಗುಗಳಷ್ಟು ನಾಯಿಗೆ ಕಣ್ಣಿನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಬಣ್ಣಬಣ್ಣಗಳ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ವಿಶೇಷ ಹೊಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ನಾಯಿಯನ್ನು ಮನೆಯಿಂದ ಎಷ್ಟೇ ದೂರ ಒಯ್ದುಬಿಟ್ಟರೂ ತಪ್ಪದೇ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯೊಳಗಿನ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಹುಟ್ಟುಗುಣವಾಗಿಯೇ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲ ಕಾಡು ಜನರಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಈ ಗುಣವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ನಾಯಿಗಳ ಮೈಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ ಇದರಲ್ಲಿ ನಾಲಕ್ಕಾರು ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆಯಿಂದಲೂ ವಿಂಗಡಿಸುವ ವಾಡಿಕೆಯು ಈಗ ರೂಢವಾಗುತ್ತಲಿದೆ.

- (೧) ಹವೆಯಲ್ಲಿ ಕತ್ತನೆತ್ತಿ ನಾತ ಹಿಡಿದು ಹೊರಡುವ ಬೇಟೆನಾಯಿಗಳು.
- (೨) ನೆಲ ಮೂಸಿ ಅದರ ಮೇಲಿಂದ ತನ್ನ ಭಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಬೇಟೆನಾಯಿಗಳು.
- (೩) ನೆಲ ಕೆದರಿ ಕಾದಿ ಬೇಟೆಯಾಡುವ ನಾಯಿಗಳು.
- (೪) ಬೆಂಗಾವಲಿನ ಅಥವಾ ದಾರಿ ತೋರಿಸುವಂತಹ ಸಹಾಯಕ ನಾಯಿಗಳು.
- (೫) ಚಿನ್ನಾಟಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಕಿದ ಆಟಿಗೆಯ ಚೆಂಡದ ನಾಯಿಗಳು.
- (೬) ಮತ್ತು ಇನ್ನಿತರ ಸಂಕೀರ್ಣವರ್ಗದ ನಾಯಿಗಳು.

ಇಂತಿವು ನಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಆರು ಬಗೆಗಳಾಗಿವೆ.

ಕ್ರಿಸ್ತಿ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥವು ನಾಯಿಯನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿದ್ದರೂ ಯುರೋಪಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೇಶದವರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಜಾತಿಯ ನಾಯಿಗಳ ಶ್ರೇಷ್ಠ ತಳಿಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮ ಪ್ರಕಾರಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಅವರಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ದೇಶ ವಿದೇಶಗಳ ಜಾತಿ ನಾಯಿಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳಾಗು

ತ್ತವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮುನ್ನೂರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬಗೆಯ ನಾಯಿಗಳು ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಬರುವುವು. ನಾಯಿಗಳ ಸ್ವಭಾವ, ಉಪಯುಕ್ತತೆಯ ರೀತಿ, ಬಣ್ಣ, ಆಕಾರ, ಅದರ ಅಂಗಾಂಗಗಳ ಮೈಕಟ್ಟಿನ ವರ್ಣನೆಯೊಡನೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಿವರಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಹಲವು ಗ್ರಂಥಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ನಾಯಿಯ ವಿಶ್ವಕೋಶವೂ ಆಗಿದೆ.

ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಮಡಿವಂತಿಕೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯ ಮೂಲಕ ನಾಯಿಯನ್ನು ಸಾಕುವುದಕ್ಕೆ ಉತ್ತೇಜನವು ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಸಾಕಿದರೂ ಜಾತಿಯ ನಾಯಿಯನ್ನೇ ಸಾಕಬೇಕು, ಎಂಬ ಹಂಬಲವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿಯೋ ಬೀದಿಯ ಅನಾಥ ನಾಯಿಯನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಂದು ತಾಸುಂಡು ಉಳಿದ ಎಂಜಲು ಅಥವಾ ತಂಗಳು ಅನ್ನ ರೊಟ್ಟಿ ಕೊಟ್ಟು, ಹಾಗೂ ಹೀಗೂ ಜೀವಂತ ಇಡುವ ವಾಡಿಕೆಯುಂಟು. ಆದರೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಡಾಡಿ ನಾಯಿಗಳನ್ನು ಸಾಕುವವರು ಸಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವುದು. ಮೇಲೆ ವಿವರಿಸಿದ ಉಪಯುಕ್ತತೆಯ ಕಡೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿ ಕೊಟ್ಟು ತಮಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಜಾತಿನಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ತಂದು ಸಾಕುವರು. ಅಲ್ಲಿ ನಾಯಿಯನ್ನು ಸಾಕುವವರ ಶ್ವಾನ ಸಂಘಗಳಿವೆ. ಅದಕ್ಕೆ 'ಕೆನ್ನೆಲ್ ಕ್ಲಬ್' ಎಂಬ ಹೆಸರು.

ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಜಾತಿಯ ನಾಯಿಗಳ ತಳಿಯೇ ಉಳಿದು ಅವುಗಳ ಪೀಳಿಗೆಯೇ ಬೆಳೆಯುವುದು ಅವಶ್ಯವಷ್ಟೆ? ಈ ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ಓಣಿಗುಂಟ ಅಲೆದಾಡುವ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲವ ನಾಯಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಕರ್ತವ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ನಾಯಿಗಳ ಪೀಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅವಗುಣಗಳು ಇಳಿಯದಂತೆ ಶ್ವಾನಸಂಘದವರು ಜಾಗೃತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಜಾತಿಯ ಮರಿಗಳೇ ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕುವ ಏರ್ಪಾಟ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮರಿಗಳ ವಂಶಾವಳಿಯನ್ನು ರಜಿಸ್ತರ ಮಾಡಿಸಿ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಅದರಿಂದ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪ್ರಕಾರದ ನಾಯಿಗಳ ತಳಿಯು ಉಳಿದಿದೆ. ಅಂತಹ ಕುನ್ನಿಗಳು ಎನಿಲ್ಲೆಂದರೂ ನೂರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಲೆ ಬಾಳುತ್ತವೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈಗ ನಾಯಿಯ ಕ್ಲಬ್ಬುಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿವೆ.

ಚಿನ್ನಾಟಿಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಕುವ ಅಂದಚಿಂದದನಾಯಿ.

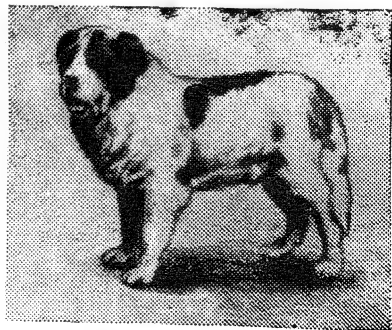
ನಾಯಿಯ ಉಪಯುಕ್ತತೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ವರ್ಣಿಸಿದರೂ ಕಡಿಮೆಯೇ. ಚಿನ್ನಾಟಿಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಕುವ ಅಂದ ಚಿಂದದ ನಾಯಿಗಳನ್ನು ನೀವು ನೋಡಿರಬಹುದು. ಅವು ಯಾವಾಗಲೂ ಒಡೆಯನ ಹಿಂದೆ ಹಿಂದೆ ಅಲೆದಾಡುವುವು.

ಯಜಮಾನರಿಗೆ ಸಂಗಾತಿಯಾಗಿ

ಆತನಿಗೆ ಆನಂದ ಕೊಡುವುದು ಇವುಗಳ ಕೆಲಸ. ಮನೆಗೆ ಯಾರಾದರೂ ಆಪ್ತಮಿತ್ರರು ಬಂದರೆ ಸಲಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತ ಅವರ ಕಾಲಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡಿ ನಲಿವುದೋರುತ್ತ ಅವರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸುವುದು. ಗಂಭೀರ ವೃತ್ತಿಯ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯ ಸವಿಯಾದ ಮಾತುಕತೆಗಳಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಲು ಬಾರದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಈ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಅವನ ನಾಯಿಯು ಸಫಲ ಮಾಡಬಹುದು. ಊಟ ಮಾಡುವಾಗ ಟೇಬಲಿನ ಕೆಳಗೆ ನಿಂತು ಅತಿಥಿಗಳೂ ಮನೆಯವರೂ ಕೊಟ್ಟ ಕೇಕ್, ಬ್ರೆಡ್ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ತಿಂದುಹಾಕುವುದು, ಯಜಮಾನಿಯ ಸಂಗಡ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಅಲೆದಾಡುವುದು, ಅವಳು ಕೊಟ್ಟ ಕೈಚೀಲವನ್ನು ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಮನೆಗೆ ಒಯ್ಯುವುದು, ಮೋಟಾರಿನಲ್ಲಿ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಕುಳಿತು ಮೋಟಾರಿನ ಸೊಬಗನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು, ಈ ಮುಂತಾದವು ಈ ವರ್ಗದ ನಾಯಿಯ ಕೆಲಸಗಳಾಗಿವೆ.

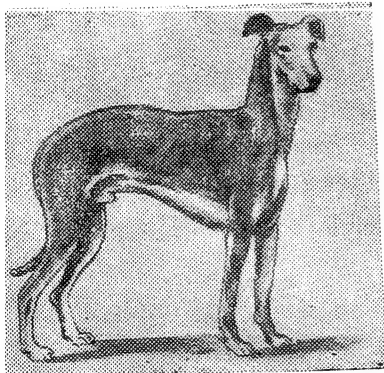
ಇನ್ನು ಕೆಲ ನಾಯಿಗಳು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಜೀವನದ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಗಾತಿಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅವರ ಕೆಲಸದ ಭಾರವನ್ನು ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಕುರುಬ, ದನಗಾರರ, ದನಕುರಿಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಹೊಣೆಯು ಅವರ ನಾಯಿಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಅವರ ನಾಯಿಗಳು ಅವರ ಗುಂಪಿನ ಸಾವಿರಾರು ದನಕುರಿಗಳನ್ನೂ ಗುರುತಿಸಬಲ್ಲವು. ಕುರಿಗಳನ್ನು ದೊಡ್ಡಿಯಿಂದ ಹೊರತೆಗೆದು ಮೇಯಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಾಯಿಗಳು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಈ ಬಗೆಯ ವಿಶೇಷ ತರಬೇತು ಪಡೆದ ನಾಯಿಗಳು ಯುರೋಪ್, ಅಮೇರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿವೆ.

ಮೂಸಿ ವಾಸನೆಯ ಮೇಲಿಂದ ನಾಯಿಯು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಲ್ಲದಾಗಿದೆ. ಪೊಲಿಸ್ ಖಾತೆಯವರು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಾಯಿಗಳನ್ನು ಅಪರಾಧಿಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ ಸಾಟಿಯನ್ ಜಾತಿಯ ನಾಯಿಗೆ ಈ ಬಗೆಯ ಶಕ್ತಿಯು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಕಳವು ಅಥವಾ ದರೋಡೆಯಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಈ ನಾಯಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ನೆಲದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳ ನಾತದಿಂದ ಅದು ಹುಡುಗರನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ. ಬರ್ಫದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಎಸ್ಮೋ ಜನರೂ ನಾಯಿಗಳ ಸ್ವಭಾವದ ಲಾಭವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಬರ್ಫದ ಪ್ರದೇಶ

ಸೆಂಟ ಬರ್ನಾರ್ಡ್

ದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡುವಾಗ ಜನರು ಎಷ್ಟೋ ಸಾರೆ ಜಾರಿ ಬರ್ಫದಲ್ಲಿ ಹೂತು ಹೋಗುವ ಸಂಭವವಿದೆ. ಇಂಥ ಅಸಹಾಯ ಜನರನ್ನು ಹುಡುಕಿತೆಗೆಯುವುದಕ್ಕೆ ನ್ಯೂಫೌಂಡಲಂಡ, ಸೆಂಟ ಬರ್ನಾರ್ಡ್ ಜಾತಿಯ ನಾಯಿಗಳಿಂದ ಬಹಳ ಸಹಾಯ ವಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವಿತ್ಸರಲಂಡದಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ನಾಯಿಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಾಕು ತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಬರ್ಫದ ಶಿಖರಗಳನ್ನು ಏರುವುದಕ್ಕೂ ಬರ್ಫದಿಂದ ಜಾರುವ ಆಟ ವನ್ನು ಆಡುವುದಕ್ಕೂ ಬಂದ ಜನರು ಆಗಾಗ ಅಪಘಾತಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವುದುಂಟು. ಅಂತಹರನ್ನು ಹುಡುಕಲಿಕ್ಕೂ ರಕ್ಷಿಸಲಿಕ್ಕೂ ಈ ನಾಯಿಗಳಿಂದ ತುಂಬ ಸಹಾಯ ವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ನಾಯಿಗಳ ಕೂರಳಿಗೆ ಆಹಾರದ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಅಸಹಾಯದ ಮನುಷ್ಯರು ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಆಹಾರ ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಔಷಧದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನೂ ಇವುಗಳೊಡನೆ ಕಳಿಸುವುದುಂಟು.

ಬೇಟೆಯಾಟದಲ್ಲಂತೂ ನಾಯಿ ಗಳಿಲ್ಲದೆ ನಡೆಯದು. ಯಾವ ಬೇಟೆಗೆ ಯಾವ ಬಗೆಯ ನಾಯಿ ತಕ್ಕನೆಂಬುದನ್ನು ಬೇಟೆಯವರು ಅರಿತಿರುತ್ತಾರೆ. ಬೇಟೆಯ ಕಾಲ ದಲ್ಲಿ ಯಜಮಾನನು ಗಂಡಾಂತರ ದಲ್ಲಿದ್ದರೆ, ನಾಯಿಯು ಜೀವದ ಪರಿವು ಇಲ್ಲದೆ ಒಡೆಯನನ್ನು ಉಳಿ ಸಲು ಕಾದಾಡಿದ ಉದಾಹರಣೆ ಗಳಿಷ್ಟೋ ಇವೆ!

ಬೇಟೆಯ ನಾಯಿ

ಸಾಕಿದ ಒಡೆಯನ ಗುಣಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅವಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ನಡೆವಲ್ಲಿ ನಾಯಿಯನ್ನು ಸರಿಗಟ್ಟುವ ಪ್ರಾಣಿಯು ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ. ಈ ಬಗೆಯ ಸಮರಸಭಾವದ ಮೂಲಕ ಇಂತಹ ನಾಯಿಗಳು ಯಜಮಾನನ ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನು ಅರಿತು ಸಹಭಾಗಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಸಾಕಿದ ಒಡೆಯನು ಕಾಣದಾದರೆ ಊಟ ನಿದ್ರೆ ಸಹ ತೊರೆಯುವವು; ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಸಹ ಬಿಡುವವು. ನಾಯಿಗಳ ಇಂತಹ ಕಥೆಗಳು ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉಂಟು.

ರೋಮನ್ನರು ನಾಯಿಗಳನ್ನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ ! ಅವುಗಳಿಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಚಿಲಿಖತ್ತು, ಮೊನೆಚಾದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಸಲಾಕೆಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕೊರಳಪಟ್ಟಿ ಮುಂತಾದ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಸಂದೇಶ, ಕಾಡತೊಸು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕಳಿಸುವ ಕೆಲಸ ನಾಯಿಗಳಿಂದ

ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇವು ಪ್ರಥಮ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಗಾಯಾಳು ಸಿಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಉಪಯೋಗ ಬೀಳುತ್ತವೆ.

ಕಳೆದ ಜಾಗತಿಕ ಮಹಾಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಂರಕ್ಷಕ ಜಾತಿಯ ನಾಯಿಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲ ರಾಷ್ಟ್ರದವರೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡರು. ಒಳಗೆ ಪರಕೀಯರು ನುಸುಳಿಕೊಳ್ಳದಂತೆ ಗಡಿಯನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಇವುಗಳಿಂದ ತುಂಬ ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಶತ್ರುಗಳ ಸುಳಿವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಎಚ್ಚರಿಸುವಲ್ಲಿ ನಾಯಿಯೇ ಮನುಷ್ಯನಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ನಾಯಿಗಳಿಂದ ಈ ಬಗೆಯ ಲಾಭಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಿದ್ದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಉತ್ತಮ ಜಾತಿಯ ಪೀಳಿಗೆಯೇ ಬೆಳೆದುಬರುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡುವುದು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿಲ್ಲವೇ ?

—ಮಾಧವ ಜೋಶಿ.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು:—

- (೧) ನಾಯಿಯು ಮನುಷ್ಯನ ಸಲುಗೆಯ ಪ್ರಾಣಿ ಹೇಗೆ ಆಯಿತು ?
- (೨) ನಾಯಿಯ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಬಗೆಯಿಂದ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ.
- (೩) ನಾಯಿಯ ಉಲ್ಲೇಖವು ಪುರಾತನ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ ?
- (೪) ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರು ನಾಯಿಯ ಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ಆಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ವಹಿಸುವರು ?

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ:—

- (೧) ನಾಯಿಯು ಮಹೋಪಕಾರಿ, ಸುಹೃದ, ಸಂರಕ್ಷಕ ಮಿತ್ರ ... ಹೀಗೆ ನಾಯಿಯ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಹೇಳಿರಿ.
- (೨) ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯ ಅರ್ಥವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ತೋರಿಸಿರಿ.
 - [೧] ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತವಿಲ್ಲದೆ ನಿರ್ಣಯ ಕೊಟ್ಟರು,
ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತಿಯಾಗಿ ನಿರ್ಣಯಕೊಟ್ಟರು.
 - [೨] ನೀನು ಬಾರದ ಹೊರತು ನಾನು ಮನೆ ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ,
ನೀನು ಬಂದ ಹೊರತು ನಾನು ಮನೆ ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ.
 - [೩] ನಾಯಿಯು ಅನಾಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ ಓಡುವದು,
ನಾಯಿಯು ಆಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ ಓಡುವದು;
- (೩) ಓಡು, ಸಾಗು, ನಡೆ, ಹೆಜ್ಜೆಯಿಕ್ಕು, ದಟ್ಟಡಿಯಿಡು ಇವುಗಳನ್ನು ವೇಗವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಹೋಗುವ ಅನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಶಬ್ದ ವಿಚಾರ:—

- (೧) ಜೊತೆಗಾರ, ಹಟ್ಟಿಕಾರ, ದನಗಾರ, ಬಳೆಗಾರ, ಕಂಚುಗಾರ, ಕುರುಬ, ಸಂಗಾತಿ — ಇವು ಎಂತಹ ನಾಮಗಳೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿರಿ,
- (೨) ಶ್ವಾನ ಸಂಘ, ಜೀವನೋಪಾಯ, ಪ್ರಾಣ — ಇವುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
- (೩) ಕೆನ್ನಾಲಿಗೆ (ಕೆಂಪು ನಾಲಿಗೆ) ಹೀಗೆ ಮಣ್ಣು, ಅಕ್ಕಿ, ಉರಿ, ಬೆಳಗು, ಕಣ್ಣು, ಜೆಡೆ — ಇವುಗಳಿಗೆ ' ಕೆಂಪು ' ವಿಶೇಷಣ ಬರುವಂತೆ ಬರೆಯಿರಿ.

- (೪) ಹೊರು, ಹೋರು; ಇಡು — ಈಡು; ಬಿಡು, ಬೀಡು; ಕುಡು, ಕೂಡು; ನಿಡು, ನೀಡು; ಸುಡು, ಸೂಡು; ಅಡು, ಅಡು; ಇವುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು

ನಾಕಶಿಕ್ಷಣ:—

- (೧) ಅಜನ್ಮವೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಸಿಕ್ಕದೆ, ಅದರೆ ಸಾವು ಬರುವವರೆಗೂ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಬದುಕಿರಲು ದೊರೆತ ಹಿಂದೂ ದೇಶದ ನಾಯಿ.
(೨) ಜೀವಂತ ಇರುವ ವರೆಗೂ ಸೊಗಸಾಗಿ ತಿಂದು ಅರೋಗ್ಯ ಹುಮ್ಮಸ್ಸುಗಳಿಂದ ಬಾಳಿ ಒಡೆಯನಿಂದ ಅಕ್ಕರೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು, ನಿರುಪಯುಕ್ತವಾಗುತ್ತಲೆ ಗುಂಡಿನ ಬಾಯಿಗೆ ಈಡಾಗಬೇಕಾಗುವ ಇಂಗ್ಲಂಡ, ಜರ್ಮನಿ ನಾಯಿ. ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ಯಾರ ಪಾಡು ಲೇಸೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

ಚರ್ಚೆ:—

‘ಮಾನವನಿಗಿಂತಲೂ ನಾಯಿಯು ಅಪವಿತ್ರ ಪ್ರಾಣಿಯಲ್ಲ’

ಬರೆಹ:—

- (೧) ‘ನನ್ನ ನಾಯಿ’ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಒಂದು ನಿಬಂಧನನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
(೨) ನಾಯಿಯು ತನ್ನ ಯಜಮಾನನನ್ನು ಗಂಡಾಂತರದಿಂದ ಪಾರು ಮಾಡಿದ ಒಂದು ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರಿ.
(೩) ನಾಯಿಯ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

೧೩. ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನ ದಿನಚರಿ

[ಮಧ್ಯಮ ತರಗತಿಯ ಇಂದಿನ ಒಂದು ಸಂಸಾರ ಚಿತ್ರ. ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನಂತಹ ಗೃಹಿಣಿಯರ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸುಮಾರಾಗಿ ಮನೆ-ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಬಗೆಯ ಗೃಹಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಪಾಡಿಗೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ದುಡಿತವು ಬರುತ್ತದೆ, ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಸ್ತ್ರೀಜೀವನದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದ್ದಾಗಿದೆ.]

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಐದುವರೆ ಗಂಟೆಗೆ ಅಲಾರಾಂ ಹೊಡೆಯಿತು. ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನವರು ಎದ್ದು ನೋಡಿದರೆ ಇನ್ನೂ ನಾಲ್ಕು ನಾಲ್ಕುವರೆ ಗಂಟೆ ಮಾತ್ರ ಅದಹಾಗಿತ್ತು. ಹಾಳು ಗಡಿಯಾರ ದಿನಾ ಒಂದು ಗಂಟೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತೆ, ಎರಡು ತಿಂಗಳಿಂದಲೂ ಅದನ್ನು ಸರಿ ಮಾಡಿಸಬೇಕು, ಎಂದುಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲೇ ಕಾಲಕಳೆದಾಯಿತು. ರಾತ್ರಿ ಅದನ್ನು ಒಂದು ಗಂಟೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸಿ ಇಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಮಲಗುವದು ಹೊತ್ತಾದ್ದರಿಂದ ಅದು ಮರತೇ ಹೋಗಿತ್ತು.....ಇನ್ನೂ ಮೊದಲು ಕೋಳಿ ಸಹ ಕೂಗಿರಲಾರದು. ಮತ್ತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಲಗೋಣವೆಂದರೆ, ಪುನಃ ಎಚ್ಚರಾಗಲು ಹೊತ್ತಾಗ ಬಹುದು. ಹೇಗಾದರೂ ಎದ್ದಾಯಿತು. ಅತ್ತೆ ತುಳಸಿ ಪೂಜೆಗೆ ಏಳುವದರೊಳಗೆ

ಮನೆಕೆಲಸವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿಸಿಬಿಡಬಹುದು. ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯನ್ನು ಕೆಲಸಗಿತ್ತಿ ಸಾರಿಸುವ ಹಾಗಿಲ್ಲವಲ್ಲ; ಅದಷ್ಟು ಕೆಲಸ ಮುಗಿಸಿ ನೀರೊಲೆಗೆ ಉರಿ ಹಾಕಿಬಿಟ್ಟರೆ ಅವರು ಏಳುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ನೀರು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತೆ. “ ಅವರು ” ಎಂದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನ ಯಜಮಾನರು—ರಾಮರಾಯರು..... ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನ ಕಣ್ಣು ಇನ್ನೂ ನಿದ್ರೆಯ ಜೊಂಪಿನಿಂದ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತ ಇದೆ. ಹೋಗಲಿ, ಇವೊತ್ತಿನ ದೇನು ಹೆಚ್ಚುಗಾರಿಕೆ ? ಆಕೆ ಹಾಯಾಗಿ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಿದ್ದು ಎಂದಾದರೂ ಉಂಟೆ ! ರಾತ್ರಿ ಹನ್ನೊಂದು ಗಂಟೆಗೆ ಮಲಗುವದು; ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಐದು ಗಂಟೆಗೆ ಎಳುವದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮನೆಗೆಲಸದ ರಥವನ್ನು ತುಯ್ಯುವವರು ಯಾರು ? ಅವರಿಗೆ ಐವತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಸಂಬಳ ಹೆಚ್ಚಾದರೆ ಒಬ್ಬ ಅಡಿಗೆಯವನನ್ನಾದರೂ ಗೊತ್ತುಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅಂದರೆ ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಇನ್ನೇನು ಖರ್ಚು ಬಂದೊದಗುತ್ತ ದೆಯೋ, ಯಾರು ಬಲ್ಲರು ! ಅದಲ್ಲದೆ ಅಡಿಗೆಯವನಿದ್ದರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದುಂದು ವೆಚ್ಚ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಅವನಿಗೆ ಕೊಡುವ ಸಂಬಳ ೨೫ ರೂಪಾಯಿಯಾದರೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದ ಹಾಗೆ ೫೦ ರೂಪಾಯಿನ ಸಾಮಾನು ಮಾಯವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತೆ. ಅದೇ ಹಣ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಇನ್ನೆರಡು ಒಳ್ಳೆಯ ಸೀರೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಮಾಲತಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪಾಠ ಹೇಳುವ ವೀಣೆ ಮೇಸ್ಪರನ್ನು ಗೊತ್ತುಮಾಡ ಬಹುದು. ಅಂತೂ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನಿಗೆ ಕೆಲಸದ ಹೊರೆ ಕಡಮೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದು ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿಲ್ಲ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಣವೂ ಉಳಿಯುವದಿಲ್ಲ. ನೆರೆಮನೆಯ ಶಾರದೆಯ ಗಂಡನಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಕಡಿಮೆ ಸಂಬಳ ಬಂದರೂ ಅವರು ಹೇಗೋ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಸುಖವಾಗಿಯೇ ಸಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಅದೃಷ್ಟವಿರಬೇಕು.

ಹೀಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯ ಕಸಮುಸುರೆ ಎಲ್ಲಾ ತೀರಿಸಿ, ನೀರೊಲೆಗೆ ಉರಿಹಾಕಿದರು. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮುಂಚೆ ಎದ್ದರೂ ಈ ಕೆಲಸವೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿಯುವದೊಳಗೆ ಬೆಳಕು ಹರಿಯುವ ಸಮಯ. ರಾಮ-ರಾಯರೂ ಇನ್ನೇನು ಎಳುವ ಹೊತ್ತು. ಇನ್ನು ಕಾಫಿಗೆ ಸಿದ್ಧಮಾಡಬೇಕು. ಎದ್ದು ಮುಖ ತೊಳೆದ ಕೂಡಲೆ ಮೊದಲನೆಯ ವರಸೆ ಒಂದು ಕಪ್ಪು ಕಾಫೀ ಬೀಳದಿದ್ದರೆ ರಾಯರಿಗೆ ಆಕಾಶವೇ ಕಳಚಿಬೀಳುವದು. ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ ಕಾಫೀ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿದ್ದಿದ್ದರೆ, ಅವರೇ ಕಾಫೀ-ಪುಡಿ, ಸಕ್ಕರೆ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಒಲೆಯ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತು, ಹೆಂಡತಿಗೆ ನೆರವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ, ನೀರು ಉರುಳುತ್ತೆ, ಒಲೆ ಆರುತ್ತೆ, ಹಾಲು ಉಕ್ಕಿ ದಂಡವಾಗುತ್ತೆ. ಹೀಗೇನಾದರೂ ಅವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಟ್ಟು ಐದು ನಿಮಿಷದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಗಂಟೆ ವ್ಯರ್ಥಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಎಳುವದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆಯೇ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ ಕಾಫೀ ಮಾಡಿಟ್ಟು ಅವರು ಕಾಫೀ ಮನೆಗೆ ಕಾಲಿಡದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಗಂಡನ ನೆವದಲ್ಲಿಯೇ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನಿಗೂ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮುಂಚೆ ಕಾಫೀ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದಾದರೂ ರಾತ್ರಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಹಾಲು ಒಡೆದು

ಹೋದರೆ ಯಜಮಾನರು ಬೇಸರುಗೊಂಡಾರಿಂಬ ಯೋಚನೆ ದಿನಾ ಇದ್ದೇಇರುತ್ತದೆ. ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ಆರು ಗಂಟೆಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಯಾರು ತಾನೆ ಹಾಲು ತಂದುಕೊಡುತ್ತಾರೆ!

ಕಾಫೀ ಮುಗಿಯುವ ವೇಳೆಗೆ ಮುಸುರಿ ತಿಕ್ಕುವಳು ಬಂದು ಕೂಗುತ್ತಾಳೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನಿಗೆ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನಿತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಸಲ್ಲುವದಾದರೂ ಆಕೆ ಯಜಮಾನಿಕೆ ಮಾಡುವದು ಈ ಪರಿಚಾರಿತಿ, ಮನೆಯ ಆಳು ತಿಮ್ಮ ಇವರಿಬ್ಬರ ಮೇಲೆ ಮಾತ್ರ. ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಅದು ಸಹ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಳುಗಳ ಮೇಲೆ ಜೋರು ಮಾಡಿದರೆ ಅವರು ಕಾಲು ಕೊಡವಿಕೊಂಡು ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಬೇರೆ ಆಳು ಸಿಕ್ಕುವದು ಕಷ್ಟ. ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ತೊಳೆಯುವದಕ್ಕೆ ಕೊಡುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ರಾಯರು ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ರಾಮರಾಯರು ತಮ್ಮ ಬನಿಯನ್, ಟಾವೆಲ್ ಮುಂತಾದ್ದನ್ನು ಸಿಕ್ಕಿದ ಕಡೆ ಎಸೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಹುಡುಕಿ ಸಿದ್ಧನಾಡಿಕೊಡುವದು ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನ ಕೆಲಸ. ಗಂಡನ ಸ್ನಾನ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ ತಾನೂ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಅಡಿಗೆಯ ಕೆಲಸ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಗಂಡನಿಗೆ ಎರಡನೆಯ ಸಾರಿ ಕಾಫೀ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು. ಕಾಫಿಯ ಹದ ಸರಿಯಾಗಿದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ನೋಡುವದಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನೂ ಒಂದು ಕಪ್ಪು ಕುಡಿಯುವದು ವಾಡಿಕೆ. ಆಕೆ ಶಬರಿಯ ಹಾಗೆ ತಾನು ರುಚಿ ನೋಡಿಯೋಗ್ಯವೆಂದು ಕಂಡ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಗಂಡನಿಗೆ ಮತ್ತು ಮನೆಯ ಇತರರಿಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಕಾಫೀ ಆದ ಮೇಲೆ ಅಡಿಗೆಗೆ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಹನ್ನೊಂದು ಗಂಟೆಗೆ ಹುಡುಗರು ಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಹೋಗುವ ವೇಳೆ; ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಎಲೆ ಹಾಕಬೇಕು. ಈ ಮಧ್ಯೆ ರಾಯರು ಇನ್ನೆರಡು ಬಟ್ಟಲು ಕಾಫೀ ಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಸ್ವತಃ ಕರೆದು ಮಾತಾಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಸಭ್ಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ. ಅಲ್ಲದೆ ರಾಯರಿಗೆ ಹೆಂಡತಿಯ ಎದುರು ಮುಖ ಕೊಟ್ಟು 'ಇನ್ನಷ್ಟು ಕಾಫೀ ಮಾಡು' ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಕೋಚ. ಆಕೆ ಬೆಳಗಿನ ಜಾವದಿಂದಲೂ ದುಡಿದಿದ್ದಾಳೆಂದೂ ಅಡಿಗೆಯ ಆತುರದಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆಂದೂ, ಮತ್ತೆ ಕಾಫೀ ಮಾಡುವುದು ಬೇಸರವೆಂದೂ ರಾಯರು ಬಲ್ಲರು. ಆದರೆ ಎಂದೂ ಬಾರದ ಸ್ನೇಹಿತರು ಅಂದು ಮನೆಗೆ ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಫೀಯಾದರೂ ಕೊಡಬೇಡವೆ? ತಾವು ಅವರ ಮನೆಗೆ ಹೋದಾಗಲೆಲ್ಲ ಅವರು ತಪ್ಪದೇ ಕಾಫೀ ಆತಿಥ್ಯ ನಡೆಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಯರು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಕೋಚದಿಂದ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಕಷ್ಟವಾದರೂ ಆಗಲೆಂದು ಮತ್ತೆ ಕಾಫೀಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಒಂದು ದಿನದ ಕಥೆಯಾದರೆ ಸರಿ; ಆದರೆ ರಾಯರ ಮನೆಗೆ ಇಂಥ ಅಪರೂಪದ ಅತಿಥಿಗಳು ದಿನಾ ಯಾರಾದರೂ ಬರುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಹೆಚ್ಚು ಬಳಕೆಯವರು "ಎನೋ, ಕಾಫೀ ಮಾಡಿಸುತ್ತೀಯೋ ಇಲ್ಲ ಷರಬತ್ತು ಮಾಡಿಸುತ್ತೀಯೋ" ಎಂದು ತಾವೇ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕುವುದುಂಟು.

ಇಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ ಕಾಫೀ ಷರಬತ್ತು ಎರಡನ್ನೂ ತಯಾರ ಮಾಡಬೇಕಾಗ ಬಹುದು. ಇದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಗಂಡನ ಸ್ನೇಹಿತರು ಬಂದೊಡನೆಯೇ ಕಾಫೀ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ವಾಡಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ಸಮಾರಾಧನೆ ಅವಳಿಗೆ ಅಸಹ್ಯವಾಗಿ, ಕಂಡವರ ಮೇಲೆ ರೇಗುವುದೂ ಉಂಟು. ಈ ಕೋಪಕ್ಕೆ ರಾಯರೇ ಮೂಲಕಾರಣವಾದರೂ, ಅದರ ಬಿರುಸು ಅವರಿಗೆ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತರ ನಡುವೆ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನ ಕೋಪವೆಲ್ಲಾ ಪಾತ್ರೆ ಪರಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದೊಂದು ವೇಳೆ ಮಗುವಿಗೂ ಒಂದೆರಡು ಏಟು ಬೀಳುವುದುಂಟು. ಇದು ಅವರೂಪ. ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ ಸಿಡುಕುಗಾತಿಯಲ್ಲ. ಗಾಣದೆತ್ತಿನಂತೆ ದುಡಿದು ದುಡಿದು ಅವಳು ತಾಳ್ಮೆಯನ್ನು ಕಲಿತಿದ್ದಾಳೆ. ಹೆಣ್ಣು ತಾಳ್ಮೆ ಕಲಿಯದಿದ್ದರೆ, ಸಂಸಾರ ಹೇಗೆ ನಡೆಯಬೇಕು ?

ಕಾಫಿಯ ಸತ್ಕಾರ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಗರತಿಯ ದಂಡವಾದ ಸೌಟನ್ನು ಹಿಡಿದಾಯಿತು. ಅಡಿಗೆಮನೆ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನ ರಾಜ್ಯ, ಅಲ್ಲಿ ಆಕೆಗೆ ಸರ್ವಾಧಿಪತ್ಯ. ಶ್ರೀಮಂತ ಗರತಿಗೂ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನಿಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೆಂದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿ, ಕೋಲುಕಾರರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಅವಳೇ ವಹಿಸಬೇಕು. ಆಕೆ ಯಾವ ಆಜ್ಞೆ ಬೇಕಾದರೂ ಹೊರಡಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವದಕ್ಕೂ ಅವಳೇ ಬರಬೇಕು. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಅಡಿಗೆಗೆ ಕಾಯಿವಲ್ಯೆ ಹೊಂದಿಸುವುದು ಒಂದು ಭಾರಿ ಸಮಸ್ಯೆ. ರಾಯರು ಎಂದೂ ಮಾರ್ಕೆಟಿನ ಮುಖ ಕಂಡವರಲ್ಲ. ಗುಮಾಸ್ತೆಯಂತೆ ಬೈಸಿಕಲ್ಲಿಗೆ ಒಂದು ಚೀಲ ತೂಗುಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗುವದಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ಆಗದು. ಅವರಿಗೆ ಪುಸ್ತಕ ಪಿಶಾಚಿ ಹಿಡಿದಿದೆ. ಕುರ್ಚಿಯ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ತಿಂಡಿ, ಕೇಳಿದಾಗ ಕಾಫೀ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕ ಇಷ್ಟಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟರೆ ಅವರಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಯಾವುದರಲ್ಲೂ ಆಸಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ. ಕಾಯಿವಲ್ಯೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸರಿಯೆ, ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಬದಲು ರಾಗಿಮುದ್ದೆ ಬಡಿಸಿದರೂ ಸರಿಯೆ, ಅವರು ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕ ಹಿಡಿದು ತಟ್ಟೆಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡದೇ ಊಟವನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ನಚ್ಚಿದರೆ ಮನೆಗೆ ತರಕಾರಿ ಬಂದೀತೆ ? ಅವರೂಪಕ್ಕೆ ಅವರೇನಾದರೂ ಮಾರ್ಕೆಟಿನ ಕಡೆಗೆ ಹೋದರೆ ಒಂದಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕರಷ್ಟು ಬೆಲೆ ಕೊಟ್ಟು ತಂದುಹಾಕಿ “ನೋಡಿದೆಯೋ ! ಇವೊತ್ತು ನಿನಗೋಸ್ಕರ ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟಬಟ್ಟು ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ” ಎಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನಿಂದ ಶಾಬಾಸುಗಿರಿ ಪಡೆಯಲು ಯತ್ನಿಸುವರು. ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೇ, ತನ್ನ ದೇವರ ಸತ್ಯ ! ರಾಯರು ಹೆಂಡತಿಯ ಎದುರಿಗೆ ನಿಜ ಹೇಳುವ ಧೈರ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ತರಕಾರಿ ಬೆಲೆ ನಾಲ್ಕಾಣೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ, ಅವರು ಕೊಟ್ಟಿರುವದು ಎಂಟಾಣೆಗೆ ಕಡಿಮೆ ಇಲ್ಲದೆ ಆಗಿರು

ತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಆ ತರಕಾರಿಯ ಲಕ್ಷಣ ಹೇಳತೀರದು. ಅದು ಬಲಿತಿರುವದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಿಂದ ಸೊರಗಿ ಸುಕ್ಕುಗಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ದಹನಕ್ರಿಯೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವೇ ಹೊರತು ವಾಕಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನಿಗೆ ಗಂಡನ ವ್ಯಾಪಾರ ನೋಡಿ ನಗಬೇಕೋ ಅಳಬೇಕೋ ತಿಳಿಯದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಕೆ ಗಂಡನಿಗೆ ಉಪಾಯವಾಗಿ “ತರಕಾರಿ ತರುವುದು ಆಫೀಸರುಗಳಿಗೆ ಮಾನಕ್ಕೆ ಕಡಿಮೆ. ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆಲ್ಲ ನೀವು ಹೋಗಬೇಡಿ” ಎಂದು ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ರಾಮರಾಯರಿಗೆ ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಆನಂದವಾಗುವದು. ಒಂದು ಕಡೆ ತರಕಾರಿ ತರುವ ಯೋಚನೆ ತಪ್ಪಿತು, ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನಿಗೆ ತನ್ನ ಆಫೀಸಗಿರಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಅಭಿಮಾನವಿದೆಯಲ್ಲ ಎಂಬ ಹೆಮ್ಮೆ. ಇನ್ನು ರಾಯರಿಗೆ ಹೋಟಲಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡುವಂತೆ ಊಟ ಮಾಡಿ ಎದ್ದು ಹೋಗುವದೊಂದೇ ಕೆಲಸ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ವದಾರ್ಥವಿದೆ, ಯಾವದು ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಯೋಚನೆಯನ್ನೇ ಅವರು ಈಚೆಗೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಬಳ ಬಂದ ದಿನ ಅದನ್ನು ಹೆಂಡತಿಯ ಕೈಗೆ ಹಾಕಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನೇ ಮನೆಗೆ ಕಂಟ್ರೋಲರ್ ಮತ್ತು ಫಿನ್ಯಾನ್ಸಿಯಲ್ ಸೆಕ್ರೆಟರಿ. ಆಕೆ ಗಂಡನನ್ನು ತನ್ನ ಕರುಣೆ ಮಿಶ್ರವಾದ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಮಗುವಿನಂತೆ ಸಾಕುತ್ತಾಳೆ.

ಇನ್ನು ತರಕಾರಿ ತರುವವರು ಯಾರು? ತಿಮ್ಮನಿಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ಅವನು ದಿನವೆಲ್ಲಾ ಅಂಗಡಿಯ ಮುಂದೇ ಕಳೆದುಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಮಗ ಕಿಟ್ಟೂಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ಅವನು ಎಂಟು ಹತ್ತು ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡಿ “ಹೋಂ ವರ್ಕ್” ನೆವ ಹೇಳಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ ಮನೆಯ ಬಳಿಗೆ ಮಾರಲು ಬಂದ ತರಕಾರಿಯನ್ನೇ ಕೊಳ್ಳುವದು. ತರಕಾರಿಯವರು ಯಾರೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. - ಬರಿಯ ಅನ್ನಾಸಾರು ಮಾಡಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಡಿಗೆ ಕರಿದು ಅಡಿಗೆ ಮುಗಿಸುವಳು. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅವಳ ಮಗು ಅಡಿಗೆಮನೆಗೆ ನುಗ್ಗಿ ಒಂದೆರಡು ಸಂಡಿಗೆಗಳನ್ನು ಕದ್ದು ಓಡುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಗದರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಅದರ ಮಾನ ಹೋದಂತಾಗಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳಲಾರಂಭಿಸುವದು. ರಾಯರು ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ಏನೋ ಓದುತ್ತಿದ್ದವರು, ಈ ಗಾನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಆವೇಶದಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಬಂದು ಮಗುವನ್ನು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಗದರಿಸಿ “ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಹಾಯಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ; ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಬಾರದೇ” ಎಂದು ಅಸಮಾಧಾನಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವರು. ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ ಎಳೆಮಗುವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಲು ಬಲ್ಲವಳು. ಮಧ್ಯೆ ಈ ದೊಡ್ಡ ಮಗು ಬಂದು ಗಲಭೆ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಅವಳ ಕೆಲಸ ಮತ್ತಷ್ಟು ಕಷ್ಟವಾಗುವದು. ದೇವರ ದಯೆಯಿಂದ ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಯಾರೋ ಸ್ನೇಹಿತರು ಕೂಗುವದರಿಂದ ಕ್ಲೇಶ ಹರಿಯುವದು. ರಾಯರು ಕೋಪವನ್ನು ನುಂಗಿಕೊಂಡು ರೂಮಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ಹರಟೆಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವರು. ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ ಊಟ ಮನೆಯನ್ನು ಗುಡಿಸಿ ಎಲೆ ಹಾಕುವ ಏರ್ಪಾಡಿಗೆ ಹೋಗುವಳು. ಅಂತು ಇಂತು ಮಗು ಸಂಡಿಗೆ ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು.

ಊಟದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬಂದ ಸ್ನೇಹಿತರನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸಿ ಹಾಗೇ ಕಳುಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗುತ್ತದೆಯೆ ? ರಾಯರು ಅವರನ್ನೂ ಊಟಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸುವರು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೋ ಇಲ್ಲವೋ ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಯೋಚನೆ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಇಲ್ಲ. ರಾಯರಿಗೆ ಅಂಥಾ ಯೋಚನೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಹೊಳೆದದ್ದಿಲ್ಲ. ರೂಮಿನೊಳಗೆ ಕೂತು “ಕೃಷ್ಣರಾಯರೂ ಇಲ್ಲೇ ಊಟಕ್ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಎಲೆ ಹಾಕು ಅನ್ನವ್ವ” ಎಂದು ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿಬಿಡುವರು. ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನಿಗೆ ಪ್ರಾಣಸಂಕಟ. ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ಆಹ್ವಾನ ಕೊಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಬೇಡ ಎನ್ನುವದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನಿರೋಣವೆಂದರೆ—ಮನೆಗೆ ಬಂದವರಿಗೆ ಬರಿಯ ಅನ್ನ ನೀರು ಬಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ ಮನೆಯ ಮರ್ಯಾದೆ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಅಭಿಮಾನಶಾಲಿ. “ಅವರು ಊಟಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂಚೆ ಹೇಳಬಾರದಾಗಿತ್ತೆ.” ಎಂದು ಗಂಡನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಸಮಾಧಾನವಾಗುವುದು. ಆದರೆ ಅವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಹಾಗೆಯೇ. ತಿಮ್ಮನನ್ನು ಓಡಿಸಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೋಸುಗಡ್ಡೆ ತರಿಸಿ ಬೇಗ ಸ್ವಲ್ಪ ವಲ್ಯ ಮಾಡುವಳು. ಮೊದಲು ಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಹೋಗುವ ಹುಡುಗರಿಗೆ ಬಡಿಸಿ ಆಯಿತು. ಆಮೇಲೆ ರಾಯರು ಅವರ ಸ್ನೇಹಿತರು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತ ದಿನವೇ ಇಲ್ಲ. ಇವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಬಡಿಸುವ ಓಡಾಟದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನಿಗೆ ಕೈಕಾಲು ಬಿದ್ದುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇವರೆಲ್ಲರ ಊಟವಾದ ಮೇಲೂ ಆಕೆಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಇಲ್ಲ. ಅತ್ತೆ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಒಂದು ಗಂಟೆಗೆ ಮುಂಚೆ ಊಟಕ್ಕೇಳರು. ಅವರಿಗೆ ಬಡಿಸದೆ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ ಊಟ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾದೀತೆ ? ಇವೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿಯುವ ವೇಳೆಗೆ ಎರಡು ಗಂಟೆ. ಆಗ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ ರೂಮಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮಲಗುವಳು. ಪುಸ್ತಕ ವೇನೋ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವದು. ಓದು ಮಾತ್ರ ಸಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಯಾವಾಗ ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತಿತೋ ಅವಳಿಗೇ ತಿಳಿಯದು. ಎತ್ತೋ ಎರಡು ನಿಮಿಷ ನಿದ್ರೆ ಬಂದ ಹಾಗಾಗುವದು. ಎದ್ದು ನೋಡಿದರೆ ಆಗಲೇ ಮೂರುವರೆ ಘಂಟೆ! ಮತ್ತೆ ಕಾಫಿಯ ಸಮಾರಂಭ. ರಾಮರಾಯರು ಐದು ಗಂಟೆಗೆ ಆಫೀಸಿನಿಂದ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆ ಏನಾದರೂ ತಿಂಡಿ ಮಾಡಿಡಬೇಕು. ರಾಯರಿಗೆ ಊಟದ ಹಂಗು ಅಷ್ಟೇನೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸಂಜೆಯ ತಿಂಡಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವರ ನಾಲಿಗೆಯ ಚವಲ ವಿಪರೀತ. ಸುಮ್ಮನೆ ದೋಸೆ, ಉಪ್ಪಿಟ್ಟು ಮಾಡಿರೆ ಅವರಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ಸಿಹಿ ತಿಂಡಿ ಏನಾದರೂ ಇದ್ದೇ ಇರಬೇಕು. ಈ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ ಜಾಮೂನು, ಜಹಂಗೀರು ಮುಂತಾದ್ದು ಮಾಡುವುದನ್ನೆಲ್ಲ ಕಲಿತಿದ್ದಳು. ಮಾಡುವುದನ್ನು ಕಲಿಯುವದು ಕಷ್ಟವಲ್ಲ. ಆದರೆ ದಿನಾ ಒಲೆಯ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತು ಆ ತಿಂಡಿಯನ್ನು ತಯಾರ ಮಾಡುವುದು ಬೇಸರ. ಆದರೂ ದಿನವೆಲ್ಲ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಗಂಡ ಮನೆಗೆ ಬಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ವಸ್ತು ಏನಾದರೂ ಕೊಡಬೇಡವೆ ? ಕೇಸರಿಭಾತನ್ನು, ಕಾರಾಸೇವನ್ನೂ ಮಾಡಿಡುವಳು. ಆಮೇಲೆ ಮುಖ ತೊಳೆದು

ತಲೆ ಬಾಚಿಕೊಂಡು ಒಳ್ಳೆಯ ಸೀರೆಯುಟ್ಟು ರಾಯರನ್ನು ಇದಿರುನೋಡುತ್ತಾ ಕೂಡುವಳು. ರಾಯರು ಐದು ಗಂಟೆಗೆ ಬಂದು ಉಪಹಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮತ್ತೆ ಗಾಳಿಸವಾರಿ ಹೊರಡುವರು. ಸ್ನೇಹಿತರೊಡನೆ ಇಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿ ಮನೆಗೆ ೯ ಗಂಟೆಯ ವೇಳೆಗೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ.

ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನಿಗೆ ಸಂಜೆ ೬-೭ ಗಂಟೆಯ ವರೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿರಾಮ. ರೇಡಿಯೋ ತಿರುಗಿಸಿ ಏನಾದರೂ ಸಂಗೀತ ಕೇಳುತ್ತಾ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾಳೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಗೀತವನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ, ಭಾಷಣವನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ, ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನಿಗೆ ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ವೇದನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅವಳೂ ಏಳೆಂಟು ವರ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ವೀಣೆಯನ್ನೂ, ಹಾಡುಗಾರಿಕೆಯನ್ನೂ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿದ್ದಳು. ಹೈಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ೫ನೆಯ ಫಾರಂ ವರೆಗೆ ಓದಿದವಳು. ಸಂಸಾರಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ನಂತರ ಆ ಸಂಸ್ಕಾರ ಕ್ರಮೇಣ ಮರೆಯುತ್ತಾ ಬಂತು. ಈಗ ವೀಣೆ ಅವಳ ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಡೆ ಮುಸುಗು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದೆ. ವೀಣೆ ಯಾವಾಗ ಬಾರಿಸಬೇಕು ! ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಹೊಸದರಲ್ಲಿ ರಾಯರು ಒಂದೊಂದು ಬಾರಿ “ಸ್ವಲ್ಪ ಹಾಡು, ಚೆನ್ನಾ” ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಕೂಡ ಹೆಚ್ಚು ಹೊತ್ತು ವೀಣೆಯ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತಿದ್ದರೆ ಅತ್ತೆ ಏನೆಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೋ ಎಂಬ ಭಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೊರೆಯುವದು. ಮಕ್ಕಳ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಬಂದೊದಗಿದ ಮೇಲೆ ಸಂಗೀತ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಕಡೆ ಗಮನಕೊಡುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತ ಬಂತು. ರಾಮರಾಯರೂ ಆಗಿಂದಾಗ ತಮಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನಿಗೆ ಓದಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಕಾಲವನ್ನು ನೆನೆದರೆ ಈಗಲೂ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನಿಗೆ ಮೈ ಪುಳಕವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ರಾಮರಾಯರು ಆಫೀಸಿನಿಂದ ನೆಟ್ಟಗೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಸಂಜೆಯೆಲ್ಲಾ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೋಸ್ಕರ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ ಶೃಂಗಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಸೀರೆಯುಡಬೇಕು. ಅವರೊಡನೆ ಹಾಡಬೇಕು—ಅವರೂ ಸಂಗೀತ ಪ್ರಿಯರು. ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿ ಸಂಗೀತ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಮಗೆ ತಾನೇ ಹಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು. ಅವರೊಡನೆ ಕಾವ್ಯ ಓದಬೇಕು.... ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೀವನವು ಒಂದು ಹರ್ಷದ ಲಾಸ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ರಾಯರಿಗೆ, ತಾನು ಯಾವ ಸೀರೆಯನ್ನುಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆಂಬ ಕಡೆ ಗಮನವೇ ಇಲ್ಲ. ತನ್ನ ಸಂಗೀತ ಈಗ ಅವರಿಗೆ ಬೇಡ. ಅವರನ್ನು ತಾನೇ ದೂರುವದು ಹೇಗೆ ! ವರ್ಷಗಟ್ಟಲೆ ಅಭ್ಯಾಸ ತಪ್ಪಿದ ಮೇಲೆ ಸಂಗೀತ ಅವರಿಗೆ ಹೇಗೆ ರುಚಿಸಿತು ! ಅಭ್ಯಾಸ ನಿಂತು ಹೋದದ್ದು ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನ ತಪ್ಪಲ್ಲ, ನಿಜ. ಮನೆಯ ಕೆಲಸ, ಹಿರಿಯರ ಸೇವೆ, ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಾಕುವದು—ನೂರೆಂಟು ತಾಪತ್ರಯಗಳಿರುವಾಗ ಸಂಗೀತ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಮಯವೆಲ್ಲಿಯದು ? ಆ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ದೃಶ್ಯಗಳು

ಈಗ ಕನಸಿನ ಪರದೆಯ ಮೇಲೆ ಬಂದುಹೋಗುವ ಚಿತ್ರಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿರುವವು. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವೈವಿಧ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಒಳ್ಳೆಯ ಚಿತ್ರ ಏನಾದರೂ ಬಂದಾಗ ಗಂಡನೊಡನೆ ಸಿನೇಮಾಕ್ಕೆ ಆಗೀಗ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಹಿಂದಿನ ಸುಖಸ್ವಪ್ನ ಆಗ ಮತ್ತೆ ಸುಳಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಸಂಜೆಯ ವರೆಗೂ, ಒಂದೇಸಮ ಕೆಲಸ. ಉತ್ಸಾಹವಿಲ್ಲ, ಹರ್ಷವಿಲ್ಲ.

ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನ ಗೆಳತಿಯರನೇಕರು ಈಗಲೂ ಸಂಜೆಯಾದರೆ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ಮನಸ್ಸಿಗೊಂದು ಚಿಂತೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಕ್ಲಬ್ಬಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ತನಗಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಸುಖವಾಗಿರಬೇಕು..... ಇಲ್ಲ, ಅವರಿಗೆ ಇನ್ನೇನೇನು ಚಿಂತೆಗಳಿವೆಯೋ ! ದೇವರು ಎಲ್ಲರ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಹಿ ಇಟ್ಟೇ ಇರುತ್ತಾನಂತೆ. ಗಂಡಂದಿರು ಕುಡುಕರಾಗಬಹುದು, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವೈಷಮ್ಯಗಳಿರಬಹುದು; ಮುಕ್ಕಾಲು ಪಾಲು ಜನರ ಸೌಖ್ಯ ಕೇವಲ ತೋರಿಕೆಯ ಸೌಖ್ಯವೆಂದೇ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಈ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದವರ ಜೀವನ ಕಷ್ಟ. ಅವರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಜೀವನ ನಡೆಸುವ ಮನೋಭಾವವಿದೆ, ಬೇಕಾದ ಬುದ್ಧಿ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ, ಬಯಕೆಯಿದೆ. ಆದರೆ ಸಮಾಜದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ ಅವರ ಆಸೆಯೆಲ್ಲ ಮಣ್ಣುಗೂಡಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಎಷ್ಟು ಸೌಖ್ಯ ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಷ್ಟನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ.....ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ ಒಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುವಳು. ಹಾಗೆಯೇ ಸಮಾಧಾನ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವಳು. ತನಗಿಂತಲೂ ಕಷ್ಟದ ಜೀವನ ನಡೆಸುವವರು ಎಷ್ಟು ಜನವಿಲ್ಲ ! ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ತನ್ನ ಜೀವನ ಅಷ್ಟೇನು ದುಃಖಮಯವಲ್ಲ; ಇನ್ನೂ ಯೌವನವಿದೆ, ಪ್ರೇಮಮೂರ್ತಿಯಾದ ಗಂಡ ನಿದ್ದಾನೆ. ಮುದ್ದಾದ ಮಕ್ಕಳಿವೆ. ಅಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಂಪತ್ತಿದೆ. ಬಯಕೆಗಳೇನೋ ಬೇಕಾದ ಹಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಬಯಕೆಗೆ ಮಿತಿಯುಂಟೆ ? ದಿನಚರಿಯನ್ನು ನೆನೆದರೆ ಬೇಸರವೇನೋ ಆಗುತ್ತದೆ.....ಇನ್ನು ೭ ಗಂಟೆಯಾದರೆ ಮತ್ತೆ ಅಡಿಗೆಯ ಕಡೆ ಗಮನ ಕೊಡಬೇಕು. ಸಂಸಾರದ ಚಕ್ರ ತಿರುಗುತ್ತಲೇ ಇರಬೇಕು.....

ಇಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ ಹೀಗೆ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನಳಾಗಿರುವಾಗ ಅವಳ ಮಗು ಬಂದು ತೊಡೆಯ ಮೇಲೇರಿ, “ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ, ಬಾಮ್ನು ” ಎಂದು ಕಾಡುವುದಕ್ಕಾರಂಭಿಸಿತು. ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನು ಮಗುವನ್ನು ಅಪ್ಪಿ ಮುದ್ದಿಟ್ಟಳು. ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿನ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲೂ ಮಾಯವಾಯಿತು. ಮುಖದಲ್ಲಿ ಗೆಲುವು ಉಕ್ಕಿ. ಕಾಂತಿ ಯೇರಿತು. ಮಗುವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಕುಣಿಸುತ್ತಾ ಕಾಂಪೌಂಡಿನ ಉಪವನಕ್ಕೆ ಹೊರಟಳು.

ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು:—

- (೧) ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮ ದಿನಾಲು ತೀರ ನಸುಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ಏಕೆ ಎಳಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು ?
- (೨) ಮನೆಗೆಲಸದಲ್ಲಿ ರಾಮರಾಯರ ನೆರವನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸದಿರುವ ಕಾರಣವೇನು ?
- (೩) ರಾಮರಾಯರು ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನಿಗೆ ಅತಿಥಿಗಳಿಗಾಗಿ ಕಾಫೀ ಮಾಡಲು ಹೇಳಲು ಏಕೆ ಸಂಕೋಚಪಡುತ್ತಿದ್ದರು ?
- (೪) ಪತಿಯ ಮೇಲೆ ಬಂದ ಕೋಪವನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ರೀತಿಗಳಾವು ?
- (೫) ರಾಮರಾಯನಿಗೆ ಮನೆಯ ಯೋಜನೆ ಇಲ್ಲದಿರಲು ಕಾರಣವೇನು ?
- (೬) ಸಂಗೀತ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನಿಗೆ ಗಮನ ಕೊಡುವದು ಏಕೆ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ?
- (೭) ಮನೆಗೆಲಸದ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ತಂದುಕೊಳ್ಳುವ ಬಗೆ ಯಾವುದು ?

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ:—

- (೧) ಕಾಫೀ ಸತ್ಕಾರ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಗರತಿಯ ದಂಡವಾದ ಸೌಟನ್ನು ಹಿಡಿದಾಯಿತು. ಅಜ್ಜಿಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವ ದಕ್ಕೂ ಅವಳೇ ಬರಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ವಿನೋದಕರ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿರಿ.

ಇದರಂತೆ—

[೧] ರಾಮರಾಯರು ಕಾಫೀ ಮಾಡುವಾಗಿನ ಪ್ರಸಂಗ.

[೨] ರಾಮರಾಯರು ತಂದ ತರಕಾರಿ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ವಿನೋದ.

ಇವುಗಳು ಅಭ್ಯಾಸನೀಯವಾಗಿವೆ.

- (೨) [೧] ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನು ತಾನು ನೋಡಲು ಕಾಫಿ ಕುಡಿದು ಹಿಂದುಗಡೆ ಪತಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ.

[೨] ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನು ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದು ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಅಪ್ಪಳಿಸುವಳು, ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೊಡೆಯುವಳು.

[೩] ರಾಮರಾಯನಿಗೆ ಓದುವ ಹುಚ್ಚು ಹತ್ತಿದೆ.

[೪] ತರಕಾರಿಯ ಬೆಲೆಯ ಬಗೆಗೆ ಪತಿಯು ಸುಳ್ಳಾಡುವದು ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು.

ಈ ಮೇಲಿನ ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿ ದಿನಚರಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯಿರಿ.

- (೩) ಅವನಿಗೆ ಪುಸ್ತಕ ಓದುವದರಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತಿಯಿದೆ, ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದಿದೆ. ಪುಸ್ತಕ ಸಿಶಾಚಿ ಹಿಡಿದಿದೆ, ಈ ಮೂರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯ ಅರ್ಥಭೇದವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

- (೪) ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನು ಪತಿಗೆ ತರಕಾರಿ ತರಲು ಬರುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಗೆ ಪರ್ಯಾಯ ದಿಂದ ಹೇಳುವಳು ? ಅದೇ ಮಾತನ್ನು ಬಿಚ್ಚು ಮಾತಿನಿಂದ ಹೇಳಿದ್ದರೆ ಪರಿಣಾಮವೇನಾಗುತ್ತಿತ್ತು ?

ಅಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ವಿನೋದಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸೂಚಿಸುವ ಇಂತಹ ಬಗೆಯು ಅನುಕರಣೀಯವಾಗಿದೆ.

ಶಬ್ದ ವಿಚಾರ :—

- (೧) ಮಗು, ಕೂಸು, ಕಂದ, ತರುಣ, ತರಳ ಈ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.
- (೨) ಆಕಾಶ ಕಳಚಿಬೀಳು, ಕಾಲುತೊಡವು, ಕಾಲಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಹೇಳು, ಹರಿಹಾಯು ಹಂಗಿನಲ್ಲಿರು — ಇವುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಒಂದೊಂದು ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
- (೩) ಸಮಾರಂಭ, ಸಮಾರಾಧನೆ; ಉಣ್ಣು, ತಿನ್ನು; ಕರ್ಮ, ಕಾರ್ಯ ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಅರ್ಥಭೇದವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

ವಾಕ್ ಶಿಕ್ಷಣ :—

ರಾಮರಾಯರು ಬಂದ ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ಕಾಫಿ ಮಾಡಲು ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನಿಗೆ ಹೇಳಿದಾಗ ಅವಳು ಮನದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಗುಣುಗುಟ್ಟುತ್ತಿರಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿ.

ಚರ್ಚೆ :—

ಸ್ತ್ರೀಯರು ಗಾಣದ ಎತ್ತಿನ ಹಾಗೆ ದುಡಿಯುವದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ನಮ್ಮ ರೂಢಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಯಾವ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಬೇಕು ?

ಬರೆಹ :—

- (೧) ಒಕ್ಕಲತನದ ದಿನಚರಿ.
- (೨) ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ಒಂದು ದಿನ.
ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

೧೪. ಶುಕನಾಸನ ಉಪದೇಶ

[ಶುಕನಾಸನು ಮಾಡಿದ ಈ ಉಪದೇಶವು ಅತನೋಬ್ಬನಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಇಡೀ ತರುಣ ವರ್ಗಕ್ಕೇ ಇದೆ. ಈ ಉಪದೇಶದ ಸಾರವು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನು ತನ್ನ ಮನದಲ್ಲಿ ಕೊರೆದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವದಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ನಡೆಯುವವರಿಗೆ ಅಯುಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಟ್ಟ ಹೆಸರು ಬರುವ ಹೆದರಿಕೆಯೇ ಇಲ್ಲ.]

ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳ ತರುವಾಯ ಅರಸನು ಚಂದ್ರಾಪೀಡನಿಗೆ ಯುವರಾಜ ಪಟ್ಟಗಟ್ಟಬೇಕೆಂದು ಮನದೊಳಗೆ ಆಲೋಚಿಸಿ, ಶುಕನಾಸ ಮುಂತಾದ ಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಲವುಣಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಯೌವರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕವಾಗುವದು ಮುಂದೆ ಒಂದೆರಡು ದಿನವಿರುವಾಗ ಚಂದ್ರಾಪೀಡನು ಶುಕನಾಸನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಆಗ ಶುಕನಾಸನು—“ಯುವರಾಜರೇ, ನೀವು ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಓದಿದವರು. ಸರ್ವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವರು. ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ನಿಮಗೆ ಉಪದೇಶಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಹಾಗೇನೂ ಇಲ್ಲ;

ಆದರೂ ಎರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಚಿತ್ತವಿಟ್ಟು ಆಲಿಸಬೇಕು. ತಾರುಣ್ಯದ ಯೋಗದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ತಮವು (ಅಜ್ಞಾನವು) ಉಳಿದ ಅಂಧಕಾರದಂತೆ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳಿಂದೇನೂ ನಷ್ಟವಾಗುವದಲ್ಲ; ಅಂಥ ಗಹನವಾದದ್ದು. ಐಶ್ವರ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಮದವು ಐಶ್ವರ್ಯ ಹೋದರೂ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ; ಅಷ್ಟು ಕಷ್ಟಕರವಾದದ್ದು. ಗರ್ವದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ತಾವವು ಶೀತೋವಚಾರಗಳಿಂದೇನೂ ಶಾಂತವಾಗುವದಲ್ಲ; ಅಂಥ ಉಗ್ರವಾದದ್ದು.

ವಿಷಯವೆಂಬ ನಂಜಿನಿಂದ ಸಾಯುವದು ನಿಶ್ಚಯವೆಂದು ತಿಳಿದರೂ ಮನುಷ್ಯರು ಅದರ ಸವಿ ತಕ್ಕೊಳ್ಳದೆ ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ. ಅದು ಅಂಥ ಮೋಹಕವಾದದ್ದು. ಕಾಮಲಂಪಟವೆಂಬ ಮಲವು ಸೋಂಕದವರು ಈ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ವಿರಳ; ದಿನಾಲು ಮಾಡುವ ಸ್ನಾನದಿಂದ ಈ ಮಲವು ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ. ರಾಜ್ಯಸುಖವೆಂಬ ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತಿದ ಬಳಿಕ ಬೆಳಗಾದರೂ ಎಚ್ಚರಾಗುವದಿಲ್ಲ.

ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರಬುದ್ಧರಾದ ಅರಸರು ಸಹ ಇನ್ನೂ ಈ ನಿದ್ರೆಯೊಳಗೇ ಆಕಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ಘೋರ ನಿದ್ರೆ ಇದು. ಸ್ವಾವಿಾ, ಚಿತ್ತಗೊಟ್ಟು ಆಲಿಸಬೇಕು. ಗರ್ಭಶ್ರೀಮಂತತನ, ನೂತನ ತಾರುಣ್ಯ, ಅನುಪಮ ಸೌಂದರ್ಯ, ಅಲೌಕಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಒಂದು ಇದ್ದರೆ ಅವನನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಲಿ, ಅವಿಚಾರಕ್ಕೊಳಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಲಿ, ಸಾಕು; ಇವೆಲ್ಲ ಒಂದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿದರಂತೂ ಕೇಳುವದೇನು? ಎಂಥ ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಮನುಷ್ಯನಾದರೂ ತಾರುಣ್ಯವೊದಗಿದ ಮೇಲೆ ಅವನಿಂದೇನಾದೀತು, ಏನಾಗದೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ. ವಿಷಯಾರಣ್ಯದೊಳಗೆ ಮನುಷ್ಯನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಂಬ ಎರಳೆಗಳು ಸುಖೋಪಭೋಗವೆಂಬ ಮೃಗಜಲಕ್ಕೆಳಸಿ ಹರಿದಾಡುತ್ತವೆ. ಮೊದಲು ತುಚ್ಛವಾಗಿಯೂ ನೀರಸವಾಗಿಯೂ ತೋರುವ ವಿಷಯಗಳೆ ಮುಂದೆ ಯಾವನ ಮದದ ಮಬ್ಬು ತಲೆಗೇರಿದಾಗ ಇಂಪಾಗಿಯೂ ಪ್ರಿಯಕರವಾಗಿಯೂ ತೋರುವವು. ಇಂಥ ಸದುವದೇಶವು ನಿಮ್ಮಂಥ ವಿಚಕ್ಷಣರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹತ್ತಿದ ಹಾಗೆ ಅಶಿಕ್ಷಿತರ ಮನಸ್ಸಿಗೂ, ದುಷ್ಟರ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಹತ್ತುವದಿಲ್ಲ. ಅದಲ್ಲದೆ ನಿಮಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡತಕ್ಕ ಕಾಲವು ಇದೇ ಸರಿ; ಯಾಕಂದರೆ ಇನ್ನೂ ನಿಮಗೆ ವಿಷಯ ರಸದ ಸವಿ ಹತ್ತಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಸದುವದೇಶವು ಕಾಮನ ಕೂರಂಬುಗಳು ನಟ್ಟವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನಡುವದಿಲ್ಲ. ದೊಡ್ಡ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರು ದುರ್ಮಾರ್ಗದಿಂದ ನಡೆಯುವದಿಲ್ಲೆಂದು ಅನ್ನಕೂಡದು; ಚಂದನ ವೃಕ್ಷದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಬೆಂಕಿ ಸುಡುವದಿಲ್ಲೆನ್ನಬಹುದೋ? ಮತ್ತು ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ಮನುಷ್ಯನು ಸನ್ಮಾರ್ಗದಿಂದಲೇ ನಡೆಯುವನೆಂಬ ನಿಶ್ಚಯವಿಲ್ಲ; ನೋಡಿರಿ, ನೀರಿನಿಂದ ಬೆಂಕಿಯು ಆರುವದು; ಆ ನೀರಿನಿಂದಲೇ ವಡವಾಗ್ನಿಯು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವದು. ಅದುದರಿಂದ ಮಾನವ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಗುರುಗಳ ಹಿರಿಯರ ಹಿತೋಪದೇಶಗಳಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಕಿವಿಗೊಡುತ್ತ ನಾನು ನನ್ನದೆಂಬ ಅಹಂಕಾರ ಮಮಕಾರಗಳಿಗೆ

ಒಳಗಾಗದೆ, ಬಹಳ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ವರ್ತಿಸಬೇಕು. ಗುರೂಪದೇಶಗಳನ್ನು ಕೇಳುವದೇ ಕಿವಿಗೆ ಭೂಷಣವು. ಅರಸನ ಮಾತಿಗೆ ತಲೆದೂಗುವವರೇ ಬಹಳ ಮಂದಿ. ನಿಸ್ಸೃಹತೆಯಿಂದ ಅರಸನಿಗೆ ಅಂಜದೆ ಬುದ್ಧಿಯ ಹೇಳುವವರು ಬಹಳ ಅವರೂಪ. ಅಂಥವರೊಳಗೂ ದೈವಯೋಗದಿಂದ ಯಾವನಾದರೊಬ್ಬನು ಗಂಟುಬಿದ್ದರೂ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಗರ್ವರೂಪ ಮಲದಿಂದ ಅರಸರ ಕಿವಿಗಳು ಗಡಚು ಹಾಕಿರುತ್ತವೆ; ಅದರಿಂದ ಆತನು ಹೇಳಿದ ಬುದ್ಧಿಮಾತುಗಳು ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವವು; ಮುಖ ಸ್ತುತಿಮಾಡುವವರ ಮರುಳು ಮಾತುಗಳಿಗೆ ನೋಹಿತರಾದ ಅರಸರ ಮನಸ್ಸು ಗುರು ಹಿರಿಯರ ಸದುಪದೇಶಕ್ಕೆ ಎಳಸುವದಿಲ್ಲ. ಅಂಥವರಿಗೆ ಹೇಳುವ ಉಪದೇಶವು ಬುಡಮೇಲು ಮಾಡಿದ ಕೊಡದ ಮೇಲೆ ಹನಿಸಿದ ನೀರಿನಂತೆ ವ್ಯರ್ಥವೇ ಸರಿ; ಆದುದರಿಂದ ಉಪದೇಶಕನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಖೇದವಾಗುವದೇ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಏನೂ ಫಲವಿಲ್ಲ. ಜೀಯಾ, ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಾಗ ಜನರು ಒಣಹೆಮ್ಮೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ದುರ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳಿರಿ! ಇಂಗಡಲೊಳಗಿಂದ ಹುಟ್ಟುವಾಗಲೇ ಈಕೆಗೆ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವರ ನೆರಳು ಬಿತ್ತೋ ಏನೋ ಅನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಚಂದ್ರನ ಕಲೆಯಿಂದ ವಕ್ರತ್ವವು, ಪಾರಿಜಾತ ವೃಕ್ಷದ ಪಲ್ಲವದಿಂದ ರಾಗವು, ಉಚ್ಚೈಶ್ರವದಿಂದ ಚಪಲತೆಯು, ಕಾಲಕೂಟ ವಿಷದಿಂದ ಮೋಹನ ಶಕ್ತಿಯು ಮದ್ಯದಿಂದ ಮದವು, ಕೌಸ್ತುಭಮಣಿಯಿಂದ ಕಾರಿಣ್ಯವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದವು. ಈಕೆ ಒಬ್ಬರನ್ನೂ ಲೆಕ್ಕಿಸುವದಿಲ್ಲ. ನೋಡನೋಡಲು ಮಿಂಚಿನ ಹಾಗೆ ತೋರಿಯಡಗುವಳು. ಜಾಣರು ಸಿರಿಯನ್ನು ನೆಚ್ಚಬಾರದು. ಈ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಕುಟಿಲತನವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ತೀರದು. ಸ್ವಾಮಿ, ಇಂದು ಐಶ್ವರ್ಯದ ಶಿಖರಕ್ಕೆ ಏರಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯನನ್ನೇ ನಾಳೆಗೆ ತೊಲಗಿ ಆತನನ್ನು ಮಣ್ಣುಪಾಲು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಇಂಥ ದುಷ್ಟ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಗಾಳಿ ಒಮ್ಮೆ ಮೈಸೋಂಕಿದರೆ ಸಾಕು; ಆ ಪುರುಷನು ವಿದ್ವಾಂಸ ನಿರಲಿ, ಜಾಣನಿರಲಿ, ಪರಾಕ್ರಮಿ ಇರಲಿ, ಕುಲೀನನಿರಲಿ, ಸುಶೀಲನಿರಲಿ, ಎಂಥವನಿದ್ದರೂ ಅವನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಲೋಪಮಾಡಿ ಅವನಿಗೆ ವಿಪರೀತ ಬುದ್ಧಿಯ ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಅವನನ್ನು ನಿಜವಾದ ಸುಖಕ್ಕೆ ಎರವು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಅಭಿಷೇಕದಿಂದಲೇ ಅರಸರ ಸೌಜನ್ಯವು ತೊಳೆದುಹೋಗುವದು. ಆಗಿನ ಹೋಮಾಗ್ನಿಯ ಹೊಗೆಯಿಂದ ಅವರ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಹೃದಯವು ಮಲಿನವಾಗುವದು. ಪುರೋಹಿತನು ದರ್ಭೆಯಿಂದ ಸಂಪ್ರೋಕ್ಷಣ ಮಾಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಅರಸರ ಕ್ಷಮಾಗುಣವು ಲಯವಾಗುವದು. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕಿರೀಟ ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ಮುಪ್ಪಿನಿಂದ ತಲೆ ಬೆಳ್ಳಗಾಗುವದನ್ನು ಮರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಭತ್ತ ಹಿಡಿಸಿಕೊಂಡಾಗಲೇ ಅವರಿಗೆ ಪರಲೋಕವು ಮರೆಯಾಗುವದು. ಚಾಮರದ ಗಾಳಿಗೆ ಅವರ ಸತ್ಯಶೀಲತ್ವವು ಹಾರಿಹೋಗುವದು. ಚೋಪದಾರರ ಕೈಯೊಳಗಿನ ವೇತ್ರದಂಡದಿಂದ ಅರಸರ ಔದಾರ್ಯದ ಗುಣಗಳು ಅಡಗುವವು. ಭಟ್ಟಿಂಗಿಗಳ ಜಯಜಯಕಾರದ ಶಬ್ದದೊಳಗೆ ಅವರು ಸಾಧು ಜನರ ಕಥೆಗಳಿಗೆ ಕಿವಿಗೊಡುವದಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅವರು

ಎಲ್ಲ ದುರ್ಗುಣಗಳಿಗೆ ತವರುಮನೆ ಮಾಡುವರು. ಜೂಜಾಡುವದೇ ವಿನೋದವೆಂದೂ, ವ್ಯಭಿಚಾರ ಮಾಡುವದೇ ಚತುರತನವೆಂದೂ, ಬೇಟೆಯಾಡುವದೇ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಪರಿಶ್ರಮವೆಂದೂ, ಮದ್ಯಪಾನವೇ ತಕ್ಕ ವಿಶಾಸವೆಂದೂ, ಗುರುಹಿರಿಯರ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವದೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೆಂದೂ, ವೇಶ್ಯಾಂಗನೆಯರ ಗಾನನೃತ್ಯಗಳಿಗೆ ಲುಬ್ಧವಾಗುವದೇ ರಸಿಕತನವೆಂದೂ, ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸುವದೇ ಮನಸ್ಸಿನ ದೊಡ್ಡತನವೆಂದೂ, ಜನರು ಹೇಳಿದಾಗ್ಯೂ ತಾವು ಸುಮ್ಮನೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುವದೇ ತಾಳ್ಮೆಯೆಂದೂ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಮಾತಾಡುವದೇ ಘನತೆಯೆಂದೂ, ದೇವರ ಭಯವನ್ನು ತೊರೆದು ನಿಲ್ಲುವದೇ ಪರಾಕ್ರಮವೆಂದೂ, ತಾರತಮ್ಯವರಿಯದಿರುವದೇ ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತವೆಂದೂ ಅರಸರು ತಿಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ರಾಜಕುಮಾರರೇ, ಇಂಥ ವಿಪರೀತ ಸ್ಥಿತಿಗೊಳಗಾದ ಅರಸರು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಇಹಪರ ಸುಖಕ್ಕೆ ಎರವಾಗುವರು. ಸುಖೋಪಭೋಗಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಸಂಗತಿಯಿಂದ ಒಂದು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರವಾದರೂ ಆ ಅರಸರಿಗೆ ಸೊಗಸು ಇಲ್ಲ ಕಂಡಿರಾ ! ಹಲವರು ಹಣದ ಕಟ್ಟಾಸೆಯಿಂದ, ಹಲವರು ದಿನಾಲು ಹೊಸ ಹೊಸ ಬಗೆಯ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸಬೇಕೆಂಬ ಮನಸ್ಸಿನ ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದ, ಹಲವರು ಪರನಾಡುಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಸಾರ್ವಭೌಮರಾಗಬೇಕೆಂಬ ಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ, ಕೆಲವರು ಸ್ವರಾಜ್ಯದೊಳಗಿನ ಒಳಸಂಚುಗಳನ್ನು ಮುರಿಯಬೇಕೆಂಬ ಆಲೋಚನೆಯಿಂದ, ಈಮೇರಿಗೆ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ಚಿಂತೆಯೊಳಗೆ ಕುದಿಯುತ್ತಲೂ, ಕುಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೂ, ಅನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಲೂ, ಅವುಗಳ ಫಲಗಳನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸುತ್ತಲೂ ಕ್ಲೇಶಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಕಡೆಗೆ ಸ್ವಾತ್ತಾಪಪಡುತ್ತಾರೆ. ಬಹುತರವಾಗಿ ಅರಸರ ಸುತ್ತು ಮುತ್ತು ದುಷ್ಟರೂ ದುರಾಚಾರಿಗಳೂ ನೆರೆದು, ಒಳಗೆ ಅವರ ಮೂರ್ಖತನಕ್ಕೆ ನಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಹೊರಗೆ ಮುಖಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವರ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಾರ್ಥ ಸಾಧಿಸುವ ಆ ದುಷ್ಟರ ಪದಿರನುಡಿಗಳಿಗೆ ಆ ಅರಸರು ಮರುಳಾಗಿ ಅವರು ಆಡುವ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲ ನಿಜವೆಂದು ನಂಬಿ, ವ್ಯರ್ಥವಾದ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ತಾವು ಮರಣ ಧರ್ಮಿಗಳೆಂಬದನ್ನು ಮರೆತು, ಕೇವಲ ದೇವರ ಅವತಾರವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಮಂದಿಗೆ ತಾವು ದರ್ಶನ ಕೊಡುವದೇ ಅವರ ಮೇಲಿನ ಅನುಗ್ರಹವೆಂತಲು, ಅವರಿಗೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡುವದೇ ವರ ಕೊಟ್ಟ ಹಾಗೆಂತಲು, ಅವರನ್ನು ಸೋಂಕುವದೇ ಅವರ ಪಾಪಪರಿಹಾರ ಮಾಡಿದ ಹಾಗೆಂತಲು ತಿಳಿಕೊಂಡು, ಮದದಿಂದ ಮುಂದುಗಾಣದವರಾಗಿ ದೇವರ ಭೀತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತಾರೆ; ವಿದ್ವಾಂಸರ ಉಪಹಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ; ಸದುಪದೇಶ ಮಾಡುವ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಮುದಿಹುಚ್ಚು ಹತ್ತಿ ಸುಮ್ಮನೆ ವಟವಟ ಹಚ್ಚುತ್ತಾರೆಂದು ಹಳಿಯುತ್ತಾರೆ; ಒಳಿತು ಹೇಳುವವರ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣು ತೆಗೆಯುತ್ತಾರೆ; ದೇವರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವ ಹಾಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಕೈಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು

ತಮ್ಮ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿ, ತಾವು ಅಂದದ್ದೇ ಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ಅನ್ನುವವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಮೆಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥವರೊಡನೆಯೇ ಅರಸರು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾತಾಡುವರು; ಇಂಥವರಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ಕೊಡುವರು; ಇಂಥ ಕೀಳರ ಗೆಳೆತನ ಮಾಡಿ, ಅವರು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಕೇಳುವರು; ಬಹಳ ಹೇಳುವದೇನು ? ರಾಜ್ಯವೆಂಬುದು ಮುಳ್ಳಿನ ಹಾಸಿಗೆ; ತಾರುಣ್ಯವು ಮದ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಮದಗೊಳಿಸುವಂಥದು. ಆ ಕಾರಣ ಮಂದಿ ನಗದಂತೆ, ಗುರುಹಿರಿಯರು ಧಿಕ್ಕರಿಸದಂತೆ, ಸಾಧು ಜನರು ಹಳಿಯದಂತೆ, ಇಷ್ಟ ಮಿತ್ರರಿಗೂ ವಿದ್ವಜ್ಞನರಿಗೂ ಖೇದವಾಗದಂತೆ ನೀವು ವರ್ತಿಸಬೇಕು, ಕಂಡಿರಾ ! ಧೂರ್ತರನ್ನೂ ದುಷ್ಟರನ್ನೂ ಜಾರರನ್ನೂ ಹತ್ತಿರ ಬರಗೊಡಬಾರದು; ಇಲ್ಲದ ದುರಾಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿ ಮೋಸಗೊಳಿಸುವ ಠಕ್ಕರು ಸಾವಿರಾರು ಮಂದಿ ಯುಂಟು. ಇದರಂತೆಯೇ ಹೆಂಗಸರ ಮೊಗದಾವರಿಗೂ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡುವ ಅವರ ಸವಿನುಡಿಗಳಿಗೂ ಮರುಳಾಗಬಾರದು. ವೈರಿಗಳ ಉಕ್ಕಿನ ಬಾಣವನ್ನು ಎದೆ ಗೊಟ್ಟು ತಾಳಬಹುದು. ಕಾಮನ ಕೋಮಲವಾದ ಹೂಬಾಣದ ಹೊಡೆತನ ತಾಳುವದು ದುಸ್ತರವು. ನೀವು ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಗಳು. ಮಹಾರಾಜರಂತೂ ಒಳ್ಳೇ ಪ್ರಯತ್ನ ದಿಂದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಪಂಡಿತರನ್ನು ಇಟ್ಟು ನಿಮಗೆ ವಿದ್ಯೆ ಕಲಿಸಿದ್ದಾರೆ; ಐಶ್ವರ್ಯ ದಿಂದ ಮದಾಂಧರಾಗುವ ಅಶಿಕ್ಷಿತರಿಗೇ ಈ ಉಪದೇಶವು ಅವಶ್ಯವಾದದ್ದೆಂದು ನನ್ನ ಮನವರಿಕೆಯಿದ್ದರೂ ನಿಮ್ಮ ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಸರಳತನವನ್ನೂ ಕಂಡು ಅತ್ಯಾ ನಂದಪಟ್ಟು ನಿಮ್ಮ ಕೂಡ ಇವೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡದೆ ಇರುವದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಮಹಾರಾಜರು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಯುವರಾಜ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಕೂಡಿಸುತ್ತಾರೆ; ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಸಮಾರಂಭವಾದ ಬಳಿಕ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತ ಬಂದ ಈ ರಾಜ್ಯ ಭಾರವನ್ನು ಸಾಗಿಸಿ, ಹಗೆಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು, ಆಪ್ತರನ್ನು ಉತ್ಕರ್ಷಗೊಳಿಸಿ, ಮಹಾ ರಾಜರು ಮೊದಲೇ ಜಯಿಸಿದ ಈ ಯಾವತ್ತು ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ದಂಡು ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ತಿರುಗಿ, ಸಪ್ತದ್ವೀಪಗಳನ್ನು ಕೈವಶಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೀರ್ತಿ ಪಡೆಯ ಬೇಕು ” ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿ ಶುಕನಾಸನು ಸುಮ್ಮನಾದನು.

— ಗಂಗಾಧರ ಮಡಿವಾಳೇಶ್ವರ ತೊರಮರಿ

(ಬಾಣಕಾದಂಬರಿಯಿಂದ.)

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು:—

- (೧) ತರುಣನು ಅವಿಚಾರದ ಬಲೆಗೆ ಏಕೆ ಬೀಳುವನು ?
- (೨) ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ದುರ್ಗುಣಿಯಾಗುವ ಕಾರಣವೇನು ?
- (೩) ಅಧಿಕಾರವು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಉನ್ನತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದೇಕೆ ?
- (೪) ರಾಜರು ಬಹುತರವಾಗಿ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಜನರಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ಕೊಡುವರು ?
- (೫) ತರುಣರು ಗುರುಹಿರಿಯರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸದಿರಲು ಕಾರಣವೇನು ?

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ :-

- (೧) ಚಂದ್ರನ ಕಲೆಯಿಂದ ವಕ್ರತ್ವವು, ಪಾರಿಜಾತ ವೃಕ್ಷದಿಂದ ರಾಗವು, ಉಚ್ಚೈಃ ಶ್ರವದಿಂದ ಚಪಲತೆಯು, ಮಧ್ಯದಿಂದ ಮದವು, ಕೌಸ್ತುಭಮಂಜೆಯಿಂದ ಕಾರಿಣ್ಯವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದವು.
ಇಲ್ಲಿ ವಕ್ರತ್ವ, ರಾಗ, ಚಪಲತೆ, ಕಾರಿಣ್ಯ — ಇವು ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿದಾಗ ಇವುಗಳ ಅರ್ಥವೇನಾಗುವದು ?
- (೨) ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ದುರ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳಿರಿ.... ಅರಸರು ತಿಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ದೊಡ್ಡ ವಾಕ್ಯವೊಂದರಲ್ಲಿ, ಉದ್ದವಾದ ವಾಕ್ಯಗಳು, ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ತೂಕ ತೂಕದ ವಾಕ್ಯಗಳು ಇರುವವು. ಇಂತಹ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿರಿ.
- (೩) [ಅ] ರಾಜ್ಯವೆಂಬುದು ಮುಳ್ಳಿನ ಹಾಸಿಗೆ.
[ಆ] ರಾಜ್ಯಸುಖವೆಂಬ ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತಿದ ಬಳಿಕ ಬೆಳಗಾದರೂ ಎಚ್ಚರವಾಗುವದಿಲ್ಲ.
[ಇ] ಭತ್ತ ಹಿಡಿಸಿಕೊಂಡಾಗಲೇ ಅವರಿಗೆ ಪರಲೋಕವು ಮರೆಯಾಗುವದು.
ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.
- (೪) ' ಇಂಥವರೊಡನೆಯೇ ಅರಸರು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾತಾಡುವರು.
ಇಂಥವರಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ಕೊಡುವರು.... ಸಾವಿರಾರು ಮಂದಿಯುಂಟು.
ಈ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂಭವಾರ್ಥವಿದ್ದಲ್ಲಿ ನಿಷೇಧಾರ್ಥವನ್ನೂ ನಿಷೇಧಾರ್ಥವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಾರ್ಥವನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಶಬ್ದ ವಿಚಾರ :-

- (೧) [೧] ಗರ್ಭಶ್ರೀಮಂತ, ಮೃಗಜಲ, ಮಮಕಾರ, ಮೊಗದಾವರೆ—
ಇವುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
- [೨] ಸ್ತುತಿ, ಈಶ್ವರ, ಸ್ವರ್ಗ, ಮುಖ, ರಾಜ, ಭಕ್ತಿಕಾ ಇವುಗಳ ತದ್ಭವ ರೂಪಗಳನ್ನು ಕೊಡಿರಿ.
- [೩] ಕಿವಿಗೊಡು, ಕಿವಿ ಹಿಂಡು, ಕಣ್ಣು ತೆಗೆ, ಕೈಜೋಡಿಸು ಇವುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಒಂದೊಂದು ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
- (೨) [ಅ] ಕರ್ಮ — ಕುಕರ್ಮ, ಜನ — ಸುಜನ, ಇದರಂತೆ ಕು, ಸು, ಸತ್, ದುರ್ ಇವುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಎರಡೆರಡು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
- [ಆ] ಗುರುಹಿರಿಯರು, ತಂದೆತಾಯಿಗಳು — ಇಂತಹ ಐದು ಜೋಡು ನುಡಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

ವಾಕ್ ಶಿಕ್ಷಣ :-

- (೧) ' ಬಾಳುವ ಹದ ' ಈ ಪಾಠದಲ್ಲಿಯ ಮಾತುಗಳಿಗೂ, ಶುಕನಾಸನ ಉಪದೇಶಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ.
- (೨) ಸೋಮೇಶ್ವರ ಶತಕ, ರತ್ನಾಕರ ವರ್ಣಯ ಶತಕತ್ರಯ — ಇವುಗಳಿಂದ ಕೆಲವು ನುಡಿಗಳನ್ನು ಪಾಠ ಮಾಡಿರಿ.
- (೩) ಪಲ, ವ್ರಕ್ಷ, ಸೀತೋಪಚಾರ, ಸುಸಿಕ್ಷಿತ — ಇವುಗಳ ಶುದ್ಧ ರೂಪಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ಚರ್ಚೆ :—

(೧) ' ಹಣವೇ ಎಲ್ಲ ಅನ್ಯಾಯದ ಮೂಲ '.

(೨) ' ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರಗತಿ ವೃದ್ಧರಿಂದ ಆಗಲಾರದು '.

ಬರೆಹ :—

ಶುಕನಾಸ ಮಂತ್ರಿಯ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಸರಳ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೧೫. ಹುಲಿಯ ಬೇಟೆ

[ಸಾಹಸದ ಜೀವನವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಒಂದು ಕಥೆ. ತರುಣರು ಸಾಹಸಪ್ರಿಯರಾಗ ಬೇಕು. ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತವು ಸೈನ್ಯಪಡೆ, ವೈಮಾನಿಕ ದಳ, ನಾವಿಕ ದಳ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಸಾಹಸಪ್ರಿಯ ಯುವಕರನ್ನು ಆಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದೆ.]

ಜಗಜ್ಜಟ್ಟಿಯಾಗಬೇಕೆಂಬ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯು ಎಳೆವಯಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ದಾದಾನಲ್ಲಿ ಒಡಮೂಡಿ ಬೆಳೆದುಬಂದಿತ್ತು. ಈ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನವು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಸಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಬಡ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ದಾದಾನ ಆಶೆ, ಬರಿ ಕನಸು ಎಂದು ಅವನ ತಂದೆಯು, ಇದ್ದ ಮೂರು ಕೂರಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾರಿಕೊಂಡಾಗ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಎನಿಸಿತ್ತು.

ಭೂಮಿ ಹೋದರೂ ದಾದಾ ತನ್ನ ನಿರ್ಧಾರ ಬಿಡಲಿಷ್ಟವಡಲಿಲ್ಲ. ಮಹಾರಾಜರ ಗರಡಿಮನೆಯ ಹಿರಿಹುದ್ದರಿಯೊಡನೆ ಕುಸ್ತಿ ಆಡುವ ಆಹ್ವಾನ ಮಾಡಿದನು. ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಅನಾಮಧೇಯನಾದ ದಾದಾನ ಈ ಔದ್ಧತ್ಯಕ್ಕೆ ಕಡುಕೋಪ ಬಂದಿರಬೇಕು. ತಮ್ಮ ಗರಡಿಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಸ್ತಿ ಗಡಿಗಳ ಮೈ ತಿಕ್ಕುವವರೊಡನೆ ಮೊದಲು ಆಡಿ ನೋಡು, ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದರು. ದಾದಾನಿಗೆ ಮಹಾರಾಜರ ಈ ಉತ್ತರದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿರುತ್ಸಾಹ ಆದರೂ ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸದೆ ಗತ್ಯಂತರವಿರಲಿಲ್ಲ.

ಗರಡಿಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕುಸ್ತಿಯು ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಮಹಾರಾಜರು ವಿಧಿಸಿದ್ದರು. ದಾದಾನ ಅಂದಿನ ಕುಸ್ತಿಯ ರೀತಿ ಮಹಾರಾಜರ ತುಂಬ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಕಣದ ಕುಸ್ತಿಗೆ ದಾದಾನ ಯೋಗ್ಯತೆಯುಂಟೆಂದು ಅವರ ಮನವರಿಕೆಯಾಯ್ತು. ದಾದಾನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ತಮ್ಮ ಆಸ್ಥಾನದ ಹಿರಿಯ ಮಲ್ಲನೊಡನೆ ಒಮ್ಮೆ ಕುಸ್ತಿಯ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಕೊಡಲು ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರಿತು. ಗರಡಿಮನೆಯ ಹಿರಿಹುದ್ದರಿಯೊಡನೆ ದಾದಾನಿಗೆ ತನ್ನ ಮಲ್ಲಯುದ್ಧದ ಕೌಶಲವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಸಂಧಿ ದೊರೆಯುವದೆಂದು ನಂಬುಗೆಯಾಯ್ತು.

ಒಂದುವೇಳೆ ತನ್ನನ್ನು ಎದುರಿಸಿದರೆ ಕುಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ದಾದಾನನ್ನು ಮಣ್ಣು ಮುಕ್ಕಿಸಿ, ಜೀವವಿರುವ ವರೆಗೆ ಕುಸ್ತಿಯ ಹೆಸರಿತ್ತದಂತೆ ಮಾಡುವೆನೆಂದು ಆ ಪಂಜಾಬೀ ಮಲ್ಲನು ಸಾರಿದನು. ಈ ಮೊದಲು, ಅವನು ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದ ಕುಸ್ತಿಯ ಹುದ್ದರಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮೆಟ್ಟಿ ಹಾಕಿದ್ದನು. ಅವನ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಅರಿತವರು ಅವನನ್ನು ಕೆಣಕಿ ಮೈನುಗ್ಗು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಗೋಜಿಗೆ ಹೋಗದಿರಲು ದಾದಾನಿಗೆ ಸೂಚಿಸಿದರು. ಆದರೆ ದಾದಾನ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವು ಅವನಿಗೆ ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡಿರಲು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಉತ್ಸಾಹವೂ ಕುಗ್ಗಲಿಲ್ಲ.

ಪಂಜಾಬೀ ಪೈಲವಾನನ ಪುಷ್ಪವಾದ ದೇಹ, ತೇಜಸ್ವಿ ಅಂಗಕಾಂತಿ, ನೋಡಿ ದವರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿ ಬಿಡುವ ಆ ನಿಲವು ! ಅವನಿರಿದು ದಾದಾನೇ ಪುಡಿಯಾಳು. ಸಾದುಗಪ್ಪು. ಅಂಗಸಾಧನೆಯಿಂದ ಹುರಿಕಟ್ಟಾದ ಮೈಕಟ್ಟಿನ, ಹರಿಯದ ಹುಮ್ಮ ಸವು ಉಕ್ಕುತ್ತಿರುವ ಚವಲ ತರುಣನಾದ ಪಂಜಾಬಿಯ ಎದುರು ದಾದಾನ ಆಟ ಸಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂದು ಎಲ್ಲರ ಭಾವನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಮೊದಲಿನೆರಡು ಸುತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪಂಜಾ ಬಿಯು ದಾದಾನನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಹತ್ತಿರ ಬರಗೊಟ್ಟು ತನ್ನ ಕಂಕುಳಲ್ಲಿ ಅದುಮಿ ಹಿಡಿದು ಕೊಳ್ಳುವ ಹವಣಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ತಾನೇ ನೆಲಕ್ಕೆ ಫಕ್ಕನೆ ಬಾಗಿ ದಾದಾನ ಕಾಲು ಅಮಟುವ ಹಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ. ದಾದಾನು ಇವೆರಡಕ್ಕೂ ಪ್ರತಿ ಉಪಾಯ ಗಳಿಂದ ನುಸುಳಿ, ಪಂಜಾಬಿಯ ಪೇಚುಗಳು ನಾಟಲಾರವೆಂಬುದನ್ನು ಎಲ್ಲರ ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟ. ದಾದಾನ ಪಕ್ಷಪಾತಿಗಳಿಗೆ ಆದ ಹಿಗ್ಗು, ಆನಂದದ ಧನ್ಯೋದ್ಗಾರಗಳ ರೂಪದಿಂದ ವಾತಾವರಣವನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಪಂಜಾಬಿಯ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ತಮ್ಮ ಗುರುವಿನ ನೀರಿಳಿಯುವದನ್ನು ಕಂಡು ನಿರುತ್ಸಾಹಿಗಳಾದರು. ದಾದಾನು ಕಣ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ನೆಗೆಯುತ್ತಾನೆ, ಚಡ್ಡಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ ಇವೇ ಮುಂತಾದ ತಕರಾರುಗಳನ್ನು ಒಡ್ಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಮನಸ್ಸಿನ ಏರಿಳಿತಗಳು ನಡೆದಿರುವಾಗ ದಾದಾನು ಪಂಜಾಬಿಯ ಬೆನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿ ಆತನ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಬಾರಿ ಜಪ್ಪರಿಸಿ ಸಡ್ಡು ಹೊಡೆಯುತ್ತ ನಿಂತ ನೋಟವು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಅಚ್ಚರಿಗೊಳಿಸಿತು.

ಹಿರಿಹುದ್ದರಿಯಾದ ಪಂಜಾಬಿಯು ಸ್ವಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು. ದಾದಾನು ಆಸ್ಥಾನದ ಮನ್ನೆಯನಾದನು. ದಾದಾನ ಶಕ್ತಿವರ್ಧನೆಗೆ ಪೋಷಕವಾದ ಪಾಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಒದಗಿಸುವ ರಾಜಾಜ್ಞೆಯಾಯಿತು. ದಾದಾನ ಅಂಗಸಾಮರ್ಥ್ಯದೊಡನೆ ಆತನ ಅಂಗಕಾಂತಿಯೂ ಜನರ ಪ್ರಶಂಸೆಯ ವಿಷಯ ವಾಯಿತು. ಮಲ್ಲಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ದಾದಾನನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಗಡಿಗಳಾರೂ ಉಳಿಯ ಲಿಲ್ಲ. ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ದಾದಾನಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಅವನ ಕೊರಳಿಗೇ ಮಾಲೆ ಹಾಕುವಳೆಂದು ಜನರು ಆಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ದಾದಾನ ಖ್ಯಾತಿಯು ಬೆಳೆಯಿತು. ಅದರಂತೆ ಅವನ ವಿಜಯಪರಂಪರೆಯೂ ಉಂಟಾಯಿತು.

ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಕುಸ್ತಿಯಷ್ಟೇ ಬೇಟೆಯಲ್ಲೂ ಹುಚ್ಚು. ಹುಲಿಯ ಬೇಟೆಗಾಗಿ ನಿಬಿಡವಾದ ಅರಣ್ಯವಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ತಮ್ಮ ಬೇಟೆಯವಡೆಯೊಂದಿಗೆ ಮಹಾರಾಜರು ಹೋಗುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಗರಡಿ ಮನೆಯ ಕೆಲ ಜಟ್ಟಿಗಳು ಮಹಾರಾಜರ ಬೆಂಗಾವಲಿಗೆ ಹೋಗುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವೂ ಮೊದಲಿನಿಂದ ರೂಢವಾಗಿತ್ತು. ದಾದಾನು ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ತನ್ನ ಧೈರ್ಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸುವಂತಹ ಸಂಧಿಯನ್ನೊಂದೂ ಹುಸಿಹೋಗಗೊಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಸಂಗಡ ದಾದಾನು ಇದ್ದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಜೀವಕ್ಕೆ ಸುರಕ್ಷಿತತೆ ಹೆಚ್ಚೆಂಬುದನ್ನು ಮಹಾರಾಜರೂ ಅರಿತಿದ್ದರು.

ಸಹ್ಯಾದ್ರಿಯ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶ. ಗಿರಿಕಂದರಗಳ ದಟ್ಟದವಿಯ ಘೋರಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಗಗನ ಚುಂಬಿತ ಮರಗಳೇ ಎತ್ತ ನೋಡಿದತ್ತ ಕಾಣುವವು. ಮನುಷ್ಯರು ಕಾಣದಷ್ಟು ಎತ್ತರವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಪೊದೆಗಳು. ಒಂದೆಡೆ ಸೂರ್ಯನು ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಬಂದಾಗ ಮಾತ್ರ ಕಾಣುವಂಥ ಉನ್ನತ ಗಿರಿಶಿಖರ. ಇನ್ನೊಂದೆಡೆಗೆ ಪಾತಾಳಗಂಗೆಯ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಡುವಂತಹ ಕೊಳ್ಳ. ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ಕಾಲು ದಾರಿಗುಂಟ ನಡೆಯುವ ಬೇಟೆಯ ತಂಡದೊಂದಿಗೆ ದಾದಾ ನಡೆಯುವಾಗ ಆತನಿಗೆ ತನ್ನ ಜನ್ಮ ಸಾಫಲ್ಯವಾಯಿತೆಂಬ ಆತ್ಮ ಸಂತೃಪ್ತಿಯು ಅವನ ನರನಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸಿಕರಿಗಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದೊಂದು ಸರಕಾರಿಬಂಗಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜರು ತಂಗಿದ್ದರು. ಹುಲಿಯ ಬೇಟೆಯ ಕುತೂಹಲವು ಅವರಿಗೆ ಅಸಹನೀಯವಾಗಿತ್ತು. ಹುಲಿಯನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಮೇಕೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಆಯಕಟ್ಟಿನ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲ ಬೇಟೆಯ ಆಳುಗಳಿಗೆ ಎರಡು ದಿನಗಳಾದರೂ, ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಹುಲಿಯನ್ನೂ ಮಂಚಿಕೆಯ ಬಳಿ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಮಹಾರಾಜರಲ್ಲಿ ನಿರಾಶೆಯ ಕಾತರಭಾವವು ಹೆಚ್ಚಿತು. ಹೋದ ಸಲ ದೊಡ್ಡ ಹುಲಿಯನ್ನು ಹೊಡೆದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ತಾವು ಹೋಗಿ, ಹೊಂಚು ಹಾಕಿ ಕುಳಿತು ಹುಲಿಯ ಬೇಟೆ ಮಾಡಿ, ಈ ತಂಡದವರನ್ನು ನಾಚಿಸಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಾರವು ಅವರನ್ನು ಬಾಧಿಸಲಾರಂಭಿಸಿತು. ತಾವು ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಹೋಗಲು ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕೊಡರು; ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಾತ್ಮಕ್ಕೆ ಈ ರೀತಿ ಎರವಾದ ತಮ್ಮ ಅವಸ್ಥೆಯ ಬಗೆಗೆ ಅವರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಹೇಗೋ ಎನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರಿದ್ದ ಬಂಗಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೂಬಿಸಿಲು ಅದೇ ತಾನೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಬೇಟೆಗಾರರೊಡನೆ ಹೋದ ದಾದಾ ಮರಳಿ ಬಂದನು. ಅವನ ಪ್ರಸನ್ನ ಮುಖದಿಂದ ' ಹುಲಿಯ ಬೇಟೆಯಾಡದೆ ಮರಳುವ ಪ್ರಸಂಗವು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲ ' ಎಂದು ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಎನಿಸಿತು.

ದಾದಾನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ " ಬೇಟೆಯಾಡದೆ ಹೀಗೆ ಕೆಮ್ಮನೆ ಕೊಡುವುದು ನನಗೆ ಸೇರದು; ಇಂದು ನಾವಿಬ್ಬರೇ ಹೋಗಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರೋಣ ನಡೆ " ಎಂದರು. ದಾದಾನು ಮಹಾರಾಜರ ಸೂಚನೆಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ತಲೆಬಾಗಿರಿದನು. ಮಹಾರಾಜರು ತಮ್ಮ ರಾಯಫಲ್ ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೊರಡಲು ದಾದಾನಿಗೆ ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿದ್ದೇ

ತಡ; ಅದನ್ನೆತ್ತಿ ಅವನು ಮಹಾರಾಜರ ಮುಂದೆ ನಡೆದೇ ಬಿಟ್ಟನು. ಮಹಾರಾಜರು ಸೀಳುದಾರಿಯಿಂದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೆ ತಿರುಗಾಡಿ ಬರಲು ಹೋಗುತ್ತಿರುವರೆಂದು ಉಳಿದವರು ಎಣಿಸಿದರು. ಮಹಾರಾಜರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತಾಳಿನ ಕಸುವಿನ ದಾದಾ ಇರುವಾಗ ಇತರರ ಲೆಕ್ಕ ಅವರಿಗೇನು ಎಂದು ಕೆಲವರು ಆಡಿಕೊಂಡರು.

X

X

X

X

ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗಿತು. ಚಂದ್ರನು ಬೆಳದಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯದ ದರಿ ಕಂದರ ಗಳೊಳಗೆ ಗಿಡಮರಗಳಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಯ ಆಳವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿ ದಾದಾ ಅಶ್ಚರ್ಯವಟ್ಟನು. ಮೊದಲೇ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಮಂಚಿಕೆಯ ಮೇಲೇರಿ ಕುಳಿತಾಗ ಮಹಾರಾಜರು ಉಸಿರಾಡಿಸುವುದು ಮಾತ್ರ ದಾದಾನಿಗೆ ಕೇಳಿ ಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬದಿಯ ಕೊಂಬೆಯ ಮೇಲೆ ತಾನೂ ಕುಳಿತು ಎದುರಿನ ಪರ್ವತ ಶಿಖರವನ್ನು ನೋಡಿ ಹಿಗ್ಗಿದ. ಇಂತಹ ಕಟ್ಟೀಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜರ ಬೆಂಗಾವಲಿಗನಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಸೌಭಾಗ್ಯವು ತನಗೆ ದೊರೆತ ಬಗೆಗೆ ಧನ್ಯತೆಯೆನಿಸಿತು.

ಗಿಡಗಳಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿಹುಳಗಳ ಜ್ವಾ ಎಂಬ ಶಬ್ದ, ಕೊಳ್ಳದಲ್ಲಿ ಭೋರ್ ಎಂಬ ಅರ್ಭಟೆಯ ಸದ್ದು, ಆ ಕಾನನದ ಏಕಾಂತದ ನೀಶಬ್ದ ಗಭೀರತೆಯನ್ನು ಆಗಾಗ ಭೇದಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಚಂದ್ರನು ಅಂದಿನ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಪೂರ್ಣತೇಜದಿಂದ ಮಹಾರಾಜರ ಬೇಟೆಯ ಆಟವನ್ನು ನೋಡಲು ನಡುಬಾನಿಗೆ ಆಗಲೇ ಎರಿದ್ದನು. ದಾದಾನ ಕಣ್ಣು, ಕಿವಿಗಳು ಬೇಟೆಯ ಸುಳುವು ಹಿಡಿಯಲು ತವಕಗೊಂಡಿದ್ದವು. ಏನೊಂದು ಪ್ರಾಣಿಯ ಓಟದ ಶಬ್ದ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಲೆ ಅವನು ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಸನ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಬೆಳದಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಡಹಂದಿಗಳ ಹಿಂಡು ಓಡಿ ಆಚೆಗೆ ಹೋಗುವದನ್ನು ನೋಡಿ ಹುಲಿಗಾಗಿ ಹೊಂಚು ಹಾಕಿದ ಮಹಾರಾಜರು ಹಂದಿ ಗಳಿಗೆ ಜೀವದಾನ ಮಾಡಿದರು.

ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಹುಲಿಯ ಗುಡುಗಿನಿಂದ ಆ ಅರಣ್ಯದ ನೀರವತೆಯ ಭಂಗ ವಾಯಿತು. ಆ ಗರ್ಜನೆ ಕೇಳಿದ ದಿಕ್ಕಿನತ್ತ ದಾದಾ ಮತ್ತು ಮಹಾರಾಜರ ಕಣ್ಣು ಗಳು ಗಕ್ಕನೆ ಹೊರಳಿದವು. ಪೊದೆಯೊಳಗೆ ಕಂಡದಂತೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವ ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಮಹಾರಾಜರ ಬಂದೂಕು ಆ ನಿಟ್ಟಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ತಿರು ಗಿತ್ತು. ಮಹಾರಾಜರು ಬೇಟೆಗೆ ಅಣಿಯಾಗಿದ್ದರು. ತಾನೂ ಒಂದು ಕೋವಿ ತರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂದು ದಾದಾನಿಗೆ ವಿಷಾದವಾಯಿತು. ಪೊದೆಯಿಂದ ಟಣ್ಣನೆ ಕಾಲು ದಾರಿಗೆ ಹಾರಿ ಬಂದು, ಅತ್ತಿತ್ತ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ನೋಡಿ, ಹುಲಿಯು ಮತ್ತೊಂದೆಡೆಗೆ ನೆಗೆಯುವದರಲ್ಲಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಡಂ ಡಂ, ಎಂಬ ಸದ್ದಾಯಿತು. ಗುಂಡಿನ ಆ ಸಪ್ತಳಕ್ಕೆ ದಾದಾನ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದವು. ಎದುರಿನ ಶಿಖರದಿಂದ ಮಾರ್ದನಿ ಕೇಳ ಬಂತು. ದಾದಾನಲ್ಲಿ ಆವೇಶವು ಉಕ್ಕಿಬಂತು. ಮಹಾರಾಜರು ಹುಲಿ ಹೊಡೆ

ದರು ! ಎಂಬ ಹಿಗ್ಗು ದಾದಾನಿಗೆ. ಸ್ವಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೇ ಹುಲಿ ಹೊಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆ ಪೂರೈಸಿತೆಂಬ ಹರ್ಷಾತಿರೇಕ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ! ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹೃದಯ ವನ್ನು ಭೇದಿಸುವ ಮತ್ತೊಂದು ಗುಡುಗು ಕೇಳಿ ದಾದಾನಿಗೆ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯ ಅರಿವು ಆಯಿತು. ಗುರಿ ತಪ್ಪಿತ್ತು. ಗುಂಡು ಬಂದ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹುಲಿಯು ಒಂದೇ ಹಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಜಿಗಿದುಬಂದು ಮಹಾರಾಜರು ಕುಳಿತ ಗಿಡದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿತು. ಆರ್ಭಟಿಸುತ್ತ ಗಿಡದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತವರ ನೆತ್ತರ ಹೀರುವ ಹವಣಿಕೆ ಹಾಕಿತು.

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹುಲಿಯ ಗುಡುಗಿಗೆ ಗಿಡದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ ಮಂಗಳವೊಂದು ದೊಪ್ಪನೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಹುಲಿಯು ಅತ್ತ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಮಹಾರಾಜರು ಮಂಚಿ ಕೆಯಲ್ಲಿ ಚಳಿ ಬಂದವರಂತೆ ಥರಥರ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ದಾದಾನು ಕಂಡನು. 'ಮಹಾರಾಜ, ಮತ್ತೊಂದು ಗುಂಡು ಹಾರಿಸಿರಿ' ಎಂದು ದಾದಾ ಕಾತರದಿಂದ ಅರಚಿಕೊಂಡನು. ತತ್ತರಿಸುವ ಕೈಗಳಿಂದ ಮಹಾರಾಜರು ಗುರಿಹೊಡೆಯಲು ಹೆಣಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೆಮರು ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆಕಾಶವು ಬಿರಿಯುವಂತೆ ಆರ್ಭಟಿ ಸುವ ಹುಲಿಯ ಮತ್ತೊಂದು ಗರ್ಜನೆ ! ಆ ಗರ್ಜನೆಗೆ ಅಳ್ಳಿದೆಯವರು ಗಿಡದಿಂದ ಉರುಳಿ ಬೀಳುವಂಥ ಸನ್ನಿವೇಶ. ಇಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜರು ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ತಲೆಯ ಮೇಲಿನ ಕೊಂಬೆಯನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತೂ ಇಂತೂ ಉಳಿದರು. ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ರೈಫಲಿನ ಅರಿವು ಇರಲಿಲ್ಲ. ತತ್ತರಿಸುವ ಕೈಗಳಿಂದ ಅದು ಆಗಲೇ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದುಹೋಗಿತ್ತು ! ಹುಲಿಯ ಬೇಟೆಯೆಂದರೆ ಹಿರಿ ಹಿರಿ ಹಿಗ್ಗುವ ಮಹಾರಾಜರು ಆಗ ಪೂರಾ ಹಾಹಾರಿ ದವರಾಗಿದ್ದರು. ಬಾಯಿಂದ ಶಬ್ದಗಳೇ ಹೊರಡುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ದಾದಾ ಮಾತ್ರ ಗಾಬರಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೆಚ್ಚಿದೆಯ ಬಂಟಿ. ಆತನಿಗೆ ಸಾವಿನ ಹೆದರಿಕೆ ಯಿದ್ದಿಲ್ಲ. "ಮಹಾರಾಜರ ಉಪ್ಪುಂಡು ಬೆಳೆದ ದೇಹ ತನ್ನದು. ಅವರ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಮಡಿದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಧನ್ಯತೆಯೇ ಇದೆಯೆಂದು ಆತನ ದೃಢವಿಶ್ವಾಸ. ಅವರನ್ನು ಈ ಸಂಕಟದೊಳಗಿಂದ ಪಾರುಮಾಡುವುದು ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ. ನಿಜವಾಗಿ ಅವರು ಭಯ ಭೀತರಾಗಿರುವರು. ಸಾಹಸ ಮಾಡಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಈ ಭೀತಿಯನ್ನು ಓಡಿಸಲೇ ಬೇಕು. ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ಈ ಕುತ್ತಿನಿಂದ ಪಾರು ಮಾಡಲೇಬೇಕು" ಎಂಬ ವಿಚಾರಗಳು ಅವನಲ್ಲಿ ಮಿಂಚಿಹೋದವು. ಆರ್ಭಟಿಸಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ನೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಹುಲಿಯ ಕಡೆಗೆ ದಾದಾನು ಹೊರಳಿದ್ದನು. "ಮಹಾರಾಜ ! ಈ ಸೇವಕನ ರಕ್ತ ದಿಂದ ಹುಲಿರಾಯನನ್ನು ತಣಿಸುವೆ, ನೀವು ಅವನ ಕೊಡರಿ. ಹುಲಿಯು ಹೋದರೂ ಬೆಳಕು ಹರಿಯುವ ವರೆಗೆ ಮಂಚಿಕೆಯಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಇಳಿಯಬೇಡಿರಿ. ಧೈರ್ಯ ವಿರಲಿ" ಎಂದು ಹೇಳಹೇಳುತ್ತ ಸರ್ರನೆ ಜರಿದು ಮುಂದೆ ಸರಿದನು. ಆರ್ಭಟಿಸುವ ಹುಲಿಯು ಸಪ್ಪಳದತ್ತ ನೋಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ದಾದಾ ಹುಲಿಯ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಜಿಗಿದು, ಹಿಂದಿನಿಂದ ಹುಲಿಗೆ ಡಿಕ್ಕಿ ಹೊಡೆದಿದ್ದ. ಅದರ ಮುಂದಿನ ಎರಡೂ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು, ಹಿಂಗಾಲ ಮೇಲೆ ಎದ್ದು ನಿಂತ ಹುಲಿಯ ಕಾಲಿಗೆ

ತನ್ನ ಎಡಗಾಲಿನಿಂದ ಒದ್ದು ಅದನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೆಡವಿ, ಕುಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಸಮಬಲ ಗಡಿಯನ್ನು ಸವಾರಿ ಹಾಕಿ ಕುಳ್ಳಿರುವ ರೀವಿಯಲ್ಲಿ ಅದರೊಡನೆ ಕಾದಾಟ ನಡೆಸಿದ್ದ. ಹುಲಿಯ ದೈಹಿಕ ಶಕ್ತಿ, ದಾದಾನ ಶಕ್ತಿಯುಕ್ತಿಗಳ ಮುಂದೆ ಅಲ್ಪವೆನಿಸಿತು. ಹುಲಿಯು ಗುಡುಗೇ ಗುಡುಗಿತು. ನುಸುಳಿ ಪಾರಾಗಲು ಧಡಪಡಿಸಿತು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಮಹಾರಾಜರು ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡರು. ಕ್ಷಣಕಾಲವಾದರೂ ತಮ್ಮನ್ನು ಆವರಿಸಿದ್ದ ಭೀತಿಯ ನೆನಪಾಗಿ, ಆ ಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗೆಗೆ ತಮ್ಮ ಪುಕ್ಕ ಜೀವವನ್ನು ಹಳಿದು, ತುಳಿದು, ಮೆಟ್ಟಿ, ನಿಂತವರಂತೆ, ಎದೆಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ದಾದಾನಿಗೆ ಧೈರ್ಯ ಹೇಳಿದರು. 'ದಾದಾ!' ಎಂದು ಕೂಗಿದವರೇ ಬಿದ್ದ ಬಂದೂಕನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಹಾರಿದರು. ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಚಕ್ರವು ಗರ್ರನೆ ತಿರುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ಪಣಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿದ ಇಂಥ ವೀರನನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸದೆ ಜೀವಗಳನ್ನಂತೆ ಅಲ್ಲಿಯೆ ಅವಿತುಕೊಂಡಿರಲು ಅವರ ಪೌರುಷವು ವಿರೋಧಿಸಿತು. ಸಾವು ಯಾರಿಗೆ ತಪ್ಪಿದೆ? ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಜರುಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಾವು ಬಂದರೆ ಅದು ಪುಣ್ಯವಂತಿಕೆಯ ಲಕ್ಷಣ. ಹೇಡಿಯಾಗಲಾರೆ. ಹೇಡಿಯನ್ನು ಹಡೆದ ಕಲಂಕವನ್ನು ನನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ತಟ್ಟುಗೊಡಲಾರೆ. ನನಗಾಗಿ ದಾದಾ ಹುಲಿಯ ಬಾಯಿಗೆ ಬಿದ್ದನೆಂಬ ಸಂಗತಿಯು ಮಹಾರಾಣಿಯ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದರೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕನ್ಯೆಯಾದ ಅವಳು ಏನೆಂದುಕೊಂಡಾಳು? ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಲಹರಿಯು ಹಾಯ್ದುಹೋಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವರ ಬಾಯಿಂದ "ದಾದಾ ಬಂದೆ! ಒಂದೇ ನಿಮಿಷ ತಡೆ!" ಎಂಬ ಉದ್ಗಾರಗಳು ಹೊರಬಿದ್ದುವು.

ಹೆಬ್ಬುಲಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕಿ ಹಿಡಿದು ದಾದಾನ ಕೈಗಳು ಸೋತಿದ್ದವು. ಮಹಾರಾಜರು ತನ್ನ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ಹಾರಿ ಬಂದುದನ್ನು ಕಂಡು, 'ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ಸಂಕಟದಲ್ಲಿ ನೂಕಿ, ಮಹಾರಾಜರು ಗಿಡದಿಂದ ಇಳಿದುಬಂದರಲ್ಲ! ಎಂದು ಅವನಲ್ಲಿ ಹರ್ಷಾತಿರೇಕವಾಗಿ ಹೊಸ ಚೈತನ್ಯ ರೋಮ ರೋಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿತು.

ಬಂದೂಕು ಬಿದ್ದ ಸ್ಥಳವು ಸುದೈವದಿಂದ ಹುಲಿಯ ಹಿಂಬದಿಗೆ ಇತ್ತು. ಮಹಾರಾಜರು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಬಂದೂಕು ಎತ್ತಿದರು. ಗುಂಡು ಹಾಕಿದರೆ ಹುಲಿಯ ಬದಲು ದಾದಾನಿಗೇ ತಾಗುವ ಸಂಭವವಿತ್ತು. ದಾದಾನು ಆ ಹುಲಿಯನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡಿರುವಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿದ್ದನು. ಯೋಚಿಸುತ್ತ ನಿಂತರೆ, ದಾದಾನ ಶಕ್ತಿ ಬೇಗ ಕುಗ್ಗುವದೆಂಬ ಮನವರಿಕೆಯಾಯ್ತು. ಮಹಾರಾಜರು ಹುಲಿಯ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತು ನೋಡಿದರು. ಹುಲಿಯ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ದಾದಾನ ದೇಹ ಬಿದ್ದಿರುವಾಗ ಹುಲಿಯ ತಲೆಯೊಂದೇ ಗುಂಡು ಹಾಕಲು ಉಳಿದಿರುವ ಭಾಗವೆಂದು ಹೊಳೆಯಿತು. ರಾಯಫಲ್ಲಿನ ಬಾಯಿಯನ್ನು ಹುಲಿಯ ಕಿವಿಯ ಹತ್ತಿರ ಹಿಡಿದರು. ರಾಯಫಲ್ಲು ಅದಕ್ಕೆ ಸೋಂಕಿ ಹುಲಿಯು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಏಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿತು. ದಾದಾನ ತೋಳ ತೆಕ್ಕೆಯೊಳಗಿಂದ ನುಸುಳಿಕೊಂಡರೆ ಏನು ಗತಿ? ಎಂಬ ಸಂದೇಹವೂ ಬಾರದಿರಲಿಲ್ಲ. ದಾದಾನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದಾಗ

ಆತನು ತಲೆಯಿಂದ ಸನ್ನೆಮಾಡಿ 'ಬೇಗ ಮುಗಿಸಿ ಬಿಡಿರಿ' ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದ. 'ಆದದ್ದಾಗಲಿ ಗುಂಡು ಹಾರಿಸುವೆ' ಎಂದು ಮಹಾರಾಜರು ಹುಲಿಯ ಕಿವಿಗೆ ಇಟ್ಟು ಗುರಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡಿ ರಾಯಫಲ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಒತ್ತಿದರು. ಗುಂಡು ಥಂ, ಅಂದದ್ದೇ ತಡ ! ಹುಲಿಯು ಪುಟಿಚೆಂಡಿನಂತೆ ನೆಗೆದು ಹಾರಿ ಕೆಲ ಅಂತರದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು. ನೆಗೆಯುವಾಗ ಅದು ಮಾಡಿದ ಗರ್ಜನೆಯು ದೂರದಲ್ಲಿ ದಾಕ ಬಂಗಲೆಗೂ ಕೇಳಿಸುವಷ್ಟು ತೀವ್ರವಾಗಿತ್ತು.

ಹುಲಿಯ ನೆಗೆತದೊಡನೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸವಾರಿ ಹಾಕಿದ್ದ ದಾದಾನೂ ಅದರೊಡನೆ ಹಾರಿ ಹೋಗಿದ್ದನು. ಹುಲಿ ದೊಪ್ಪನೆ ಬಿದ್ದಾಗ ದಾದಾನಿಗೆ ತಗಲಿದ ಪೆಟ್ಟಿನಿಂದ ಅವನು ಮೂರ್ಛಿತನಾದನು. ದಾದಾ ಮಿಸುಕಾಡದ್ದು ಕಂಡು ಹುಲಿಯೊಡನೆ ಅವನದೂ ಕೊನೆಯಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರಿತು. ದಾದಾ ! ದಾದಾ ! ಎಂದು ಮಹಾರಾಜರು ಎಳೆಮಕ್ಕಳಂತೆ ಅಳುತ್ತ ಹುಲಿ ಬಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸಿದರು. ದಾದಾ ಮಾತ್ರ ಉಬ್ಬಸವಡುತ್ತಿದ್ದ. ಆಗ ದಾದಾನು ಅರಿವು ಇಲ್ಲದೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಮಹಾರಾಜರು ಆ ಹೆಬ್ಬುಲಿಯನ್ನು ಹೊಡೆದ ಆನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ದಾದಾನ ಸ್ಥಿತಿ ನೋಡಿ ಆನಂದದ ಬದಲು ದುಃಖವು ಆವರಿಸಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ಆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಹುಲಿಯ ಜಾತಿಯೇ ತನ್ನ ನೆರವಿಗೆ ಒರುವಂತೆ ಸಾಯುವಾಗ ಅದು ಆರ್ತಸ್ವರದಲ್ಲಿ ಅರಚಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಮಹಾರಾಜರು ಅಸ್ವಸ್ಥ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ದಾದಾನನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ದೂರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಭೀಕರ ಗುಡುಗಿನ ಗರ್ಜನೆ ಕೇಳಬಂತು. ಕಾಡತೊಸುಸೇರಿಸಿ ನಿಲ್ಲುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹುಲಿರಾಯನೊಂದು ಆರ್ಭಟಿಸುತ್ತ ಮಹಾರಾಜರ ಕಡೆಗೇ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಸಲ ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಹೆದರಿಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಹುಲಿಯ ಸೇಡಿನ ಆವೇಶದಿಂದ ಸ್ನಾಯುಗಳು ಉಬ್ಬಿದುವು. ದಾದಾನನ್ನು ಬದುಕಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಿದ ತನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ವ್ಯರ್ಥಮಾಡಬಂದ ಆ ಹುಲಿಯನ್ನು ನೆಗೆಚೆಯೇ ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು. ಇದುವೇ ತನ್ನ ಸತ್ತದ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಕಾಲ, ಎಂದವರೇ ದೂರದಲ್ಲಿ ಎದುರಿಗೆ ಹೊಳೆಯುವ ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳ ನಡುವೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಮಹಾರಾಜರು ಗುಂಡು ಹಾರಿಸಿದರು. ಆ ಗುಂಡು ಸುಂಯ್ ಗುಡುತ್ತ ನೇರವಾಗಿ ಹುಲಿಗೆ ತಾಗಿತು. ಅದು ಗರ್ಜನೆಯೊಂದಿಗೆ ಜಿಗಿದು ಮೊದಲು ಹುಲಿಗೆ ದಾದಾ ಸವಾರಿ ಹಾಕಿ ಕುಳಿತ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬಿದ್ದು ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟಿತು !

ಈ ಗರ್ಜನೆಗೆ ದಾದಾನ ಮೂರ್ಛಿತ ಹಾರಿತು. ಕಣ್ಣೆರೆದುವು. ನೋಡುತ್ತಾನೆ ! ಮಹಾರಾಜರು ಬೇಟೆಮಾಡಿದ ವನರಾಜನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಇಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡಿದರು. ಇಬ್ಬರ ಮುಖ ಮತ್ತು ನೋಟದಲ್ಲಿ ಕೃತಜ್ಞತಾ ಭಾವವು ಉಕ್ಕುತ್ತಿತ್ತು. ಯಾರ ಕೃತಜ್ಞತಾ ಭಾವವು ಹೆಚ್ಚು ಎಂಬುದನ್ನು ಆ ನೋಟದಿಂದ ತಿಳಿಯುವದು ಅಶಕ್ಯವಾಗಿತ್ತು !

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು:—

- (೧) ದಾದಾನು ಮಹಾರಾಜರ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಹೇಗೆ ಪಾತ್ರನಾದನು ?
- (೨) ಮಹಾರಾಜರು ಸ್ವತಃ ಬೇಟೆಗೆ ಹೊರಟಾಗ ಮಹಾರಾಜರ ಮತ್ತು ಅವರ ಪರಿವಾರದವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯ ವಿಚಾರಗಳೇನಿದ್ದವು ?
- (೩) ದಾದಾನು ತನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ಗಂಡಾಂತರದಲ್ಲಿ ಏಕೆ ನೂಕಿದನು ?
- (೪) ಹುಲಿಯ ಆಟವು ದಾದಾನ ಮುಂದೆ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲವೇಕೆ ?
- (೫) ಮಹಾರಾಜರು ತಮ್ಮ ಭೀತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಬಗೆ ಯಾವುದು ?
- (೬) ಮಹಾರಾಜರ ಕೃಪೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ದಾದಾನಿಗೆ ಅವರು ಕೃತಜ್ಞರಾಗಲು ಕಾರಣವೇನು ?

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ:—

- (೧) ವಿವಿಧ ವರ್ಣನೆಗಳಿಂದ ಕತೆಯು ಹೇಗೆ ರಸವತ್ತಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು.
ಈ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಬಂದ ವರ್ಣನಪರ ವಾಕ್ಯವೃಂದಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿರಿ. ಇಂತಹ ವಾಕ್ಯವೃಂದಗಳಲ್ಲಿ ನೀವು ಯಾವುದನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮೆಚ್ಚುವಿರಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಕಾರಣವಾಗಿ ಹೇಳಿರಿ.
- (೨) ಸ್ವರ :— ಅರ್ತಸ್ವರ, ಮಧುರಸ್ವರ — ಹೀಗೆ ಯೋಗ್ಯ ವಿಶೇಷಣಗಳಿಂದ ಸ್ವರದ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
- (೩) ದಾದಾನ ರೂಪ ಮತ್ತು ಸ್ವಭಾವ ಇವುಗಳನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುವ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಈ ಪಾಠದಿಂದ ಎತ್ತಿ ಹೇಳಿರಿ.
- (೪) [೧] ಜೀವಗಳ್ಳಿನಂತೆ ಅಲ್ಲೆಯೇ ಅವಿತುಕೊಂಡಿರಲು ಅವರ ಪೌರುಷವು ವಿರೋಧಿಸಿತು.
[೨] ಹೇಡಿಯನ್ನು ಹಡೆದ ಕಲಂಕವು ನನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ತಟ್ಟಿಗೊಡಲಾರೆ.
[೩] ಯಾರ ಕೃತಜ್ಞತಾಭಾವವು ಹೆಚ್ಚು ಎಂಬುದನ್ನು ಆ ನೋಟದಿಂದ ತಿಳಿಯುವದು ಅಶಕ್ಯವಾಗಿತ್ತು.
ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವಂತೆ ಬರೆಯಿರಿ.
- [೪] ' ಅವನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ವಿಶ್ವಾಸವು ಹಾರಿತು ' ' ಅವನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ವಿಶ್ವಾಸವು ಹೋಯಿತು ' ಇವೆರಡರಲ್ಲಿಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

ತಬ್ಬ ವಿಚಾರ :—

- (೧) ಮಂಜು ಮುಕ್ಕಿಸು, ಆಟಸಾಗು, ನೀರಿಳಿ, ತಲೆತಗ್ಗಿಸು, ಉಪ್ಪುಣ್ಣು — ಇವುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಒಂದೊಂದು ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
- (೨) ಬೆಂಗಾವಲು, ಜನ್ಮಸಾಫಲ್ಯ, ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ಪಣಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚು, ಕುಸ್ತಿಗಡಿ — ಇವುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
- (೩) ಕೂಗು — ಅರಚು — ಚೀರು; ಸನ್ನೆ — ಸೊನ್ನೆ; ಹೊಡೆ — ತೆನೆ; ಕಾವು — ಕಾಯು — ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಅರ್ಥಭೇದವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

ವಾಕ್ ಶಿಕ್ಷಣ:—

- (೧) ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯವೃಂದದಲ್ಲಿಯ ತಪ್ಪು ತಿದ್ದಿ ಬರೆಯಿರಿ.
ಹುಲಿಯನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವ ವೃದ್ಧೇಸದಿಂದ ಮೆಕೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಯೆರಡು ದಿನಗಳಾ
ದರೂ ಯಿನ್ನೂ ವಂದು ಹುಲಿಯನ್ನು ಮಂಚಿಕೆಯ ಬಳಿ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಲಾಗ
ಲಿಲ್ಲ. ಯಿದರಿಂದ ಮಹಾರಾಜರಲ್ಲಿ ನಿರಾಸೆಯ ಕಾತರ ಭಾವವು ಹೆಚ್ಚಿತು.
- (೨) ಪಂಜಾಬಿ ಮಲ್ಲ ಮತ್ತು ದಾದಾ ಇವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಆದ ಅವೇಶಯುಕ್ತ ಸಂಭಾಷಣೆ
ಯನ್ನು ಊಹಿಸಿ ಬರೆದು ಅಭಿನಯಿಸಿರಿ.

ಚರ್ಚೆ:—

‘ ಬೇಟೆಯು ಅಹಿಂಸೆಯ ತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಿದೆ.’

ಬರೆಹ:—

- (೧) ನಿಮ್ಮ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ ಕುಸ್ತಿಯ ಪಂದ್ಯಾಟದಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಕುಸ್ತಿಯನ್ನು
ಬಣ್ಣಿಸಿರಿ.
- (೨) ನಾಯಿಯು ಏರಿಬಂದಾಗ ಅದನ್ನು ಎದುರಿಸಿದ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿರಿ.
- (೩) ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡುವ ಕೃತಜ್ಞತಾಭಾವದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆಯಿರಿ.

೧೬. ಗೌರಜ್ಜಿ.

[ಸುಮಾರು ಎರಡು ತಲೆಮಾರಿನ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಕುಟುಂಬಗಳ
ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಲ್ಪನೆಯು ಈ ಪಾಠದಿಂದ ಬಹುಬಹುದಾಗಿದೆ. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ವೈಧವ್ಯ ಬಂದ
ಗೌರಜ್ಜಿಯ ನೆಪಮಾಡಿ ಅಂದಿನ ಗೃಹಸ್ಥಿತಿಯ ಶಬ್ದಚಿತ್ರವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.
ಒಂದೊಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳುವ ಇಲ್ಲಿಯ ರೀತಿ ಮನನೀಯವಾಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ. ಎ. ಎನ್. ಮೂರ್ತಿರಾಯರು ಬರೆದ ‘ಹಗಲುಗನಸುಗಳು’ ಎಂಬ ಸಂಗ್ರಹದಿಂದ
ಈ ಭಾಗವನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.]

ಗೌರಜ್ಜಿ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯ ದೊಡ್ಡಮ್ಮ. ಅವರ ಯೌವನದಲ್ಲಿ ನಾವು ಆಕೆ
ಯನ್ನು ಕಾಣೆವು. ನಮಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಬುದ್ಧಿ ತಿಳಿಯುವ ವೇಳೆಗೆ ಅವರಿಗೆ ಸುಮಾರು
ಅರವತ್ತೈದು ವರ್ಷವಿರಬಹುದು. ನಮ್ಮ ಸರಸು ಒಂದು ದಿನ ಅವರನ್ನು “ಅಜ್ಜಿ,
ನೀನೂ ಚಿಕ್ಕವಳಾಗಿದ್ದೀಯಾ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಪಾಪ, ಜರೆಯಿಂದ ಕುಗ್ಗಿ
ಉಪವಾಸಾದಿ ವ್ರತಗಳಿಂದ ಕೃಶವಾದ ಆ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಎಳೆತನದ ಲವಲವಿ
ಕೆಯೂ ಯೌವನದ ಕಾಂತಿಯೂ ಇದ್ದುವೆಂದು ಮೂರು ವರ್ಷದ ಹುಡುಗಿಗೆ ಹೇಗೆ
ತಿಳಿಯಬೇಕು ? ಗೌರಜ್ಜಿ ಚಿಕ್ಕವರಾಗಿದ್ದಾಗ ಬಲು ಚೆಲುವೆಯಂತೆ. “ಹಳ್ಳಿಯ
ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳಾದರೂ ಕೈತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಮುಟ್ಟುವಹಾಗಿದ್ದರು; ತಲೆಯ ಕೂದ
ಲಂತೂ ಮೊಣಕಾಲಿನ ವರೆಗೂ ಬರುತ್ತಿತ್ತಂತೆ” ಎಂದು ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಒಂದೊಂದು

ದಿನ ಹೇಳುವುದುಂಟು. ಅವರ ತಂದೆಯ ಮನೆಯವರು ಅವರನ್ನು ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಾಕಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಮನೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಆದರೆ ಗಂಡನೊಡನೆ ಬಹಳ ದಿನ ಸಂಸಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಆಕೆಯ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಷವಾಗಿರುವಾಗಲೇ ವೈಧವ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಗಂಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಮೂರು ವರ್ಷವೂ ಆಕೆಗೆ ಸುಖವಿಲ್ಲ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಅತ್ತೆಯರ ಯಜಮಾನಿಕೆಯ ವಿಚಾರ ಕೇಳಬೇಕೆ ? ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲೂ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಪದ್ಧತಿ. ಸೊಸೆಯರು ಹಗಲು ಹೊತ್ತು ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಸಹ ಮುಖ ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿಯ ಅನ್ನವೇನಾದರೂ ಮಿಕ್ಕಿದ್ದರೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು— ಆ ಮನೆಯ ಮಕ್ಕಳೆಂದರೆ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಪದಾತಿ ಸೈನ್ಯವಾಗಬಹುದು— ಚಿಕ್ಕ ಸೊಸೆಯನ್ನು ತೊಟ್ಟಿಯ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಂದೊಂದು ತುತ್ತು ಹಾಕಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಅದಾದ ಮೇಲೆ ಹಗಲೆಲ್ಲಾ ಗಾಣದ ಎತ್ತಿನಂತೆ ದುಡಿದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಹಾಕಿದ ಬರಗೂಳನ್ನು ತಿಂದು ಕಾಲ ಹಾಕಬೇಕು. ಅವರೂಪವಾಗಿ ಒಂದೊಂದು ವೇಳೆ “ನಮ್ಮ ಗೌರಿಯೇ ವಾಸಿ, ರಥದ ಹಾಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ” ಎಂದು ಅತ್ತೆಯವರಿಂದ ಶಹಬಾಸಗಿರಿ ಬರುವುದುಂಟು. ಆದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅವರ ಅತ್ತೆ ಸಿಡುಕು ಸ್ವಭಾವದವರು. ಸೊಸೆಯರು ದಿನಕ್ಕೊಂದು ಸಲವಾದರೂ ತಮಗೆ ಹೆದರಿ ನಡುಗಿ ಕಣ್ಣೀರು ಬಿಡದಿದ್ದರೆ ತಮ್ಮ ಯಜಮಾನಿಕೆ ಇದ್ದೇನು ಫಲ ಎನ್ನುವಂಥ ಹೆಂಗಸು. ಸೊಸೆ ಕುಳಿತಿದ್ದರೆ “ಕೂತು ಬಿಟ್ಟಳು, ಮೊಳೆ ಬಡಿದುಕೊಂಡ ಹಾಗೆ; ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನಾನು ಇದ್ದೀನಲ್ಲ, ಪರಿಚಾರ ಗಿತ್ತಿ” ಎನ್ನುವರು; ನಿಂತಿದ್ದರೆ “ನಿಂತಳು ಕಂಬ ನಿಂತ ಹಾಗೆ; ದೇವರಿಗೆ ಹರಸಿ ಕೊಂಡಿದೀಯಾ, ನಿಲ್ಲುವ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಅಂತ” ಎನ್ನುವರು. ಗೌರಜ್ಜಿ ಆಗಾಗ ನಮಗೆ ಅವರ ಮನೆಯ ಕಥೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳುವುದುಂಟು. ಅವರ ಮಾವನವರು ಊರಿನಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಗಣ್ಯರಾದ ಮನುಷ್ಯರಂತೆ. ಮೆಂಬರು ನರಸಯ್ಯನವರಿಂದರೆ ಆ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ. ಅಮಲ್ಲಾರರು ಊರಿಗೆ ಬಂದರೆ ಅವರನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಹತ್ತಿರ ಕೂರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಅವರಿಗೆ ಐವತ್ತು* ಅರವತ್ತು ಎಕರೆ ತರಿ ಜಮೀನು, ತೋಟ, ಹೊಲ ಎಲ್ಲಾ ಇದ್ದುವು. ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಕಬ್ಬು ಹಾಕಿದರೆ ಬಂದವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಕಬ್ಬಿನ ಹಾಲು ಕೊಟ್ಟರೂ ವರ್ಷಗಾಲ ಮನೆಗೆ ಬೆಲ್ಲವಾಗುವುದಲ್ಲದೆ, ಉಳಿದ ಬೆಲ್ಲವನ್ನು ಮಾರಿ ಬಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ರೂಪಾಯಿ ತುಂಬಿ ತೊಲೆಯಮೇಲಿಡುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ನರಸಯ್ಯನವರ ಮಾತೆಂದರೆ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಾಜ್ಞೆ; ಅವರ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕಾಲುವೆಯ ಏರಿಯ ಮೇಲೆ ದನ ಬಿಡುವುದು, ಹುಲ್ಲು ಕೊಯ್ಯುವುದು ಅಂದರೇನು ! ಅವರು ಮೆಂಬರಾದ ಮೇಲೆ ಊರಿನ ಎಲ್ಲಾ ಹಕ್ಕೂ ಅವರಿಗೇ ಸೇರಿಹೋಯಿತೆಂದು ಆ ಹಳ್ಳಿಯವರು ಭಾವಿಸಿದರೋ ಏನೋ. ಗೌರಜ್ಜಿ ಗಂತೂ ಅದೇ ಸ್ಥಿರವಾದ ನಂಬಿಕೆ. ಇದರ ಮೇಲೆ ನರಸಯ್ಯನವರು ಅಮಲ್ಲಾರರ ಹತ್ತಿರ ಸದರವಾಗಿ ಮಾತಾಡತಕ್ಕವರು !

ಆ ಗತವೈಭವವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಕೆಗೆ ಬಲು ಉತ್ಸಾಹ. ನಾವು ದೊಡ್ಡ ವರಾದ ಮೇಲೆ ಆ ಕಥೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿದರೆ “ಹೋಗರೋ, ಈಗಿನ ಕಾಲದ ಹುಡುಗರೇ ಹೀಗೆ! ನಮ್ಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹುಡುಗರು ಹೀಗೆಲ್ಲ ಲಲ್ಲಿ ಬಡಿದುಕೊಂಡು ನಗುವುದೆಂದರೇನು? ಸೀಳಿ ತೋರಣ ಕಟ್ಟಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು” ಎನ್ನುವರು. ಅವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಕೋಪವೆಂದಲ್ಲ; ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದವರು ಸಂಸಾರವೆಂದರೆ ಎಷ್ಟು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಆಸೆ. ಅವರು ಯಾವ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಮನೆಯವರ ದೊಡ್ಡಸ್ತಿಕೆಯ ಕಡೆಗೆ ಮಾತು ತಿರುಗಿಸಿಬಿಡುವರು. ತಮ್ಮ ಮಾವನವರ ಮನೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅವರು ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿ ನಕ್ಕದ್ದು ನನಗೆ ತಿಳಿದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಒಂದೇ ಒಂದು ಸಲ. ಅವರ ತಂದೆ ರಾಮಣ್ಣನವರು ಮಗಳನ್ನು ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರಂತೆ. ನರಸಯ್ಯನವರು ಅಷ್ಟು ಅನುಕೂಲ ಸ್ಥರಾಗಿದ್ದರೂ ಊಟ ಉಪಚಾರಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವರ ಕೈ ಹಿಡಿತ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರಲೇ ಇದ್ದಿತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾರು ಕಿಚ್ಚಿನ ಕಿಡಿ; ತುಪ್ಪದ ಕಲ್ಲರಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲರಿದುರಿಗೂ ಒಂದು ಸಲ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡಿ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗುವರು. ರಾಮಣ್ಣನವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಕರಾವಿದ್ದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತುಪ್ಪ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಅವರಿಗೆ ಅಭ್ಯಾಸ; ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಗ ಖಾರ ವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಒಂದು ಸಲ ಬಿಕ್ಕಳಿಸಿದರು. ಬೀಗರು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ “ರಾಮಣ್ಣನವರಿಗೆ ಖಾರವೇನೋ, ಸಿಹಿನೀರು ಬಡಿಸಿರೆ” ಎಂದರಂತೆ. ಗೌರಜ್ಜಿ ಇದೊಂದು ಕಥೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಾಸ್ಯಧ್ವನಿಯಿಂದ ಹೇಳುವರು. ಕೊನೆಗೆ ತಮ್ಮ ಅತ್ತೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಅವರಿಗೆ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯೇ ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಸಂಜೆಯ ಹೊಂಬಿಸಿಲಿನಲ್ಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಗಿಡಮರಗಳಲ್ಲಿ ಬರಿಯ ಕಲ್ಲುಬೆಟ್ಟಕ್ಕೂ ಚಿನ್ನದ ಮೆರಗು ಬರುವುದು; ಹಾಗೆಯೇ ಜನಗಳಿಗೆ ವಯಸ್ಸಾದ ಮೇಲೆ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿದ್ದೆಲ್ಲ ಒಂದು ಕಾಂತಿಯನ್ನು ತಳೆದಂತೆ ತೋರಬಹುದು. ಅಥವಾ ಬಹುಕಾಲ ಸಂಸಾರದ ಸುಖದುಃಖಗಳಲ್ಲಿ ನುರಿತು ಪರಿಪಕ್ವವಾದ ಅವರ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಮಾನವ ಮನೋಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಇತರರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ರಹಸ್ಯವು ಸಿಕ್ಕಿ, ಇತರರಿಗೆ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಕಾಣುವ ಹುಳುಕುಗಳೆಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ ಅತ್ಯಲ್ಪವಾಗಿ ತೋರುವುವೋ ಎನೋ. ಅಂತೂ ಗೌರಜ್ಜಿ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದವರ ಅವಗುಣಗಳನ್ನು ಹೇಳುವಾಗಲೂ ಅದೂ ಹೊಗಳಿಕೆಯ ಮಾತು ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆಯೇ ಹೇಳಿಬಿಡುವರು.

ಗೌರಜ್ಜಿ ಆಗಾಗ ತಮ್ಮ ತೊರೊರನ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುವುದುಂಟು. ಅವರ ತೊರುಮನೆ ಹೊನ್ನಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ. ಅದು ಮಲೆನಾಡಿನ ಕಡೆಯ ಊರು. ಕೆರೆಯ ಕೆಳಗೆ ದೊಡ್ಡ ತೋಟಗಳು. ಅವರ ಮನೆಯವರು ಎರಡು ಎಕರೆ ತೋಟ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿ ಅನ್ನ ಬಟ್ಟಿ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ದನದ ಮೇವಿನವರಿಗೂ ತಮ್ಮ ಸಂಸಾರ

ವನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ತೋಟವೆಂದರೂ ನಂದನವನದ ಹಾಗಿರುವುದಂತೆ; ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆಯಲ್ಲೂ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿಸಿಲು ಬೀಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. “ಎಲ್ಲಾ ಹಾಳುಮಾಡಿಕೊಂಡುವು.... ಈಗಲೂ ಇದಾರೆ, ಹುಡುಗರು; ಇದ್ದರೇನು, ಲೆಕ್ಕಕ್ಕಿಲ್ಲ ಜಮೆಗಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಗೌರಜ್ಜ ತಮ್ಮ ಅಣ್ಣನ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ಒಂದೊಂದು ವೇಳೆ ಕೋಪಿಸುವರು. ಆಕೆ ಚಿಕ್ಕ ಹುಡುಗಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಅವರ ಅಣ್ಣ ತೋಟಕ್ಕೆ ಅಗಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದರೆ — ಅಲ್ಲಿಗೆ ತಿಂಡಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ರಂತೆ. ಆ ತೋಟದ ಸೊಬಗು, ಕಿತ್ತಳೆ ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಂಪೇರುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಯಿ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಕೆಸೋಗಿನಲ್ಲಿ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟಿರುತ್ತಿದ್ದ ವರಂಗಿ, ಮಾದಲ ಮುಂತಾದ ಹಣ್ಣು — ಇದರ ವಿಷಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರೆ ನಮಗೆ ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಊರು ವುದು; ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಗಿಡಗಳಲ್ಲಿ ಬುಟ್ಟಿ ಬುಟ್ಟಿ ಮೊಗ್ಗು ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿತ್ತಂತೆ. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಸರಸುವಿಗೆ ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚು.

ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಅಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಲು ಹಾವಳಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ರಂತೆ. “ಬಲು ತುಂಟ ಕಣ್ಣೋ, ನಿಮ್ಮಪ್ಪ” ಎಂದು ಕಥೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾದೊಡನೆಯೇ ನಮ್ಮ ಕಿವಿ ನೆಟ್ಟಗಾಗುವುದು. ಈಗ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿ, ಸಭ್ಯರಂತೆ ಸರ್ಜ ಬಟ್ಟೆಯ ಸೂಟು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಆಫೀಸಿನಿಂದ ಬಂದು, ನಾವು ಗಲಾಟೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಮುಖ ಗಂಟುಹಾಕಿಕೊಂಡು “ಏನು ಧಾಂದಲೆ ಮಾಡುತ್ತವಪ್ಪ ಇವು, ಮನೆ ಸಂತೆಯಾಗಿ ಹೋಯಿತು,” ಎನ್ನುವವರನ್ನು ತುಂಟನೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಕಿವಿ ನೆಟ್ಟಗಾ ಗುವುದು ಹೆಚ್ಚು? ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಮಠಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆಂದು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟು ಊರಿನ ಹುಡುಗರು ಇಬ್ಬರು ಮೂವರನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ಮನೆಯಿಂದ ಅಕ್ಕಿಯ ಹಿಟ್ಟನ್ನು ಕದ್ದು, ತೋಟದಲ್ಲಿ ತೆಂಗಿನ ಹಣ್ಣನ್ನು ಕೆಡವಿ, ತುಂಬು ಕಾಯಿ ಹಾಕಿ ರೊಟ್ಟಿ ಮಾಡಿ ಎಲ್ಲರೂ ತಿಂದು, ಮಠದಿಂದ ಹುಡುಗರು ಬರುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಒಂದು ದಿನ ಮನೆಯವರು ಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳಿ ದ್ದರೂ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಈಜಾಡಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಜೊತೆಯವರೊಡನೆ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಕೋಡಬಳಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹವಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಏಟನ್ನೂ ತಿಂದರಂತೆ, ನಾವು ತಿಂಡಿ ಕೇಳಿದರೆ “ಸದಾ ತಿಂಡಿಯ ಮೇಲೆ ಯೋಚನೆ, ಓದಿಲ್ಲ, ಬರಾವಿಲ್ಲ” ಎನ್ನುವ ನಮ್ಮ ತಂದೆ. ಗೌರಜ್ಜ ಈ ಕಥೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೆ ಕಥಾನಾಯಕರು ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಜಾಣಕಿವುಡನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಗಂಭೀರ ವಾಗಿ ಏನೋ ಯೋಚನೆ ಮಾಡುವವರಂತೆ ಕುಳಿತಿರಲು ಯತ್ನಿಸುವರು; ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಕೊನೆಗೆ ಮುಖವನ್ನು ಕೆಂಪಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪ ನಕ್ಕು ಹೊರಟುಹೋಗುವರು. ಅವರ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ತಮ್ಮ ಅಕ್ಕತ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಅವರು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸಂತಾಪಪಟ್ಟಂತೆ ತೋರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದಿನ ದಿನಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಹಳ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದಂತೆಯೇ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ

ಹುಡುಗರೆದುರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ದರ್ಪ ಕಡಿಮೆಯಾಗಬಹುದೆಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಅಸಮಾಧಾನವಾಗುತ್ತಿತ್ತೋ ಏನೋ.

ಗೌರಜ್ಜಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಹುಡುಗರ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯವಿದ್ದ ಹಾಗೆ. ನಾವೇನಾದರೂ ರಂಪುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನಮ್ಮ ತಾಯಿ “ಮನೆಗೆ ಬರಲಿ ಆಗುತ್ತೆ, ಬೆನ್ನಿಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಸವರಿಕೊಂಡಿರಿ” ಎಂದರೆ ನಾವು ಅಜ್ಜಿಗೆ ಹೋಗಿ ಚಾಡಿ ಹೇಳಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ನಮ್ಮ ಸರಸುವಿಗೂ ಈ ಗುಟ್ಟು ತಿಳಿದುಹೋಗಿತ್ತು. ಏನಾದರೂ ಮೊಂಡತನ ಮಾಡಿದಾಗ ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಬೆನ್ನು ಬೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಸಾಕು, ಅಜ್ಜಿಯ ಕಿವಿಗೆ ಕೇಳುವ ಹಾಗೆ ಅತ್ತುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಕೆ ಬಂದ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಒಂದು ಮಾತು ಹಾಕುವುದಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. “ರತ್ನದಂತ ಮಗು, ಏನೋ ಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡಿದರೆ ಹೀಗೆ ಹೊಡಿಯುವುದೆ ? ಮಕ್ಕಳಲ್ಲದೆ ದೊಡ್ಡವರು ಚೇಷ್ಟೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೆ ? (ಈ ತರ್ಕಕ್ಕೆ ಯಾರು ತಾನೆ ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟರು!) ನಿಮ್ಮಂಥವರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನೇಕೆ ಕೊಟ್ಟನೋ ಕಣ್ಣಿಲ್ಲದ ದೇವರು ! ನೀನು ಹುಟ್ಟುವಾಗಲೆ ಬುದ್ಧಿ ತಿಳಿದು ಹುಟ್ಟಿದೆ ಅಲ್ಲವೆ !” ಸರಿ, ನಮ್ಮ ತಂದೆ ಚಿಕ್ಕವರಾಗಿದ್ದಾಗ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾವಳಿಯ ವರ್ಣನೆಯೆಲ್ಲಾ ಬರುವ ವೇಳೆಗೆ ಅವರು ಪಲಾಯನವಾಗಿ ಹೋಗಬೇಕು, ಇಲ್ಲವೆ ಕೋಪವಳಿದು ನಗುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಮಕ್ಕಳೆಂದರೆ ಗೌರಜ್ಜಿಗೆ ಪ್ರಾಣ. ರಾತ್ರಿ ಹುಡುಗರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಲಗಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಕಥೆ ಹೇಳುವರು. “ದೊರೆ ಮಗ ಮಂತ್ರಿ ಮಗ ಇಬ್ಬರೂ ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದಾಗ, ಮರದ ಮೇಲೆ ಗಂಡಭೇರುಂಡ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಅವರ ಮಾತು ಕೇಳುತ್ತಾ ಇದ್ದುವು,” ಎಂದು ಕಥೆ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ಹುಡುಗರು ಹೂಗುಟ್ಟುತ್ತಾ ಹಾಗೆಯೆ ನಿದ್ರೆಹೋಗುವರು. ನಮ್ಮ ಹೂಗುಟ್ಟುವಿಕೆ ನಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೂ ಕಥೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗುತ್ತಲೇ ಇರುವುದು. ಎಷ್ಟೋ ದಿನ ನನಗೆ ರಾಜಪುತ್ರನು ಎಣ್ಣೆಯ ಕೊಪ್ಪರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನಾಗವಲ್ಲಿಯ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುವ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಎಚ್ಚರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಹಬ್ಬಗಳು ಬಂದುವೆಂದರೆ ನಮಗೆಲ್ಲಾ ಆಗದು. ಬೆಳಗ್ಗೆ ತಿಂಡಿಯಿಲ್ಲ ತೀರ್ಥವಿಲ್ಲ; ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ವಿಭೂತಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ದೇವರ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತಿರುವುದೆಂದರೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಜೈಲಿಗೆ ಹಾಕಿದಂತೆಯೇ ಸರಿ. ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಮಡಿ ಕೆಟ್ಟುಹೋಗುವುದೆಂದು ಹಾರಾಟ; ಬೀದಿಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಲ್ಲ. ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಕು ಕುಣಿದಾಡಿದರೆ ದೇವರ ಪೂಜೆಗೆ ಮನಸ್ಸೇ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಕೋಪಮಾಡುವರು. ಸಾಲದ ಕಡಿಮೆಗೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಹಸಿವು ಬೇರೆ—ಅಥವಾ ಹಸಿವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ತಿಂಡಿಯ ಮೇಲಿನ ಆಸೆ, ಅಂತೂ ಹಬ್ಬಗಳು ಬಂದರೆ ಮಕ್ಕಳ ಪಾಡು ಬೇಡ, —ಬೋನಿನಲ್ಲೆಟ್ಟ ಹುಲಿಯ ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಪರದಾಡುವುವು. ಇಂಥ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಗೌರಜ್ಜಿಯೇ ನಮಗೆ ಶರಣು. ಅವರು ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದವರಾಗಿ ವ್ರತನಿಯಮಗಳು ಬಹಳ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ

ದರೂ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೇಮ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು. ಹುಡುಗರ ಪಾಡನ್ನು ನೋಡಿ ತಮ್ಮ ವೇಷವನ್ನೂ ಮರೆತು, ದೇವರ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಮ್ಮ ಪಕ್ಷವನ್ನು ವಹಿಸುವರು. “ ಪಾಪ, ಮಕ್ಕಳು ದೇವರ ಹಾಗೆ. ಹಬ್ಬ ಅಂದರೆ ಅವಕ್ಕೆ ಹತಹತಿ. ಅದೇನು ಹಾಗೆ ಅಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರಿ ? ಅವಕ್ಕೇನು ಉಪವಾಸದ ಕಟ್ಟು ? ಏನಾದರೂ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡಬಾರದೆ ? ” ಎಂದು ನಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅವಲಕ್ಕಿ ಬೆಲ್ಲವೋ, ಅರಳೋ ಏನಾದರೂ ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸುವರು. ಅವರ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ ಐದು ವರ್ಷದ ಒಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲಾ ದೇವರ ಹಾಗೆ. ಐದು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮೀರಿದವರು ನಾವು ಕೆಲವರಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೂ ದೇವತ್ವವನ್ನಾರೋ ಪಿಸಿ ನಮಗೂ ತಿಂಡಿ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡುವರು. ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಸಮಾಧಾನಪಟ್ಟುಕೊಂಡು “ ಹಬ್ಬ ಅನ್ನುವುದಿಲ್ಲ, ಹರಿದಿನ ಅನ್ನುವುದಿಲ್ಲ, ಹೊಟ್ಟೆಯ ಆತುರ ಬಂದಿವೆ ಇವಕ್ಕೆ ” ಎನ್ನುವರು. ನಮ್ಮ ಜೀವಿನಲ್ಲಿ ಅವಲಕ್ಕಿ ಇರುವವರೆಗೂ ಅವರು ಎಷ್ಟು ರೇಗಿದರೇನು ?

ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲೇ ವೈಧವ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳೂ ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವವರಿಗೆ ಹೃದಯವು ಕಲ್ಲಾಗಿಹೋಗುವುದೆಂದು ನಮ್ಮವರು ಹೇಳುವುದುಂಟು. ಅದು ನಿಜವಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಅಂಥವರು ತಾವು ಹಸಿದು ಪ್ರಾಣಬಿಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಇತರರು ಮಿಷ್ಟಾನ್ನ ಭೋಜನ ಮಾಡುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಪತಿಪ್ರೇಮ ರಹಿತರಾಗಿ, ಎಳೆಯ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಲಾಲಿಸಿ ಅವುಗಳ ಆಟವನ್ನು ನೋಡಿ ಹಿಗ್ಗುವ ಭಾಗ್ಯವಿಲ್ಲದೆ, ಇತರರು ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿರುವಾಗ ತಮ್ಮ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಸಂಚವೆಲ್ಲ ಅಂಥ ಕಾರಮಯವೆಂದು ತಿಳಿದು ನೊಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಹೆರರ ಸೌಖ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿದು ದುಡಿದು ಜೀವನವನ್ನು ತೇಯುವವರಿಗೆ ಹೃದಯ ಕಲ್ಲಾಗುವುದೇನೂ ಹೆಚ್ಚಲ್ಲ. ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಮಾತೃಪ್ರೇಮವು ಉಕ್ಕಿ ಬರುವಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಆಶ್ರಯವಿಲ್ಲ ದಿದ್ದರೆ ಅದೇ ಒಂದು ಕಾರಿಣ್ಯವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದು. ಪ್ರೇಮಲತೆ ತನಗೆ ತಾನೆ ಹಬ್ಬಲಾರದು. ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಆಶ್ರಯವೊಂದು ಸಿಕ್ಕದಿದ್ದರೆ ಲತೆ ಒಣಗಿ ಹೋಗುವುದು ಹಾಗಿರಲಿ, ಅದರ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವಿಷಮೂಲಿಕೆಯೊಂದು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಬಹುದು. ಗೌರಜ್ಞಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಸಮೀಪ ಬಂಧುಗಳ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಾಕಿ ಸಲಹಿದ್ದುದರಿಂದ ಇಂಥ ಆಶ್ರಯ ಅವರಿಗೆ ದೊರೆತಿತ್ತು. ಅವರ ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿ ಕಾರಿಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಒಂದು ಮಾರ್ದವವು ತೋರಿಬರುತ್ತಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ದುಃಖವನ್ನು ಹೇಗೆ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡರೋ, ಬಂಧುಗಳು ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯವಾಗಿ ಅಸಡ್ಡೆಯಾಗಿ ಎಸೆದ ವಾಗ್ಬಾಣಗಳ ವೇದನೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಹಿಸಿದರೋ—ಒಂದು ದಿನವಾದರೂ ಅವರು ಆ ವಿಷಯದ ಮಾತೆತ್ತಿ ದವರಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಬೆಳೆದವರು ಸುಖವಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಆನಂದ ಪಟ್ಟುಕೊಂಡು ಇದ್ದುಬಿಡುವರು. ಆದರೂ ಕೊನೆಕೊನೆಗೆ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಚಲಚಿತ್ತತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ನಾಲ್ಕು ದಿನ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ

೧೭. ಮನುಷ್ಯ ಮತ್ತು ಕಾರಖಾನೆ

[ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಯಂತ್ರ ವಿರೋಧಿಗಳಲ್ಲ; ಆದರೆ ಕಾರಖಾನೆಗಳ ವಿರೋಧಿಗಳು. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡುವ ಕಾರಖಾನೆಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಅವರ ಹೋರಾಟವಿದೆ.]

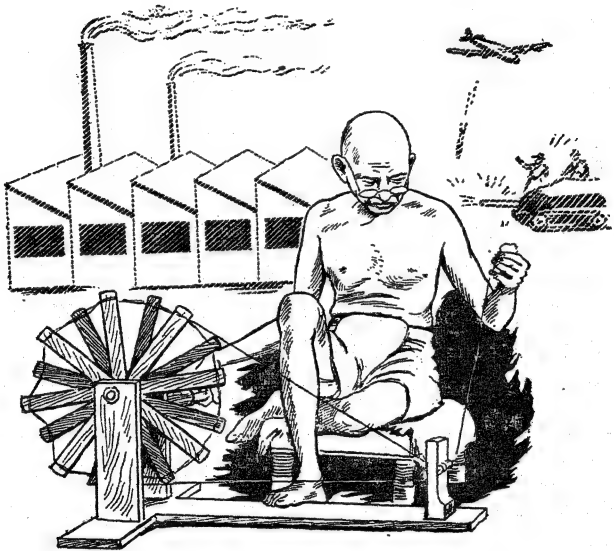
ನಾನು ಕೇವಲ ಯಂತ್ರವಿರೋಧಿಯಲ್ಲ. ಆದರೆ ಯಂತ್ರದ ಹುಚ್ಚು ಜನರಿಗೆ ಹಿಡಿದುದನ್ನು ನಾನು ವಿರೋಧಿಸುವೆ. ಶ್ರಮವನ್ನುಳಿಸುವ ಯಂತ್ರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜನರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹುಚ್ಚು ಹೊಕ್ಕಿದೆ. ಜನರು ಯಂತ್ರಗಳ ನಿರ್ಮಾಣದಿಂದ ಶ್ರಮವನ್ನುಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಅದರಿಂದ ಸಾವಿರಾರು ಜನರು ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳಾಗಿ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಲೆಯುತ್ತ ಉಪವಾಸದಿಂದ ತೊಳಲಿ ಸಾಯುವ ಹೊತ್ತು ಬರುವದು. ನಾನು ವೇಳೆ ಹಾಗು ಶ್ರಮ ಇವೆರಡನ್ನೂ ಉಳಿಸಬೇಕೆನ್ನುವೆ. ಆದರೆ ಕೇವಲ ಕೆಲವೊಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಜನರ ಸಲುವಾಗಿಯಲ್ಲ, ಇಡೀ ಮಾನವಕುಲಕ್ಕಾಗಿ. ಸಂಪತ್ತು ಕೇವಲ ನಾಲ್ಕು ಜನರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರಿತವಾಗದೆ ಅದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ದೊರೆಯಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆ. ಇಂದು ಕಾರಖಾನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನರನ್ನು ಗುಲಾಮರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ತಮ್ಮ ಮುಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವದು, ಸ್ವಲ್ಪ ಜನರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಶ್ರಮವನ್ನುಳಿಸಬೇಕೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯು ನಿರ್ಮಾಣವಾದುದು ಕೇವಲ ಪರೋಪಕಾರದ ಮೂಲಕವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬರಿಯ ಧನಲೋಭದಿಂದ. ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ವಿರುದ್ಧ ನಾನು ನನ್ನ ಶಕ್ತಿ ಮೀರಿ ಹೋರಾಡುತ್ತಿರುವೆ.

ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನ ಕಲ್ಯಾಣವೇ ಹೆಗ್ಗುರಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಯಂತ್ರಗಳು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಪಂಗುವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಕೂಡದು.

ಹಲವೇ ಜನರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಧನ ಹಾಗು ಅಧಿಕಾರ ಇವುಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗು ಅನೇಕರ ಶ್ರಮವನ್ನು ಸೂರೆಗೊಳ್ಳುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಯಂತ್ರಗಳ ಸಂಘಟನೆ ಮಾಡುವದು ಸರ್ವಥಾ ಅನ್ಯಾಯದ್ದೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸುವೆ. ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಂತ್ರಶಕ್ತಿಯ ಉಪಯೋಗವು ಬಹುಶಃ ಮೇಲಿನ ಎರಡು ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿಯೇ ಆಗುತ್ತಿದೆ. ಯಂತ್ರಗಳ ಆ ದುರುಪಯೋಗವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ರಾಟಿಯ ಚಳವಳಿಯ ಸಂಘಟನೆ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ರೀತಿಯಿಂದ ನಡೆದಿದೆ. ನನ್ನ ಯೋಜನೆ ಯಂತೆ ಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವವರು ಕೇವಲ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗದೆ, ಕೇವಲ ತಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಹಿತವನ್ನಷ್ಟೆ ನೋಡದೆ ಇಡೀ ಮಾನವ ಕುಲದ ಹಿತದತ್ತ ಲಕ್ಷ್ಯಗೊಡತಕ್ಕದ್ದು.

ಯಂತ್ರಗಳಿಗೂ ಒಂದು ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಅವೇನೂ ಇನ್ನು ಇಲ್ಲದಂತಾಗಲಾರವು. ಆದರೆ ಅವಶ್ಯಕ ಶಾರೀರಿಕ ಶ್ರಮವನ್ನು ಅವು ತಪ್ಪಿಸಕೂಡದು. ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವ ಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆಯಾಗು

ವದು ಇಷ್ಟ. ಆದರೆ ವಿದ್ಯುತ್ ಮುಂತಾದ ಶಕ್ತಿಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ರಾಟಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ ಶಾರೀರಿಕ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದವಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡುವದು ದೊಡ್ಡ ಅಪರಾಧವೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿಯುವೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಅದರಿಂದ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿರುವ ಲಕ್ಷಾಂತರ ರೈತರ ಉದ್ಯೋಗವು ನಷ್ಟವಾಗಿ ಅವರು ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳಾಗುವರು. ಅವರಿಗೆ ಬೇರೆ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟರೆ ಆ ಮಾತು ಬೇರೆ. ಯಂತ್ರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಸರಕುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡುವವರು, ಜನರ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೆಷ್ಟು, ತಾವು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವದೆಷ್ಟು ಎಂಬತ್ತಲಕ್ಷ ಗೊಡುವದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಸರಕು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡುವದರಿಂದ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಹಿತವಾಗಿದ್ದರೆ ಹಾಗೆ

ಮಾಡಲು ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ಬಗೆಯಾಗಿ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಸರಕುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಲೋಕದ ಅಕಲ್ಯಾಣವೇ ಇದೆಯೆಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲ ದೇಶಗಳೂ ಈ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮಿತಿಮೀರಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವವರಾರು ! ಇತಿ ಮಿತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಯಂತ್ರಗಳಿಂದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಯು ತನ್ನ ತನಗೆ ಮುಳುವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಜನಕ್ಕೆ ಈ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದುದರಿಂದಲೇ ಕಾರಖಾನೆಗಳಿಂದ ಜಗತ್ತು ಗಂಡಾಂತರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದೆ ಎಂದು ನಾನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಸಾರುತ್ತೇನೆ.

ಒಂದು ಕಾರಖಾನೆ ಸುಮಾರು ನೂರಾರು ಜನರಿಗೆ ಕೆಲಸ ಕೊಡುವದು. ಆದರೆ ಅದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅದರಿಂದ ಸಾವಿರಾರು ಜನರು ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಒಂದು ಎಣ್ಣೆ ಗಿರಣಿ ಹಾಕಿ ನಾನು ಸಾವಿರಾರು ಮಣಗಟ್ಟಲೆ ಎಣ್ಣೆಯ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡಬಲ್ಲೆನು. ಆದರೆ ಸಾವಿರಾರು ಗಾಣಿಗರು ಆ ಮೂಲಕ ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳಾಗುವರು. ಇದು ಶಕ್ತಿಯ ವಿಘಾತಕ ಉಪಯೋಗವು. ಅದೇ ಕೈಕೆಲಸದಿಂದ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನರ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದು ವಿಧಾಯಕ ಕಾರ್ಯವು, ಹಾಗೂ ಇದು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಹಿತವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವಂತಹದು. ವಿದ್ಯುತ್ ಮುಂತಾದ ಶಕ್ತಿಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡುವ ಕಾರಖಾನೆಯು, ರಾಷ್ಟ್ರೀಕರಣವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದು ಉಪಕಾರಕವಾಗಲಿರಿಯದು.

ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನರ ಶ್ರಮವನ್ನುಳಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಬೌದ್ಧಿಕ ವಿಕಾಸ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಹೆಚ್ಚು ಬಿಡುವನ್ನು ಏಕೆ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡಬಾರದೆಂದು ನನ್ನನ್ನು ಜನರು ಕೇಳುವರು. ಆದರೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿಗೂ ಒಂದು ಮಿತಿಯಿದೆ. ತನ್ನ ಶ್ರಮದಿಂದ ತನ್ನ ಅನ್ನವನ್ನು ಮನುಷ್ಯನು ದೊರಕಿಸಬೇಕೆಂಬದು ದೇವರ ಸಂಕಲ್ಪವಿರುವದು. ಆದುದರಿಂದ ಕೇವಲ ಒಂದು ಇಂದ್ರಜಾಲದಿಂದ ನಮಗೆ ಬೇಕಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಉತ್ಪನ್ನ ಮಾಡುವ ಕಲ್ಪನೆ ಕೂಡ ಭಯಾನಕವೆನಿಸುವದು.

ಕಾರಖಾನೆಯೆಂದರೆ ಒಂದು ಇಲ್ಲವೆ ನೂರಾರು ಹಾವುಗಳಿರಬಹುದಾದ ಒಂದು ಹುತ್ತು. ಕಾರಖಾನೆಯಿದ್ದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣಗಳು ತಲೆ ಎತ್ತುವವು. ಪಟ್ಟಣಗಳೆಂದೊಡನೆ ರೇಲ್ವೆ, ಟ್ರಾಮು ಇವು ಅವಶ್ಯ. ವಿದ್ಯುತ್ತು ಇವುಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಬಂದೇ ತೀರುವದು. ಚಲನವಲನದ ಕೃತ್ರಿಮ ಸಾಧನಗಳಿದ್ದಲ್ಲಿಯೇ ಜನರ ಆರೋಗ್ಯವು ಕೆಟ್ಟಿರುವದೆಂದು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಡಾಕ್ಟರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರುವದು. ನಾನೊಂದು ಯುರೋಪದ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಹಣದ ಕೊರತೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಆಗ ಟ್ರಾಮವೆ ಕಂಪನಿ, ಡಾಕ್ಟರರು, ವಕೀಲರು ಇವರ ಉತ್ಪನ್ನ ಕುಗ್ಗಿತು. ಆದರೆ ಜನರ ಆರೋಗ್ಯ ಸುಧಾರಿಸಿತು ! ಕಾರಖಾನೆಗಳಿಂದ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಲಾಭ ನನಗೆ ತೋರುವದಿಲ್ಲ.

ಭಾರತವು ಲಕ್ಷಾಂತರ ಹಳ್ಳಿಗಳ ದೇಶ. ಕಾರಖಾನೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಪಟ್ಟಣಗಳನ್ನು ಬಲಿಸುವದರಿಂದ ಹಳ್ಳಿಗಳು ಹಾಳಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಮಾನವ ರೂಪಿ ಕೋಟ್ಯಂತರ ಜೀವಂತ ಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ ಒಂದು ಕಾರಖಾನೆ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುವದು ಅನ್ಯಾಯ. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ನೆರವಾಗಿ ಆತನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಹಗುರು ಮಾಡುವಂತಹ ಯಂತ್ರಗಳು ಬೇಕು. ಕಾರಖಾನೆಗಳ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನರು ಕೂಳುಗೇಡಾಗುವರು ಮತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪೇ ಜನರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಂಪತ್ತು ಕೂಡಿ ಬೀಳುವದು.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು:—

- (೧) ಯಂತ್ರ ಎಂದರೇನು ?
- (೨) ಕಾರಖಾನೆಗಳಿಂದಾಗುವ ಹಾನಿಗಳಾವವು ?
- (೩) ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಎಂತಹ ಯಂತ್ರಗಳು ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹವೆಂದರು ?
- (೪) ಸರಕುಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷಾಂತರ ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದರೆ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಅದರಿಂದ ಹಾನಿಯೇನು ?
- (೫) ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಪಟ್ಟಣಗಳಿಗಿಂತ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೇ ಎಲ್ಲ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಕಾರಣವೇನು ?
- (೬) 'ರಾಷ್ಟ್ರೀಕರಣ' ಎಂದರೇನು? ರಾಷ್ಟ್ರೀಕರಣವಾದರೂ ಕಾರಖಾನೆಗಳು ಲೋಕ ಹಿತಕ್ಕೆ ವಿರೋಧಕವೆಂದು ಗಾಂಧೀಜಿ ಹೇಳುವ ಕಾರಣವೇನು ?

ಭಾಷಾಭಾಷೆ:—

ನೇರವಾದ ಮಾತು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಶೈಲಿಯ ಜೀವಾಳ. ತಮ್ಮ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸುಸ್ಪಷ್ಟ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಹೇಳುವ ಆ ಶೈಲಿಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮನಗಾಣಬಹುದು.

ಕೆಳಗಣ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿರಿ.

[೧] (ಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ) ಶ್ರಮವನ್ನುಳಿಸಬೇಕೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯು ಕೇವಲ ಪರೋಪಕಾರದ ಮೂಲಕವಲ್ಲ.

[೨] ಯಂತ್ರಗಳು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಪಂಗಡವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿವೆ.

[೩] ಕಾರಖಾನೆಗಳಿಂದ ಜಗತ್ತು ಗಂಡಾಂತರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿದೆ.

[೪] ಕಾರಖಾನೆಗಳೆಂದರೆ ಹಾವಿನ ಹುತ್ತು.

ವಿಚಾರಗಳ ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವ ಅಲಂಕಾರಿಕ ಕೃತ್ರಿಮ ಭಾಷೆಯು ತ್ಯಾಜ್ಯವಾದುದು. ಬೆಡಗಿನ ಭಾಷೆಯು ಮೋಹವು ನಿಜವಾದ ವಿಚಾರ ಭಾವನೆಗಳ ದಾದ್ರ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಅಳಕು ಇಲ್ಲದೆ ಬಿಚ್ಚು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ನಯ ವಿನಯಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವಲ್ಲಿ ಮಾತು ಮಾತಿಗೂ ದಕ್ಷರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಶೈಲಿಯ ಹಿರಿಮೆಯು ಇದರಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಕವಾಗಿರುವುದು.

ಶಬ್ದ ವಿಚಾರ:—

ನಾಲ್ಕು ಜನ, ದೈವದವರು, ಬಹು ಜನ ಸಮಾಜ; ಜಂಗುಳಿ, ಗುಂಪು, ತಂಡ, ಪಂಗಡ, ಬಣ—ಈ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಅರ್ಥಭೇದವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವಂತೆ ಒಂದೊಂದು ವಾಕ್ಯ ಬರೆಯಿರಿ.

ವಾಕ್ ಶಿಕ್ಷಣ:—

ಗಾಂಧೀಜಿಯವರನ್ನು ಪತ್ರಿಕಾ ವ್ಯವಸಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಕೇಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಪಾಠದೊಳಗಿನ ವಿಚಾರಗಳು ಉತ್ತರರೂಪದಿಂದ ಬರುವಂತೆ; ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಅದಕ್ಕೆ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಉತ್ತರ ಕೊಡುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಅನುಕರಿಸಿ ತೋರಿಸಿರಿ.

ಚರ್ಚೆ :—

ಮುಂಬೈಯಂತಹ ಮಹಾನಗರಗಳು ಮಾನವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಕಲಂಕ.

ಬರೆಹ :—

‘ ಸ್ವದೇಶಿ ವ್ರತವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗಗಳಿಗೆ ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಡಿರಿ’. ಎಂದು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಲೇಖನದ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಬಂಧ ಬರೆಯಿರಿ.

೧೮. ಸೇಬು

[ನಮ್ಮ ನೆರೆಹೊರೆಯ ಪ್ರಾಂತಗಳ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಲೇಖಕರ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೃತಿಗಳ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬಂಗಾಳಿ ಕತೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಒಳ್ಳೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗುವಂತೆ ಕಥೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ ಬಗೆಯು ಅಭ್ಯಸನೀಯವಾಗಿದೆ.]

ಸೋಮವಾರ ನಸುಕಿನಲ್ಲಿ ಎದ್ದವನೇ, ಆರು ವರ್ಷದ ಮಗುವಾದ ಬುಧಾ. ಮಲಗಿರುವ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಮೆಲ್ಲನೆ, “ಅಪ್ಪಾ, ಇವತ್ತು ಸೋಮಾರಾ, ಇವತ್ತು ತರತೀ ಹಾದಲ್ಲೊ ಮತ್ತ?” ಎಂದು ನುಡಿದ.

ನಟವರನು ಹರಕು ಜಾವೆಯ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಂದು ಮಗ್ಗುಲಾಗಿ ನಿದ್ರೆಯ ದನಿಯಲ್ಲಿಯೇ “ಹೂಂ ತರತೇನಿ” ಎಂದ. ಹುಡುಗನ ಮುಖ ನಗೆಯಿಂದ ತುಂಬಿ ಹೋಯಿತು. ಕೂಡಲೇ ಅವನು ಹೊರಗೆ ಓಡಿಹೋಗಿ, ಎದುರಿನ ಬಂಗ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ತನ್ನ ಗೆಳೆಯನಾದ ಶ್ರೀಕಾಂತನನ್ನು ಕರೆದು “ಇವತ್ತು ಸಂಜೆಮುಂದ ನಮ್ಮವ್ವ ತರತೇನಿ ಅಂತ ಹೇಳ್ತಾನೆ; ನೋಡ್ಕಾರ ನೋಡು” ಎಂದು ಹೇಳಿದ.

ತಂದೆ ಮಕ್ಕಳು ಇಷ್ಟು ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದ ವಿಷಯ, ಒಂದು ಸೇಬು ಹಣ್ಣು. ಆ ದಿನ ಶ್ರೀಕಾಂತ ಮಹಾ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಒಂದು ಸೇಬು ಹಣ್ಣನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಬುಧಾ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಇಳಿಬಿಟ್ಟ ಬಿದುರಿನ ಹರಕು ಪರದೆಯ ಸಂದಿನೊಳಗಿಂದ, ಶ್ರೀಕಾಂತನ ಈ ಅಶನಲೀಲೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತು ನೋಡಿಯೇ ನೋಡಿದ. ಕೊನೆಗೆ ಲೋಭವನ್ನು ತಡೆಯಲು ದುಸ್ಸಾಧ್ಯವಾಗಲು, ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಶ್ರೀಕಾಂತನಿಗೆ “ಎನೋ ಅದು ತಿಂಬೋದು, ಸಿರಿಕಾಂತಾ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಶ್ರೀಕಾಂತನು ನಿರ್ವಿಕಾರ ಭಾವದಿಂದ “ಸೇಬು” ಎಂದ. “ನನಗೊಂದು ಚೂರು ಕೊಡಲ್ಲಾ” ಎಂದು ಬುಧಾ ಬೇಡಿದ.

ಉಳಿದ ಚೂರು ಹಣ್ಣನ್ನು ಪಟಕ್ಕನೆ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಶ್ರೀಕಾಂತ “ಊಂ ಹೂಂ” ಎಂದ. ಆಮೇಲೆ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಂದಾದನಂತರ “ನಮ್ಮವ್ವ ನನಗೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟಾನೆ, ನಿಮ್ಮವ್ವ ಯಾಕೆ ತರೂದುಲ್ಲವ್ವ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

ತಿಂಗಳಿಗೆ ಇವ್ವತ್ತೆರಡು ರೂಪಾಯಿ ಸಂಬಳದ ಕಾರಕೂನನ ಮಗನಿಗೆ, ಐದು ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಸಂಬಳದ ತಂದೆಯ ಮಗನ ಈ ಜಟಿಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡುವದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆತ ಅಳುಮೋರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ. ನಟವರನಾಗ ಹರಕು ಅಂಗಿಯ ಮೇಲೆ ಮಾಸಿದ ಶಾಲನ್ನು ಹೊದೆದುಕೊಂಡು, ಒಂಭತ್ತರ ಗಾಡಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟಿದ್ದನು. ಬುಧಾ ಆತನೆದುರಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತುಕೊಂಡು “ಅಪ್ಪಾ, ಇವತ್ತು ನನಗೊಂದು ಸೇಬು ಹಣ್ಣನ್ನು ತಂದುಕೊಡು” ಎಂದು ಹೇಳಿದ. “ಒಳ್ಳೇದು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ನಟವರ ಹೊರಟುಹೋದ.

ಸಂಜೆಯ ಗಾಡಿಯಿಂದ ನಟವರ ಆಫೀಸಿನಿಂದ ತಿರುಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ದಾರಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಬುಧಾ ಆತನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದ. ಉಳಿದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟುಹೊತ್ತೆಂದರೆ ಬುಧನಿಗೆ ಆರು ತಾಸು ರಾತ್ರಿ. ಆದರೆ ಇಂದು ಸೇಬು ಹಣ್ಣಿನ ಮೂಲಕ ಅವನಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ತಾಯಿ ಬಲುಮೆಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ಮಲಗಿಸಹೋಗಿದ್ದಳೇನೋ ನಿಜ; ಆದರೆ ಸಂಜೆಯ ಕಡೆಗೆ ರೈಲುಗಾಡಿಯು ಸಿಕ್ಕು ಹೊಡೆದು ಸ್ಟೇಷನ್ನಿಗೆ ಬಂದ ಕೂಡಲೇ ಆತನು ನಿದ್ರೆಯ ಸೋಗನ್ನು ತೊರೆದು, ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೊಮ್ಮೆ ಅಂಜುತ್ತ ನೋಡಿ, ಮನೆಯೊಳಗಿಂದ ಹೊರಗೆ ಓಡಿ ಬಂದ. ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋಗು ವದರಲ್ಲಿಯೇ ತಂದೆ ಬಂದ. ತಂದೆಯನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೇ ಬುಧಾ ತನ್ನ ಕೈಚಾಚಿ “ನನ್ನ ಸೇಬುಹಣ್ಣು ಎಲ್ಲಿ ಅದ ಕೊಡಪಾ!” ಎಂದು ಕೇಳಿದ. “ಚು ಚು ಚು! ಮರೆತು ಬಂದೆನಲ್ಲೋ ಬುಧಾ; ನಾಳೆ ತಗೊಂಡು ಬರತೇನಿ, ಆಂ!” ಎಂದು ನಟವರನೆಂದ.

ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಬುಧನ ಮುಖ ಇಷ್ಟಾಯಿತು. ಒಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು “ಆತಪಾ, ಹಾಂಗ್ ಆಗಲಿ” ಎಂದು ಆತನೆಂದ. ನಟವರ ಹೇಳಿದ ಮಾತು ನಿಜ ವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವಾಗ ಬುಧಾ ಹೇಳಿದ್ದು ಆತನಿಗೆ ನೆನಪಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪೈ ಸಹ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆಫೀಸಿನ ಸಿಪಾಯಿಯಾದ ರಾಮ ಶರಣಸಿಂಹನ ಕಡೆಗೆ ನಾಲ್ಕಾಣೆ ಕೈಗಡ ಕೇಳಿದ; ಫಲವಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಾಳೆ ನಾಲ್ಕಾಣೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ತರಬೇಕೆಂಬುದು ನಟವರನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಮಗನನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಹೀಗೆ ಮಾತು ಕೊಟ್ಟ.

ಅದರ ಮರುದಿನವೂ ಬುಧಾ ಇಡೀ ದಿನ ಸಂಜೆಯ ದಾರಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಕಳೆದ. ಇಂದು ಅವು ಸೇಬುಹಣ್ಣು ತರುವದರಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಎಳ್ಳಷ್ಟಾದರೂ ಸಂಶಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೊರಗಿನ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಆತ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದ. ದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ತಂದೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಓಡಿಹೋಗಿ, ಆತನ ಕೈಹಿಡಿದು “ಹೂಂ ಎಲ್ಲಿದ್ದ ನನ್ನ ಸೇಬುಹಣ್ಣು, ಕೊಡು ಮತ್ತೆ” ಎಂದು ಬೇಡಿದ. ಆ ಕ್ಷಣ ನಟವರನ ಮುಖ ವಿಕೃತವಾಯಿತು. “ಓಹೋಹೋ ಇದೇ ಕಿಸೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದೆ. ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ

ಬಿದ್ದು ಹೋಯಿತೋ ಏನೋ ! ಬಿದ್ದಿರಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು” ಎಂದು ಕಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಹಾಕಿ ನುಡಿದ. ಬುಧಾನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಲು ಇದರ ಹೊರತು ಬೇರೊಂದು ಉಪಾಯ ವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಠಕ್ಕಿಸುವಾಗ ಆತನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿಬಂದವು.

ಬುಧಾ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಕೈ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟ. ಆಮೇಲೆ ಹಾಗೆ ಹೊರಟನ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದು “ಅಪ್ಪಾ, ಆ ಹಣ್ಣು ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಿತ್ತು ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ.

ನಟವರ ಕೈಮಾಡಿ ಏನೋ ಒಂದು ಕಲ್ಪಿತ ಪರಿಮಾಣವನ್ನು ತೋರಿಸಿದ.

“ಹಂಗಾರ ಭಾಳ ದೊಡ್ಡದಿತ್ತುವ್ವಾ ! ಇರಲಿ ನಾಳ್ಯಾರ ತಗೊಂಡು ಬರ್ತೀಯಾ ?” ಎಂದು ಬುಧಾ ಎಂದ.

ನಾಡದು ಸೋಮವಾರ, ಸಂಬಳವಾಗುವ ದಿನ. ನಟವರ ಆತನಿಗೆ “ನಾಳೆ ಆಗೋದಿಲ್ಲ, ಸೋಮವಾರ ತಗೊಂಡು ಬರತೇನಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ.

“ಸೋಮಾರಾ ಅಂದ್ರ ಎಂದ ?” ಎಂದು ಬುಧಾ ಕೇಳಿದ.

“ನಾಳೆ ಇಲ್ಲ ನಾಡದು ಸೋಮವಾರ; ಎರಡು ಹಣ್ಣು ತರತೇನಿ ಆತೋ ಇಲ್ಲೋ ?” ಎಂದು ನಟವರ ಹೇಳಿದ.

ಬುಧಾ ಹಿರಿ ಹಿರಿ ಹಿಗ್ಗಿದ. “ಹಣ್ಣು ಒಳ್ಳೆ ದೊಡ್ಡವಿರಬೇಕು. ಮತ್ತು ಕೆಂಪಾಗಿ ಇರಬೇಕು ನೋಡು” ಎಂದು ಹೇಳಿದ.

“ಒಳ್ಳೇದು” ಎಂದು ನಟವರನೆಂದ.

ಬುಧಾ ಕುಣಿಯುತ್ತ ಕುಣಿಯುತ್ತ ಮನೆಯ ಒಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಾಯಿಯ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿದ. “ಅವ್ವಾ, ಅಪ್ಪ ನನಗೆ ಎರಡು ಸೇಬುಹಣ್ಣು ತಂದುಕೊಡತೇನಿ ಅಂತ ಹೇಳ್ತಾನೆ. ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತು ಅದ್ಯ ಏನು ? ಭಾಳ ದೊಡ್ಡವೂ !”

ಅಡಿಗೆ ಮನೆಯೊಳಗಿಂದ ಬುಧಾನ ತಾಯಿ ಪತಿಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ, “ನೋಡಿ ದಿರಾ, ಇನ್ನೂ ಹಣ್ಣು ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ, ಈಗಲೇ ಎಷ್ಟು ಸಂತೋಷ ! ನಾಳೆ ಹಣ್ಣು ಬಂದ ರಂತೂ ಎಷ್ಟು ಕುಣಿದಾಡುತ್ತಾನೋ ! ಕಂದಯ್ಯ !” ಎಂದು ನುಡಿದಳು.

ಸೋಮವಾರ ದಿನ ಆಫೀಸಿಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಣ್ಣು ಮಾರುವ ಒಬ್ಬ ಕಾಬೂಲಿ ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಆರಿಸಿ ಆರಿಸಿ ಎರಡು ಸೇಬುಹಣ್ಣನ್ನು ತೆಗೆದು, ಅವುಗಳ ಬೆಲೆ ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿ ಖಾನಸಾಹೇಬರಿಗೆ “ಇವೆರಡೂ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ತೆಗೆದಿಡಿರಿ. ಆಫೀಸಿನಿಂದ ತಿರುಗಿ ಬರುವಾಗ ಇವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು ತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೋದ.

ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿಯ ತುಂಬ ಸೊಗಸಾದ ಹಣ್ಣುಗಳೆರಡು ಅವು ಬಹು ದಿನಗಳಿಂದ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿರುವ ತನ್ನ ಮಗನಕೈಯಲ್ಲಿ ಆತನು ಬಯಸಿದ ಹಣ್ಣುಗಳೆರಡನ್ನೂ ಹಾಕಿ ದಾಗ ಆತನ ಮುಖವು ಆನಂದದಿಂದ ಹೇಗೆ ಅರಳುವದೆಂಬುದನ್ನು ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನೋಡಿದಾಗ, ನಟವರನ ಸಪ್ತಗಿನ ಮುಖದ ಮೇಲೆಯೂ ಉಲ್ಟಾಸವು ಮಿಡುಗಿತು.

ಮೂರು ಹೊಡೆದ ಕೂಡಲೇ ತಿಂಗಳಿನ ಪಗಾರದ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ದಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಡ್‌ಕ್ಲಾಕ್‌ನ ಕಡೆಗೆ ಹೋದ. ಹೆಡ್‌ಕ್ಲಾಕ್‌ನ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಆತನೆದುರಿಗೆ ಹಿಡಿದ.

ಬಿಲ್ ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ನಟವರನ ಎದೆ ಧಸಕ್ಕೊಂದಿತು. ಬಿಲ್ಲಿನ ಬದಿಯಲ್ಲಿ “ಕೆಲಸವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡದೇ ಇದ್ದುದಕ್ಕಾಗಿ ನಟವರದತ್ತನ ತಿಂಗಳ ಪಗಾರವನ್ನು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿದೆ,” ಎಂದು ಬರೆಯಲಾಗಿತ್ತು. ಕೆಂಪು ಪೆನ್ನಿಲಿ ನಿಂದ ಬರೆದ ಆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಅಕ್ಷರಗಳು ಆತನ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಬಂಡೆಯ ನ್ನಿತ್ತಿ ಅಪ್ಪಳಿಸಿದಂತಾಯಿತು. ತುಸು ಹೊತ್ತು ಸ್ತಬ್ಧನಾಗಿ ನಿಂತು ಅಳುದನಿಯಲ್ಲಿ ಆತನೆಂದ: “ರಾಯರೆ.”

“ನನಗೇನೂ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಇಲ್ಲರೀ. ಸಾಹೇಬ ಬಹಳ ‘ಕಾಯ್ದೇಶೀರ’ ಮನುಷ್ಯನೆಂಬುದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆಯಷ್ಟೇ? ಬೇಕಾದರೆ ನೀವೇ ಸಾಹೇಬರ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅವರನ್ನು ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಬನ್ನಿರಿ,” ಎಂದರು ರಾಯರು.

ಬಿಲ್ಲನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಟವರ ಅನೇಕ ವಿಧವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ದೊಡ್ಡ ಸಾಹೇಬರ ಆಫೀಸಿನ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತುಕೊಂಡ. ಸಿವಾಯಿಯು ಒಳಗೆ ತಿಳಿಸಿದ ನಂತರ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಯಿತು. “ಕಮ್ ಇನ್.”

ನಟವರನು ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಸಲಾಮು ಮಾಡಿ ಎಂದ, “ಸರ್ ನನ್ನ ತಿಂಗಳ ಪಗಾರ —”

ಸಾಹೇಬರು ಆಗ ವಾಲ್ವೇಯರದಲ್ಲಿರುವ ತಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಮುಂಬರುವ ಕ್ರಿಸ್‌ಮಸ್‌ನ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಉಪಹಾರವನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರು. ನಟವರನ ಎಲ್ಲ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುವಷ್ಟು ಅವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲೀಷಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳಿದರು, “ಅದಾಗದು, ಕೆಲಸವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಕೇಳುವವನಲ್ಲ ನಾನು! ಹೋಗಿರಿ.”

ನಟವರ ಅತ್ತುಬಿಟ್ಟ. “ಸರ್, ನಾಳೆ ಇಡೀ ರಾತ್ರಿ ಕುಳಿತು ಎಲ್ಲವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಬಿಡುವೆನು” ಎಂದು ಹೇಳಿದ.

“ಹಾಗಾದರೆ ನಾಡದು ಪಗಾರವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗುವದು” ಎಂದರು.

“ಸರ್, ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ — ಕಡೆಗೆ ಎಂಟಾಣೆಯಾದರೂ ಕೊಡಲು ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದರೆ—”

“ನಾಟ್ ಎ ಫಾರ್ದಿಂಗ್ ಗೋ ಡೆಟ್” ಎಂದು ಗರ್ಜಿಸಿ ಸಾಹೇಬರು ಎರಡು ಸೇಬುಹಣ್ಣಿನ ಬುಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟು, ಮೇಲೆ ‘ಲೇಬಲ್’ ಅಂಟಿಸಿದರು. “ಫಾರ್ ಹ್ಯಾರೀ.” “ಫಾರ್ ನೆಲೀ.” ಹ್ಯಾರೀ ಸಾಹೇಬರ ಮಗ; ನೇಲೀ ಮಗಳು. ಇಬ್ಬರೂ ತಾಯಿಯ ಕೂಡ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯವಾಸದಲ್ಲಿದ್ದರು.

ಒಂದು ನೀಳವಾದ ಉಸಿರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಟವರ ಹೊರಗೆ ಬಂದ. ಆ ಮೇಲೆ ಆ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಹೆಡ್‌ಕ್ಲಾಕ್‌ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು “ಕೆಲಸವಾಗಲಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ಒಮ್ಮೆ ಆತನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಬಂದಿತು — ರಾಯರ ಕೈಯಿಂದ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿ ಕೈಗಡ ಇಸಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು. ಆದರೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚದ ವಿಷಯವಾಗಿಯೇ ಆತನಿಗೆ ಏನೋ ಒಂದು ಬಗೆಯ ತಿರಸ್ಕಾರವುಂಟಾಯಿತು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಂದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿಳಿಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯುಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ.

ದಾರಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ ಬುಧಾನ ಕನವರಿಕೆಯೇ ಕನವರಿಕೆ. ನಿನ್ನಿ ಆದಿತ್ಯವಾರ; ಸೋಮವಾರ ಹಣ್ಣು ತರುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದುದರ ನೆನಪನ್ನು ಬುಧಾ ತನಗೆ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಪಾಪ ! ಇವತ್ತು ಆತ ಇಡೀ ದಿವಸ ದಾರಿಯ ಕಡೆಗೆ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿರಬಹುದು. ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಅವನು ಸ್ಪೇಷನ್ನಿನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ತನ್ನನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು. ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಓಡಿ ಬರುವನು. ಆಮೇಲೆ ?

ಹೀಗೆಯೇ ಯೋಚಿಸುತ್ತ ತಾನು ಪೇಟೆಗೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದುದರ ಧ್ಯಾನವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನಟವರನಿಗೆ, ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಯಾವನೋ ಹಾಯ್ದುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಎಚ್ಚೆರಾದಂತಾಯಿತು. ದಾರಿಯ ಎದುರು ಬದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಹಣ್ಣಿನ ಅಂಗಡಿ. ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ಆ ದಾರಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಅಂಗಡಿಯ ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಆ ಎರಡೂ ಸೇಬುಹಣ್ಣುಗಳ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದ. ಬುಧಾನ ನೆನಪಾಯಿತು. ಆಗ ಆತನಿಗೆ ಒಂದು ನಗ್ನಕಾಯ ಶಿಶುವು ಆಗ್ರಹದಿಂದ ಕೈ ಚಾಚಿ, ಆತನ ಮುಖದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ “ಅಪ್ಪಾ ಸೇಬು ?” ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು.

ಭಾವಾವೇಶದಲ್ಲಿ ನಟವರ ಅವೆರಡೂ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡ.

ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಯಾವನೋ ಬಂದು ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಆತನ ಕೈ ಹಿಡಿದು “ಕಳ್ಳಕಳ್ಳ” ಎಂದು ಕೂಗಿದ. ಆಮೇಲೆ ಏನಾಯಿತೆಂಬುದು ಆತನಿಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಜ್ಞೆ ಬಂದಾಗ ಆತ ಪೋಲೀಸರ “ಲಾಕಪ್ಪಿ”ನಲ್ಲಿದ್ದ.

ಐದು ಗಂಟೆಯಿಂದ ಬುಧಾ ಸ್ಪೇಷನ್ನಿನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಆರುವರೆಯ ಗಾಡಿಯು ಭಸ್ ಭಸ್ ಎನ್ನುತ್ತ ಸ್ಪೇಷನ್ನಿಗೆ ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ಆನಂದದಿಂದ ಆತನ ಮೈ ನವಿರಿತು. ಆಮೇಲೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೇ ಸ್ಪೇಷನ್ನಿನೊಳಗಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದು ದಾರಿಯನ್ನು ಸಾಗತೊಡಗಲು ಆತನಿಗೆ ಧೈರ್ಯವುಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಹೋಗತೊಡಗಿದ. ದೂರವಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನೂ ತನ್ನ ತಂದೆಯಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ; ಆತುರತೆಯಿಂದ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಆ ದಾರಿಕಾರನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ ಮತ್ತೆ ತಿರುಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ. ಹೀಗೆಯೇ ಒಂದು ತಾಸು ಹೊತ್ತು ಕಳೆದುಕೊನೆಗೆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುವವರು ಯಾರೂ ಕಾಣದಂತಾಗಲು ನಿರಾಶನಾಗಿ

ಮೋರೆ ಒಣಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಬಂದು “ಅವ್ವಾ, ಅಪ್ಪ ಇನ್ನೂ ಬರಲಿಲ್ಲ; ಬಂದಕೂಡಲೆ ನನ್ನನ್ನೆಬ್ಬಿಸಬೇಕು, ಆಂ!” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡ.

ಇದಾದನಂತರ ರಾತ್ರಿ ಒಂಬತ್ತರ ಗಾಡಿಯಿದ್ದಿತು. ಇಂದು ವಗಾರದ ದಿನ; ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಂಡುಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂದರೆ ತಡವಾಗಿ ಬರಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಹೈಮವತಿಯು “ಒಳ್ಳೆದು, ನೀನು ಮಲಗಿಕೋ, ಹೊತ್ತು ಆಗೇದ ”ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು.

ರಾತ್ರಿ ತನ್ನ ಹರಕು ಅಂಗಿಯ ಕಿಸೆಗಳೆರಡೂ ಸೇಬುಹಣ್ಣಿನಿಂದ ತುಂಬಿ ಉಬ್ಬಿವೆಯೆಂದು ಬುಧಾ ಕನಸು ನೋಡುತ್ತಿರುವಾಗ, ಸಬ್‌ಇನ್‌ಸ್ಪೆಕ್ಟರನು ರಿಪೋರ್ಟು ಬರೆಯುವದನ್ನು ಮುಗಿಸಿ, ಕಳುಹಿನ ಆರೋಪದ ಮೇಲೆ ನಟವರ ದತ್ತನನ್ನು ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹಾಜರ ಮಾಡಲು ಆರ್ಡರ್ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ.

(ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಮೈತ್ರರ ಬಂಗಾಲಿ ಕತೆಯ ಅನುವಾದ.)

—ಅನುವಾದಕ ಗೋ. ಲ. ಹಳ್ಳಿಪ್ಪನವರ.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು:—

- (೧) ಬುಧಾನು ಅಳುಮೋರೆ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ?
- (೨) ನಟವರನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಏಕೆ ತುಂಬಿದವು ?
- (೩) ಬುಧಾನು ತಂದೆಯ ಆಶ್ವಾಸನದಿಂದಲೇ ಆನಂದವನ್ನು ಹೇಗೆ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದನು ?
- (೪) ಬುಧಾನ ಆನಂದ ನಟವರನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಿತ್ತು ?
- (೫) ಹಣ್ಣು ಸಿಗುವದರಿಂದ ಮಗುವಿಗೆ ಆಗುವ ಸಂತೋಷದಲ್ಲಿ ನಟವರನು ಹೇಗೆ ಮೈಮರೆತನು ?
- (೬) ಬುಧಾನು ಸ್ವೇಶನಲ್ಲಿ ತಂದೆಯ ದಾರಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದನು ?
- (೭) ನಟವರನು ಸೇಬು ಹಣ್ಣನ್ನು ತರಲು ಎಷ್ಟು ಬಗೆಯಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದನು ?

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ:—

- (೧) ನಟವರನ ಸಾಹೇಬರ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಸೇಬೂ ಹಣ್ಣಿನ ಬುಟ್ಟಿಗಳಿಟ್ಟಿದ್ದವೆಂದು ಕತೆಗಾರರು ಏಕೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ?

ಶಬ್ದ ವಿಚಾರ:—

- (೧) ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳು, ಸೋಗು ಹಾಕು, ವಿಕೃತವಾಗು ಇವುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
- (೨) ಹಿರಿಹಿರಿ ಹಿಗ್ಗು — ಇದರಂತೆ ಮಿಂಚು, ತಿರುಗು, ತಿನ್ನು, ಸುರಿ, ಮರುಗು ಇವುಗಳ ಹಿಂದೆ ‘ಹಿರಿಹಿರಿ’ ಈ ಬಗೆಯ ಅವ್ಯಯಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಬರೆಯಿರಿ.
- (೩) ಮುಖ — ಬಾಡು, ಕಪ್ಪಿಡು, ಅರಳು — ಇವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅರ್ಥಭೇದವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

ನಾಕ್ ಶಿಕ್ಷಣ:—

(೧) ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ನಾಟಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಅಭಿನಯಿಸಿರಿ.

ಚರ್ಚೆ—

(೧) ನಟನರನ್ನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಆಪರಾಧಿಯೇನು ? ಅವನು ಮಾಡಿದ್ದು ಕಳವೇ ?

(೨) ನಟನರನ ಮನೋವ್ಯಥೆಗೆ ಕಾರಣರಾರು ? ಮಗನೇ ? ಸಮಾಜವೇ ? ಬಡತನವೇ ? ಮೈಗಳ್ಳತನವೇ ?

(೩) ಬಡನ ಬಲ್ಲಿದರಲ್ಲಿಯ ಭೇದವೇನು ?

ಬರೆಹ:—

ಮೈತುಂಬ ಉದ್ದರಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡವನು ಅಂಗಡಿಕಾರನನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸುವ ದಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳುವ ಐದು ನೆವಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

೧೯. ಬಾಳುವ ಹದ

[ಶ್ರೀ. ಶಂ. ಬಾ. ಜೋಶಿ ಅವರು ಬರೆದ 'ದಾರಿಯ ಬುತ್ತಿ'ಯಿಂದ ಎತ್ತಿಕೊಂಡ ಭಾಗವಿದು. ಕಟ್ಟಿದ ಬುತ್ತಿ, ನಿಂತ ನೀರು, ಕಲಿಕೆಯ ಮಾತು ಕೊನೆಸಾಗುವುವಲ್ಲ. ಗಿಳಿ ಯೋದು ನಿರರ್ಥಕ !

ಓದುಗನು ತನ್ನೊಳಗಿನ ತಿಳಿವನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಲು, ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿಚಾರಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕುದುರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕೆಳಗಿನ ಲೋಕಾನುಭವದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ವಿಚಾರ, ವಿಮರ್ಶೆ, ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.]

ನಿನ್ನ ನೆಲೆನೋಡು

ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ, ನಿನ್ನ ವಿವೇಕ, ನಿನ್ನ ಅಳವು, ನಿನ್ನ ಒಲವುಗಳು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿರಲಿ. ನಿನ್ನ ಒಡೆಯನು ನೀನಾಗಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ, ನಿನ್ನನ್ನು ನೀನು ಅರಿ. ಇಂದು ಆಳಾಗಿರುವ ನೀನು ಅರಿತೊಡನೆ ಅರಸಾಗುವೆ. ಮೋರೆ ನೋಡುವ ಕನ್ನಡಿಗಳಿವೆ, ಆದರೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಕನ್ನಡಿಗಳಿಲ್ಲ. ವಿಮರ್ಶಾಯುಕ್ತ ವಿಚಾರವು ಮನಸಿನ ಕನ್ನಡಿಯಿದ್ದಂತೆ. ಇದರ ನೆರವಿನಿಂದ ನಿನ್ನ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಅರಿತುಕೋ. ಆತ್ಮದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡೆ. ಈ ಕನ್ನಡಿಯಿಂದ ಕಂಡ ನಿನ್ನ ಕುಂದು ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಲು ಹವಣಿಸು. ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಆಗಾಗ ಒರೆಗೆ ಹಚ್ಚಿ, ಪರಿಕಿಸು. ಕಾರ್ಯಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೆಲಸ ಕೈಕೊಂಡು ಅಳೆ. ಸಮಯಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡು ಧೈರ್ಯದ ಅಳವನ್ನು ಅರಿ. ಎಲ್ಲ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೂ ನಿನ್ನ ತಲೆ ತಣ್ಣಗಿಟ್ಟು, ತಿಳಿದುನೋಡು. ಇಂತು ಬಲ್ಲಿದನೂ ಬಲವಂತನೂ ಆದ ಬಲ್ಲಾಳಾಗು. ಇದುವೆ ನಿನ್ನ ಗೆಲುವಿನ ಹೆದ್ದಾರಿ.

ಗಡಿಬಿಡಿ ಬೇಡ. ಗಡಿಬಿಡಿ—ಅಸವಸ—ಕಸಿವಿಸಿಗಳು ಕೊನೆಗಾಲದ ಅವಲಕ್ಷಣಗಳು. ಗಡಿಬಿಡಿ ಮನೋವಿಕೃತಿಯ ಹೆಗ್ಗುರುತು. ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಉದಾರ ಹೃದಯವೇ ತಡೆಯಬಲ್ಲದು. ಅಸಹನೆಯು ಅನುದಾರತೆಯ ಕುರುಹು. ಸಿಡುಕಿನವರು ತಡೆಯಲಾರರು;—ತಾಳಲಾರರು. ತಡೆಯಲು ತಂಗಬೇಕು; ತಂಪು ಬೇಕು. ಸಡಿಲಿದ್ದರೆ ತಡೆವುದೇನು? ತಡೆವುದಕ್ಕೆ ಬಿಗುವು ಬೇಕು; ಬಿಗುವು ಇದ್ದರೆ ಬೀಳುವ ಭಯವಿಲ್ಲ. ತಾಳಿದವನೇ ಬಾಳುವನು. ತಾಳ್ಮೆ ಇಲ್ಲದೆ ಸೈರಣೆಯಿಲ್ಲ. ಸೈರಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸೈವು. (ಶಾಂತಿ) ಇಲ್ಲ. ಸೈವು ಇಲ್ಲದವನಿಗೆ ಸುಖವಿಲ್ಲ. ಸಂತೋಷವಂತೂ ಮೊದಲೇ ಇಲ್ಲ. ಸುಖಸಂತೋಷಗಳನ್ನರಿಯದ ಬಾಳು ಬಾಳೆ? ಹಾಳು.

ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯದ ಗುಟ್ಟು

ಹಸಿಯದೆ ಉಣಬೇಡ; ಹಸಿದು ಉಣದಿರಬೇಡ, ಎಂಬುದು ನಿಜವಾದರೂ ಅಲ್ಪಾಯುಷ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಎರಡು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣಗಳಿವೆ. ಒಂದು ಅಜ್ಞಾನ; ಇನ್ನೊಂದು ಅನೀತಿ. ಬದುಕುವ ಬಗ್ಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ತಿಳಿಗೇಡಿಗಳು ಹಲರು; ಬಾಯಿಕಟ್ಟಿ, ಕೈಪ ಬಿಗಿದು ಹೆಚ್ಚು ದಿನ ಬಾಳುವುದರಲ್ಲೇನು ಸೊಗಸು? ಎಂಬುದುಂದುಗಾರರು ಕೆಲರು. ಸದಾಚಾರಕ್ಕೆ ಸುಖವು ನಿಶ್ಚಿತವಿರುವಂತೆ, ದುರಾಚಾರಕ್ಕೆ ದುಃಖವೂ ಕೆಟ್ಟಿಟ್ಟದ್ದೇ. ಸಂಯಮದ ಚುಕ್ಕಾಣಿಯನ್ನು ಬಿಸುಟಿ, ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಹಪತಿತರಾಗಿ ಹೊರಟವರು ಮುಳುಗುವುದರಲ್ಲಿ ಏನು ಸಂದೇಹವೇ? ಸಜ್ಜನಿಕೆಗೆ ಸಾವು ಇಲ್ಲ. ಒಳ್ಳೆಡೆಯ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಆತ್ಮದ ಅಮರತ್ವದ ಅಂಶವು ದೇಹಕ್ಕೂ ದೊರೆಯುವುದು. ಸುಚರಿತರ ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು, ಅವರ ಕೃತಿಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅವರ ಜೀವಮಾನವೂ ದೀರ್ಘಕಾಲದವರೆಗೆ ತಾಳಿ ಬಾಳುವುದು.

ಕಲಿಯಲು ಬದುಕು—ಬದುಕಲೂ ಕಲಿ

ಬರಿ ವಿಚಾರವೇ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಸಾಲದು; ಆಚಾರವೂ ಬೇಕು. ನೆಗಲ್ಲಿ (ಕೃತಿ) ಇಲ್ಲದ ಎಣಿಕೆಯು ಅರ್ಥಾಂಗ; ಎರಡೂ ಕೂಡಿದ್ದಾಗ ಪೂರ್ಣ. ದೂರಿನ ವಿಚಾರ ನಡೆಸಿದವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಅಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದುದನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಬಿಡುವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ತಜ್ಞರಿಗೆ, ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ವ್ಯವಹಾರಜ್ಞಾನವಿರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಸಾಮಾನ್ಯಜನಗಳ ಆರೋಪವಿದೆ. ಈ ತೆರನಾಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಂದ ನಗಿಸಿಕೊಳ್ಳದಂತೆ ಬಾಳುವುದು ಬಲ್ಲಿದರಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವೇ? ಜ್ಞಾನಕ್ಕಾಗಿ ಇರುವ ಜೀವನವು ಪವಿತ್ರವೆಂಬುದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಜೀವನದ ಹದವು ತಿಳಿಯದ ಜ್ಞಾನವೂ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜಕ.

ನಡೆನುಡಿಯಲ್ಲಿ ನಯವಿರಲಿ

ನಯವೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯುವುದು. ನಾಲ್ವರ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು. ನಯವಿಲ್ಲದವರು, ಸುಸಂಸ್ಕೃತರೇ ಅಲ್ಲ. ಹಲವರ

ಒಲವನ್ನು ಗಳಿಸುವ ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿಯು ನಯದಲ್ಲಿದೆ. ಉರುಟುತನವು ಹಗೆಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದು. ಅಜ್ಞಾನದ ಉರುಟುತನವು ತಿರಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು. ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದುದು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕಿಚ್ಚನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು. ಸುಸಂಸ್ಕಾರ ವಿಹೀನತೆಯಿಂದ ತಲೆದೋರಿದುದು, 'ಕುಲಗೇಡಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ತರುವುದು. ಮೊದ್ದುತನ ಅಥವಾ ಉದ್ಭಟತನಕ್ಕಿಂತ ನಯ ವಿನಯಗಳು ಎಷ್ಟಿದ್ದರೂ ಕೇಡಲ್ಲ. ನಯದಲ್ಲಿಯೂ ವೈವಿಧ್ಯವಿರಲಿ, ನಾವೀನ್ಯವಿರಲಿ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಒಂದೇ ತೆರನಾದ ನಯವಿದ್ದರೆ ಅದರ ಸೊಗಸು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು; ಅದರಿಂದ ತಾರತಮ್ಯವಿಹೀನತೆಯ ಆರೋಪವು ಬರುವುದು. ಎದುರಾಳಿಯೊಡನೆ ನಯದಿಂದ ಇದ್ದರೆ ಅದು ನಿಮ್ಮ ಔದಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ನಯದಿಂದ ಹಾನಿ ಕಡಿಮೆ; ಲಾಭವೇ ಹೆಚ್ಚು. ಮಾನಕೊಡುವವರೇ ಮಾನಪಡೆಯುವುದು. ನಯ-ವಿನಯ, ಮಾನ-ಮರ್ಯಾದೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದಷ್ಟು ಅವು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವವು.

ನಾಲ್ವರ ಬಾಯಲ್ಲಿರು

ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬೇಕಾದವನಾಗಲು ಸವಿಸುಡಿಯ ಮಂತ್ರ; ನಯ ವಿನಯವೇ ಸಾಧನ. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿಕೊಂಡಿರುವ, ಹಲವರಿಗೆ ಆನಂದದಾಯಕವಾದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸು. ಈ ಶಕ್ತಿಯ ಅಯಸ್ಕಾಂತದ ಬಲದಿಂದ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ನಿನ್ನೆಡೆಗೆ ಆಕರ್ಷಿಸು. ಕೆಲಸ ಸಾಧಿಸುವ ಗಡಿಬಿಡಿಗಿಂತ ಹೆರವರ ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವ ಹಂಬಲವೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರಲಿ. ಗುಣವೊಂದಿದ್ದರೆ ಸಾಲದು. ನಯ ವಿನಯದಿಂದ ಒಡಗೂಡಿದ ಗುಣದ ಬೆಲೆ ನೂರ್ಮಡಿ ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದು. ಹಲವರ (ಹೃದಯದ) ಮೇಲೆ ಅಧಿಕಾರ ನಡೆಸಲು ಇದುವೆ ಮಿಗಿಲಾದ ಸಾಧನ. ಲೋಕ ಮಾನ್ಯನಾಗುವುದು ದೈವಾಧೀನ; ಆದರೂ ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸಿದ ಸಾಧನೆಯ ಬಲದಿಂದ ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. "ಯೋಗಃ ಕರ್ಮಸು ಕೌಶಲಂ." ಆದುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಕೌಶಲವೂ ಒಂದು ಯೋಗವೇ! ಸ್ವಭಾವತಃ ಒಳ್ಳೆಯದರ ಕಡೆಗೆ ಒಲವಿದ್ದವರಿಗೆ ಈ ಯೋಗವು ಇನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಫಲಿಸುವುದು. ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ವಿಶಾಲವಾಗಿ, ಎಲ್ಲರ ಹಿತವನ್ನು ಹಾರೈಸುವವನು ನೀನಾದರೆ ಎಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನ ಹಿತಚಿಂತಕರಾಗುವರು.

ನಾಲಗೆಯು ಕುಲವನು ಅರುಹುವುದು

ಎಲುವಿಲ್ಲದ ನಾಲಗೆ. ಬೇಕಾದತ್ತ ಹೊರಳುವುದು. ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಗಳಹುವುದು. ಹಲ್ಲಿನ ಪಂಜರವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಡಲಿಸಿದರೆ ಆಯ್ತು; ಬೇಕಾದಂತಹರ ಮೇಲೆ ಏರಿ ಹೋಗುವುದು. ಆಗ ಅದನ್ನು ತಡೆವುದೂ ಅಸಾಧ್ಯ. ದೇಹದ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ನಾಡಿಯಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದಾದರೆ ಜೀವಾತ್ಮನ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ನಾಲಗೆಯಿಂದ ಹೇಳಬಹುದು. ನಾಲಗೆಯೆಂಬ ನಾಡಿಯಿಂದ ಹೃದಯಾಂತರಾಳ ದೊಳಗಿನ ಎಲ್ಲ ಚಲನವಲನಗಳೂ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತವೆ. ಮುನಿಗಳು ಮೌನದಿಂದ ತಮ್ಮ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ನಾಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣಿದೆ. ಅದು

ರಿಂದ ಕಣ್ಣಿನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ನಾಲಗೆಯಿರಲಿ. ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ನಾಲಗೆ ಹರಿಬಿಡುವುದು ಅತ್ಯಪಾತ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈಗಿರುವ ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳ ಮೇಲೊಂದು ಹಣೆ ಗಣ್ಣು (ಒಳಗಣ್ಣು) ಉಂಟು. ಅದುವೆ ತೃತೀಯ ನೇತ್ರ. ನಾಲಗೆಯ ಮೇಲಣ್ಣ ಒಡೆತನವಿಲ್ಲದವನು ಇದನ್ನು ಪಡೆಯಲಾರನು. (ಮೌನಿ) ಯೋಗಿಯ ಭಾಗ್ಯವಿದು. ಅತನೇ ಮುಕ್ಕಣ್ಣನು; ಜ್ಞಾನಿ.

—ಶಂ. ಬಾ. ಜೋಶಿ.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು :—

- (೧) ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ, ಕಾರ್ಯಶಕ್ತಿ, ಧೈರ್ಯದ ಅಳವು ಇವುಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಅಳೆದು ಕೊಳ್ಳಬೇಕು ?
- (೨) ತಾಳ್ಮೆಯಿಲ್ಲದವನಿಗೆ ಸುಖವಿಲ್ಲವೇಕೆ ?
- (೩) ನಮ್ಮ ಆಯುಷ್ಯವು ಏತರಿಂದ ಹಾಳಾಗುವುದು ?
- (೪) ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಯದ ಮಹತ್ವವೇನು ?
- (೫) ಮುಕ್ಕಣ್ಣನು ಯಾರು ?

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ :—

- (೧) ನಿಮ್ಮ ಆಯುಷ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ನೆನಪಿಡಲರ್ಹವಾದ ಮಹತ್ತ್ವದ ಮಾತುಗಳು ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಒಡಮೂಡಿ ನಿಂತಿರುವುದನ್ನು ನೀವು ನೋಡಬೇಕು. ಉಚಿತ ಶಬ್ದಗಳಿಂದಲೂ, ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಇಂತಹ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿರಿ.
- (೨) ಸಜ್ಜನಿಕೆಗೆ ಸಾವು ಇಲ್ಲ. ಕಲಿಯಲು ಬದುಕು; ಬದುಕಲೂ ಕಲಿ. ನಾಲಿಗೆಯು ಕುಲವನ್ನು ಆರುಹುವುದು. ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಶಬ್ದವಿಚಾರ :—

- (೧) ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ, ಒಲವು, ಎಣಿಕೆ, ನೆಗೆಳೆ, ಸಜ್ಜನಿಕೆ, ಪರಿಕಿಸು, ತಾಳ್ಮೆ, ಗೆಲುವು, ಉರುಟುತನ, ದುಂದುಗಾರ ಇವುಗಳ ರೂಪಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
- (೨) ತಡೆ — ತಾಳು; ಹೋಗು — ಹೊರಡು; ಕುನ್ನಿ — ಕರು — ಮರಿ; ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಅರ್ಥಭೇದವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
- (೩) ಬಲ್ಲಾಳು, ಕುಲಗೇಡಿ, ಪ್ರವಾಹ ಪತಿತ, ಅಮರತ್ವ — ಇವುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
- (೪) ಓದು, ಬದುಕು, ಕುಣಿ, ಹೊಡೆ, ಆಡು ಇವುಗಳನ್ನು ನಾಮವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಧಾತುವಾಗಿಯೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿರಿ.
- (೫) ತಿಳಿಗೇಡಿ, ಮಾನಗೇಡಿ — ಇಂತಹ 'ಕೇಡಿ' 'ಗೇಡಿ' ಯುಕ್ತ ಐದು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
ನಡೆ — ಒಳ್ಳೆಡೆ — ಹೀಗೆ ಒಳ್ಳೆ ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣವನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಐದು ನಾಮ ಪದಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿರಿ.

ಒಲವನ್ನು ಗಳಿಸುವ ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿಯು ನಯದಲ್ಲಿದೆ. ಉರುಟುತನವು ಹಗೆಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದು. ಅಜ್ಞಾನದ ಉರುಟುತನವು ತಿರಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು. ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದುದು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕಿಚ್ಚನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು. ಸುಸಂಸ್ಕಾರ ವಿಹೀನತೆಯಿಂದ ತಲೆದೋರಿದುದು, 'ಕುಲಗೇಡಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ತರುವುದು. ಮೊದ್ದೂತನ ಅಥವಾ ಉದ್ಧಟತನಕ್ಕಿಂತ ನಯ ವಿನಯಗಳು ಎಷ್ಟಿದ್ದರೂ ಕೇಡಲ್ಲ. ನಯದಲ್ಲಿಯೂ ವೈವಿಧ್ಯವಿರಲಿ, ನಾವೀನ್ಯವಿರಲಿ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಒಂದೇ ತೆರನಾದ ನಯವಿದ್ದರೆ ಅದರ ಸೊಗಸು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು; ಅದರಿಂದ ತಾರತಮ್ಯವಿಹೀನತೆಯ ಆರೋಪವು ಬರುವುದು. ಎದುರಾಳಿಯೊಡನೆ ನಯದಿಂದ ಇದ್ದರೆ ಅದು ನಿಮ್ಮ ಔದಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ನಯದಿಂದ ಹಾನಿ ಕಡಿಮೆ; ಲಾಭವೇ ಹೆಚ್ಚು. ಮಾನಕೊಡುವವರೇ ಮಾನಪಡೆಯುವುದು. ನಯ-ವಿನಯ, ಮಾನ-ಮರ್ಯಾದೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದಷ್ಟು ಅವು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವವು.

ನಾಲ್ವರ ಬಾಯಲ್ಲಿರು

ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬೇಕಾದವನಾಗಲು ಸವಿನುಡಿಯ ಮಂತ್ರ; ನಯ ವಿನಯವೇ ಸಾಧನ. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿಕೊಂಡಿರುವ, ಹಲವರಿಗೆ ಆನಂದದಾಯಕವಾದ ಶಕ್ತಿ ಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸು. ಈ ಶಕ್ತಿಯ ಅಯಸ್ಕಾಂತದ ಬಲದಿಂದ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ನಿನ್ನೆಡೆಗೆ ಆಕರ್ಷಿಸು. ಕೆಲಸ ಸಾಧಿಸುವ ಗಡಿಬಿಡಿಗಿಂತ ಹೆರವರ ಅಂತಃಕರಣ ವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವ ಹಂಬಲವೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರಲಿ. ಗುಣವೊಂದಿದ್ದರೆ ಸಾಲದು. ನಯ ವಿನಯದಿಂದ ಒಡಗೂಡಿದ ಗುಣದ ಬೆಲೆ ನೂರ್ಮಡಿ ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದು. ಹಲವರ (ಹೃದಯದ) ಮೇಲೆ ಅಧಿಕಾರ ನಡೆಸಲು ಇದುವೆ ಮಿಗಿಲಾದ ಸಾಧನ. ಲೋಕ ಮಾನ್ಯನಾಗುವುದು ದೈವಾಧೀನ; ಆದರೂ ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸಿದ ಸಾಧನೆಯ ಬಲದಿಂದ ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. "ಯೋಗಃ ಕರ್ಮಸು ಕೌಶಲಂ." ಆದುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಕೌಶಲವೂ ಒಂದು ಯೋಗವೇ! ಸ್ವಭಾವತಃ ಒಳ್ಳೆಯದರ ಕಡೆಗೆ ಒಲವಿದ್ದವರಿಗೆ ಈ ಯೋಗವು ಇನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಫಲಿಸುವುದು. ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ವಿಶಾಲವಾಗಿ, ಎಲ್ಲರ ಹಿತವನ್ನು ಹಾರೈಸುವವನು ನೀನಾದರೆ ಎಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನ ಹಿತಚಿಂತಕರಾಗುವರು.

ನಾಲಗೆಯು ಕುಲವನು ಅರುಹುವುದು

ಎಲುವಿಲ್ಲದ ನಾಲಗೆ. ಬೇಕಾದತ್ತ ಹೊರಳುವುದು. ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಗಳಹು ವುದು. ಹಲ್ಲಿನ ಪಂಜರವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಡಲಿಸಿದರೆ ಆಯ್ತು; ಬೇಕಾದಂತಹರ ಮೇಲೆ ಏರಿ ಹೋಗುವುದು. ಆಗ ಅದನ್ನು ತಡೆವುದೂ ಅಸಾಧ್ಯ. ದೇಹದ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ನಾಡಿಯಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದಾದರೆ ಜೀವಾತ್ಮನ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ನಾಲಗೆಯಿಂದ ಹೇಳಬಹುದು. ನಾಲಗೆಯೆಂಬ ನಾಡಿಯಿಂದ ಹೃದಯಾಂತರಾಳ ದೊಳಗಿನ ಎಲ್ಲ ಚಲನವಲನಗಳೂ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತವೆ. ಮುನಿಗಳು ಮೌನದಿಂದ ತಮ್ಮ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ನಾಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣಿದೆ. ಅದುದ

ರಿಂದ ಕಣ್ಣಿನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ನಾಲಗೆಯಿರಲಿ. ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ನಾಲಗೆ ಹರಿಬಿಡುವುದು ಆತ್ಮಪಾತ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಈಗಿರುವ ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳ ಮೇಲೊಂದು ಹಣೆ ಗಣ್ಣು (ಒಳಗಣ್ಣು) ಉಂಟು. ಅದುವೆ ತೃತೀಯ ನೇತ್ರ. ನಾಲಗೆಯ ಮೇಲಣ ಒಡೆತನವಿಲ್ಲದವನು ಇದನ್ನು ಪಡೆಯಲಾರನು. (ಮೌನಿ) ಯೋಗಿಯ ಭಾಗ್ಯವಿದು. ಆತನೇ ಮುಕ್ಕಣ್ಣನು; ಜ್ಞಾನಿ.

—ಶಂ. ಬಾ. ಜೋಶಿ.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು:—

- (೧) ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ, ಕಾರ್ಯಶಕ್ತಿ, ಧೈರ್ಯದ ಅಳವು ಇವುಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಅಳೆದು ಕೊಳ್ಳಬೇಕು ?
- (೨) ತಾಳ್ಮೆಯಿಲ್ಲದವನಿಗೆ ಸುಖವಿಲ್ಲವೇಕೆ ?
- (೩) ನಮ್ಮ ಆಯುಷ್ಯವು ಏತರಿಂದ ಹಾಳಾಗುವುದು ?
- (೪) ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಯದ ಮಹತ್ವವೇನು ?
- (೫) ಮುಕ್ಕಣ್ಣನು ಯಾರು ?

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ:—

- (೧) ನಿಮ್ಮ ಆಯುಷ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ನೆನಪಿಡಲರ್ಹವಾದ ಮಹತ್ತ್ವದ ಮಾತುಗಳು ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಒಡಮೂಡಿ ನಿಂತಿರುವುದನ್ನು ನೀವು ನೋಡಬೇಕು. ಉಚಿತ ಶಬ್ದಗಳಿಂದಲೂ, ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಇಂತಹ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿರಿ.
- (೨) ಸಜ್ಜನಿಕೆಗೆ ಸಾವು ಇಲ್ಲ. ಕಲಿಯಲು ಬದುಕು; ಬದುಕಲೂ ಕಲಿ. ನಾಲಿಗೆಯು ಕುಲವನ್ನು ಅರುಹುವುದು. ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಶಬ್ದವಿಚಾರ:—

- (೧) ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ, ಒಲವು, ಎಣಿಕೆ, ನೆಗಳೆ, ಸಜ್ಜನಿಕೆ, ಪರಿಕಿಸು, ತಾಳ್ಮೆ, ಗೆಲುವು, ಉರುಟುತನ, ದುಂದುಗಾರ ಇವುಗಳ ರೂಪಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
 - (೨) ತಡೆ — ತಾಳು; ಹೋಗು — ಹೊರಡು; ಕುನ್ನಿ — ಕರು — ಮರಿ; ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಅರ್ಥಭೇದವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
 - (೩) ಬಲ್ಲಾಳು, ಕುಲಗೇಡಿ, ಪ್ರವಾಹ ಪತಿತ, ಅಮರತ್ವ — ಇವುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು
 - (೪) ಓದು, ಬದುಕು, ಕುಣಿ, ಹೊಡೆ, ಅಡು ಇವುಗಳನ್ನು ನಾಮವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಧಾತುವಾಗಿಯೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿರಿ.
 - (೫) ತಿಳಿಗೇಡಿ, ಮಾನಗೇಡಿ — ಇಂತಹ 'ಕೇಡಿ' 'ಗೇಡಿ' ಯುಕ್ತ ಐದು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
- ನಡೆ — ಒಳ್ಳೆಡೆ — ಹೀಗೆ ಒಳ್ಳೆ ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣವನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಐದು ನಾಮ ಪದಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿರಿ.

ವಾಕ್ಯಶಿಕ್ಷಣ :—

- (೧) ನಿಸ್ವಯೋಜಕ, ವೃತ್ತಮ, ಅಸಾದ್ಯ, ದೈವಾದೀನ, ಯೇಕಾಂತ — ಇವುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿ ಬರೆಯಿರಿ.
- (೨) 'ಕಲಿಯಲು ಬದುಕು' ಈ ವಾಕ್ಯವೃಂದವನ್ನು ಉಪನ್ಯಾಸದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿ ಹೇಳಿರಿ.

ಚರ್ಚೆ—

- (೧) ನಯ ವಿನಯಗಳು ಹೇಡಿತನದ ಲಕ್ಷಣಗಳು.
- (೨) ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯದ ಗುಟ್ಟು ವ್ಯಾಯಾಮದಲ್ಲಿದೆ, ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿಲ್ಲ.

ಬರಹ:—

- (೧) ಈ ಪಾಠದಿಂದ ನೀವು ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ಬಾಳುವ ಹದವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.
- (೨) ನಿಮ್ಮ ಒಂದು ದಿನದ ದಿನಚರಿಯನ್ನು ಬರೆದು ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೀವು ಆರಿತು ಕೊಳ್ಳಿರಿ.

೨೦. ಮಂತ್ರವಾದಿ ಯೋಗೀಶ್ವರ

[ತಮ್ಮ ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಬಂದ ನಾನಾವಿಧದ ಅನುಭವ-ನನಹುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ನನಹುಗಳು ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಯವರಿಗೆ ಅವರ ಬಾಳಿನ ದಾರಿಯಲ್ಲಿರುವ ತಗ್ಗು ಮಿಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ತುಂಬ ಸಹಾಯಕ ವಾಗುತ್ತವೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಬಗೆಯಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸ್ಮರಣೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ. ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಕುರ, ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿ, ಪಂಡಿತ ನೆಹರು ಪ್ರಭೃತಿಗಳು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಮೇಲ್ವಂಕ್ತಿಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ನಮ್ಮ ತರುಣರಿಗೆ ತಮ್ಮ ದಿನಚರಿಯನ್ನು ಬರೆದಿಡುವ ಚಟವು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೇ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೇ ಈ ಬಗೆಯ ಡೈರಿಗಳನ್ನು ಇಡುವುದಕ್ಕೆ ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಗಣ್ಯ ಮಹಾಪುಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ಶ್ರೀ. ನವರತ್ನ ರಾಮರಾಯರು ಜೀವನ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಅವರ ನನಹುಗಳಿಂದ ಒಂದನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಸಂಗತಿಗಳು ಕಟ್ಟುಕತೆಯಲ್ಲ, ವಾಸ್ತವ ಸತ್ಯ. ಪರಂಪರಾಗತ ವಾಗಿ ಬಂದ ಕೆಲವೊಂದು ಭಾವಿಕ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಗೆ ಜನ ಹೇಗೆ ಮೋಸ ಹೋಗುತ್ತದೆ, ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮನಗಾಣಬಹುದು. ದೇವರು — ಧರ್ಮದ ಸೋಗಿನಲ್ಲಿ ಮೂಢ ನಂಬಿಕೆಯ ಜನರನ್ನು ಡಾಂಭಿಕರು ಹೇಗೆ ಸುಲಿಯುತ್ತಾರೆಂಬುದರ ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡ ಉದಾಹರಣವು ಇಲ್ಲಿ

ನಮ್ಮ ತಾಲೂಕಿಗೆ ಬಂಗಾರ ಮಾಡಬಲ್ಲ, ಅಲ್ಲದೆ ಅಣಿಮಾದಿ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಒಬ್ಬ ಯೋಗೀಶ್ವರ ಬಂದು ಪಾಳುದೇವಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲೋ, ಬೆಟ್ಟದ ಗುಹೆಗಳಲ್ಲೋ, ಹೊಳೆಕೆರೆಯ ತೋಪುಗಳಲ್ಲೋ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಜನಸಂಚಾರವಿಲ್ಲದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ, ಒಂದೊಂದು ದಿನವೋ, ಎರಡೆರಡು ದಿನವೋ ತಂಗಿದ್ದು, ಹೆಚ್ಚು ಜನವಿಲ್ಲದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು ವೇದಪೋಷಣಗಳ ನೈರಸ್ಯ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಅವನ ಅಗ್ನಿ ಹೋತ್ರದ ಹೊಗೆಯಿಂದ ಅವನಿದ್ದ ಪುಣ್ಯಸ್ಥಳವನ್ನು ಪತ್ತೆಮಾಡಿ ಅವನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡೆದು ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿ, ಅವನ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಅನೇಕರು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಕೇಳಿದೆ. ಅವನಿಗೆ ಹಣಕಾಸುಗಳ ಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಮಮತೆ ಇಲ್ಲವೆಂತಲೂ, ತನಗೆ ಭಕ್ತಾದಿಗಳು ಕೊಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಬಡಬಗ್ಗರಿಗೆ, ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಂಚಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದನೆಂತಲೂ ಕೇಳಿದೆ. ನನಗೆ ಪುರಾಣ, ಪುಣ್ಯಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರತು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಮಲೋಷ್ಯಾನುಕಾಂಚನರಾದ ಯೋಗೀಶ್ವರರ ಪರಿಚಯ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ. ನನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಖಾತರಿಯಾಗಿ ಒಬ್ಬರನ್ನು, ಬಹುಶಃ ಇಬ್ಬರು ಮೂವರನ್ನು ನೋಡಿರಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಯೋಗೀಶ್ವರರ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿದಾಗ ನಾನು ನನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪೋಲೀಸಿನವರಿಗೆ ಅರ್ಧ ಹಾಸ್ಯವಾಗಿ “ಈ ‘ಕಲಿಗಾಲದ ಮಹರ್ಷಿ’ಗಳ ಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಗಾ ಇರಲಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಅವರು ಹಾಗೆ ಮಾಡಿರಬಹುದೆಂದು ಕಾಣುತ್ತೆ. ಆದರೂ ಖಾಕೀ ಧರಿಸಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯನ ಬುದ್ಧಿ ಬದಲಾಯಿಸುವದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಇವರ ಕಡೆಯಿಂದಲೂ ಯೋಗೀಶ್ವರನ ಅಲೌಕಿಕ ನಿಸ್ಸೃಹತೆ ಮತ್ತು ಅಮಾನುಷ ಮಹಿಮೆಯ ಕಥೆಗಳೇ ಕೇಳಿಬಂದುವು. ಯೂನಿಫಾರಂ ಭಕ್ತರ ವೈಕಿ ಒಬ್ಬರು—

“ಭಕ್ತರು ಕೊಟ್ಟ ದುಡ್ಡನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅವರಿಗೆ ಇವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತೀರಲ್ಲ, ನಿಮಗೆ ಏನೂ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದೆ ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಯೋಗೀಶ್ವರರು—

“ನನಗೆ ಬೇಕಾದರೆ ಚಿನ್ನ ಮಾಡಬಲ್ಲೆ, ನವರತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲೆ. ಆದರೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ಮಣ್ಣು, ಹರಳು. ದೇವರು ಕೊಟ್ಟ ಹಾಗೆ ನೀರು, ಗಾಳಿ ನಮಗೆ ಸಾಕು!” ಎಂದರು. ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿದರು.

“ಓಹೋ ! ಹಾಗಾದರೆ ಇವರು ನೀರು ಗಾಳಿಗಳ ಭಕ್ಷಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಚಂಡತಪಸ್ವಿಗಳು” ಅಂದುಕೊಂಡೆ. ಆದರೂ ಪೋಲೀಸಿನವರ ನಿಗಾವಣೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಂದ ಬಂದ ಬಾತ್ಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗೀಶ್ವರರು ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜೋಡಿದಾರರಿಗೆ ಭಂಗಾರ ಮಾಡುವ ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದಿನ ಅತಿಥಿಗಳಾಗಿದ್ದು ಅವರಿಂದ ಚಿನ್ನ ಮಾಡುವ

ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಹಣ ಪಡೆದರು ಎಂತಲೂ, ಇನ್ನೊಂದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ನಿಕ್ಷೇಪವಾಗಿದ್ದ ನಿಧಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಯಜ್ಞಾದಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದರೆಂತಲೂ, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇವರಿಗೆ ವಾರಸುದಾರರಿಲ್ಲದ ಅಬಲೆಭಕ್ತರ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಕರುಣೆ ಎಂತಲೂ ವರ್ತಮಾನಗಳು ಬರಹತ್ತಿದುವು. ನಾನು ಪೋಲೀಸ್ ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರರನ್ನು ಕರೆದು, “ ಈ ರಾವಣ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯ ಕಥೆ ಹಾಸ್ಯಕ್ಕೆ ಮೀರುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ನೀವು ಅವನನ್ನು ಪತ್ತೆ ಮಾಡಿ ಬಯಲಿಗೆ ಎಳೆಯುವ ತರದಾದು ಮಾಡಬೇಕು. ಕಾಗಮ್ಮ ಗುಬ್ಬಮ್ಮನ ಕಥೆಗಳನ್ನು ವೇದವಾಕ್ಯವೆಂದು ನಂಬುವ ಸಣ್ಣ ನವಕರರಿಗೆ ಈ ತನಿಖೆಯನ್ನು ಬಿಡಬಾರದು ” ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸಿದೆ. ಪೋಲೀಸ್ ನಿಗಾ ಸ್ವಲ್ಪ ತೀವ್ರವಾದ ಮೇಲೆ ಯೋಗೀಶ್ವರರು ಸ್ವಲ್ಪ ಬೆದರಿದರೆಂದು ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಒಂದು ದಿನ ನಾನು ಶ್ರೀ ಗುಂಜಾ ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಪ್ರಾಕಾರದಲ್ಲಿನ ಒಳಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಕೂತಿದ್ದ, ಕಾವಿಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಅದು ಸುಮಾರು ೪೦-೫೦ ವರ್ಷದ ಒಳ್ಳೇ ಧಾಂಡಿಗ ಪುರುಷ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿತ್ತು. ರಕ್ತಭರಿತವಾದ ಕೆಂಪನೆಯ ಮುಖ, ಕಪ್ಪಾದ ತಲೆಕೂದಲು, ಗಡ್ಡ ಮೀಸೆಗಳು. ಈ ಸಿಂಹಾಕಾರವು ಗಾಳಿ ಕುಡಿದಿದ್ದರಿಂದ ಬರತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಅವನು ನನ್ನ ಕಡೆ ನೋಡಿ, ನನಗೆ ಬರುವಂತೆ ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿದ. ನಾನು “ ಇಲ್ಲೇ ಬನ್ನಿ, ” ಅಂತ ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಎದ್ದು ಬಂದು, “ ನಾನು ತಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿ ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಮಾತನಾಡತಕ್ಕದ್ದಿದೆ. ಯಾವಾಗ ಬರಲಿ? ” ಎಂದು ತಮಿಳು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದನು. ನಾನು ಅವನಿಗೆ—

“ ಈಗ ನಾನು ಮನೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಇನ್ನು ಅರ್ಧಗಂಟಿ ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬರಬಹುದು. ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟೆ.

ಅರ್ಧಘಂಟೆ ಹೊತ್ತು ಬಹಳ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಕಾದ ಬಳಿಕ, ಯೋಗೀಶ್ವರನು ಬಂದ. ಆತನನ್ನು ನನ್ನ ಕೊಠಡಿಯೊಳಗೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡೆ. ಇಬ್ಬರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದ ಮೇಲೆ ನಾನು, “ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಬಯಸಿದ ಕಾರಣವೇನು ? ” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ.

ಅವನು ಬಹಳ ಗಾಂಭೀರ್ಯದಿಂದ, ತಮಿಳಿನಲ್ಲಿ “ ನಿಮ್ಮ ತಾಲೂಕಿನ ಪೋಲೀಸಿನವರು ಜನಗಳ ತಾರತಮ್ಯ ತಿಳಿಯದೆ ಸಣ್ಣ ಜನಗಳ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಗೌರವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲದ ಕಿರುಕಳವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇದು ತಮ್ಮ ಕೀರ್ತಿಗೂ, ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗೂ ಹಾನಿಕರ. ತಾವು ಸತ್ಕುಲ ಪ್ರಸೂತರು. ಅವರಿಗೆ ಕರೆಸಿ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿ ” ಎಂದನು.

ನಾನು, ಕೋಪದಿಂದ ಬೆರಕೆಯಾದ ಹಾಸ್ಯದಿಂದ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ, “ ಅಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಅಂತಸ್ತಿನ ಮಾತು ಬಿಡಿ. ನನ್ನ ಕುಲ, ಜಾತಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಿಮಗೇನು? ನೀವು ಯಾರು ? ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿರಿ ? ನಿಮ್ಮ ತಮಿಳು ನೋಡಿದರೆ ಶ್ರೀವೈಷ್ಣವರು

ಇದ್ದಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತೀರಿ. ನಿಮ್ಮ ಮೈಕಟ್ಟು ವ್ರತ ಉಪವಾಸಗಳಿಂದ ಕೃಶವಾಗಿರುತ್ತಾ ಹಾಗೆ ಕಾಣೋದಿಲ್ಲ. ನೀವು ಚಿನ್ನ ಮಾಡ್ತೀರಂತೆ, ಇದು ನಿಜವೇ ? ನಿಧಿ ನಿಕ್ಷೇಪಗಳನ್ನು ಪತ್ತೆ ಮಾಡಿ ಕೊಡ್ತೀರಂತೆ, ಇದು ನಿಜವೋ ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ.

ಮನುಷ್ಯ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯಿಂದ ಇಳಿದು ನೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದ.

“ಚಿನ್ನ ಮಾಡುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಈಗಿನ ಕಾಲದ ವಿಜ್ಞಾನಶಾಸ್ತ್ರ ಓದಿರುವ ತಮ್ಮಂಥಾವರ ನಂಬಿಕೆ. ತಮ್ಮ ಜೊತೆಗೆ ವಾದಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಗ್ರಾಮಸ್ಥರನೇಕರು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಿಣಿ ಅಣಿಮಾದಿ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ ಎಂದು ಅವರವರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಬೇಡುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ಜವಾಬ್ದಾರನಲ್ಲ. ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಆಯುರ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿದ್ಯೆ ಉಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ತಮಗೆ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಒಂದು ಲೇಹವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮುತ್ತು, ಭಂಗಾರ, ಹವಳ, ರಸ ಮೊದಲಾದ ಅಮೂಲ್ಯ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಸೇರಿರುತ್ತವೆ. ಹದಿನೈದು ದಿವಸ ಅದನ್ನು ಸೇವಿಸಿದರೆ ಅದರ ಗುಣ ತಮಗೇ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಹದಿನೈದು ದಿವಸದ ಔಷಧಕ್ಕೆ ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಲಾಗೋಡಾಗುತ್ತೆ” ಎಂದ.

“ಯಾವಾಗಲೂ ಖಾಯಿಲೆ ಬೀಳದಿದ್ದ ವನಾದರೂ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಮಹಾ ಪಂಡಿತರನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ. ನಮ್ಮೂರಾದ ದೇವನಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಂಟೆ ಕೃಷ್ಣಪಂಡಿತರು ಎಂದಿದ್ದರು. ಅವರು ಪ್ರಖ್ಯಾತರು. ನಮ್ಮೂರ ಕವಿ ನಾರಾಯಣ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಅವರ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಈ ಬಂಧನನ್ನು ರಚಿಸಿರುವರು.

“ಕುಂಟು ಕೃಷ್ಣ ಮಾತ್ರ, ವೈಕುಂಠ ಯಾತ್ರೇ !” ಎಂದು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಸಿದ್ಧ ಕಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತರಿದ್ದರು. ಹೆಸರು ಮರಿತೆ; ಅವರಣ್ಣಂದಿರು ಅಪರ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಂಡರು. ಅವರಿಗೆ ‘ಪ್ರೇತರಾಜರು’ ಎಂತಲೇ ಜನ ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಕುಟುಂಬದ ಸಹಕಾರ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ನೀವು ನನಗೆ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಲೇಹ್ಯವು ನನ್ನನ್ನು ಸುಖದಿಂದ ಪಾರು ಮಾಡ ತಕ್ಕಂಥಾದ್ದೋ ಹ್ಯಾಗೆ ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದೆ.

ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದು — ತಮ್ಮ ಲೇಹ್ಯದಲ್ಲಿ, ವಂಗ ದೇಶದ ಎರಡನೆಯ ದರ್ಜೆ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ Advertise ಮಾಡುವ Royal yacooti ಸಿದ್ಧಿಕಲ್ಪ ಮಕರಧ್ವಜ, ಉನಿಂತೈಲ, ಕಾಮ ವರ್ಧಿನಿ ಮೊದಲಾದ ಮಹಾಪದಗಳಿಗೆ ನೂರು ಮಡಿ ಮಿಗಿಲಾದ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಔಷಧಿಗಳಿವೆ ಎಂದು.

ನಾನು — “ಇಂಥ ಅಮೃತ ನವನೀತವನ್ನು ಕ್ಲುಪ್ತ ಕಳತ್ರದ ಬಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದ ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟರೇನು ಫಲ ? ಅದನ್ನು ತಾವು ಹೈದರಾಬಾದಿನ ನೈಜಾಮರ ಅಥವಾ ಇತರ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ನವಾಬರುಗಳ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದರೆ ಅವರಿಂದಲೂ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅವರ ಅಂತಃಪುರದ ನಿವಾಸಿಗಳಿಂದಲೂ ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯ

ವನ್ನೂ ಬಹುಮಾನ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಪಡೆಯಬಹುದು". ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆ ಮೇಲೆ ಕೋಪದ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ,

“ಈ ಹರಟೆ ಸಾಕು. ಇಂಥಾದ್ದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ನಾನು ಮರುಳಾಗತಕ್ಕವನಲ್ಲ. ಇದು ವರೆಗೆ ನೀವೇನೇನು ಮಾಡಿದ್ದೀರೋ ನನಗೆ ಇನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಯದು. ನಿಮ್ಮಿಂದ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಕೆಡಕಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದರೆ ಅದರ ಫಲವನ್ನು ತಡವಿಲ್ಲದೆ ಅನುಭವಿಸುತ್ತೀರಿ. ನಿಮ್ಮ ಸ್ಥಳವಾವುದು? ಅಲ್ಲಿಗೆ ವಾಪಸು ಹೋಗುವುದು ಕ್ಷೇಮ. ಇಲ್ಲಿಯ ಹವ—ನೀವು ಗಾಳಿ ಕುಡಿದು ಜೀವಿಸುತ್ತೀರಂತೆ — ನಿಮಗೆವಂಟುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಹೋಗಿ” ಎಂದು ಕಳುಹಿಸಿಬಿಟ್ಟ.

ಇದಾದ ಎರಡು ನೂರು ದಿನಗಳ ತರುವಾಯ ತಲಕಾಡಿನ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಸಾಹು ಕಾರರೂ ಜಮೀನ್‌ದಾರರೂ ಆದ ಶಿವಬಸವದೇವರೆಂಬವರು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಏನು ಸಮಾಚಾರವೆಂದು ಕೇಳಲಾಗಿ ಬಹಳ ಸಂಕೋಚದಿಂದ ಅವರು ಹೇಳಿದ ಕಥೆ ಇದು — ಹೇಳುವ ಸೌಲಭ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವರ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಬಂದಂತೆಯೇ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

“ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮ ಕೋಟೆ ಕನ್ಯಾದಾನ ತಾತಾಚಾರ್ಯ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಬಂದು ಹಾ - ಹೂ - ಅಂತ ಹೇಳಲಾರದೆ ಒಂದು ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ಮೇಲುಕೋಟೆ ಯೋಗೀಶ್ವರರೊಬ್ಬರು ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಂಗಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಚಿನ್ನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರಂತೆ, ಅವರಿಗೆ ಚಿನ್ನ ಮಾಡುವ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಮೊದಲು ಬೇಕಂತೆ, ಕೂಡಲೇ. ನೀವು ನನ್ನ ಆಪ್ತರು. ನಾನು ಶುದ್ಧ ವೈದಿಕ, ಅಲ್ಲದೆ ತಾಪತ್ರಯ ಮನುಷ್ಯ, ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತೆ ಇದೆಯಲ್ಲ— ಅಂದರು. ಪಾಪ, ದೊಡ್ಡ ಸಂಸಾರಿಗಳು, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಾಳಿದವರು, ನಾನು ಆ ಯೋಗಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬನ್ನಿ, ಅಂದೆ. ಆ ಮನುಷ್ಯ ಸ್ವಲ್ಪ ದರ್ಪದೋನು; ನಾನೇ ಹೋದೆ. ಅವನು—ತಾವು ಚಿನ್ನವನ್ನು ಮಾಡುವುದುಂಟು; ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ವ್ರತ, ಹಿರಣ್ಯಹೋಮ, ಪೂಜೆ, ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಅವಶ್ಯಕ; ಅಲ್ಲದೆ ಸಾಮಗ್ರಿ ಗಳಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಖರ್ಚು ಹಿಡಿಯುತ್ತೆ; ತಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು ನಿರ್ದರ್ಶನ ವಿನಹ ನಂಬ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ; ಮೊದಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಚಿನ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ನೋಡಿ, ಆಮೇಲೆ ತಮಗೆ ಖಾತ್ರಿಯಾದರೆ ಮಣಗಟ್ಟಿ ಮಾಡಿಸಬಹುದು—ಎಂದನು. ನಾನು ಹಾಗಾದರೆ ಒಂದು ತೊಲ ಚಿನ್ನವನ್ನು ಮೊದಲು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿ; ಅದನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿ ನಂಬಿದ ಮೇಲೆ ಮಣವಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಖಂಡಿಗಟ್ಟಲೆ ಮಾಡುವಿರಂತೆ ಅಂದೆ.

ಅವರು ಖರ್ಚಿಗಾಗಿ ನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು, ಕೇಳಿದರು. ನಾನು ತಪ ಶೀಲನ್ನು ಕೇಳಿದೆ. ಏನೇನೋ ಚಿಲ್ಲರೆ ಸಾಮಾನು ಇಪ್ಪತ್ತು ರೂಪಾಯಿ, ಗಂಧರ್ವ ಭಸ್ಮಕ್ಕೆ ಎಂಬತ್ತು ರೂಪಾಯಿ ಅಂತ ಪಟ್ಟಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಗಂಧರ್ವ ಭಸ್ಮ ಅಂದರೆ ಏನು? ಅಂತ ಕೇಳಿದೆ. ಅದು ರಹಸ್ಯ, ‘ಗುರು ಉಪದೇಶ,’ ನಿಮಗೆ ಹೇಳುವುದು

ದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಅಂದರು. ಹಾಗೆ ಆಗಲಿ ಸ್ವಾಮಿ ಅಂದು ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಕೊಟ್ಟೆ. ಕೆಲವು ದಿನಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಅವರು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದು, “ನಿಮ್ಮ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಜೋಪಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿ ಕುಂಡ ಹಾಕಿ, ಹೋಮ ಮಾಡಿ, ಚಿನ್ನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ” ಅಂದರು. ಹಾಗೆ ಆಗಲಿ ಅಂತ ಅವರು ಹೇಳಿದ ಏರ್ಪಾಟು ಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿದೆ. ನಮ್ಮ ತೋಟದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಮಂಡಲಕಟ್ಟಿ ಒಂದು ಅಗ್ನಿಷ್ಟಿಕೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಬೆಂಕಿ ಹತ್ತಿಸಿ ಹಾಂ! ಹಾಂ! ಅಂತ ಏನೇನೋ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮೂಸೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಅದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಉಪ್ಪುಗಳನ್ನು, ತಾಮ್ರದ ತಂತಿಚೂರುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ, ಮಂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಲೆ ತಮ್ಮ ಸೊಂಟದಲ್ಲಿ ಅಡಕಿ ಸ್ವ ಒಂದು ಡಬ್ಬಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಅವರೊಳಗಿಂದ, ಬಾದಿಯಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ, ಒಂದು ಪುಡಿಯನ್ನು ಮೂಸೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಯ್ದರು. ಅದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ನನಗೆ ಗಸಗಸೆ ಕಾಳಿನ ಪ್ರಮಾಣದ ರವೆಗಳು ಇದ್ದಂತೆ ಕಂಡಿತು. ನಾನು ಹುಡುಗನಾಗಿದ್ದಾಗ ಭಂಗಾರದ ರೇಖಿಗೆ ಪಾದರಸ ಹಾಕಿ ಒಂದು ಸಲ ತಿಕ್ಕಿದ್ದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಇದೇ ತರಹದ ರಸದ ರವೆಗಳು ಇದ್ದದ್ದು ನನಗೆ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಇವರ ಉಪಾಯ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಮೊದಲು ನಮಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿಸಲು, ಚಿನ್ನದ ರೇಖು ಪಾದರಸ ತಿಕ್ಕಿ, ಭಸ್ಮಮಾಡಿ, ಪುಟಹಾಕಿ, ಅದೇ ಚಿನ್ನವನ್ನು ನಮಗೆ ತೆಗೆದು ತೋರಿಸುವುದು! ನಮಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮಿಂದ ದುಡ್ಡು ಎಳೆಯುವುದು, ಇದೇ ಇವನ ಯಕ್ಷಿಣಿ ಅಂತ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಅವನು ಹಾಕಿದ ಪುಟ ಪೂರೈಸಿದ ಮೇಲೆ ಕಾವಿಗೆ ರಸವೆಲ್ಲಾ ಆರಿ ಹೋಗಿ, ಒಂದು ಹೆಸರು ಕಾಳಿನಷ್ಟು ಚಿನ್ನ ಮೂಸೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿತ್ತು.

“ನೋಡಿದ್ರಾ!” ಅಂದ ಆತ.

ನಾನು “ನೋಡಿದೆ ಗುರುಗಳೇ! ಇದು ನಾ ಕೊಟ್ಟ ದುಡ್ಡಿನಿಂದ ಆದ ಚಿನ್ನ ತಾನೇ, ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಿ” ಅಂತ ಇಸಿದುಕೊಂಡೆ. ಆ ಮೇಲೆ ಅವನನ್ನು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ನನ್ನ ಕಬ್ಬಿಣದ ವೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದು ಅದರಲ್ಲಿದ್ದ ನಾಲ್ಕು ಸಾವರನ್ ಚೀಲಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ,

“ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪಿ! ನಿನಗೇನು ಚಿನ್ನ ಮಾಡೋಕೆ ಬರುತ್ತೆ? ಇದು ನೋಡು, ನಾನು ಮಾಡಿದ ಚಿನ್ನ. ಇನ್ನು ನಡೀ ಸಾಕು. ಊರಲ್ಲಿದ್ದ ಪೋಲೀಸರಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ” ಅಂತ ಹೇಳಿ ಮನೆಯಿಂದ ಆಚೆಗೆ ಓಡಿಸಿಬಿಟ್ಟ. ಆಮೇಲೆ ಈ ಮನುಷ್ಯ ಎಷ್ಟು ಜನಕ್ಕೆ ಮೋಸ ಮಾಡಿಯಾನೋ? ಇವನಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಬೆಸೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ತಮಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು ಅಂತ ತೋರಿತು, ಬಂದೆ.”

ನಾನು ಪೋಲೀಸು ಇನ್‌ಸ್ಪೆಕ್ಟರರನ್ನು ಕರೆಸಿ, ಸಾಹುಕಾರರ ಕಥೆಯನ್ನು ಅವರ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿಸಿದೆ. ಎರಡನೆಯ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಹುಕಾರರು ಖೋಟಾ ಯೋಗಿಗೆ ಸವರನ್‌ಗಳ ಧೈಲಿಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದ ಮಾತು ಮುಚ್ಚಿದರು; ಕೇಸಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಡದ ನಿಧಿ ಗುತ್ತವಾಗಿರುವುದು ವಿವೇಕ. ನಾನು ಪೋಲೀಸು ಇನ್

ಸೈಕ್ಲರಿಗೆ—ಈ ಮನುಷ್ಯನ ಚಟುವಟಿಕೆ ಜೋರಾಗುತ್ತದೆ. ನಿಗ ಅದರಂತೆಯೇ ಜೋರಾಗಲಿ, -ಎಂದು ಜಾಗೃತೆ ಪಡಿಸಿದೆ.

ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಆ ಕಪಟ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಆತುರಪಟ್ಟು ಎಡವಿ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ. ಆ ರೀತಿ ಹೀಗೆ: ಸಾಹುಕಾರರು ಯೋಗಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಸುಪರ್ದಿಗೆ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡದ್ದು ನೋಡಿ, ಅದರ ಉದ್ದೇಶವನ್ನೂ, ಫಲಿತಾಂಶವನ್ನೂ ಅರಿಯದ ತಾತಾ ಚಾರ್ಯರು—ಇದೋ ನೋಡಿದೆಯ, ಬಡತನ ಕೆಟ್ಟದ್ದು, ನನ್ನಲ್ಲಿ ನೂರುರೂಪಾಯಿ ಇಲ್ಲದ್ದಕ್ಕಲ್ಲವೆ ಆ ಯೋಗಿಯನ್ನು ನಾನು ಸಾಹುಕಾರನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿದ್ದು. ಈಗ ಅವನ ಪ್ರಯೋಜನವೆಲ್ಲಾ ಸಾಹುಕಾರನೇ ಹೀರಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ—ಎಂದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಬಡತನವನ್ನು ನಿಂದಿಸಿ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ಯಾದ ಸಾಧ್ವಿ ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಮನೆಯಿಂದ ತಂದಿದ್ದ ಅಡ್ಡಿಗೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಯಜಮಾನರಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಟ್ಟು—ಇದನ್ನು ಮಾರಿ ಬೇಕಾದ್ದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ—ಎಂದು ಸಂತೈಸಿದರಂತೆ. ಇದು ಆ ಕಳ್ಳ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯ ಕೈಗೆ ಸೇರಿತೋ ಇಲ್ಲವೋ. ಇನ್ನು ಈ ತಾಲೂಕಿನ ಷಿಕಾರಿ ಸಾಕು, ಹವ ಕೆಟ್ಟಿತು ಎಂದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಂಬಿ ಕಿತ್ತಲು ಯತ್ನಮಾಡಿದ. ಅವನನ್ನು ಬೆಳಕವಾಡಿಯ ಹತ್ತರ ಹಡಿದಾಗ ಅವನು ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಆಶ್ರಮವನ್ನೂ ಅದರ ನಿಶಾನೆಯಾದ ಗಡ್ಡವೀಸೆಗಳನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ, ಸಾಮಾನ್ಯ ವೈದಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿದ್ದ. ದಸ್ತಗಿರಿ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಐದುನೂರು ರೂಪಾಯಿನಷ್ಟು ದುಡ್ಡಿತ್ತು. ತನಿಖೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾಗಿ, ಇವನು ಕೇವಲ ಮಾರೀ ಕಸಬಿನಲ್ಲಿ ಪದವೀಧರನೆಂದು ಹೊರಬಿತ್ತು. ಹಿಂದೆ ಎರಡು ಮೂರು ಸಲ ಸಜವಾಗಿತ್ತು. ಇವನಿಗೆ K. D. ಡಿಗ್ರಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅರ್ಹತೆ ಇತ್ತು. ಇವನ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡುವುದು ನನ್ನ ಮೆಜಿಸ್ಟೀರಿಯಲ್ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಮೀರಿದ್ದರಿಂದ ಸಬ್ ಡಿವಿಜನ್ ಗನೆಯ ದರ್ಜೆ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟರಾದ ವೈದ್ಯನಾಥ ಅಯ್ಯರ ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇವನ ವಿಚಾರಣೆಯಾಯಿತು. ಕೇಸನ್ನು ಸೆಷನ್ನಿಗೆ ಕಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟರಿಗೂ ಖೈದಿಗೂ ಬಹಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾದ ಪ್ರಮೇಯ ಪೂರಿತವಾದ ಅನೇಕ ವಾಗ್ವಾದಗಳು ನಡೆದವೆಂತಲೂ, ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಗೀತೆ, ಭಾಗವತ, ಭಾರತ, ಉಪನಿಷತ್‌ಗಳ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ತಾಂಡವವಾಡಿ ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಲಾಯರು, ನೌಕರರು, ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ವಗೈರಿಯವರಿಗೆ ತಾವು ಯಾವದೋ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮದಲ್ಲೋ, ಮಠದಲ್ಲೋ ಪುಣ್ಯಕಥೆ ಶ್ರವಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆಂಬ ಭ್ರಮೆಯುಂಟಾಗಿರಬೇಕೆಂತಲೂ, ಕೇಸು ಮುಗಿದು ಖೈದಿಯನ್ನು ಮೈಸೂರ ಜೇಲಿಗೆ ಸಾಗಿಸಿದಾಗ ಇಡೀ ಪೊಲೀಸು ದಳವೇ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿತೆಂತಲೂ ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪೊಲೀಸು ತರ್ಫು ಕೇಸನ್ನು ನಡೆಸಿದ ಇನ್‌ಸ್ಪೆಕ್ಟರು ಚನ್ನಮ ರಾಜರವರು ಹೇಳಿದರು. ಇದು ಉತ್ತೇಕ್ಷೆ ಇರಬಹುದು, ಆದರೂ ವಾಸ್ತವದ ತಿರುಳುಳ್ಳದ್ದೆಂದು ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆ.

—ರಾಜಸೇವಾ ಪ್ರಸಕ್ತ, ನವರತ್ನ ರಾಮರಾಯರು.

ಅಭ್ಯಾಸನಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು:—

- (೧) ಯೋಗೀಶ್ವರರು ತಮಗೆ ಹಣಕಾಸುಗಳ ಮೇಲೆ ಮೋಹವಿಲ್ಲೆಂದು ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರಚಾರಮಾಡಿದ್ದರು ?
- (೨) ಯೋಗೀಶ್ವರರ ಮೇಲೆ ಪೋಲೀಸ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಣ್ಣು ಏಕೆ ಇತ್ತು ?
- (೩) ಯಜಮಾನರನ್ನು ತನ್ನ ವಶಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಯೋಗೀಶ್ವರನು ಹೂಡಿದ ಹಂಚಿಕೆ ಯಾವುದು ?
- (೪) ಜಮೀನುದಾರ ಶಿವಬಸವ ದೇವರು ಯೋಗೀಶ್ವರನ ಕೈವಾಡವನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಂಡುಹಿಡಿದರು ?
- (೫) ಕೈದಿಯಾದ ಯೋಗೀಶ್ವರನ ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆದಾಗ ಕೋರ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅವನು ಯಾವ ಬಗೆಯ ಭ್ರಮೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದನು ?
- (೬) ಯಜಮಾನರು ಮಾತ್ರ ಯೋಗೀಶ್ವರನ ಬಗ್ಗೆ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಸಂಶಯ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವೇನು ?

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ :—

- (೧) ಸಾಹುಕಾರ ಶಿವಬಸವ ದೇವರು ಹೇಳಿದ ಕಥೆಯನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.
- (೨) ಪೋಲೀಸರು — ತಾತಾಚಾರ್ಯರು — ಕೋರ್ಟಿನವರು — ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಯೋಗೀಶ್ವರನಿಗೆ ಮರುಳಾದ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
- (೩) [೧] ಈ ಕಲಿಗಾಲದ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಗಾ ಇರಲಿ !
[೨] ಮನುಷ್ಯ ಉಪರಿಗೆಯಿಂದ ಇಳಿದು ನೆಲಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದ.
ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸಿರಿ.

ಶಬ್ದ ವಿಚಾರ :—

- (೧) ಈ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ನಿಗಾ, ತನಿಖೆ ಮೊದಲಾದ ಮೈಸೂರ ಸೀನೆಯ ಕಚೇರಿ ಭಾಷೆಯ ಶಬ್ದಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಬೇಕು.
- (೨) ಅಲೌಕಿಕ, ಅಮಾನುಷ, ರಾವಣ ಸಂನ್ಯಾಸಿ, ತಾಪತ್ರಯ, ಯಕ್ಷಿಣಿ ವಿದ್ಯೆ, ಸತ್ಕುಲ ಪ್ರಸೂತ — ಇವುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ನಿಘಂಟಿನ ಸಹಾಯದಿಂದ ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳಿರಿ.

ವಾಕ್ ಶಿಕ್ಷಣ :—

ಯಜಮಾನರಿಗೂ ಮತ್ತು ಯೋಗೀಶ್ವರರಿಗೂ ಆದ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿ ತೋರಿಸಿರಿ.

ಚರ್ಚೆ :—

ಮೋಸಗಾರರಿಗಿಂತ ಮೋಸಹೋದವರೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಪರಾಧಿಗಳು.

೨೧. ಲವ - ಕುಶ

[ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಎರಡು ಮೂರು ಬಗೆಗಳಿಂದ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ನಟರು ಅಭಿನಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು, ಹಿಮ್ಮೆಳದವರು ಹಾಡು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗಿನ ಮೂಕಾಭಿನಯ ರೀತಿ ಒಂದು. ಗೀತ ನಾಟಕವಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಾತ್ರವೂ ಯುಕ್ತ ಅಭಿನಯದೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ತನ್ನ ಪಾಲಿನ ಹಾಡನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ ಆಡುವದು ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿ. ಇದನ್ನು ಛಾಯಾ ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದು ಮೂರನೆಯ ರೀತಿ.

ಈ ಬಗೆಯ ಗೀತ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಆಡಿತೋರಿಸಿದ ಪ್ರಥಮ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ನಮ್ಮ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ. ಕಾರಂತರಿಗೇ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ಓದಿ ದೊರೆವ ಹಿಗ್ಗಿಲ್ಲ, ಇದನ್ನೇ ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನಡೆದಾಗ ನೋಡಿ ದೊರೆವ ಅನಂದದ ಶತಾಂಶದಷ್ಟೂ ಅದೀತೇ, ಎಂಬುದು ಸಂಶಯಾಸ್ಪದ.

ಶ್ರೀ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರ “ ಗೀತನಾಟಕಗಳು ” ಎಂಬ ಹೊತ್ತಿಗೆಯಿಂದ ಈ ಭಾಗವನ್ನು ಅಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.]

ಒಂದನೆಯ ದೃಶ್ಯ (ರಾಗ — ಹೋರಿ ಕಾಫಿ)

ಮೇಳ:- ಹೊರಟೆಹರು | ಬಾಸಸಗಿ | ಸಾಸಸಗಿ ||
ಹೃದಯದೊಳು ಖೇದಭರಿತರಾಗಿ | ಹೊರಟೆಹರು ವಿಪಿನಕಾಗಿ ||

ಲಕ್ಷ್ಮಣ:- ಪೇಳ್ವೆನೋ ಪೇಳದಿಹೆನೋ
ಸೋದರನ ಕಡು ಆಣತಿಯನು ||

ಮೇಳ:- ಎಂದು ಬೆಂದಿಹನೊ
ಮನದಿ ಕುಂದಿಹನೊ
ಜಾನಕಿಯ ಮುಖಗಾಣದಿಹನೊ
ಈ ಲಚುಮಣನು | ಹೊರಟೆಹರು ವಿಪಿನಕಾಗಿ ||

ಸೀತೆ:- ತಾಳಲೇ, ತಾಳದಿರಲೇ,
ಮೈದುನನೊಳನುಮಾನ ||
ಏಕೆ ಬಂದಪನೋ
ಕರೆದುತಂದಪನೋ
ಭೀಕರದ ಕಾನನದೊಳ್ ಏಂ ಬಯಕೆ ಸಂದಪನೋ ! ||
ನಿಂದೆಯೇತಕೆ ಬಂಧು ?
ಮೌನವೇತಕೆ ನಿಂದು ?
ಬಂದವುದೆ, ಬಂದವುದೆ -ರಾಘವನೊರೆದಾಶ್ರಮ ? ||
ಮೋರೆ ತಗ್ಗಿವುದೇಕೆ ?
ತಿರಿಯ ಕೆದರುವೆಯೇಕೆ ?

ಇನ್ನಿಹುದೆ -ರಾಘವನೊರೆದಾಣತಿ !

ತೊಡೆವ ಕಂಬನಿಯೇನು
ಧರಿಸ ಮುಂದುಟೆಯೇನು !
ಕೊಲೆಗೆ ನಿಂದವನಂತೆ ಅಳುಕದೇನು ? ॥

ಮೇಳ:- ತಗ್ಗಿಹನೊ, ಬಗ್ಗಿಹನೊ,
ಬಲುವಾಗಿ ಕುಗ್ಗಿಹನೊ,
ಮುರಿದ ಕದಲಿಯ ತೆರದಿ-ಅಡಿಗೆರಗಿ ನುಡಿದಿಹನೊ,
ಕಂಬನಿಯ ಮಿಡಿದಿಹನೋ,
ಅಧರಗಳ ಪಿಡಿದಿಹನೊ ॥

(ರಾಗ — ತೆಲಂಗ್)

ಲಕ್ಷ್ಮಣ:- ನುಡಿಯಲೊಲ್ಲದ ಮಾತ
ನುಡಿಸುವನೆ ವಿಧಾತ
ಪಡೆದು ಬಂದೆನೊ ಎಂಥ - ಕಜ್ಜವಿದು ದುರಂತ !
ಕಾಡಿನೊಳು ತೊರೆವಂತೆ,
ಒರೆದಿಹರು ಕಡು ಚಿಂತೆ,
ನಾಡಿನೊಡೆಯನ ಮಾತ ನಡೆಸುವೆನೆ ಬಿಡೆನೆ !!

ಸೀತೆ:- ಯಾರಾ — ರಾಘವನೇ ?
ತಾನ್ — ಪೇಳಿದನೇ !
ಆವ ತಪ್ಪಿತಕೆಂದು — ಒರೆದಿಹನೇ ?

ಲಕ್ಷ್ಮಣ:- “ಪರಗೃಹದಿ ಬಾಳಿದಳ
ಪರಿವಿಡಿದ ರಾಘವನು
ಪೊರೆಯಲಾರನು ಧರ್ಮ” ಎಂಬ ಜನತೆಯ ದೂರ....

ಸೀತೆ:- “ಸಾಕು-ಸೌಮಿತ್ರಿ,
ಬೇಡವೀ ಮಾತು !
ಆರ ತಪ್ಪು ಇಲ್ಲ
ಆವ ಒಪ್ಪು ಇಲ್ಲ
ತಪ್ಪು ಸೀತೆಯದಲ್ಲ
ಪೆಣ್ಣಾಗಿ ಪುಟ್ಟಿದುದೆ
ಹಿರಿಯ ಅಪರಾಧವಲಾ !
ಕರುಣಾಳು ರಾಘವನ
ದೂರುವುದೆ ನಿಷ್ಫಲ ।

ಮೇಳ:- ಅಡಿಯ ಹಿಂದೆಳೆದು
ನುಡಿಯ ತಾಂ ಕಳೆದು
ಅಡವಿದೇವಿಯ ನೆಚ್ಚಿ | ಜಾನಕಿಯ ಬಿಟ್ಟು ಕೈ
ಪೋದಪನೊ ||

[ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಬಲುವಾಗಿ ನೊಂದು, ಅನುಮಾನಿಸಿ ಅನುಮಾನಿಸಿ ಹಿಂದೆರಳುವನು]
(ರಾಗ — ಮುಲ್ಲಾನಿ)

ಮೇಳ:- ಜಾನಕಿ ವಿಸ್ಮೃತಳಾಗಿಹಳು ||
ಕಾನನದೊಳು ಕಂಗೆಟ್ಟಿಹಳು || ಜಾನಕಿ ||
ವಟುಗಳದಾರೋ ಬರುತಿಹರು
ಕಾಣುತಲಬಲೆಯ - ಬೆಚ್ಚಿಹರು !
ವರ್ಣಕುಟೀರಕೆ ಸಾಗಿಹರು
ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಕರೆತಂದಿಹರು ||

ಜಾನಕಿ ವಿಸ್ಮೃತಳಾಗಿಹಳು ! !
ಅಬಲೆಯ ಕಾಣುತೆ !
ಮೆಲುವಿಂದೆತ್ತುತೆ !
ಜಲವನು ಎರಚುತೆ !
ಸಲಿಸಲಾ ಉಪಚಾರ !

ಸೀತೆ:- “ರಾಮಾ ರಾಮಾ” — ಎಂದೊರಲಿದಳು !

ಮೇಳ:- ಆ ಮಾತವಸಿಯ ನೋಡಿಹಳು |
ತಾನಾರೆಂಬುದನರುಹಿದಳು |
ಪ್ರೇಮಾಶ್ರಯವನು - ಗಳಿಸಿಹಳು !

ಎರಡನೆಯ ದೃಶ್ಯ
(ರಾಗ — ಶಂಕರಾ)

ಮೇಳ:- ಪೊಂದಿಹಳ್ಳಿ ಸುಖವಾ | ಸುಖವಾ |
ತಳೆದಿಹಳ್ಳಿ ನಗುವಾ | ನಗುವಾ |
ನವಸುಮಸಮರಾ — ಲವಕುಶರೆಂಬವರ |
ಪೆತ್ತು — ಪೊಂದಿಹಳ್ಳಿ ಸುಖವಾ
ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ದಯ
ವಟುಸಖಿಯರ ನಯ
ಕುವರರಿಂ ವಿಸ್ಮಯ | ಜೀವಿತಕೆ ಅಭಯ ||
ದಿನ ದಿನ ಬೆಳಗಿದೆ
ಭಾರವು ಕಳೆದಿದೆ
ಜೀವನ ಸೊಗಸಿದೆ — ಇನ್ನೇಂ ಬೇಕಿಹುದು ! ||

ಬಾಲರ ಕುಲಘನ
ಶೀಲ ಮತ್ತೆಳತನ
ಲೀಲೆಗಳ್ಳ ಸಿರಿತನ — ಜಾನಕಿಯು ಸುಮನೆ ||
ಬಾಲರ ಕುಲಕೆ
ಸಲ್ಲುವ ಕಲಿಕೇ
ಗುರುವಿಂದವಕೆ — ದೊರೆತಿದೆ ಯಶಕೆ !
ವೊಂದಿಹಳ್ಳಿ ಸುಖವಾ । ಸುಖವಾ ।
ತಳೆದಿಹಳ್ಳಿ ನಗುವಾ । ನಗುವಾ ।

ಮೂರನೆಯ ದೃಶ್ಯ

[ಅಶ್ವಮೇಧದ ಕುದುರೆಯನ್ನಟ್ಟಿಕೊಂಡು ರಾಮದೂತನೊಬ್ಬನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು]
(ರಾಗ — ಭೂಪ)

ರಾಮದೂತ:- ಆರು ? ಆರು ? ಆರು ?
ತಡೆಯುವರುಂಟು
ರಾಮನಟ್ಟಿದ ಹಯವ ?
ಧಾರುಣಿಯೊಳ್ಳ ಆ ರಾಮನೇ ರಾಮ — ಏಕೈಕ ರಾಮ ||
ಆರು, ಆರು — ಕಲಿತನದಿಂದ
ಸಾರಿ ತಡೆಯುವರಿದನು
ಹೋರಿ ಕಾದುವರುಂಟು — ರಾಮನೊಡೆತನಕಿದಿರು ಉಂಟು ? ||

ಮೇಳ:- ಸಾರುತಿಹನೂ —
ರಾಮಭಟನು ।

ದೂತ:- ಆರು ಆರು ಆರು
ತಡೆಯುವರುಂಟು ?

ಮೇಳ:- ಆಲಿಸಿಹರೂ
ಬಾಲರವರೂ
ಧಾವಿಸಿಹರು
ತಡೆದೆ — ಇಹರು
ಬೇಡವೆಂದೊರೆದರು
ಮೋಡಿಲಿ ಜರೆದರು.

ಲವ-ಕುಶ: ನೋಡಿಕೊಂಬೆವು ನಾವು
ಮೂಢ ಚಾಕರ, ಪೋಗು
ಕೂಡಿ ಬಾ ಒಡೆಯನ
ನೊಡುವೆವಾ ಹದನ ।

ಮೇಳೆ: ಎಂದು ಕಳುಹೆ ।
ಹೋದನರುಹೇ ।
ಹಯವ ತಡೆದುದ ಕೇಳಿ
ಕೌತುಕವ ಬಲು ತಾಳಿ
ಸೌಮಿತ್ರಿ ಕಾದಾಳಿ ।
ಬಂದ ಗಳಿಗೆ-
ನಿಂದ ಅಡಿಗೆ-
ಕಣೆಯ ಹತಿಗೆ-
ಉರುಳೆ ಧರೆಗೆ-
ಸೋದರನ ಪರಿ ಕೇಳಿ
ರಾಘವನೆ ಎದುರಾಳಿ !
ವೀರ ರೌದ್ರವ ತಾಳಿ
ಬಂದ ಗಳಿಗೆ-
ನಿಂದ ಅಡಿಗೆ-
ಬೀಳ್ವನಿಳಿಗೆ !
ಕಣೆಯ ಹತಿಗೆ !
ಗೆದ್ದುದನು ತಿಳುಹಲ್ಕೆ-
ಬಿದ್ದವರ ತೋರಲ್ಕೆ
ಗುರುವರನ ಶಿಕ್ಷೆ ಫಲಿಸಿದಕಾಗಿ-ವಂದಿಸಲ್ಕೆ
ಸಾಗುತಿಹರು
ತರಳರವರು ।

ನಾಲ್ಕನೆಯ ದೃಶ್ಯ

[ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಕರವಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಸೀತೆ ಅಳುತ್ತ ಬರುವಳು.]
(ರಾಗ — ಜೀವನ್‌ಪುರಿ)

ಸೀತೆ:- ಆತನೇ ಆತನೇ ಇಹನೇನೋ ।

ಮೇಳೆ:- ಎಂಬ ಭೀತಿಯನುಂಡು
ತುಂಬ ಕಾತರಗೊಂಡು
ಲವಕುಶರ ಬೆಂಗೊಂಡು-ಬಂದಳಾಕೆ.

[ಮಡಿದುಬಿದ್ದಿರುವ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಕಂಡು]

ಸೀತೆ:- ದಾತನೇ ಖ್ಯಾತನೇ ವಿಖ್ಯಾತನೇ ಅಹುದಲ್ಲ !
ತನ್ನ ಕರುಳಿಗೆ ತಾನು
ಬಲಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದವನೇ !
ಜತೆಗನುಜ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೇ-ಆತನೇ.....

(ರಾಗ — ಭೈರವಿ)

ವಾಲ್ಮೀಕಿ:- ಶೋಕಿಸಿದರು ತಾಯೆ ! ಇದು ಮಾಯೆ !
 ಲವಕುಶ ಶರಹತಿ ! ಇಂದಾಯಿತು ಈ ಕೃತಿ,
 ತೊರೆವುದು ಕಡುಖತಿ ! ಈಯುವೆ ನಾ ಸ್ಮೃತಿ !
 ಅಂಬುಜನಯನರೆ,
 ಅಂಬಿನಿಂದಿರಿದರ
 ತುಂಬುಗಣ್ಣಿಂ ನೋಡಿ
 ಚರಣದೊಳ್ ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡಿ !

ಲವಕುಶ:- “ಚರಣದೊಳ್ ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡಿ !”
 ಯಾರಿಹರೀ ಜನರು ?
 ಯಾರದು ಈ ವಿಜಯ ?

ರಾಮ:- ಯಾರಿಹರೀ ಸುಮರು ?

ವಾಲ್ಮೀಕಿ:- ನಿನ್ನಿ ಜಕುಲಸಂಭವರು

ಲವಕುಶ:- ಏನಿಹುದೀ ಕತೆಯು
 ಮೊರುತಲಿದೆ ಅರಿವು !

ವಾಲ್ಮೀಕಿ:- ರಘುಕುಲೋದ್ಭವ ರಾಮ
 ತಳೆ ಕುವರರೊಳು ಪ್ರೇಮ !
 ತೊರೆದ ಜನಕಜೆಯಿವಳು
 ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿ ಬಾಳು, ಗುಣಧಾಮ !

ರಾಮ:- ಅರಿವಳು ? ಜನಕಜೆಯೇ !
 ಬನದಿ ತಮ್ಮಾಶ್ರಮದಿ
 ಕುಲವ ಬೆಳಗಿದಳೆ !

ವಾಲ್ಮೀಕಿ:- ಕ್ಷಮಿಸುವೆಯಾ ?

ರಾಮ:- ಕಿಚ್ಚ ಪುಗುತಲಿ ತಾನು
 ನಿಚ್ಚ ಶುದ್ಧಿಯ ತೋರೆ

ಮೇಳ:- ಮಾತು ನಿಂದಿಹುದಲ್ಲ
 ಮಮತೆ ಕಳೆದಿಹಳಲ್ಲ
 ಗುರುಜನನ ವಂದಿಸುತೆ
 ನುಡಿವಳಲ್ಲ —

ಸೀತೆ: ಕರುಣಾಳು ರಾಘವಗೆ
 ಸಲದ ಮಡದಿಯು ನಾನೆ !
 ಋಣನ ಕಡಿಯುತೆ ಭವದ
 ನೆಲನ ಪುಗುತಿಹೆನೋ !
 ವಂದಿಪೆನೋ ! ಇದೋ
 ನಾಂ-ಪರಕೆ ಸಂದಪೆನೋ

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು:—

- (೧) ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಮನದ ದುಗುಡವು ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿತು ?
- (೨) ರಾಮಚಂದ್ರನ ಆಜ್ಞೆಯ ಆಘಾತವು ಸೀತಾದೇವಿಯ ಮೇಲೆ ಉಂಟು ಮಾಡಿದ ಪರಿಣಾಮವಾವುದು ?
- (೩) ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸೀತಾದೇವಿಯು ದಿನಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಳೆದಳು ?
- (೪) ಲವ-ಕುಶರು ಗುರುವರರನ್ನು ನಂದಿಸಲು ಏಕೆ ಹೊರಟರು ?
- (೫) ಲವ-ಕುಶರು ಕ್ಷಮೆ ಬೇಡಲು ಹಿಂಜರಿಯಲು ಕಾರಣವೇನು ? ರಾಮಚಂದ್ರನು ಸೀತಾದೇವಿಯನ್ನು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಗುರುತಿಸಲಿಲ್ಲವೇಕೆ ?
- (೬) ಭವದ ಋಣವನ್ನು ಕಡಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಬುದ್ಧಿ ಸೀತಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಹುಟ್ಟಿತು ?
- (೭) ಸೀತಾದೇವಿ ಮತ್ತು ರಾಮಚಂದ್ರ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡಿದಾಗ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಭಾವನೆಗಳು ಯಾವವು ?

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ:—

- (೧) ಲಕ್ಷ್ಮೀಶನು ಬರೆದ ಜೈಮಿನಿಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸೀತಾಪರಿತ್ಯಾಗದ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಇದರೊಡನೆ ಓದಿರಿ.
- (೨) ಬೆಂದಿಹನೋ, — ಇದಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗುವ ಪ್ರಾಸಯುಕ್ತ ಶಬ್ದ 'ಕುಂದಿ ಹನೊ' ಹೀಗೆ ಕೆಳಗಿನ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಸರಿ ಹೋಗುವ ಪ್ರಾಸಯುಕ್ತ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
ಬಂದಪನೊ, ಕಂಬನಿ, ಬಗ್ಗಿಹನೊ, ತಪ್ಪು, ದಯ, ಹದನ.
- (೩) ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಯಾರಿಗೆ ಹೋಲಿಸಲಾಗಿದೆ? ಇದರಂತೆ ಲವ-ಕುಶರನ್ನು ಯಾತಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಲಾಗಿದೆ ?
- (೪) ತಪ್ಪು ಸೀತೆಯದಲ್ಲ ಪೆಣ್ಣಾಗಿ ಪುಟ್ಟಿದುದೆ.
ತನ್ನ ಕರುಳಿಗೆ ತಾನು ಬಲಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದಪನೆ
ಕರುಣಾಳು ರಾಘವಗೆ ಸಲದ ಮಡದಿಯು ನಾನೆ !
ಈ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿಯ ಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿರಿ.

ಶಬ್ದ ವಿಚಾರ:—

- (೧) ಲಚುಮಣ, ಅಣತಿ, ಕಜ್ಜ, ತವಸಿ — ಇವುಗಳ ತತ್ಸಮ ರೂಪಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
- (೨) ಕಾದಾಳಿ - ಕಾದುವ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನು — ಇದರಂತೆ ಮಾತಾಡುವ ಸ್ವಭಾವ ವುಳ್ಳವನು, ಜೂಜಾಡುವ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನು, ಕೇಡುಮಾಡುವವನು — ಇವು ಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
- (೩) ಎರಚು, ಹನಿಸು, ಚಿಮುಕಿಸು, ಸಿಡಿಸು — ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಅರ್ಥಭೇದವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
- (೪) 'ನಾಡಿನೊಡೆಯ' ಇದರ ಮೇಳ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
- (೫) ಕೂಡಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ:—
ರಾಘವನು + ಒರೆದ + ಅಣತಿ; ಅಳುಕು + ಅದು + ಏನು;
ಕಾಣುತ್ತಲಿ + ಅಬಲೆಯ.

ವಾಕ್ ಶಿಕ್ಷಣ:-

ಈ ಗೀತ ನಾಟಕವನ್ನು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಿಂದ ಅಭಿನಯಿಸಿರಿ.

ಚರ್ಚೆ:-

(೧) ಸೀತೆಯನ್ನು ರಾಮನು ವನವಾಸಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿದ್ದು ಸರಿಯೆ ?

ಬರೆಹ:-

ಮಗುವು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ತಾಯಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿರಿ.

೨೨. ಕರಿಯ ಕಾಮಿ

[ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೆ ಒಂದು ' ನಾದ ' ಎಂಬುದು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ಬಗೆಯ ' ನಾದ ' ವು ಇಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಅವನು ತನ್ನ ಜೀವದ ಬೇಸರವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಆಸಮರ್ಥನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅನುದಿನದ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳ ಗಾಣದೊಳಗಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಮರೆಯಿಸಿ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು, ಬೆನ್ನತ್ತಿ ಸೆಳೆದುಕೊಂಬ ವಿಷಯವೇ ' ನಾದ. ' ತರ್ಕ ಕರ್ಕಶತೆಗಳು ಅಳಿದು ಭಾವನೆಗಳು ಅರಳಿ, ಅಂತಃಕರಣವು ತಿಳಿಯಾಗಲು ನಾದದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯು ಇದೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಭೂಮಿಯ ಆ ನೀರಸ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬೆಕ್ಕು ವಿಜಯಸಿಂಗನ ಬೇಸರವನ್ನು ಮರೆಯಿಸಿ, ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹೇಗೆ ಸೂರೆಗೊಂಡಿತೆಂಬದರ ವಿವರಣೆಯು ಚಿತ್ರಾರ್ಥಕವಾಗಿದೆ.]

ಎರಡನೆಯ ಜಾಗತಿಕ ಮಹಾಯುದ್ಧದ ಕಾಲ. ಎರಡುದಿನ ಎಡೆಬಿಡದೆ ಗುಂಡಿನ ಸುರಿಮಳೆ ನಡೆದಿದೆ. ಇಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಫ್ಯೂವಾದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಿಳ್ಳೆಯಾದರೂ ಜೀವದಿಂದ ಇರಬಹುದೆಂದು ಯಾರೂ ಎಣಿಸಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಕರಿಯಬೆಕ್ಕು ಇರಬೇಕೇ ? ಅಲ್ಲಿ ಒಂದೂ ಸುರಕ್ಷಿತಮನೆ ಹುಡುಕಿದರೂ ದೊರೆಯಲಾರದು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಹಾಳು ಸುರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಾಳು ಮನೆಯ ಒಳಗಡೆ, ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ಹೇಗೋ ಆ ಕರಿಯಬೆಕ್ಕು ಅವಿತು ಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದಿತು. ಅದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದೊಡನೆ ಅದನ್ನು ಕಂಡ ನಾಲ್ವರು ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ! ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ; ಹಿಡಿಸಲಾರದ ನಗೆ. ನಗೆಯೇಕೆ ಎನ್ನುವಿರಾ ? ನಗೆಯೆಂಬ ವಸ್ತುವು ಅದೆಷ್ಟೋ ದಿನಗಳಿಂದ ಆ ಭಯಾನಕ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಅಂಜಿ ಆ ಬೆಕ್ಕಿನಂತೆ ಹುದುಗಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಒಂದು ನೆವವು ದೊರೆತೊಡನೆ ಈಗ ತಾನೆ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿತು. ತಮ್ಮಂತೆ ಬದುಕಿ ಉಳಿದ ಬೆಕ್ಕನ್ನು ಕಂಡು, ಅಷ್ಟೆ.

ಅವರಲ್ಲೊಬ್ಬನಿಗೆ ಬೆಕ್ಕನ್ನು ಕಂಡರೆ ಹೆದರಿಕೆ. ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಚಿಕ್ಕವನಿದ್ದಾಗ ಆತ ಬೆಕ್ಕಿನ ಬಾಲವನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದನಂತೆ; ಆಗ ಆ ಬೆಕ್ಕು ತಾಳಿದ ಕ್ರೂರ-

ರೂಪವೇ ಇಂದಿಗೂ ಆತನ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಿದೆಯಂತೆ ! ಸರಿ. ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೆದರದ, ತೋಘಗಳ ಗುಂಡುಗಳ ಸಪ್ಪಳಕ್ಕೂ ಭಯಪಡದ ಈ ಯೋಧ ಬೆಕ್ಕಿಗೆ ಹೆದರುವನೆಂದರೆ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಲ್ಲವೇ ? ಆತ ಬೆಕ್ಕಿಗೆ ಹೆದರುತ್ತಿರುವದೂ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆನ್ನಿ. ಆದರೆ ಸಂಗತಿ ನಡೆದದ್ದು ಹೀಗೆ. ಕಾರ್ಪೊರಲ್ ವಿಜಯಸಿಂಗನ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಆ ಬೆಕ್ಕು 'ಮಿಯಾಂವ ಮಿಯಾಂವ' ಎಂದು ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತ ಹತ್ತರ ಬಂದುದೇ ಸಾಕಾಯಿತು, ರಣಧೀರಸಿಂಗನಿಗೆ ! ಆತನು ನಾಲ್ಕು ಮಾರು ಹಿಂದೆ ನೆಗೆದ !

ಕಾರ್ಪೊರಲ್ ವಿಜಯಸಿಂಗನನ್ನೇ ಆ ಬೆಕ್ಕು ಯಾಕೆ ಮೆಚ್ಚಿತೋ ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ; ಸಾರ್ಜಂಟಿ ಗುರುಬಕ್ಷರಿಗೆ ಅದು ಸಹನವಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕಾರ್ಪೊರಲ್ ವಿಜಯಸಿಂಗನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಬಾರದೆಂದು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು, ಆ ಬೆಕ್ಕಿಗೆ ! ಆದ್ದರಿಂದಲೋ ಏನೋ ಸಾರ್ಜಂಟಿ ಸಾಹೇಬರು ಆ ಬೆಕ್ಕನ್ನು ತಾವು ಪಡೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಆ ಬೆಕ್ಕಿನ ನಡೆವಳಿ—'ನನಗೆ ಸರಿದೋರಿದವರ ಹತ್ತಿರ ಇರುತ್ತೇನೆ; ನನಗೆ ದೊಡ್ಡ ಅಧಿಕಾರಿಯೇ ಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ'—ಎನ್ನುವಂತಿತ್ತು; ಅಂದಿನಿಂದ ವಿಜಯಸಿಂಗನ ಜೊತೆಗೇ ಆ ಬೆಕ್ಕು ಇದ್ದುಬಿಟ್ಟಿತು. ಆ ಕಂಪನಿಯಲ್ಲೆಲ್ಲ ಇದ್ದುದೆಂದರೆ ಇದೇ ಒಂದು ಸಾಕುಪ್ರಾಣಿ; ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅದು ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಿನದಾಯಿತು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದಿಷ್ಟು ತಿಂಡಿಯನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾಗಿರಿಸುವವರೇ ! ಆದರೆ ಅದು ಮಾತ್ರ ವಿಜಯಸಿಂಗ ಕೊಟ್ಟ ಹಾಲಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮನಸೋತಿತ್ತು. ಆತನೊಗೆದ ಬ್ರೆಡ್‌ದ ತುಣುಕನ್ನು ಆತ್ಮೀಯತೆಯಿಂದ ತಿನ್ನುತ್ತಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿದ ಆ ಸಾರ್ಜಂಟರಿಗೂ ದಯೆ ಉಂಟಾಯಿತೇನೋ ! ತನಗೆ ಸಾಕಾಗಿ ಉಳಿದ ಚಾಕಲೇಟನ್ನು ಬೆಕ್ಕಿನ ಮುಂದೆ ಎಸೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಆ ಬೆಕ್ಕು ಕೇವಲ ಅಣಕಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಮುಂದೆ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಿತು.

ವಿಜಯನಿಗೆ ಇದೊಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿಷಯವೇ ಆಯಿತು. ಕಂಪನಿಯಲ್ಲಿ ತಾನು ಯಾವ ಮಾನ-ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ಇರುವುದು ಆತನಿಗೆ ಎಷ್ಟೂ ಸರಿಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇನ್ನುಳಿದವರನ್ನು ಸೆಳೆಯಲು ಏನೊಂದು ವಿಶೇಷ ಗುಣವು ಇರಬೇಡವೇ ? ಈತನ ಯಾವ ಗುಣ ಕಂಡು ಜನ ಇವನ ಸುತ್ತಲು ನೆರೆಯಬೇಕು ? ಈಗ ಇಗೋ—ಈ ಬೆಕ್ಕು, ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಂದು ಮನರಂಜಿಸುವ ಜೀವ ! ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಬೆಕ್ಕಿನ ಮೂಲಕ ವಿಜಯಸಿಂಗನಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಮರ್ಯಾದೆ ಸಿಕ್ಕುವಂತಾಗಿದ್ದಿತು. ಕಮಾಂಡಿಂಗ್ ಆಫೀಸರರೂ ಒಂದೊಂದು ದಿನ 'ಬೆಕ್ಕಿನ ಸಮಾಚಾರ'ವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು ! ವಿಜಯನಿಗೆ ಅದೇ ಮಹಾ ಸುದಿನ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿ ಹೇಳುವನು. ಇನ್ನಿಷ್ಟು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಆ ಬೆಕ್ಕಿನ ತಿಂಡಿ—ತಿನಿಸುಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಈ ಶೀಖ-ವೀರನು ತನ ಗಡದ ಸೇವೆಯ

ಜೊತೆಗೆ ಬೆಕ್ಕಿನ ಮೈಗೂದಲನ್ನು ಬಾಚಿ ಸಿಂಗರಿಸುವನು. ಆಗ ಅದೊಮ್ಮೆ 'ಮ್ಯಾಂವಾ' ಎಂದರೆ ಅದೇ ಒಂದು ಆನಂದ ಆತನಿಗೆ ! ಎಲ್ಲರೂ ತಮಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದ ರೇಶನ್‌ನ್ನು ಬೆಕ್ಕಿಗೆ ಕೊಡುವ ಔದಾರ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಈತನು ತನಗೆ ಹೆಚ್ಚು—ಕಡಿಮೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ, ಬೆಕ್ಕನ್ನು ಮೊದಲು ಉಪಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅದು ಮೈಬಿಡತೊಡಗಿತು. ಮುಂದೆ ಹಾಯ್ದ ಹಲ್ಲು, ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಬೆಳಿಸಿದ ಗಡ್ಡದ ಸ್ಥೂಲದೇಹಿಯಾದ ತನ್ನನ್ನು ಕಂಡರೆ ತನ್ನ ಮೈನಾತಕ್ಕೂ, ರೂಪಕ್ಕೂ ಮುರುಟಿಕೊಂಡು ಸಂಗಡಿಗರು ದೂರದೂರವೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ಆತನು ಒಳಗೊಳಗೇ ನೊಂದುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಆದರೆ, ಹಾಗೆ ನೋವಿನಲ್ಲಿಯೇ ನವೆಯು ತಿದ್ದ ವಿಜಯಸಿಂಗನಿಗೆ—ಈಗ ಬಿಡುವೂ ಇಲ್ಲ, ಕೊರಗೂ ಇಲ್ಲ; ಬೆಕ್ಕು ಅವನಿ ಗೊಂದಿಷ್ಟು ಸಮಾಧಾನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟಿತ್ತು.

ಆದರೆ—ಈ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಬಹಳ ದಿನ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಕೆಲವೇ ದಿನ ಗಳಲ್ಲಿ 'ಬ' ಕಂಪನಿಯು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಯುದ್ಧರಂಗಕ್ಕೆ ಧುಮುಕಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇದು ಜಪಾನಿಗಳ ಒಂದು ಪಾಳ್ಯವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಾಡಿದ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಿ ದ್ದಿತು. ಪ್ಯೂಫಾದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಹೊತ್ತು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಊಟ-ನಿದ್ದೆ ಸಿಕ್ಕುವುದಕ್ಕಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು. ಮತ್ತೀಗ ಕಾನನಗಳಲ್ಲಿ ಕಾದುತ್ತ ಕಾಡುಮೃಗಗಳಂತೆ ಗಿಡಗಳ ಹೊದರಿನಲ್ಲಿಯೋ, ನರಿಗಳ ಗೂಡುಗಳಲ್ಲಿಯೋ ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ನೂಕುತ್ತ ಹೊರಗೆ ಇಣಕಿ ನೋಡುವುದಕ್ಕೂ ಅಳುಕುತ್ತ ಇರಬೇಕೆಂದರೆ ಯಾರಿಗೆ ತಾನೇ, ಬೇಕಾದೀತು ! ಊಟಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಕುಡಿಯಲು ನೀರು ಎಲ್ಲಿ ದೊರೆತೀತೆಂದು ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಸಾಲದ್ದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಹುತ್ತದಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಹಾವಿದೆಯೋ ಎಂಬ ಹೆದರಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ! ಅಲ್ಲದೆ ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಎದುರಿಸಬೇಕಾದ ಜಪಾನೀಯರ ಗುಂಡುಗಳ ಬಾಯಿಂದ ಬದುಕಿ ಬರಬಹುದೆಂಬ ವಿಶ್ವಾಸವು ಯಾರಿಗೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕರ್ತವ್ಯ, ಹೋಗಬೇಕು ! ಹೋಗಲೇಬೇಕು ! “ ಈ ಯುದ್ಧ ಏಕೆ ಬೇಕು ? ” ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ತಲೆಯೆತ್ತಬಹುದಾಗಿದ್ದಿತಾದರೂ—ಎತ್ತರದ ದಾರಿ, ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡುವಂತಿಲ್ಲ—ಮುಂದೆ ಸಾಗುವದೇ ಒಂದು ಕೆಲಸ !

ವಿಜಯಸಿಂಗನಿಗೆ ಹಿಂದುಮುಂದಿನ ಚಿಂತೆಯೆಂಬುದೇ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ಈವರೆಗೆ. ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಆತನ ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು ಸೆಳೆದ ಸಂಗತಿಗಳೇ ಒದಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನವೆಲ್ಲ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಶೂನ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಆದರೆ ಬರಿದೊ ಬರಿದಾದ ಆತನ ಮನಸ್ಸು ಈಗ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ತೊಡಕಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ—ಆತನಿಗೆ ಯಾವ ಸಮಸ್ಯೆಯೂ ದೊಡ್ಡದಾಗುತ್ತಿರಲೇ ಇಲ್ಲ, ಇದುವರೆಗೆ ! ಆದರೆ ಬೆಕ್ಕಿನ ಸಲುಗೆಯಾದಂದಿನಿಂದ ಮಾತ್ರ ಆತನ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯೇ ಬದಲಾಗಿ

ದ್ದಿತು. ಅಂತೆಯೇ ಕಮಾಂಡಿಂಗ್ ಆಫೀಸರರು ಬೆಕ್ಕಿನ ಮೋಹದಲ್ಲಿ ಕರ್ತವ್ಯಕ್ಕೆ ತಪ್ಪೀರಿ, ಎಚ್ಚರ ! ಎಂದು ಮೊದಲೇ ಬಜಾಯಿಸಿದ್ದರು. “ಆ ಬೆಕ್ಕು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಸಮಾಧಿಗೂ ಕಾರಣವಾಗಬಹುದು.....ಆದ್ದರಿಂದ....” ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ವಿಜಯಸಿಂಗನಿಗೆ ತಿಳಿಹೇಳಿದ್ದರು. ವಿಜಯಸಿಂಗನಿಗೆ ಇದರ ಅರಿವು ಇದ್ದಿಲ್ಲ ಎಂತಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆ ಬೆಕ್ಕನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡಲು ಕಾಲು ಎಳೆದಾದವು. ತಾನು ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋದರೆ, ಅದನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವವರು ಯಾರು ?—ಎಂಬ ವಿಚಾರ—ಪರಂಪರೆಯ ಚಕ್ರವು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಭರದಿಂದ ತಿರುಗಹತ್ತಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು—ಆತನು ತನ್ನ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಬರುವಾಗಲೂ ಆತನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೊಳೆ ದಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ! ಆದರೆ....; ಹಾಮ ಅಮ ನಿಜವೇ ! ಆತ್ಮೀಯರನ್ನು ಅಗಲುವಾಗಲೇ ಅಲ್ಲವೇ—ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೋವಾಗುವುದು ? ನೆಚ್ಚಿದ ಮೂಕಪ್ರಾಣಿಯೇ ಇರಲಿ; ಮೆಚ್ಚಿನ ಹೆಂಡತಿಯೇ ಇರಲಿ. ಮನದಲ್ಲಿ ಮೂಡುವ ಭಾವನೆ ಒಂದೇ ಬಗೆಯ ದಲ್ಲವೇ ?

ವಿಜಯಸಿಂಗನಿಗೆ ಸೇನಾಪತಿಯ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ರಣಭೂಮಿಗೆ ಹೊರಡದೆ ಗತಿಯಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಹಿಂದುಳಿಯಲಿರುವ ‘ಎಚ್’ ಕಂಪನಿಯ ‘ಮೆಸ್ಸಿ’ನ ಅಡಿಗೆಯವನಿಗೆ ಆ ಬೆಕ್ಕಿನ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ತಿಳಿಸಿದನು. ಆ ಬಲ್ಲವನ ಮೈಬಣ್ಣ ಬೆಕ್ಕಿಗಿಂತಲೂ ಕಪ್ಪು; ಕೊಬ್ಬಿದ ದೇಹ; ಸಾಲದ್ದಕ್ಕೆ ಅವನಿಗೂ ಬೆಕ್ಕಿನ ಕಣ್ಣು ! ವಿಜಯಸಿಂಗನು ಸಾಕಷ್ಟು ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಯೋಗ್ಯನಾದವನಿಗೇ ಆ ಬೆಕ್ಕನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಡಿಗೆಯವನೂ ಸಮಾನ ಶೀಲದಿಂದಲೋ ಏನೋ ಎಂಬಂತೆ ಬೆಕ್ಕನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಬೆಣ್ಣೆ-ಬ್ರೆಡ್‌ಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

ವಿಜಯಸಿಂಗನಿಗೆ ಹೊರಡುವಾಗ ಉಂಟಾದ ಕಳವಳ ಹೇಳತೀರದು. ಒಮ್ಮೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡಬೇಕೆಂದನು. ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿ ಬಂತು. ಅಷ್ಟೇ ವೇದನೆ ಯಿಂದ ಬೆಕ್ಕು ತನ್ನನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಭಾಸವಾಯಿತು, ಆತನಿಗೆ; ಹೆಚ್ಚು ಹೊತ್ತು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಆಗದೆ ಭಾರವಾದ ಹೃದಯದಿಂದ ಬೇರೊಂದೆಡೆಗೆ ಗಕ್ಕನೆ ಮೋರೆ ತಿರುವಿದ. ಅಂದು ‘ಬಿ’ ಕಂಪನಿ ಕಾಳಗಕ್ಕೆ ಅಣಿಯಾಗಿ ಮುನ್ನಡೆಯಿತು. ವಿಜಯಸಿಂಗನೂ ಹೊರಟನು. ಆದರೆ ಬೆಕ್ಕಿನ ಚಿತ್ರವೇ ಕಣ್ಣೆದುರು ಕಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ನೆವದಿಂದ ಮರೆತುಹೋದ ಹಿಂದಿನ ಹಳೆಯ ನೆನಪುಗಳು ಭುಗಿಲ್ಲನೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿ ದುವು. ಹೆಂಡತಿ, ತಾಯಿ, ಮಗು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಅಗಲಿದಂತಹ ದುಃಖ, ಒಮ್ಮೆಲೆ ಆತನಲ್ಲಿ ಒತ್ತರಿಸಿ ಬಂತು.

ವಿಜಯಸಿಂಗನಿದ್ದ ಕಂಪನಿ, ಕೆಲವು ದಿನ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತ ಮೊದಲು ತಳ ಊರಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಬಹು ದೂರ ಹೋಗಿತ್ತು. ಒಂದು ಇರುಳು ಒಂದು ಕಂಪನಿ ಆ ಅಡವಿಯ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ಬೀಡು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಿತು. ಈ ಬೀಡಾರ ಎಂತಹದು ?

ಗುಡಾರ-ಡೇರೆಗಳ ಆಸರವಲ್ಲ ಮತ್ತೆ. ಎಲ್ಲರಂತೆ ತಾನೂ ಒಂದು ಹೊದರಿನಲ್ಲಿ ಅವಿತು ಕೊಂಡು ವಿಜಯಸಿಂಗನು ವಿಶ್ರಮಿಸಿದ್ದನು. ನಡುರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಕೈಗೆ ಏನೋ ಮೆತ್ತಗೆ ತಗುಲಿದಂತಾಯಿತು. ಕೈಚಾಚಿ ನೋಡುತ್ತಾನೆ: ಹೌದು, ಅದೇ..... ತನ್ನದು ಇದು ಕನಸೋ ? ಅಲ್ಲ - ಅಲ್ಲ ಕನಸಲ್ಲ ! ಅಕೋ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ - ಆ ಬೆಕ್ಕು ! ಅದು ಆತನ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದು ಮಲಗಿದೆ ! ಕೈ ಸೋಂಕಿದಾಗ ಅದು ಮೆತ್ತಗೆ - ಮೈಂವ್ - ಗುರುಗುರ್ - ಮೈಂವ್ ಎಂದಾಗ, ಆ ಕತ್ತಲಲ್ಲೂ ಅದೇ ಆ ಬೆಕ್ಕು ಎಂದು ತಟ್ಟನೆ ಆತನಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಆತನಿಗೆ ಹಿಡಿಸಲಾರದ ಆನಂದ ! ಆದರೆ ಮರುಚಣದಲ್ಲಿಯೇ ಕಮಾಂಡಿಂಗ್ ಆಫೀಸರರು ಕೊಟ್ಟ ಎಚ್ಚರದ ಗಂಭೀರ ನುಡಿ ಆತನ ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿನದಿಸಹತ್ತಿತು. ತತ್ಕ್ಷಣವೇ ಮೈ ನಡುಕು ! ಬೆಕ್ಕು ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದರೆ, ಅದರ ಗತಿ ಏನು ? ಕಾಳಗದ ಕಟ್ಟಳೆಗಳು ಅದೆಷ್ಟು ಕಠೋರವಾದುವು ! ಕ್ರೂರವಾದುವು ! ಕಲ್ಪನಾಲೋಕದ 'ಥಂ'ದಿಂದಲೇ ವಿಜಯಸಿಂಗನು ಥರಥರನೇ ನಡುಗಿದನು. ಬೆಕ್ಕು ಆತನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅರಿತೋ ಏನೋ ಆತನ ಮೊಗದ ಹತ್ತರ ತನ್ನ ಮೊಗವನ್ನು ಎತ್ತಿ ನಲವುದೋರಹತ್ತಿತು. ಈ ಮೊದಲು ಗುಂಡಿನ ಸವಳ ಆತನಿಗೆ ಎಂದೂ ಹೆದರಿಕೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಿನ ಬೆಕ್ಕಿಗೆ ಗುಂಡು ತಾಗಿದರೆ ಏನು ಗತಿ, ಎಂಬ ಭೀತಿಯು ಆತನನ್ನು ಆವರಿಸಿತು.

ಇನ್ನೇನು ? ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಹೋಗಿ ಅದನ್ನು ಮತ್ತೆ ' ಎಚ್ ' ಕಂಪನಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಬರಬಾರದೇಕೆ, ಎಂಬ ವಿಚಾರವು ತಲೆಯೆತ್ತಿ ಪೀಡಿಸತೊಡಗಿತು. ಸರಿ — ಹೋಗುವದಾದರೂ ಹೇಗೆ ? ಹೆದರಿಸಿ ಹೊಡೆದು ಹಿಂದಕ್ಕೆಟ್ಟು ಬೇಕೇ ? ಇಷ್ಟೊಂದು ದಿನ ತನ್ನ ವಂಚಪ್ರಾಣದಂತೆ ಭಾವಿಸಿದ್ದ ಅದರ ಮೇಲೆ ಕೈ ಎತ್ತುವದಾದರೂ ಹೇಗೆ ? ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬೆಕ್ಕು ಮೆತ್ತಗಿನ ದನಿಯಿಂದ ' ಮ್ಯಾಂ, ಮ್ಯಾಂ ' ಎಂದಿತು. ಬೆಕ್ಕು ಹಸಿದಿರಬೇಕು. ಅಡಿಗೆಯವನು ಅದನ್ನು ಉಪವಾಸ ಕೆಡಹಿದನೋ ಎಂಬ ಸಂದೇಹವೂ ತಲೆದೋರಿತು. ಸಲುಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಕ್ಕು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ' ಮ್ಯಾಂ ' ಅಂದಿತು. ಅದು ಸದ್ದು ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ವಿಜಯ ಸಿಂಗನು ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಏಟು ಕೊಟ್ಟನು; ಅದು ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಓಡಿಹೋದರೂ ಹೋಗಲಿ ಎಂಬುದು ಆತನ ವಿಚಾರ. ಆದರೆ ವಿಜಯಸಿಂಗನ ಆ ಪೆಟ್ಟು ಸಿಟ್ಟಿನ ರಭಸದ್ದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸರಿಯಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಅದಕ್ಕೆ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಹೇಳಿದ : " ಏನು ಇಲ್ಲವಲ್ಲ ನನ್ನ ಹತ್ತಿರ ! ಹೋಗು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಹೋಗು; ಅಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟಿದೆ " ಎಂದು ಆತನು ಮತ್ತೆರಡು ಸಲ ಹೊರದೂಡಿದ. ಬೆಕ್ಕು ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಅರಿತೋ ಏನೋ ಐದಾರು ಬಾರಿ ಮ್ಯಾಂವ್, ಮ್ಯಾಂವ್ ಎಂದು ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ತಾನಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋಯಿತು. ಆಗ ವಿಜಯನಿಗೆ ಆದುದು, ಅಗಲಿಕೆಯ ದುಃಖವೋ ? ಅಥವಾ ಅದು ಬದುಕಿತಲ್ಲ ! ಎಂಬ ಆನಂದವೋ —

ತಿಳಿಯದಂತಿತ್ತು, ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಹೊಯ್ದಾಟ. ಬೆಳಕು ಹರಿದಾಗ ಆ ಬೆಕ್ಕಿನ ಸುಳಿವು ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಮರುದಿನ ' ಬ ' ಕಂಪನಿ, ಮತ್ತೆ ಮುನ್ನಡೆಯಿತು. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿಯ ಯುದ್ಧಾ ವೇಶದ ಆ ಮುನ್ನಡೆಯ ಅಡೆತಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಕ್ಕಿನ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಮಾಡುವಷ್ಟು ಬಿಡುವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ವಿಜಯನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಒಳಗೊಳಗೇ ಒಂದು ಸಮಾಧಾನ, ಸುಖ : ಹಲವು ಕಾಲ ಅಗಲಿದ ಎರಡು ವಿರಹಿ ಜೀವಿಗಳ ಭೆಟ್ಟಿಯಾದ ಬಳಿಕ ಉಂಟಾಗುವ ಸಮಾಧಾನದ ಸುಖವನ್ನು ತಾನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಆತನಿಗೆ ಎಸಿಸುತ್ತಿತ್ತು ಮುಂದೆ — ಮತ್ತೆ ನಾಲ್ಕಾರು ದಿನಗಳು ಉರುಳಿದವು; ಕಂಪನಿ ಮತ್ತೆ ನಾಲ್ಕಾರು ಬಿಡಾರಗಳನ್ನು ದಾಟಿತ್ತು. ಈ ದಂಡಿ ನವರು ಮುಂದುವರಿದಂತೆ ಜಾಪಾನಿಗಳು ಹಿಡಿತದಿಂದ ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಬ್ಬರೊಬ್ಬರನ್ನು ಆವೇಶದಿಂದ ಎದುರಿಸಿ, ಕಾಳಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೆ ವಿಜಯಸಿಂಗನು ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ವಾಡಿಕೆಯ ' ಮ್ಯಾಂವ ' ಎಂಬ ದನಿ ಆತನ ಕನಸಿನ ಕದವನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ಕೇಳ ಬಂತು. ಅದು ತೀರ ಮೆಲುದನಿ ಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ವಿಜಯಸಿಂಗನ ಹೃದಯವನ್ನು ಅದು ಭೇದಿಸಿತು. ಆ ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಬೆಕ್ಕು ಅವನಲ್ಲಿ ಬಂದಾಗ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ವಿಜಯ ಸಿಂಗನಿಗೆ ಜೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡುವದಕ್ಕೆ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂದು ಆತನ ಬಳಿ ಟಾರ್ಚ್ ಲಾಯಿಟ ಇದ್ದಿತು. ಇಂದಿನ ಆ ಮೆಲುದನಿಯ ಮೂಲಕ ವಿದ್ಯುತ್ತಿನ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲವುಂಟಾಯಿತು. ಬೆಕ್ಕನ್ನು ನೋಡಿ ನೊಂದುಕೊಂಡ. ಆ ಬೆಕ್ಕಿನ ಗುರುತು ಸಿಕ್ಕುವುದೂ ಕಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಬೆಕ್ಕಿನ ಆ ಅವಸ್ಥೆ ತೀರ ಶೋಚನೀಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಕೊರಗಿದ ದೇಹ ! ಅಥವಾ ದೇಹವೇನು ? — ಎಲುವಿನ ಹಂದರವೆನ್ನಿ : ನೀರು ಒಸರುತ್ತಿರುವ ಕಂದಿ ಒಳಸೇರಿದ ಆ ಕಣ್ಣು ! ಈ ಪಾಡುಕಂಡು ವಿಜಯಸಿಂಗನ ಅಂತಃಕರಣದ ಮೇಲೆ ಬರೆ ಎಳೆದಂತೆ ಎನಿಸಿತು. ತನ್ನ ಆಹಾರದ ಡಬ್ಬಿಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು. ಅದನ್ನು ಕಂಡೊಡ ನೆಯೇ ಬೆಕ್ಕು ಹಾತೊರೆದು ನಾಲಿಗೆ ಸವರುತ್ತ ಮುಂದೆ ಬಂದಿತು. ಆದರೆ ಹಾ !.... ಒಮ್ಮೆಲೆ ಆತನಿಗೆ ಹೊಳೆಯಿತು. ಬೆಕ್ಕಿಗೆ ಈ ದೈಹಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ತಿನ್ನಲು ಕೊಟ್ಟರೆ ಬೆಳಗಾಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಅದರ ಸಾವನ್ನು ಬಯಸಿದಂತೆಯೇ ಸರಿ ! ಈ ವಿಚಾರವು ಬಂದೊಡನೆ ಆತನು " ಬೇಡ — ಹುಶಾ — ಹುಶಾ ಹೋಗು — ನಡೆ " ಎಂದ. ಆ ಬೆಕ್ಕು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸರಿಯಲಿಲ್ಲ. ಕೈಯೊಳಗಿನ ಟಾರ್ಚ್‌ಲಾಯಿಟಿನಿಂದಲೇ ಒಂದು ಬಲವಾದ ಏಟನ್ನಿತ್ತನು. ಆ ಏಟಿನಿಂದ ಬವಳಿ ಬಂದಂತಾಗಿ ಒಂದರಕ್ಕಣ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಒರಗಿತು. ಬೆಕ್ಕು ಸತ್ತಿತೇನೋ ಎಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಡಿಗ್ಗನೆ ಎದ್ದು ನಾಗಾಲೋಟದಿಂದ ಓಡಿತು.

ಮೂರನೇ ರಾತ್ರಿ ಆ ಬೆಕ್ಕು ಇತ್ತ ಸುಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ವಿಜಯಸಿಂಗನಿಗೂ ನಿದ್ರೆ ಬರಲಿಲ್ಲ.

ಏಳನೆಯ ದಿನ 'ಬ' ಕಂಪನಿ ಜಪಾನಿ ದಳಗಳ ಬೆಂಬತ್ತಿ ಇನ್ನೂ ಭಯಾನಕ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಸೇರಿತು. ಜಪಾನೀಯರು ಅಡಗಿ ಹಿಂದೆ ನುಸುಳಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಕೆಲಸ ವಿಜಯಸಿಂಗನ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದಿತ್ತು. ರಹಮತ ನೆಂಬವನೊಬ್ಬನೊಂದಿಗೆ ಆತನು ಮುನ್ನಡೆದಿದ್ದ. ನಾವು ಜಪಾನಿಗಳ ಎಷ್ಟು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೇವಲ್ಲ, ಎಂದು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಭಯಗೊಂಡರು. ಬಲು ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಒಂದೊಂದೇ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡುತ್ತ ಸುತ್ತಲೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸತೊಡಗಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಡೆಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಒಡಕು ಡಬ್ಬಿಗಳು, ಸಿಗರೇಟಿನ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಗಳು, ಕಾಗದದ ಚೂರು ಇತ್ಯಾದಿಗಳು - ಜಪಾನರು ಅಲ್ಲಿಂದ ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿದುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದೆಡೆ ಟೇಬಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಊಟಕ್ಕಾಗಿ ಬಡಿಸಿಟ್ಟ ಸ್ಲೇಟುಗಳು! "ವಿಜಯಸಿಂಗ! ನಾವು ಬಂದದ್ದು ಗೊತ್ತಾಯಿತೋ ಎನೋ ಈ ಕಳ್ಳರಿಗೆ. ಊಟ ಬಿಟ್ಟೇ ಓಡಿಹೋಗಿದ್ದಾರೆ, ನೋಡಿದಿರಾ?" ಎಂದು ರಹಮತಖಾನನು ಸವಿಸವಿ ತಿನಸಿನ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಸ್ಲೇಟಿನತ್ತ ನೋಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ, ಎಲ್ಲಿಂದಲೋ ಮ್ಯಾಂವ್ ಎಂಬ ದನಿ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ನೋಡುತ್ತಾರೆ, ಸೊರಗಿ ಕಡ್ಡಿಯಂತಾದ ಆ ಬೆಕ್ಕು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಜಪಾನಿಗಳ ಒಂದು ಬೀಡಾರದ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದಿತು.

"ಸರಿ; ಶತ್ರುಗಳು ಓಡಿಹೋಗಿದ್ದಾರೆ ಬಿಡು. ಇಲ್ಲದೇ ಹೋದರೆ ಆ ಬೆಕ್ಕನ್ನು ಜಪಾನಿಗಳು ಉಳಿಯಗೊಡುತ್ತಿದ್ದರೇ?" ರಹಮತನೆಂದ. ವಿಜಯಸಿಂಗನಿಗೆ ಬೆಕ್ಕಿನ ಹೊರತು ಬೇರಾವುದರ ಕಡೆಗೂ ಗಮನವಿದ್ದಿಲ್ಲ.

"ಜಪಾನೀಯರು ಓಡಿಹೋಗಿದ್ದಾರೆ! ನಡೆಯೋ; ಊಟ ಬಡಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ; ಹೊಡೆಯೋಣ ನಡೆ - ಇಷ್ಟು ದಿನಗಳ ಟೆನ್‌ರೇಶನ್‌ದಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆಯೇ- ತುಂಬಿ ದಂತಿಲ್ಲ-?" ಎಂದು ರಹಮತನು ಅವಸರ ನಡೆದನು.

ವಿಜಯಸಿಂಗನು ಈಗಲೂ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ; ಸ್ವಲ್ಪ ತಾಳಲು ಮಾತ್ರ ಸೂಚಿಸಿದನು. ಆತನ ಮನದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಯೋಚನೆ. ನಾನು ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಬೆಕ್ಕು ನನ್ನ ಬೆನ್ನು ಬಿಡಲೊಲ್ಲದಲ್ಲ! ನನಗಾಗಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಜೀವ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ..... ಎಂದು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬೆಕ್ಕು ಬಡಿಸಿಟ್ಟ ಸ್ಲೇಟಿನ ಹತ್ತಿರವೇ ಬಂದಿತು ವಿಜಯಸಿಂಗನ ಜೊತೆಗಾರ ರಹಮತನಿಗೆ ಅಸೂಯೆ ತಡೆಯಲಾಗದೆ ಬೆಕ್ಕಿಗೆ ಒಂದು ಕಲ್ಲೆಸೆದನು. ವಿಜಯಸಿಂಗನ ವಿಚಾರವೇ ಬೇರೆ! ಹೇಗೂ ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಿಂದ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿರುವ, ಒಮ್ಮೆ ತಿಂದುಕೊಳ್ಳಲಿ; ಮುಂದೆ ಆದದ್ದಾಗಲಿ ಎಂದುಕೊಂಡಿದ್ದ. ರಹಮತನ ಆ ಕಲ್ಲು ಬೆಕ್ಕಿನ ಬದಲು ಸರಿಯಾಗಿ ಆ ಸ್ಲೇಟಿಗೆ ಬಡಿಯಿತು. ಧಡಂ- ಎಂಬ ಸವಳ ಅವರನ್ನು ನಡುಗಿಸಿತು. ಕಿವಿ ಗಡಚಿಕ್ಕಿದವು. ಬಳಿಕ ಕಂಡದ್ದೇನು? ಆ ಟೇಬಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ; ಆ ಬಡಿಸಿದ ಸ್ಲೇಟೂ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ಚದರಿ ಚಲ್ಲಾ ಪಿಲ್ಲಿಯಾಗಿದ್ದವು. ಇವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಂದೆರಡು ನಿಮಿಷಬೇಕಾ

ದುವು. ನಂತರ ರಹಮತನೇ ಮುಂದುವರಿದು ಅಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದುದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಿ ಹೇಳಿದ.....“ ಸಿಂಗ, ಇದು ಜವಾನಿಗಳ ಮೋಸದ ಒಂದು ತಂತ್ರವಿತ್ತು. ನೋಡಿದೆಯಾ ? ಆ ಬೆಕ್ಕು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲವಾದರೆ ನಾನು ಕಲ್ಲು ಎಸೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನಾವೇ ಆ ಊಟಕ್ಕಾಗಿ ಆಸೆಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿ ಸ್ವರ್ಗದ ಹಾದಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತಿದ್ದೆವು ! ಆ ಬೆಕ್ಕು ನಮ್ಮ ಜೀವ ಉಳಿಸಿ ತಾನೇ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಯಿತೇನೋ ”

ವಿಜಯಸಿಂಗನಿಗಾದ ಕಸಿವಿಸಿಯು ಮಿತಿಮೀರಿತು. ಏನೂ ಮಾತಾಡಲು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ತಲೆಹಿಡಿದು ಕುಕ್ಕರಿಸಿದನು. ದೊವ್ವನೆ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದನು. ಮೇಲಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣೆತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಈ ಬಗೆಯ ಅನುಭವವು ಆತನಿಗೆ ಇಷ್ಟು ದಿನದಲ್ಲಿ ಇದೇ ಮೊದಲು.

ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇವರ ಬದಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಏನೋ ಬಿದ್ದಂತೆ ಸಪ್ಪಳಾಯ್ತು. ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡುತ್ತಾರೆ ! ಆ ಜ್ವಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಹುರುಪಳಿಸಿದ ಬೆಕ್ಕು ಸ್ಫೋಟದಲ್ಲಿ ಹಾರಿ ಇವರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದು ಬಿದ್ದಿದೆ ! ಅದರ ಕೊನೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯು ಒಮ್ಮೆ ವಿಜಯಸಿಂಗನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಿತು; ಆ ಬೆಕ್ಕು ಕೊನೆಗೂ ಆತನ ಬಳಿಯೇ ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ನೀಗಿತು.

(ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅಂಗ್ಲ ಕತೆಗಾರನಾದ ಕ್ಯೂ ಪ್ಯಾಟ್ರಿಕ್‌ನ ‘ಫ್ಯಾಟ್‌ಕ್ಯಾಟ್’ ಎಂಬ ಕತೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಬರೆದುದು)

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು :—

- (೧) ಬೆಕ್ಕು ತನ್ನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಜಯಸಿಂಗನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗಲು ಕಾರಣವೇನು ?
- (೨) : ಶೂನ್ಯ ಮನಸ್ಸಿನ ವಿಜಯಸಿಂಗನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಈ ಬೆಕ್ಕಿನ ನಾಡದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಬದಲಾವಣೆಯೇನು ?
- (೩) ವಿಜಯಸಿಂಗನು ಬೆಕ್ಕಿನ ಮೇಲೆ ತೋರಿದ ಮಮತೆಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
- (೪) ಬಡಿಸಿಟ್ಟ ಊಟವನ್ನು ನೋಡಿದ ರಹಮತ ಮತ್ತು ವಿಜಯಸಿಂಗರ ಮನದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದವಿಚಾರಗಳಾವುವು ? ಇದರಿಂದ ಅವರ ಸ್ವಭಾವವು ಹೇಗೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು ?
- (೫) ರಣಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸೈನಿಕರ ಕಷ್ಟಮಯ ಜೀವನವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿರಿ.

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ :—

- (೧) ವಿನೋದ ವಿಚಾರ.

[೧] ಬೆಕ್ಕನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಸೈನಿಕರು ನಕ್ಕರು.

[೨] ರಣಧೀರಸಿಂಗನಿಗೆ ಬೆಕ್ಕು ಕಂಡರೆ ಭೀತಿ.

[೩] ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ವಿಜಯಸಿಂಗನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಬಾರದು ಎಂಬುದು ಬೆಕ್ಕಿಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

[೪] ಅಡಿಗೆಯವ ಮತ್ತು ಬೆಕ್ಕು ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಸಮಾನ ಧರ್ಮದವರಿದ್ದರು. ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರದ ವಿನೋದಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿರಿ.

- (೧) 'ಒಬ್ಬ ಸಭ್ಯಗೃಹಸ್ಥನು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲು ಜಾರಿ ಬಿದ್ದನು.'
- (೨) 'ಕೊಂಡ ಬೆಣ್ಣೆಯ ಲೆಕ್ಕ ಬಾಯಿಂದ ಬಗೆಹರಿಯದ್ದಕ್ಕೆ ಪ್ರೊಫೆಸರ ಪಾಟಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಬೆಣ್ಣೆ ಮಾರುವ ಯಲ್ಲವನು ಪಕ್ಕನೆ ನಕ್ಕಳು.'
- (೩) "ಹೊಲಸು ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಓರ್ವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರು 'ಹಂದಿಯು ನಿನಗೆ ಗೆಲೆಯನಾಗಬೇಕೆ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದರು."
ಈ ಮೂರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯ ವಿನೋದವು ಮೇಲಿನ ಯಾವ ವಾಕ್ಯಗಳ ವಿನೋದಕ್ಕೆ ಹೋಲುವದು.

(೨) 'ಅವರು ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ನೂಕಿದರು' 'ಅವರು ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಕಳೆದರು' ಇವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇನು?

ಶಬ್ದ ವಿಚಾರ :-

- (೧) ಕಾಮಿ (ಹೆಣ್ಣು), ಬಾವುಗ (ಗಂಡು); ಇದರಂತೆ ಅಡು, ಕುರಿ, ಹೇಂಟೆ ಇವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
- (೨) ಕಾಮಿಯ ಬದುಲು ಕರಿಯ ಬಾವುಗ ಎಂದು ಕಥೆಗೆ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಡಬಹುದಾಗಿತ್ತೆ ?
- (೩) ಪಡೆ, ನೆರೆ, ಹೊಳೆ, ತೆರೆ — ಇವುಗಳನ್ನು ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿರಿ.

ವಾಕ್ ಶಿಕ್ಷಣ:-

'ನಿಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಮಾಡದಿರಬೇಡಿರಿ' ಎಂಬ ಈ ಮಾತನ್ನು ತಾಯಿ, ತಂದೆ ಶಿಕ್ಷಕ ಮತ್ತು ಸೇನಾಪತಿ — ಇವರು ಯಾವ ಯಾವ ಬಗೆಯಿಂದ ಹೇಳಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಬರೆದು ಅಭಿನಯಿಸಿರಿ.

ಚರ್ಚೆ—

ನಾದವು ಕರ್ತವ್ಯಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಬರುತ್ತದೆ — ಇದನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.

ಬರೆಹ:-

- (೧) ಸೈನಿಕರು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡುವಾಗ
[೧] ಸೈನಿಕರ ಮನಃಸ್ಥಿತಿ.
[೨] ಮನೆಯ ಜನರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ.
[೩] ಊರ ಜನರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ.
ಇವುಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿರಿ.
- (೨) ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಅಗುವ ಸತ್ತಾರ ಸಮಾರಂಭದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

೨೩. ಗೋಪಾಳಭಟ್ಟರ ಹುಲಿ

[ಇದೊಂದು ನಗೆಬರಹ. ಲಾಭಕ್ಕೆ ಆಸೆಪಟ್ಟು ಮಾಡಿದ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಮುಂಢೋರಣಿಬಿಟ್ಟದೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಹಾನಿಗೆ ಜನ ಹೇಗೆ ಒಳಗಾಗುವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಗೋಪಾಳಭಟ್ಟರ ಮೂಲಕ ವಿನೋದಕರವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿ ದ್ದಾಗಿದೆ.]

ನಮ್ಮೂರಿಗೆ ಸುಧಾರಿಸಿದ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಅತಿಥಿಗಳು ಬಂದರೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಮ್ಮ ಊರಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಅವರಿಗೆ ಕನಿಕರವೆನಿಸದೆ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಐದಾರು ಸಾವಿರ ಜನವಸತಿ ನಮ್ಮೂರಿನದು. ಇತ್ತ ಹಳ್ಳಿಯೂ ಅಲ್ಲ; ಅತ್ತ ಪಟ್ಟಣವೂ ಅಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಎಲ್ಲ ಅನಾನುಕೂಲತೆಗಳೂ ಪಟ್ಟಣದ ಎಲ್ಲ ತುಟಾ ಗ್ರತೆಯೂ ಇಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿವೆ. ಸುದ್ದಿಯೆನ್ನುವ ಯಾವ ಸಂಗತಿಯೂ ಇಲ್ಲಿ ಒದಗುವದಿಲ್ಲ. ಸಭೆ, ಮೆರವಣಿಗೆ, ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಅಥವಾ ಕನಿಷ್ಠ ಹೊಡೆದಾಟ ಬಡ ದಾಟಿಗಳು ಜರುಗಿದರೂ ಊರಿಗೊಂದು ಕಳೆ ಬರಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅಂಥ ದೇನೂ ಸಂಭವಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಆಳವಾದ ಭಾವಿಯಲ್ಲಿರುವ ಆವೆಯಂತೆ ನಮ್ಮ ಆಯುಷ್ಯವು ಸಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಆಗೀಗ ಒದಗಿದ ಚಿಕ್ಕ ಪುಟ್ಟ ಪ್ರಸಂಗ ಗಳು ಹತ್ತು ಹನ್ನೆರಡು ವರುಷಗಳಾದರೂ ನಮ್ಮ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿವೆ. ಇಂತಹದೇ ಒಂದು ಪ್ರಸಂಗ ನಮ್ಮ ಗೋಪಾಳಭಟ್ಟರ ಹುಲಿಯ ಕತೆಯಾಗಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಊರಿಗೆ ಯಾವುದಾದರೂ ನಾಟಕ ಕಂಪನಿಗಳಾಗಲೀ ಸರ್ಕಸ್ಸು ಕಂಪನಿಗಳಾಗಲಿ ಬಂದುವೆಂದರೆ ಅವು ತಮ್ಮ ಕೊನೆಯ ಪಾಡಿಗಾಗಿಯೇ ಬರುತ್ತ ವೆಂದು ನಮ್ಮೂರಿನ ಖ್ಯಾತಿ. ಒಮ್ಮೆ ಇಂತಹದೇ ಒಂದು ಸರ್ಕಸ್ ಕಂಪನಿಯು ನಮ್ಮೂರಿಗೆ ಬಂದಿತು. ತಂಬೂ ತಲೆಯೆತ್ತಿತು. ತಂಬೂ ನಿಂತರೂ ಒಲೆ ಉರಿ ಕಂಡಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಸರ್ಕಸ್ ಕಂಪನಿಯಲ್ಲಿ ಆನೆಯಿತ್ತು, ಹುಲಿ ಇತ್ತು; ಕುದುರೆಗಳೂ ಇದ್ದುವು. ಆದರೆ ಅಕ್ಕಿ ಮಾತ್ರ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮ್ಯಾನೇಜರರು ಬಹಳ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಹಸಿವೆ ಬಹಳವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಊರಾದರೂ ಹೇಗಿದೆ ನೋಡಿಬರೋಣವೆಂದು ಹಸಿದ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದಲೇ ಹೊರಗೆ ಹೊರಟರು. ಒಂದೆರಡು ಮನೆ ದಾಟುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಗೋಪಾಳಭಟ್ಟರ ದರ್ಶನವಾಯಿತು. ಗಣಪತಿ ಯನ್ನು ನಾಚಿಸುವ ಅವರ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನೂ ಗಡ್ಡವೊಸೆಗಳ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ ಅವರ ಬಾಯನ್ನೂ ಮತ್ತು ಬಚ್ಚಲಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಕೂತವರಂತಹ ಅವರ ರೀವಿಯನ್ನೂ ಕಂಡು ಮ್ಯಾನೇಜರರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯಭಾವವೇ ಉತ್ಪನ್ನ ವಾಯಿತು. ಗೋಪಾಳಭಟ್ಟರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಿರಾಣಿ ಅಂಗಡಿಯ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು. ಅವರು ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ತಮ್ಮ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲೆಯೇ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಅಂತೆಯೇ ಮ್ಯಾನೇಜರರ ಪೂಜ್ಯಭಾವನೆಗೆ ಉಕ್ಕು ಬಂದಿತು. ಅವರು ಬಾಗಿ ಭಟ್ಟರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು.

ವೇಷದಿಂದ ಪೆನ್‌ಶನ್ ಪಡೆದ ಪೋಲೀಸ ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರರಂತೆ ತೋರುವ ಒಬ್ಬ ಗೃಹಸ್ಥನು ತಮಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಗೋವಾಳಭಟ್ಟರಿಗೆ ಸೋಜಿಗವಾಯಿತು. ಒಂದಿಷ್ಟು ಸಂತೋಷವೂ ಆಯಿತು. ಅವರು ನಗುನಗುತ್ತ ಮ್ಯಾನೇಜರರನ್ನು ಸ್ವಾಗತ ಮಾಡಿದರು.

ಮ್ಯಾನೇಜರರು ತಮ್ಮ ಸರ್ಕಸ್ಸಿನ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಮಾಹಿತಿ ಹೇಳಿ, ತಮ್ಮ ಬಿಡಾರವು ಈ ಊರಲ್ಲಿ ಇರುವ ವರೆಗೆ ಉತ್ತಮ ಪ್ರಕಾರದ ಕಿರಾಣೀ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ವರ್ತಕರು ಬೇಕಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದರು. ಇಂಥ ದೊಡ್ಡ ಗಿರಾಕಿಯು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತ ತಮ್ಮ ಕಡೆಗೇ ಬಂದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಗೋವಾಳಭಟ್ಟರ ಹಿಗ್ಗು ಹಿಡಿಸಲಾರದಷ್ಟಾಯಿತು. ಮ್ಯಾನೇಜರರು ಮುಂಗಡ ಹಣ ಕೊಡಬೇಕೆ ? ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಈ ಹೊಸ ಗಿರಾಕಿಯನ್ನು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸುವುದೇ ಜಾಣತನದ್ದೆಂದು ತಿಳಿದು, ಗೋವಾಳಭಟ್ಟರು 'ಛೇ, ಛೇ ತಮ್ಮಂತಹರಲ್ಲಿ ಅವಿಶ್ವಾಸವೇ?' ಎಂದು ನುಡಿದುಬಿಟ್ಟರು. ಮಾನೇಜರರಿಗೂ ಇದೇ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. 'ಚಿತ್ತಾಕರ್ಷಕ' ಕಂಪನಿಯ ಒಲೆ ಹೊತ್ತಿತು. ಹುಡುಗರನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹಿರಿಯರ ವರೆಗೆ, ಆಡಿನಿಂದ ಆನೆಯ ವರೆಗೆ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಮಾತ್ರಗಳಿಗೆ ಆನಂದವೇ ಆನಂದ !

ಗೋವಾಳಭಟ್ಟರ ಮೇಲೆ ಜಾರ ಬೀಸಲಾರಂಭಿಸಿದುವು. ಅವರಿಗೆ ಸರ್ಕಸ್ಸಿಗೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಮುಕ್ತದ್ವಾರವಿದ್ದಿತು. ಅಲ್ಲದೇ ಮನೆಯ ಜನಕ್ಕೂ ಕುರ್ಚಿಯ ಪುಕ್ಕಟೆ ಪಾಸುಗಳು ! ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಸ್ಸಿನ ನಾಯಿಗಳೂ ಕೂಡ ಗೋವಾಳಭಟ್ಟರನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೆ ಬಾಲ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಹತ್ತಿದುವು. ನಿಜವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ, ಮೂಕ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದಲೂ ತಮಗೆ ಇಂತಹ ಮರ್ಯಾದೆ ಸಿಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಗೋವಾಳಭಟ್ಟರ ಮನಸ್ಸು ಆನಂದಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಈಸಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ, ಹಾಗೇನೂ ಆಗದೆ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಏನೋ ಒಂದು ಸಂದೇಹವು ಬಾಧಿಸ ತೊಡಗಿತು. ಸರ್ಕಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಒಬ್ಬಿಬ್ಬರು ಗೃಹಸ್ಥರನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗವೂ ಇವರಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪುಕ್ಕಟೆಯಾಗಿಯೇ ಬಂದವರಾಗಿದ್ದರು ! ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಅವರ ಪರಿವಾರದವರೂ ಈ ಕುರ್ಚಿಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸುವುದು ಅವರ ಸ್ಥಾನಬಲದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಜನ್ಮಸಿದ್ಧ ಹಕ್ಕೇ ಆಗಿದೆ. ಆದರೆ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಊರ 'ಇತರೇ-ಜನಗಳೂ' ಪುಕ್ಕಟೆಯಾಗಿ ಈ ಆಸನಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸುವುದು ತಿಳಿದೊಡನೆ ಇವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಬಾಕೀ ವಸೂಲಿಯ ಚಿಂತೆಯು ತೀವ್ರವಾಯಿತು.

ಇಂಥ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ಗೋವಾಳಭಟ್ಟರು ತಮ್ಮ ಚಿರಂಜೀವನಾದ ವಿಠಲನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾಕೀ ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆಂದು ಮ್ಯಾನೇಜರರ

ಕಡೆಗೆ ಬಂದರು. ಆಗ ಮ್ಯಾನೇಜರ ಸಾಹೇಬರು ಆನೆಗೆ ಏನನ್ನೋ ಕಲಿಸುವ ದರಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಗೋಪಾಳಭಟ್ಟರಿಗೆ ದೂರದಿಂದಲೇ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದರು. ತಂದೆ ಮಕ್ಕಳು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಲೇ ಭಟ್ಟನೆ ಆ ಹುಡುಗನನ್ನೆತ್ತಿ ಮಾವುತನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಆನೆಯ ಮೇಲೆ ವಿರಾಜಮಾನನಾಗಿರುವ ವಿಠಲ ನನ್ನು ಕಂಡು ಭಟ್ಟರು ಹಿಗ್ಗಿನಲ್ಲಿ ತೇಲಿದರು. ವಿಠಲನಿಗಂತೂ ಸ್ವರ್ಗ ಮೂರು ಗೇಣು ಉಳಿಯಿತು. ಮಗನ ಮನಸ್ಸು ತಿರುಗಿಸಿ ಕೆಳಗಿಳಿಸಬೇಕಾದರೆ ಭಟ್ಟರಿಗೆ ಸಾಕುಬೇಕಾಯಿತು. ಈ ಗದ್ದಲದಲ್ಲಿ ಮ್ಯಾನೇಜರನ್ನು ಬಾಕೀ ಕೊಡಿರೆಂದು ಕೇಳುವ ನೆನಪು ಕೂಡ ಭಟ್ಟರಿಗೆ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಈ ಬಗೆಯಾಗಿ ಮ್ಯಾನೇಜರರ ಪ್ರಸಂಗಾವಧಾನದಿಂದ ಸರ್ಕಸ್ಸಿನ ಮೇಲಿನ ದೊಡ್ಡ ಗಂಡಾಂತರವು ಅನಾಯಾಸ ವಾಗಿ ದೂರವಾಯ್ತು.

‘ಚಿತ್ರಾರ್ಕಸರ್ಕಸ್’ ಮಂಡಲಿಯವರು ನಮ್ಮೂರಿಗೆ ಬಂದು ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳಾದುವು. ಸರ್ಕಸ್ಸಿನ ಗಳಿಕೆ ಮತ್ತು ಬಳಕೆ ಇವು ಎಂದೂ ಬಾಯಿಗೂಡು ತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ “ನಾಳಿನಿಂದ ಉದ್ರಿ ಬಂದು” ಎಂಬ ನೋಟೀಸು ಭಟ್ಟರಿಂದ ಬಂದಿತು. ಮ್ಯಾನೇಜರರಿಗೆ ಸರ್ಕಸ್ಸನ್ನು ಕಿತ್ತುವ ಹೊರತು ಬೇರೊಂದು ದಾರಿಯೇ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

ಸರ್ಕಸ್ಸಿನ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಬಂಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಗೋಪಾಳಭಟ್ಟರು ಅವತಾರ ತಾಳಿ ರೌದ್ರರೂಪದಲ್ಲಿ ಮ್ಯಾನೇಜರರ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತರು. “ಮುಂದಿನ ಊರಿನ ಉತ್ಪನ್ನದಿಂದ ತಮ್ಮ ಬಾಕಿ ತೀರಿಸುತ್ತೇನೆ,” ಎಂದು ಮ್ಯಾನೇಜರರು ವಿನಯದಿಂದ ಭಟ್ಟರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಂತಯಿಸತೊಡಗಿದರು. ಆದರೆ ಭಟ್ಟರೂ ಒಳ್ಳೇ ಅಸಾಮಿ. ಅವರು ಒಮ್ಮೆ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕೊಂಡರೆ ಆಯ್ತು. ಅದರಿಂದ ಎಂದೂ ಹಿಂದೆ ಸರಿದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಎರಡುನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಎಣಿಸಿದ ಹೊರತು ಗಾಡಿಗಳನ್ನು ಮುಂದೆ ಹೋಗ ಗೊಡುವದಿಲ್ಲೆಂದು ಭಟ್ಟರು ನಿಷ್ಕರವಾಗಿ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟರು. “ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿರ ಹಣವಿಲ್ಲ. ಬೇಕಾದರೆ ಹಣಕ್ಕಾಗಿ ಏನಾದರೂ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಒತ್ತೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿರಿ” ಎಂದು ಮ್ಯಾನೇಜರರು ಹೇಳಬೇಕಾಯಿತು. ಗೋಪಾಳಭಟ್ಟರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಸಮಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ನಿಂತ ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಹಂಚಿಕೆ ಹೊಳೆಯಿತು. ತಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಹುಲಿಯನ್ನು ಒತ್ತೆ ಇಟ್ಟರೆ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದ ಗಾಡಿಗಳನ್ನು ಮುಂದೆ ಬಿಡುವುದಾಗಿ ಬಜಾಯಿಸಿದರು. ಮ್ಯಾನೇಜರರು ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ತಿಳಿಹೇಳಿ ಎಷ್ಟು ಬೇಡಿಕೊಂಡರೂ ಗೋಪಾಳಭಟ್ಟರ ಮನಸ್ಸು ಕರಗಲಿಲ್ಲ. ಸರ್ಕಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹುಲಿಯ ಕೆಲಸವೇ ಮಹತ್ತ್ವದ್ದು. ಅದುದರಿಂದ ಮ್ಯಾನೇಜರರು ಶಕ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ಬಾಕಿ ತೀರಿಸಿ, ಹುಲಿ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗದೆ ಅವರಿಗೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲ ಎಂದು ಭಟ್ಟರು ಎಣಿಕೆ ಹಾಕಿದರು. ಹುಲಿಯ ಬಂಡಿ ಅಡವು ಇಟ್ಟು ಹೋಗುವ ಹಟ ಹಿಡಿದರು.

ವಾಪ ! ಮ್ಯಾನೇಜರರಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಉಪಾಯವೇ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಹುಲಿಯ ಪಂಜರವನ್ನು ಗೋಪಾಳಭಟ್ಟರ ವಶಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟು ಮುಂದಿನ ಊರ ದಾರಿ ಹಿಡಿದರು.

ಹುಲಿಯ ಪಂಜರವು ಭಟ್ಟರ ಮನೆಯ ತಲೆವಾಗಿಲಿನಿಂದ ಹಾಯ್ದು ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಂತೆ ಇರದ್ದರಿಂದ ತಲೆವಾಗಿಲ ಹೊರಗೇ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಪಂಜರವನ್ನು ಇರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ತಮ್ಮ ಬಾಕಿ ಕೊಡದೆ ರಕ್ತಿಸಿ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಮ್ಯಾನೇಜರರಿಗಿಂತ ತಾವು ಒಂದು ತೂಕ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಎಂದು ಭಟ್ಟರಿಗೆ ಒಳಗಿಂದೊಳಗೇ ನಗು ಬಂದಿತು. ಈ ಹಿಗ್ಗಿನ ಭರದಲ್ಲಿ ಅಂದು ಅವರಿಗೆ ಅಂಗಡಿಕಡೆಯ ಗಮನವೂ ಕಡಿಮೆಯಾಯ್ತು. ಬಲಗಡೆಯ ಕಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಹುಲಿಯ ಪಂಜರ, ಎಡಗಡೆಯ ಕಟ್ಟೆಗೆ ಗೋಪಾಳಭಟ್ಟರು. ಆ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಬರುವವರಿಗೆ ಈ ಜೋಡಿ ಸಂಜೆಯವರೆಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಸಂಜೆಗೆ ಅಡವಿಗೆ ಹೋದ ಭಟ್ಟರ ಆವು ತಿರುಗಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿತು. ಆದರೆ ದೂರದಿಂದಲೇ ಹುಲಿಯ ವಾಸನೆ ಹತ್ತಿ ಹಸುವು ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಕಾಲುಕಿತ್ತಿತು. ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತರಾಗಿ ಹುಲಿಯನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತ ಭಟ್ಟರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಗೋವು ಹುಲಿರಾಯನ ನಾತಕ್ಕೆ ಗಾಬರಿಗೊಂಡು ಹೊಂಕರಿಸಿ ಕಿವಿ ನಿಮಿರಿಸಿ ಓಡುತ್ತಿರುವುದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಅವರು ಅವಸರದಿಂದ ಧೋತರವನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುತ್ತ ಹಸುವಿನ ಹಿಂದೆ ಧಾವಿಸಿದರು. ತನ್ನ ಜೀವ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಓಡುವ ಆವಿನ ವೇಗಕ್ಕೂ ತಮ್ಮ ಡೊಳ್ಳುಹೊಟ್ಟೆಯ ತೂಕ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಓಡುವ ಭಟ್ಟರ ವೇಗಕ್ಕೂ ಮಹದಂತರವಾದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಆ ಪಶುವನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿಸುವುದು ಆಗಲಿಲ್ಲ.

ಭಟ್ಟರು ಮರಳಿದರು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಓಣಿಯ ಹುಡುಗರ ಸಂತೆಯೇ ನೆರೆದಿತ್ತು. ಹಸುವಿನ ನಾತಕ್ಕೆ ಹುಲಿಯ ಆರ್ಭಟಿಗೆ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಒಂದೇ ಸವನೆ ಗರ್ಜಿಸುತ್ತ ಪಂಜರದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಾಡಹತ್ತಿತ್ತು. ಹುಡುಗರಿಗೆ ಇದೊಂದು ಮೋಜೇ ಮೋಜು ! ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಹರಳುಗಳನ್ನು ಎಸೆಯುವುದು ಹುಡುಗರ ಸ್ವಭಾವ. ಇದರಿಂದ ಹುಲಿ ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಕೆರಳಿತು. ಭಟ್ಟರು ತಿರುಗಿ ಬರುತ್ತಲೇ ಹುಡುಗರು ಚದರಿದರು. ಭಟ್ಟರು ತಮ್ಮ ಕಾಮಧೇನುವನ್ನು ಅಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಒಂದು ಆಳು ಕಳಿಸಿದರು. ಇನ್ನೊಂದು ಆಳನ್ನು ಹುಲಿಯ ಪಂಜರದ ಪಹರೆ ಮಾಡಲು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ತಾವು ಸ್ವತಃ ಹುಲಿಯ ಸಂಜೆಯ ಫಲಾಹಾರದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ನಿಂತರು. ಕಟಕರ ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅವರ ಸಲಹೆ ಪಡೆದು ಅವರ ಆಳಿನ ಕೈಯಿಂದಲೇ ನಾಲ್ಕೈದು ಸೇರು ಆಡಿನ ಮಾಂಸವನ್ನು ತರಿಸಿ ಪಂಜರದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಸಿದರು. ಹುಲಿರಾಯನ ಹೊಟ್ಟೆಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾದ ನಂತರ ಭಟ್ಟರ ಊಟವಾಯಿತು.

ಮರುದಿನ ಭಟ್ಟರಿಗೆ ಒಂದು ಹೊಸ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ದಿನಾಲು ಸ್ವಚ್ಛಮಾಡಿದರೂ ಹುಲಿಯ ಪಂಜರದ ನಾತವು ಮೊದಲೇ ಸಹಿಸಲಾರ

ದಷ್ಟು ಇರುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಈಗಲಂತೂ ಕೇಳುವುದೇನು? ಕೊಳೆತ ಮಾಂಸ, ಮತ್ತು ಹುಲಿಯ ಮಲಮೂತ್ರ ಇವನ್ನು ಈಗ ತೆಗೆದುಹಾಕುವವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಆ ಓಣಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ ದುರ್ಗಂಧವು ಇಡುಗಿತು. ಗೋವಾಳಭಟ್ಟರ ಮನೆಗೆ ತಿರುಕರು ಕೂಡ ಸುಳಿಯದಾದರು. ಅಪ್ಪಿ ತಪ್ಪಿ ಕಾವಲುಗಾರರ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಿ, ಕಲ್ಲು ಎಸೆದು ಹುಲಿಯನ್ನು ಕೆರಳಿಸಲು ಹುಡುಗರು ಮಾತ್ರ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ದುರ್ವಾಸನೆಗಾಗಿ ಓಣಿಯ ಜನರು ಭಟ್ಟರಿಗೆ ಬೈಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಆದರೂ ಭಟ್ಟರು ಇದಾವುದಕ್ಕೂ ಬಗ್ಗಲಿಲ್ಲ.

ಮೂರನೆಯ ದಿವಸ ಭಟ್ಟರ ಅರ್ಧಾಂಗಿಯ ಉಪನ್ಯಾಸವನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಹೊತ್ತು ಬಂದಿತು. ಅವರ ಮಡದಿಗೆ ಹಗಲಿರುಳೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕಾದ್ದರಿಂದ ಹುಲಿಯ ನಾತವನ್ನು ತಡೆಯುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಇತ್ತ ಹುಲಿಗೆ ಏನು ಅನಿಸಿತೋ ದೇವರೇ ಬಲ್ಲ! ಹುಲಿಯು ಅಂದು ಏನೂ ತಿನ್ನಲಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಪಂಜರದ ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿತು. ಭಟ್ಟರಿಗೆ ಗಾಬರಿ ಹುಟ್ಟಿತು. ಮನೆಯೊಳಗಿಂದಲೂ ಓಣಿಯ ಜನರಿಂದಲೂ ದೂರುಗಳು ಬರುತ್ತಲೇ ಇದ್ದವು. ಇತ್ತ ಹುಲಿಯು ಅನ್ನಸತ್ಯಾಗ್ರಹವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತ್ತು! ಭಟ್ಟರಿಗೆ ಚಿಂತೆ ತೀವ್ರವಾಯಿತು. ಹುಲಿಯ ಜೀವಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ಅಪಾಯವಾದರೆ ಮುಂದೇನು? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಭಟ್ಟರ ಮುಂದೆ ನಿಂತಿತು. ತಮ್ಮ ಬಾಕೀ ಬರುವದಂತೂ ದೂರೇ ಉಳಿಯಿತು; ತಿರುಗಿ ಮ್ಯಾನೇಜರರಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಹೊಸ ಹುಲಿಯನ್ನೇ ತಂದು ಕೊಡಬೇಕಾದೀತಲ್ಲ! ಇಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಬಗೆ ಹರಿಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. 'ಸರ್ಕಸ್ ಮಾಡುವ ಹುಲಿಯೇ ಬೇಕು' ಎಂದು ಮ್ಯಾನೇಜರರು ಹಟಹಿಡಿದರೆ ಏನು ಮಾಡುವುದು? ಈ ಬಗೆಯ ವಿಚಾರಗಳ ತಾಕಲಾಟದಲ್ಲಿ ಗಾಸಿವೀಸಿಯಾದ ಭಟ್ಟರಿಗೆ ಅಂದು ಚಹಕೂಡ ರುಚಿಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಭಟ್ಟರ ಕೈಯಿಂದ ೫, ೬ ರೂಪಾಯಿಗಳೂ ಕೈಬಿಟ್ಟಿದ್ದವು. ಈಗಲಂತೂ ಹುಲಿಯ ಔಷಧೋಪಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಹಣ ಖರ್ಚು ಮಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಿತು. ಗೋವಾಳಭಟ್ಟರ ಓಡಾಟಕ್ಕೆ ತೆರಪಿಲ್ಲದಾಯಿತು. ಈ ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಬಾಡಿಗೆಯ ಬಂಡಿ ಸಿಗುವುದೂ ಕಠಿಣವಾಯಿತು. ನಿಂತ ಕಾಲಮೇಲೆ ಹುಲಿಯನ್ನು ಮ್ಯಾನೇಜರರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಬರುವ ಗಡಿಬಿಡಿ ಭಟ್ಟರಿಗೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಬಾಡಿಗೆಯ ಮೂರು ಪಟ್ಟು ತೆತ್ತು ಒಂದು ಗಾಡಿ ಮಾಡಿ ಸಮೀಪದ ಊರಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಸರ್ಕಸ್ ಕಂಪನಿಗೆ ಹುಲಿರಾಯನನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಿ, ಉಸ್ತುವಾರಿ ಎಂದು ಭಟ್ಟರು ತಿರುಗಿಬಂದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ನಮ್ಮ ಭಟ್ಟರು ಮೊಹರಮ್ಮದ ಹುಲಿಯನ್ನು ಕಂಡರೂ ಹಿಂದಿನ ಹಳವಂಡವೆಲ್ಲ ನೆನಪಾಗಿ ಉಮ್ಮಳಿಸುತ್ತಾರೆ, ರೇಗುತ್ತಾರೆ! ಸರ್ಕಸ್ಸು ಎಂದರಂತೂ ಬಾಯಿಯನ್ನೇ ಹರಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ!

—ಕೌಜಲಗಿ ಹಣಮಂತರಾಯರು.

(ಹಾಸ್ಯಪ್ರಬಂಧಗಳು ಇದರಿಂದ)

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು:—

- (೧) ಗೋಪಾಳ ಭಟ್ಟರು ಸರ್ಕಸ್ ಮ್ಯಾನೇಜರರನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರೇಕೆ ?
- (೨) ಗೋಪಾಳ ಭಟ್ಟರಿಗೆ ಬಾಕಿ ವಸೂಲಿಯ ಚಿಂತೆ ಉಂಟಾಗಲು ಕಾರಣವೇನು ?
- (೩) ಮ್ಯಾನೇಜರರು ಗೋಪಾಳಭಟ್ಟರ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿದ ಬಗೆ ಗಳಾವವು ?
- (೪) ಮ್ಯಾನೇಜರರ ಪ್ರಸಂಗಾವಧಾನದ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೇಳಿರಿ.
- (೫) ಗೋಪಾಳಭಟ್ಟರು ಹುಲಿಯ ಪಂಜರವನ್ನು ಏಕೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರು ?
- (೬) ಗೋಪಾಳಭಟ್ಟರು ಹುಲಿಯನ್ನು ಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಅವರು ಎದುರಿಸ ಬೇಕಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಾವವು ? ಅವು ಉಳಿದವರಿಗೆ ವಿನೋದಪರ ಸಮಸ್ಯೆ ಗಳೇಕೆ ಆಗಿದ್ದವು ?
- (೭) ಭಟ್ಟರು ಹುಲಿಯನ್ನು ಮರಳಿ ಮ್ಯಾನೇಜರರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರೇಕೆ ?
- (೮) ಹುಲಿಯನ್ನು ಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಭಟ್ಟರ ಎಣಿಕೆ ಎಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿತು ?

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ:—

- (೧) ಅವು ತಮ್ಮ ಕೊನೆಯ ಪಾಡಿಗಾಗಿಯೇ ಬರುತ್ತವೆಂದು ನಮ್ಮೂರಿನ ಖ್ಯಾತಿ.
- (೨) ಗಣಪತಿಯನ್ನು ನಾಚಿಸುವ, ಅವರ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನೂ ಪೂಜ್ಯಭಾವವೇ ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು.
- (೩) ಸರ್ಕಸ್ಸಿನ ನಾಯಿಗಳೂ ಬಾಲ ಅಲ್ಲಾಡಿಸಹತ್ತಿದವು.
- (೪) ಆ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಬರುವವರಿಗೆ ಈ ಜೋಡಿ ಸಂಜೆಯ ವರೆಗೂ ಕಾಣು ತ್ತಿದ್ದಿತು.
- (೫) ಹುಲಿಯು ಅನ್ನಸತ್ಯಾಗ್ರಹವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತ್ತು.
ಈ ಮೇಲಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣನೆ, ಶಬ್ದ, ಸನ್ನಿವೇಶ — ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದ ರಿಂದ ವಿನೋದವು ಉಂಟಾಗಿರುವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

ಶಬ್ದ ವಿಚಾರ:—

- (೧) ಚೌರ ಬೀಸಲಾರಂಭಿಸು, ಮುಕ್ತದ್ವಾರವಿರು, ಬಾಲ ಅಲ್ಲಾಡಿಸು, ಬಾಯಿ ಗೂಡು, ಬಾಯಿಹರಿಬಿಡು — ಇವುಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಪ ಯೋಗಿಸಿರಿ.
- (೨) ಪ್ರಸಂಗಾವಧಾನ, ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ, ಪಾಡು, ಗಾಸಿವೀಸಿ — ಇವುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
- (೩) ಹುಡುಗ, ಅನೆ, ಹುಲಿ, ಹಾವು, ಹೊಗಳು, ಹಿಗ್ಗು — ಇವುಗಳ ಮಾರು ನುಡಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

ವಾಕ್ಶಿಕ್ಷಣ:—

ಗೋಪಾಳಭಟ್ಟರು ಹುಲಿಯನ್ನು ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಾಗ, ಊರ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜನರ ಮತ್ತು ಗೋಪಾಳಭಟ್ಟರ ನಡುವೆ ಅದ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಬರೆದು ಅಭಿನಯಿಸಿರಿ.

ಚರ್ಚೆ—

- (೧) ಗೋಸಾಳಭಟ್ಟರು ಸರ್ಕಸ್ಸಿನ ಮ್ಯಾನೇಜರಿಂದ ಹುಲಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಿ ದುದೇ ಯೋಗ್ಯ.
- (೨) ಗೋಸಾಳಭಟ್ಟರ ಹಾನಿಗೆ ಅವರ ಮುಂಧೋರಣವೇ ಕಾರಣ. ಅದುದರಿಂದ ಮುಂಧೋರಣವು ಮಾನವನಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ.

ಬರೆಹ:—

ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೨೪. ನಾನು ಕಂಡ ಗೌರಮ್ಮನವರು.

[ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆವ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾದರಿ. ಇಲ್ಲಿಯ ಭಾವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಶೈಲಿಯು ಅಭ್ಯಸನೀಯವಾಗಿದೆ.]

ಜಂಬುಕಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಲನದ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಗೌರವರ್ಣದ, ಅಷ್ಟು ಎತ್ತರವಲ್ಲದ, ತೆಳ್ಳಗಿದ್ದರೂ ಹಾಗೆ ಕಾಣದ, ಒಬ್ಬ ಮಹಿಳೆ ಕುಳಿತಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಉಟ್ಟಿದ್ದೊಂದು ಖಾದಿಯ ಬಟ್ಟೆ; ತೊಟ್ಟಿದ್ದೂ ಖಾದಿಯೇ! ಮೂಗಿಗೊಂದು ಹರಳಿನ ಮೂಗುಬಟ್ಟು; ಉಳಿದ ಯಾವ ಆಭರಣವೂ ಇಲ್ಲ. ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಅದೊಂದು ಬಗೆಯ ಒಳನೋಟ. ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅದೇನೋ ಒಂದು ಗಂಭೀರಭಾವ. ಆದರೂ ಯಾರಾದರೂ ಮಾತನಾಡಿಸಿದರೆ ಮೊದಲು ನಗೆ, ಆಮೇಲೆ ಮಾತು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನಗುವಷ್ಟೇ ನುಸುಳಿ, ಮಾತು ಬಾರದೆ ಉಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆ ನೋಡಿದರೆ ಸಾಕು; ಇವರ ಪರಿಚಯ ವಾಗಬೇಕು ಎನಿಸುವಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ.

ಅವರು ಕೊಡಗಿನವರೆಂದು ತಿಳಿದಾಗ ನನಗೆ ತುಂಬ ಕುತೂಹಲವಾಯಿತು. ಮತ್ತೆ ವಿಚಾರಿಸುವಾಗ ಅವರೇ ಕನ್ನಡ ಕತೆಗಾರ್ತಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಗೌರಮ್ಮ— ಮಿಸೆಸ್ ಬಿ. ಟಿ. ಜಿ. ಕೃಷ್ಣ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಅವ ರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯಿಂದ ಅವರಿಳಿದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋದೆ. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರೊಬ್ಬರು ಅವರ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸಿದರು. ಆಗ ಅವರು ಉಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತವರು ಎದ್ದು 'ನಮಸ್ಕಾರ' ಅಂದರು. ಅಂದಿನ ಆ ಮೊದಲ ಸಲದ ಅವರ ನಿಂತ ನಿಲವು, ಆ ವಿನಯ, ಆ ಸಹಜವಾದ ನಗೆ, ಇನ್ನೂ ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ಮುಂದಿವೆ. ಉಟವಾದೊಡನೆ ನಾವಿಬ್ಬರೇ ಒಂದೆಡೆಗೆ ಕುಳಿತೆವು. "ನೀವು ಹೊರಡುವಾಗ ನಮಗೇಕೆ ತಿಳಿಸಲಿಲ್ಲ?" ಎಂದು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ "ಏನೆಂದು ತಿಳಿಸುವುದು ?

ಕೊಡಗಿನ ಚಕ್ರವರ್ತಿನಿ-ನಾನು ಬರುತ್ತೇನೆಂದೇ ? ಅಲ್ಲದೆ, ಮೊದಲು ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತೇ ? ” ಎಂದು ನಕ್ಕು ನುಡಿದರು. ಅವರು ಯಾರೊಡನೆ ಯೂ ದಡುಕಿ ಪುಚ್ಚಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. “ ನೀವಾರು ? — ಎಂದು ಅವರು ಕೇಳಿದರೆ ನಾನೇನೆಂದು ಹೇಳುವುದು ? ” ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು.

ಗೌರಮ್ಮನವರು ಬಹಳ ವಿನೋದಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಹೂವಿನಂತಹ ಮಾತುಗಳು ಯಾರ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ನೋಯಿಸದೆ ಅರಳಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವರನ್ನು ಕಳಿಸಲು ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯ ವರೆಗೆ ನಾನು ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ಸ್ಟೇಷನ್ನಿನಲ್ಲಿ ‘ನೀವು ಈಗ ನನ್ನ ಅತಿಥಿಗಳು; ಧಾರವಾಡದಿಂದ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ ನಮ್ಮೂರ ಕಡೆಗೆ’ ಎಂದು ಕಾಫಿ ಕೊಡಿಸಿದರು; ಕೂಡಿ ನಗುತ್ತ ಕುಡಿದೆವು. ಗಾಡಿ ಹೊರಡುವ ಸಮಯವಾಗಿತ್ತು. ‘ಅಲ್ಲಿ ನೋಡಿ, ನಿಮ್ಮ ಮಾವ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ’ ಎಂದರವರು. ನಾನು ತಿರುಗಿ ನೋಡಿ, ನನ್ನ ಪರಿಚಿತರಾರನ್ನೂ ಕಾಣದೆ ಯಾರು ? ” ಎಂದೆ.

ಶ್ರೀಮತಿ ಗೌರಮ್ಮನವರು

‘ನೋಡಿ, ನಿಮ್ಮ ಮಾವ-ಜರದ ರುಮಾಲಿನ ಯಜಮಾನ’ (ನನ್ನ ಕತೆಯಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಪಾತ್ರ. ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಆ ಕತೆಯನ್ನು ಓದಿ ತೋರಿಸಿದ್ದೆ.) ಎಂದರು. ನಾವೆಲ್ಲ ಗೊಳ್ಳೆಂದು ನಕ್ಕೆವು. ಸಿಳ್ಳುಹಾಕಿ ಗಾಡಿ ಹೊರಟಿತು. ಕಿಡಕಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖ ಹಾಕಿ ಅವರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನು ಹಾಗೆಯೇ ಕಲ್ಲುಗೊಂಬೆಯಂತೆ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದೆ. ಗಾಡಿ ಹೊರಟುಹೋಗಿದೆ; ಆದರೆ ಕಿಡಕಿಯಲ್ಲಿ ನಗುತ್ತ ಕುಳಿತ ಗೌರಮ್ಮ ಇನ್ನೂ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಗೌರಮ್ಮನವರಲ್ಲಿ, ಇದ್ದ ಮಾತನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವ ದಿಟ್ಟತನವಿತ್ತು. ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಮರ್ಶಕ ಶಕ್ತಿಯಿತ್ತು. ಯಾರಿಗೂ ಸೊಪ್ಪು ಹಾಕದೆ ತಮಗೆ ತೋರಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ತಮಗೆ ಸೇರದ ಮಾತನ್ನು ಅಷ್ಟೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಖಂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಬರೆಯುವ

ಸಾಹಿತ್ಯ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಬೇಕು.....ಅದೊಂದು ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು.....
 ಎಂಬ ಆಸೆ ಬಹಳವಾಗಿತ್ತವರಿಗೆ. ಇದು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಕೃತಿ—ಎಂಬ ಪೊಳ್ಳು
 ಸಹಾನುಭೂತಿಯ ಹೊರೆಯನ್ನು ನಾವೆಷ್ಟು ದಿನ ಹೊತ್ತಿರಬೇಕು ? ಇದರಿಂದ
 ಗಂಡಸರು ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ತೃಪ್ತಿದಾಯಕವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿದಂತಾಯಿತೇ ? ಅವರು
 ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಗಂಡಸರು ಬರೆಯುವ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ನೋಡುವ ದೃಷ್ಟಿ
 ಯಲ್ಲೊಮ್ಮೆ ನೋಡಲಿ—ಇಲ್ಲ, ನೋಡಲಾರದವರು, ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು.

ಒಮ್ಮೆ ನಾನು ಕೊಡಗಿಗೆ ಹೋಗುವುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿದೆ. ಹೊರಟು ಗೌರಮ್ಮ
 ನವರ ಮನೆಗೆ ಬಂದೆ. ನಾನು ಬಂದಾಗ ಗೌರಮ್ಮನವರೇ ಪೂಗಿಡಗಳ್ಳಿ ನೀರಿರೆಯು
 ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ನಾಯಿ 'ವೊವ್' ಎಂದಿತು. ಗೌರಮ್ಮನವರು 'ಓ' ಎಂದು
 ಓಡಿಬಂದರು. ಅಂದಿನ ಅದೇ ನಗೆ! ಅದೇ ನಿಲುವು! ಅದೇ ಬಟ್ಟೆ, ಅದೇ
 ವೇಷಭೂಷಣ! “ನಮಸ್ಕಾರ ಮಹಾಶಯರೇ, ಅಂತೂ ಒಮ್ಮೆ ಬಂದಿರಾ ?”
 ಎಂದರು. ಉಕ್ಕಿ ಬರುವ ನಗೆಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟೆ. “ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಲ್ಲಿ. ನಿಮ್ಮನ್ನು
 ಬೈಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲ, ಒಳಗೆ ಬನ್ನಿ; ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬೈಯುತ್ತೇನೆ!” ಎಂದು
 ಒಳಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದರು.

ಒಂದು ಕೋಚು, ನಾಲ್ಕು ಕುರ್ಚಿ. ನಡುನಡುವೆ ಹೂಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು
 ಹೊತ್ತ ಚಿಕ್ಕ ಮೇಜುಗಳು. ಒಂದೆಡೆಗೆ ಚಾವೆ ಹಾಸಿದೆ. ನಾಲ್ಕು ಮೂಲೆಗೆ
 ನಾಲ್ಕು ಸಣ್ಣ ಮೇಜುಗಳು ಖಾದಿಯ ಬಟ್ಟೆ ಹೊದ್ದು ಹೂಪಾತ್ರೆಗಳಿಂದಲಂಕೃತ
 ವಾಗಿವೆ. ಸಾಲದುದಕ್ಕೆ ಬೇಬಿಯ ನಾನಾ ಭಂಗಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತ, ಆಡಿದ, ಓದುತ್ತಿರು
 ವಾಗಿನ ಭಾವಚಿತ್ರಗಳು! ಅಲ್ಲಿ ಗೌರಮ್ಮ ಕೂಡುವುದು ಕಡಿಮೆ. ಅದನ್ನು ದಾಟಿ
 ಮೊಗಸಾಲೆ; ಮುಂದೆ ಹೂದೋಟ. ತರತರದ ಹೂಗಿಡಗಳು—ಎಲೆಬಳ್ಳಿ; ಅರ್ಧ
 ಪರಿಘದಂತೆ ಒಂದು ಕಿತ್ತಳೆಯ ಸಾಲು ಹೂದೋಟವನ್ನಾಕ್ರಮಿಸಿದೆ. ಗೊಂಚಲು
 ಗೊಂಚಲಾಗಿ ಕಿತ್ತಳೆಗಳು ಗಿಡಗಳನ್ನು ಬಾಗಿಸಿವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮೇಜು.
 ಅದರ ಮೇಲೆ ಲೇಖನ ಸಾಹಿತ್ಯ—ಗೌರಮ್ಮನವರ ಸಾಹಿತ್ಯ—ಇಂಗ್ಲೀಷು, ಕನ್ನಡ
 ಪುಸ್ತಕ-ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಹರಡಿವೆ. ಅಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಕುರ್ಚಿಗಳು ಮೇಜನ್ನು ಸುತ್ತು
 ವರಿದಿವೆ; ಒಂದು ಮುರುಕು ಕುರ್ಚಿ ಒಂದು ಮೂಲೆಗಿದೆ. ಅದರ ಬೆತ್ತದ
 ಜಾಳಿಗೆ ಹರಿದಿದೆ. ಅದರ ಬುಡದಲ್ಲೊಂದು ಸ್ವಾಲನ್ನು ಸರಿಸಲಾಗಿದೆ. ನನಗೆ
 ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಅದರ ಹತ್ತಿರ ಹಾಯ್ದೆ; “ಹಾ! ಅದು
 ನನ್ನ ಸ್ಫೂರ್ತಿದಾಯಕ ಖುರ್ಚಿ, ನೀವು ಓದಿದ ಕತೆಗಳು ಅದರ ವರಗಳು. ನೀವು
 ಇತ್ತ ಬರಬೇಡಿ, ನನ್ನ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ನಿಮ್ಮದಾದೀತು!” ಎಂದು ಒಂದೇ ಉಸುರಿನಲ್ಲಿ
 ಹೇಳಿದರು. ನಾನು ಹಟದಿಂದ ಅದರ ಕಡೆಗೆ ಹೋದೆ. ಬುಡದ ಸ್ವಾಲನ್ನು
 ಎಳೆದರು—ಜಾಳಿಗೆ ಜೊಳ್ಳು ಬಿದ್ದಿತು. ಸಾವಿಬ್ಬರೂ ಮೇಜಿನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದೆವು.

ಒಂದೊಂದು ಆಸನವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದೆವು. “ ಎಲ್ಲಿ, ಸುದ್ದಿ ಹೇಳಿ ” ಎಂದರು. “ ನನ್ನ ಕಾಗದಗಳಿವೆಯೇ ? ” ಎಂದೆ. “ ಅದಿರಲಿ—ಮೊದಲು ಸುದ್ದಿ ಹೇಳಿ. ” ಎಂದರು. ನಾನು ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ವೃತ್ತಪತ್ರ ಚಾಚಿದೆ. ಅದನ್ನಿಸಿದುಕೊಂಡು ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆಸೆದು, “ ಎಂಥ ಜನ ನೀವು ! ” ಎಂದರು. “ ನನಗೆ ಅಂದು ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ ” ಎಂದೆ. “ ಅದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತು—ಯಾಕೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ ಹೇಳಿ !..... ” ಅಯ್ಯೋ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಹಾಗೇ ಕೂರಿಸಿದೆನಲ್ಲ ! ಸರಸ್ವತೀ, ಕಾಫಿ ! ರುಕ್ಕಾ, ಹಣ್ಣು ! ” ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡು ತಾವು ಹೋಗಿ ನನ್ನ ಕಾಗದಗಳನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟರು. ನಾನು ಅವುಗಳನ್ನು ಓದಲು ಆತುರನಾಗಿದ್ದೆ. “ ಮೊದಲು ಕಾಫಿ ಕುಡಿಯಿರಿ, ಕಾಗದ ಆಮೇಲೆ ಓದಿದರೆ ಆಗದೇ ? ಅಯ್ಯೋ ಇವರೆಲ್ಲಿ ? ಮನೆಗೆ ಜನ ಬಂದಾಗ ಇವರಿರುವದೇ ಇಲ್ಲ ” ಎಂದು ಒಂದೆಡೆಗೆ ಓದಿದರು. ಎರಡು ನಿಮಿಷ ಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ‘ ಹೋ ’ ಎನ್ನುತ್ತ ತಮ್ಮ ಪತಿ ಶ್ರೀ. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣರ (ಗೋಪಾಲಯ್ಯ ಎನ್ನುವುದೂ ಉಂಟು.) ಕೈಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡೆ. ಎರಡೂ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಬೆಳಕಿನ ಮುಖ, ಒಂದೇ ನಗೆ, ಎರಡು ದೇಹ, ಒಂದೇ ಗಾತ್ರ—ಗತಿ. ಇಬ್ಬರೂ ಸಮನಾಗಿ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುತ್ತ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ನಡೆದುಬರುತ್ತಿದ್ದ ಆ ನೋಟ ‘ ಅವರಿನ್ನೂ ದೂರದಿಂದ ಬರುತ್ತಿರಬೇಕು ; ಇಲ್ಲವೆ ನಾನು ಹಿಂದೆ ಸರಿಯುತ್ತಿರಬೇಕು. ಅವರು ಹಾಗೇ ಬರುತ್ತಿರಬೇಕು, ನಾನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇರಬೇಕು ! ’ ಎನ್ನಿಸಿತು. ಎಂತಹ ಜೊತೆ ಅದು ! ಸರ್ವಜ್ಞ ಕವಿ ಇಂತಹ ಒಂದು ದಾಂಪತ್ಯ ನೋಡಿಯೆ ‘ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಕಿಚ್ಚು ಹಚ್ಚು ’ ಎಂದಿರಬೇಕು.

ಗೌರಮ್ಮನವರಲ್ಲಿ ದೇಶಭಕ್ತಿಯೂ ಉಜ್ವಲವಾಗಿತ್ತು. ಹತ್ತು-ಹನ್ನೆರಡು ವರುಷಗಳಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಖಾದಿ ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಖಾದಿಯನ್ನು ಉಡುತೊಡುವವರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಅವರಿಗೆ ತುಂಬ ಸಂತೋಷ. ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯವರೊಮ್ಮೆ ಕೊಡಗಿಗೆ ಬಂದಾಗ, ಶ್ರೀ. ಮಂಜುನಾಥಯ್ಯನವರಲ್ಲಿ ಬಂದರಂತೆ. ಆಗ ಗೌರಮ್ಮನವರು ತಮ್ಮ ಮನೆಗೂ ಮಹಾತ್ಮರನ್ನು ಕರೆದರಂತೆ. ಸಮಯವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಹೋಗಲು ಅಷ್ಟು ಆತುರವಡಲಿಲ್ಲವಂತೆ. ಗೌರಮ್ಮನವರು ‘ ಫಾಸ್ಟ್ ’ ಆರಂಭಿಸುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದರು. ಹೆದರಿ ಬಂದ ಮುದುಕ. ಗೌರಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮೈಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲ ಆಭರಣ ಬಿಚ್ಚಿ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರಂತೆ. ಮಹಾತ್ಮರು ಗೋಪಾಲಯ್ಯನವರನ್ನು ಕರೆದು ‘ ನಿಮ್ಮ ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಇಲ್ಲವಷ್ಟೆ ? ’ ಎಂದರಂತೆ. ‘ ಅವಳನ್ನು ಆಭರಣ ಬೇಡದಿದ್ದರಾಯಿತು ! ’ ಎಂದು ನಕ್ಕು ನುಡಿದರಂತೆ ಗೋಪಾಲಯ್ಯನವರು. ಆಗ “ ಹರಿಜನ ” ದಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮರು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲೇಖ ಬರೆದರಂತೆ. ನನಗಿದನ್ನು ಮಡಿಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸ್ನೇಹಿತರು ಹೇಳಿದರು. ‘ ಕೊಡಗು ಬ್ರಿಟಿಶ್ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನೊಡನೆ ಒಂದಾಗದೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲ ! ’ ಎಂದು. ಇವರು ಅಲ್ಲಿಯ ಏಕೀಕರಣ ವಕ್ರದ ಮುಖಂಡರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಇವರ ಕತೆಗಳಿಂದ ಚಿಗುರಿದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಂಗಲಪ್ರದವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಇವರ ಮರಣದಿಂದ ಕನ್ನಡ ನಾಡೇ ಮರುಗುವಂತಾಯಿತು.

ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಆಟವಾಡಿದ ಗೌರಮ್ಮನವರು ಇನ್ನಿಲ್ಲ. 'ಓ' ಕೊಡದ ನಾಡಿಗೆ ನಡೆದುಬಿಟ್ಟರು. ಈ ಎಲ್ಲ ಸವಿನೆನಪುಗಳ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಕರಾಳ ಸತ್ಯವು ತಾಂಡವ ವಾಡಿ ಅವರ ಬಳಗವನ್ನೂ-ಕನ್ನಡ ನಾಡನ್ನೂ ಅಪಾರ ಶೋಕಕ್ಕೀಡುಮಾಡಿದೆ. ನುಗ್ಗಿ ಬರುವ ಇಂತಹ ನೆನಪುಗಳೊಡನೆ 'ಇನ್ನು ಅವರಿಲ್ಲವಲ್ಲ' ಎಂಬ ನೆನಪು ದುಃಖವನ್ನು ನೂರ್ಮಡಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅವರಿಲ್ಲವೆಂಬ ದುಃಖ, ಈ ನೆನಪುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಿಮಿಷವಾದರೂ ಮರೆತರೆ ಅದೇ ರಸನಿಮಿಷ! ಇಂಥ ಪವಿತ್ರ ಆತ್ಮಗಳೂ ಇಲ್ಲ ದಾಗುತ್ತಿರಬಹುದೇ ?

—ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ಕುಲಕರ್ಣಿ
(ಹಕ್ಕಿ ನೋಟದಿಂದ)

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು :—

- (೧) ಶ್ರೀಮತಿ ಗೌರಮ್ಮನವರ ಮಾತಿನೊಳಗಿನ ವಿನೋದಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೇಳಿರಿ.
- (೨) ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗೆಗೆ ಗೌರಮ್ಮನವರು ಯಾವ ಆಸೆಯನ್ನು ತಳೆದಿದ್ದರು ?
- (೩) ಮಹಾತ್ಮಾಜಿಯವರ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಶ್ರೀಮತಿ ಗೌರಮ್ಮನವರು ಹೇಗೆ ಪಾತ್ರ ರಾದರು ?

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ :—

- (೧) [ಅ] ಮೊದಲನೆಯ ವಾಕ್ಯವೃಂದವನ್ನು ಓದಿ, ಒಳ್ಳೆಯ ಚಿತ್ರಕಾರನು ಶ್ರೀಮತಿ ಗೌರಮ್ಮನವರ ಚಿತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆಯಬಹುದು. ಈ ಬಗೆಯ ವರ್ಣನೆಯ ಶೈಲಿಯನ್ನು ನೀವು ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಪಡೆಯಬೇಕು.
- [ಬ] ಕೆಳಗಿನ ವರ್ಣನೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
 - (೧) ಸುಂದರವಾಗಿ ಅಲಂಕರಿಸಿದ ನಿಮ್ಮ ಅಭ್ಯಾಸದ ಕೋಣೆ.
 - (೨) ಕುರುಡ ಭಿಕ್ಷುಕಿ.
- (೨) [೧] ಇದೊಂದು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಕೃತಿ ಎಂಬ ಪೊಳ್ಳು ಸಹಾನುಭೂತಿಯ ಹೊರೆಯನ್ನು ಸಾವೆಷ್ಟು ದಿನ ಹೊತ್ತಿರಬೇಕು ?
- [೨] ಇಂತಹ ಪವಿತ್ರ ಆತ್ಮಗಳೂ ಇಲ್ಲದಾಗುತ್ತಿರಬಹುದೇ ?
ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸಿರಿ.

ಶಬ್ದ ವಿಚಾರ :—

- (೧) ಓಟ, ಕಾಟ, ನೋಟ, ಊಟ, ನಿಲವು — ಈ ಶಬ್ದಗಳು ಯಾವ ಧಾತುಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
- (೨) ವಿಮರ್ಶಕ ಶಕ್ತಿ, ರಸ ನಿಮಿಷ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ — ಈ ಶಬ್ದಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು
- (೩) ಗೊಳ್ಳೆಂದು ನಗು, ಗಹಗಹಿಸಿ ನಗು — ಹೀಗೆ ಹೊಡೆ, ತಿನ್ನು, ಕುಣಿ, ಹರಿ, ತೊಯ್ಯು — ಇವುಗಳಿಗೆ ಅನುಕೃತಿ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ವಾಕ್ ಶಿಕ್ಷಣ :—

‘ ಒಂದು ಕೋಚು, ನಾಲ್ಕು ಕುರ್ಚಿ ಕಿತ್ತಳೆ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಬಾಗಿಲಿಗೆ ’ ಈ ವರ್ಣನೆ ಯನ್ನು ಪಾಠ ಮಾಡಿರಿ. **ಶ್ರೀಮಾನ್ ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಬರೆದ ‘ ತಂಗಿ ಗೌರಮ್ಮಗೆ ’ ಎಂಬ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಓದಿರಿ.**

ಚರ್ಚೆ :—

(೧) ‘ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಗಂಡಸರನ್ನು ಸರಿಗಟ್ಟಲಾರರು. ’

(೨) ‘ ಗಂಡಸಿನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಗುಣಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಂಗಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಗುಣಗಳು ಮಿಗಿಲಾದವು ’

ಬರಹ :—

(೧) ನಿಮ್ಮ ಶಾಲೆಯ ವಾರ್ಷಿಕ ಸ್ನೇಹ ಸಮ್ಮೇಲನಕ್ಕೆ ಬರಲು ನಿಮ್ಮ ಮಿತ್ರನಿಗೆ ಒಂದು ಪತ್ರ ಬರೆಯಿರಿ.

(೨) ಹೂದೋಟವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರಿ.

(೩) ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಏನಾಗಬೇಕೆಂಬ ಮಹಾತ್ಮಾಕಾಂಕ್ಷೆಯಿರ. ವದಂಬುದನ್ನು ಸಕಾರಣ ವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ :—

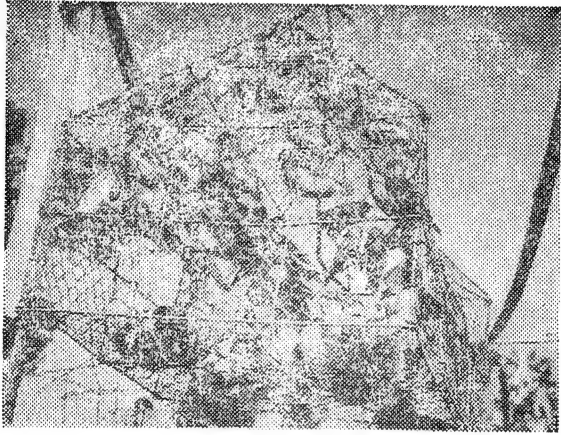
ಕವಿ, ಸೇನಾಪತಿ, ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ, ವಿಜ್ಞಾನಿ, ನಟ-ನಟಿ — ಇತ್ಯಾದಿ.

೨೫. ಜಾತ್ರೆ

[ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮೊಳೆತು ಕೊನರಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಚೆಲ್ಲಿದು ಹಬ್ಬಿ ದುದು ಜಾತ್ರೆಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ. ಇಂತಹ ಜಾತ್ರೆಗಳು ನಮ್ಮ ಊರು-ಊರುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಜರುಗುವವು. ಬಿಹಾರದ ಇದೇ ಬಗೆಯ ಒಂದು ಪ್ರಚಂಡ ಜಾತ್ರೆಯ ವರ್ಣನೆಯನ್ನಿಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ.]

ವರ್ಷವರ್ಷವೂ ಕಾರ್ತಿಕ ಪೂರ್ಣಿಮೆಯ ದಿನ ಎಲ್ಲ ದಾರಿಗಳೂ ಸೋನ ಪುರದ ದಾರಿಗಳೇ ಆಗುತ್ತವೆ. ಉತ್ತರ ಬಿಹಾರದಲ್ಲಿರುವ ಸೋನಪುರದ ಜಾತ್ರೆ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡದು. ಅದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಏಶಿಯದಲ್ಲೇ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಜಾತ್ರೆಯೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ರಶಿಯದಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಂಬರ ೧ ರಿಂದ ೧೫ ರ ವರೆಗೆ ಜರು ಗುವ ನಿಜನಿನೋವಗ್ರಾಡ ಜಾತ್ರೆಯು, ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಜರುಗುವ ಎಲ್ಲ ಜಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಜರುಗುವ ಆನೆಗಳ ಮತ್ತು ಇತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಜಾತ್ರೆ ಮಾತ್ರ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಅದ್ವಿತೀಯವಾದದ್ದು. ಸೋನಪುರ ರೇಲ್ವೆ ಸ್ಟ್ಯಾಟಿಫಾರ್ಮ್ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡದು. ಅದು ಒಂದು ಮೈಲಿಗಿಂತ ಉದ್ದವಾಗಿದೆ. ನಿಜನಿನೋವಗ್ರಾಡದ ಜಾತ್ರೆ ಓಕಾ ಮತ್ತು ಓಲ್ಗಾ ನದಿಗಳ ಸಂಗಮ ದಲ್ಲಿ ಜರುಗುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಸೋನಪುರದ್ದು ಗಂಗಾ ಮತ್ತು ಗಂಡಕಿ (ಅಥವಾ ನಾರಾ ಯಣಿ) ಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಸೋನಪುರವು ಬಿಹಾರದ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಪಾಟಣಾ ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತು ಮೈಲಿನ ಮೇಲಿರುವ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಹಳ್ಳಿ. ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಕೆಲ ಸಾವಿರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಜಾತ್ರೆ ಬಂದಿತೆಂದರೆ ಅದರ ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಮಾವಿನ ತೋಪುಗಳ ಕೆಳಗೆ, ನದೀತೀರದ ಬಯಲು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನರಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ಕೊಡುವ ನಗರವೊಂದು ಒಮ್ಮೆಲೆ ತಲೆ ಎತ್ತುವುದು. ಅವರು ಒಂದೆರಡು ವಾರ ಅಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವರು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದು. ಆನೆ, ದನ, ಕುದುರೆ, ಆಡು, ಕುರಿ,

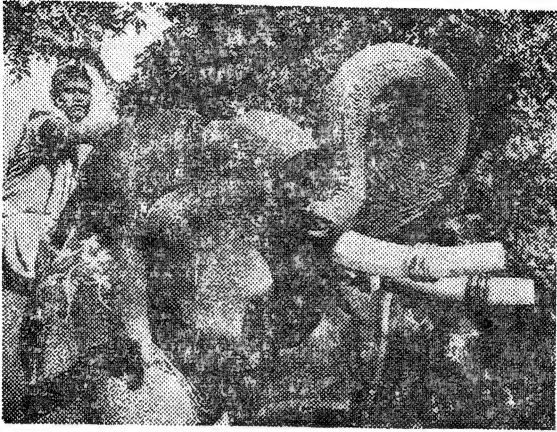

ಪಕ್ಷಿಗಳ ಪೀಟೆ

ಪಕ್ಷಿಗಳು, ವಿವಿಧ ಸರಕುಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಜಾತ್ರೆಗೆ ತಂದವರು ಎಡೆ ಸಿಕ್ಕಲ್ಲಿ ಗುಡಿ-ಗುಡಾರಗಳ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಬಿಡಾರ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಲಕ್ಷಾಂತರ ಜನರು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರಾಗಿ ಬಂದು ಈ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ನಗರದಲ್ಲಿ ಕಿಕ್ಕಿರಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಎಲ್ಲಿ ಪಂಜಾಬ! ಎಲ್ಲಿ ಆಸಾಮ! ಎಲ್ಲಿ ಕಡೆಯಿಂದಲೂ ಉತ್ತಮ ಜಾತಿಯ ದನಕರುಗಳು, ಎಮ್ಮೆ ಕೋಣಗಳು, ಆನೆ ಕುದುರೆಗಳು, ಹಕ್ಕಿ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಸೋನಪುರ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ದನಗಳ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ದಿನಕ್ಕೆ ೩೬ ಪಾಂಡು (೧೨ ಸೇರು) ಹಾಲು ಕರೆಯುವ ಒಂದು ಸಹೀವಾಲ ದನವು ಈ ವರ್ಷದ ಸರಕಾರೀ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಕುದುರೆಗಳಲ್ಲಿ ಸವಾರೀ ಜಾತಿಗಿಂತ ಗಾಡಿ ಎಳೆಯುವ ಜಾತಿಯವೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವವು. ಕುದುರೆಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಬಂದರೂ ಆನೆಗಳೇ ಜಾತ್ರೆಯ ಪ್ರಧಾನ ದೃಶ್ಯವಾಗಿವೆ. ಆನೆ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ದೊಡ್ಡದು. ೪೦-೫೦ ವರ್ಷದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಆನೆ ಸ್ವತಃ ದರ್ಶನೀಯ ಪ್ರಾಣಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಣೆಗೆ ಕೆಂಪು ಬಳಿದು, ದಂತಕ್ಕೆ ತಳತಳಿಸುವ ಉಂಗುರಗಳನ್ನು ತೊಡಿಸಿ, ಬೆನ್ನಿಗೆ ಜೂಲು ಹಾಕಿ, ಕೊರಳಿಗೆ ಸರಗಳನ್ನೂ ಗಂಟೆಗಳನ್ನೂ

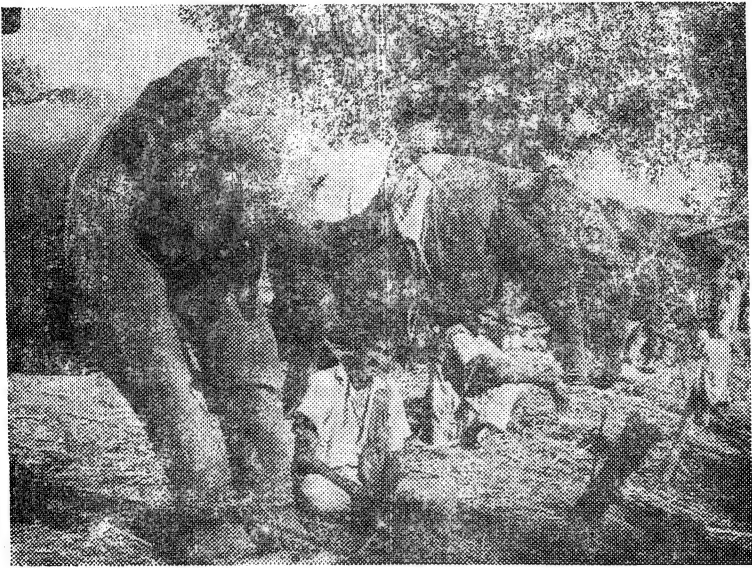
ತೂಗುಬಿಟ್ಟಿರಂತೂ ಅನೆಯ ಭವ್ಯತೆ ಬೇರಾವ ಪ್ರಾಣಿಗೂ ದೊರೆಯಲಾರದು. ಏಕ ತ್ರಿತ ಸ್ನಾಯುಶಕ್ತಿಯ ಮೂರ್ತಿಯಂತಿರುವ ಈ ಪ್ರಾಣಿ ವಿಶ್ರಮಿಸುವಾಗ ನಿಶ್ಚಲ ಕಾಣಿಸಿದರೂ ಅದರ ಬಲಿಷ್ಠ ಸೊಂಡಿಲು ಮಾತ್ರ ಅತ್ಯಂತ ಚಪಲ ಚಂಚಲ ವಾಗಿಯೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ನೂರಾರು ಚಿಕ್ಕ ದೊಡ್ಡ ಮತ್ತು ಹಸುಳೆ ಆನೆಗಳು ಸಾಲಾಗಿ ಸೊಂಡಿಲು ಆಡಿಸುತ್ತ ನಿಂತಿರುವ ದೃಶ್ಯ ಅಪೂರ್ವವಾಗಿದೆ. ಅನು ನದಿಯಲ್ಲಿಳಿದು ನೀರಾಟವಾಡುವುದಂತೂ ಮೋಹಕವೂ ಉತ್ತೇಜಕವೂ ಆದ ನೋಟ.

ಈ ಮಹಾಜಾತ್ರೆಯ ಮೂಲವು ಪುರಾತನ ಕಾಲಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದೆ. ಜಾತ್ರೆ ಇಲ್ಲೇ ಏಕೆ ಕೂಡುತ್ತದೇಂಬುದೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೆಲ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳೇ ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಆರಿಸಲು ಕಾರಣವಾಗಿರುವವೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

ಯಾವಾಗಲೂ ಸ್ನಾನವೆಂಬುದು ಜೈತನ್ಯದಾಯಕವಾದದ್ದು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ತಿಳಿಯಾದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮೊಯುವುದರಿಂದ ದೇಹಾತ್ಮಗಳೆರಡೂ ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅದು ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯವೆಂಬ ಭಾವನೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಿದೆ. ಒಂದ ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ನದಿಗಳು ಸಂಗಮಿಸುವಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಸ್ನಾನ ಪಾವನವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಅಂಧಾಚಾರವೆಂದು ಕೆಲವರು ತೆಗಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವರೇ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ರುವ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ದಿನವೇ ಚರ್ಚು, ಮಸೀದೆ ಅಥವಾ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ರೂಢಿಯನ್ನು ಅಂಧಶ್ರದ್ಧೆಯೆಂದು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಪುಣ್ಯ-ಪಾವಿ ತ್ರ್ಯದ ಭಾವನೆ ಉಂಟಾಗುವುದು ಮಾನಸಿಕ ಅನುಭೂತಿಯಿಂದ. ಸ್ನಾನದಲ್ಲಿ ಏನಿ ಲ್ಲೆಂದರೂ ದೇಹಶುದ್ಧಿಯಾದರೂ ಇದೆ. ಆದರೆ ಇತರ ಆಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಮಾನಸಿಕ ಭಾವನೆಯೇ.

ಸಂಗಮ ಸ್ಥಾನವು ಜಾತ್ರೆಯ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ. ಆದರೆ ಕಾರ್ತಿಕ ಪೂರ್ಣಿಮೆ ದಿನವೇ ಏಕೆ ? ಇಲ್ಲಿ ಪುರಾಣದ ಕಥೆಯೊಂದು ನಮ್ಮ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅಚಿ ದಂಡೆಯ ಕೊನ್ನಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಪುರಾಣಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಗಜೇಂದ್ರ ನೋಕ್ಷದ ಘಟನೆ ನಡೆಯಿತು. ಗಜೇಂದ್ರನಿಗೂ ಮೊಸಳೆಗೂ ಸಾವಿರ ವರುಷಗಳ ಕದನ ನಡೆದು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಕೊನೆಗೆ ಗಜೇಂದ್ರನು ವಿಮೋಚನೆ ಹೊಂದಿದನು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಇದು ಆನೆಗಳಿಗೆ ಮಂಗಲಸ್ಥಾನ. ಅದರಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲಿ ಆನೆಯ ಜಾತ್ರೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಆನೆಯ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಕೊಂಡವ ನಿಗೂ ಕೊಟ್ಟವನಿಗೂ ಶುಭಕರವೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಹರಿಹರನಾಥ ದೇವಾಲಯವು ಈ ಸಂಗಮದ ಇನ್ನೊಂದು ಆಕರ್ಷಣೆ. ಹರಿ ಮೇಲು ಹರ ಮೇಲೆಂಬ ಬಲುಗಾಲದ ಜಗಳವು ಮಧ್ಯ-ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಬಗೆ ಹರಿದು ಈ ದೇವಸ್ಥಾನ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಂತೆ ಕಾಣುವುದು. ಅಲ್ಲಿನ ಗರ್ಭಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಹರ ವಿಗ್ರಹಗಳು ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತಿವೆ. ಅಂದು ಎರಡನ್ನೂ ಯಾತ್ರಿಕರು ಭೇದಭಾವನೆಯಿಲ್ಲದೆ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅಲ್ಲದೆ ಋತುಮಾನವೂ ಆಗ ತುಂಬ ಅನುಕೂಲ. ಮಳೆಗಾಲ ಮುಗಿದಿರುತ್ತದೆ; ಕೊರೆಯುವ ಚಳಿ ಇನ್ನೂ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲಸವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆಕಾಶ ನಿರಭ್ರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕಾರ್ತಿಕ ಪೂರ್ಣಿಮೆಯ ಬೆಳದಿಂಗಳು ಅತ್ಯಾನಂದದಾಯಕವಿರುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿ

ಮಿಂದು, ಹರಿಹರೇಶ್ವರನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ, ಕೆಲವು ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡು ಹೊಸ ಹುರುಪಿನಿಂದ ಮನೆಗೆ ಮರಳಬಾರದೇಕೆ? ಎಂಬೀ ವಿಚಾರ ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಜನರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸುಳಿಯುತ್ತಿರಬೇಕು.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜಾತ್ರೆಗಳು ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶ ಸಾಧನಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಮೂಲ ಕಾರಣ ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದು ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರ. ದೂರದೂರದ ಬಂಧು ಬಾಂಧವ ಮಿತ್ರರನ್ನು ಕಾಣಲು, ಸುಖ ದುಃಖಗಳ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡಿಕೊಳ್ಳಲು, ಸರಕುಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ಮಾರಲು ಅವು ಉತ್ತಮ ಸಂಧಿಗಳು; ಕಲೆ-ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ, ಕುಸ್ತಿ, ಡೊಂಬರಾಟಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನದ ಅವಸರಗಳು; ಮನೋರಂಜನೆಯ ಸಂದರ್ಭಗಳು.

ಈ ಕೆಲ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಈ ಜಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಸರಕಾರವು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ವರುಷ ಎಷ್ಟು ವಿಶೇಷ ರೇಲುಗಾಡಿಗಳು ಎಂಬತ್ತೆರಡು ಸಾವಿರ ಜನರನ್ನು ಜಾತ್ರೆಗೆ ತಂದವು. ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಇದು ಬಹಳ ಹೆಚ್ಚು. ಆದರೆ ಜನರು ಡೋಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಿಂದಲೂ ಬರುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು. ಕಳೆದ ಕೆಲವರ್ಷಗಳಿಂದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆರೋಗ್ಯ, ಶುಚಿತ್ವ, ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಸೌಕರ್ಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲಾಗಿದೆ; ಸರಕಾರವು ಕೃಷಿ, ಆರೋಗ್ಯ, ಕೈಗಾರಿಕೆ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿತ್ತು.

ದುರ್ದೈವದಿಂದ, ಕಳೆದ ಮೂವತ್ತು ವರುಷಗಳಿಂದ ಸೋಸಪುರ ಜಾತ್ರೆ ಅವನತಿ ಹೊಂದುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ವರ್ಷ ಪಾರ್ಥಿವೆಯ ದಿನ ಎರಡು ಲಕ್ಷ ಯಾತ್ರಿಕರು ಕೂಡಿರಬಹುದು. ೩೫೦-೪೦೦ ಅನೆಗಳು ಬಂದಿದ್ದವು. ಆದರೆ ದನಕರುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ನಲವತ್ತಾರು ಸಾವಿರದಷ್ಟಿತ್ತು. ಕುದುರೆಗಳು ಒಂದು ಸಾವಿರವಿರಬಹುದು. ಆಡು-ಕುರಿಗಳಿಗೆ ಲೆಕ್ಕವೇ ಇಲ್ಲ. ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಬಂದ ಹಕ್ಕಿಗಳ ಜಾತಿಗಳು ಕಲ್ಪನಾತೀತವಾಗಿದ್ದವು. ಒಂದಂಗುಲ ಗುಬ್ಬಿಗಳಿಂದ ಹದ್ದು ನವಿಲುಗಳ ವರೆಗೆ ಅಸಂಖ್ಯ ಹಕ್ಕಿಗಳಿದ್ದವು. ಐದಾರು ಒಂಟಿಗಳೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

ಇಂಥ ಜಾತ್ರೆಗಳ ಆಕರ್ಷಣೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಮತ್ತು ಹಳ್ಳಿಗರ ಉತ್ಸಾಹ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಜ್ಞಾನ ಭಾಂಡಾರವನ್ನೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಲು ಅವುಗಳನ್ನು ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಘಟನೆಯ ಕಡೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷ್ಯಕೊಡುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಸಮಾಜೋದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಇವು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸಿದ್ಧ ಸಾಧನಗಳಾಗಿವೆ. ಬಿಹಾರವೊಂದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ೮೫ ಜಾತ್ರೆಗಳು ಜರುಗುವವು. ಇತರ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಷ್ಟೇ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಜಾತ್ರೆಗಳು ಆಗುತ್ತಿರಬಹುದು.

ಜಾತ್ರೆಗಳ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲು ಹಲವು ಉಪಾಯಗಳಿವೆ. ನಗರದ ಸುಶಿಕ್ಷಿತರೂ ಸರಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ನೈಜ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು

ವಹಿಸಬೇಕು. ಅವು ಅಂಧಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದ ಜನಜಂಗುಳಿಯ ಕೂಟವೆಂದು ಕಡೆಗಣಿಸುವುದು ಸಲ್ಲದು. ಶುಚಿತ್ವ, ಸೌಕರ್ಯ, ಪ್ರಯಾಣದ ಅನುಕೂಲತೆಗಳು ಮತ್ತು ನಿಜವಾದ ಪ್ರಯೋಜನಗಳ ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆ ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶವುಂಟು. ಮೂರನೆಯದಾಗಿ ಕಲೆ-ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಸ್ಪರ್ಧೆ, ಆಟಪಾಟಗಳು ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಈ ಜಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಹೆಚ್ಚು ಆಸ್ಥೆಯನ್ನೂ ಹುರುಪನ್ನೂ ಕುದುರಿಸಬಹುದು. ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಶಾಲೆಯ ಹುಡುಗರನ್ನೂ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅವರಿಗೆ ವಿವಿಧ ವಸ್ತುಗಳ ಮೂಲಕ ಜ್ಞಾನ ಕೊಡುವುದು ಅಲ್ಲಿ ಸುಲಭ. ನಾವು ಈ ರೀತಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ಹೊಸ ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳೂ ತಾನಾಗಿ ಹೊಳೆಯಬಹುದು. ಜಾತ್ರೆಗಳಿಗೆ ತೆರೆಗಣ್ಣಿನಿಂದ ಹೋದರೆ ಅದೇ ಒಂದು ಶಿಕ್ಷಣವಾಗುವುದೆಂಬಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

—ರಂಗನಾಥ ದಿನಾಕರ.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು:—

- (೧) ಸೋನಪುರ ಜಾತ್ರೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೇನು ?
- (೨) ಜಾತ್ರೆಯನ್ನು ಜರುಗಿಸಲು ಸೋನಪುರದಲ್ಲಿರುವ ಅನುಕೂಲತೆಗಳಾವು ?
- (೩) ಆನೆಯ ಜಾತ್ರೆಯು ಸೋನಪುರದಲ್ಲಿಯೇ ಜರುಗಲು ಕಾರಣವೇನು ?
- (೪) ಆನೆಯನ್ನುಳಿದು ಈ ಜಾತ್ರೆಗೆ ಬರುವ ಅಕರ್ಷಕ ವಸ್ತುಗಳಾವು ?
- (೫) ಸಮಾಜೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಾತ್ರೆಗಳ ನೆರವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ರೀತಿಯಾವುದು ?
- (೬) ಜಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಅಕರ್ಷಕವಾಗುವಂತೆ ಹೇಗೆ ಸಂಘಟಿಸಬೇಕು ?
- (೭) ನಮ್ಮ ಜಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿಯ ಕುಂದು ಕೊರತೆಗಳಾವವು ? ಅವುಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ?

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ:—

- (೧) ಎಲ್ಲಿ ಪಂಜಾಬ ! ಎಲ್ಲಿ ಆಸಾಮ ! ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ 'ಎಲ್ಲಿ' ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ದ್ವಿರುಕ್ತಿಯ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು ?
- (೨) ಚಳಿ, ಬಿಸಿಲು, ಮಳೆ — ಇವುಗಳ ಹೆಚ್ಚಳವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಕೆಲವು ವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
- (೩) ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜಾತ್ರೆಗಳು ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶದ ಸಾಧನಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಶಬ್ದವಿಚಾರ:—

- (೧) ಅವನತಿ, ಕೊಳ್ಳು, ಪವಿತ್ರ, ಆಸ್ಥೆ, ಅಂಧಶ್ರದ್ಧೆ — ಇವುಗಳ ಮಾರು ನುಡಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
- (೨) ಜನರು ಕೂಡಿದ್ದಾರೆ, ನೆರೆದಿದ್ದಾರೆ, ಕಿಕ್ಕಿರಿದಿದ್ದಾರೆ — ಇವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅರ್ಥ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
- (೩) ತೆರೆಗಣ್ಣು, ಗರ್ಭದಲ್ಲಡಗು, ದರ್ಶನೀಯ, ಕುದುರಿಸು — ಇವುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

ನಾಕ್ ಶಿಕ್ಷಣ :—

ಜನರಿಗೆ ಜಾತ್ರೆಯ ಮಹತ್ತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಹೇಳುವ ಒಂದು ಭಾಷಣಮಾಡಿರಿ.

ಚರ್ಚೆ :—

ಜಾತ್ರೆಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಅಂಧಶ್ರದ್ಧೆಯು ಚೆಳೆಯುತ್ತದೆ.

ಬರೆಹ :—

ಸಂಗೀತ, ನಾಟಕ, ಚೈಲಾಟ — ಇವುಗಳ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಜಾತ್ರೆಗಳು ನೆರವಾಗುವ ಬಗೆಯನ್ನು ಕುರಿತುಬರೆಯಿರಿ.

೨೬. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಹಳ್ಳಿ

[ಹಳ್ಳಿಗಳ ಸುಧಾರಣೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಸ್ವಲ್ಪ ಪರಿಚಯವೂ ಉಪಯುಕ್ತವೆನಿಸದಿರಲಾರದು.]

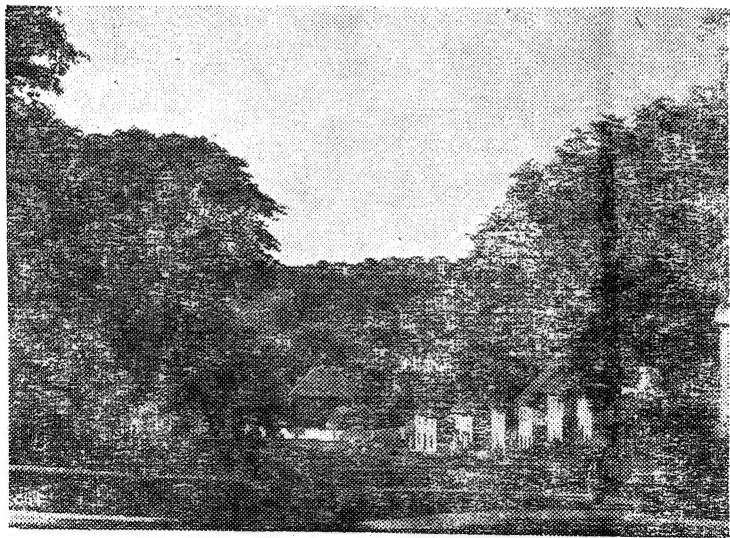
ಸವ್ವಂಬರ ತಿಂಗಳ ಕೊನೆ. ಬಿಸಿಲುಗಾಲ ಕಳೆದು ಚಳಿಗಾಲ ಅದೇ ಇಣಕುತ್ತಿದೆ. ಒಂದು ಸಂಜೆ ಅಗ್ನಿ ಸ್ಥಿಪ್ತಿಯ ಮುಂದೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಗ ಎಷ್ಟೋ ವಿಚಾರಗಳು ಬಂದು ತನ್ನ ತಾನೇ ಮಾಯವಾಗುತ್ತಿದ್ದುವು. ಈ ಅಗ್ನಿ ಸ್ಥಿಪ್ತಿಗೆ ಎದುರು ತಾಸುಗಳು ಹೇಗೆ ಕಳೆದವೋ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಬಂದು ಸುಳಿದುಹೋದ ವಿಚಾರವೊಂದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಎಂದರೆ ಇದೆಯಾದರೂ ಎಲ್ಲಿ ಎಂಬುದೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ. ಲಂಡನ್ನಿನ ಪಿಕ್‌ಡಲಿ ಸರ್ಕಸ್ ಎಂದರೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಅಲ್ಲ. ಇಲ್ಲವೆ ಸ್ಯಾಟಲಂಡ್, ವೇಲ್ಸ್, ಅಥವಾ ಉತ್ತರ ಅಯರ್‌ಲೆಂಡ್‌ಗಳಂತೂ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿಯೂ ಅಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ನೋಡಲು ಬಂದ ಪ್ರವಾಸಿಕನು, ಮತ್ತಿನ್ನೆಲ್ಲಿ ಹೋಗದಿದ್ದರೂ ಪಿಕ್‌ಡಲಿಗೆ ಹೋಗಿಯೇ ಹೋಗುವನು. ಪಿಕ್‌ಡಲಿ ಸರ್ಕಸ್ ಎಂದರೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಸಮಾಜದ ಒಂದು ಚಿತ್ರ. ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಕೆಳಗೆ ನೀವು ಅಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಕುದುರೆ ಗಾಡಿಗಳನ್ನು ಸಿರಿವಂತ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಟೊಪ್ಪಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾದ ಗರಿಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದ್ದಿತು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಜನರನ್ನು ನೀವು ಮೇಲ್ವರಗತಿಯವರು, ಕೆಳತರಗತಿಯವರು, ಅಸ್ತಿವಂತರು, ಬಡವರು, ಪಟ್ಟಣಿಗರು, ಹಳ್ಳಿಗರು ಎಂದು ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದಾಗಿದ್ದಿತು. ಅವರವರ ಕೆಲಸಗಳಂತೆ ಉಡುಗೆ-ತೊಡಿಗೆ, ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅವರಿಗೆ ಮಾನ ಮರ್ಯಾದೆ, ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಇಂದು ಆ ಚಿತ್ರ ಬದಲಾಗಿದೆ. ಇಂದು ಕಾಣುವ ಜನಗಳಲ್ಲಿ ಬರಿ ಮೂವರನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಅವರಿಂದರೆ ಪೋಲೀಸ್ ಗಣ, ವೇಷದಲ್ಲಿದ್ದ ಸೈನಿಕ ದಳದವರು, ಮತ್ತು ನಾಗರಿಕರು.

ಎಲ್ಲರೂ ರಾಷ್ಟ್ರಸೇವಕರು. ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಟ್ಟ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯ ಹಣದಂತೆ ಗುಪ್ತವಾಗಿರುವುದು. ಇಂದು ಪಿಕೆಡಲಿಯಲ್ಲಿ ಉಳ್ಳವರನ್ನು ಇಲ್ಲದವರಿಂದ, ಊರ ವರನ್ನು ಹಳ್ಳಿಯವರಿಂದ, ರಜೆಯ ದಿನವನ್ನು ಕೆಲಸದ ದಿನದಿಂದ, ಅದೇಕೆ, ಹುಡು ಗರನ್ನು ಹುಡುಗಿಯರಿಂದ ಬೇರ್ವಡಿಸಿ ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ !

ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಓದಿದರೆ, ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಸಮಾಜ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವಂತೆಯೇ ಇದ್ದಿತು. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಜಮೀನುದಾರರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಕಾರಭಾರ. ೧೮೯೦ ರ ವರೆಗೆ ಹಳ್ಳಿಗನಿಗೆ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕಿರಲಿಲ್ಲ. ೧೯೨೦ ರ ವರೆಗೆ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮತ ಕೊಡುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈಗ ಅದೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ, ವಿಚಾರದಿಂದ ಬದಲಾಗಿರುವುದು.

ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಪಟ್ಟಣ ಮತ್ತು ಕಾರಖಾನೆಗಳ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗಿಂತ ಇಲ್ಲಿಯ ಹಳ್ಳಿಗಳು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅಂದವಾಗಿರುವವು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಳ್ಳಿಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿಯೇ ನೋಡಿ ನಲಿಯಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಸ್ವಚ್ಛತೆ, ಮನೆಗಳಲ್ಲಿಯ ಚೊಕ್ಕಟ, ಅವರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕುವ ಅನುಕೂಲತೆಗಳಿಂದ ಹಳ್ಳಿಯ ಜೀವನ

ಮಿಲ್ವನ್ ಆಬ್ಬಾಸ್ ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿಯ ದೃಶ್ಯ.

ಸುಖಕರವಾಗಿರುವುದು. ಎಳೆಂಟು ನೂರು ಜನರಿರುವ ಚಿಕ್ಕ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿದ್ಯುತ್ ಪೂರೈಕೆ, ಸಾಕಷ್ಟು ನೀರಿನ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ದೊರೆಯುವುದರಿಂದ ದಿನದ ಕೆಲಸ ಹಗುರಾಗಿದೆ. ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲಿನ ಮನೆಯಿದ್ದರೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಂಚಿನ ಮನೆಗಳೂ ಕಾಣುವವು. ಅಲ್ಲಿ ಬರಿ ಒಕ್ಕಲತನವೇ ಎಂದೂ ಮುಖ್ಯ ಬೇಸಾಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ನೇಕಾರಿಕೆ, ಕಮ್ಮಾರಿಕೆ, ಚಿನಿವಾಲಿಕೆ ಪ್ರತಿ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ

ಇದ್ದುವು. ಆದರೆ ಇಂದು ದೊಡ್ಡ ಗಿರಣಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿದೆ ಈ ಕೆಲಸ. ಶಾಸ್ತ್ರವು ನಮ್ಮ ಬದುಕನ್ನೇ ಬದಲಾಯಿಸಿದೆ. ಭೌತಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಾದ ಮಾರ್ಪಾಡಿನ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಮತ್ತು ವಿಶ್ರಾಂತಿ, ನಮ್ಮ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳ ಕಲ್ಪನೆ

ಮಾರಿಸ್ ಕುಣಿತ ಎಂಬ (ಹಳ್ಳಿಯ) ನೃತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಲು ಎಲ್ಲ ದೇಶದ ಜನರು ಬರುವರು

ಇಂದು ಬೇರೆಯಾಗಿದೆ. ಅದರಿಂದಲೇ ಇಂದಿನದನ್ನು ಕೆಲಸಾರೆ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಯುಗ ವೆಂದು ಕರೆಯುವರು. ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಶೋಧಗಳ ಉಪಯೋಗ ಮಾಡದಿರುವ ಉದ್ಯಮವೇ ಇಂದು ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ. ಇಂದಿನ ಒಕ್ಕಲತನ ಪೆಟ್ರೋಲ ಯಂತ್ರಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬದಲಾಗಿರುವದು. ಟ್ರಾಕ್ಟರುಗಳು, ಜೋಡೆತ್ತಿ ಗಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಪಾಲು ಕೆಲಸವನ್ನು ಬೇಗ ಮತ್ತು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಡುವವು. ಅದರಿಂದ ಇಂದಿನ ಒಕ್ಕಲಿಗನಿಗೆ ಯಂತ್ರ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಪರಿಚಯ ಚೆನ್ನಾಗಿರುವುದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಕಳೆದ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಲೀಟಿಗನೆಂಬ ಜರ್ಮನ್ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನು ರಸಾಯನ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಒಕ್ಕಲತನಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಒಕ್ಕಲಿಗನಿಗೆ ಬೀಜ ಮೊಳೆಯುವುದರ ಕಾರಣವೇನು, ಅದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಗೊಬ್ಬರಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ, ಭೂಮಿಗೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಏಕೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಕೊಡಬೇಕಾಗುವದು ಇವೇ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಜ್ಞಾನವಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲವೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆ ಬರುವುದೆಂದಿಷ್ಟೇ ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ಒಂದು ಸಲ ಹದಿನಾಲ್ಕನೇ ಬೆಳೆ ಬಂದರೆ

ಮತ್ತೊಂದು ಸಲ ಎರಡೇ ಆಣೆ ! ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಭೂಮಿ ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಇರುವ ವರೆಗೆ ಯಾವ ಯೋಚನೆಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ೧೯ನೆಯ ಶತಮಾನದ ರಸಾಯನ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನು ಒಳ್ಳೆಯ ಬೆಳೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಸಸ್ಯಗಳಿಗೆ ಅವುಗಳ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಪೊಟಾಷ್ ಫಾಸ್ಫೇಟ್ ಮತ್ತು ನೈಟ್ರೇಟ್‌ಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆಯೆಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಬೇರುಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ (ಉದಾ: ಗೆಣಸು ಬಟಾಟೆ) ಪೊಟಾಷ್, ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲಗಳಿಗೆ ಫಾಸ್ಫೇಟ್ ಮತ್ತು ಕಾಯಿಪಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ನೈಟ್ರೇಟ್ ಗೊಬ್ಬರಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ. ಯುದ್ಧಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಆಹಾರ ಪೂರೈಕೆ ೩ ದಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ೧೯೪೫ ರ ತರುವಾಯ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನೆಲ್ಲ

ಕೃಷಿವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕೆಲಸ

ಸಾಗುವಾಡಿ, ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿದುದರಿಂದ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಇಂದು ೩ ದಷ್ಟು ಆಹಾರ ದೊರೆಯುತ್ತಿದೆ. ಇದರ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಒಕ್ಕಲತನದಲ್ಲಿ ಯಂತ್ರಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಉಪಯೋಗ, ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಸರಿಯಾದ ಕೃತ್ರಿಮ ಗೊಬ್ಬರಗಳ ಪೂರೈಕೆ, ಮೈರನ್ನು ಕ್ರಿಮಿ ಕೀಟಕಗಳಿಂದ ಕಾಪಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಕೀಟನಾಶಕಗಳ ಉಪಯೋಗ ಇಂತಿವೆಲ್ಲವು ರೈತನಿಗೆ ಸರಕಾರವು ಒದಗಿಸಿದ ಸೌಕರ್ಯವೇ ಆಗಿದೆ. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ರೋಥಾಮಸ್ಸೆಡ್ ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಯು ಒಕ್ಕಲತನಕ್ಕೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಸಂಶೋಧನಕ್ಕಾಗಿ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಸಂಶೋಧನದ ಲಾಭ ಪಡೆದು ಅಲ್ಲಿಯ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ೧೮೪೫ರಿಂದ ಇಂದಿನ ವರೆಗೆ ಪ್ರತಿವರುಷ ತನ್ನದೆ ಗೋದಿಯನ್ನು ಬೆಳೆ ಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ ಒಕ್ಕಲಿಗನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಚಿಕ್ಕ ದೊಡ್ಡ ಹಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸುವ ಒಳ್ಳೆಯ ದಾರಿಗಳಿವೆ. ಇಂತಹ ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡುವುದು ಬಹಳೇ ಸುಖಕರವೆನಿಸುವುದು. ಈ ಮಾರ್ಗಗಳು ತನ್ನ ತಾನೇ ಆಗಿಲ್ಲ. ಹೊಸ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಹಾಕುವುದು, ಅದನ್ನು ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರಿಸುವುದರ ದೊಡ್ಡ ಭಾರವು ಸರಕಾರದ ಮೇಲಿರುವುದು. ಯುದ್ಧಪೂರ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಕುದುರೆಯ ಬಂಡಿ ಹೋಗಿ ಹಳ್ಳಿಗನ ಹತ್ತಿರ ಈಗ ಮೋಟರಿರುವದು. ಅದರಿಂದ ಅವನು ವೇಳೆ ದೊರೆತೊಡನೆ ಸಮೀಪದ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಸಿನೇಮಾ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆಂದು, ವಿಶೇಷ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆಂದು ಬರುವನು. ಮೋಟರಿಲ್ಲದವರು ಸುಲಭವಾಗಿ ಉಗಿಬಂಡಿಯಿಂದಲೂ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಬಹುದು. ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ವಿಧವಿಧವಾದ ಸಂಘಗಳಿರುವವು. ಬಿಸಿಲುಗಾಲದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಕೆಟ್, ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಫುಟಬಾಲ್ ಆಟಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಆಡುವರು.

ಇಲ್ಲಿಯ ಹಳ್ಳಿಗರು ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯಂತೆಯೇ ಅಶಿಕ್ಷಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಸಾರಕ್ಕಾಗಿ ಹೊಸ ಸಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದಾಗ ಬಾಗಿಲ ಮೇಲೆ ಬರೆದರು. “ಪುಕ್ಕಟೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯಬಯಸುವವರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಈ ಶಾಲೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಬೇಕು. ಕಾಸನ್ನೂ ಕೊಡದೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಬೇಡಾದವರು ನಮಗೆ ಹಣ ಸಹಾಯ ಕೊಡಬಹುದು.” ಆದರೆ ಇಂದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಸಾಲೆಗೆ ಹೋಗಲೇಬೇಕೆಂಬ ಒತ್ತಾಯವಿರುವದು. ಆ ಹಳ್ಳಿಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಂಟಿ ಕೌನ್ಸಿಲಿನ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಈ ಸಾಲೆಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರುವದು. ಇಲ್ಲಿ ಬಡತನ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ತರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂದು ಕಾಂಟಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿವೇತನ ದೊರೆತರೆ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ವರೆಗಿನ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಅನುಕೂಲತೆಯಿರುವದು. ಒಕ್ಕಲತನದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದವರು ತಿರುಗಿ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸರಕಾರವು ಸದಾ ಬಯಸುವದು. ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದೊಡನೆ ತಿರುಗಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನಾಸವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸಾಗುವುದಿಲ್ಲೆಂಬದರ ಅನುಭವ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. ಆದರೂ ಸುಶಿಕ್ಷಿತರಾದ ತರುಣರಿಂದಲೇ ಅವರ ಈ ಹೊಲಗಳು, ಹಳ್ಳಿಗಳು ಉರ್ಜಿತವಾಗಿವೆ. ಅದಲ್ಲದೆ ಜರ್ಮನಿ ಅಮೇರಿಕೆಗಳೊಡನೆ ವ್ಯಾಪಾರದ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾದರೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿರುವದೆಂಬುದನ್ನು ಆಂಗ್ಲರು ಮರೆತಿಲ್ಲ.

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಿಲ್ಲೆಗೊಂದು ಶಾಯರ ಅಥವಾ ಕಾಂಟಿ ಕೌನ್ಸಿಲ ಇರುವುದು. ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೌನ್ಸಿಲುಗಳಿಂದ ಆರಿಸಿಬಂದ ಕೆಲ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಇವನ್ನು ನಡೆಸುವರು. ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ, ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ, ಪ್ರೌಢ ಶಿಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಇವರು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಹಳ್ಳಿಯ ಸುಧಾರಣೆ, ವಾಚನಾಲಯ, ಹೆದ್ದಾರಿ, ಪೋಲೀಸಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಆರೋಗ್ಯ, ಅಗ್ನಿ

ನಾಶಕ ಯಂತ್ರಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಇವರೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಕಳೆದ ಸಮಾಜ ವಾದಿ ಸರಕಾರದಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಆರೋಗ್ಯದ ಸುಧಾರಣೆ ಶಲ್ಯಾಫಿನೀಯವಾಗಿದೆ. ದೇಶದಲ್ಲಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ನಾಗರಿಕನು ಸ್ವಲ್ಪ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯರ ಸಲಹೆ ಮತ್ತು ಔಷಧಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲ ಸೌಕರ್ಯಗಳಿಂದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ನಿರಾಶೆಯು ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಸುಮಾರು ಮೂರು, ನಾಲ್ಕು ನೂರು ವಸತಿಯುಳ್ಳ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೌನ್ಸಿಲೋರನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಆರಿಸಿ ಬಂದ ಎಂಟು ಹತ್ತು ಸದಸ್ಯರ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವೆಯ ಆಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತನದ ಮೇಲೆಯೇ ಆ ಹಳ್ಳಿಯ ಪ್ರಗತಿ ಅವಲಂಬಿಸಿರುವುದು. ಹಳ್ಳಿಯ ಆಟದ ಬೈಲು, ಉದ್ಯಾನಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಉದಾರ ಆಶ್ರಯದ ಒಬ್ಬಬ್ಬ ನಾಗರಿಕರನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಅಂಚೆಯ ಆಫೀಸು, ಹೊಸದಾರಿಗಳ ಯೋಜನೆ, ಹೊಸ ಕಟ್ಟಡಗಳ ಅನುಕೂಲತೆ ಮುಂತಾದ ನೂರಾರು ಕೆಲಸಗಳಿಗಾಗಿ ಕೌಂಟಿ ಕೌನ್ಸಿಲಿನ ಸಹಾಯ ಬೇಗ ದೊರೆಯುವಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಸದಸ್ಯರು ಪ್ರಯತ್ನಪಡುವರು.

ಇಲ್ಲಿಯ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ನಾಗರಿಕನು ೧೫ ವರುಷಗಳಾಗುವ ವರೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುವ ಒತ್ತಾಯವಿರುವುದು. ಈ ಶಿಕ್ಷಣವು ಪುಕ್ಕಟೆ ದೊರೆಯುವುದು. ಈ ವರೆಗಿನ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರಗತಿ ಕಂಡು ಬಂದದ್ದಾದರೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಕೌಂಟಿಯಿಂದಾಗಲಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರದಿಂದಾಗಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೂ ಅನುಕೂಲತೆ ದೊರೆಯುವುದು. ೧೮ರಿಂದ ೨೬ ವರುಷಗಳು ಮುಗಿಯುವ ಮೊದಲು ಎರಡು ವರುಷಗಳ ವರೆಗೆ ಪ್ರತಿ ಆಂಗ್ಲ ನಾಗರಿಕನೂ ಸರಕಾರದ ಸೈನ್ಯ ಪಡೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗಲೇಬೇಕಾಗುವುದು.

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ತರುಣ ಪೀಳಿಗೆ ತೋರುವಷ್ಟು ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಶ್ರದ್ಧೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಯುದ್ಧಪೂರ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಚರ್ಚಿನಲ್ಲಿಯ ಅನಾಸ್ಥೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಯಾಂತ್ರಿಕ ಯುಗದಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಸರ್ವತೋಮಯ ಏಳಿಗೆಯಾಗುವದೆಂದು ಇವತ್ತು ವರುಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಉತ್ಸಾಹ, ಶ್ರದ್ಧೆ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇಂದು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ೧೯ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಪಾದ್ರಿಗೂ ಚರ್ಚಿಗೂ ಇದ್ದ ಮಹತ್ವವು ಇನ್ನು ಎಂದಾದರೂ ಬಂದೀತೆಂದು ನಂಬುವುದು ಕಠಿಣವಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಹಳ್ಳಿಯ ಶಿಕ್ಷಣ, ಆರೋಗ್ಯ, ನ್ಯಾಯ ಮುಂತಾದ ಬಗೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹೊಣೆ ಇಂದು ಚರ್ಚಿನ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೆಳೆದಿರುವುದರಿಂದ ಮಠಗಳ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿತ್ವಕ್ಕೆ ಯಾವ ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿಚಾರಿಯೂ ತಲೆಬಾಗಿ ಶರಣುಹೋಗಲಾರನು.

ಯಾವ ಹಳ್ಳಿಯ ಚಿತ್ರವೂ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಗೃಹ ಇಲ್ಲದೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಲಾರದು. ಇನ್ ಎಂದು ಇದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು. ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಆಂಗ್ಲನಿಂದ ಅವನ ತಿಂಡಿ-

ಮಹಿಳಾ ಮಂಡಳದ ಪ್ರದರ್ಶನದ ದೃಶ್ಯ

ಹಳ್ಳಿಯ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಗೃಹ. (ಇನ್)

ಈ ಮಂಡಳದ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಜ್ಞಾನ ಮಾಡಿ ಕೊಡುವ ಅನುಕೂಲತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ತಿಂಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಬಾರಿ ಯಾದರೂ ಎಲ್ಲ ಸದಸ್ಯರು ಒಂದೆಡೆಗೆ ಸೇರುವರು. ವಾಕಶಾಸ್ತ್ರ ಹೊಲಿಗೆ, ಕೈಗೆಲಸ ನೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಲಿಸುವರು. ಇಲ್ಲಿ ಕಲಿತ ಮೇರೆಗೆ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಹಿತ್ತಲಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಹಲವು ವಸ್ತುಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವರು.

ತೀರ್ಥ, ಬೀಡಿ, ಮತ್ತು ಕೊನೆಯದಾಗಿ 'ಪುಟಬಾಲ ಪೋಲನ್ನು' ಕಸಿದುಕೊಂಡರೆ ಬಹಳೇ ಕಷ್ಟದ ಕಾಲ ಬಂದೀತು ಎಂದು ನಗೆಯಾಗಿ ಆ ಜನ ಹೇಳುವರು.

ಹಳ್ಳಿಯ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಗೃಹಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ಲಬ್ಬುಗಳಂತಿವೆ. ಸರ್ವ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಆಂಗ್ಲರು ಮಾತಾಳಿಗಳಲ್ಲವೆಂದು ಅವರ ಖ್ಯಾತಿಯಿದ್ದರೂ ಈ ಕೂಟಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ನಾಲಗೆಯ ಹರಿತ, ನಲಿದಾಟ ನೋಡಬೇಕು. ಆದರೂ ಪ್ರೇಂಚ ಜನರ ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ತೋರುವ ವಿಚಾರ ಭಾವನೆಗಳ ಆವೇಶ, ಓಘವು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬದು ಮಾತ್ರ ನಿಜ. ಈ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಮಂದಿರವೇ ಅವರ ಸಭಾರಂಗ; ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟು; ಕ್ರೀಡಾರಂಗ ಎಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿಯೇ !

ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷ ವಂಗಡಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೇ ಮತಭೇದಗಳಿದ್ದರೂ ಏನೇ ವಿರೋಧವಿದ್ದರೂ ಅವರ ಅರಸು ಮನೆತನ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಹೊಂದಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ ಅರಸು ಮನೆತನವು ಬ್ರಿಟಿಶರ ನಿನ್ನೆ ಮತ್ತು ಇಂದನ್ನು, ಹಳೆ ಮತ್ತು ಹೊಸತನ್ನು ಹಿತವಾಗಿ ಮಿತವಾಗಿ ಮಿಶ್ರಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವರದೇ ಆದ ಬಾಳನ್ನು ಹದಗೊಳಿಸಿ ಕೊಂಬ ಜಾಣತನದ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

-ಬಲ್ಲಾಳ ಜೋಶಿ.

೨ಭ್ಯಸನಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು :—

- (೧) ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಒಕ್ಕಲತನದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇನು ?
- (೨) ನಮ್ಮ ರೈತನು ಇಂಗ್ಲೀಷ ರೈತನಂತೆ ಆಗಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ಆತನಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕಾಗುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಯಾವವು ?
- (೩) ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಭೇದವೇನು ?

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ :—

ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಕರಿಸಿ.

- (೧) ಅವರವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಟ್ಟ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯ ಹಣದಂತೆ ಗುಪ್ತವಾಗಿರುವದು.
- (೨) ಆಧುನಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರವು ನವ ಬದುಕನ್ನೇ ಬದಲಾಯಿಸಿದೆ.
- (೩) ಹೊಸತು ಮತ್ತು ಹಳತನ್ನು ಹಿತವಾಗಿ ಮಿತವಾಗಿ ಮಿಶ್ರಣಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ, ಬಾಳನ್ನು ಹದಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಜಾಣತನವು ಇವರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಶಬ್ದ ವಿಚಾರ :—

- (೧) ಹೊಸ + ಆಡಿಕೆ; ಒಳ + ಒಕ್ಕಲು; ಅದರಿಂದ + ಏ; ಕಾಡು + ಕಿಚ್ಚು; ಇನಿದು + ಮಾವು — ಇವುಗಳನ್ನು ಸಂಧಿ ಮಾಡಿ ಬರೆಯಿರಿ.
- (೨) ನಾಗರಿಕ — ಇದರಂತೆ, ಇಕ ಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಐದು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು

ವಾಕ್ ಶಿಕ್ಷಣ :—

ವೇಷ ಮತ್ತು ಅಭಿನಯದಿಂದ ಐವತ್ತು ವರುಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಮತ್ತು ಇಂದಿನ ವೇಷ ಮತ್ತು ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿರಿ.

ಚರ್ಚೆ—

- (೧) ಇಂಗ್ಲೆಂಡದಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಸೈನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ, ಒತ್ತಾಯದ ಶಿಕ್ಷಣವಾಗಬೇಕೆ ?
- (೨) ಕೃತ್ರಿಮ ಗೊಬ್ಬರ ಮತ್ತು ಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಒಕ್ಕಲಿತನದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವದು ಯುಕ್ತವೇ ?

ಬರೆಹ:—

ಹಿಂದುಸ್ತಾನದಲ್ಲಿ ಜಾಗತಿಕ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಸಮಾನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಆಧುನಿಕ ಯಂತ್ರೋಪಕರಣಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

೨೭ ಭಾಷಾಶೈಲಿ

[ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕ ಗುಣಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಭಾಷಾಶೈಲಿಯ ವಿವಿಧ ಮಾದರಿಯ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಪಾಠಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಬಂದಿವೆ. ಶೈಲಿಯ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಪಾಠಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದ ಆ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ವಿಸ್ತಾರ ಭಯದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೇಳಿಲ್ಲ.]

ಭಾಷೆ ಎಂದರೇನು ? ಮರಗಳು ಎಂದರೇನು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಉತ್ತರವೂ ಅದುವೆ ಭಾಷೆಯೆಂದರೂ. ತೆಂಗಿನ ಮರವುಂಟು, ಮಾವಿನ ಮರವುಂಟು. ಆದರೆ ಬರಿಯ 'ಮರ' ಎಂದರೆ ಏನು, ಅದು ಎಲ್ಲಿದೆ, ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟ. ಹಲಸು, ತೇಗು, ಜಾಲಿ, ಬಕುಲಾದಿ ಮರಗಳನ್ನು ತಟ್ಟಿ ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಲು ಶಕ್ಯವಿದೆ. ಆದರೆ 'ಮರ' ಎಂಬುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದಲೇ ಗ್ರಹಿಸಿ ಅರಿಯಬೇಕಾದುದು ಅಗತ್ಯ. ಇದರಂತೆಯೇ ಭಾಷೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಲ್ಲದೆ ಅದನ್ನು ಮಾತಿನಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ತೋರಿಸಲಿಕ್ಕಾಗದು. ಬಸವಣ್ಣನ ಮಾತು, ಭೀಮನ ಮಾತು, ಗೌರಿಯ ಮಾತು, ಶರೀಫನ ಮಾತು—ಹೀಗೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಆಡುವ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಲು ಶಕ್ಯವಿದೆಯೆ ಹೊರತು, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಡುವ ಮಾತನ್ನುಳಿದ ಭಾಷೆಯೆಂಬುದು ಭಾವನಾಲೋಕದ ಒಂದು ವಸ್ತುವು. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರವಂಚದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಅಸ್ತಿತ್ವವಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಭಾಷೆಯೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಸಾಧಿಸುವುದು ತಿಳಿಗೇಡಿತನದ ಸಾಹಸವೇ ಸರಿ. ತೇಗು, ತೆಂಗು, ಜಾಲಿ, ಆಲ, ಹಲಸು, ಹುಣಸೆ ಮೊದಲಾದ ಮರಗಳು ಒಂದೊಂದು ಬೇರೆಯಾಗಿರುವುದು ನಿಜವಾದರೂ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲೂ ಬೊಡ್ಡೆ, ಬೇರು, ಎಲೆಗಳಂತಹ ಸಾಮಾನ್ಯ ಧರ್ಮಗಳು ಇರುವುದು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ಇದೇ ಮೇರೆಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಆಡುವ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹಲಕೆಲವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಗುಣಧರ್ಮ

ಗಳು ಇದ್ದು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಜನದ ಮಾತಿನ ಲಘುತಮ ಸಾಧಾರಣ ಭಾಷ್ಯವೇ ಭಾಷೆ.

ಮಾವು, ಬೇವು, ತಾಳೆ, ತೆಂಗು ಮೊದಲಾದುವೆಲ್ಲ ಮರಗಳೇ. ಆದರೆ 'ಮರ' 'ಮರ'ಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ತೀರ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗದೆಯೇ ಕೆಲವೊಂದು ದೂರ ದಿಂದ ಅವುಗಳ ನಿಲುವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಮರಗಳು ಉಂಟೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಹೇಳಲು ಶಕ್ಯವಿದೆ. ತೇಗಿನಂತೆ ತೆಂಗಿನ ಮರ ಇಲ್ಲ; ಆಲ, ಜಾಲಿ, ಬೇವು, ಮಾವುಗಳ ಒಂದೊಂದು ಅಂದವೇ ಬೇರೆ. ಪ್ರಾಣಿ ಮತ್ತು ವನಸ್ಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತು ಒಂದನ್ನು ಇನ್ನೊಂದರಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ತೋರುವ ನಿಲುವೆಯ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ 'ಶೈಲಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ.

ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಗದ್ಯದ ಶೈಲಿಗೂ ಪದ್ಯದ ಶೈಲಿಗೂ ಇರುವ ಸ್ಥೂಲ ಭೇದವನ್ನು ಎಂತಹದೂ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಥೆ ಕಾದಂಬರಿ ನಾಟಕಾದಿ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಭಾಷೆಯ ರೀತಿಗೂ, ಗಣಿತ, ಭೂಗೋಲಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ತಾತ್ವಿಕ ವಿವರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಭಾಷೆಗೂ ಅದಿಷ್ಟು ಅಂತರ ! ಒಂದು ಕಥೆ ಹೇಳಿದರೂ ಪುರಾಣಿಕರ ಕಥನ ಪದ್ಧತಿಗೂ ಕೀರ್ತನಕಾರರ ನಿವೇದನ ರೀತಿಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಇವರಿಬ್ಬರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕನ ರೀತಿಯು ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಬೇರೆ. ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಯಾರಾದರೂ ಹೇಳಬಹುದೆ ?

ಶೈಲಿ-ಶೈಲಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಭೇದಗಳನ್ನು ಬಗೆದು ಭಾವಿಸಿ, ಅರಿತು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದವರ ಮಾತು-ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಯ-ನಾಜೂಕು ಕಡಿಮೆ. ತಮ್ಮ ತಮ್ಮೊಳಗಣ ಸುಖಸಂಕಥಾವಿನೋದದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆವ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಾಸಪೀಠದ ಮೇಲಿಂದ ಬಹುಜನ ಸಮಾಜದ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಉಪನ್ಯಾಸದ ಮಾದರಿಯಲ್ಲೇ ಮಾತಾಡುವ ಚಟ ಕೆಲವರಿಗೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಮನೆಯ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳೆದುರೂ ಉಪನ್ಯಾಸವೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾದರೆ ಆ ಮಾತು ತಲೆಬೇಸರಾಗಿರಸ ಹಾನಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಸಂಗಕ್ಕೆ ಅನುರೂಪವಾದ ಶೈಲಿಯು ಇರಬೇಕು. ಶೈಲಿಯು ಭಾಷೆಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅದು ಸಮಗ್ರ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟುದಾಗಿದೆ. ಉತ್ಸವ, ಸಮಾರಂಭಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಉಡಿಗೆ-ತೊಡಿಗೆಗಳನ್ನು ವಿಷಾದ ದುಃಖದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಧರಿಸುವುದು ಉಚಿತವಾದೀತೇ ? ಉಡುಪಿನಂತೆಯೇ ಮಾತು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಔಚಿತ್ಯವಿರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುವುದು. ಉಚಿತವಲ್ಲದ ಮಾತುಗಳು ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಇರಕೂಡದು. ಕಾಲೇಜಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಒಮ್ಮೆ ಒಂದು ನಾಟಕವನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸತಕ್ಕವರಿದ್ದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರ ಪಾಲಿಗೆ ದಾಸಿಯ ಪಾತ್ರವು ಬಂದಿತ್ತು. ಆದರೂ ಅವರಿಗೆ ತಾವು ರೇಶಿಮೆಯ ಸೀರೆಯನ್ನುಟ್ಟೇ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬರಬೇಕೆಂಬ ಚವಲ ! ಈ ಬಗೆಯ ಔಚಿತ್ಯಭಂಗವಾದಲ್ಲಿ

ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಆಗಬೇಕಾದ ಒಟ್ಟಿನ ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ಕೊರತೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಅದುದರಿಂದ ಔಚಿತ್ಯಪೂರ್ಣವಾದುದೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶೈಲಿ.

ವಿಶೇಷವಾದ ಸಂಭ್ರಮ ಅಥವಾ ದುಃಖದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಾವನೆಗಳು ಹಿಡಿತವನ್ನು ಮೀರುತ್ತವೆ. ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯು ನುಸುಳಿಕೊಳ್ಳುವುದುಂಟು. ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ಕರಿಸತಕ್ಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಈತನೇ ಇಂದ್ರ, ಚಂದ್ರ, ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಎಂಬಂತೆ ಹೊಗಳುವ ಮೋಹವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಮಡಿದವರನ್ನು ಕುರಿತು ಮಿಡುಕುವಾಗ ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಕಡ್ಡಿಯಷ್ಟು ಗುಣವನ್ನು ಗುಡ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡುವುದು, ಇಲ್ಲದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಇದ್ದುವೆಂದು ಹೇಳುವುದು, 'ಇಂತಹರು ಹಿಂದೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ; ಮುಂದೆ ಆಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಸಾರುವುದು, 'ಇಂತಹ ಪರೋಪಕಾರಿ ಸರ್ವಗುಣಸಂಪನ್ನ ಪುರುಷರತ್ನವನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ ದೇವರು ಕ್ರೂರ, ಅನ್ಯಾಯಿ' ಎಂದು ಹಲುಬುವುದು ಒಂದು ಚಟವಾಗಿದೆ. 'ದೇವರಿಗೆ ಪ್ರಿಯರಾದವರು ಬೇಗನೆ ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತಾರೆ' ಎಂದು ಹಾಡಿಕೊಂಡು ಕಣ್ಣೀರಿಡುವುದುಂಟು. ಸಿಟ್ಟಿನ ಅರ್ಭಟೆಯಲ್ಲಿ 'ನೆತ್ತರ ಕುಡಿನ ವರೆಗೆ ಮಾತಿನ ಕಾವು ಏರುತ್ತದೆ. ಕೂಡಲೇ ಹರ್ಷ ವಿಷಾದಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗುವ ಭಾವನಾತ್ಮಕರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ತೂಕವು ಕಡಿಮೆ. ಅಡುಗೆಗೆ ಉಪ್ಪಿಲ್ಲದೆ ರುಚಿಯಿಲ್ಲವೆಂಬು ನಿಜ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೂ ಒಂದು ಮಿತಿಯುಂಟಷ್ಟೆ ? ಸಕ್ಕರೆಯ ಸಿಹಿತನವು ಮಿತಿಯಿರಿದರೆ ಅದೂ ಕಹಿ ಹತ್ತುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಕ್ಕರೆಯು ಜಂಜಂ ಪಟ್ಟು ಸಿಹಿಯಾದ ಸಕ್ಕರೆಯ ಒಂದು ಪ್ರಕಾರವುಂಟು. ಅದರ ಕೆಲವು ಕಣಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೂ ಬೇಡವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಶೈಲಿಯ ವಾಕವು ಹದಗೆಡುತ್ತದೆ. ಪರಿಣಾಮವು ವಿಸರೀತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಶೈಲಿಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಉಡಿಗೆ ತೊಡಿಗೆಗಳಿಂದ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅಭಿರುಚಿ ಎಂತಹದು ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಒಳ್ಳೆ ಎದ್ದಾಗಿ ಕಾಣುವ, ಮಿರಿಮಿರಿ ಮಿಂಚುವ, ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನಡುವಂತಹ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಬಟ್ಟೆಗಳು ಯಾರಿಗೆ ಸೇರುವವೋ ಅವರಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ವಿನೇಕಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆ ಎಂದು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ವರ್ಣಭಾಯೆಗಳ ಉಡುಪಿನವರೆಲ್ಲ ಸಜ್ಜನರು, ವಿಚಾರವಂತರೇ ಇರುತ್ತಾರೆಂಬುದು ಮಾತ್ರ ಸುಳ್ಳು. ಶೈಲಿಯಿಂದ ಶೀಲವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ನಿಜವಿದ್ದರೂ, ಅದು ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸೋಗು ಅಲ್ಲ, ಇದು ಅವನ ನಿಜವಾದ ಶೈಲಿ ಎಂಬುದು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗುವ ವರೆಗೆ ಬರಿಯ ಹೊರಮಾತಿನಿಂದ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಶೀಲ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಕುರಿತು ಎದೆತಟ್ಟಿ ಏನನ್ನು ಹೇಳುವುದೂ ಅವಿಚಾರವೇ ಸರಿ.

ಸ್ವಂತದ ಶೈಲಿಯು ರೂಪಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ಶ್ರೇಷ್ಠಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳ ಆಳವಾದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ತನ್ನ ಅಂತರಂಗದ ವಿಚಾರ,

ಭಾವನೆಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ನಿರೀಕ್ಷಣೆಯ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ತನ್ನಿಂದ ಹೊರಡುವ ಮಾತಿಗೂ ತನ್ನ ಅಂತರಂಗದ ಭಾವನಾ-ವಿಚಾರಗಳಿಗೂ ಇರುವ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಹಿಂದೆಗೆಯಬಾರದು. ಆತ್ಮ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಎದೆಗಾರಿಕೆ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಗುಣಾವಗುಣಗಳನ್ನು ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯದಿಂದ ಒರೆಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಬೇಕಾಗುವ ಧೈರ್ಯ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯಿಲ್ಲದವರ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಜೊಳ್ಳು ಪೊಳ್ಳು ಬೆರೆತುಕೊಳ್ಳದೆ ಇರಲಾರದು. ಸಹಾನುಭೂತಿ, ಪ್ರೇಮ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕಬುದ್ಧಿಗಳ ಪ್ರಜೋದನೆಯಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ಮಾತಿನ ಶೈಲಿಯು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯೂ ಮೇಲ್ತರದ್ದೂ ಆಗುವಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಉಪ್ಪು, ಕಾರ, ಸಿಹಿ, ಮಧುರಾದಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವರಿಯದ ಅಡಸಲ ಬಡಸಲು ತಿನ್ನಾಸಕರಿಗೆ ಯಾವ ಅಡುಗೆಯಾದರೂ ಅಷ್ಟೇ. ಸವಿಗಾರ ರಸಿಕರಲ್ಲದವರಿಂದ ಯಾವ ಸರಸ ಪದಾರ್ಥವೂ ಸಿದ್ಧವಾಗಲಾರದು. ರುಚಿಕರವಾದ ಸರಸ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಾರದೇ ಇದ್ದರೂ, ಒಂದೊಂದು ಪದಾರ್ಥದ ರುಚಿ ವೈಚಿತ್ರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಆಸ್ವಾದಿಸಿ ಆನಂದಿಸಲು ಬಾರದವರು ಏನು ಕಲಿತರೂ ಏನು? ಅವರು ಹುಂಬರು, ಅರಸಿಕರು, ಅಸಂಸ್ಕೃತರೇ ಸರಿ. ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ಎಂತಹವು ಅಂತಹ ಶೈಲಿ ನಮ್ಮದು. ಮುಖಮುದ್ರೆ, ಅಂಗವಿನ್ಯಾಸ, ಮಾತುಕಥೆ, ತಿನಿಸು ಉಣಿಸು, ಉಡುಪುತೊಡುಪು ಇಂತಹ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಂಗತಿಯಲ್ಲೂ ಆ ಶೈಲಿಯು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯನ ಈ ಎಲ್ಲ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಹೊಂದಿಕೆಯು ಇದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಉತ್ತಮ ಚಿತ್ರಕಾರನಿಗೆ ತಾನು ಬಳಸುವ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ತಾರತಮ್ಯವು ತಿಳಿದಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ತಾನಾಡುವ ಅಥವಾ ಬರೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಬ್ದದ ಸ್ಥೂಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾರ್ಥದ ಛಾಯೆಗಳ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅರಿವು ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಅನುಚಿತ ಪದಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ನಗೆಗೀಡಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪರಕೀಯರು ಬಂದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡದಿರಲಿ, ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಪ್ರತಿಕಾ-ಕಾರನು ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ 'ಪರಪುರುಷರ ಸಂಪರ್ಕವು ನಮಗೆ ಬೇಡ' ಎಂಬ ತಲೆ ಬರೆಹದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲೇಖನವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದನು ! ಪದಪದ್ಯಗಳಿಗೆಷ್ಟೆ ರಾಗ ಛಂದಸ್ಸುಗಳಿರುತ್ತವೆಂತಲ್ಲ; ಗದ್ಯದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಆಯಾ ಪ್ರಸಂಗೋಚಿತವಾದ ಗತಿನಾದ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಸಿಟ್ಟಿನ ಆವೇಶದ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಇರುವ ವೇಗವು ಶಾಂತ ವಿಚಾರದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾತ್ತ ಗಂಭೀರ ಭಾಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವ ಛಂದೋಗತಿಯ ಉತ್ತಮವಾದ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಾಗ್ಮಿಗಳೆಂದು ವಿಖ್ಯಾತರಾದವರ ವಕ್ರೃತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಳಿ ಮನಗಾಣಬೇಕು. ಅಂತಹ ಭಾಗಗಳು ಗದ್ಯರೂಪದ ಪದ್ಯಗಳೆಂದೆ ಹೇಳಬಹುದು. ನುಡಿಯ ಮೃದು-ಮಧುರ ಮಾತು

ಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾಪ್ರಾಣ ಕರ್ಕಶ ವರ್ಣಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಆಸ್ಪದವಿರಬಾರದೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕೆ ? ಯಾವ ಭಾವಕ್ಕೆ ಎಂತಹ ಛಂದದ ಶಬ್ದವು ಇದ್ದರೆ ಲೇಸೆಂಬುದನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠರ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಲ್ಲದೆ ತಾನು ಹಾಗು ಹೆರವರಾಡುವ ಜೀವಂತ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಶಬ್ದ ಮತ್ತು ನಾದದೊಳಗಿರುವ ಹೊಂದಿಕೆಯನ್ನು ವಿನುರ್ಶಿಸಿ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಎಷ್ಟು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೂ ಅಷ್ಟು ಪ್ರಕೃತಿಗಳು, ಎಂಬ ಲೋಕೋಕ್ತಿಯು ಶೈಲಿಗೂ ಸರಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರ ಅಂಧಾನುಕರಣವೇ ಆಗಲಿ ಹಾನಿಕರ. ಅದರಿಂದ ಸ್ವಂತದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವು ಹಾಳಾಗುತ್ತದೆ. ರುಚಿಯಾದ ಶುಚಿಯಾದ ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಿಲ್ಲಿಂದಲೂ ದೊರಕಿಸಿ ಸವಿಯಬೇಕು. ಉಂಡುದನ್ನು ಅರಗಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಮಾತ್ರ ಆರೋಗ್ಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾದೀತೇ, ಹೊರತು ತಿಂದುದನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಮರುಕಳಿಸುವವರು ತಮ್ಮ ಹಾನಿಯನ್ನು ತಾವೇ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

—ಶಂ. ಬಾ. ಜೋಶಿ.

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು:—

- (೧) ಮಾತು ಮತ್ತು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಭೇದವೇನು ?
- (೨) ಶೈಲಿಯು ಸಮಗ್ರ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿದು ಎಂದರೇನು ?
- (೩) ಪ್ರಸಂಗಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಶೈಲಿಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆಗುವ ಹಾನಿಯೇನು ?
- (೪) ಸ್ವಂತದ ಶೈಲಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಸಾಧನೆಯೇನು ?

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ:—

- (೧) ಒಂದು ಜನದ ಮಾತಿನ ಲಘುತಮ ಸಾಧಾರಣ ಭಾಷ್ಯವೇ ಭಾಷೆ.
 - (೨) ಆತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಿಂದ ಶೈಲಿಯು ಹದಗೆಡುತ್ತದೆ.
 - (೩) ಎಷ್ಟು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೋ ಅಷ್ಟು ಪ್ರಕೃತಿ.
- ಈ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿರಿ.

ಶಬ್ದ ವಿಚಾರ:—

ಶೀಲ	—	ಶೈಲಿ
ಹೀಗೆ	—	ಕ್ರೂರ
	—	ಸುಂದರ
	—	ಶೂರ
	—	ಉದಾರ
	—	ಮೃದು

ಇವುಗಳಿಂದ ಆಗುವ ಸಾಧಿತ ರೂಪಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ನಿಲುಮೆ — ಇದರಂತೆ ಮೆ ಪ್ರತ್ಯಯ ಹಚ್ಚಿ ಐದು ಭಾವನಾಮಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

- (೨) ಇಂದ್ರ, ಚಂದ್ರ, ಬೃಹಸ್ಪತಿ, ಶಕುನಿ — ಈ ಶಬ್ದಗಳ ವಿಶೇಷಾರ್ಥವೇನು ? ನರಿ, ನಾಯಿ, ನೊರಜು, ಕುದುರೆ, ಸಿಂಹ — ಇವುಗಳ ವಿಶೇಷಾರ್ಥವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವಂತೆ ಒಂದೊಂದು ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ವಾಕ್ ಶಿಕ್ಷಣ :—

- (೧) ' ಗೋರಕ್ಷಣೆ ' ಎಂಬ ನಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಕೀರ್ತನಕಾರ, ರಾಜಕೀಯ ಮುಂದಾಳು, ಓರ್ವ ಶಿಕ್ಷಕ — ಇವರು ಹೇಳುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಗುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿ ತೋರಿಸಿರಿ.
- (೨) ಸರ್ವಜ್ಞ, ವಚನಗಳು, ಗಾದೆಯ ಮಾತುಗಳು, ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀ ಅವರ ಭಾಷಣಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಓದಿರಿ.

ಚರ್ಚೆ:—

ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಳಸುವುದರಿಂದ ಭಾಷೆಯ ಬೆಡಗು ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ.

ಬರೆಹ:—

ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮಮಾಡಿದ ಒಬ್ಬ ಗ್ರಂಥಕಾರನ ಭಾಷೆಯ ಸೊಬಗನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರಿ.

೨೮. ಕತೆಯ ಅಂತರಂಗ

[ಇನಿದಾದ ಮಾವು ಎಂದೊಡನೆ, ಎಲ್ಲ ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣಿನ ಸವಿ ಒಂದೇ ಬಗೆಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ರುಚಿ — ರುಚಿಗಳೊಳಗಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ — ಪರ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಅರಿತು ಆನಂದಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಯೋಗ್ಯತೆ ಬೇಕು; ಸಂಸ್ಕಾರ ಪಡೆಯಬೇಕು. ಅಭಿರುಚಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕು. ಇದೇ ಮಾತು ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೂ ಸರಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಕತೆಯ ಅಂತರಂಗದ ಮರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳಲು ಆವಶ್ಯಕವಾದ ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.]

ಕತೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಕೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಆಸಕ್ತಿ. ಅಜ್ಜಿ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳಿಗೆ, ಮರಿಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕತೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ. ಕೇಳುವುದು ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ತುಂಬ ಆಸೆ. ಮುದುಕರಾಗಿದ್ದವರು ಕಿರಿಯರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಕಾಲದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಕೇಳುವವರು ಕಿರಿಯರಾದರೂ ಒಳ್ಳೇ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಂತು ಕತೆಯೆಂದರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರೀತಿ. ನೀವೇ ನೋಡಿ. ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಪ್ರವಾಸದಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿದಾಗ ಅವರು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಎಂಥ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಕೇಳುತ್ತೀರಿ ? ಹೇಳುವವರ ಆತುರಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕೇಳುವವರ ಕುತೂಹಲ ಕೆರಳುತ್ತದೆ. ಮುಂದೇನು ? ಆಮೇಲೆ ಏನಾಯಿತು ? ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಕೇಳಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬಯಸುತ್ತೀರಿ. ಯಾಕೆ ? ತನಗೆ ಅನಿಸಿದ್ದನ್ನು, ತಾನು ಅನುಭವಿಸಿದ್ದನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬ

ರಿಗೆ ತಿಳಿಸುವ ವರೆಗೆ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯ ಎಂದರೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿರಬೇಕಾದ ಜೀವ ಅಲ್ಲವೇ ? ಎಂಥ ಅನುಕೂಲಗಳಿದ್ದರೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಸಂಪರ್ಕವಿಲ್ಲದ ಬಾಳು ಬರಡು. ಅಂತೆಯೇ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಅದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷವಡುತ್ತಾನೆ. ಕತೆಗಳ ಬಗೆಯಲ್ಲಿಯ ನಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಇದೇ ಮೂಲಕಾರಣ.

ಹಾಗಾದರೆ ಕತೆ ಅಂದರೇನು ? ಕತೆ ಅಂದರೆ ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಅನುಭವ ? ಹೌದು. ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಅನುಭವ ಎಂದರೆಯೇ ಕತೆ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡೇ ಕತೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನೀವು ಓದಿದ ಯಾವ ಬೇಕಾದ ಕತೆಯನ್ನು ನೆನೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಅದರಲ್ಲಿ ನಡೆದದ್ದು ನಿಮ್ಮ ಅನುಭವದ ಮಾತಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದು ಇನ್ನಾರದೂ ಅನುಭವ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಇರಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದು ಯಾರ ಅನುಭವ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ, ಅದು ಸಾಧ್ಯವೇ ? ಸಂಭಾವ್ಯವೇ ? ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಮುಖ್ಯ. “ಹುಲಿಯ ಬೇಟೆ” ಕತೆಯನ್ನೋದಿ. ನೀವು ಹುಲಿಯ ಬೇಟೆಗಾಗಿ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿರಲಾರಿರಿ. ಆದರೆ ಹೋದವರು ಕೆಲವರು ಇರಬಹುದಲ್ಲ ! ಹೋದವರಿಗೂ ಬಗೆಬಗೆಯ ಅನುಭವಗಳು ಬಂದಿರಲು ಸಾಕು. ಹೊಡೆಯಬೇಕೆಂದ ಗುಂಡಿನ ಗುರಿ ತಪ್ಪಿದಾಗ, ಹುಲಿ ಅಬ್ಬರಿಸಿ ಹಾರಿ ಬಂದಾಗ ಬೇಟೆಗಾರನ ಬವಣಿ ಎಂಥದು ಎಂಬುದನ್ನೆಲ್ಲ ಅನುಭವಿಸಿದವ ತನಗೆನಿಸಿದ್ದನ್ನು ತಾನು ಪಟ್ಟ ಪಾಡನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದಾಗ ನೀವೂ ಅಂಥದೇ ಅನುಭವವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತೀರಿ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಓದುತ್ತಿದ್ದರೂ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ನಿಮ್ಮ ಓದಿನೊಡನೆ ಉಸಿರು ತಡೆಯುತ್ತದೆ, ಎದೆ ಬಡಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ; ನಿಮ್ಮ ದುರಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಹುಲಿ ಬಂದ ಹಾಗೆ ಅನಿಸುತ್ತದೆ, ಗಾಬರಿಯೂ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಆ ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಕೋಣೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕಟ್ಟಡವಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತೀರಿ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟು ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದವನ ಅನುಭವದೊಡನೆ ಸಮರಸವಾಗಿರುತ್ತೀರಿ. ಇದು ಸಾಧ್ಯವಾದಾಗ ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದವ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ; ಕೇಳಿದವನು ಸರಿಯಾಗಿ ಕೇಳಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು.

ಅಂದರೆ ಏನೆಂದ ಹಾಗಾಯಿತು ? ಕತೆ ಹೇಳುವವ ತನ್ನ ಒಂದು ಅನುಭವವನ್ನು ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಹೇಳುವುದೇ ಮುಖ್ಯವಾದಂತೆ ಅದನ್ನು ಹೇಳುವ ರೀತಿಯಿಂದಾಗಿ ನೀವು ಅದನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಕಣ್ಣೆದುರು ಕಾಣಬೇಕು ಎಂದಾಯಿತು. ಸರಿ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಕತೆಯಾಗುತ್ತದೆಯೇ ? ಎಂದು ನೀವು ಕೇಳಬಹುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಕತೆಗಾರ ಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲ ವಿವರಗಳೂ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಆತ ಪಡೆದ ಅನುಭವಗಳೇ ? ಎಂದೂ ಕೇಳಬಹುದು. ಸರಿಯಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಇವು. ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದರೆ ಕಥನ ಕಲೆಯಲ್ಲಿಯ

ಒಂದೆರಡು ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಅನುಭವಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ ಎಲ್ಲರೂ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲಾರರು, ಹೇಳಲಾರರು. ಏಕೆಂದರೆ, ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳುವ ಕೌಶಲ ಅವರಲ್ಲಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೇಳಬೇಕಾದಾಗ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ರೀತಿಯನ್ನು ಅವರು ತಿಳಿದವರಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವರಿಗೆಯೇ ಆ ಕಲೆ ಹಸ್ತಗತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವರಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡಲೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವರು ಸೊಗಸಾಗಿ, ರಸವತ್ತಾಗಿ, ಮಾತನಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಲವರಿಗೆ ಬೇಕಾದಂಥ ಅನುಭವ ಇದ್ದರೂ ಹರಕು ಮುರುಕಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ತಮಗೆ ಬಂದ ಅನುಭವವನ್ನು ರಸವತ್ತಾಗಿ, ಸೊಗಸಾಗಿ ಹೇಳಬಲ್ಲವರಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಸೊಗಸಾಗಿ ರಸವತ್ತಾಗಿ ಹೇಳುವುದು ಎಂದರೆ ಹೇಗೆ? ಇದೂ ಒಂದು ಮಹತ್ತ್ವದ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಆಮೇಲೆ ಉತ್ತರ ಹುಡುಕುವಾ. ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಆಗಲೇ ಕೇಳಿದ ಎರಡನೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಕತೆಗಾರ ಹೇಳುವ ಎಲ್ಲ ಅನುಭವಗಳೂ ನಿಜವಾದ ಅನುಭವಗಳೇ ಇರಬೇಕಾದದ್ದಿಲ್ಲ. ಅನುಭವ ನಿಜವಾದದ್ದಿರಬಹುದು, ಅಥವಾ ಕಲ್ಪಿತವಾದದ್ದಿರಬಹುದು, ಅಥವಾ ಕೆಲವು ಭಾಗ ನಿಜವಾದ ಅನುಭವವಾಗಿರಬಹುದು; ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಭಾಗ ಕಲ್ಪಿತವಾಗಿದ್ದು ಕತೆ ಎರಡರ ಬೆರಕೆಯಾಗಿರಬಹುದು; ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ನೋಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಉಪ್ಪುಕಾರ ಹೆಚ್ಚಿ ಹೇಳುವುದು ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ವಭಾವ! ಪ್ರಯಾಣ ಮುಗಿಯಿಸಿ ಬಂದವನ ರೈಲು ಬರಿ ಹದಿನೈದು ನಿಮಿಷ ತಡವಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಒಂದು ಗಂಟೆ ತಡವಾಗಿತ್ತೆಂದಾಗಲಿ ಅದರಿಂದಾಗಿ ತಾನು ಪಟ್ಟ ಅನನುಕೂಲಗಳನ್ನು ಪ್ರಯಾಣಿಕ ಹಿಗ್ಗಿಸಿ, ಬೆಳೆಯಿಸಿ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಕತೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ನಡೆದುದನ್ನು ನಡೆದಂತೆಯೇ ವಿವರಿಸುವ ಕತೆ ವಾಸ್ತವ ಕತೆಯಾಗುತ್ತದೆ; ಕಲ್ಪಿತವಸ್ತು ಸೇರಿಕೊಂಡಾಗ - ಸೇರಿಕೊಂಡಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ - ರಮ್ಯ ಕತೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಕತೆಗಳನ್ನು ನೀವು ಓದುತ್ತಿರಬಹುದು. ಅಥವಾ ಇನ್ನೂ ಮುಂದೆ ಓದಬಹುದು. ಆ ಕತೆಯೆಂದರೆ ಅದ್ಭುತ ರಮ್ಯ ಕತೆ. ಇಂಥ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯಲಾರದ್ದೆಲ್ಲವೂ ನಡೆಯಬಹುದು. ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಅತಿ ಮಾನವರು, ದಾನವರು, ದೆವ್ವಗಳು ಮಂತ್ರವಾದಿಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರವಾದ, ಅದ್ಭುತವಾದ ಕತೆಗಳನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ಸುವರು. ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನನಿಗೆ ದೀಪವೊಂದು ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರಿಂದ ಅದರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಬೇಕಾದುದನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದ. ಸಿಂಧ್ ಬಾದ್ ಎಂಬ ನಾವಿಕ ರತ್ನಗಳ ಕಂದರದಲ್ಲಿ ದಾರಿ ತಪ್ಪಿದ್ದ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಅಸ್ತ್ರ, ಆಕಾಶ ನಾಣಿ, ಶಾಪ, ಸಂಜೀವಿನಿ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದಾಗಿ ಅದ್ಭುತಗಳು ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಹಾಗೆ ಇಂಥ ಅನುಭವಗಳು ನಿತ್ಯವ್ಯವಹಾರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಸಾಧ್ಯ. ಆದರೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? ನಾವೆಲ್ಲರೂ

ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ಬಗೆಯಿಂದ ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದರ ಆರಾಧಕರಿ. ಕಲ್ಪನೆಯ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕನಸುಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಸಂತೋಷಪಡುವವರಿ. ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಾಗ ನಾವು ಎಂಥೆಂಥ ಕನಸುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ ? ಲಕ್ಷಾಧೀಶನಾದರೆ-? ಮಂತ್ರಿಯಾದರೆ-? ಸೇನಾಪತಿಯಾದರೆ-? ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಆಕಾಶ-ಕುಸುಮಗಳನ್ನು ಅರಸುವುದಿಲ್ಲವೇ ? ಸುತ್ತಲಿನ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಬೇಸರವಾದಾಗ ನಾವು ಇಂಥ ಉಪಾಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸೇರುತ್ತೇವೆ. ಅದಕ್ಕೇಂದೇ ಇಂಥ ಅದ್ಭುತ ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ತುಂಬ ಪ್ರೀತಿ. ನಾವು ಸ್ವಂಟ್ ಜಿತ್ರಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚುವುದಾದರೂ ಇದೇ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ.

ಕತೆಗಳ ವಿಷಯ ಯಾವುದಾದರೂ ಆದೀತು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅನುಭವವಾಗಿರಬಹುದು; ಅಸಾಮಾನ್ಯರ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಅನುಭವವೂ ಆಗಿರಬಹುದು; ಎರಡರ ಬೆರಕೆಯೂ ಆಗಿರಬಹುದು. ಯಾವುದೇ ಆದರೂ ಅದನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವ ಬಗೆ ಮಾತ್ರ ರಸವತ್ತಾಗಿರಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಕೇಳುವವ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆಯ ವರೆಗೆ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಕೇಳಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸಮರಸವಾಗಿ ಕೇಳಬೇಕು, ಕೇಳಿ ಸಂತೋಷಪಡಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಕತೆಗಾರ ಹೇಗೆ ಸಾಧಿಸುತ್ತಾನೆ? ಆತನ ಈ ಕಲೆಯ ಗೂಢವೇನು ? ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಆಗಲೆ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ. ಕೇಳುವವ ಅಥವಾ ಓದುವವ ಕೊನೆಯ ವರೆಗೂ ಮುಂದೇನು ? ಮುಂದೇನು ? ಮುಂದೇನು ? ಅನ್ನುತ್ತಲೆ ಇರಬೇಕು. ಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಂಗತಿಗಳ ಜೋಡಣೆ ಆ ರೀತಿಯದಾಗಿರಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ ಹೇಳಬೇಕಾದ ಸಂಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಓದುಗನ ನಿರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮೀರಿಸುವ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳಿರಬೇಕು. ನೀವು ಇಲ್ಲಿಂದ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಪ್ರವಾಸಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿರಿ ಎನ್ನುವಾ. ನೀವು ಹೊರಟ ದಿನ ರೈಲು ಸರಿಯಾದ ವೇಳೆಗೆ ಬಂದು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅನನುಕೂಲಗಳೂ ಇಲ್ಲದೆ ನೀವು ಊರು ಸೇರಿದಿರಾದರೆ ಆ ಪ್ರವಾಸದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಶೇಷ ? ಅದು ಕತೆಯಾಗಲಾರದು. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ರೈಲು ಆರು ಗಂಟೆ ತಡವಾಗಿ ಬಂದಿತು ಎನ್ನುವಾ. ನಡುದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ನಿಮ್ಮ ಹಣದ ಚೀಲವನ್ನೇ ಕದ್ದರು ! ನಿಮ್ಮ ಟಿಕೆಟ್ ಕೂಡ ಕಳೆದುಹೋಯಿತು. ಚಿಕರ್ ಬಂದಾಗ ನೀವು ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿಕೊಂಡರೂ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಆತ ನಂಬಲಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಡುರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ಒಂದು ದೀವಗಳು ಕೂಡ ಇಲ್ಲದ ನಿಲ್ಲಾಣದಲ್ಲಿ ಇಳಿಸಲಾಯಿತು ! ನಿಮ್ಮ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದೆರಡು ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಆಮೇಲೆ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಾಸಿಲ್ಲ, ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಅನ್ನವಿಲ್ಲ. ನಡುರಾತ್ರಿ. ಸರಿ. ಇದು ಕತೆ ಅಥವಾ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸುವ ವಿಧಾನ. ಇಂಥವೇ ಹತ್ತಾರು ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕತೆಯನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸಬಹುದು. ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು

ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಕೆರಳಿಸದ ವಿವರ ಕತೆಯೇ ಅಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಮುಖ್ಯ.

ಆದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತನ್ನು ನಾವು ನೆನೆಯಬೇಕು. ಈ ಕುತೂಹಲ ಬಗೆ-
ಬಗೆಯದಾಗಿರಬಹುದು. “ಕೂಲಿ” ಎಂಬ ಕತೆಯನ್ನು ನೀವು ಓದಿದ್ದೀರಿ. ಕತೆ
ಯನ್ನು ಅರ್ಥ ಓದಿದಾಗ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಏನು ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೀವು
ಊಹಿಸಬಲ್ಲಿರಾ ? ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದೇ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ
ನೋಡಿದರೆ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾದದ್ದು, ಅಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಕೂಲಿಯ
ಬಡತನಕ್ಕಾಗಿ ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ತೋರಿದ ಲೇಖಕರು ಆತನನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸು-
ತ್ತಾರೆ. ಆತನ ಬಡತನದ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವಂತಾಗು-
ತ್ತಾರೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೆ ತಾಯಿ ಆತನಿಗೆ ಅನ್ನವನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾಳೆ. ಕೊಡಬೇಕಾದ
ಕೂಲಿಯನ್ನು ಲೇಖಕರು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಬಡಕೂಲಿಯವ ಕೃತಜ್ಞತೆಯ ಮಾತನ್ನು
ಹೇಳಿದಾಗ ಲೇಖಕರು ಒಂದು ಮುತ್ತಿನಂಥ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಪಂಚ
ದಲ್ಲಿಯೆ ಬಡತನವನ್ನು ನೀಗಿಸಲು ಯಾರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯ ! ಆದರೆ ಹೃದಯದ ಸಹಾನು-
ಭೂತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಕೊರತೆಯೇ ? ಇಷ್ಟಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ಕತೆ. ಈ
ಭಾವನೆಯನ್ನು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಲೇಖಕರು ಹೇಗೆ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ
ದಾರಿಕಡಿದಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೆನದರೆ ಕತೆ ಹೇಗೆ ಒಮ್ಮುಖವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದೆ ಎಂಬು-
ದನ್ನು ನೀವು ತಿಳಿಯಬಹುದು; ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕತೆ ಒಮ್ಮುಖವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕು.
ಒಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಓದುಗರ ಮೇಲೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಕೊನೆಯ
ವರೆಗೂ ನಮ್ಮ ಆಸಕ್ತಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವಂತಾಗಬೇಕು. ಈ ಅಳತೆಗೋಲಿನಿಂದ
ನೀವು ಓದಿದ ಕತೆಗಳನ್ನು ಅಳೆದುನೋಡಿ. ಕತೆ ಒಳ್ಳೆಯದೋ ಅಲ್ಲದೋ ಎಂಬ
ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ವಿವೇಚನೆ ಇದರಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನೊಂದು ವಿಷಯ. ಕತೆಗಳನ್ನು ಯಾತಕ್ಕೆ ಓದಬೇಕು ? ಕತೆ ಜೀವನದ
ಚಿತ್ರ ಎಂಬುದು ನಿಜವಾದರೆ ಕತೆಯ ಬದಲಾಗಿ ಜೀವನವನ್ನು ನೋಡಬಹುದಲ್ಲ !
ಎಂದು ಕೇಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಪರಿಮಿತವಾದ ಜೀವನಾ-
ವಧಿಯಲ್ಲಿ, ಪರಿಮಿತವಾದ ಅವಕಾಶಗಳ ಮೂಲಕ ಎಷ್ಟನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನೋಡ-
ಬಹುದು ? ಎಷ್ಟು ಬಗೆಯ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಪಡೆಯಬಹುದು ? ಎಷ್ಟು
ಜನ ಹುಲಿಯ ಬೇಟೆಗೆ ಹೋಗಬಹುದು ? ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ
ಪಡೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬಗೆಯ ಬರೆಹಗಳನ್ನು
ಓದಿ ನಮ್ಮ ಅನುಭವವನ್ನು ವಿಸ್ತಾರಗೊಳಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ನಮ-
ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಗಳು ನೂರಾರು ವಿಧವಾಗಿ ಒಂದರೊಳಗೊಂದು ಸಿಲುಕಿ
ಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಒಂದೊಂದು ಅನುಭವವನ್ನು ಬಿಡಿಬಿಡಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿ

ಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವೇ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಒಂದು ವಿಧದಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಸಿ ಕತೆಗಾರ ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಅನುಭವದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನಲ್ಲದೆ ಅದರ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ನಾವು ತಿಳಿಯಬಲ್ಲವರಾಗುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗೆ ಅನುಭವವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸಂತೋಷವನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತೇವೆ. ಇದೇ ಸಾಹಿತ್ಯದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ರಸಾನುಭವ—ಆನಂದ.

—ಇನಾಂದಾರ ವೆಂಕಟರಾಯರು

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು:—

- (೧) ಕತೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಏಕೆ ?
- (೨) ಕತೆಯು ಚಿತ್ತಾಕರ್ಷಕವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಯಾವ ಸಂಗತಿಗಳು ಅವಶ್ಯವಿರುವವು ?
- (೩) ಕತೆಗಳನ್ನು ಓದುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಏನು ?

ಅಭಾ.ಸ:—

- (೧) ಓದಿದ ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ವಿಮರ್ಶಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದರ ಮಾದರಿಗಾಗಿ 'ಬಣ್ಣದ ಬುಗ್ಗೆ' ಎಂಬ ಕತೆಯ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ.

“ ಬಣ್ಣದ ಬುಗ್ಗೆ ” ಕತೆಯನ್ನೇ ವಿಮರ್ಶಿಸುವಾ. ಇಲ್ಲಿ ಕತೆಗಾರರು ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಪರಿಣಾಮ ಯಾವುದು ? ಅರ್ಥಸೂಚನೆ ಏನು ? ಆ ಪರಿಣಾಮ, ಆ ಅರ್ಥಸೂಚನೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಆ ಕಥೆಯ ವಿವಿಧಾಂಗಗಳು ಏಕಮುಖವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿವೆಯೇ ? ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಹೇಗೆ ? ಅಥವಾ ಆ ಇಷ್ಟಪರಿಣಾಮಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ, ವಿಸಂಗತವಾಗಿ ಯಾವ ಅಂಶಗಳಾದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಕತೆಯ ಏಕಮುಖತೆಯನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡುತ್ತಿವೆಯೇ ? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ನಾವು ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡರೆ ಆ ಕತೆಯ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟುತನ, ಅದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿಯೇ ಓದುಗರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಉಂಟಾಗುವ ಏಕಾಗ್ರವಾದ ಪರಿಣಾಮ, ಅದರ ಮೂಲಕವೇ ಮನವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ ವಿಷಯ ಮತ್ತು ರೀತಿಗಳ ಏಕಜೀವನವಾದ ಹೆಣಕೆ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣೆದುರು ನಿಲ್ಲುವವು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಹಂಬಲಕ್ಕೆ ಮೋಸಬಿದ್ದು, ಜನರು ತಮ್ಮ ಮರುಳುತನಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸಿದ ಹಿರಿತನ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ತನಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದುದೆಂಬ ಭ್ರಮೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿ, ಜನ ತನ್ನ ಮರುಳುತನವನ್ನು ಕಂಡು ಕಂಡೋ ಅಥವಾ ಇನ್ನಾವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೋ ಆತನಿಗೆ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಮನ್ನಣೆ ಸಲ್ಲಿಸದಿದ್ದಾಗ ಸಂಕಟಪಡುವ ಒಂದು ಜೀವದ ಚಿತ್ರ ಈ ಕತೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಜೀವನವನ್ನು ಮೂರು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮೋಸಬೀಳುವ ಮೊದಲಿನದು ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ, ಭ್ರಮೆಯ ಅಟ್ಟಹಾಸವನ್ನು ಎರಡನೆಯದರಲ್ಲಿ, ಭ್ರಮನಿರಸನವನ್ನು ಮೂರನೆಯದರಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಈ ಹಿರಿಮೆ ದೊಡ್ಡಸ್ತಿಕೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಒಂದು ಮೋಸ, ಒಂದು ಭ್ರಮೆ, ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದ ಕೆಲಸದ ಪ್ರಾಣಾಣಿಕವಾದ ನಿರ್ವಹಣೆಯೇ ನಿಜವಾದ ಸಂತ್ಯಸ್ತಿ, ಸಂತ್ಯಸ್ತಿಯೇ ಸುಖ, ಎಂಬ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಕತೆಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ ಆ

ಕಡಲೆಕಾಯಿ ಮಾರುವ ಮುದುಕಿಯ ಮೂಲಕ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ತನ್ನ ಬದುಕಿನ ಸುಖ ಸಂಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ ತಾನೇ ಹೊಣೆಯೆಂಬ ಧ್ವನಿಯೂ ಹೊರಡುತ್ತದೆ. ಬಡತನದಿಂದ ಮೊದಲಾದ ಕೆಲವು ಬಡತನದಲ್ಲಿಯೇ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಮುದುಕಿಯ ಬಡತನದ ಕಷ್ಟ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆಯ ವರೆಗೂ ಇದ್ದು — ಹಾಗಿದ್ದರೆಂದರೆ — ಎಷ್ಟು ಅಸಹನೀಯವಾದರೂ ಆಕೆಯ ಸಂತ್ಯಾಸವೃತ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಸಹನೀಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಡುವೆಯೇ ಐಶ್ವರ್ಯದ ಕುದುರೆಯನ್ನೇರಿದವನಿಗೆ ಆ ಕುದುರೆಯನ್ನಿಳಿದು ಮತ್ತೆ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ನಡೆಯ ಬೇಕಾದಾಗ ನಡೆಯುವ ಕಷ್ಟ ಅಸಹನೀಯವಾಗುತ್ತದೆ. ನಾನೇಕೆ ಆ ಕುದುರೆಯನ್ನೇರಿದೆನೋ, ಏರದಿದ್ದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸೂಚನೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಕೊಂಡ ಮುದುಕಿಯ ಸಹನೆಯಲ್ಲಿದೆ; ತನ್ನ ಕಾಯಕದಲ್ಲಿಯೇ ಆಕೆ ಪಡೆಯುವ ಸಂತ್ಯಾಸಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಕೊನೆಗೆ ಆಕೆಯ ನಿಜವಾದ ಸುಖ, ನಿಷ್ಕಾಮ ಕರ್ಮ ಎಂಬ ಅರಿವು ಕತೆಯ ಮುಖ್ಯಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಕತೆ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ.

- (೧) ಇದೇ ಬಗೆಯಾಗಿ ರತ್ನಮಣಿ ಮತ್ತು ಸೇಬು ಇವೆರಡನ್ನೂ ವಿಮರ್ಶಿಸಿರಿ. ಇವೆರಡರ ಕಥಾವಸ್ತು ಮತ್ತು ರಚನೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಭೇದವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿರಿ.
- (೨) 'ಕೂಲಿ' ಮತ್ತು 'ಗೌರಜ್ಜಿ' ಇವು ಹರಟೆಯ ಮಾದರಿಗಳಿದ್ದು, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಥಾಸ್ವರೂಪವೂ ಇದೆ.

೧. ನಾಡನೆಲೆಗಾರ್ತಿ

[ಕರ್ನಾಟಕದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿರುವ ಸದಭಿಮಾನವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ನಾಡಹಾಡು ಇದು. ಇದರೊಳಗಿನ ನಾದಾನುಕೂಲತೆಯು ಕಿವಿಗೆ ಇಂಪಾಗಿತ್ತು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆಯುವಂತಿದೆ.]

ಸಿಂಗರ ಬನದಲಿ ಹೊಂಗೊಳಲೂದುತ ಬಗೆಬಗೆ ಭಂಗಿಯೊಳು
ಮುಂಗುರುಳೇಳಲು ತೀಡುತ ನಡೆದಳು ಹೆಳಲದು ಬಿಚ್ಚಿರಲು |
ಮಿಂಚಿನ ವೇಗದಿ ಮುಂದಕೆ ಸರಿದಳು ಮಿಸುನಿಯ ಮಿರುಗಿನಲಿ
ಕಂಚಿಯ ಮರದಲಿ ಕಾಣುವ ಕನ್ನಡವಕ್ಕಿಯೆ ಹೇಳಿಲ್ಲಿ
ಕಣ್ಣನು ಕುಕ್ಕಿಸಿ ನೋಡದೆ ನಡೆದಳು ಯಾರಿವಳೆಲಿ ಹಕ್ಕಿ ?
ಬಣ್ಣನೆ ಕೇಳಲೊ ಬಿತ್ತರಿಸುವೆ ಕತೆ ಘಾತಕಿ ನೀ ಸೊಕ್ಕಿ ||

“ ಚೆಲುಕ್ಕ ದೇವನ ಬೀರವನುಕ್ಕಿಸಿ ಕಾರ್ಯವ ತೋರಿದ ವೀರಕಲೆ
ರಟ್ಟರ ನಾಡೊಳು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಗುಡಿಗಳ ಸೌಖ್ಯದಿ ಮೆರೆದಿಹ ಸಿರಿಕಮಲೆ
ಹೊಯ್ಸಳ ರಾಯರ ಹುರುಪಿನ ಕಾರ್ಯದಿ ಲೋಕದ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಆಸೆಬಲೆ
ವಿದ್ಯಾನಗರದ ವಿಜಯ ದುಂದುಭಿಯ ಮೊಳಗಿಸಿ ಬೆಳೆದಿಹ ಜಯಶೀಲೆ
ಯದುವನು ವರಿಸಿದ ಗುಣಶೀಲೆ
ಮೈಸೂರೊಡೆಯರ ನಾಡನೆಲೆ.

“ ಪಂಪನ ಕಂಠದಿ ಕುಳಿತು ಸುರಿಸಿರುವ ತನಿರಸ ಕಾವ್ಯದ ಸೊಂಪುಮಳೆ
ರನ್ನನು ಹೊನ್ನನು ಉಕ್ಕುತೆ ಉಸುರಿದ ಮಿಕ್ಕುವ ನುಡಿಗಳ ನಾಡಕಳೆ
ಗಾನವನುಕ್ಕಿಸಿ ಜೈಮಿನಿ ಹೇಳಿಸಿ ಮೌನವ ಬಿಡಿಸಿದ ಗಾನಕಲೆ
ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ಕುಸುರನು ಕೆತ್ತಿದ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಉಕ್ಕುಬೆಳೆ
ನುಡಿಗಳ ಸೊಬಗಿನ ಕಿವಿಯ ಸೆಳೆ
ನಾಡೊಳು ಮೆರೆದಿಹ ಹೆಣ್ಣಿವಳೆ.

“ ಮುದ್ದಣನೆದೆಯಲಿ ಎದ್ದು ತೋರುತಿಹ ನನ್ನಿಯ ಮಾತಿನ ಮುದ್ದು ಕಣಿ
ಜೈನರ ಮೌನವ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ನುಡಿಸಿದ ಚೆಲು ಚೆಲು ಕಬ್ಬದ ಸಾಲುಮಣಿ
ಹೊನ್ನೆಯ ಕೃತಿಯಿಂ ಹದಿಬದೆಧರ್ಮವ ಸಾರಿದ ಭಾಗ್ಯದ ಕಟ್ಟಾಣಿ
ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಚೆನ್ನಿಗರೆಲ್ಲರು ನನ್ನಿಯಲುಣ್ಣುವ ಸವಿಗರಣಿ
ದಾಸರ ಕಂಠದ ಸುರವಾಣಿ
ಶರಣರೊಳುಕ್ಕಿದ ಉಕ್ಕು ಕೆನಿ

“ ಬಾಳೆಯ ಬನಗಳ ತೆಂಗಿನ ಸಾಲ್ಮಳ ಅಡಿಕೆಯ ಮರಗಳ ತುಂಬು ಬೆಳೆ
ಬಗೆ ಬಗೆ ಬಳ್ಳಿಯ ಹೂವಿನ ಹಂದರ ಮೆರೆಯುವ ಸೊಬಗಿನ ಕಣ್ಣಸೆಳೆ
ನದಿಗಳನುಕ್ಕಿಸಿ ನಾಡಿನ ಹೊಲಗಳ ಬೆಳೆಯಿಸಿ ಪೊರೆಯುವ ಸೊಗದ ಸೆಲೆ
ನಾಡಿನ ಗುಡಿಯಲಿ ಮೂಜಗ ಮೆಚ್ಚಲು ಕುಸುರನು ಬರೆದಿಹ ಶಿಲ್ಪಕಲೆ
ಬಣ್ಣಿಸಲಾಗದು ಇವಳ ನೆಲೆ
ಜಗದಧಿದೇವತೆ ನೋಡುವಳೆ.

“ ನಡೆಯುವ ಕಾಲದ ನಾಡಿನ ಭಾಗ್ಯವು ಮನಸಿಗೆ ಸಾಕಾಗಿ
ನಾಡನು ತೊರೆಯುತ್ತೆ ನಿಂತಿಹಲ್ಲಿಯೆ ಕಾಡಿದು ಬೇಕಾಗಿ
ನಿನ್ನಯ ನಾಡೊಳು ನಾಲ್ವೆಡೆ ನೆಲೆಸಿದ ದೇವಿಯೆ ಇವಳಾಗಿ
ಚೆನ್ನಿಗ ನಿನ್ನಯ ನನ್ನಿಯ ತಾಯಿಯು ತಿಳಿಯೆಲೊ ನೀ ತೂಗಿ. ”

ಮನ್ನಿವೆ ನಿನ್ನನು ಹೇಳಲೆ ಹಕ್ಕಿಯೆ ನನ್ನ ತಾಯಿಯೆಂದು
ನನ್ನಯ ನಾಡಿಗೆ ಎಂದಿಗೆ ಬರುವಳು ಕೂದಲು ತಾ ಹೆಣೆದು ?

“ ನಿನ್ನನು ನೀ ತಿಳಿ ಕನ್ನಡತನದಲಿ ಚದರಿದ ನಾಡನ್ನು
ಮುನ್ನಿನ ತೆರದೊಳು ಮಾಡಲು ನಿಂತರೆ ಬರುವಳು ನೋಡಿದ್ದು. ”

ಚೆಲುವನು ಸಿಕ್ಕಿ ಹೇಳಲೆ ಹಕ್ಕಿ ನನ್ನನು ನಾನರಿವೆ
ನಿಲಿಸುವೆ ಗುಡಿಯನು ಕೂಡಿಸಿ ನಾಡನು ತಾಯಿಯ ನಾ ಕರಿವೆ.

— ರಾಮ

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು :—

೧. ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಐತಿಹಾಸಿಕ ವೈಭವವು ಎಂತಹದು ?
೨. ಪಂಪ, ರನ್ನ, ಹೊನ್ನ ಮೊದಲಾದ ಕವಿಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೇನು ?
೩. ನಾಡದೇವಿಯು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲು ಕಾರಣವೇನು ?
೪. ನಾಡದೇವಿಯು ಪುನಃ ವೈಭವದಿಂದ ನೆಲಿಸಲು ಕನ್ನಡಿಗರು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯವೇನು ?

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ :—

೧. ಕವಿಯು ಸಂಕೇತಗಳಿಂದ ಕೆಲವೊಂದು ಭಾವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವನು. ಹೇಳಲು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳದೆ ಇರುವದು ದುಃಖದ ಸಂಕೇತ. ಇದರಂತೆ ಹೊಂಗೊಳಲು ಗಾನಕಲೆಯ ಪ್ರತೀಕ.
೨. ಮಿಂಚಿನ ವೇಗದಿ ಮುಂದಕೆ ಸರಿದಳು ಮಿಸುನಿಯ ಮಿರುಗಿನಲಿ ಈ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 'ಮ' ಕಾರವು ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಬಂದಿದೆ. ಈ ಕವನದ ಮಾಧುರ್ಯವು

ಇದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಾಗುವದು. ಇದರಂತೆ 'ಕ' ಕಾರವು ಬಂದ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿರಿ.

ಶಬ್ದ ವಿಚಾರ :-

೧. ಬಿತ್ತರಿಸು, ಸಿಂಗರ, ಬೀರ, ಕಬ್ಬ, ಬಣ್ಣನೆ, ನೆಲೆಗಾರ್ತಿ, ಇವು ಯಾವ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗಿರುವವು ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
೨. 'ಕಣ್ಣಿಗೆ ಆಸೆ ಬಲಿ,' 'ತನಿರಸದ ಕಾವ್ಯ' ಕಾವ್ಯದ ಕುಸುರು ಇವುಗಳ ಅರ್ಥ ಹೇಳಿರಿ.

ವಾಕ್-ಶಿಕ್ಷಣ :-

೧. ಶ್ರೀ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಅವರು ಬರೆದ 'ಕನ್ನಡ ತಾಯಿ' ಎಂಬ ಕವನವನ್ನೋದಿರಿ.
- ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀ ಅವರು ಬರೆದ 'ಬಿಂಕದ ಸಿಂಗಾರಿ' ಮತ್ತು ಈ ಕವನದ ಧಾಟಿ ಯಲ್ಲಿರುವ ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ.
೨. 'ಕನಸಿನೊಳಗೊಂದು ಕಣಸು'— ಅಂಬಿಕಾತನಯದತ್ತರ ಕವನವನ್ನು ಪಾಠ ಮಾಡಿ ಅಭಿನಯಿಸಿರಿ.

ಚರ್ಚೆ :-

ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷೆಗಳು ತಿಳಿಯದೆ ಭಾರತದ ಏಕೈಯಾಗದು.

ಬರೆಹ :-

ತನ್ನ ನಾಡಿನಿಂದ ದೂರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನಿಂತು ನಾಲ್ಕಾರು ತಿಂಗಳಾಯಿತು. ಅವನಿಗೆ ಪಕ್ಕನೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಂತದ ಒಬ್ಬ ಅಪರಿಚಿತ ಗೃಹಸ್ಥರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬರುತ್ತದೆ. ಅವನಿಗಾದ ಸಂತಸವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವ ಒಂದು ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರಿ.

೨. ಸಾರಾಸಾರ ವಿಚಾರ

(ಲಾವಣಿ ಧಾಟಿ)

[ಏಕಪಕ್ಷೀಯ ಅಭಿನಾನ, ಪಕ್ಷಾಂಧತೆಯಿಂದ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಎರವಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾರಾಸಾರ ವಿಚಾರವು ವಿವೇಕಿಯ ಲಕ್ಷಣ. ವಿವೇಕಿಯು ಎಲ್ಲ ನಿಟ್ಟಿನಿಂದಲೂ ನಿಡಿದಾಗಿ ನೋಡಿ, ಯುಕ್ತವಾದುದನ್ನು ಎಲ್ಲಿದ್ದಲ್ಲಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಳೆಯದೆಲ್ಲವೂ ಹೊಸ ಅಥವಾ ಹೊಸತೆಲ್ಲವೂ ಜಿನ್ನು ಎಂಬೀ ಬಗೆಯ ಹಟವಾದದಲ್ಲಿ ಹುರುಳಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವ ಲಾವಣಿ ಧಾಟಿಯ ಹೊಸ ಕವಿತೆ.]

ಹೊಸತು

(೧)

ಸಾರಾಸಾರ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದರ
ಹೊಸದ ಎಲ್ಲವೀ ನೆಲದಾಗ !
ಹೂವು ಬಿದ್ದದೆಯೊ ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲದಿದು
ಹಳೆಯವೆಂಬುದರ ಕಣ್ಣಾಗ !

(೨)

ಬೀಜ ಮಾಯವಾಗಿ ಸಸಿಯಾಗತದ
ಹೂವು ಹುಟ್ಟಿತದ ತಲಿಯಾಗ !
ಹೂವಿನ ಹೊಟ್ಟಾಗ ತೆನೀ ಹುಟ್ಟಿತದ
ಹೊಸಾ ಕಾಳು ತೆನಿ ಹೊಟ್ಟಾಗ !

(೩)

ದಿನಾದಿನಾ ಹೊಸ-ಹೊಸದು ಹೂಬಿಸಿಲು
ಹುಣ್ಣಿ ಹುಣ್ಣಿವಿಗೆ ಹೊಸಾ ಪರಿ
ಸಂಜೆ-ಸಂಜೆಗೂ ಹೊಸಾ ಚಿಕ್ಕಿಗಳು
ಮೋಡ-ಮೋಡದೊಳು ಹೊಸಾ ಪರಿ !

(೪)

ವಸಂತಯುತುವಿನ ಸಿರಿಯ ನೋಡಿರೋ
ಹೊಸಾ ಚಿಗುರು ಗಿಡ ಗಿಡದಾಗ !
ಶ್ರಾವಣ ಮಾಸದ ಸೊಗಸು ನೋಡಿರೋ
ಹೊಸಾ ಹಸರು ನೆಲ-ನೆಲದಾಗ !

(೫)

ಹೊಳೆಯೊಳಗ ಹೊಸ-ಹೊಸಾ ತೆರೀ ನಿಮಿ-
ನಿಮಿಷದೊಳಗ ಹೊಸದೊಂದು ಪರಿ !
ತೆರೀ ತೆರೆಯಾಗ ಹೊಸಾ ಸುಳಿ ಪ್ರತಿ-
ಯೊಂದು ತೆರಿಯ ಮ್ಯಾಲಾ ಹೊಸಾ ನೋರೀ !

(೬)

ಶಬ್ದ-ಶಬ್ದದೊಳು ಹೊಸದೆ ಅರ್ಥಯ್ಯರಿ
ಕಾವ್ಯ-ಕಾವ್ಯದೊಳು ಹೊಸಾ ರಸಾ !
ಹೊಸ-ಹೊಸಾ ಕಾವ್ಯದಿ ಬಂದ ಭಾವಗಳು
ಹೊತ್ತು-ಹೊತ್ತಿಗೂ ಹಸಾ-ಹಸಾ !

(೭)

ಹೊಸತನದಿಂದಲಿ ತುಂಬಿ ತುಳುಕತಡ
ವಿಶ್ವರೂಪವಿದು ಬಲುಸೊಗಸಾ !
ಮಕ್ಕಳ ಮುಖದೊಳು ಹೊಳೆವ ನಗೀ ಹಾಂಗ
ನಿಮಿಷ-ನಿಮಿಷಕೂ ಹೊಸಾ-ಹೊಸಾ !

ಹಳತು

(೧)

ಸಾರಾ ಸಾರಾ ವಿಚಾರ್ ಮಾಡಿದರ
ಧರಣಿಯೊಳಗ ಹೊಸತೇನಿಲ್ಲ !
ಹಳೇ ಮಾತಿಗೊಂದು ಹೊಸಾ ಹೆಸರು ಹಾಕಿ
ಹಿಗ್ಗಿ ಓದತದ ಜನವೆಲ್ಲಾ !

(೨)

ಹಳೆಯ ಜೋಳ ನೆಲದೊಳಗೆ ಬಿತ್ತಿದರ
ಹೊಸಾ ದಂಟು ಕಾಣುವದು ಖರೆ !
ಹೊಸಾ ದಂಟು ಹೊಸಾ ತೆನೀ, ಹೊಸಾ ಬೆಳೀ
ಹೊಸಾ ಕಾಳು ಅಂಬೋದು ಖರೆ !

(೩)

ಹಳೆಯ ಕುಸುಬಿ ಹಾಕಿ ಹಳೆಯ ಗಾಣದಾಗ
ಹಿಂಡಿಬಿಡಲು ಸಂಜೆಯ ತನಕಾ
ಹೊಸಾ ಎಣ್ಣೆಯೆಂದು ನೆಕ್ಕಿ ನೆಕ್ಕತಾರ
ಹೊಸಾ ಜನರು ಬದುಕಿರುವನಕಾ !

(೪)

ಹಳೆಯ ಹತ್ತಿಯನು ನೂತು ನೇಯ್ದು ಜೌ-
ಕಾಗಿ ಹರಿದು ಬಣ್ಣವ ಮಾಡಿ
ಹೊಸಾ ಸೀರಿ ಹೊಸ-ಹೊಸಾ ಕುಪ್ಪಸವ-
ನುಟ್ಟು ಲೋಕ ಮೆರೀತದ ಹಾಡಿ !

(೫)

ಹಳೆಯ ಎಮ್ಮೆಯನು ಹಿಂಡಿ ಹಾಲಿನೊಳು
ಹಾಕಿ ಹಳೆಯ ಜಿಗಟಿನ ಬೆಲ್ಲಾ,
ಹೊಸಾ ಖೀರು ಪರಮಾನ್ನವೆಂದು ಬರೆ
ಸುರಿದೆ ಸುರಿಯತದ ಜನವೆಲ್ಲ !

(೬)

ಹಳೆಯ ಶಬ್ದಗಳ ಹಳೆಯ ಧಾಟಿಯೊಳು
ಹೆಣೆದು ಕಟ್ಟತಾರ ಕೀಳವನಾ !
ಹೊಸ ಶಬ್ದ, ಹೊಸ ರಸಾ, ಹೊಸಾ ಕವಿ-
ಯೆಂದು ಹಾಡತಾರ ಹಳೆ ಕವನಾ !

(೭)

ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರ ಹಳೆಯತನವು ತಾ
ತುಂಬಿ ತುಳುಕತದ ಜಗದಾಗ
ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರ-ನಕ್ಷತ್ರ-ವೃಕ್ಷ-ಹೂ-
ಬಳ್ಳಿ ಹೊಸಾದೇನಿವರಾಗ ?

ಇರೋದು

(೧)

ಸಾರಾ ಸಾರಾ ವಿಚಾರ್ ಮಾಡಿದರ
ಹಳೆಯದೆಲ್ಲವಿದು ಹೊಸಾ ಹೊಸಾ !
ಹೊಸದು ಹಳೇದೆಂಬ ವಿಚಾರ ಸುಳ್ಳದು
ತತ್ತ್ವ ತಿಳಿಯಬೇಕು ತುಸಾ ತುಸಾ !

(೨)

ನಿರಾಕಾರ ಪರಮಾತ್ಮ ತುಂಬಿಹನು
ವಿಶ್ವಚಕ್ರದೊಳಗಸ ಹೊರಗಸ !
ನಿತ್ಯ ನಿಂತುಕೊಂಡು ವಿಶ್ವ ನಡಸತಾನ
ಬೆರಸಿ ಹಳೇದರ ಹೊಸದಾಗ !

(೩)

ಹುಲುಸು ಮಣ್ಣಿನಾಗ ಬೀಜ ಬಿತ್ತಿದರ
ಮಳೇ ಹೊಡೆದರ ರವಾರವಾ—
ಬೆಳೇ ತುಂಬಿ ಹೊಲ ಹೊನ್ನು ಆಗತದ
ನೆಲಾ ತೊಯಿದರ ತಪಾತಪಾ !

(೪)

ನೆಲಾ ಮಣ್ಣು ಮಳೆ ನೇಮ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ
ಬೀಜ ಆಗತದ ಹೊಸಾ ಸಸಿ !
ನೇಮವೆಂದರೇ ಧರ್ಮರೂಪದಿಂದ
ದೇವ ಮಾಡತಾನ ಹೊಸಾ ಕಸಿ !

(೫)

ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರ-ನಕ್ಷತ್ರ-ಚಿಕ್ಕಿ-ಗ್ರಹ
ಎಲ್ಲ ದೇವರಿಗೆ ಆಧೀನಾ !
ಒಂದೆ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ನಡೆವ ಮಾತಿನಾಗ
ಹೊಸದು ಹಳೇದೆಂದರೇನಣ್ಣಾ !

(೬)

ಮಾಡಿ ಮಾಡಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ನೋಡಿರೋ
ಆದಿಶಕ್ತಿ ಬಲು ಪುರಾತನಾ !
ಅರಳಿಯೋಡತದ ತಗ್ಗಿ ಬಾಗುತದ
ಪುಡಿಪುಡಿಯಾಗ್ತದ ಪ್ರತಿಕ್ಷಣಾ !

(೭)

ಶ್ರೀಧರ ಕಾವ್ಯದ ಭಾವ-ರಸಗಳ್ವಾಂಗ
ಹೊಸಾ ವಿಶ್ವವಿದು ತಿಳಿರಣ್ಣಾ !
ಪ್ರೇಮದ ಕಣ್ಣಿಂದೋದಿ ನೋಡಿದರ
ನಿತ್ಯ ಹೊಸದು ವಿಶ್ವದ ಬಣ್ಣಾ !

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು:-

೧. ಬೆಳೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸತನವು ಹೇಗೆ ಕಂಗೊಳಿಸುವದು ?
೨. ಋತುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಹೊಸತನವು ಕಾಣುವದು ?
೩. ಹಳೆಯದರ ಮೇಲೆಯೇ ಹೊಸದು ನಿಂತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕವಿಯು ಹೇಗೆ ತೋರಿಸಿದ್ದಾನೆ ?
೪. ಹಳೆಯದರಲ್ಲಿ ಹೊಸತನ, ಹೊಸದರಲ್ಲಿ ಹಳೆಯತನ ಹೊಂದಿಕೊಂಡ ಬಗೆ ಯಾವುದು ?

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ:-

ಇದು ಲಾವಣಿಯ ಶೈಲಿ. ಲಾವಣಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪದದ ಜೋಡಣೆಯ ರೀತಿ ಕವಿತೆ ಮತ್ತು ಭಾವಗೀತೆಗಳಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಳ್ಳಿಗರ ಬಳಕೆಯ ಮಾತುಗಳು ಇದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಈ ಕವನದಿಂದ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿರಿ.

ಶಬ್ದವಿಚಾರ :-

೧. ಕಣ್ಣು— ಪ್ರೇಮದ ಕಣ್ಣು, ಕರುಡುಗಣ್ಣು— ಹೀಗೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕೆಲವು ವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಹೇಳಿರಿ.
೨. ಹೂ, ಬಿರು, ಉರಿ, ಎಳೆ ಮೊದಲಾದ ವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಬಿಸಿಲಿನ ಇಳಿಕೆಯ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.
೩. ಹೊಸ, ಹಳೆ, ಎಳೆ- ಇವುಗಳ ನೆರವಿನಿಂದ ಹೊಸ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿರಿ.

ವಾಕ್-ಶಿಕ್ಷಣ :-

ನಿಮ್ಮ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮೂರು ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಒಂದೊಂದು ವಿಭಾಗದವರು ಒಂದೊಂದು ಪಕ್ಷವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಲಾವಣಿಯ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಕವನವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

ಚರ್ಚೆ :-

ಸೃಷ್ಟಿಯ ಋತುಋತುವಿಗೂ ಹೊಸತನವನ್ನು ತೋರುವಂತೆ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ನಾವೀನ್ಯವೇನೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಇದು ನಿಜವೇ ?

ಬರೆಹ :-

ಸಮುದ್ರದ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಕಾಣುವ ಹೊಸತನ- ಇದನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

೩. ತ್ರೈರಾಶಿಕ

ವಿಚಾರ ಮಾಡುವ ಸರಿಯಾದ ಕ್ರಮವನ್ನು ಅರಿಯದವರಿಂದ ಆಗುವ ತಪ್ಪನ್ನು, ಬಹಳ ವಿನೋದಕರವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದೆ.]

ನಾಕಕ್ಕರಡಾದರೆ, ಎರಡಕ್ಕೆ
ಆಗುವದೋ ಒಂದು
ಅಣ್ಣಾ, ಗುರುಗಳು ಕಲಿಸಿದರೆಮಗೆ
ತ್ರೈರಾಶಿಕ ಇಂದು.
ದನಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಕೋಡುಗಳೆರಡು
ಕಾಲುಗಳಿವೆ ನಾಕು
ಎರಡೇ ಕಾಲುಗಳಿರುವೀ ನಮಗೆ
ಕೋಡೊಂದಿರಬೇಕು !
ಆದರೆ ನಮಗೆ ಕೋಡೇ ಇಲ್ಲ
ಅಣ್ಣಾ, ಸಾಲೆಯ ಗುರುಗಳು ನಮಗೆ
ಕಲಿಸಿದರೋ ಸುಳ್ಳು.

ವಿ. ಜಿ. ಭಟ್ಟ

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು :—

ಇದೊಂದು ಒಡಪಿನ ಪ್ರಕಾರ. ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಅಸಂಗತವಾದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿರುವ ಮಾತನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಬ ಜಾಣ್ಮೆಯು ಇಲ್ಲದವರು ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಅಡಿಗಡಿಗೆ ಮೋಸಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಡಪುಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸುವ ಪ್ರೀತಿ ಹುಡುಗರಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೇ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಡೆಯುಂಟು, ತಾಪಸಿಯಲ್ಲ ; ಮುಕ್ಕಣ್ಣುಗಳಿದ್ದರೂ ಶಿವನಲ್ಲ ; ಇಂತಹವರು ಯಾರು ? ಎಂಬಲ್ಲಿ ತೆಂಗಿನ ಕಾಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದ ರೀತಿ ವಿನೋದಕರವೂ ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯೂ ಆಗಿದೆ. ಇದರಂತೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಕವಿತೆಯೂ ಒಂದು ಒಡಪು. ಇದರಲ್ಲಿ ತೊಡಕು ಎಲ್ಲಿದೆ ನೋಡಿರಿ.

೧. ಕೋಡುಗಳಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಯಾವವು ?
೨. ಕೋಡಿಲ್ಲದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಯಾವವು ?
೩. ಕಾಲುಗಳಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಕೋಡುಗಳು ಇದ್ದೇ ಇವೆಯೇ ?
೪. ಕಾಲಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಮೇಲೆ ಕೋಡುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆಯೇ ?

೫. ಹಾಗಾದರೆ ತ್ರೈರಾಶಿಕದಲ್ಲಿ (ರೂ : ರೂ :: ಹಣ್ಣು : ?) ನೋಡಲಿನ ಎರಡೂ ಸಮಾನಪಾದಗಳಿದ್ದರೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಉತ್ತರವು ದೊರೆಯಬೇಕಲ್ಲವೆ ?
೬. ಇದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿರುವ ದೋಷವನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಿರಿ.

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ :—

ಇದೊಂದು ವಿನೋದಪೂರ್ಣ ಪದ್ಯ. ವಿನೋದದ ಮಡಲಿನಲ್ಲಿ, ನಾವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡುವ ವಿಚಾರಸರಣಿಯ ದೋಷವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ನಾಕ್-ಶಿಕ್ಷಣ :—

೧. ಕಲ್ಲರಳಿ ಹೂವಾಗಿ | ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿ
ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ | ತಿಖರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗಿ
ಬಲ್ಲವರು ಹೇಳಿ | ಸರ್ವಜ್ಞ.
ಇಂತಹ ಒಗಟುಗಳ ಸ್ಪರ್ಧೆಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿರಿ.

ಚರ್ಚೆ :—

೧. ರಾಮಾಯಣ ಕಾಲದ ಮಂಗಳಗಳು ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದವು.

ಬರೆಹ :—

ಪ್ರಮಾಣಿಸಿ ನೋಡದೆ ನಂಬಿದರೆ ಹಾನಿಗೆ ಒಳಗಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ, ಎಂಬುದನ್ನು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸುವ ಒಂದು ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರಿ.

೪. ಕುಂಬಾರ ಗುಂಡಯ್ಯನ ಕುಣಿತ

[ಭಕ್ತಿಯ ಭಾವಾನೇಶದ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಶೈಲಿಯ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಾದರಿಯನ್ನಿಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.]

ಮಂದಾನಿಲ || ಕೊಬ್ಬಿದನುಬಿಡನುಲಿದಾಳ್ತೆ ದರ್ಫಂ |

ಸರ್ಬ ಸುಖಂಗಳ್ ಸಲೆ ಬರುತಿರ್ದರ್ಫಂ ||

ಕುಣಿದಾಡುತೆ ಮಡಕೆಗಳಂ ಬಾರಿಸಿ |

ಕುಣಿದಾಡುತೆ ಕುಡಿಕೆಗಳಂ ಬಾರಿಸಿ ||

ಶಿವನಂ ಸುತ್ತಿ ಬರುತ್ತುಂ ಬಾರಿಸಿ |

ಭವನಂ ಬಲವಂದೊಲವಿಂ ಬಾರಿಸಿ ||

ಕುಣಿಯುತ ಕೊರಲೆತ್ತುತೆ ನೆರೆ ತೂಗುತೆ ।
 ತೊನೆಯುತೆ ತೂಗಾಡುತೆ ಸುಖಿಯಾಗುತೆ ॥
 ಕೊಂಕುತೆ ಬಿಂಕುತೆ ಹಾರೈಸುತ್ತುಂ ।
 ಬಿಂಕಂ ಬೆತ್ತುಬುಬೆಂದಾಡುತ್ತುಂ ॥
 ಆಡುವ ಗುಂಡಯ್ಯನ ಹೊಸ ನೃತ್ಯಂ ।
 ನೋಡುವ ಶಿವನಂ ಮುಟ್ಟಿತು ಸತ್ಯಂ ॥
 ಒಳಗಾಡಿದೆನಿನಿತುಂ ದಿನವೆನಿತುಂ ।
 ಇಳೆಯರಿಯಲ್ ಹೊರಗಾಡುವೆ ನೆನಿತುಂ ॥
 ದಶಭುಜಮಂ ದಿಕ್ಪಟಕಂ ಪಸರಿಸಿ ।
 ಎಸೆವ ಕರಂಗಳನೆತ್ತಲ್ ನೇಮಿಸಿ ॥
 ಒಂದು ಪದಂ ಪಾತಾಳವನೊತ್ತಲ್ ।
 ಒಂದು ಪದಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನೆತ್ತಲ್ ॥
 ಜಡೆಗಳ್ ಬೆಂಬಳಿವಿಡಿದಾಡುತ್ತಿರೆ ।
 ಮುಡಿಯೊಳ್ ಸುರನದಿ ತುಳ್ಳಾಡುತ್ತಿರೆ ॥
 ಕಡೆಯೊಳ್ ಶಶಿಕಳೆಯಲ್ಲಾಡುತ್ತಿರೆ ।
 ಕಡು ಚೆಲ್ವಳಕಂ ಕುಣಿದಾಡುತ್ತಿರೆ ॥
 ಮಿಸುಗುವ ಡಮರುಗ ಥಂ ಥಂ ಥಣರನೆ ।
 ತಿಸುಳದಿ ಹರಿಯುವ ತಾರಂ ತಿರುನೆ ॥
 ತಿರುಗುತ್ತಿರೆಯಹಿಗಳ್ ಹೆಡೆಯೆತ್ತಲ್ ।
 ಕರಿಯ ತೊದಲ್ ನಭವಂ ಜೋಹರಿಸಲ್ ॥
 ಸರಸಿಜಭವನ ಶಿರಂ ಬೊಬ್ಬಿಡುತ್ತಿರೆ
 ಸುರರ ಶಿರೋಮಾಲೆಗಳುಲಿಯುತ್ತಿರೆ ॥
 ಪೊಂಗೆಜ್ಜೆಗಳ ರವಂ ಘುಲುಘುಲಕೆನೆ ।
 ತೊಂಗಲ ಘಂಟೆ ಥಣಂ ಥಂ ಥಣಲೆನೆ ॥
 ಆಡಿದನಾಡಿದನಾ ಹಾ ಶಂಕರ ।
 ನಾಡಿದನಾ ಗುಂಡನ ಮುಂದೀಶ್ವರ ॥

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು:-

೧. ಗುಂಡಯ್ಯನು ಕುಣಿಯುವದರಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ತನ್ಮಯನಾಗಿದ್ದನು ?
೨. ಗುಂಡಯ್ಯನೊಡನೆ ತಿವನು ಕುಣಿಯಲು ಏಕೆ ಸಿದ್ಧನಾದನು ?
೩. ಕುಣಿಯುವಾಗಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿರಿ.

ಭಾಷಾಭಾಸ:-

೧. ಕುಣಿತದ ಗತಿಗೆ ಅನುರೂಪವಾದ ಶೈಲಿಯು ಇಲ್ಲಿ ಇರುವದು.
೨. ಪ್ರಭುದೇವರ, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರ, ರೂಪದ ಶೈಲಿಯ ಸೊಗಸು ಒಂದು ಬಗೆ, ರಗಳೆಯೊಳಗಿನ ವಾದನಾಧುರ್ಯದ ಸುಲಭ ಶೈಲಿಯ ಅಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆ.

ಶಬ್ದವಿಚಾರ :-

೧. ತುಳುಕಾಡು, ಅಲ್ಲಾಡು, ಎಂಬ ಸಹಾಯಕ ಕ್ರಿಯಾಪದದೊಡನೆ ಸಿದ್ಧವಾದ ಬೇರೆ ಐದು ಧಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
೨. ಸಬ್ಬ, ತಿಸುಳ, ಜಡೆ, ಬೊಮ್ಮ, ಇವುಗಳ ತತ್ಸಮ ರೂಪಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
೩. ತೊನೆ-ತೊನಸೆ, ಜಿಗಿ-ಜಿಟ್ಟಿ, ಚಿಗಿ (ಜಿಗಿ) ಚಿಗರೆ, ಹೋರು-ಹೋರಿ, ಇಂತಹ ಪ್ರಾಣಿವಾಚಕ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿಯ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿಯ ಸೊಬಗು ಮನನೀಯವಾಗಿದೆ.

ವಾಕ್-ಶಿಕ್ಷಣ :-

೧. ಹರಿಹರ ಕವಿಯು ಬರೆದ ಕುಂಬಾರ ಗುಂಡಯ್ಯನ ರಗಳೆ ಮತ್ತು ಬೇರೆ ಕೆಲವು ರಗಳೆಗಳನ್ನು ಓದಿರಿ.
೨. ಈ ರಗಳೆಯಲ್ಲಿ ನೀವು ಮೆಚ್ಚಿದ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

ಚರ್ಚೆ :-

ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ವಿಚಾರದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗುವದಿಲ್ಲ. ನಿಜವೇ ?

ಬರೆಹ :-

೧. ನೀವು ನೋಡಿದ ಒಂದು ನೃತ್ಯವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿರಿ.
೨. ನೃತ್ಯಕಲೆಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುವದರಿಂದ ಆಗುವ ಲಾಭವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

೫. ಮೇಘದೂತ

[ಕಾಲಿದಾಸನ ಮೇಘದೂತವು ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯದೊಳಗಿನ ಒಂದು ಅಮರ ಕೃತಿ. ನಾಲ್ಕೈದು ಕವಿಗಳು ಇದನ್ನು ಕನ್ನಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಈ ಕಾವ್ಯವು ರಸಿಕ ಕವಿಗಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಎಷ್ಟೊಂದು ಸೆಳೆದುಕೊಂಡಿದೆಯೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಸರಸ ಕೃತಿಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಪರಿಚಯವಾಗಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀ ಅಂಬಿಕಾತನಯದತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಮೇಘದೂತದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭದ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನಿಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.]

(೧)

ನವೋ ಎಂಬೆ ಕವಿಗುರುವೆ ತಣಿಸಿತೋ ಅಮರ-ದೂತ-ಮೇಘಾ
ನಿನ್ನ ಇನಿಯಳಂತೆಯೇ ನನ್ನ ನೂ ದಿವ್ಯ ಕಾವ್ಯದೋಘಾ ||
ಇಂದ್ರಮಾಯೆಯನು ಭಾವಲಾಯೆಯನು ನೂರು ಕಡೆಗೆ ಚೆಲ್ಲಿ
ಅಮೃತಗರೆವುದಿದು ರಸಿಕ ಹೃದಯದಲಿ ದಿಗ್ಗದಿಗಂತದಲ್ಲಿ ||

(೨)

ಒಬ್ಬ ಯಕ್ಷ ತನ್ನೊಡೆಯನಿಂದ ನಲ್ಲೆಯನು ಆಗಲಿ ಬೆಂದು
ಶಪಿತ ವರುಷವನು ಕಳೆಯಲಾಗದೇ ಮಹಿಮೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ||
ಜನಕತನಯೆ ಮಿಂದುದಕಗಳಲಿ ತಣ್ಣೆಳಲ ಅಂಗಳಲ್ಲಿ
ವಸತಿನಿಂದನೋ ರಾಮಗಿರಿಯ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮಂಗಳಲ್ಲಿ ||

(೩)

ಆಗಲಿ ಇದ್ದರೂ ಆಸೆಗೊಂಡಿರಲು ಗಿರಿಯೊಳಂತು ಇಂತು
ಕೆಲವೆ ತಿಂಗಳಲಿ ಚಿನ್ನಕಡಗ ಮೊಳಕೈಗೆ ಸರಿದು ಬಂತು ||
ಕಾರಹುಣ್ಣಿವೆಯ ಮಾರನೆಯ ದಿನವೆ ಮೋಡಕೋಡನಪ್ಪಿ
ಕಂಡಿತೊಡ್ಡಿ ನೋಡ ಡಿಕ್ಕಿಯಾಡುವ ಆನೆ ಬೆಡಗನೊಪ್ಪಿ ||

(೪)

ಮೋಡ ನೋಡಿ ಮನಸಾಗಿ ನಿಂತನೋ ಹೇಗೊ ಏನೋ ಕಂಡು
ರಾಜರಾಜನನುಚರನು ಇದ್ದ ಕಣ್ಣೀರ ನುಂಗಿಕೊಂಡು ||
ಮೋಡ ಕಂಡೊಡನೆ ಬೇರೆ ಬಗೆಯಹುದು ಸುಖಿಗು ಎಂತೊ ಏಕೋ
ಕೊರಳ-ಗೆಳತಿ ದೂರುಳಿದ ಮೇಲೆ ಆ ಗತಿಯ ಹೇಳಲೇಕೋ ||

(೫)

ಬಂತು ಶ್ರಾವಣಾ ಎಂತು ಬದುಕುವಳೊ ಮಡದಿ ಜೀವ ಉಳಿಸಿ
ಮೋಡದೊಡನೆ ತನ್ನೊಳಿತಿ ನೊಸಗೆಯನು ಅಂತೆ ಕಳಿಸಿತಿಳಿಸಿ ॥
ಬೆಟ್ಟ-ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಹೊಚ್ಚ ಹೂವಿನೊಡ ಕಾಲನೀರ ನೀಡಿ
ಇದಿರುಗೊಂಡು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡ ಒಲದೊಲಿವ ಮಾತನಾಡಿ ॥

(೬)

ಗಾಳಿ-ನೀರು-ಉಗೆ-ಬೆಂಕಿಗೂಡಿ ಆಗಿರುವ ಮೇಘವೆತ್ತ
ಎತ್ತ ಮಾತುಗಳು ? ಮೋಡ ಜೀವವೇ ? ಏನೊ ಎತ್ತೊ ಚಿತ್ತ ॥
ಭೇದವೆಣಿಸದೆಯೆ ಕಂಡ ಮೋಡವನೆ ಬೇಡಿಕೊಂಡ ತಾನು
ಜಡವೊ ಚೇತನವೊ ಬಯಕೆಮರುಳರಿಗೆ ಯಾವ ವಸ್ತುವೇನು ? ॥

(೭)

ಪುಷ್ಕರಾದಿ ಜಗಬಲ್ಲ ವಂಶದವನಲ್ಲೆ, ಬಲ್ಲೆ ನಾನು
ಕಾಮರೂಪಿಯೇ ಪ್ರಕೃತಿ-ಪುರುಷನೋ ಇಂದ್ರನಲ್ಲಿ ನೀನು ॥
ದೈವ-ಬಂಧು ನೀ ಬೇಡೆ ಕೆಡುಕರಲಿ ಬಯಕೆಗೂಡಿಯೇನು ?
ಲೇಸು ಒಳ್ಳೆಯವರ ಬೇಡಿಕೊಂಬುದೇ ವ್ಯರ್ಥವಾದರೂನು ॥

(೮)

ನೀರೆ ಕಾದವಗೆ ಶರಣು ಅಲ್ಲವೇ ? ಇನಿಯಳೆಡೆಗೆ ಓತು
ಒಯ್ಯೊ ಧನಪತಿಯ ಮುನಿಸಿಗೀಡಾಗಿ ಅಗಲಿದವನ ಮಾತು ॥
ಯಕ್ಷರಾಜನಾ ರಾಜಧಾನಿ ಅಲಕೆಗೆಯೆ ಹೋಗು ನೀನು
ಅಲ್ಲಿ ಶಿವನ ಮುಡಿಚಂದ್ರ ತೊಳೆವ ಮಹಮನೆಯ ಮಾಟವೇನು ?

(೯)

ಎಷ್ಟು ದಿವಸ ಇನ್ನುಳಿದವೆಂದು ದಿನದಿನವು ಲೆಕ್ಕವಾಗಿ
ಜೀವ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿರುವ ನಿನ್ನ ಅತ್ತಿಗೆಯ ನೋಡು ಹೋಗಿ ॥
ನಾರಿ ಹೃದಯದಲಿ ನಾರಿನೆಳೆಯವೊಲು ಇಹುದು ಆಸೆಯೊಂದು
ಅಗಲಿದಾಗಲೇ ಕಳಚಿ ಬೀಳುವೆದೆ-ಹೂವ ಬಿಗಿದುಕೊಂಡು ॥

(೧೦)

ಹಾದಿ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು ನಿನಗೆ ಅನುಕೂಲ ಪಯಣಕಾಗಿ
ಬಳಕ ನನ್ನ ಸಂದೇಶ ಕಿವಿಗೆ ಪರಿಣಮಿಸಲವ್ಯುತವಾಗಿ ॥
ತೊಳಲಿ ಬಳಲಿ ಗಿರಿಶಿಖರಗಳಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟು ಸಾಗುವಾಗ
ದಣಿವ ತವಿಸು, ನೀರಿನಿಸೆ ಸವಿಸಿ ಆ ಹೊಳ್ಳ-ಕೊಳ್ಳದಾಗ ॥

(೧೧)

ಏಳು ರತುನಗಳ ಮೇಳಕೂಡಿ ಕಂಗೊಳಿಸುವಂತೆ ಮುಂದು
ಹುತ್ತದಿಂದ ಎದ್ದಿರುವದಲ್ಲಿ ಅಗೊ ಇಂದ್ರಧನುವದೊಂದು ||
ನಿನ್ನ ಕಪ್ಪು ಮೈಗಬರ ಒಪ್ಪ ಬರಲೇನು ಕಾಂತಿ ಬಂತು
ಗೋಪವೇಷದಾ ವಿಷ್ಣು ಗರಿಯ ಧರಿಸಿರಲು ಕಾಣುವಂತು ||

(೧೨)

ಕುಡಿದು ಬಿಡುವರೋ ಕಣ್ಣು ಕುಡಿಗಳಲಿ ಬೆಳೆಗೆ ಬಂಧು ಎಂದು
ಹುಬ್ಬ ಹಾರಿಸುವ ಬಿಂಕಪಿಲ್ಲದಾ ಹಳ್ಳಿ ಹೆಂಗಳೆಂದು ||
ಆದೇ ಹಳಗಿ ನೆಲಗಂಪ ಹರಹುವಾ ಹೊಲದ ಮಾಳವೇರಿ
ನೀರ ತಳಿಸಿ ಹಗುರಾಗಿ ಉತ್ತರಕೆ ಮತ್ತೆ ಹೋಗು ಸಾರಿ ||

—ಅರಿವಿಕಾತನಯದತ್ತ

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು :—

೧. ಯಕ್ಷನು ರಾನುಗಿರಿಯ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಏಕೆ ಬಂದನು ?
೨. ವಿಠಹಿಯಾದ ಯಕ್ಷನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರಿ.
೩. ಮೇಘದರ್ಶನದಿಂದ ಯಕ್ಷನ ಚಿತ್ತವು ವಿಕಾರವಾದುದೇಕೆ ?
೪. ಮೇಘನಿಂದ ಯಾವ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಲು ಆರೋಚಿಸಿದನು ?
೫. ಮೇಘನನ್ನು ಒಲಿಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯಕ್ಷನು ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳಾವವು ?
೬. ಮೇಘನ ಪ್ರವಾಸವು ಆಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ ಹೇಗೆ ಸಾಗುವುದು ?

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ :—

೧. ಬಯಕೆ-ಮರುಳರಿಗೆ ಯಾವ ವಸ್ತುವೇನು ?
೨. ಟೀಸು ಒಳ್ಳೆಯವರ ಬೇಡಿಕೊಂಬುದೇ ನೈರ್ಭವಾವರೂನು. ಈ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿರಿ.
೩. ಯಕ್ಷನ ವಿಠಹದುಃಖವನ್ನು ಉಜ್ಜಿಸುವ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿರಿ.

ಶಬ್ದವಿಚಾರ :—

೧. ಅಮೃತಗರೆ, ಕಣ್ಣೀರನುಂಗು, ಕಾಮರೂಪಿ, ಕಣ್ಣು ಕುಡಿ ಇವುಗಳ ಔಚಿತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
೨. ಮಲ್ಲಿಗೆ- ಬೆಟ್ಟಮಲ್ಲಿಗೆ, ಹೀಗೆ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಹೇಳುವ ಕೆಲವು ವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

ನಾಕ್-ಶಿಕ್ಷಣ :—

ನಿಮ್ಮ ತಾಯಿ ನಿಮ್ಮಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವಾಗ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸುವಂತೆ ಮಾತನಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಆಭಿನಯಿಸಿರಿ.

ಚರ್ಚೆ :—

ಮೇಘದ ಮೂಲಕ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಕಳಿಸುವದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಆದರೆ ಇದನ್ನೋದುವಾಗ ಈ ಮಾತು ಅಸಂಭವವೆಂದು ಎನಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಏಕೆ ?

ಬರೆಹ :—

ಕವಿತೆಯಿಂದ ದೊರೆಯುವ ಅನಂದ ಏತರಲ್ಲಿ ? ವಿಚಾರದಲ್ಲಿಯೋ ? ಭಾವದಲ್ಲಿಯೋ ? ನಾದದಲ್ಲಿಯೋ ?

೬. ಮುದಿಯ ರಾಮಗೌಡ.

[ಒಂದು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಜೀವದ ಧರ್ಮಸಂಕಟವನ್ನು ಅರುಹುವ ಸರಸವಾದ ಭಾವಗೀತ.]

ಕುರಿಗಳೆಲ್ಲ ರೊಪ್ಪದಲ್ಲಿ, ದನಗಳೆಲ್ಲ ತೊಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ,
ಜನಗಳೆಲ್ಲ ಹಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಲಿ ಕಡೆದರು ತೆಪ್ಪಗೆ;
ಗಂಡ ಗೊರಕೆ ಹೊಯ್ಯತೆಹನು ನಿದ್ದೆಕವಿದು ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ-
ನನಗೂ ಹೊಟ್ಟೆಯ ದುಃಖವೆಲ್ಲಾ ಕಣ್ಣಹನಿಯಲಿ ಸುರಿವುದು.

ಚಿಕ್ಕ ಹರೆಯದ ಚಾಮನೊಲಿದು ಮದುವೆಗೆನ್ನ ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದ
ಮಾತನೆತ್ತಲು ರೊಕ್ಕವಿಲ್ಲದೆ ನಾಚಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಇರುವನು.
ದುಡ್ಡು ಕಾಸನು ಕೂಡಿಹಾಕಲು ಹೋಗಿ ಹಡಗ ಸೇರಿಕೊಂಡ-
ದುಡ್ಡು ಕಾಸನು ನನ್ನ ಸಲುವೇ ಕೂಡಿಹಾಕಲು ಹೋದನು.

ಅವನು ಹೋಗಿ ನೆಟ್ಟಗೆಲ್ಲಾ ಎರಡು ವಾರ ಕಳೆಯಲಿಲ್ಲ.
ಅಪ್ಪ ಕೈಯ ಮುರಿದುಕೊಂಡ; ಕಳ್ಳರೊಯ್ದರು ದನವನು.
ಅವ್ವ ನರಳುತ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಳು; ಚಾಮ ಎತ್ತಲೋ ಕಡಲಲಿದ್ದನು.
ಇತ್ತ ಮುದಿಯ ರಾಮಗೌಡ ನನ್ನ ಬಯಸಿ ಬಂದನು.

ಅಪ್ಪ ಹೊರಗೆ ಗೆಯ್ಯಲಾರ, ಅವ್ವ ಒಳಗೆ ನೆಯ್ಯಲಾರಳು ;
ಹಗಲು ಇರುಳು ನಾನು ದುಡಿದೂ ನಮಗೆ ಹಿಟ್ಟು ಹುಟ್ಟಿದು.
ರಾಮಗೌಡ ಕಷ್ಟಕಾದ ! ಕೈ ಹಿಡಿದು ಕಣ್ಣ ನೆನಸಿ,
ಅವರ ಸಲುವಾಗೆನ್ನ, ಚೆನ್ನಿ, ಮದುವೆಯಾಗು, ಎಂದನು.

ನನ್ನ ಮನಸೋ ಒಲ್ಲೆನೆನುವದು; ಚಾಮ ಬರುವ ನಚ್ಚು ಹೋಗದು;
ಎಲ್ಲಿ ಬರುವನು? ಗಾಳಿ ಬಡಿದು ಹಡಗು ಪುಡಿಪುಡಿಯಾಯಿತು.
ಹಡಗು ಪುಡಿಪುಡಿಯಾಯಿತಯ್ಯೋ! ಸಾಯದೇತಕೆ ಚಾಮ ಉಳಿದ!
ಕೊರಗಿ ನಾನೀ ಬೇಗೆಯಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಬದುಕುತ್ತಿರುವೆನು !

ಅಪ್ಪ ಹೇಳಿದ, ಗದರಿಕೊಂಡ; ಅವ್ವ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಆಡಬಲ್ಲಳು ;
ಅವಳು ನೋಡಿದ ನೋಟವೇ ನನ್ನದೆಯನಿರಿಯಿತು, ಮುರಿಯಿತು.
ಅವನ ಕೈಯಲಿ ಕೈಯನಿಟ್ಟರು; ಮನಸು ಕಡಲಲಿ ನಿಂತು ಹೋಯಿತು.
ಅಂತು ಮುದಿಯ ರಾಮಗೌಡ ನನಗೆ ಗಂಡನಾದನು.

ಮದುವೆಯಾಗಿ ನೆಟ್ಟಗೆಲ್ಲ ನಾಲ್ಕು ವಾರ ಕಳೆಯಲಿಲ್ಲ,
ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಕೊರಗುತ್ತ- ಕಂಡೆನು !
ಗಾಳಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಚಾಮ ಎದುಕೊಂಡೆನು- ಚಾಮ ನಕ್ಕು,
ತೆರವ ತಂದೆ ಮದುವೆಯಾಗಲು ಬಂದೆ, ಚೆನ್ನಿ, ಎಂದನು.

ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ನುಡಿಸಿ ನುಡಿಸಿ, ದುಃಖವೆಲ್ಲ ಹೇಳಿಕೊಂಡೆವು,
ಒಂದು ಮುತ್ತ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡೆವು- ಅಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟಿ, ಆಗಲೆ !
ಸಾಯ ಒಲ್ಲೆನೆ ನಾನು ಪಾಪಿ ! ಅಯ್ಯೋ ! ಪಾಪಿಗೆ ಸಾವು ಬಹುದೆ ?
ಹುಟ್ಟಿದೇ ಇರಬಾರದೇ ! ಈ ಬೇಗೆ ಬಾಳನು ತಾಳೆನೇ ?

ಗಾಳಿಯಾಗಿ ಸುಳಿಯುತ್ತಿರುವೆ- ಮನೆಯ ಕೆಲಸ ಆಕ್ಕರಿಲ್ಲ,
ಚಾಮನನು ನೆನೆಯುವದು ಪಾಪ; ಎಷ್ಟೋ ತಡೆಯುವೆ ಮನಸನು.
ಒಳ್ಳೆ ಗರತಿಯಾಗಿ ಬದುಕಲು ಎದೆಯನೆಷ್ಟೋ ಗಟ್ಟಿ ಮಾಡುವೆ,
ರಾಮಗೌಡನ ಸ್ತ್ರೀತಿ ನಂಬಿಕೆಗೆಂತು ದೋಹವ ಬಗೆವೆನು !

ಶ್ರೀ

(“ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಗೀತಗಳು” ಇದರಿಂದ)

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು :—

೧. ರಾಮಗೌಡನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವ ಪ್ರಸಂಗವು ಏಕೆ ಬಂದಿತು ?
೨. ಚಾಮನು ಹಡಗದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಕಾರಣವೇನು ?
೩. ಮಗಳ ಮದುವೆಯ ಬಗೆಗೆ ತಂದೆ-ತಾಯಿ ಇವರಿಬ್ಬರ ಯಾವ ಸ್ವಭಾವವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು ?
೪. ಮಗಳಿಗೆ ಒದಗಿದ ಧರ್ಮಸಂಕಟವಾವುದು ?

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ:-

೧. ಈ ಕವನದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಶಬ್ದಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಬೇಕು.
 (೧) ರಾಮಗೌಡನು ತನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವದು.
 (೨) ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕೊರಗುವ ಮಗಳ ಚಿತ್ರ.
 (೩) ತಾಯಿಯ ಎದೆಯುರಿಯುವ ಮಾನ ನೋಟ.
 ಇದರಂತೆ ಮನವಿಲ್ಲದೆ ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವ ಒಬ್ಬ ಬಾಲಕನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿರಿ.
೨. ಬಿಕ್ಕಿ, ಬಿಕ್ಕಿ; ನುಡಿಸಿ ನುಡಿಸಿ; ಈ ದ್ವಿರುಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಆಗುವ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಿರಿ.
೩. ಈ ಕವನದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಶೈಲಿಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು.; ಅಚ್ಚ ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಭಾವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವ ರೀತಿಯು ಅನುಕರಣೀಯವಾಗಿದೆ.

ಶಬ್ದವಿಚಾರ :-

೧. ಹಿಟ್ಟು, ಹುಟ್ಟು, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೈಯಿಡು, ಕೈಮೇಲೆ ಕೈಹಾಕು, ಇವುಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿರಿ.
೨. ಮುದಿ, ಬೆಳಕು, ಹಗಲು, ಜನ, ಉಳಿ, ಪಾಪಿ, ಇವುಗಳ ಮಾರುನುಡಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
೩. ನುಡಿ, ಹೇಳು; ಕೂಗು, ಗದರು, ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಭೇದವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

ನಾಕ್-ಶಿಕ್ಷಣ :-

ಮುದಿ ರಾಮಗೌಡನೊಡನೆ ಮದುವೆಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನೀಯುವಾಗ ಅವಳು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

ಚರ್ಚೆ :-

ಭಿಷ್ಣುಚಾರ್ಯರು ಕೌರವರ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿದ್ದು ಪಾಂಡವರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿದ್ದು ಸರಿಯೇ ?

ಬರೆಹ :-

ತಾಯಿತಂದೆಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಮಗಳು ಮಾಡಿದ ತ್ಯಾಗದ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿರಿ.

೨. ಪಸಲೆ

[ಇದು ಸೃಷ್ಟಿ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸುವ ಕವಿತೆ. ಭಾವ ಮತ್ತು ನಾದ ಇವುಗಳ ಹೊಂದಿಕೆ ಮನೋಹರವಾಗಿದೆ. ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಚಿರನೂತನ ಸೊಗಸು, ಪರಮಾತ್ಮನು ಸೌಂದರ್ಯ ರೂಪನೆಂಬ ಅರಿವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದು.]

ಅರಿವಿರಿದ ನರುಗುಂಪಿನಲರ ಪಸದನದಿಂದೆ
ಕರಮೆಸೆವ ಬಳ್ಳಿಗಳ ತಳ್ಳೆಯಿಂ ನಲ್ವಾಂತ
ತರುರಾಜಿ ಸುತ್ತಲು ಕಂಗೊಳಿಸೆ ಬಿತ್ತರದ ನುಣ್ಣುಸಲೆ ಚೆಲ್ವಿಸೆವುದು !
ಮರಕತದಿ ನಾದುದೆನೆ ಪಸಿರೇರಿ ತಳತಳಪ
ತಿರೆಯೆ ಮೇಲಿದೆ ನೋಡ ಕಡೆಸಾಲ್ಗ ಳೆಂಬಿನಂ
ಕಿರುವುಲ್ಲ ಳೊಳ್ ಜೇಡ ಬುಳುವ ಜಾಲಂ ಮಂಜುವನಿಗೂಡಿ

ಬಗೆಗೊಳಿಪುವು ! ||೧||

ನಲಿನಲಿದು ಪಕ್ಷಿಗಳ ಪೊಳ್ಳರೆಯ ಚೆಲ್ವಿನಿಂ-
ದುಲಿದವುವು ನಿಡುಸರದೆ ಕಿರುಸರದೆ, ನಲ್ಸರದೆ ;
ಕಲರವಂ ಕಂಪುವೆರೆಡೆಳಗಾಳಿಯೊಳ್ ಬೆರತು ಮನಕದೇಂ

ಮುದವೀವುದೋ ||

ಲಲಿತತೆಯ ನಿಲಯಮೋ ಶಾಂತಿಯಾವಾಸಮೋ
ಒಲವಿನಾಗಾರಮೋ ನೈರ್ಮಲ್ಯದಡೆಯೊ ಮಂ-
ಗಲದ ಕೇತನವೊ ನಲ್ಲೊಗದ ತಾಯ್ತನೆಯೊ ಈ ಪಸತಿ !

ಬಹುರೂಪಿ ಚೆಲ್ವು ! ||೨||

ಎನಿತೊಂದಲಂಪು ಗಡ, ಪೆಂಪು ಗಡ, ಮಂಗಲಾ-
ತ್ಮನೆ, ಸುತ್ತಲು ನೋಡಲೆಲ್ಲೆಡೆಯೊಳಂ ನಿನ್ನ
ಘನತೆಯೇಂ ಸೊಂಪೇರಿ, ಸಿರಿನಲ್ಲ, ನಲ್ಲೊಗಮನೊದವಿ

ಸುತೆ ನೆಲಸಿರ್ಪುದೋ ||

ಮನದಳಮೆ ಈ ಸಿಂಗರದ ನೆಲೆಯನರಿಯಲ್ಕೆ ?
ಕೊನೆಯಿಲ್ಲ, ಮೊದಲಿಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸಿರಿಗೆ !
ದಿನದೊಳೊರೊಂದು ಬಗೆ, ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲೊಂದು ಬಗೆ ! ಸಿರಿಯ

ವೈವಿಧ್ಯವೆನಿತೋ ! ||೩||

ಸಾಲಿ ರಾಮಚಂದ್ರರಾಯರು
(ಚಿತ್ರಸೃಷ್ಟಿಯಿಂದ)

ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು:-

೧. ಪಸಲೆ 'ಬಹುರೂಪಿ ಜಿಲ್ಲೆ' ಹೇಗೆ ?
೨. ಪರಮಾತ್ಮನ ಘನತೆಯನ್ನು ಕವಿಯು ಏತರಲ್ಲಿ ಕಾಣುವನು ?
೩. ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸೊಬಗಿನಲ್ಲಿರುವ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
೪. ಕವಿಯು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಏನೆಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಿದ್ದಾನೆ ? ಮತ್ತು ಅದರ ಔಚಿತ್ಯವೇನು ?

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ :-

'ಪಸಲೆ'ಯನ್ನು ಕವಿಯು 'ಲಲಿತತೆಯ ನಿಲಯವೋ.....ಬಹುರೂಪಿ ಜಿಲ್ಲೆ' ಎಂದು ಉಪ್ಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಬಣ್ಣಿಸಿದುದನ್ನು ನೋಡಬೇಕು.
ಇದೇ ಬಗೆಯಾಗಿ ಸೂರ್ಯೋದಯವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿರಿ.

ಶಬ್ದವಿಚಾರ :-

೧. ಪಸದನ, ಸಿಂಗರ, ಸಿರಿ, ಸೊಗ, ಸರ, ಇವುಗಳ ತತ್ವವು ರೂಪಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
೨. ನಿಡುಸರ, ಕಿರುಸರ, ನಲ್ಲರ-ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
೩. ವಾಸಸ್ಥಾನ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೇಳಿರಿ.
೪. ಇಂಪು, ಅಲಂಪು, ಪೆಂಪು, ಸೊಂಪು, ಕಂಪು, ನರುಗಂಪು-ಇವುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

ವಾಕ್-ಶಿಕ್ಷಣ :-

೧. ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ಗಮಕಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಡಿರಿ.
೨. ನಮ್ಮ ವಾಚನ ಮಾಲೆಯ ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಪ. ಜವಾಹರಲಾಲರು ಬಣ್ಣಿಸಿದ ಹಿಮಾಲಯದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಓದಿರಿ.

ಚರ್ಚೆ :-

'ದೇವ ಪೂಜೆಗಿಂತ ಸೌಂದರ್ಯೋಪಾಸನೆಯೇ ಮೇಲು.'

ಬರೆಹ :-

ನೀವು ನೋಡಿದ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿರಿ.

೮. ಯಾಕೆ ಮನವೆ ಕೊರಗುವೆ ?

[ಏನೆಂದು ಕಾರಣದಿಂದ ಆವರಿಸಿದ ಮೂಢದ ದುಗುಡವನ್ನು ತೊರೆದು ಉತ್ಸಾಹ ಗೊಳ್ಳಲು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಉಪದೇಶವಿಲ್ಲಿದೆ.]

ಚಿಗಿವ ಬೇವಿನೆಸಳ ನೋಡು
 ಚಿಂತೆಯಿದೆಯೆ ಎದೆಯಲಿ
 ನೂರು ಬಗೆಯ ಕಾಡು ಸುಮಗ-
 ಳೆಲ್ಲೊ ಅರಳಿ ಪೊದೆಯಲಿ
 ನಾಳೆಯೆಂಬ ಹಾಳ ಬಾಳ-
 ನೊಂದು ಸಲವು ನೆನೆಯದೆ
 ಮಧುರ ಲಾಸ್ಯವನ್ನು ಮರೆದು
 ಇಹವೆ ಗಾಳಿಗಲಿಯದೆ ?
 ಯಾಕೆ ಮನವೆ ಕೊರಗುವೆ ?
 ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಯುವೆ ?

೧

ಹರೆಯು ತುಂಬಿ ಸೂಸುತಿಹುದು
 ವಿಾರಿ ಎದೆಯ ಎಲ್ಲೆಯ !
 ಜಗವ ಮೆಟ್ಟಿ ನಿಲುವೆನೆಂಬ
 ಶಕ್ತಿಯಿಹುದು ಬಲ್ಲೆಯ !
 ಏನನೆಲ್ಲ ಮರೆತು ನೀನು
 ಸಾವನಪ್ಪಲೋಡುವೆ !
 ಕಾಮಧೇನು ಎದೆಯಲಿಹುದು
 ಅರಿಯದದನು ಬಾಡುವೆ !
 ಯಾಕೆ ಮನವೆ ಕೊರಗುವೆ ?
 ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಯುವೆ ?

೨

ನಿನ್ನ ವಿಭವಕೇನು ಕಡಿಮೆ
 ನೀನು ದೇವಕನ್ಯೆಯು !
 ಅದನು ಮರೆದು ನಡೆಯಬೇಡ
 ಇರುವೆ ಸರ್ವಮಾನ್ಯೆಯು !
 ಬಗೆದು ನೋಡು ಎದೆಯ ಆಳ
 ಬೆಳಗುತಿಹರು ರವಿ-ಶಶಿ,
 ಅಲ್ಲಿ ನೀನು ಶಪಿತಳಂತೆ
 ಪತಿತೆಯಾದ ಊರ್ವಶಿ.
 ಯಾಕೆ ಮನವೆ ಕೊರಗುವೆ ?
 ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಯುವೆ ?

೩

ಬೆಳೆವ ಬಯಕೆ ತೊರೆದ ನಿನ್ನ
 ಬಾಳು ಕಾಡದಾಗಿದೆ
 ಕುಡಿಯನಿಟ್ಟು ಕೊನರೆನೆಂಬ
 ಕುರುಡುಭಾವ ಮೂಡಿದೆ
 ಹರಿದು ಮನದ ಭ್ರಾಂತಿಯೊಮ್ಮೆ
 ಮಿಂಚು ಬೆಳಗದಾಗಿದೆ
 ನಿಬಿಡ ತಮದ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ
 ಬಾಳು ಸೆರೆಯದಾಗಿದೆ
 ಅದಕೆ ಮನವೆ ಕೊರಗುವೆ
 ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಯುವೆ.

೪

ರಾಮಚಂದ್ರ ಕೊಟ್ಟಲಗಿ
 (ಸಿಪಾಸೆ ಎಂಬ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹದಿಂದ)

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು :—

೧. ನಿಸರ್ಗದಿಂದ ಮಾನವನು ಯಾವ ಪಾಠವನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕು ?
೨. ಮನಸಿನ ಶಕ್ತಿ ಎಂತಹದಿರುವದು ?
೩. ಎದೆಯ ಅಳ ಬೆಳಗುವ ರವಿಶಶಿಗಳಾರು ?
೪. ಮನವು ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಯುವ ಕಾರಣವೇನು ?
೫. ಮನದ ಕೊರಗನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕಲು ಮಾನವನು ಹೇಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು ?

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ :—

೧. 'ಕಾಮಧೇನು ಎದೆಯಲಿಹುದು'
 ಅರಿಯದದನು ಬಾಡುವೆ !
 ನಿಬಿಡತಮದ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ
 ಬಾಳು ಸೆರೆಯದಾಗಿದೆ
 ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿರಿ.

ಶಬ್ದವಿಚಾರ :—

೧. ಚಿಗಿ, ಬಾಡು, ಕೊರಗು, ಇವುಗಳ ಮೇಳನುಡಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
೨. ಎಲೆ, ಎಸಳು, ಚಿಗುರು, ತಳಿರು ಮುಗುಳು, ಇವುಗಳನ್ನು ಎಲೆಯ ಬೆಳಿಗೆಯ ಮತ್ತು ಹೂವು, ಹಣ್ಣು, ಮೊಗ್ಗು, ಕಾಯಿ, ಹೀಚು, ಮಿಡಿ, ಇವುಗಳನ್ನೂ ಬೆಳಿಗೆಯ ಅನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ವಾಕ್-ಶಿಕ್ಷಣ :—

ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಮುನ್ನುಗ್ಗಲು ಪ್ರಚೋದಿಸುವ ನೀವು ಓದಿದ ಕೆಲವು ಕವನಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

ಚರ್ಚೆ :—

ನಾಳಿನ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದ ಇಂದಿನ ಬಾಳು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಕ್ಕೆ ಕಾರಣ.

ಬರೆಹ :—

ಮನಸ್ಸಿನ ಅದ್ಭುತ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೆಳಗಿನವರು ಹೇಗೆ ತೋರಿಸಿರುವರು ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

- (೧) ಗಾಂಧೀಜಿ.
- (೨) ನೆಪೋಲಿಯನ್.
- (೩) ಸ್ವಾಠಿನ್.
- (೪) ಸುಭಾಷಚಂದ್ರಬೋಸ.
- (೫) ಭಗತಸಿಂಗ.

೯. ಗೋಮಟ ತಿಲ್ಪಿಗೆ

[ಹಿಂದೂ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಭವ್ಯವೆನಿಸಿ ತಿಲ್ಪಕಲೆಯ ಅಚ್ಚರಿಯ ಮಾದರಿಯೆಂದು ವಿಖ್ಯಾತವಾದ ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳದ ಗೋಮಟ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕುರಿತ ಭಾವಗೀತವಿದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಆ ತಿಲ್ಪಸೌಂದರ್ಯದ ರಸಾಸ್ವಾದದ ಆನಂದವು ಎದೆದುಂಬಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಮನಗಾಣಬಹುದು.]

(೧)

ನೀನಾವ ಅಮೃತಾವಕಾಶದಲಿ ಓ ತಿಲ್ಪಿ
ಕಲ್ಪಿಸಿದೆ ಚಿತ್ತದಲಿ ಈ ಭವ್ಯವ
ಕಣಸು ಕಡೆದಿಹ ರೂಪು ಕಣ್ಣಿಂದೆ ನಿಂದವೊಲು
ನಿರ್ಮಿಸಿದೆ ಶೈಲದಲಿ ಈ ದಿವ್ಯವ.

(೨)

ಸಹಜ ಬಂಧುರ ಲಲಿತ ಕಲೆಯ ಭಂದೋಗತಿಗೆ
ತಾನೆ ಚಲಿಸಿತು ಚಾಣ ನಿನ್ನ ಕರದಿ
ರವಿರೂಪ ತಳೆದನೆನೆ ಬೆಳ್ಳೊಳದ ಗಿರಿಯೇರಿ
ಮೂರ್ತಿ ನೆಗೆದಿತ್ತು ಮುಗಿಲತ್ತ ಭರದಿ

(೩)

ನಯ ನುಣ್ಣು ಬಿಣ್ಣು ಬೆರೆದಿವೆ ನಿನ್ನ ಈ ಮಹಾ
ಮೂರ್ತಿಶಿಲ್ಪದಿ ತಪ್ಪದೊಪ್ಪವಡೆದು
ಎಂಥ ಸಾಧನೆ ಕಾಂತಿಯುತ ಮತಿಗೆ ಗತಿಯಿತ್ತು
ನಡೆಸಿತ್ತು ಮಂಗಲಕೆ ಕೈಯ ಹಿಡಿದು

(೪)

ಏನು ಹಣೆ ಏನು ಹುಬ್ಬೇನು ಗಾಂಭೀರ್ಯವಿದು
ಗಾಂಭೀರ್ಯದಲಿ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯದೇನು !
ಕಣ್ಣಲಿ ಕಪೋಲದಲಿ ನೀಳ ನಾಸಿಕದಲ್ಲ
ಸುಳಿದು ತುಟಿಗಳಿಡೀ ವಿಲಾಸವೇನು !

(೫)

ಕೆತ್ತನೆಗೆ ಮೈಯಿತ್ತು ಮೈವೆತ್ತ ಜಡದಲ್ಲ
ನೀನೆಂತು ತುಂಬಿದೈ ಜೀವಕಳೆಯ
ತುಂಬು ಮೈ ಬಿಂಬದಲಿ ಭಕ್ತಿ ಭಾವನ ತೀವಿ
ಹರಿಸಿದೆಯ ಹಿಗ್ಗು ಹೊಳೆಯ

(೬)

ಅಂತರಂಗದ ಕಾಂತಿ ಕರಗಿ ಹೊರಸೂಸಿತೆನೆ
ಅಡಿಯಿಂದ ಮುಡಿಯ ಮುಂಗುರುಳವರೆಗೆ
ಪ್ರತಿಭೆ ಪಡೆನುಡಿದಿಹುದು ಐವತ್ತು ಏಳಡಿಯ
ಎತ್ತರದ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಕರೆಗೆ

(೭)

ಉಳಿಯ ಕಂಠವ ಶಿಲಾಪತ್ರದಲಿ ನಾಂಟಿಸುತ
ನೀನಿಂತು ಬರೆದು ಶಿಲ್ಪದ ಕಾವ್ಯವ
ನಿಲ್ಲಿಸಿಹೆ ಶಿಲ್ಪಕವಿ ಈ ಮೇರುಕೃತಿಯಲ್ಲಿ
ಕನ್ನಡದ ಶಿಲ್ಪದೊಂದಾನ್ನತ್ಯವ

(೮)

ಸತ್ತಮಿದು ಚಿತ್ತವಿದು ಇದುವೆ ನಿತ್ಯಾನಂದ
ಶಿಲೆಗೆ ಸಂದಿವೆ ಕಲಾಯೋಗದಿಂದ
ಇಳಿಯುವದು ಆನಂದ ಸಂದರ್ಶನಕೆ ಬಂದ
ಭಾವಜೀವಿಗೆ ದೇವಲೋಕದಿಂದ.

ಡಿ. ಎಸ್. ಕರ್ಕಿ

(ಭಾವತೀರ್ಥದಿಂದ)

ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು :—

೧. ಶಿಲ್ಪಿಯು ಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವಕಳೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ತುಂಬಿದ್ದಾನೆ ?
೨. ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಶಿಲ್ಪಿಯು ಕೊಟ್ಟ ಕಾಣಿಕೆಯೇನು ?
೩. ಗೋಮಟೇಶ್ವರನ ಮೂರ್ತಿಯು ರಸಿಕ ಸಂದರ್ಶಕರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಬಿತ್ತುವದು ?
೪. ಶಿಲ್ಪವನ್ನು ಕಡೆಯುವಾಗ ಶಿಲ್ಪಿಯಲ್ಲಿ ಎಂತೆಂತಹ ಉದಾತ್ತ ಭಾವನೆಗಳು ಉದಯವಾಗಿರಬೇಕು ?

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ:-

೧. ಗೋಮಟೇಶ್ವರನನ್ನು ಕವಿಯು ಯಾರಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದ್ದಾನೆಂಬದನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
೨. 'ಕೆತ್ತನೆಗೆ ಮೈಯಿತ್ತು- ಮೈವೆತ್ತ ಜಡದಲ್ಲಿ ನೀನೆಂತು ತುಂಬಿದ್ದೆ' ಜೀವಕಳೆಯು, ಪ್ರತಿಭೆ ಪಡೆನುಡಿದಿಹುದು ಐವತ್ತು ಏಳಡಿಯ ಎತ್ತರದ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಕರೆಗೆ, ಈ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿದ ಭಾವವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸಿರಿ.
೩. ಕೂಡಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.
ತಪ್ಪದೆ+ಒಪ್ಪ+ಪಡೆದು; ತಳೆದನು+ಎಸೆ; ಹೊರಸೂಸಿತು+ಎನೆ;

ಶಬ್ದವಿಚಾರ :—

೧. ಮೈಯಿಕ್ಕು, ಮೈವೆರು, ಮೈಮರೆ, ಜೀವಕಳೆತುಂಬು, ಇವುಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿರಿ.
೨. ಭಾವಜೀವಿ, ಕಲಾಯೋಗ, ಶಿಲ್ಪಕಾವ್ಯ, ಅಮೃತಾವತಾರ, ಇವುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
೩. ನುಣ್ಣು, ಬಿಣ್ಣು, ತಣ್ಣು, ಈ ಶಬ್ದಗಳ ರೂಪಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

ವಾಕ್-ಶಿಕ್ಷಣ :—

‘ಗೋಮಟೇಶ್ವರನ’ ಬಗೆಗೆ ಬರೆದ ಶ್ರೀಕುವೆಂಪು, ಶ್ರೀ. ಡಿ. ವ್ಹಿ. ಜಿ. ಮತ್ತು ಶ್ರೀ. ಗೋವಿಂದ ಪೈ, ಇವರ ಕವನಗಳನ್ನು ಓದಿರಿ.

ಚರ್ಚೆ :—

ಕವಿಗಿಂತ ಶಿಲ್ಪಿಯೇ ಮೇಲು.

ಬರೆಹ :—

೧. ಗೋಮಟೇಶ್ವರನ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿರಿ.
೨. ಶಿಲ್ಪಕಲಾಕೃತಿಯ ಸೊಬಗನ್ನು ಅರಿಯುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿರಿ. ಆಧುನಿಕ ಮೂರ್ತಿಕಾರರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಚೀನ ಮೂರ್ತಿಗಳೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿರಿ.

೧೦. ಮಹಾತ್ಮಾ

[ನೆಲವು ನಂದನವನವಾಗಲು ಹಲವು ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಬಲಿದಾನ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಂದು ಇತಿಹಾಸವು ಕೂಗಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಸತ್ಯವು ಒರೆಗೆ ಹತ್ತಬೇಕಾದರೆ ಇಂತಹ ಕ್ರೂರ ಪ್ರಕಾರದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಏಕೆ ಉಂಟಾಗಿದೆ? ನರರು ಹುಂಬತನವನ್ನು ತೊಲಗುವವರೆಗೆ ಇದು ಹೀಗೆ ಸಾಗಬೇಕಾದುದು ಅನಿವಾರ್ಯವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕೋ?]

(೧)

ನಿನ್ನ ನೆತ್ತರು ನೆಲಕೆ ಚಲ್ಲಿದಂದು
ಮಣ್ಣು ನಡುಗಿತು, ಹಗಲ ಹೂ ಬಾಡಿತು.
“ನರನು ಕೆರಳುವ ಹುಂಬ, ಬಾಳು ಯೂವಸ್ತಂಭ
ಉತ್ತಮರ ಬಲಿ ಇಲ್ಲಿ,” ಬಾನ್ ಆಡಿತು.

(೨)

ಮನುಕುಲದ ರಕ್ತಮಯ ಇತಿಹಾಸ ಕೂಗಿತ್ತು :
“ನೆಲವು ನಂದನವನವಾಗಲೇನು ಬೇಕು ?
ತಿಳಿವು ತುಂಬಿದ ಕಣ್ಣು, ಒಲವು ತುಂಬಿದ ಎದೆಯು
ಕಲಹಕೆಳಸದ ಬದುಕು- ಇಷ್ಟೇಸಾಕು.”

(೩)

ಅಂತೆ ತವಕದಿ ಬಂದೆ, ಮನದ ಮಮತೆಯ ತಂದೆ
ಹಗೆಯ ಕಾಳೋರಗವ ತವಿಪೆನೆಂದೆ.
ಇತ್ತ ಹಾಲಾಹಲವು, ಅತ್ತ ಕೋಲಾಹಲವು
ಅಮೃತಹಾಸವ ಬೀರಿ ನಡೆದೆ ಮುಂದೆ.

(೪)

ಬತ್ತಿದೆದೆಗಳಲಿ ಒಲವಿನ ತೇವು ಒಡೆದಿತ್ತು-
ಶಾಂತಿಸಮರಕೆ ಇದು ಮೊದಲೆನಿಸಿತು
ಕಲ್ಲೆದೆಯ ಸೀಮಿಯಲು ಹೂ ಕುಸುರು ! ಅಹ, ಇದು
ಬರುವ ಭಾಗ್ಯದ ಯುಗದ ತೊದಲೆನಿಸಿತು.

(೫)

ನರನ ಕಾಡಿನ ನಡತೆ ಇನ್ನು ಮುಗಿದಿರಲಿಲ್ಲ
ನಿನ್ನ ಬೇಟೆಗೆ ತಾಯಿ ಮಣ್ಣು ನಡುಗಿತು.

“ನರನು ಕೆರಳುವ ಹುಂಬ-ಬಾಳು ಯೂಪಸ್ತಂಭ
ಇಂಥ ಬಲಿ ಇನ್ನೇಸೋ ?” ಬಾನ್ ಗುಡುಗಿತು.

ಗಂಗಾಧರ ಚಿತ್ತಾಲ

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು :—

೧. ಜಗತ್ತು ಸುಖದಲ್ಲಿರಬೇಕಾದರೆ ಜನಜೀವನವು ಎಂತಹದಿರಬೇಕು ?
೨. ರಕ್ತಮಯ ಇತಿಹಾಸವೆಂದರೇನು ?
೩. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಭಾಗ್ಯಯುಗವನ್ನು ತರಲು ಹೇಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು ?
೪. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ‘ಬೇಟೆಗೆ’ ಸೂನವನ ಯಾವ ಸ್ವಭಾವವು ಕಾರಣವಾಯಿತು ?
೫. ಭಾಗ್ಯಯುಗವು ತಾನು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳಲು ಏನನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ ?

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ:-

೧. ಮಣ್ಣುನಡಗು, ಹಗಲಹೂಬಾಡು, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣು, ಹಗಲಹೂ, ಇವುಗಳನ್ನು ಯಾವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗಿದೆ?
೨. ನಾಡಿನ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬಲಿದಾನಗೈದ ಮಹಾ ವಿಭೂತಿಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
೩. ‘ರಕ್ತಮಯ ಇತಿಹಾಸ’ ಇದೊಂದು ಶಬ್ದದಿಂದ ಇತಿಹಾಸದ ಯಾವ ಚಿತ್ರವು ಕಣ್ಣಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲುವದು ?
೪. ಕೆಳಗಿನ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸಿರಿ.
(೧) ಕಲ್ಲಿದೆಯ ಸೇವೆಯಲಿ ಹೂ ಕುಸರು.
(೨) ಬರುವ ಭಾಗ್ಯದ ಯುಗದ ತೊದಲಿಸಿತು.
(೩) ಇಂಥ ಬಲಿ ಇನ್ನೇಸೋ?

ಶಬ್ದವಿಚಾರ :-

- ೧) ತಿಳಿವು ತುಂಬಿದ ಕಣ್ಣು, ಅಮೃತ ಹಾಸ, ಶಾಂತಿಸಮರ, ಭಾಗ್ಯದ ಯುಗದ ತೊದಲು, ಇವುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
೨. ಮಣ್ಣು—ಕೂಡು, ಕೊಡು, ಎರಚು, ಮುಕ್ಕು ; ಇವುಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿರಿ.
೩. ಒಲವು, ಹಗೆ. ಬಾವ್, ಇವುಗಳ ಮೇಳನುಡಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ನಾಕ್-ಶಿಕ್ಷಣ :—

ಶ್ರೀ ಕುವೆಂಪು ಅವರು ಬರೆದ 'ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಶಿಲ್ಪಿ' ಎಂಬ ಕವನವನ್ನು ಓದಿರಿ.

ಚರ್ಚೆ :—

‘ನರನ ಕಾಡಿನ ನಡತೆಯು ಎಂದಿಗೂ ಹೋಗಲಾರದು.’

ಬರೆಹ :—

ಮಹಾತ್ಮರ ಶಾಂತಿಸಮರದ ಬಗೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

೧೧. ಲಲಿತಾಂಗನ ಕಥೆ

[ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಗಾಗದ ಮಕ್ಕಳು ಅನಾಚಾರಿಗಳಾಗಿ ಲೋಕಾಪವಾದಕ್ಕೆ ಈಡಾಗುವರು ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸುವ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಥೆ.]

ಈ ಜಂಬೂದ್ವೀಪದ ಭರತಕ್ಷೇತ್ರದೊಳ್ಳಾ ಕಾಶ್ಮೀರಮೆಂಬುದು ವಿಷಯಮಾ ವಿಷಯದೊಳ್ಳಾ

ಸುರಪತಿಸಮಾನವಿಭವಂ

ಸ್ಮರರೂಪಂ ರಿಪುಕುಲಾಂತಕಂ ಜಿನಪದಪಂ-||

ಕರುಹಮಧುವಂ ಗುಣಾಂಬುಧಿ

ಪರಹಿತನರಿಮಥನನೆಂಬನದನಾಳ್ವರಸಂ ||೧||

ಆ ನೆಗಲ್ದಿದರಿಮಥನಮ-

ಹಾನರವಂಗಂ ಸಮಸ್ತಗುಣನಿಳಯೆ ಸರೋಃ ||

ಜಾನನಿ ಸೌಂದರಿಗಂ ಭುವ-

ನಾನಂದಂ ಪುಟ್ಟಿದಂ ಮಗಂ ಲಲಿತಾಂಗಂ ||೨||

ಲಲಿತಾಂಗಂ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಬಳೆಯುತ್ತುಮಿರ್ಪುದುಂ. ತಾಯ್ನಂ ತಂದೆಗಮಾತನೊಳ್ಳಾ ಮೋಹಂ ತಿಣ್ಣಮಾಗೆ,

ಕೈಯೆತ್ತಿ ದುರ್ಜನಿಕೈಗೆ

ಪೊಯ್ಯದೆ ದುರ್ಜನರೊಳಮ್ಮ ಕೂಡಿರವೇದೆಂ-||

ದೊಯ್ಯನೆ ಶಿಕ್ಷಿಸಿ ಮುನಿಸಿಂ

ಬಯ್ಯದೆ ಪೊಲ್ಲಮೆಗೆ ಜರಿಯಲಾರದೆ ಪದಪಿಂ ||೩||

ಮಗನ ವಿನೋದಮಂ ಮಗನ ಮುದ್ದುಗಳಂ ಮಗನಾಡುವಾಟಮಂ ।

ಮಗನ ದುರುಕ್ತಿಯಂ ಮಗನ ದೂರ್ತುಗಳಂ ಮಗನೊಂದು ಕಯ್ಯಮಂ ॥

ಮಗನ ವಿಳಾಸಮಂ ಮಗನ ವೀರಮನೋಜಯನಾಗಳುಂ ಮುಗು- ।

ಳ್ಳಗೆವೆರಸಳ್ಳರಿಂ ನಗುತೆ ನೋಡುತುವಿಂತಿರುತಿರ್ದರೀರ್ವರುಂ ॥೪॥

ಪುರಜನಮಂ ಪರಿಜನಮಂ

ಕರಮುಕ್ಕಿಂ ಪಿಡಿದು ತನ್ನ ಗೆಣೆಗಳ್ಳಾನುಂ ॥

ಪರಿಭವಿಸಿ ಬಡಿಯಲರಸನು-

ಮರಸಿಯುಮಳ್ಳತುರ್ ನೋಡುತಿರ್ಪರ್ನಗುತುಂ ॥೫॥

ಅಂತು ಬೇವಂ ಪೊರ್ದಿದ ನೀರೆಂತು ಕಯ್ಯೆಯಕ್ಕುಮಾತೆರದಿಂದುರ್ಜನ

ಸಂಗದಿಂದತಿಚಪಳನಾಗಿ ಸೊರ್ಕಿಂದಂ ಅಂಕುಶಮಿಲ್ಲದ ಮದದಾನೆಯಂತೆ ಮೆಯ್ಯುರಿ

ಯದೆ

ತಿರಿದುಂಬ ತಿರಿಕರಂ ನಿ-

ಷ್ಕರುಣದಿನರೆಯಟ್ಟಿ ಪಿಡಿದು ಸುಂಕಮನಿಕ್ಕುಂ- ॥

ದರವರಿಸದೆ ಕಾಡುವನು-

ವರೆಯುರಿವಿನಮಾರೊ ಬಗೆವೊಡವನವೊಲಿಳೆ

ಯೊಳ್ ॥೬॥

ಮತ್ತಂ ತೆಲ್ಲಿಗಗೇರಿಯಂ ಪೊಕ್ಕು

ಕೊಡದೆಣ್ಣೆಯೆಲ್ಲಮಂ ಕೂ-

ಗಿಡೆ ದೂರ್ತಿಂ ಸೂರೆಗೊಂಡು ಬಂದು ನಿತಾಂತಂ ॥

ಸೊಡರಂ ಯಕ್ಕಿಯ ಮನೆಯೊಳ್

ತಡೆಯದೆ ಪೊತ್ತಿಸುವನೆಯ್ದೆ ಬೆಳಗಪ್ಪಿನೆಗಂ ॥೭॥

ಮತ್ತಂ ಸಿಂಹಮಂ ಕಂಡ ಕರಿಘಟಿಯಂತೆ ಕಂಡರ್ಬೆಗಡುಗೊಂಡು ನಿಂದ

ನೆಲೆಯಂ ಬಿಟ್ಟೋಡೆ ನಿಷ್ಕರುಣದಿಂ ಬೆಂಕೊಂಡು,

ಕಳ್ಳಸಿಗಗೇರಿಯೊಳಗಣ

ಕಳ್ಳೆಲ್ಲಮನಳೆದು ತರಿಸಿ ಪೊರಗಣ ಬನದೊಳ್ ॥

ಕಳ್ಳರ್ಗಂ ಧೂರ್ತರ್ಗಂ

ಭಿಲ್ಲರ್ಗಂ ಸೂರೆಗೊಡುವನಿದುವೆ ವಿನೋದಂ ॥೮॥

ಅಂತುರಿಯುತ್ತುಮಿರ್ಪ ಲಲಿತಾಂಗನ ಪೊಲ್ಲಮೆಯಂ ಕಂಡು ಬುದ್ಧಿವಂತ-

ರಿಂತೆಂದರ್ —

ಅರಸನ ಮಗನುಕಿಂದು-

ವರಿಯುರಿವೊಡಮಾನೆ ಸೊರ್ಕಿ ಕೊಲ್ವೊಡೆ ಕಿಚ್ಚ- ||

ಚ್ಚುರಿಯಾಗಿ ತಾನೆ ಸುಡುವೊಡೆ

ಕರಮವನ್ನಡ್ಕಿಸಿ ತಾಗಿ ಮಾರ್ಕೊಳ್ಳವರಾರ್ ||೯||

ಮತ್ತಂ ಕುಮಾರನ ಭಯಮಂ ಪೇಳೊಡೆ ಪಾರ್ವರಾರುವೊಡೆಯರಿಲ್ಲ
ದಂತೆ ನಡುನಡುಗೆ, ಪರದರ್ಬರಿಯಮರದಂತಲ್ಲಾಡೆ, ದೂಸಿಗರ್ಬೇಸಿಗರಂತೆ
ಭಯಂಗೊಳೆ, ಬಳೆಗಾರರಳವುಗೆಟ್ಟು ಕುದುರಿಯಂತೆ ನಿಲೆ, ಕಂಚುಗಾರಮಿಂಚು
ಗಂಡ ಶಿಶುವಿನಂತಂಜೆ, ರಾಜಕುಮಾರರ್ ಭೋಜನಂಬಡೆಯದರಂತೆ ಬಡನಾಗೆ,
ಒಕ್ಕಲಿಗರ್ ಸಾಕ್ಷಿಯಿಲ್ಲದೆ ಸಾಲಂಗೊಟ್ಟರಂತೆ ಬೆಕ್ಕಸಂ ಬೆರಗಾಗೆ, ಬಂಟರ್
ನಂಟರಂ ಕಂಡ ಬಡವನಂತೊಳಸಾರೆ, ಬೀರರ್ ದಾರಿಗೆಟ್ಟರಂತೆ ಬೆದರೆ, ಮಿಂಡರ್
ದಂಡಂದೆತ್ತೊಕ್ಕಲಿಗನಂತೆರ್ದೆಗಿಡೆ, ತೆಲ್ಲಿಗರ್ಬಿಲ್ಲಂ ಕಂಡ ಕಾಗೆಯಂತೆ ಚೆಲ್ಲವರಿಯೆ,
ಮಣಿಗಾರರ್ ಗುಣಂಗೊಟ್ಟು ಋಷಿಯಂತೆ ಚಿಂತಿಸೆ, ಕುಂಬಾರರ್ ಸಂಬಳಮಿಲ್ಲದ
ದಂಡಿನಾಳಂತೆ ಬೆರ್ಚೆ, ಅಸಗರ್ ದೆಸೆಗೆಟ್ಟರಂತೆ ಬಾಯ್ವಿಡೆ, ಬೇಡರ್ ಬೀಡಂ
ಬಿಟ್ಟೊಡೆ, ದೂರ್ತರ್ ಮಾರ್ತಾಂಡನಂ ಕಂಡ ಮಂಜಿನಂತೆ ಪರಿಯೆ,.....
ಪೊಳಲೊಳಗಣ ಪ್ರಜೆಯಿಲ್ಲಮುಂ ಮಹಾಭಯಜ್ವರಂಗೊಂಡು, "ಕುಮಾರನಾಡು-
ವಾಟಕ್ಕಂ, ಮಾಡುವ ಮಾಟಕ್ಕಂ, ನಿಲಲುಂ ನಿತ್ತರಿಸಲುಮಾರಿವೆಮಗೆ ಬೆಸನಾವುದು
ಧರಣೀಶ್ವರ ಬೆಸಸೆ"ನೆ.....ಅರಿಮಥನ ಮಹಾರಾಜಂ.....ಪ್ರಧಾನರ್ಗಂ ಸೌಂದರಿ
ಮಹಾದೇವಿಗಮಿಂತೆಂದಂ—

ಕಡುತಣ್ಣು ಕೆಟ್ಟು ಕಿಚ್ಚಿನೊ-

ಳೊಡಗೂಡಿದ ನೀರ್ ಬಳಿಕ್ಕೆ ತೀವ್ರತೆಯಿಂ ಕೈ- ||

ಸುಡುವಂತೆ ನೋಡೆ ದುರ್ಜನ

ರೊಡಗೂಡಿದ ಮಾನಿಸರ್ಗೆ ಸದ್ಗುಣಮುಂಟೆ ? ||೧೦||

ಅದು ಕಾರಣದಿಂ ಕುಮಾರನೊಳಾದ ದೂರ್ತೆಲ್ಲಮೆಮ್ಮಿಂದಾದುದಾತನೊಳ
ದೋಷಮಿಲ್ಲೆಂತೆನೆ—

ಇನಿತುಂ ಮೋಹಂ ಕೇಳಿ-

ತನ ಮೇಲಿಂ ಪಿರಿದುಮೆನ್ನೊಳುಂಟಪ್ಪುದರಿಂ- ||

ದನಿಯಿತಿಕೆಯಿಂಡೆ ನಡೆಸ-

ಲ್ಕಿನಿತಾದುದು ಶಿಕ್ಷೆಗೆಟ್ಟ ಕಾರಣದಿಂದಂ

ಕಸದೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಪೆರ್ಚಿದ

ಸಸಿಯುಂ ಶಿಕ್ಷಿಸದ ಮಕ್ಕಳುಂ ಮಾಣದೆ ಚಿಂ- ||

ತಿಸದೋದುಂ ಪಲವಂ ಭಾ-

ವಿಸುತಿರ್ಪನ ತಪಮುನೊಪ್ಪಲಾರ್ಕುಮೆ

ಕಡೆಯೊಳ್ ||೧೨||

ಮತ್ತಂ, ಮಗನಂ ಕಿರಿಯಂದಿಂ ತೊಡಗಿ ಶಿಕ್ಷಿಸದಿದ್ದುದರಿಂತಾಯ್ತೆಂದ-
ರಸಂ ಲಲಿತಾಂಗನಂ ಬರಿಸಿ ಮುಂತೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಬಳಿಕ್ಕಮಿಂತೆಂದಂ—“ಲೋಯಿ
ಸರದ ಮೇಲೆ ಬಂಡಿ ಪರಿದಂತೆ ಪೊಳಲೆಲ್ಲಮಂ ಮಾಡಿದೆಯಾದೊಡೇನಾಯ್ತು;
ಪೋದುದಿಂ ಪೋಗಲಿ, ಪೆರಗನೆಣಿಸಲಾಗದು

ಇಂದು ಮೊದಲಾಗೆ ನೀಂ ಸೊ-

ಕಿಂದುಂ ಪೊಳಲೊಳಗೆ ಕೇಳಿ ಬಾಧೆಗಳಂ ದೂ- ||

ತಿಂದುಂ ಮಾಡಿದೆಯಪ್ಪೊಡೆ

ಕಂದಾ ಕಡುಮುನಿವೆನೆನೆಗೆ ನೀಂ ಮಗನಲ್ಲಯ್ ||೧೩||

ಮತ್ತಂ ಪಾಪಾನುರಾಗಮಂ ಪತ್ತುವಿಟ್ಟು ದುರ್ಜನರೊಡನಾಟಮಂ ಮಾಣ್ವು
ದೆನ್ನಾಣೆಯೆಂದು ತನ್ನಂ ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಮಗನಕದಪಂ ಕರ್ಚಿ ಪಸಾಯನಮಂ
ಕೊಟ್ಟಿರಿಮಥನಮಹಾರಾಜಂ ಸಂತಸದಿನಿರ್ಪುದುಂ,

ಮನ್ನಿಸದೆ ತಂದೆಯಂ ಪೊಳ-

ಲಂ ನೆರೆ ಕಾಡುತ್ತಮೆಳಲಿಸುತ್ತಂ ದೂರ್ತಿಂ- ||

ದಂ ನೃಪಸುತನಿರೆ ಮತ್ತಂ

ತನ್ನಾಣೆಯನುಳಿದುದರ್ಕೆ ಮುಳಿದು ನರೇಂದ್ರಂ ||೧೪||

ಲಲಿತಾಂಗನಂ ಬರಿಸಿಕೊಂಡು “ಮಗನೆ, ಮೋಹದಿಂ ನೀಂ ಮಾಡಿದ ಪಲವು
ಪೊಲ್ಲಮೆಗಳಂ ಸೈರಿಸಿದೊಡಂ ನೀಂ ಕೊರ್ವಿ ಗಾಳಿಯೊಳ್ಳೊಡಿದ ಕಿರ್ಚಿನಂತೆ
ದಳ್ಳುರಿದು ಪೊಳಲೊಳಗೆ ಮುನ್ನಿನೆಡೆಗೀಗಲುಂ ಪಿರಿದಬ್ಬರಮಂ ಮಾಡಿದೆ, ಮತ್ತಿನ
ಮಕ್ಕಳಮುದಾಸೀನಂಗೆಯ್ದು ನಿನಗೆ ರಾಜ್ಯಮಂ ಕುಡಲೆಂದಿದೆನ್ನ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ
ಸಂತಾಪಮಂ ಮಾಡಿದೆಯಿನ್ನೆನ್ನಮೇಲೆ ಪಳಿಯುಂ ಪಾಪಮುಮಿಲ್ಲ. ಅದು
ಕಾರಣದಿಂ ನಿನ್ನೆನ್ನಾಳ್ವದೇಶದೊಳಿರದೆ ಪೊರಮಟ್ಟು ಪೋಗೆ”ಂದು ಜಡಿದು ನುಡಿದಂ.

ನಯಸೇನ

(ಧರ್ಮಾಮೃತದಿಂದ)

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು:-

೧. ಲಲಿತಾಂಗನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ಮಗನ ಅವಿವೇಕಕ್ಕೆ ಏಕೆ ಆಸ್ಪದ ಕೊಟ್ಟರು ?
೨. ಲಲಿತಾಂಗನ ಹಾವಳಿಯು ಎಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರಿತು ?
೩. ಪುರಜನರು ಲಲಿತಾಂಗನ ಉಪಟಳಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಬೆದರಿದ್ದರು ?
೪. ಲಲಿತಾಂಗನ ಅವಿವೇಕಕ್ಕಾಗಿ ಅರಿಮಥನ ಮಹಾರಾಜನು ತಾನೇ ಅಪರಾಧಿಯೆಂದು ಏಕೆ ಬಗೆದನು ?
೫. ಮಗನಿಗೆ ತಿಳಿಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ, ಮಹಾರಾಜನು ಮಗನೊಡನೆ ರಾಜನಂತೆ ವರ್ತಿಸಿದನೋ ? ತಂದೆಯಂತೆ ವರ್ತಿಸಿದನೋ ?

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ :-

೧. ಮತ್ತಂ ಕುಮಾರನ ಭಯಮಂ.....ಬಿಸಿಗೆಗೆ.
ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಂದ, ಜನರು ಹೌಹಾರಿದ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು.
ತಿಕ್ಷಿಸದೆ ಮಕ್ಕಳು ಹೇಗೆ ಒಪ್ಪುವದಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಎಷ್ಟು ಬಗೆಯಾಗಿ ಕವಿಯು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ ?
೨. ಈ ಕವಿತೆಯನ್ನೋದುವಾಗ ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯ ಪರಿಚಯವೂ ಆಗುವದು.
ಅಲ್ಲಿ ಗಾಣಿಗರ ಕೇರಿಗಳಿದ್ದವು. ಇದರಂತೆ ಮತ್ತೆ ಯಾವ ಯಾವ ಸಂಗತಿಗಳು ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
೩. ದುರ್ಜನರೊಡಗೂಡಿದ ಮಾನಸರ್ಗ ಸದ್ಗುಣಮುಂಟೇ ? ಈ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿಯೆ ವಿಚಾರವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಶಬ್ದವಿಚಾರ :-

೧. ಸೊರ್ಕು, ಪುರ್ಬು, ಕೊರ್ಬು, ಪೊರ್ಬು, ಉರ್ಬು, ಈ ಶಬ್ದಗಳು ಇಂದು ಸೊಕ್ಕು, ಪುಬ್ಬು (ಹುಬ್ಬು), ಕೊಬ್ಬು, ಪೊದ್ದು (ಹೊದ್ದು), ಉಬ್ಬು, ಈ ರೂಪಗಳಾಗಿವೆ.
೨. ಕುಗ್ಗು, ನುಗ್ಗು, ತಿದ್ದು, ಈ ಶಬ್ದಗಳ ಹಳಗನ್ನಡ ರೂಪಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

ವಾಕ್-ಶಿಕ್ಷಣ :-

ಪುರದ ಜನರು ರಾಜನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಲಲಿತಾಂಗನ ವಿರುದ್ಧ ದೂರನ್ನು ಹೇಳುವರು. ಮಹಾರಾಜನು ಮಗನನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹಾಕಲು ಅಪ್ಪಣೆ ವಿಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಜನರು ಹೋದಮೇಲೆ ಮಹಾರಾಜಿಯು ರಾಜನನ್ನು ಮಗನಿಗೆ ಕ್ಷಮಿಸಲು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭದ ಒಂದು ದೃಶ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿ ಅಭಿನಯಿಸಿರಿ.

ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮಮತೆಯಿಂದಲೇ ದಾರಿಗೆ ತರುವದು ಶಕ್ಯವೇ ?

ಬರಹ :-

ಸಹವಾಸದಿಂದ ಉಡಾಳನಾದ ಓರ್ವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಚಿತ್ರ.

೧೨. ಸಂಕಲ್ಪ

[ಬೀಜದಂತಹ ವೃಕ್ಷ; ಸಂಕಲ್ಪದಂತಹ ಫಲ. ಮೊದಲು ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡುವಾಗ ತಪ್ಪುವುದು. ಬಂದ ಫಲ ಕಹಿಯಾಗಿರುವುದೆಂದು ಆಗ ಮಿಡುಕಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಫಲವಿಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದ ಸಂಕಲ್ಪಕುದ್ಧಿಯ ಬಗೆಗೆ ಎಚ್ಚರಾಗಿರುವುದು ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಸರಿಯಾಗಿ ಉತ್ತಿ, ಒಳ್ಳೆಯ ಬೀಜ ಬಿತ್ತಿ ಫಲಕ್ಕಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಶರಣು ಹೋಗುವ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ರೈತನು ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಅನುಕರಣೀಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ.]

ಬಯಸಿ ಬೇಡಿದ ಹಣ್ಣು

ಬಾಯಿಯಲಿ ಬಿದ್ದಿರಲು

ನುಂಗು ನುಂಗದನು ನೀನುಗುಳಬೇಡ

ಸಿಹಿ ಇರಲಿ ಕಹಿ ಇರಲಿ

ಹೇಗಾದರೂ ಇರಲಿ

ನುಂಗು ನುಂಗದನು ನೀ ಹೆದರಬೇಡ

||೧||

ಸಿಹಿ ಅದುವೆ ರುಚಿಕರವು

ಕಹಿ ಅದುವೆ ಹಿತಕರವು

ಯಾವುದೇನಿದ್ದರೂ ಪಥ್ಯಕರವು

ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದು

ದೆಲ್ಲ ಪಂಚಾಮೃತವು

ಒಳ್ಳೆ ನೆವಬೇಡ ಸ್ವೀಕರಿಸು ಹಿತವು

||೨||

ಮಾನವಾಗಿರು ಮನವೆ

ಏನಾದರೂ ಒಳಿತು

ಹಾನಿಯೆಂಬುದು ಜಗಕೆ ಗೊತ್ತೆ ಇಲ್ಲಿ

ಏನಿರುವುದೆಲ್ಲವೂ

ಜೀವನದ ರಕ್ಷಣೆಗೆ

ದೀನ ರಕ್ಷಕನರಿತೆ ಹುಟ್ಟಿಸಿಹನು

||೩||

ಮನವೆ, ಮಾನಸ ಸರನೆ

ಬಂದ ಬೆಂಕಿಯನೆಲ್ಲ

ನುಂಗು ನಂದಿಸು ಮತ್ತೆ ಕುದಿಯಬೇಡ

ಶಾಂತವಾಗಿರು ಸತತ

ಚಿಂತಿಸುವದೇತಕೇ

ಶಾಂತದಲಿ ನಿನ್ನ ಗುಣವರಿತು ಸುಖಿಸು

||೪||

ಅಭ್ಯಾಸನಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು:—

೧. ಬಾಳಿನಲ್ಲಿ ಸಿಹಿ ಮತ್ತು ಕಹಿ ಹಣ್ಣು ಎಂದರೇನು ?
೨. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವದೆಲ್ಲವೂ ಒಳಿತೆಂದು ಏಕೆ ಭಾವಿಸಬೇಕು ?
೩. ಸುಖವಾಗಿ ಬಾಳುವ ರೀತಿಯಾವುದು ?

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ :—

೧. 'ಸುಖದ ಮಾರ್ಗ' 'ಬಾಳಹಣ್ಣು' 'ಹೆದರಬೇಡ'; ಈ ಮೂರರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಶಿರೋನಾಮೆ ಈ ಕವನಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪುವದು? 'ಸಂಕಲ್ಪ' ಎಂಬ ಶಿರೋನಾಮೆದ ಔಚಿತ್ಯವೇನು ?
೨. ಕೆಳಗಿನ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.
(೧) ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದುದೆಲ್ಲ ಪಂಚಾಮೃತವು.
(೨) ಕಹಿ ಅದುನೆ ಹಿತಕರವು.

ಶಬ್ದವಿಚಾರ:—

೧. ಕಹಿ, ನುಂಗು, ಮೌನ, ಪಥ್ಯಕರ, ಒಳಿತು, ನಂದಿಸು, ಇವುಗಳ ಮಾರುನುಡಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
೨. ಪಥ್ಯಕರ, ಹಿತಕರ; ಹೀಗೆ 'ಕರ' ಪ್ರತ್ಯಯ ಹಚ್ಚಿದ ಐದು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
೩. ಹಾನಿಯೆಂಬುದು, ನೀನುಗಳಬೇಡ, ಚಿಂತಿಸುವದೇಕೆ ಈ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಸಂಧಿಬಿಡಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.
೪. ಸಂಕಲ್ಪ, ಅಶೆ, ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆ, ಬಯಕೆ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅರ್ಥಭೇದವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
೫. ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡು, ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡು, ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡು, ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

ನಾಕ್-ಶಿಕ್ಷಣ :—

ಬಾಳು ತಿಳಿಯಾಗಲು ಸಂಕಲ್ಪತುದ್ದಿಯೇ ಮೂಲಾಧಾರ. ಅದುದರಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನ ಶುಚಿತ್ವ ಮತ್ತು ಪಾವಿತ್ರ್ಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಕೆಲವು ಪಾಠ ಮಾಡಲು ತಪ್ಪಲಾಗದು. 'ಬಿಡುಬಾಹ್ಯದೊಳು ದಂಭವ...' ಇಂತಹ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕು.

ಚರ್ಚೆ :—

'ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದುದು ಪಂಚಾಮೃತ' ಎಂಬುದು ಕೈಲಾಗದವರ ಲಕ್ಷಣ.

ಬರೆಹ :—

- (೧) ನಿಮ್ಮ ಹುಟ್ಟು ಹಬ್ಬದ ದಿನ.
- (೨) ಈ ಬಗೆಯ ಮಹನೀಯರಲ್ಲಿ ನೀವು ಯಾರನ್ನು ಅದರ್ಶವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡುವಿರಿ. ಏಕೆ ?

೧. ರವೀಂದ್ರ
೨. ಮಹಾತ್ಮಾಜಿ
೩. ಜವಾಹರ
೪. ಸುಭಾಸ
೫. ಜನರಲ್ ಕಿಮ್ಮಯ್ಯ
೬. ಸಿ. ವಿ. ರಾಮನ್.

೧೩. ಮದನನ ದಾಳಿ

[ವಿರಕ್ತರಲ್ಲೂ ಆಸಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬಲ್ಲ ವಸಂತಕಾಲದ ಅಕರ್ಷಕ ವರ್ಣನೆಯು ಇಲ್ಲಿ ಉಂಟು.]

ಶಿವನೇ ತನಗೆ ಪತಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಕಠಿಣ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಗಿರಿಜೆಯು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೇ, ಶಿವನು ವಿರಕ್ತನಾಗಿ ಯೋಗಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಗಿರಿಜೆಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸುವದಕ್ಕೆ ದೇವತೆಗಳು ಮದನನನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಲು,

ಮಾವುಗಳ್ಳದವೇರಿ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಮನಂಗೊಳಿಸ
ಲಾ ವಿಮಲಚಂಪಕಂ ಸೊಂಪಡರೆ, ಬಕುಳಮಿರ
ದಾವರಿಗೆ ಮುಕುಳಮಂ, ಪಾದರಿಗೆ ಪದವಿ ಪೆಚ್ಚಲು

ಮದಗಂಠಿಯಲರಂ ||

ತೀವೆ, ಪೊಸ ತಳಿರುಗಳಶೋಕಗಟ್ಟಳೆಯ ಚಂ
ದಾವರೆ ಗಳಲರಿ, ಚೆಲ್ವಾಗಿ ಬನಬನದೊಳಾಗ
ವೇಪೆಳ್ಳೆ ! ಅಲರಂಬ ರಾಯನೆಡೆಗಾ ವಸಂತಂ

ಬಂದನುತ್ಸವದೊಳು ||೧||

ಬಂದು ಕಾಣ್ಕೆಯನಿಕ್ಕಿ; ಭಯ ಭರಿತ ಭಕ್ತಿಯಿಂ

‘ಕಂದರ್ಪರಾಯ ! ಚಿತ್ತವಿಸೀಗಲೆನ್ನೊಡನೆ

ಬಂದ ಸೇನಾ ಸಮುದ್ರವನೆಂದು ಬಿನ್ನವಿಸುತ್ತಿರೆ ಕೇಳಿ,

ಚೈತ್ರನೊಡನೆ ||

‘ಇಂದುಧರನಿರ್ವನಾ ಹೇಮ ಕೂಟಾಚಲದೊ
ಳಿಂದು ನಾವಾತನೆಲ್ಲಗೆಬೇಗ ಪೋಗ ಬೇ
ಕೆಂದು ಕರಿಸಿದವೆ’ದು ಪೇಳ್ವ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ

ಪೊರಮಡಲ್ಕು ನುವಾದನು ||೨||

ನವ ಪರಾಗದ ತಿಲಕಮಂ ರಚಿಸಿ, ಮಲ್ಲಿಗೆಯ
ವಿವಿಧ ಮುಕುಲದ ಕಂಠಮಾಲೆಯಂ ತಳೆದು, ಸೊಗ
ಸುವ ಕಂಜಗಣದ ವಸನದ ಮಲ್ಲಗಾಸೆಯಂ ಬಿಗಿದುಟ್ಟು
ಮಾಂದಳಿರೊಳು ||

ಸನೆದ ಕೈಪೊಡೆಯ, ಚಂಗಣಿ ಗಿಳಿಯ ಗೊಂಡೆಯದ
ತನೆ ಮೆರೆವ ಕುಂದಕಿಂಕಣಿಯ ಪೂವಿನ ಬಿಲ್ಲೆ
ಸವಡಿಸಿದ ತುಂಬಿ, ಮುಡಿವಾಳಗಳ ಸಿಂಜಿನಿಯ

ಮಂಜುಳಾಂಗನು ಮೆರೆದನು ||೩||

ಎಸೆವ ಕಬ್ಬಿನ ಬಿಲನುರೆ ಪಿಡಿದು, ತುಂಬಿಗಳ
ಪೊಸತಿರುವನಳವಡಿಸಿ, ನನೆಯಂಬುಗಳನು ಸೇ
ರಿಸಿನೋಡಿ, ಹೆದೆಗಳೊಳ್ಳೀವಿ, ಪೂವಿನ ರಸದ

ಜಲ್ಲೆಗಳ ನಾಂತು, ಬಳಿಕ ||

ಮಿಸುವ ಕೇದಗೆಯೆಸಳ ಕಿಗ್ಗಟ್ಟು ಕಟ್ಟಿ ರಂ-
ಜಿಸುವ ಪೂದೇರನಾ ರತಿಯ ಕೈವಿಡಿದಡರಿ
ಬಿಸಜಾತ ವತ್ರಂಗಳಿಂದೆ, ಪೊಂಬಾಳೆಗಳ ಚಮರದಿಂ

ರಂಜಿಸಿದನು ||೪||

ಒಸೆದು ಕೂಜಿಸುವ ಕೋಕಿಲರವಂ ಬೃಹಂತಂ
ಮಿಸುವ ಕೆಂದಳಿರೆ ಪಣೆಗಮರ್ದ ಸಿಂಧೂರಂ, ವಿ-
ಲಸಿತ ಷಟ್ಟದಿಗಳೆರಗಿನಿಗಂಪು ಮದಗಂಧಮಲರು

ಗೊನೆಗಳೆ ಕೋಡ್ಗಲು ||

ನಸುಗಾಳಿಗೊಲೆದಾಡುವೆಳೆಗೊಂಬೆ ಸುಂಡಿಲಾ
ಗಸಕೆದ್ದನೆಟ್ಟಗೊಂಬೆಸೆವ ಟೆಕ್ಕೆಯುಮಾಗ
ಲಸಮತರನೆಡಬಲದೊಳಿಟ್ಟಣಿಸಿ ನಡೆವ ಮಾಮರ

ದಾನೆಗಳು ಮೆರೆದುವು ||೫||

ಗಳದ ಕಪ್ಪಿನ ಗೆರೆಯ ವಾಘೆ, ರೆಕ್ಕೆಗಳೆ ಮೈ
ಗಳವಟ್ಟು ಮರಕತದ ಪೊಸ ಪಕ್ಕರಕ್ಕೆ, ಮೇ
ಲುಲಿಯೆ ಹೇಷಾರವಂ ಗತಿಯ ಗಮಕವೆ

ಪಂಚಧಾರಾ ವಿಶೇಷಮಾಗೆ ||

ನಳಿನ ಸಾಯಕ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಿಕ್ಕಲದೊಳಗೆ
ಪೊಳೆವ ಪೇಚರ ಭೂಚರಂಗಳೊಳು ನಡೆಗೊಳ್ಳ
ಗಳ ಗುದುರೆಗಳ ಹಿಂಡು ರಂಜಿಸದವಂದು; ಅದನೇನೆಂದು

ಬಣ್ಣಿಸುವೆನು ||೬||

ಚೂಳಿಯೊಳು ಮೈದೋರಿದಂ ಮಂದ ಮಾರುತಂ,
ಪಾಳಿಯಿನ್ನಡಸಿದಂ ಸೇನೆಯಂ ಸೇನಾನಿ,
ಪೇಳಲೇಂ ಸಕಲ ಭರ ಭಾರಮುಂ ಧರಿಸಿದಂ

ಚಂದ್ರಮಂ, ಮದನಬಲದ ||

ಘೋಳಿಟ್ಟುದಖಿಳ ಖಗರವ ವಾದ್ಯ ನಿಸ್ಸನಂ,
ಧೂಳಿ ಮುಸುರೆದುದು ಬೊಮ್ಮಾಡಮಂ ರತಿಯ ಸಂ
ಮೇಳದಿದ್ದೆದುವಂಗಳನ ಚಾತುರ್ಬಲಂ ನಡೆದುದೀ

ಶ್ವರನ ಮೇಲೆ ||೭||

ಮುನಿನಿಕರ ವಾರಾಶಿ ವಡಬಾನಲಂ, ಯೋಗಿ
ಜನ ಮದದ್ವಿಪ ಕುಂಭವಿದಳನ ಮೃಗೇಂದ್ರ, ಪಾ
ವನ ನೈಷ್ಠಿಕವ್ರಜ ಮನೋಹರಿಣ ಶಾರ್ದೂಲ,

ಯತಿಮೇಘ ಚಂಡ ಪವನ, ||

ಘನಜಿತೇಂದ್ರಿಯ ಕುಧರಕುಲಿತ, ವೈರಾಗಿಜನ
ವನದವಾನಲನೆಂದು ಪಾಠಕಾವಳಿಯಂದು
ಮನಸಿಜನ ಬಿರುದ ಕೊಂಡಾಡುತಿರೆ ಬೇಗ

ಪಂಪಾಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆತಂದನು ||೮||

‘ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಪಂಡಿತ’

(ಚಿನ್ನಬಸವ ಪುರಾಣದಿಂದ)

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು:—

೧. ಮದನನ ಬಿಲ್ಲಿನ ವರ್ಣನೆ ಹೇಳಿರಿ.
೨. ಮದನನ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಆನೆ ಮತ್ತು ಕುದುರೆಗಳ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
೩. ಪಾಠಕರು ಮದನನನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುವ ಬಿರುದುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ:-

೧. ಇಲ್ಲಿ ಬಂದ ಮಾಮರಗಳ, ಗಿಳಿಗಳ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಬೇಕು.
೨. ಕವಿ ಸಂಕೇತಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ, ಪುರಾತನ ಕಥೆಗಳ ಇಂಗಿತಾರ್ಥವು ತಿಳಿಯದೆ, ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವುದುಂಟು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಮದನ ಅಥವಾ ಕಾಮನು ಎಂಬುದು ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲ; ಶಕ್ತಿ. ವ್ಯಕ್ತಿಯಂತೆ ವರ್ತಿಸುವುದು ಕವಿಗಳ ವಾಡಿಕೆ.

ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿನಿರ್ಮಾಣಕ್ರಿಯೆಗೆ ಪ್ರಜೋದಿಸುವ ಹಂಬಲ, ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು 'ಕಾಮ' ಎಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದುಂಟು. ನವನಿರ್ಮಿತಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕವಾದ ಅನುಕೂಲ ಸಂಗತಿಗಳೆಂದರೆ ಕಾಮನ ಸಹಕಾರಿಗಳು. ವಸಂತಕಾಲ, ಚಿಗುರು, ಹೊಗೆರು, ಹಕ್ಕಿಪಕ್ಕಿಗಳು, ಸಂಗೀತ ಇಂತಿವೆಲ್ಲವುಗಳೂ ಮನುಷ್ಯನನ್ನೇ ಆವರಿಸಿದ್ದ ನಿರಾಶೆ ನಿರುತ್ಸಾಹಗಳನ್ನು ಓಡಿಸಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತೊಡಗಲು ಹುರಿದುಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಈ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕವಿಗಳು ಸಂಕೇತ ರೂಪಗಳಿಂದ ವರ್ಣಿಸಿ ಹೇಳುವುದು ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿದೆ.

ಮಹಾಭಾರತದ ಯಕ್ಷ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ಸಂಕೇತಗಳ ಅರ್ಥವಿವರಿಸಿರಿ.

ಶಬ್ದ ವಿಚಾರ:-

೧. 'ಮದನ' ಎಂಬ ಅರ್ಥದ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದ ಪರ್ಯಾಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಹೇಳಿರಿ.
೨. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ, ಕಾವ, ಕೇದಗೆ ಈಶ್ವರ, ವೃಷಭ, ಸಂತೆ, ಇವುಗಳ ತತ್ಸಮ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
೩. ಮೈದೋರು, ಮೈದಗೆ, ಮೈವೆರು, ಇವುಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದು ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿರಿ.
೪. ವಡವಾನಲ, ಕುಧರಕುಲಿತ, ಅಸಮಶರ, ಬೃಂಹಿತ, ಮಲ್ಲಗಾಸೆ ಇವುಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
ಅಸಮಶರ ಇದಕ್ಕೆ ಇರುವ ಎರಡರ್ಥವನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಿರಿ.

ನಾಕ್-ಶಿಕ್ಷಣ:-

ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಋತುಗಳ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರಾಚೀನ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಕವಿಗಳ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಹೇಳಿರಿ.

ಚರ್ಚೆ:-

ತೃಪ್ತಿಯಿಂದ ಮನುಷ್ಯನ ಏಳಿಗೆ ಅಗಲಾರದು.

ಬರೆಹ:-

ನಿಮ್ಮ ಮೆಚ್ಚಿಗೆಯ ಒಂದು ಋತುವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿರಿ.

೧೪. ದ್ರೌಪದಿಯ ಮೊರೆ

[ಕೇಳುವವರ ಹೃದಯವನ್ನು ಕಲುಕುವ ಕರುಣಾಪೂರ್ಣ ವರ್ಣನೆಯನ್ನಿಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಅನುಗುಣವಾದ ರಾಗದಲ್ಲಿ ಹಾಡಿದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣೀರು ಮಿಡಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಇದರಲ್ಲಿದೆ. ಇದನ್ನು ವಾಟೈರೂಪವಾಗಿಯೂ ಆಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

ದ್ರೌಪದಿಗೆ ಆದ ಅವಮಾನವನ್ನು ಕಂಡು ಭೀಮನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಕೋಪೋಪ್ರೇಕದ ವರ್ಣನೆಯು, ಕೇಳುವವರಲ್ಲಿಯೂ ಆವೇಶವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವಂತಿದೆ.

ಸ್ತ್ರೀಯರ ಅಳಲು ಮನೆತನದ ವಿನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. 'ಎಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪುನ್ನಹೆಯಿದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ನಲಿಯುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.' ಎಂದು ಮನುವು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಕೌರವ ಕುಲದ ಸಂಹಾರಕ್ಕೆ ದ್ರೌಪದಿಯ ಈ ಶಾಪದಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತೆಂಬುದು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಿದೆ.]

ವ|| ಜೂಜಿನಲ್ಲಿ ಸೋತ ಪಾಂಡವರ ಪತ್ನಿ ದ್ರೌಪದಿಯ ಸೀರೆ ಸೆಳೆದು ಅವಮಾನಗೊಳಿಸಲು ದುಃಶಾಸನನು ಮುನ್ನುಗ್ಗಿದನು. ಆಗ ಸಭೆಯಲ್ಲಿದ್ದವರನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ರೆಂದು ದ್ರೌಪದಿಯು ಕೇಳಿದುದು.

ಮುರಿದುದನಿಬರ ಮೋರೆ ಮಹಿಪನ
ಕೊರಳ ಕೊಂಕಿನಲಿದರಾಸೋ
ದರರು ಸಾರವನಲ್ಲಿ ಕಾಣದೆ ಭೀಷ್ಮ ಗುರು ಕೃಪರ |
ತರಳೆ ನೋಡಿದಳಕಟ ಗಂಗಾ
ವರ ಕುಮಾರ ದ್ರೋಣ ಕೃಪರಿರ
ಸೆರಗ ಬಿಡಿಸಿರೆ ತಂದೆಗಳಿರೆಂದೊರಲಿದಳು ತರಳೆ

||೧||

ಕ್ರೂರಿನೀ ದುಃಶಾಸನನು ಗಾಂ
ಧಾರಿ ಬಿಡಿಸಾ ತಾಯೆ ಸೊಸೆಯ
ಲ್ಲಾರು ಹೇಳಾ ತಂಗಿಯಲ್ಲವೆ ಭಾನುಮತಿ ನಿನಗೆ |
ಧೀರ ಸೈಂಧವನರಸಿ ರಾಜಕು
ಮಾರಿ ನೀ ನಾದಿನಿಯಲಾ ಖಳ
ಕೌರವದೊಳದ್ದೊವದ ತೆಗಿಸೆಂದೊರಲಿದಳು ತರಳೆ

||೨||

ಎಲೆ ವಿಳಾಸಿನಿಯರಿರ ಭೂಪನ
ತಿಳುಹಿರಾ ತಾಯ್ಗಳಿರಾ ನೀವೆಂ
ದೆಲೆ ಪಸಾಯತೆಯರಿರ ಸೋದರಿಯೆಂದು ಕೌರವನ |

ತಿಳುಹಿ ತಾ ಶರಣಾಗತರ ತಾ
 ನೊಲಿದು ಕಾವುದು ಧರ್ಮಕಕಟಾ
 ಕಲು ಹೃದಯರೈ ನೀವೆನುತ ಹಲುಬಿದಳು ತರಳಾಕ್ಷಿ ||೩||
 ಧಾರುಣೀಪತಿಗಳಿರ ರಾಜಕು
 ಮಾರರಿರ ಮಂತ್ರಿಗಳಿರಾ ಪರಿ
 ವಾರಕಿದು ಪಂಥವ ವಿಚಾರಿಸಿ ನಿರವರಾಧಿಯನು ।
 ನಾರಿಯೊಬ್ಬಳನಕಟ ಸಭೆಯಲಿ
 ಸೀರಿಯುಡಿಯುಚ್ಚವರಿ ಕೆಟ್ಟಿನು
 ಕಾರುಣಿಕರಿಲ್ಲಾ ಶಿವಾ ಎಂದೊರಲಿದಳು ತರಳಿ ||೪||
 ಪತಿಗಳೆನ್ನನು ಮಾರಿ ಧರ್ಮ
 ಸ್ಥಿತಿಯ ಕೊಂಡರು ಭೀಷ್ಮ ವೊದಲಾ
 ದತಿರಥರು ಪರಹಿತವ ಬಿಸಟೆಹರಥಭೀತಿಯಲಿ ।
 ಸುತನ ಕಡುಸಿರಿ ಸೊಗಸಲಾ ಭೂ
 ಪತಿಗೆ ಗಾಂಧಾರಿಗೆಯನಾಥಗೆ
 ಗತಿಯ ಕಾಣೆನು ಶಿವಶಿವಾ ಎಂದೊರಲಿದಳು ತರಳಿ ||೫||

ಆಗ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಮೊರೆ ಹೊಕ್ಕು
 ಮೈದೆಗೆದುವೀ ಪ್ರಾಣವಾಯುಗ
 ಳೈದು; ಬಳಿಕಿದಕಾರು ಮೊರಗುವ
 ರೈದೆ ತನುವೊಂದುಳಿಯಲುಳಿವುವು ಮಿಕ್ಕ ಮಹಿಮೆಗಳು ।
 ಬೈದು ಫಲವೇನಿನ್ನು ನಿನ್ನಯ
 ಮೈದುನರ ಮರಳಾಟಕೆನ್ನನು
 ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳೈ ಕೃಷ್ಣಯೆಂದೊರಲಿದಳು ತರಳಾಕ್ಷಿ ||೬||

ಕೋವದಿಂದ ಭೀಮ ಎದ್ದುದು-

ಕಡಲ ತೆರೆಗಳ ತರುಬಿ ತುರುಕುವ
 ವಡಬನಂತಿರೆ ಮೇಘಪಟಲವ
 ನೊಡೆದು ಸೂಸುವ ಸಿಡಿಲಿನಂತಿರೆ ಸಭೆಯೊಳಡ ಹಾಯ್ದು ।
 ಕುಡಿ ಕುಠಾರನ ರಕುತವನು ತಡೆ
 ಗಡಿ ಸುಯೋಧನನೂರುಗಳಿನಿ
 ಮೃಡಿಸಿ ಮುನಿಯಲಿ ಧರ್ಮಸುತನೆಂದೆದ್ದನಾ ಭೀಮ ||೭||
 ಹೆದರು ಹೊಕ್ಕುದು ಸಭೆಗೆ ಕಾರವ
 ನೆದೆ ಬಿರಿದುದಾಸ್ಥಾನ ಜಲನಿಧಿ
 ಕದಡಿತ್ತುಕ್ಕಿದ ಬೆರಗಿನಲಿ ಬೆಳ್ಳಾದನವನೀಶ ।

ಹದನಹುದು ಹಾಯೆನುತಲಿದುದು

ವಿದುರ ಭೀಷ್ಮ ದ್ರೋಣ ಕೃಪರೀ

ಕೆದರುಗೇಶದ ಕಾಂತೆ ಹುದಿದಳು ಹೆರುಷಭಾರದಲಿ

||೮||

ಭೀಮನು ಕೋಪದಿಂದ ಬಿರುನುಡಿಗಳನ್ನಾಡಿ ಪಾಂಚಾಲಿಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸುವದು.

ಉರಿವ ಕೋಪಾಗ್ನಿಯಲಿ ಕರ್ಣನ

ಶಿರದ ಭಾಂಡದಲಿವನ ನೊರೆನೆ

ತ್ತರಿನಲವನಗ್ರಜನ ಕೊಬ್ಬಿದ ನೆಣನ ಕೊಯ್ಲೊಯ್ದು |

ದುರುಳ ಶಕುನಿಯ ಕಾಳಿಜದೊಳೊಡೆ

ವೆರಸಿ ಕುದಿಸಿ ಮಹೋಗ್ರಭೂತದ

ನೆರವಿಗುಣಲಿಕ್ಕುವೆನು ಸತಿ ಕೇಳೆಂದನಾ ಭೀಮ

||೯||

ಕೊಂಬೆನೇ ಧರ್ಮಜನ ಧರ್ಮದ

ಡೊಂಬಿಯನು ಮುದಿಗುರುಡನಿಕ್ಕಿದ

ನಂಬುಗೆಯ ವಿಷವೈ ಸಲಿತಲೆಗೇರಿತಗ್ರಜನ |

ಡೊಂಬಿಗರಡಾವರಿಗಿರುವದರ

ತಿಂಬಿನೀಗಲೆ ತರಲೆ ಕೇಳೆನು

ತಂಬುಜಾಕ್ಷಿಯ ಸಂತವಿಟ್ಟನು ಕುರಳನೇವರಿಸಿ

||೧೦||

ಮುಡಿಯ ನೀ ಕಟ್ಟಿಲಗೆ ಸತಿಯೆನೆ

ನುಡಿದಳಾ ಕಾಂತಂಗೆ ವಚನವ

ಮುಡಿಯ ಕಟ್ಟುವ ಕಾಲವೀ ದುಶ್ಯಾಸನನ ಶಿರವ |

ಕೆಡಹಿ ಶಾಕಿನಿಯರಿಗೆ ರಕುತವ

ಕುಡಿಸಿ ತಣಿಯಲು ಕರಳುದಂಡೆಯ

ಮುಡಿವ ವ್ರತವೆನಗಿಹುದು ನೀ ಹೇಳಿದಕೆ ನಿರ್ವಾಹ

||೧೧||

ಐಸಲೇಯೀ ವ್ರತದ ನಿನ್ನಯ

ಭಾಷೆ ನಮ್ಮದು ಸತಿಯೇಯೀದು-

ಶ್ಯಾಸನನ ತೊಡೆಗಡಿದು ಶಾಕಿನಿಯರಿಗೆ ರಕುತವನು |

ಸೂಸುತೆರೆವೆನು ತರುಣಿ ಸೊಕ್ಕಿದ

ದೂಷಕನ ನೆರಿಸೀಳಿ ನಿನ್ನಯ

ಕೇಶವನು ಕಟ್ಟಿಸಿಯೆ ಮುಡಿಸುವೆ ಕುರಳದಂಡೆಗಳ

||೧೨||

ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು:—

೧. ದ್ರೌಪದಿಯು ಭೀಷ್ಮ, ದ್ರೋಣ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ಏಕೆ ಮೊರೆ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು.
೨. ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ದ್ರೌಪದಿಯು ಬೇಡಿಕೊಂಡುದು ಏನು ?
೩. ಪಾಂಡವರು ಮತ್ತು ಭೀಷ್ಮ ಮೊದಲಾದವರು ದ್ರೌಪದಿಯ ನೆರವಿಗೆ ಏಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ ?
೪. ಭೀಮನ ಯಾವ ಮಾತುಗಳಿಂದ ದ್ರೌಪದಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು ?
೫. ದ್ರೌಪದಿಯು ಕೈಕೊಂಡ ಪಣವಾವುದು ?
೬. ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದ ಮನುಷ್ಯನು ವಿನೇಕಶೂನ್ಯನಾಗುವನು, ಎಂಬ ಸಂಗತಿ ಭೀಮನ ಯಾವಯಾವ ಮಾತುಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವದು ?

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ:—

೧. ಕರುಣೆ ಮತ್ತು ಕೋಪ ಇವೆರಡು ಭಾವಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಗಮನಿಸಿರಿ.
ಕರುಣೆಯಲ್ಲಿ ಮೃದುವರ್ಣಗಳಿಂದಾದ ಶಬ್ದ,
ಸಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕರ್ಕಶವರ್ಣ ಮಹಾಪ್ರಾಣಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಶಬ್ದಗಳು ಬಂದಿರುವದನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿರಿ.
೨. ಸಿಟ್ಟಿನ ಅಪಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಅಯ್ದು ಹೇಳಿರಿ.

ಶಬ್ದ ವಿಚಾರ:—

೧. ಮುಡಿ, ಕುಡಿ, ಹೊರು, ಕುಣಿ, ಇವುಗಳನ್ನು ಧಾತುವಾಗಿಯೂ ನಾಮವಾಗಿಯೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿರಿ.
೨. ಪಣತೊಡು, ಗೆರೆದಾಟು, ಇವುಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಬೇರೆ ಪಡಿನುಡಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

ಭಂದಾರ:—

೨ ನೆಯ ನುಡಿಯ ಪ್ರಸ್ತಾರ ಹಾಕಿರಿ.

ಇದು ಮಾತ್ರಾವೃತ್ತ. ಇಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರ ವೃತ್ತದಂತೆ ಮೂರು ಮೂರು ಅಕ್ಷರಗಳಿಗೇ ಒಂದೊಂದು ಗಣವಲ್ಲ. ೨, ೩, ೪, ೫ ಹೀಗೆ ಅನುಕೂಲತೆಯಂತೆ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಮಾತೃಗಳ ಗಣಗಳಿರಬಹುದು.

ವಾಕ್-ಶಿಕ್ಷಣ:—

೧. ಈ ಭಾಗವನ್ನು ನಾಟಕ ರೂಪವಾಗಿ ಅಭಿನಯಿಸಿರಿ.
೨. ಶ್ರೀ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಪುರಾಣಿಕರು ಬರೆದ 'ಸೈರಂಧ್ರಿ' ಎಂಬ ಸರಳರಗಳೆಯಲ್ಲಿರುವ ನಾಟಕವನ್ನು ಓದಿರಿ.

ಚರ್ಚೆ:—

ಧರ್ಮನು ದ್ರೌಪದಿಯ ಮಾನಕಾಯದೆ ಕುಳಿತುದು ಧರ್ಮವೇ ?

ಬರೆಹ:—

‘ಇಮ್ಮಡಿಸಿ ಮುನಿಯಲಿ ಧರ್ಮಸುತ’ ಎಂದು ಭೀಮನು ನುಡಿದಾಗ ಧರ್ಮ-
ರಾಜನ ಮನದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಬಹುದಾದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

೧೫. ಚೆನ್ನ !

[ನಮ್ಮ ಧರ್ಮ, ಮತ, ರೀತಿ, ನಡೆವಳಿಕೆಗಳಿಂದಲೇ ದೇವರು ಮೆಚ್ಚುವನು, ಎಂಬ ಗ್ರಹಿ
ಕೆಯು ತಿಳಿಗೇಡಿತನದ್ದು. ಎಂಬುದನ್ನು ಸುಲಭ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುವ ಒಂದು ಹಾಡು.]

ಭಿನ್ನ ಮತಗಳ ಜಗಳವೇತಕೆ

ಚೆನ್ನ ನೀನೊಬ್ಬನಿರಲು ||ಪಲ್ಲ||

ತೋಡಿಯಾದರು ಮೇಣುಮಾಕಾಂಬೋದಿಯಾದರು ನಾಟಿಯಾದರು

ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ನಿನ್ನ ನಾಮನ ಪಾಡಲಿಲ್ಲವೆ ಎಲ್ಲವು

||೧||

ಕಾವಿಯುಟ್ಟರು, ಸೀರೆ ತೊಟ್ಟರು, ರೀವಿಯುಡುಪನು ತೊಟ್ಟು ನಲಿದರು

ಯಾವ ವೇಷದಿ ಬಂದು ನಿಂತರು ತಾಯಿ ಕಂದನ ತಿಳಿಯಲೇ?

||೨||

ಕಲ್ಲು ಸಕ್ಕರೆ ತರುವಳೊಬ್ಬಳು ಬೆಲ್ಲಬಾಳೆಯ ಹಣ್ಣುನೊಬ್ಬಳು

ಇಲ್ಲದಳು ತಾ ಕೈಯ ಮುಗಿವಳು ಎಲ್ಲ ನಿನ್ನಡಿಗಾಗಿರೆ

||೩||

—ಜಯಮ್ಮ

ಅಭ್ಯಸನಗಳು

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು:-

೧. ವಿವಿಧ ರಾಗಗಳಿಗೂ ಭಿನ್ನ ಮತಗಳಿಗೂ ಇರುವ ವತ್ಯಾಸವೇನು ?
೨. ದೇವನನ್ನು ತಾಯಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದ ಔಚಿತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.
೩. ‘ಕಲ್ಲು ಸಕ್ಕರೆ’ ‘ಬೆಲ್ಲಬಾಳೆಯ ಹಣ್ಣು’ ಇವು ಯಾವುದರ ಸಂಕೇತಗಳಾಗಿವೆ ?

ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ :—

ಈ ಕವನದಲ್ಲಿರುವ ಉಪಮಾನ ಉಪಮೇಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿರಿ.

ಶಬ್ದವಿಚಾರ :—

ಉಡುಪು, ತೊಡಪು, ಹೀಗೆ 'ಪು' ಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನು ಹಚ್ಚಿದ ಕೃತ್ಯಾಂವುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

ನಾಕ್-ಶಿಕ್ಷಣ :—

ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮದ ತತ್ವಗಳು ಒಂದೇ ಆಗಿವೆ ಎಂಬದನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ಹೇಳಿರಿ.

ಜರ್ಜೆ :—

ಭಿನ್ನ ಮತಗಳು ನಿರ್ಮೂಲ ವಾಗದೆ ಮತಗಳ ಜಗಳ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳಲಾರದು.

ಬರೆಹ :—

ವಿವಿಧ ರುಚಿಗಳಿಂದಲೇ ಊಟಕ್ಕೆ ಸವಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ.

ಲೇಖಕರ ಪರಿಚಯ.

೧. ಶ್ರೀ. ವೆಂಕಣ್ಣಾಚಾರ್ಯ ಹೋಳೀಕಟ್ಟಿ.

ಇವರು ಆಳವಾದ ವಿಚಾರ ವ್ಯಾಸಂಗಗಳ ಹಂಬಲವುಳ್ಳವರು. ಮಹಾ ತ್ಯಾಜಿಯವರ 'ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳನ್ನು ಪರಿವರ್ತಿಸುವಲ್ಲಿ ಇವರ ಲೇಖನಶಕ್ತಿಯು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಬಗೆಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕೃತಿಯೊಂದು ಬೇಗನೆ ಪ್ರಕಟವಾಗಲಿದೆ.

೨. ಶ್ರೀ. ಸ. ಸ. ಮಾಳವಾಡ.

ಸಾಹಿತಿಗಳೂ ವಿಮರ್ಶಕರೂ ಆದ, ಪ್ರೊ. ಸ. ಸ. ಮಾಳವಾಡರು ಧಾರವಾಡದ ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದು ಕನ್ನಡ ಸಂಶೋಧನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಂಚಾಲಕರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. "ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ದರ್ಶನ" ಎಂಬ ಅವರ ಗ್ರಂಥ ಅವರ ವಿಮರ್ಶನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೂ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನೂ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

೩. ಶ್ರೀ. ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟಿಮನಿ.

ಆರೇಳು ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು, ಅನೇಕ ಕತೆಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಶ್ರೀ. ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟಿಮನಿಯವರು ಇಂದಿನ ತರುಣ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಗಣ್ಯರಾದವರೊಬ್ಬರು. ಸಮಾಜ ದಲ್ಲಿಯ ಧಾಂಬಿಕತನವನ್ನು ಕಂಡು ರೊಚ್ಚಿಗೆದ್ದು ನಿಸ್ಪೃಹವಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ನೊನೆಯಾದ ಇವರ ಬರವಣಿಗೆಯ ಶೈಲಿ ಅವರ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಇವರು ಬೆಳಗಾವಿ ಹತ್ತಿರದ ಕುಂದರ ನಾಡಿನಲ್ಲಿಯ ಮಲಾಮರಡಿಯವರು.

೪. ಶ್ರೀ. ತಲಚೇರಿ ರಂಗರಾಯ.

ಮಂಗಳೂರಿನ ಇವರು ಬೆಳಗಾವಿಯಲ್ಲಿ ವಕೀಲಿ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರು. ಅನೇಕ ನಗೆ ಬರಹಗಳನ್ನೂ ಪತ್ತೆ ದಾರಿ ಕತೆಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. "ಹುಟ್ಟಿದವನ ಖೂನಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಕತೆಗಳು" ಮತ್ತು "ಇಂದ್ರಜಾಪ" ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಇವರ ಕತೆಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಇದುವರೆಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದ ಕಾನೂನಿನ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಿಸಿ ಕಾನೂನಿನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

೫. ಶ್ರೀ. ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರು.

ಕನ್ನಡಿಗರ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ, ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ರಮದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ, ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಯಾವ ಸ್ಥಾನವೂ ಇಲ್ಲದಾಗ, ಕನ್ನಡಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿ ಹೊಸಗನ್ನಡ ಗದ್ಯ ಪದ್ಯಗಳಿಗೆ ಸ್ಪೂರ್ತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ 'ಶ್ರೀ' ಯವರು ಮೈಸೂರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಅಂಗ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ 'ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಗೀತಗಳು' ಎಂಬ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹದಿಂದ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಸ ರೀತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಅವರು ಬರೆದದ್ದು ಕೆಲವೇ ಪ್ರಬಂಧ, ಅನುವಾದಗಳು ಆಗಿದ್ದರೂ ಅವರು ಒದಗಿಸಿದ ಸ್ಪೂರ್ತಿ ಉತ್ತೇಜನಗಳು ಅವರ ಅನೇಕ ಶಿಷ್ಯರ ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಇಂದಿನ ವಿಕಾಸ, ವೈವಿಧ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿವೆ.

೬. ಶ್ರೀ. ಜಿ. ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ.

ಮೈಸೂರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾದ ಶ್ರೀ. ರಾಜರತ್ನಂ ಅವರು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿಗಳು. ಇವರ 'ಯೆಂಡುಡ್ಡು ರತ್ನ' ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಸ ದಾರಿಯನ್ನೇ ತೋರಿಸಿತು. ಒಳ್ಳೆಯ ರಸಾಭಿಜ್ಞರು, ನಗೆಗಾರರು. ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಅನೇಕ ಕತೆಗಳನ್ನು, ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಹಳಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮತ್ತು ಪಾಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಗಳ ಅನೇಕ ಪರಿಚಯಾತ್ಮಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

೭. ಶ್ರೀ ದೇವುಡು ನರಸಿಂಹಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು.

ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಹಿರಿಯ ಸಾಹಿತಿಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬರು. 'ಮಯೂರ', 'ಮಹಾಬ್ರಾಹ್ಮಣ' ಮುಂತಾದ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು, ಕತೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಹಳೆಯ ಕಾಲದ ಕತೆಗಳನ್ನು ಅವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕದಾದ ಪರಿಸರ ವಾತಾವರಣಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡು ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಹೇಳುವುದು ಇವರ ವಿಶೇಷ. ಬಲವಾದ ಉಹಾಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಇದು ಸಾಧ್ಯ. ಆ ಉಹಾಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಅವರ ಯಾವ ಕತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು. ಚೊಕ್ಕಟವಾದ ಕನ್ನಡ ಶೈಲಿ ಇವರ ಬರೆಹಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿದೆ.

೮. ಶ್ರೀ. ಜಿ. ಆರ್. ರಂಗಸ್ವಾಮಿ.

ಇವರು ಮೈಸೂರ ವಿದ್ಯಾ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಬರವಣಿಗೆ ಬಹಳವಾಗಿರದಿದ್ದರೂ ಬರೆದದ್ದು ಚೊಕ್ಕಚಿನ್ನದ ಹಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅವರು ಬರೆದ ಕೆಲವು ಲೇಖನಗಳು "ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ನಾಟಕ" ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ.

೯. ಶ್ರೀ. ಎನ್. ಸೂರಪ್ಪ.

ಇವರು ಚಿತ್ರದುರ್ಗದವರು. ಪತ್ತೆದಾರಿ ಕತೆಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಆಸಕ್ತಿ, ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸಿದ ಉದಯೋನ್ಮುಖ ಬರಹಗಾರರು. ಇವರ ಅನೇಕ ಕತೆಗಳು 'ಜಯಂತಿ' ಮಾಸ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ.

೧೦. ಶ್ರೀ. ಬೆಟಗೇರಿ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮರು.

“ಅನಂದ ಕಂದ” ಇದು ಶ್ರೀ. ಬೆಟಗೇರಿ ಕೃಷ್ಣಶರ್ಮರ ಕಾವ್ಯನಾಮ. ಅವರು ಕವಿಗಳು, ಕತೆಗಾರರು, ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು. 'ಜಯಂತಿ' ಮಾಸ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಂಪಾದಕರು. ಹಳ್ಳಿಗಾಡಿನ ಜೀವನದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕತೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದು, ಅಲ್ಲಿಯ ಬಾಳಿನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಶ್ರೀ. ಬೆಟಗೇರಿಯವರ ವಿಶೇಷ. 'ರಾಜಯೋಗಿ', 'ಅಶಾಂತಿವರ್ಮ' ಎಂಬ ವಿಜಯನಗರದ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ, ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನಲ್ಲದೆ, ಇತ್ತೀಚೆ 'ಸುದರ್ಶನ' 'ಮಗಳ ಮದುವೆ' ಎಂಬ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಅನೇಕ ಭಾವಗೀತೆಗಳು ಹಾಡುವವರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೆಲಿಸಿವೆ.

೧೧. ಶ್ರೀ ಮಾಧವ ಜೋಶಿ.

ಇವರು ಧಾರವಾಡದವರು. ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಶಾಸ್ತ್ರ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ ಬಿ. ಎಸ್. ಸಿ. ಡಿಗ್ರಿ ಪಡೆದು ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಬಗೆಯ ವಿನಾನ ನರಮಂಡಲದ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೃಹತ್ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಬರೆದು ಎಂ. ಎಸ್. ಸಿ. ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಜೋಗೇಶ್ವರಿಯ ಇಸ್ಕೂಲಿಲ್ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಬರೆಯಬಲ್ಲರು.

೧೨. ಶ್ರೀ. ತೂರಮರಿ ಗಂಗಾಧರ ಮಡಿವಾಳೇಶ್ವರರು.

ಮೊದಲು ಕಲಿತದ್ದು ಮರಾಠಿಯಾದರೂ ಸ್ವಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಗಳಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸಿ ತಮ್ಮ ೫೦ ವರ್ಷಗಳ ಆಯುಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದ ತೂರಮರಿಯವರು ಬೈಲಹೊಂಗಲ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿಯ ತೂರಮರಿಯವರು. ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಲೇರಿ ಟ್ರೇನಿಂಗ್ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪಂಡಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದ ಅಸಿಸ್ಟಂಟ್ ಟ್ರಾನಲೇಟರರಾಗಿದ್ದರು. (ನಾಗವರ್ಮನ ಕಾದಂಬರಿ ಚಂಪುವಿನನಂತರ) ಬಾಣ ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಿದವರೆಂದರೆ ತೂರಮರಿಯವರೊಬ್ಬರಿ. ಶಬ್ದಮಣಿ ದರ್ಪಣ ವ್ಯಾಕರಣದ ಮೇಲೆಯೂ ರಾಜಶೇಖರ ವಿಳಾಸ ವೆಂಬ ಕಾವ್ಯದ ಮೇಲೆಯೂ ಟೀಕೆಗಳನ್ನಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದರು.

ಕನ್ನಡಭಾಷೆ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದ ಮೊದಲ ಮಹನೀಯರಲ್ಲಿ ಇವರು ಒಬ್ಬರು. ಇವರ ಜನ್ಮ ೧೮೨೭. ಮರಣ ೧೮೭೬.

೧೩. ಶ್ರೀ. ಆರ್. ಬಿ. ಕುಲಕರ್ಣಿ.

ಶ್ರೀ. ಆರ್. ಬಿ. ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರು “ ಸಂಯುಕ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ ” ವೃತ್ತ ಪತ್ರಿಕೆ ಸುದ್ದಿ ವಿಭಾಗದ ಉಪಸಂಪಾದಕರಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅನೇಕ ಕತೆ, ನಗೆ ಬರೆಹಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಬಾಯಿಂದ ಹೇಳುವ ಕತೆಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಹತ್ತಿಪ್ಪತ್ತು ಸಂಕಲನಗಳಾದರೂ ಆಗಬಹುದಿತ್ತು. ಉತ್ತಮ ಹರಟೆಗಾರರು. ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡ ಒಂದು ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸ ಬಲ್ಲರು. ಬಂಡೆಯಿಂದ ಬಂಡೆಗೆ ಧುಮುಕುವ ಕಾಡತೊರೆಯ ನಿಸರ್ಗರಮಣೀ ಯತೆ ಉತ್ಸಾಹಗಳನ್ನು ಇವರ ಮಾತಿನಲ್ಲೂ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲೂ ಕಾಣಬಹುದು.

೧೪ ಶ್ರೀ. ಎ. ಎನ್. ಮೂರ್ತಿರಾವ್.

ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ ರಾಗಿದ್ದು ಇದೀಗ ನಿವೃತ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀ. ಎ. ಎನ್. ಮೂರ್ತಿರಾಯರು ಲಘು ಪ್ರಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿದ ಕೈ. “ಹಗಲುಗನಸುಗಳು” ಎಂಬ ಅವರ ಪ್ರಬಂಧ ಸಂಗ್ರಹ ದಲ್ಲಿಯ ಯಾವ ಬರಹವನ್ನೋದಿದರೂ ಸಾಕು, ಅವರ ರಸಾಭಿಜ್ಞತೆ, ತಿಳಿಯಾದ ಹಾಸ್ಯ, ನಯವಾದ ಬರವಣಿಗೆಗಳ ಪರಿಚಯವಾಗುತ್ತದೆ. “ ಸಾಕ್ರೇಟೀಸನ ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳು ”, “ ಆಷಾಢಭೂತಿ ”, “ ಹವಳ ದ್ವೀಪ ” ಇವು ಅವರ ಇತರ ಬರೆಹಗಳು. ಅವರೊಬ್ಬರು ಉತ್ತಮ ವಿಮರ್ಶಕರೂ ಹೌದು.

೧೫. ಮ. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು.

ಮ. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕೆ ? ಆದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಹು ಸಂಖ್ಯಾತರು ಅವರನ್ನು ನೆನೆಯುವುದು, ಭಾರತದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಮರವನ್ನು ಅಹಿಂಸೆಯಿಂದ ನಡೆಸಿ ನಾಡನ್ನು ಪರಕೀಯರ ಆಳಿಕೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದ ದೇಶ ಭಕ್ತಾಗ್ರೇಸರ, ಎಂದು. ಆದರೆ ಅವರು ಸಾಹಿತಿಗಳೂ ಹೌದು. ‘ ಸತ್ಯ ಶೋಧನೆ ’ ಎಂದು ಬರೆದ ಅವರ ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಿದೆ. ಧರ್ಮ, ನೀತಿ ಮುಂತಾದ ವಿಚಾರಗಳ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಲೇಖ ಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅವರು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ “ ಯಂಗ್ ಇಂಡಿಯಾ ” ಮತ್ತು “ ಹರಿಜನ ” ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ವಿಚಾರಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗು ತ್ತಿದ್ದವು. ಆ ಲೇಖಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಎಷ್ಟೋ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಪ್ರಕಟ ವಾಗಿವೆ. ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸರಳ ಸುಂದರವಾದ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರೋ ಅಷ್ಟೇ ಸರಳ ಸುಂದರವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮಾತೃಭಾಷೆ ಯಾದ ಗುಜರಾತಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬ ವಿಷಯ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಶಕ್ಯ

ವಿದ್ವಷ್ಟು ಮೊತ್ತ ಮೊದಲು ಗುಜರಾತಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಬಳಿಕ ಅದನ್ನೇ ಇಂಗ್ಲೀಷಿಗೆ ಭಾಷಾಂತರಿಸುವ ವಾಡಿಕೆ ಇವರದಾಗಿತ್ತು.

೧೬. ಶ್ರೀ. ಗೋವಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಹಳ್ಳಿವಪ್ಪ ನವರ.

ಕಲಘಟಗಿಯವರಾದ ಶ್ರೀ ಹಳ್ಳಿವಪ್ಪನವರು ರವೀಂದ್ರರ ಶ್ರೀನಿಕೇತನದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಂಗಮಾಡಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಕೃಷಿವಂಡಿತರಾದ ಎಲ್‌ಮ್‌ಸ್ಟರ್ನ್ ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿಹೊಂದಿ ಹಿಂದಿರುಗಿದರು. ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಸಾಹಿತ್ಯ-ಕಲೆಗಳ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರು. “ಜಬ್‌ಧರ” ಎಂಬ ಕಾವ್ಯನಾಮದಿಂದ “ಕುರಿ ಹಿಂಡು” (ವಿನೋದ ಲೇಖನ) “ಮೇವಾಡ ಪತನ” (ನಾಟಕ) ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಕತೆಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಅಕಾಲ ನಿಧನದಿಂದ ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವು ಒಬ್ಬ ಒಳ್ಳೆಯ ಬರೆಹಗಾರನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

೧೭. ಶ್ರೀ. ಶಂ. ಬಾ. ಜೋಶಿ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಂಶೋಧಕರಲ್ಲೊಬ್ಬರಾದ ಶ್ರೀ. ಶಂ. ಬಾ. ಜೋಶಿಯವರು “ಕನ್ನಡ ನುಡಿಯ ಹುಟ್ಟು” ನಿಂದ “ಯಕ್ಷ ಪ್ರಶ್ನೆ” ಯ ವರೆಗೆ ಅನೇಕ ವಿದ್ವತ್‌ಪೂರ್ಣ ಗಂಧಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜೀವನದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ತುಂಬಾ ಆಸೆ. ಕಣ್ಣೆರೆದು ಯೋಚಿಸಿ, ನಿಸ್ಪೃಹವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿ ತಿಳಿದದನ್ನು ತಿಳಿಯಾಗಿ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹೇಳುವುದು ಶ್ರೀ. ಶಂ. ಬಾ. ಜೋಶಿಯವರ ರೀತಿ.

೧೮. ಶ್ರೀ. ಇನಾಂದಾರ ವೆಂಕಟರಾಯರು.

ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು, ವಿಮರ್ಶಕರು ಎಂದು ಹೆಸರುಗಳಿಸಿದ ಇನಾಂದಾರ ವೆಂಕಟರಾಯರು ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಬರೆದ ಅನೇಕ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ “ಮೂರಾಬಟ್ಟೆ” “ಕನಸಿನ ಮನೆ”, “ಶಾಪ”, “ಸ್ವರ್ಗದ ಬಾಗಿಲು” ಕಾದಂಬರಿಗಳು ತೀರ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿವೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಮತ್ತು ಪೌರಸ್ತ್ಯಕಾವ್ಯ ವಿಮಾಂಸೆಯ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡಿದ ಇವರ ವಿಮರ್ಶೆಗಳು ಜನಾದರಣೀಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

೧೯. ಶ್ರೀ. ನವರತ್ನ ರಾಮರಾಯರು.

ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನ ಅನುಭವ, ಸಂಸಾರ, ಮನಸ್ಸಿನ ಹದ ಇವೇ ಆತ ನಿರ್ಮಿಸ ಬಹುದಾದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಗುಣವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಬದಗಿಸತಕ್ಕವು, ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಮನಗಾಣಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ಶ್ರೀ. ನವರತ್ನ ರಾಮರಾಯರು ‘ಜೀವನ, ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇತ್ತೀಚೆ ಬರೆದ “ಕೆಲವು ನೆನಪುಗಳು” ಎಂಬ ಲೇಖನ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಓದಬೇಕು. ರಾಮರಾಯರು ಸಾಹಿತಿಗಳಾಗಬಯಸಿದವರಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ

ಸಂಸ್ಕಾರ ಅವರಿಗೆ ರಕ್ಷಗತವಾಗಿದೆ. ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಅಭಿರುಚಿ, ವಿಶಾಲವಾದ ಅನುಭವ, ತಿಳಿಯಾದ ತಿಳಿವು, ನಕ್ಕು ನಗಿಸುವ ಬಿಚ್ಚು ಮನಸ್ಸು, ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗೀತಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಪ್ರೀತಿ ಇವರದು. ಮೈಸೂರ ಸರಕಾರದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿದ್ದು ನಿವೃತ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

೨೦. ಶ್ರೀ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರು.

ಶ್ರೀ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರು ಕೈಮುಟ್ಟಿ ಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆಯದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಕಾದಂಬರಿಗಳಂತೆ ಅನೇಕ ಕತೆಗಳನ್ನು, ಗದ್ಯನಾಟಕಗಳಂತೆ ಗೀತನಾಟಕಗಳನ್ನು, ನಗೆಬರೆಹಗಳನ್ನು, ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಗೀತ, ಶಿಲ್ಪ, ನೃತ್ಯ, ನಾಟಕ, ಚಿತ್ರ ಯಾವುದಾದರೂ ಸರಿ-ಅವುಗಳ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಮ್ಮೆ ಪಡಬಹುದಾದ ಅಭ್ಯಾಸ ಪೂರ್ಣಆಸಕ್ತಿಅವರಿಗಿದೆ. ಇವರು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯವರು. ನಿಸರ್ಗ ರಮಣೀಯವಾದ ಪುತ್ತೂರಿನಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಿಸರ್ಗದ ಆ ರಮಣೀಯತೆಯನ್ನು ಅವರ ಯಾವ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ನೀವು ಕಾಣಬಹುದು.

೨೧. ಕೌಜಲಗಿ ಹಣಮಂತರಾಯರು.

ಸಾಹಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಿತಿಗೆ ನೋಡುವ ಕಣ್ಣು ಮುಖ್ಯ; ಅನುಭವಿಸುವ ಹೃದಯ ಮುಖ್ಯ. ಸಾಹಿತಿ ರಾಜಕಾರಣಿಯಾಗಿರಬಹುದು; ಇನ್ನೇನೂ ಆಗಿರಬಹುದು, ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಹಣಮಂತರಾಯರ ಅನುಭವಗಳಿಂದ, ಬರೆಹಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ದೇಶಸೇವೆಯ ನಿಷ್ಠುರ ತನದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಮಣಿಯದೆ ಬದುಕನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿದ ಹಣಮಂತರಾಯರು ಆಗೀಗ ಸಾಹಿತ್ಯದ ರಸಾನುಭವಕ್ಕೆ ಮಣಿಯುತ್ತಿದ್ದರು, ಎನ್ನುವ ಸಂಗತಿ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾದಷ್ಟೆ ಕೂತುಹಲ ಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಹಿರಿಯ ದೇಶ ಸೇವಕದಲ್ಲೊಬ್ಬರು ಇವರು.

೨೨. ಶ್ರೀ. ದತ್ತಾತ್ರೇಯ ಕುಲಕರ್ಣಿ.

ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವ ಕೆಲವೇ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ. ದ. ಬಾ. ಕು. ಅವರು ಗಣ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿಯೆ ಮನೋಹರ ಗ್ರಂಥ ಭಂಡಾರದ ಒಡೆಯರೂ ಸಂಚಾಲಕರೂ ಆಗಿದ್ದು ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. 'ನಾನು ಕಂಡಗೌರಮ್ಮ' ಎಂಬ ಸುಂದರ ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರದಿಂದ ಮೊದಲಿಗೆ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದ ಇದರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ 'ಪರಿಹಾರ' ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ 'ಹಾಸು ಹೊಕ್ಕು', 'ಹಕ್ಕಿ ನೋಟ' ಮುಂತಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ.

೨೩. ಶ್ರೀ. ಬಲ್ಲಾಳ ಜೋತಿ

ಇವರು ಧಾರವಾಡದವರು. ಬಣ್ಣಗಳ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನ ನಡೆಸಿ ಮುಂಬಯಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪಿ ಎಚ್. ಡಿ. ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ರಸಾಯನ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ನಡೆಸಲು ಕೆಂಬ್ರಿಜ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಿಷಯಗಳ ಅಭ್ಯಾಸಿಗಳಾದರೂ ಸುತ್ತಲಿನ ಪ್ರಪಂಚ ವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯಾಭ್ಯಾಸಿಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣೆರೆದು ನೋಡಿ, ನೋಡಿದ್ದನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲಿಯ ಹಳ್ಳಿಯ ಬಗೆಗೆ ಬರೆದು ಕಳುಹಿಸಿದ ಪ್ರಬಂಧವು ಈ ಮಾತಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

೨೪. ಶ್ರೀ. ರಂಗರಾವ ದಿವಾಕರ.

ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ ಬೇಕಾದವರಾಗಿ ದೇಶಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲ ವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ದುಡಿದ ಶ್ರೀ. ರಂಗನಾಥ ದಿವಾಕರರು ಈಗ ಬಿಹಾರದ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಸೆರೆಯ ಹೊರಗಾಗಲಿ, ಒಳಗಾಗಲಿ, ದಿವಾಕರರದು ಯಾವಾಗಲೂ ಅಭ್ಯಾಸಿಯ ಮನೋವೃತ್ತಿ. ಅನೇಕ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. 'ವಚನಶಾಸ್ತ್ರರಹಸ್ಯ' 'ಹರಿಭಕ್ತಿಸುಧೆ' 'ಉಪನಿಷದ್ರಹಸ್ಯ' ಮುಂತಾದ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಹೆಸರುಗಳೇ ಶ್ರೀ ದಿವಾಕರರ ಯೋಗ್ಯತೆ ಒಲವುಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತವೆ. "ಸೆರೆಯಮರೆಯಲ್ಲಿ"ಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕಾರಾಗೃಹದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು "ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ"ದಲ್ಲಿ ಅದರ ಸ್ವರೂಪ, ವಿಶೇಷ, ಮಹತ್ವಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವೇಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೨೫. ಶ್ರೀ. ರಾಮ ಹೇಜೇಬ.

ಶ್ರೀ ರಾಮ ಹೇಜೇಬ ಅವರಿಗೆ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಆಧ್ಯಾತ್ಮ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನ ವಿಷಯವನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿ ಬಿ. ಎ. ಡಿಗ್ರಿ ಪಡೆದ ನಂತರ ತಮ್ಮ ಅಂತಃಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ತತ್ತ್ವಾನ್ವೇಷಣೆಗೆಂದು ರಾಯಚೂರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಾತೀರದ ಕುರಗಡ್ಡಿ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಈ ಹದಿನೈದು ಇವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿಯೆ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತು ತತ್ತ್ವಚಿಂತನೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ.

೨೬. ಶ್ರೀಧರ ಖಾನೋಳಕರ

ಹೊಸಗನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಕವಿಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬರಾದ ಶ್ರೀಧರ ಖಾನೋಳಕರರು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಂದೋಲನವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆದ ಅನೇಕ ಲಾವಣಿಗಳು ಅವರ ಇತರ ಪ್ರಸಾದಯುಕ್ತ ಕವನಗಳಂತೆ ಲೋಕಪ್ರಿಯವಾಗಿವೆ. ಅವರ 'ನೌಕಾಕ್ರೀಡನ್' ಒಂದು ಸುಂದರವಾದ ಶೃಂಗಾರ ಕಾವ. ಇವರ ಅನೇಕ ಕವನಗಳು ಸ್ವಧರ್ಮ,

ಜೀವನ, ಜಯಂತಿ ಮುಂತಾದ ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಲಾವಣಿಗಳ ಮಟ್ಟ, ಸಹಜ ಸುಂದರವಾದ ಮಾತುಗಾರಿಕೆ ಇವರ ಕೃತಿಗಳ ವಿಶೇಷ.

೨೭. ಶ್ರೀ. ವ್ಹಿ. ಜಿ. ಭಟ್ಟ

ಕಾವ್ಯಕ್ಕೂ ವಿನೋದಕ್ಕೂ ಯಾವಾಗಲೂ ವಿರೋಧ, ಎಂದು ಭಾವಿಸುವವರು, ಶ್ರೀ. ವ್ಹಿ. ಜಿ. ಭಟ್ಟರು ಬರೆದ ಅನೇಕ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಓದಬೇಕು. ವಿನೋದವೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾವ್ಯವಾಗಬಹುದು, ಎಂಬುದನ್ನು ಇವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಇವರ ಬರವಣಿಗೆಯ ರೀತಿ—ಗದ್ಯವೇ ಆಗಲಿ, ಪದ್ಯವೇ ಆಗಲಿ—ಯಾವಾಗಲೂ ಚುಟುಕು ಪದ್ಯಗಳನ್ನಲ್ಲದೆ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯವರಾದ ಇವರು ಅಲ್ಲಿಯ ಜೀವನಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಹಾಸ್ಯಯುತವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಬರೆಹದ ರೀತಿ ಒಂದು ಹೊಸಬಗೆಯನ್ನೇ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆ, ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

೨೮. ಹರಿಹರ.

ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨೦೦ ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಬದುಕಿದ ಹರಿಹರ ಕವಿ ಕನ್ನಡದ ಒಬ್ಬ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭಕ್ತ ಕವಿ. ಶಿವಭಕ್ತಿಯೇ ಈತನಿಗೆ ಕಾವ್ಯ ವಿಷಯ. ಹಂಪೆಯ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಈ ಕವಿಯ 'ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣ', 'ರಗಳೆಗಳು' ವಿಖ್ಯಾತ ಕೃತಿಗಳು. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ 'ರಗಳೆ' ಎಂಬ ಕಾವ್ಯ ರೀತಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಶ್ರೀಯಸ್ಸು ಹರಿಹರನದು. ಈತನ ಶಿಷ್ಯನಾದ ರಾಘವಾಂಕನು ಷಟ್ಪದಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು.

೨೯. ಶ್ರೀ. ದ. ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆ: (ಅಂಬಿಕಾತನಯ ದತ್ತ)

ಹೊಸಗನ್ನಡ ಕವಿತೆಯ ಹೊಸ ಛಂದ ಬಂಧಗಳಿಗೊಂದು ಸ್ಥಿರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಹೊಸದಾದ ಒಂದು ಕಾವ್ಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನೇ ಬೆಳೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಕನ್ನಡ ಕವಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರೆನಿಸಿಕೊಂಡ ಅಂಬಿಕಾತನಯದತ್ತರ ನಿಜವಾದ ಹೆಸರು ದ. ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಸೊಲ್ಲಾಪುರದ ಡಿ. ಎ. ವಿ. ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೆ ಕೆಲವು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಭಾವಗೀತೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಇವರ 'ಗರಿ, ನಾದಲೀಲೆ, ಕಾಮ ಕಸ್ತೂರಿ'—ಮುಂತಾದವುಗಳು ಇವನ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹಗಳಾಗಿವೆ. ಜಾನಪದ ಗೀತದ ಗತಿ-ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಶ್ರುತಿ-ಸೌಂದರ್ಯಗಳನ್ನು ಇವರ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಾಣಬಹುದು.

೩೦. ಶ್ರೀ. ಸಾಲಿ ರಾಮಚಂದ್ರರಾಯರು

ಶ್ರೀ. ಸಾಲಿ ರಾಮಚಂದ್ರರಾಯರು ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡಿ ನಿವೃತ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಕೋಮಲ ಹೃದಯವು ತೀವ್ರ ಭಾವನೆಗಳ ತವರು, ಇಂಥ ಹೃದಯವು ಇವರದು. ಇಂಥ ಹೃದಯದಿಂದ ಕವಿತೆ ಹೊಮ್ಮುವುದು ಸಹಜ. ನಿಸರ್ಗ, ದೇಶ, ದೈವತಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕಂಡ ಇವರು ಆ ಬಗೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕವನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. 'ಅಭಿಸಾರ' 'ಚಿತ್ರಸೃಷ್ಟಿ' ರಾಮಾಯಣ, ಇವು ಇವರ ಕಾವ್ಯಕೃತಿಗಳು. ಜಯಗುರುದೇವ ಎಂಬ ಕಿರು ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

೩೧. ಶ್ರೀ. ರಾಮಚಂದ್ರ ಕೊಟ್ಟಲಗಿ.

ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಈ ಉದಯೋನ್ಮುಖ ಲೇಖಕರು ಅನೇಕ ಕವನಗಳನ್ನೂ, ಇತ್ತೀಚೆಗೆ "ಗೀಚುಗೆರೆ" ಎಂಬ ಕಥಾ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನೂ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ವಿಜಾಪುರದವರು. ಅಲ್ಲಿಯ 'ದೇಸಿ'ಯು ಛಾಯೆಯನ್ನು ಇವರ ಬರೆಹಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

೩೨. ಶ್ರೀ. ಡಿ. ಎಸ್. ಕರ್ಕಿ.

ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯ ಕಾಡಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಕಾಲೇಜಿನ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರಾದ ಶ್ರೀ ಕರ್ಕಿ ಯವರು ಕವಿಗಳು, ಸಾಹಿತ್ಯಾಭ್ಯಾಸಿಗಳು. ಇವರ ಅನೇಕ ಲೋಕಪ್ರಿಯವಾದ ಕವನಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ 'ಭಾವತೀರ್ಥ' 'ನಕ್ಷತ್ರಗಾನ' ಎಂಬ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಛಂದಸ್ಸಿನ ವಿಚಾರವಾಗಿ ದೊಡ್ಡದಾದ ಒಂದು ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಶ್ರೀ. ಕರ್ಕಿಯವರು ಬರೆದು ಡಿ. ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ.

೩೩. ಶ್ರೀ. ಗಂಗಾಧರ ಚಿತ್ತಾಲ

ಹಳೆಯ ಕಾವ್ಯದ ವೃತ್ತಗಳಾಗಲಿ, ಹೊಸಕಾವ್ಯದ ಬಂಧಗಳಾಗಲಿ, ನಿಜವಾದ ಭಾವಾವೇಶಕ್ಕೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಆತಂಕಗಳಾಗುತ್ತವೆ, ಎಂದು ನಂಬಿ ಮುಕ್ತಕಂಠದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ 'ನವ್ಯಕಾವ್ಯ'ವೆಂಬ ಹೊಸ ಕಾವ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿ ತಂದ ತರುಣ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಗಾಧರ ಚಿತ್ತಾಲರು ಒಬ್ಬರು. ಕಾಲೇಜಿನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಉತ್ತಮ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮುಗಿಯಿಸಿ ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರದ ಆಡಳಿತ ವಿಭಾಗದ ಸ್ಪರ್ಧಾ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿಯೂ ತೇರ್ಗಡೆಯಾಗಿ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ವಾಶಿಂಗ್ಟನ್‌ನಲ್ಲಿ (ಅಮೇರಿಕೆ) ಭಾರತ ಸರಕಾರದ ಕೆಲಸದಮೇಲಿದ್ದಾರೆ. ಭಾವದ ಉದ್ವೇಗದ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ವಿಚಾರದ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಇವರ ಕವನದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

೩೪. ನಯಸೇನ

ಈ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಜೈನ ಕವಿಯ ಕಾಲ ಸುಮಾರು ೧೧೦೦. ಈತ ನೆಲಸಿದ್ದು ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುಳಗುಂದದಲ್ಲಿ. ಕೇವಲ ಕವಿಯಾಗಲಿ, ಪಂಡಿತನಾಗಲಿ ಇರದೆ ಈತ ಧರ್ಮಚಿಂತನಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ಮತಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮುಡುಪಾಗಿಸಿದ ಮುನಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಈತನ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕೃತಿಯೆಂದರೆ 'ಧರ್ಮಾ ಮೃತ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥ.

೩೫. ಶ್ರೀ. ಕುಲಕರ್ಣಿ ಶೇಷಗಿರಿರಾಯರು

ಇವರ ಕಾವ್ಯನಾಮ ಗೀತಾಪ್ರಿಯ. ರವೀಂದ್ರರ ಮತ್ತು ದೀನಬಂಧು ಅಂಡ್ರೂಜ ಅವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದು ಬಂದವರು ಇವರು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿದ್ದವರು. ಅನೇಕ ಕವನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. 'ಬೆಳವಲದ ಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿ' 'ಮಹಾಪೂರ' ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

೩೬. ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಪಂಡಿತ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವಿ ಕಾಲ ಸುಮಾರು ೧೫೮೫. ಚೆನ್ನ ಬಸವೇಶ್ವರನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವದಕ್ಕೇ ಮೀಸಲಾಗಿದ್ದ 'ಚೆನ್ನಬಸವ ಪುರಾಣ' ಈತನ ಮಹಾಕೃತಿ. ಚೆನ್ನಬಸವೇಶ್ವರನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲದೆ, ಇದರಲ್ಲಿ ಶಿವಲೀಲೆ, ವೀರಶೈವ ಮತಾಚಾರಗಳ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ನಿರೂಪಣೆಯಿದೆ. "ಶಿವಕವಿ, ಸದಮಲ ಜ್ಞಾನಿ, ಸಕಲಾಗಮ ಕೋವಿದ" ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಈತನನ್ನು ಹೊಗಳಲಾಗಿದೆ.

೩೭. ಕುಮಾರ ವ್ಯಾಸ.

ಹೆಸರೇ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಎರಡನೆಯ ವ್ಯಾಸರೇ ಎಂಬಂತೆ ಮಹಾಭಾರತ ವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹಾಡಿದ ಈ ಮಹಾಕವಿಯ ನಿಜವಾದ ಹೆಸರು ನಾರಾಯಣಪ್ಪ. ಗದುಗಿನ ಹತ್ತಿರದ ಕೋಳಿವಾಡದ ಶಾನಬೋವನುನೆತನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು. ಈತ ಬಾಳಿದ ಕಾಲ ವಿಜಯ ನಗರದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಕಾಲವೆಂದು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈತನ ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಇಂದಿನ ಕವಿಗಳೊಬ್ಬರು ಹೇಳಿದ "ಕುಮಾರ ವ್ಯಾಸನು ಹಾಡಿದನೆಂದರೆ ಕಲಿಯುಗ ದ್ವಾಪರವಾಗುವದು" ಎನ್ನುವ ಮಾತು ಸಮಂಜಸವಾಗಿದೆ.

ಅ

ಅನಾಮಧೇಯ-ಅಪ್ರಸಿದ್ಧ
ಅವರ ಪ್ರಯೋಗ-ಸತ್ತ್ವರಿಗೆ

ಮಾಡುವ ಕ್ರಿಯೆ

ಅವಿತು-ಅಡಗಿ

ಅಮೃತಾವಕಾಶ-ಒಳ್ಳೆಯ ಆತ್ಮಾ
ನಂದ ಸಮಯ

ಅಸಗರ್-ಅಗಸರು

ಅಬ್ಬಘಟಿ-ಮೋಡಗಳ ರಾಶಿ

ಅಡ್ಡೈಸು-ಅಡ್ಡ ಬರು

ಅಸಿಬರು-ಅಷ್ಟಜನರು

ಅರಚು-ಕರ್ಕಶ ರೀತಿಯಿಂದ ಒದರು

ಅರವರಿಸು-ಹಿಂದುಮುಂದೆ ನೋಡು

ಅರೆಯಟ್ಟಿ-ಒಂದೇಸವನೆ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ

ಅಳ್ಳರು-ಪ್ರೀತಿ

ಅಲರಾ+ಅಂಬು (ಅಲರಂಬು)-ಹೂ
ಬಾಣ

ಅಟ್ಟಣಿಸು-ದಟ್ಟವಾಗು

ಅಂಬಕ-ಕಣ್ಣು

ಅಸಮತರ-ಕಾಮ, ಬಹು ಶೂರ

ಆ

ಆರ್ತಸ್ವರ-ಸಂಕಟದಲ್ಲಿ ತೊಳಲುವ
ಪ್ರಾಣಿಯ ಧ್ವನಿ

ಆಯಸ್ಕಾಂತ-ಲೋಹಚುಂಬಕ

ಆಗಂತುಕ-ಆಯತ ವೇಳೆಗೆ

ಬಂದವ, ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಬಂದವ

ಆತ್ಮಾನಂದ-ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಆಗುವ

ವಿಶೇಷಾನಂದ

ಇ

ಇನಿಯ-ಪ್ರಿಯ, ಗಂಡ

ಇನ್+ಕಡಲು; ಇಂಗಡಲು - ಸವಿ

ಯಾದ ಸಮುದ್ರ, ಕ್ಷೀರ ಸಾಗರ

ಇಣಿಕು=ಹಣಿಕೆ ಹಾಕು

ಇಷ್ಟಕಾಮನಾ ಪೂರ್ತಿ-ಇಚ್ಛಿಸಿ
ದನ್ನು ಹೊಂದುವುದು

ಇರದಾವರಿ-ಇರುವಂತಿಗೆ,

ಸೇವಂತಿಕೆ ವಿಶೇಷ.

ಉ

ಉಚ್ಚೈಶ್ರವ-ಇಂದ್ರನ ಬಿಳಿ ಕುದುರೆ

ಉಪೇಕ್ಷಿಸು-ಅಲಕ್ಷಿಸು

ಯು

ಯಜುಮಾರ್ಗ-ಸತ್ಯಮಾರ್ಗ,

ಸನ್ಮಾರ್ಗ

ಎ

ಎರಳೆ-ಚಿಗರೆ

ಕಟ್ಟೀಕಾಂತ-ಅತಿಶಯದ

ಏಕಾಂತ

ಕಣೆ-ಬಾಣ

ಕದಪು-ಗಲ್ಲ

ಕಯ್ಯವ-ಮೋಸ

ಕಳ್ಳಸಿಗ ಗೇರಿ-ಸಿಂದಿಯ ಓಣೆ

ಕತ್ತು-ಕುತ್ತಿಗೆ

ಕಲ್ಪರಿ-ಕಲ್ಲಿನಿಂದಮಾಡಿದ ಪರಟೆ,

ಕಟ್ಟಾಣೆ-ಹಿರಿಯಮಣಿ

ಕಾತರ-ಆತುರ

ಕಾತರಭಾವ-ಆತುರಸ್ಥಿತಿ

ಕುಟಿಲತನ-ಮೋಸಗಾರಿಕೆ

ಕುಧರ-ಪರ್ವತ

ಕೂರ್+ಅಂಬು-ಹದನವಾದ ಬಾಣ

ಕೇಡಿ-ಕೆಡಕು ಸ್ವಭಾವದವ

ಕೆಮ್ಮನೆ-ಸುಮ್ಮನೆ

ಕೇತನ-ನಿವಾಸ, ಮನೆ

ಕೈನೋಡೆ-ಬಾಣದ ಹಿಡಿಕೆ

ಕೈಪರೆ-ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಾರಿಸುವ ಸಣ್ಣ
ಹಲಿಗೆ (ಡುಮುಕಿ)

ಕೊರ್ವಿ-ಕೊಬ್ಬಿ

ಕೋವಿ-ಬಂದೂಕು

ಕೋಲುಕಾರ-ಕೋಲು ಹಿಡಿದು

ಕಾಯುವವ

ಕಳತ್ರ-ಹೆಂಡತಿ

ಕ್ಲಪ್ತ-ಕಳತ್ರ-ಏಕಪತ್ನೀವ್ರತಸ್ಥ

ಗತ್ಯಂತರ-ಬೇರೆಮಾರ್ಗ

ಗಸಗಸೆ-ಕಸಕಸೆ

ಗಳಗುದುರೆ-ಗಿಳಿ

ಗೌರವರ್ಣ-ಶುಭ್ರಕಾಂತಿ

ಚ

ಚರ-ನಡೆದಾಡುವ ಅನುಚರ-

ಹಿಂಬಾಲಿಸುವವ, ಸೇವಕ

ಚಂಗಣಗಿಳಿ-ಹಾರಾಡುವಗಿಳಿ

ಚೂಣಿ-ಮೊದಲು

ಚೂಳಿ-ಮೊದಲು

ಚೋಪದಾರ-ಬೆತ್ತಹಿಡಿಯುವ

ಆಳು

ಛ

ಛಾತ್ರ-ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ

ಜ

ಜವಾಹಿರ-ರತ್ನವಿಶೇಷ

ಜರಾ-ಮುಪ್ಪು

ಟ

ಟೆಕ್ಕೆ-ಧ್ವಜ

ಡ

ಡೊಂಬ-ಮೋಸ

ಡೊಂಬಿ-ಮೋಸಮಾಡುವವನು

ತ

ತರಿಜಮೀನು-ನೀರುಹಾಯುವ

ಭೂಮಿ

ತರದಾದು-ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ತವಕ-ಆತುರ

ತಂಗು-ವಸ್ತಿಮಾಡು, ಇರು,

ತನಿಖೆ-ವಿಚಾರಣೆ

ತನಿ-ಸವಿ

ತನಿರಸ-ಮಧುರ ರಸ

ತರಹರಿಸು-ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳು

ತುಯ್ಯು-ಸಾಗಿಸು ಗಾಡಿಹೊಡೆ

ತೆಲ್ಲಿಗ-ಗಾಣಿಗ

ತೊಟ್ಟಿ-ನೀರು ತುಂಬುವ ಹಾದು.

ತೊಂಗಲು-ಗೊಂಚಲು

ದ

ದೂಸಿಗ-ನಿಂದಕೆ

ದೂರ್ತರ್-ಧೂರ್ತರು

ದೇಸಿಗ-ಪರದೇಶಿ, ಅನಾಥ

ನಚ್ಚು-ಪ್ರೀತಿ

ನಿಗಾ-ಎಚ್ಚರಿಕೆ

ನಿಡು-ಉದ್ದ

ನಿಡುಸರ-ದೀರ್ಘಸ್ವರ

ನಿರ್ವಾಹ-ಗತಿ

ನಿವಾಳಿವಟ್ಟು=ನಿವಾಳಿಸಿಚೆಲ್ಲುವ

ಸ್ಥಳ (ಭೂತವಿರುವಸ್ಥಳ, ಸ್ಥಾನ)

ನೀರವತೆ-ಶಾಂತತೆ, ಸ್ತಬ್ಧತೆ.

ನುಸುಳು-ಜಾರು, ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳು

ನೆಗಚು-ಎತ್ತು, ಎತ್ತಿ ಹಾಕು

ನೆಲೆಗಾರ್ತಿ-ನೆಲಿಸಿದವಳು

ಪ

ಪದಿರುನುಡಿ-ಒಳಗೊಂಡು ಹೊರ

ಗೊಂಡು ಆಡುವ ಮಾತು

ಪರಿಸರ-ಸುತ್ತಮುತ್ತಲು

ಪಸದನ-ಪ್ರಸಾಧನ (ಧ್ವ)

ಅಲಂಕಾರ

ಪಸಲೆ-ಹಸಿರು ಬೆಳೆದ ಬೈಲು

ಪಂಗು-ಹೆಳವ

ಪಟುಭಟ-ಬಹುಶೂರ

ಪರಿಗ್ರಹಿಸು-ಸ್ವೀಕರಿಸು

ಪಳಿ-ನಿಂದೆ

ಪಕ್ಕರಕ್ಕೆ-ಕುದುರೆಯ ಥಡಿ

ಪಂಚಧಾರಾ-ಕುದುರೆಯ ನಡಿಗೆಯ

ಒಂದು ರೀತಿಯು

ಫಾಸ್ಟ್ (Fast)-ಉಪವಾಸ

ಪುಡಿಯಾಳು-ಸಣ್ಣ (ಗಿಡ್ಡ)

ಮನುಷ್ಯ

ಪುರೋವೃದ್ಧಿ-ಮುಂದಿನ ಏಳ್ಗೆ

ಪೆರಗನೆಣಿಸು-ಪರನೆಂದು ತಿಳಿ

ಪೊಳ್ಳರೆ-ನಸುಕು, ಅರುಣೋದಯ

ಪೊಲ್ಲಮೆ-ಸಲ್ಲದ (ಹೊಲ್ಲ) ಕೆಲಸ

ಬ

ಬನ್ನ-ಬವಣೆ, ದುಃಖ

ಬರಗೂಳು-ಒಣಅನ್ನ

ಬಲ್ಲವ-ಅಡಿಗೆಯವ

ಬಳ್ಳ-ಬಿದಿರಿನ ಮಾಪು

ಬೀರು-ಕವಾಟು

ಬೋನ-ಪಂಜರ

ಬೃಂಹಿತ-ಆನೆಯ ಧ್ವನಿ

ಬೂಟಾಟಿಕೆ-ಡಂಭಾಚಾರ

ಭ

ಭಂಗಿ-ರೀತಿ

ಮ

ಮಧುಪ-ಜೇನ್ನೋಣ, ತುಂಬಿ

ಮದರ್ಗಂತಿ-ಒಂದು ಬಗೆಯ ಮಲ್ಲಿಗೆ

ಮರಕತ-ಹಸಿರು ರತ್ನ, (ಪಚ್ಚ)

ಮಲ್ಲಗಾಸೆ-ಎದುರಾಟಕ್ಕೆ

ಹೋಗುವ ಮುನ್ನ

ಹಾಕುವ ಕಚ್ಚೆ

(ಗಂಡು ಕಚ್ಚೆ)

ಮಾಳ-ಗದ್ದೆಯ ಹಾಳಿ

ಮಾತವಸಿ-ಮಹಾತಪಸ್ವಿ

ಮುಡಿವಾಳ-ಬಾಳದಬೇರು

ಮೆರಗು-ಕಾಂತಿ

ಮೆಸ್ಸು(mess)-ಊಟ, ಊಟದ

ಮನೆ

ಮೇಧಾವಿ-ಬುದ್ಧಿವಂತ

ಮೊಗಸಾಲೆ-ಪಡಸಾಲೆ

ಯ

ಯೂವಸ್ತಂಭ-ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಪಶು

ವನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಕಂಬ.

ರ

ರಸ-ಪಾದರಸ
ರೂಪ-ರೂಪ
ರೋಪ್ಪ-ದೊಡ್ಡ

ಲ

ಲಂಪಟ-ಆಸಕ್ತ, ತೊಡಗಿದ
ಲಾಗೋಡು-ಹತ್ತುವ ಬೆಲೆ
(ಲಾಗವಡ ಎಂದು ಮರಾಠಿ ಶಬ್ದ)
ಲೋಯಿಸರ-ಲವಳಸರ.

ವರಸೆ-ಸರತಿ, ಸಾರೆ
ವಡವಾಗ್ಗಿ-ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ
ಬೆಂಕಿ

ಶ

ಶಾಕಿನಿ-ರಾಕ್ಷಸಿ,

ಸಲಕರಣೆ-ಸಾಧನ, ಸಾಮಗ್ರಿ
ಸವೆ-ಸಿದ್ಧ ಮಾಡು
ಸವಿಸು-ಸೇವಿಸು; ರುಚಿನೋಡು
ಸಿಂಜಿನಿ-ಬಿಲ್ಲ ಹೆದೆ
ಸುಹೃದ-ಮಿತ್ರ

ಹ

ಹಂತ-ಮಟ್ಟ, ಅಳತೆ
ಹುಲ್ಲೆ-ಚಿಗರೆ
ಹೃತ್ತರಂಗಿಣಿ-ಹೃದಯದಲ್ಲೇಳುವ
ತೆರೆ

ಹೃದಯದ್ರಾವಕ-ಮನಕರಗಿಸುವ

ಜ್ಞ

ಜ್ಞಾತಿಬಾಂಧವ-ಒಂದೇ
ಬಗೆಯವನು-ಮನೆತನದವನು.

